T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANA BİLİM DALI

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ

BİLİM DALI

DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ'NDE KONYA (1950-1960)

Özgür BAĞCI

DOKTORA TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ARIKAN

Konya-2019

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Özgür BAĞCI
	Numarası	134102051001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Tarih /Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
	Programı Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora ■
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Arıkan
	Tezin Adı	Demokrat Parti Dönemi'nde Konya (1950-1960)

ÖZET

Türkiye'de II. Dünya Savaşı sonrasında çok partili sisteme dönülmesinde ve Demokrat Parti'nin ortaya çıkmasında hem iç hem de dış şartların zorlaması etkili olmuştur. Kurulduktan sonra ülke genelinde teşkilatlanma faaliyetlerine girişen DP, uygulamak istediği politikalar nedeniyle Konya'da hızlı bir şekilde teşkilatlanmıştır.

DP iktidarında Konya idari, siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal yönden büyük bir değişim yaşamıştır. Bu dönemde idari yönden büyüyen Konya'da 4 ilçe, 4 bucak ve 47 köy teşkil edilmiştir. Çok partili rejimle birlikte şehrin siyasi hayatı da değişime uğramış ve il genelinde siyasi parti teşkilatları kurulmuştur. DP iktidarı, her şeyden önce bir tarım kenti olan Konya'nın sanayileşmesi yolunda önemli adımlar atmıştır. Yeni sanayi tesisleri kurulurken ekonominin temeli olan tarım da ihmal edilmemiş, iktidarın özellikle tarımsal kalkınmayı hedefleyen politikaları Konya'da hayat bulmuştur.

DP Dönemi'nde Konya'da eğitim ve kültür alanında ciddi yatırımlar yapılmıştır. Ortaöğretim başta olmak üzere köy okullarının inşasına devam edilmiş okul, öğretmen ve öğrenci sayısında artış yaşanmıştır. Bu dönemde Konya'nın sosyal hayatında da değişim ve dönüşüm meydana gelmiştir. Köyden kente göç yaşandığı için şehirleşme oranı artmıştır. DP iktidarında şehirdeki sosyal değişimden günlük yaşam ve eğlence hayatı da nasibini almıştır. Bu dönemde hem yeni spor tesislerinin inşası hem de sportif faaliyetlerinin artmasıyla Konya, Anadolu'nun önemli spor merkezlerinden birisi olmuştur.

1950-1960 yılları arasında fabrikalar, barajlar, silolar, iş hanları, hükûmet konakları, hastaneler, sağlık merkezleri, okullar ve göçmen evleri gibi yapılarla donatılan Konya'da yol, su, elektrik ve telefon gibi altyapıya yönelik yatırımlar da yüksek seviyelerde gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde geniş şose yollarla Konya'nın Akdeniz'e ve Ege'ye bağlanması da sağlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Konya, Demokrat Parti, Şehir Tarihi, Demokrasi, Tarım

T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin		
	Adı Soyadı	Özgür BAĞCI
	Numarası	134102051001
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Tarih /Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi
	Programı Tezli Yüksek Lisans ☐	Doktora ■
	Tez Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Arıkan
	Tezin İngilizce Adı	Konya in Democratic Party Period (1950-1960)

ABSTRACT

The pressure of both internal and external conditions of the period was effective on transition to a multi-party system and on the emergence of DP in Turkey after The Second World War. After its establishment, DP, which started to organizing movements throughout the country, was organized rapidly in Konya due to the policies it wanted to implement.

During the DP administration, Konya experienced a major change in administrative, political, economic, cultural and social aspects. In this period, 4 districts, 4 subdistricts and 47 villages have been established in Konya that has been growing administratively. With the transition to the multi-party system, the political life of the city has changed, and the political party organizations have been established throughout the province. DP power has taken important steps towards the industrialization of Konya, which is above all an agricultural city. Agriculture, which is the basis of the economy, has not been neglected, and the policies of the government aiming at agricultural development were put into practice in Konya.

During the DP period, significant investments were made in educational and cultural fields across the province. Construction of village schools continued especially in secondary education, and accordingly the number of schools, teachers and students increased. In this period, many changes and transformations occurred in the social life of Konya. The urbanization rate has increased due to the migration from the village to the city. The daily life and entertainment life were also effected by these social changes occurred in Konya in DP power. In this period, Konya became one of the most important sports centers of Anatolia with both the construction of new sports facilities and the increase of sports activities.

Konya was endowed with many buildings such as factories, dams, silos, office towers, government offices, hospitals, health centers, schools and immigrant houses between 1950 and 1960. In this period, infrastructural investment such as roads, water, electricity and telephone investments were also carried out at high levels in Konya. It was ensured that Konya was connected to the Mediterranean and the Aegean by wide road routes in the same period.

Keywords: Konya, Democratic Party, City History, Democracy, Agriculture

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI ii
DOKTORA TEZİ KABUL FORMU iii
ÖZET ..... İV
ABSTRACT V
İÇİNDEKİLER Vi
ÖN SÖZ ..... Xİİ
TABLOLAR LİSTESİ ..... Xİİİiii
KISALTMALAR ..... XVİ
GİRİŞ 1
I. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Muhtevası 4
II. Araştırmanın Kaynakları ve Yöntemi 3
I. Demokrat Parti'nin Kuruluşu 4
II. Demokrat Parti Dönemi'nde Konya'nın İdari Yapısı 9

BİRİNCİ BÖLÜM
DP DÖNEMİ'NDE KONYA'DA SİYASİ HAYAT

I. Siyasi Partiler 144
A. Demokrat Parti 15
B. Cumhuriyet Halk Partisi 221
C. Millet Partisi, Cumhuriyetçi Millet Partisi, Türkiye Köylü Partisi ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi 25
Ç. Hürriyet Partisi 27
II. Seçimler 30
A. 1950 Seçimleri 31
1. Milletvekili Seçimleri (14 Mayıs 1950) 31
2. Muhtar Seçimleri (13 Ağustos 1950) 38
3. Belediye Seçimleri (3 Eylül 1950) 40
4. İl Genel Meclisi Seçimleri (15 Ekim 1950) 42
B. 1954-1957 Seçimleri 44
1. Milletvekili Seçimleri (2 Mayıs 1954) 44
2. Muhtar Seçimleri (7 Kasım 1954) 53
3. İl Genel Meclisi Seçimleri (25 Eylül 1955) 56

4. Belediye Seçimleri (13 Kasım 1955) 57
5. Milletvekili Seçimleri (27 Ekim 1957)..... 60
III. TBMM'de Konya 70
IV. Siyasilerin Ziyaretleri..... 80
A. Cumhurbaşkanı'nın Ziyaretleri 80
B. TBMM Başkanı ve Hükûmet Üyelerinin Ziyaretleri 83
C. Milletvekillerinin Ziyaretleri 89

İKİNCİ BÖLÜM
DP DÖNEMİ'NDE KONYA'DA EKONOMİK HAYAT

I. Sanayi Politikası 92
A. DP'nin Yatırımları..... 93
1. Şeker Fabrikası 93
2. Et Kombinası 98
3. Çimento Fabrikası 100
4. Yem Fabrikası 102
B. Özel Teşebbüs Yatırımları..... 103
C. İlçelerdeki Yatırımlar 105
II. Tarım Politikası 107
A. Tarımsal Üretim 107
1. Hububat, Bakliyat ve Sınai Bitkiler..... 107
2. Meyvecilik, Sebzecilik ve Bağcılık 111
B. Tarımda Makineleşme 115
C. Çiftçinin Desteklenmesi 117
Ç. Zirai Mücadele..... 12121
D. Çiftçiyi Topraklandırma Çalışmaları 123
E. Asırlık Sorun: Konya Ovası'nın Sulanması 126
1. Islah Çalışmaları 128
2. Sondaj Çalışmaları..... 1300
3. Baraj İnşaatları..... 132
a. Ayrancı Barajı 132
b. Altınapa Barajı 134

c. Apa Barajı 135
ç. May Barajı..... 136
d. Sille Barajı 1366
III. Hayvancılık 138
A. Hayvansal Üretim..... 139
B. Islah Çalışmaları..... 141
C. Mera Sorunu 1455
Ç. Hastalıklarla Mücadele..... 1466
D. Hayvan Sergileri..... 1488
IV. Ticaret..... 1499
A. Atılım Yılları..... 150
B. Zorlu Yıllar..... 1544
V. Turizm..... 16363

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
DP DÖNEMİ'NDE KONYA'DA EĞİTİM VE KÜLTÜR

I. Eğitim 1699
A. Örgün Eğitim..... 17171
1. İnşa Edilen Okullar..... 1755
2. Yeni Ortaöğretim Kurumları 18080
a. İmam Hatip Okulu 18080
b. Konya Koleji (Lisan Lisesi)..... 18282
c. Ebe-Hemşire Okulu..... 18484
ç. Diğer Ortaöğretim Okulları..... 1844
3. Üniversite Kurma Çalışmaları..... 1877
4. Okullarda Kültürel Faaliyetler..... 1888
B. Yaygın Eğitim 1899
II. Sanat..... 1977
A. Müzik 1988
B. Sinema ve Tiyatro..... 199
C. Resim, Heykel ve Fotoğraf Sergileri 201
Ç. Sanat Geceleri..... 201

D. Halk Oyunları 203
III. Müze 203
IV. Eski Eserler 206
A. Restorasyon Çalışmaları 207
1. Cami Restorasyonu 207
2. Müze, Külliye ve Medrese Restorasyonu 209
3. Türbe, Han, Hamam ve Köprü Restorasyonu 211
4. İlçelerdeki Restorasyon İşleri 212
B. Arkeolojik Kazılar ve Buluntular 213
V. Mevlâna İhtifalleri 2155
VI. El Sanatları 2177
VII. Basın 2188
A. Konya'da Yayınlanan Gazeteler 2199
1. Günlük Gazeteler 2199
2. Haftalık Gazeteler 22323
3. Aylık Gazeteler 2266
B. Konya'da Yayınlanan Dergiler 2288
1. DP İktidara Geldiğinde Konya'da Yayınlanmakta Olan Dergiler 2288
2. DP İktidarında Konya'da Yayınlanmaya Başlanan Dergiler 23030
C. DP Dönemi Konya Basını Hakkında Kısa Bir Değerlendirme 23232

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
DP DÖNEMİ'NDE KONYA'NIN SOSYAL YAPISI

I. Demografik Yapı 24040
II. İskân Edilen Göçmenler 2477
III. Doğal Afet ve Yangınlar 25353
A. Doğal Afetler 25353
B. Yangınlar 2566
IV. Sosyal Yardımlar 26060
V. Sivil Toplum Kuruluşları 2655
A. Dernekler 27070
B. Birlikler ve Kuruluşlar 2755

VI. Eğlence Hayatı 2777
A. Balolar, Partiler ve Defileler 2799
B. Konser ve Gösteriler 28181
C. Sinema ve Tiyatro 28282
Ç. Mesirelik Alanlar ve Park-Bahçeler 28383
D. Gazinolar ve Kahvehaneler 28383
VII. Bayramlar 2855
A. Millî ve Resmî Bayramlar 2855
B. Dinî Bayramlar 2899
C. Diğer Bayramlar 29090
VIII. Anma Törenleri 29292
IX. Spor 2944
A. Branşlar 2977
1. Futbol 2977
2. Güreş 3077
3. Atletizm 3099
4. Bisiklet 31010
5. Diğer Spor Branşları 31212
B. Tesisler 31313
X. Asayiş ve Adli Yapı 3144
XI. Ziyaretler 32222
A. Bilim İnsanlarının Ziyaretleri 32222
B. Uluslararası Teşkilat Temsilcileri ve Askerî Yetkililerin Ziyaretleri 32525
C. İslam Ülkeleri Temsilcilerinin Ziyaretleri 3266
Ç. Diğer Ülke Temsilcilerinin Ziyaretleri 3288
D. Diğer Ziyaretler 33030

BEŞİNCİ BÖLÜM

DP DÖNEMİ'NDE KONYA'DA BAYINDIRLIK, BELEDİYE VE SAĞLIK HİZMETLERİ

I. Bayındırlık ve Altyapı Çalışmaları 33232
A. İmar Faaliyetleri 33333

B. Altyapı Faaliyetleri 3344
1. Yol Çalışmaları 334
a. Kara Yolları 3355
b. Konya'yı Denizlere Bağlama Projeleri 3388
c. Hava ve Demir Yolları 34040
2. İçme Suyu Çalışmaları 34242
3. Elektrik Çalışmaları 3444
4. Haberleşme 3488
II. Konya Belediyesinin Faaliyetleri 35151
A. İmar Çalışmaları 35353
1. Çevre Düzenleme ve Ağaçlandırma Çalışmaları 35858
2. Şehrin Kanayan Yaraları: Su, Elektrik, Kanalizasyon ve Yol 36363
a. İçme Suyu 36363
b. Elektrik 3666
c. Kanalizasyon 3688
ç. Ulaşım Hizmetleri 3699
d. Yol Yapım ve Onarım Çalışmaları 37070
B. Diğer Faaliyetler 3744
C. Belediyeye Yönelik Şikâyetler 3788
III. Sağlık Hizmetleri 38181
A. Sağlık Kurumları 38383
1. Hastaneler 3844
2. Dispanserler ve Sağlık Merkezleri 3899
B. Bulaşıcı ve Salgın Hastalıklarla Mücadele 39292
1. Verem 39292
2. Sıtma 393
3. Kuduz 3955
4. Diğer Bulaşıcı Hastalıklar 3966
C. Aşı Uygulamaları 3977
SONUÇ 3999
KAYNAKÇA 4088
EKLER 43131

ÖN SÖZ

Türkiye'de II. Dünya Savaşı sonrasında çok partili sistemin yerleşmesinde Demokrat Parti'nin kurulması önemli bir gelişmedir. 14 Mayıs 1950'de 27 yıllık Cumhuriyet Halk Partisi iktidarına son veren Demokrat Parti, 1954 ve 1957 genel seçimlerini de kazanarak 27 Mayıs 1960 darbesine kadar iktidarda kalmıştır. Demokratların 10 yıllık iktidarında ülkenin siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel hayatında önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişimden Demokrat Parti Dönemi'nde Türkiye'nin önde gelen kentlerinden birisi olan Konya'da etkilenmiştir.

Ülkemizde son dönemlerde özellikle hemen her şehirde kurulan üniversitelerle yerel tarih çalışmalarının bir parçası olarak şehir tarihi araştırmaları artmaya başlamıştır. Bu akademik çalışmalarda Osmanlı Dönemi öne çıkmakta olup Cumhuriyet Dönemi görece daha zayıf kalmıştır. Bu eksiklik Konya tarihinde de dikkat çekmektedir. Dolayısıyla bu çalışma Konya şehrinin 1950-1960 yılları arasını incelemeyi ve bu süreçte şehirde meydana gelen siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Bunun yanında Konya'nın bu dönemde yaşadığı değişim ve dönüşümün Demokrat Parti Dönemi'nin değerlendirilmesine katkı sunacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada arşiv kaynakları başta olmak üzere, resmî süreli yayınlar, gazeteler, dergiler, devlet istatistik enstitüsü yayınları ve tetkik/telif eserlerden yararlanılmıştır.

Çalışma konusunun belirlenmesinde, araştırma ve yazma safhasında kıymetli bilgi ve tecrübelerini esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Arıkan'a en içten teşekkürü bir borç bilirim. Tez izleme komitesi üyeleri Prof. Dr. Nuri Köstüklü ve Prof. Dr. Ferudun Ata'ya, araştırma ve yazım safhalarındaki tenkit ve yönlendirmeleri sebebiyle minnettarım. Çalışmanın dil ve anlatım düzeltmelerini yapan Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Ali Ünal Ayan'a şükranlarımı sunuyorum.

Özgür BAĞCI

Konya, Nisan 2019

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: DP Dönemi'nde Konya'nın İlçe, Bucak ve Köy Sayıları……..…10

Tablo 2: 14 Mayıs 1950 Milletvekili Seçim Sonuçları (Türkiye)……..…....32

Tablo 3: 14 Mayıs 1950 Milletvekili Seçim Sonuçları (Konya)……..…….36

Tablo 4: 9. Dönem Konya Milletvekilleri…….……....37

Tablo 5: 1950 Belediye Seçim Sonuçları (Türkiye)…….40

Tablo 6: 1950 İl Genel Meclisi Seçimi Sonuçları (Türkiye)……...….....42

Tablo 7: 1950 İl Genel Meclisi Seçimi Sonuçları (Konya)……...43

Tablo 8: 2 Mayıs 1954 Milletvekili Seçim Sonuçları (Türkiye).……..45

Tablo 9: 2 Mayıs 1954 Milletvekili Seçim Sonuçları (Konya)…… 52

Tablo 10: 10. Dönem Milletvekilleri (Bir Önceki Dönemde Milletvekili Olanlar)……...52

Tablo 11: 10. Dönemde Seçilen Yeni Milletvekilleri……..……53

Tablo 12: Kasım 1950-1 Ağustos 1953 Tarihleri Arasında Konya'da Yapılan Kısmi Muhtar Seçim Sonuçları……...54

Tablo 13: 7 Kasım 1954 Muhtar Seçim Sonuçları (Köyler)…….55

Tablo 14: 25 Eylül 1955 Konya İl Genel Meclisi Seçim Sonuçları……..56

Tablo 15: 13 Kasım 1955 Belediye Seçim Sonuçları (Türkiye)……...58

Tablo 16: 27 Ekim 1957 Milletvekili Seçim Sonuçları (Konya)……..67

Tablo 17: 11. Dönem Milletvekilleri (Bir Önceki Dönemde Milletvekili Olanlar)……...68

Tablo 18: 11. Dönemde Seçilen Yeni Milletvekilleri……...……69

Tablo 19: 1950 ve 1960 Yıllarında Hububat, Bakliyat ve Sınai Bitkiler (Türkiye)……...108

Tablo 20: 1950 ve 1960 Yıllarında Hububat, Bakliyat ve Sınai Bitkiler (Konya)…….109

Tablo 21: DP Dönemi'nde Konya'da Hububat Ekimi ve Üretimi……..109

Tablo 22: DP Dönemi'nde Konya'daki Traktör ve Biçerdöver Sayıları…….116

Tablo 23: DP Dönemi'nde Konya'da Görevli Toprak Komisyonları…….124

Tablo 24: 1950-1960 Yılları Arasında Hayvan Sayıları ile Et ve Süt Üretimi (Türkiye)……...……139

Tablo 25: 1950-1960 Yılları Arasında Hayvan Sayıları ile Et ve Süt Üretimi (Konya)…….140

Tablo 26: 1957-1960 Yılları Arasında Suni Tohumlama Yapılan İnek Sayısı…….143

Tablo 27: 1957-1960 Yılları Arasında Suni Tohumlama Yapılan Koyun Sayısı…….144

Tablo 28: 1950-1960 Yılları Arasında Konya Ticaret Borsası İşlem Hacmi..151

Tablo 29: 1950 ve 1960 Yıllarında Konya Ticaret Borsası'ndaki Bazı Maddelerin Toptan Fiyatları…….151

Tablo 30: 1951-1956 Yılları Arası Konya'da Şirket ve Kooperatif Sayıları..152

Tablo 31: DP Dönemi'nde Konya'da Yıllık Ortalama Et Parekende Fiyatları (kg/kuruş)……..156

Tablo 32: DP Dönemi'nde Konya'da Yıllık Ortalama Şeker Parekende Fiyatları (kg/kuruş)……...158

Tablo 33: 1950-1960 Yıllarında Öğretmen, Öğrenci ve Türlerine Göre Okul Sayıları (Türkiye)……..……170

Tablo 34: DP Dönemi'nde Öğretmen, Öğrenci ve Türlerine Göre Okul Sayıları (Konya)…….171

Tablo 35: Türkiye ile Konya'nın Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızları (1927-1960)…….241

Tablo 36: DP Dönemi Konya Nüfusu…….243

Tablo 37: Konya'ya 1951 Yılı Ocak Ayı İçinde Gelen Göçmen Sayısı ……249

Tablo 38: 1951 Yılında İlk Etapta İnşa Edilmesi Planlanan Göçmen Evleri..250

Tablo 39: DP İktidarı Öncesinde Kurulan Dernekler……..266

Tablo 40: DP Dönemi'nde Spor Dernekleri…….……...266

Tablo 41: DP Dönemi'nde Eğitim Dernekleri…….……267

Tablo 42: DP Dönemi'nde Cami ve Kur'an Kursu Yaptırma Dernekleri…...267

Tablo 43: DP Dönemi'nde Sağlık ve Sosyal Yardım Dernekleri……268

Tablo 44: DP Dönemi'nde Şehir-Kültür ve Turizm Dernekleri……..……268

Tablo 45: DP Dönemi'nde Kurum-Meslek ve Personel Dernekleri……..….268

Tablo 46: 1950-1960 Yılları Arası Konya Emniyet Teşkilatı Personel Sayısı…….315

Tablo 47: 1950 ve 1960 Yıllarında Konya ve İlçeleri Ceza Mahkemelerindeki Dava Sayıları…….318

Tablo 48: 1950 ve 1953 Yıllarında Konya'da İşlenen Suçlar…….318

Tablo 49: 1950-1960 Yılları Arası Konya Basınından Tespit Edilen Suçlar..320

Tablo 50: Konya'da 1951-1960 Yılları Arası Trafik Kazaları, Ölü ve Yaralı Sayıları……..321

Tablo 51: DP Dönemi'nde Konya Belediyesi'nin Bütçesi, Yatırımları ve Yatırımlara Ayrılan Pay……352

Tablo 52: 1950-1960 Yılları Arası Konya'nın İçme Suyu Sarfiyatı, Su Miktarı ve Abone Sayısı……364

Tablo 53: 1950-1960 Yılları Arası Konya'nın Elektrik Üretimi, Tüketimi ve Abone Sayısı…….367

Tablo 54: DP Dönemi'nde Konya'da Hastane, Yatak, Eczane ve Sağlık Personeli Sayıları……..383

Tablo 55: 1950-1960 Yılları Arasında Konya'da Tedavi Edilen Hasta Sayısı…….384

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AO	: Anonim ortaklık
AŞ	: Anonim şirket
ATAM	: Atatürk Araştırma Merkezi
AÜ	: Ankara Üniversitesi
BCA	: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
BCG	: Verem aşısı (Bacillus Calmette Guerin)
bk.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
C.	: Cilt
C.D.T.A.	: Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi
CENTO	: Merkezî Antlaşma Örgütü (Central Treaty Organization)
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CKMP	: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi
CMP	: Cumhuriyetçi Millet Partisi
cm	: Santimetre
çev.	: Çeviren
Dr.	: Doktor
Dr. Öğr.	: Doktor Öğretim
DDT	: Böcek öldürücü (Dichloro-diphenol-trichloro-ethane)
DDY	: Devlet Demir Yolları
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
DİE	: Devlet İstatistik Enstitüsü
DP	: Demokrat Parti
ed.	: Editör
ESO	: Elektrik Su Otobüs
f.	: Fon kodu
gös. yer.	: Gösterilen yer
gr	: Gram
HP	: Hürriyet Partisi
İGM	: İstatistik Genel Müdürlüğü
İTÜ	: İstanbul Teknik Üniversitesi

İUM : İstatistik Umum Müdürlüğü
İÜ : İstanbul Üniversitesi
km : Kilometre
kg : Kilogram
KP : Köylü Partisi
kwh : Kilovatsaat
l : Litre
m : Metre
m^2 : Metrekare
m^3 : Metreküp
MKE : Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu
MKP : Millî Kalkınma Partisi
MÖ : Milattan önce
MP : Millet Partisi
MTA : Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü
Ord. : Ordinaryüs
Prof. : Profesör
s. : Sayfa
S : Sayı
SCF : Serbest Cumhuriyet Fırkası
SDÜ : Süleyman Demirel Üniversitesi
sn. : Saniye
SÜ : Selçuk Üniversitesi
TAO : Türk anonim ortaklık
TB : Tarım Bakanlığı
TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi
TBMMZC : Türkiye Büyük Millet Meclisi Zabıt Ceridesi
T.C. : Türkiye Cumhuriyeti
TDV : Türkiye Diyanet Vakfı
TEK : Türkiye Elektrik Kurumu
TKP : Türkiye Köylü Partisi
TL : Türk lirası
TpCF : Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası

TMO : Toprak Mahsulleri Ofisi

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

UNICEF : Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu (United Nations International Children's Emergency Fund)

VP : Vatan Partisi

YSK : Yüksek Seçim Kurulu

YSE : Yol, Su, Elektrik Genel Müdürlüğü

y. : Yer No

Yay. : Yayınları

GİRİŞ

I. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Muhtevası

Konya, tarih öncesi çağlara kadar uzanan köklü geçmişiyle her daim Anadolu'nun önemli merkezlerinden birisi olmuştur. Anadolu'nun merkezinde yer alan ve kadim ticaret yollarının üzerinde bulunan Konya, Türkiye Selçukluları Devleti ile Karamanoğulları Beyliği'ne başkentlik yapmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde de gerek yüzölçümüyle gerekse demografik gücüyle ülkenin önde gelen kentlerinden olmaya devam etmiştir. Özellikle Cumhuriyet Dönemi ile yeniden hızlı bir gelişme kaydetmeye başlayan Konya, DP iktidarıyla birlikte Anadolu'nun cazibe merkezlerinden birisi hâline gelmiştir.

Sahip olduğu özellikler nedeniyle, tarih öncesi devirlerden başlayarak Cumhuriyet Dönemi'ne kadar Konya tarihi üzerine akademik araştırmalar yapılmıştır. Fakat şehirle ilgili yakın geçmişe ait kapsamlı bir çalışma mevcut olmadığı için araştırma bu yönde şekillendirilmiştir. Bu çalışmada yakın geçmiş olarak niçin DP Dönemi'nin tercih edildiğine dair sebepler mevcuttur.

DP iktidarı, Türkiye Cumhuriyeti tarihi için önemli ve uzun sayılabilecek bir dönemdir. Çünkü tek parti iktidarından sonra ilk kez halkın özgür iradesiyle seçtiği bir siyasi parti yönetime gelerek yaklaşık 10 yıl ülkeyi idare etmiştir. Uygulanan politikalar ve gerçekleştirilen icraatlar sayesinde DP iktidarında ülke; siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel yönden değişim yaşamıştır. Bu iktidar devresinde, ülkedeki önemli değişikliklerin Konya'ya yansıdığını görmek mümkündür.

Bu araştırmada DP iktidarında parti ve hükûmet programlarında belirtilen esaslar doğrultusunda Konya'da yapılan icraatlarla siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal alanda meydana gelen değişim ve dönüşüm ele alınmaya çalışıldı. 10 yıllık süreyi kapsayan çalışma, 14 Mayıs 1950 genel seçimleriyle başlamakta ve 27 Mayıs 1960 darbesiyle son bulmaktadır.

Bugüne kadar akademik olarak Trabzon, İstanbul ve Antalya şehirlerinin DP dönemleri çalışılmıştır[1]. Bunun yanında DP iktidarında meydana gelen sosyal,

[1] Ali Rıza Gönüllü, *Demokrat Parti Dönemi'nde Antalya (1950-1960)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2008; Meral Delipınar, *Çok Partili*

ekonomik ve siyasi 36 olayın Konya ve Kayseri basınına yansımasını konu edinen bir akademik çalışma da mevcuttur. Fakat ele alınan olaylardan sadece 9 tanesi Konya'yı ilgilendirmektedir[2]. Dolayısıyla DP Dönemi'nde Konya'yı siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal yönden inceleyen bir akademik çalışma mevcut değildir.

Beş bölümden oluşan çalışmanın giriş bölümünde DP'nin kuruluş süreci kısaca değerlendirilmiş ve Konya'nın bu süreçteki durumu ortaya konmaya çalışılmıştır. Ardından DP Dönemi'nde Konya'nın idari yapısına değinilerek şehrin bir nevi tanıtımı yapılmıştır.

Birinci bölümde Konya'nın siyasi hayatı irdelenmiştir. İlk etapta şehirdeki siyasi partiler ele alınarak genel ve yerel seçimler ile milletvekilleri incelenmiştir. Ardından Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin dokuz, on ve on birinci dönemlerinde şehirle ilgili görüşmelere ve tartışmalara yer verilmiştir. Son olarak başta Cumhurbaşkanı Bayar, TBMM Başkanı Koraltan, Başbakan Menderes ve muhalefet parti liderleri olmak üzere siyasi isimlerin Konya'ya gerçekleştirdikleri ziyaretlere değinilmiştir.

İkinci bölümde Konya'nın ekonomik hayatı ele alınmıştır. Bu doğrultuda ülkenin en önemli tarım kenti olan Konya'da sanayileşme yolunda atılan adımlar incelenerek devlet ve özel teşebbüs yoluyla il genelinde gerçekleştirilen yatırımlar değerlendirilmiştir. Ayrıca tarımda makineleşme ve Konya Ovası'nı sulama çalışmaları sonucunda tarımsal üretimin arttırılması irdelenmiştir. Bunun yanında hayvancılık, ticaret ve turizm alanlarında meydana gelen yatırımlar ve gelişmeler ortaya konmuştur.

Üçüncü bölümde Konya'nın eğitim ve kültürel hayatı ele alınarak şehirdeki örgün eğitim ile halk eğitimi değerlendirilmiştir. Burada kentteki sanatsal faaliyetler, el sanatları ve Mevlâna ihtifalleri anlatılmıştır. Ayrıca bu dönemde atılan adımlarla

---

Siyasal Hayata Geçiş ve Demokrat Parti Döneminde İstanbul: Bir İktisadi ve Sosyal Analiz, (Basılmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011; Zehra Arslan, *Demokrat Parti Döneminde Trabzon (1950-1960)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon 2011.

[2] Muammer Gül, *Sosyo Ekonomik ve Siyasi Olayların Konya ve Kayseri Basınına Yansıması 1950-1960*, (Basılmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2011.

Konya'nın müzeler şehrine dönüşmesi ve il genelinde eski eserlerin restorasyonu ortaya konmuştur. Son olarak Konya'da bu dönemde yayımlanan gazete ve dergilere değinilmiştir.

Dördüncü bölümde Konya'nın sosyal hayatı incelenmiştir. Bu doğrultuda ilk olarak şehrin demografik yapısı ortaya konmuştur. Ardından dönemin önemli gelişmelerinden birisi olan Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin iskânı ele alınmıştır. Bunun yanında il genelindeki afetler, sosyal yardımlar ve sivil toplum kuruluşları tespit edilmiştir. Ayrıca DP iktidarıyla birlikte değişmeye başlayan eğlence hayatı değerlendirilmiş, sportif faaliyetler ele alınmış ve bu dönemdeki bayramlar ile anma törenleri tespit edilmiştir. Son olarak asayiş ve adli yapı ele alınırken ve şehre yapılan ziyaretlere değinilmiştir.

Beşinci bölümde ise bayındırlık, belediye ve sağlık hizmetleri incelenmiştir. Bayındırlık faaliyetleri kapsamında DP hükümetlerinin Konya'daki imar faaliyetleri ele alınmış ve şehrin en önemli sorunlarından olan yol ve içme suyu çalışmaları ortaya konmuştur. Bunun yanında belediyenin şehirdeki imar ve alt yapıya yönelik yatırımları değerlendirilmiştir. Son olarak bu dönemdeki sağlık kurumlarına değinilmiş ve bulaşıcı hastalıklarla mücadele ele alınmıştır.

II. Araştırmanın Kaynakları ve Yöntemi

Araştırmanın ilk safhasında arşiv belgelerine ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi'nde katalog taramaları yapılmış ve Başbakanlık Fonu, Siyasi Partiler Fonu ile Toprak İskân Genel Müdürlüğü Fonu (Muhacirin Fonu) kataloglarında çok sayıda belgeye ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda elde edilen belgelerde seçim sonuçlarıyla ilgili olarak partilerin aldıkları oy sayısında farklılıklar tespit edilmiştir. Sadece Adalet Bakanlığı'ndan tebliğ olunan sonuçlar ile Türkiye İstatistik Kurumu verileri birbiriyle aynı olduğu için çalışmada Adalet Bakanlığı ile TÜİK bilgileri esas alınmıştır.

Çalışma için önem arz eden Zabıt Cerideleri ile milletvekilleri sicil dosyaları ve mazbataları "TBMM Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığı" (TBMM Arşivi

E-Kaynakları) genel ağ adresi üzerinden temin edilmiştir. Zabıt Cerideleri'nin dokuz, on ve on birinci dönemlerinin tamamı taranmıştır. Ayrıca DP Dönemi Konya milletvekillerinin tamamının sicil dosyaları ve mazbatalarına ulaşılmıştır. Konya'da kurulan derneklere ise İç İşleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı Arşivi'nden bilgi edinme yoluyla ulaşılmıştır.

Arşiv belgeleri temin edildikten sonra resmî süreli yayınlara ulaşılmış ve incelenmiştir. Ayın Tarihi ve T.C. Resmî Gazete, Selçuk Üniversitesi Prof. Dr. Erol Güngör Kütüphanesi'nden ve genel ağ üzerinden temin edilmiştir.

Çalışmada özellikle sayısal veriler için gerekli olan istatistiki eserler Millî Kütüphane'den sağlanmıştır. Döneme ait kitaplar ise Millî Kütüphane başta olmak üzere Koyunoğlu, Konya İl Halk ve Selçuk Üniversitesi kütüphanelerinden tedarik edilmiştir.

Araştırma için büyük önem taşıyan gazete ve dergiler; Millî Kütüphane, Selçuk Üniversitesi Kütüphanesi, Konya İl Halk Kütüphanesi ve Konya Yazma Eserler Kütüphanesi'nde yerinde incelendiği gibi ayrıca dijital ortamdan da temin edilmiştir. Yerel basından DP Dönemi boyunca yayımlanan Yeni Konya ve Yeni Meram gazete koleksiyonları ile bu dönemde kısa ömürlü olan gazete ve dergi koleksiyonları da taranmıştır. Ulusal basından Milliyet ile Cumhuriyet gazetelerinin dijital arşivinden de yararlanılmıştır.

Sonuçta çalışma için elde edilen bilgi ve belgeler değerlendirilmiş ve konular tematik ya da kronolojik anlatım yöntemiyle ele alınmıştır.

III. Demokrat Parti'nin Kuruluşu

Türkiye'de çok partili hayata geçiş denilince akla hemen II. Dünya Savaşı sonrası gelmektedir. Hâlbuki ülkede çok partili parlamentarizmin iki kısa denemesine cumhuriyetin ilk yıllarında girişilmiş, Osmanlı Devleti'nin son 40 yılında da meclis, seçim ve siyasi parti gibi kurum ve kavramlar yer almıştır[3]. Cumhuriyet Dönemi'nin ilk muhalefet partileri olarak beliren Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası ile Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın doğuşu tamamıyla iç tesirlerle

[3] İlber Ortaylı, "1946 Demokrasisi", *Milliyet*, 14 Mayıs 1983, S: 12768, s. 9.

ülke bünyesindeki değişiklik isteğinden meydana gelmiştir[4]. Oysa II. Dünya Savaşı'ndan sonra çok partili sisteme geçilmesinde ve DP'nin ortaya çıkmasında iç ve dış şartların zorlaması etkili olmuştur[5].

Türkiye'de savaş yıllarında alınan sosyal, siyasi ve ekonomik tedbirler sonucunda, hat safhaya ulaşmış olan halkın hoşnutsuzluğunu gidermek için bir emniyet supabının açılması zaruri olmuş ve böylece demokratik yollara yönelme ihtiyacı ortaya çıkmıştır[6]. Bunun yanında II. Dünya Savaşı'nı müttefik devletler kazandığı için tek-partili diktatörlük yönetimleri gözden düşmüş ve serbest seçime dayanan demokrasiler önem kazanmıştır. Sonuçta demokrasi cephesinin yanında yer almak isteyen ülkeler, kendi sistemlerini yeniden gözden geçirmek zorunda kalmıştır[7]. Nitekim tek parti yönetimindeki Türkiye'nin siyasi ve ekonomik çıkarları, Batı'da görünüyordu ve bu çıkarları geliştirmenin en iyi yolu da Batı'ya daha fazla yaklaşmaktan geçiyordu[8]. Ayrıca tek partinin resmî ideolojisi olan batılılaşma siyasetinin sürdürülme kaygısı ve İnönü'nün başat rolü de çok partili hayata geçişte önemli rol oynadı[9].

Çok partili hayata geçiş için Türkiye'de şartlar olgunlaşırken 1945'te muhalefeti harekete geçiren Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu, TBMM'ye geldi ve kanun görüşmelerinde Adnan Menderes ismi öne çıktı[10]. Toprak Kanunu görüşmeleri sürdüğü sırada, 21 Mayıs-1 Haziran 1945 arasında, bütçe görüşmelerine geçildi. Tek parti yönetimi boyunca bütçe görüşmelerinde muhalefet görülmemesine rağmen Toprak Kanunu'nun da etkisiyle ilk kez bu görüşmelerde durum değişecektir[11].

---

[4] Tekin Erer, *Türkiye'de Parti Kavgaları*, C. I, Ticaret Postası Matbaası Yay., İstanbul 1963, s. 69.
[5] Ahmet Yeşil, *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1988, s. 19.
[6] Kemal H. Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi Sosyal, Kültürel, Ekonomik Temeller*, Timaş Yay., İstanbul 2012, s. 229; Cem Eroğul, "Çok Partili Düzenin Kuruluşu: 1945-1971", *Geçiş Sürecinde Türkiye*, Belge Uluslararası Yay., İstanbul 1998, s. 112-115.
[7] Cemil Koçak, "Siyasal Tarih (1923-1950)", *Çağdaş Türkiye 1908-1980 Türkiye Tarihi 4*, Yayın Yönetmeni: Sina Akşin, Cem Yayınevi, İstanbul 2000, s. 178.
[8] Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi*, s. 228.
[9] Eroğul, "Çok Partili Düzenin Kuruluşu", s. 115; Fehmi Akın, *Çok Partili Hayata Geçiş*, Anekdot Yay., Ankara 2008, s. 27.
[10] Görüşmelerdeki muhalif seslerden sadece Menderes'in muhalefeti "*milli egemenlik*", "*meclisin üstünlüğü*" ve "*demokratik rejim*" gibi ilkelerde, birleştirmek inceliğini göstermiştir. Taner Timur, *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, İmge Kitabevi, Ankara 2003, s. 14-15.
[11] Erol Yüksel, *Millî Mücadele'den 27 Mayıs'a Bir Siyasetçi: Refik Koraltan*, ATAM Yay., Ankara 2018, s. 148.

Neticede bütçe tasarısına Recep Peker, Celal Bayar, Hikmet Bayur, Adnan Menderes, Fuat Köprülü, Refik Koraltan ve Emin Sazak ret oyu vermiştir[12]. Böylece bütçe görüşmelerinde şiddetlenerek devam eden parti içi muhalefet, Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun kabulüyle belirgin bir duruma girerek Dörtlü Takrir'in verilmesiyle düğümlenmiştir[13].

Takrir; Bayar, Koraltan, Köprülü ve Menderes imzasıyla DP Grubu Başkanlığına 7 Haziran 1945'te verilmiş olup[14] Cumhuriyet Halk Partisi içinde ıslahat yapılmasını isteyen bir çeşit siyasi ültimatom niteliğindeydi. Meclis Grubu tarafından reddedilen takrire ve önerge sahiplerine karşı CHP içinden önemli tepkiler geldi[15]. Sonuçta gerek partiye karşı takınmış oldukları tavır gerekse Vatan gazetesinde çıkan yazıları ve açıklamaları nedeniyle önce Menderes ile Köprülü, ardından da Koraltan CHP'den ihraç edilmiştir[16]. Basın Kanunu'nun değiştirilmesiyle ilgili bir kanun tasarısı hazırlayan ancak bu girişimi Meclis Grubu tarafından reddedilen Bayar ise önce İzmir milletvekilliğinden sonra da CHP'den istifa etmiştir[17].

Cumhurbaşkanı İnönü 1 Kasım 1945'te TBMM'de; *"Bizim tek eksiğimiz, Hükûmet Partisinin karşısında bir parti bulunmamasıdır."* diyerek takrir veren milletvekillerini açıkça bir muhalefet partisi kurmaya davet etmiştir[18]. Kamuoyunun da beklentisi doğrultusunda Celal Bayar ve diğer takrir sahipleri 1 Aralık 1945'te

---

[12] Mustafa Albayrak, *Türk Siyasi Tarihine Demokrat Parti (1946-1960)*, Phoenix Yayınevi, Ankara 2004, s. 43.
[13] Mahmut Goloğlu, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi- III 1939- 1945 Milli Şef Dönemi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 2012, s. 398.
[14] *BCA*, f.030.01., y.53.315.4.
[15] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 44, 53.
[16] *BCA*, f.490.01., y.5.27.25; *BCA*, f.490.01., y.6.28.7.
[17] Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi*, s. 234; Bayar, CHP'den istifasını sevimsiz ve zor bir karar olarak değerlendirmiştir. Celal Bayar, *Başvekilim Adnan Menderes*, (Derleyen İsmet Bozdağ), Tercüman Gazetesi Yay., İstanbul 1986, s. 47.
[18] *TBMMZC*, 7. Dönem, C. 20, 1 Kasım 1945, s. 7; *Akşam*, 2 Kasım 1945, S: 9714, s. 1; Feroz ve Bedia Turgay Ahmad, *Türkiye'de Çok Partili Demokrasinin Açıklamalı Kronolojisi (1945-1971)*, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1976, s. 15; Aslında çok partili dönem, temmuz ayında İstanbul'lu ünlü sanayici Nuri Demirağ tarafından "*Milli Kalkınma Partisi*" adında bir muhalefet partisi kurulduğu zaman başlamıştı. Erik Jan Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, (çev. Yasemin Sanen Gönen), İletişim Yay., İstanbul 2001, s. 307; Ancak İnönü yaptığı konuşma ile MKP'yi ciddi bir muhalefet partisi olarak görmemiş ve güçlü bir muhalefet partisi istediğini ima etmiştir. Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 59.

yeni bir parti kuracaklarını ilan etmiş[19] ve 7 Ocak 1946'da DP resmen kurulmuştur[20]. Kurulduktan sonra ülke genelinde hızlı bir şekilde teşkilatlanma faaliyetlerine girişen DP, ilk üç ayda 26 il ve yaklaşık 75 ilçede teşkilatlanmıştır[21]. Bu süreçte DP'nin teşkilatlanmaya çalıştığı illerin başında Konya da gelmektedir. Çünkü DP'nin uygulayacağı politikalar açısından önemli bir tarım kenti olan Konya, demografik gücüyle de ülkenin önde gelen şehirlerinden birisidir.

DP'nin kurulduğu dönemde kamuoyunda Konya'nın Atatürk tarafından imar edildiği fakat İnönü zamanında unutularak ihmal edildiği, kendi hâline bırakıldığı ve sosyo ekonomik açıdan bir daralma yaşadığı görüşü hâkimdi[22]. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren Konya ekonomik, kültürel ve sosyal yönden aşama aşama gelişme kaydetmiştir. Oysa ki savaştan yeni çıkmış bir ülkenin önemli şehirlerinden birisi olan Konya'nın da 1923'te pek çok sorunu bulunmaktaydı. Başta ihtiyacı karşılayamayan yollar, toz ve çamur içerisinde olup bakıma muhtaç bir hâldeydi. Tüm şehri saran kerpiç evler şehrin tozla kaplanmasına neden oluyordu. Bunun yanında içme suyu sıkıntısı yaşayan Konya'da elektrik de yoktu. Ayrıca halkın eğlenmesini ve rahatlamasını sağlayacak parkların, spor tesislerinin, sinemaların ve tiyatroların da olmaması şehir için büyük bir eksiklikti[23].

Konya'nın öncelikli çözülmesi gereken sorunlardan olan içme suyu için 1924'te Mukbil ile Beypınarı suları şehre getirilmiş, çeşitli mahallelere çeşmeler yapılmış ve Alâeddin Tepesi'nde iki su deposu inşa edilmiştir[24]. Elektrik sorunu ise 1926'da kurulan Konya Elektrik Anonim Şirketi ve Dere Hidroelektrik Santrali ile çözülmeye çalışılmıştır[25].

---

[19] *Yeni Sabah*, 1 Aralık 1945, S: 2704, s. 1-3; *Akşam*, 1 Aralık 1945, S: 9740, s. 1.
[20] *Ayın Tarihi*, Ocak 1946, No: 146, s. 7-8.
[21] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 76.
[22] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 5, 24 Şubat 1951, s. 705-706; İhsan Hınçer, "Onbeş Senelik Ayrılıktan Sonra Konya'nın Bir Konyalı Gözüyle Görünüşü", *Yeni Konya*, 11 Ekim 1950, S: 483, s. 2; Celâleddin Kişmir, "Konya Unutulmuş", *Yeni Konya*, 13 Kasım 1950, S: 515, s. 2; Ertuğrul Onar, "Partilerin Konyaya Verdikleri Önem", *Yeni Meram*, 22 Eylül 1954, S: 1465, s. 1; *Mengene*, 12 Nisan 1952, S: 1, s. 3; *Yeni Konya*, 12 Ocak 1951, S: 575, s. 1-2.
[23] *1923-1927 Konya Belediyesi*, Gavsi Ozansoy Basımevi, İstanbul 1946, s. 6-8, 23.
[24] Belediye, önceden şehrin su ihtiyacını karşılayan Çayırbağı su yolundaki boruların ömürlerinin bitmek üzere olduğunu ve yakın gelecekte şehrin yine su sıkıntısı çekeceğini belirtmiştir. *1923-1927 Konya Belediyesi*, s. 15.
[25] *Konya 1973 İl Yıllığı*, Yeni Kitap Basımevi, Konya 1973, s. 125.

İmar faaliyetleri doğrultusunda Konya Belediyesi 1923-1927 yılları arasında askerî hastane, halkevi, sinema ve tiyatro binaları gibi şehre yeni eserler kazandırırken Dede bahçesi, Fahrettin Paşa parkı ve Alâeddin Tepesi de tanzim edilmiştir. Bunun yanında şehirde yeni meydanlar açılmış, Hükûmet Meydanı'ndan Alâeddin Tepesi'ne kadar yeni inşa edilen cadde, parke taşlarıyla döşenmiş ve caddelerle sokaklarda genişletme çalışmaları yapılmıştır. Ayrıca bataklık kurutma faaliyetlerine girişilmiş ve şehirdeki lağımlar temizlenmiştir[26].

Dünya ekonomik bunalımı ve II. Dünya Savaşı yıllarında Konya'nın da gelişimi yavaşlamıştır. Ancak savaşın sona ermesi ve ülkede çok partili hayata geçilmesiyle birlikte şehir, hızlı bir gelişme kaydetmeye başlamıştır. Bu dönemde şehirde kerpiç binaların yanında modern yapılar yükselmiş, ana caddeler parkelenerek tozun ve çamurun buralardan uzaklaşması sağlanmıştır. Bunların yanında verem hastanesi, veledrom ve yeni okullar inşa edilmiş, kışlık ve yazlık sinemalar açılmıştır[27]. Yine bu dönemde Konya Belediyesi bünyesinde Elektrik Su Otobüs İşletmesi kurularak şehir içi ulaşımda otobüsler kullanılmaya başlanmıştır[28]. Şehrin çöpleri kamyonlarla toplanmaya başlanmış, bazı mahallelerde yangın söndürme ve sulama amacıyla kuyular açılmıştır. Ayrıca içme suyu, elektrik, kanalizasyon ve asfalt yol yapım çalışmaları da devam etmiştir. Yapılan çalışmalarda halkın maddi ve manevi yardımları da önemli bir yer tutmuştur[29].

Neticede Konya, DP iktidarına kadar hızlı bir gelişme kaydetmiş olsa da bu süreçte gerçekleştirilen icraatlar, artan nüfusa da bağlı olarak büyüyen şehir için yetersiz kalmıştır. Dolayısıyla bu süreçte gelişen Konya'nın sorunları da artmış ve DP iktidarı bu büyük sorunlarla yüzleşmek zorunda kalmıştır[30].

Yeni iktidardan çözüm beklenen iki başat sorundan birincisi su, ikincisi ise yoldur. Bu sorunlardan birincisi Konya Ovası'nın sulanması ve içme suyunun köylere kadar götürülmesiydi. İkincisi ise Konya'nın çevre illerle bağlantısının

---

[26] *1923-1927 Konya Belediyesi*, s. 10-15, 18-20.
[27] Hınçer, "Onbeş Senelik Ayrılıktan Sonra", s. 2.
[28] *Konya 1973 İl Yıllığı*, gös. yer.
[29] *Öğüt*, 28 Ağustos 1950, S: 2, s. 2; *Öğüt*, 29 Ağustos 1950, S: 3, s. 3.
[30] Ziya Barlas, "Vatandaş Hakikatleri Görüyor", *Yeni Meram*, 2 Ekim 1951, S: 387, s. 1-2.

sağlanması ve şehir içi yolların asfaltlanmasıydı[31]. Ayrıca elektrik kesintilerinin önlenmesi, tarımsal üretimin artırılması, sanayi tesislerinin kurulması, tarihî eserlerin onarılması, okul ve hastane ihtiyacının karşılanması, şehrin tozdan arındırılarak modern bir görünüm kazanması gibi beklentiler de iktidar tarafından karşılanmalıydı[32]. Bu sorunların bilincinde olan yeni iktidar, parti ve hükûmet programları doğrultusunda icraatlara girişerek Konya'nın siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal alanda değişim ve dönüşüm yaşamasını sağlayacaktır. Bu değişimden idari yapı da nasibini alacaktır.

IV. Demokrat Parti Dönemi'nde Konya'nın İdari Yapısı

DP Dönemi'nde yeni il, ilçe, bucak ve köyler kurulmak suretiyle Türkiye'nin idari yapısında değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerin meydana gelmesinde yaylalarda, mahallelerde ve obalarda yeni köyler oluşturulması; ilçe yapılan bucaklardan boşalan kadrolarda yeni bucakların kurulması; yeni belediyeler teşkil edilmesi, köylerin ve bucakların ilçe ve iller arasında yer değiştirmesi etkili olmuştur[33].

Cumhuriyet Dönemi'nden itibaren idari yönden sürekli büyüme gösteren Türkiye'de 1940-1960 yılları arasında yeni 1.420 köy, 146 bucak, 176 ilçe ve 4 il teşkil edilmiştir[34]. DP iktidarında Tablo 1'de görüldüğü üzere yeni ilçeler, bucaklar ve köyler kurulmak suretiyle Konya'nın idari yapısında da değişiklikler meydana gelmiştir[35].

---

[31] Fakih Özfakih, "Konya'nın Tarihi Derdi", *Yeni Konya*, 10 Ağustos 1950, S: 425, s. 1; Kişmir, "Dertlerimiz ve Milletvekillerimiz", *Yeni Konya*, 26 Haziran 1950, S: 383, s. 2; Haluk Tekmen, "Şehrin Panoraması", *Yeni Konya*, 29 Aralık 1950, S: 561, s. 2.

[32] Kemal Akça, "Konya İli'ni Nasıl Devraldık?", *Yeni Konya*, 15 Temmuz 1950, S: 402, s. 1-2; Ali Rıdvan Bülbül, "İkinci Mektup", *Yeni Konya*, 2 Temmuz 1950, S: 389, s. 2; Mehmet Önder, "Dünkü Bugünkü Konyadan", *Yeni Meram*, 22 Mayıs 1952, S: 649, s. 2; *Yeni Meram*, 30 Eylül 1951, S: 385, s. 2; *Yeni Konya*, 16 Eylül 1950, S: 462, s. 1-2.

[33] Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bk. *http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf*, 11.09.2018.

[34] *Genel Nüfus Sayımı 20 İlkteşrin 1940: Vilayet, Kaza, Nahiye, Köyler İtibarile Nüfus*, C. 2, Neşriyat No:158, İUM, Ankara 1944, s. I- 680; *21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı İl, İlçe, Bucak ve Muhtarlıklar İtibarile Nüfus*, C.1, Yayın No: 286, İUM, Ankara 1948, s. I-649; *22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı Vilayet, Kaza, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus*, Neşriyat No: 359, İUM, Ankara 1950, s. 3-395; *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı Vilayet, Kaza, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus*, Yayın No: 412, İGM, Ankara 1961, s. LIII-LXXII; *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı İl, İlçe, Bucak ve Köyler İtibariyle Nüfus*, Yayın No: 444, DİE, Ankara 1963, s. XLVIII-LVI.

[35] Bucak ve köy adları için bk. *1950 Genel Nüfus Sayımı*, s. 256-265; *1955 Genel Nüfus Sayımı*, s. 332-347; *1960 Genel Nüfus Sayımı*, s. 363-378.

Tablo 1: DP Dönemi'nde Konya'nın İlçe, Bucak ve Köy Sayıları

İlçeler	Köy Sayıları			Bucak Sayıları		
	1950 Yılı	1955 Yılı	1960 Yılı	1950 Yılı	1955 Yılı	1960 Yılı
Merkez	106	111	119	7	9	10
Akşehir	86	59	48	6	4	3
Beyşehir	77	72	72	4	4	4
Bozkır	75	73	74	4	4	4
Cihanbeyli	58	38	44	5	3	3
Çumra	61	59	59	3	3	3
Ereğli	67	71	77	4	4	4
Ermenek	48	47	48	4	4	4
Hadim	42	42	43	3	3	3
Ilgın	54	56	44	3	3	3
Kadınhanı	48	50	39	3	3	2
Karaman	95	100	100	6	6	6
Karapınar	33	30	29	3	3	3
Seydişehir	48	49	49	3	3	3
Yunak	-	40	45	-	3	4
Kulu	-	12	29	-	1	1
Doğanhisar	-	-	15	-	-	1
Sarayönü	-	-	12	-	-	1

1950-1960 yılları arasında idari yönden sürekli büyüyen Merkez ilçesi, Konya'nın en büyük ilçesi olup onu Karaman takip etmektedir. DP iktidara geldiğinde Konya'nın büyük ilçelerinden birisi olan Akşehir ise kendisine bağlı Yunak ve Doğanhisar bucaklarının ilçe yapılmasıyla idari olarak küçülmüştür. Yine bu dönemde Kulu bucağının ilçe yapılmasıyla Cihanbeyli, Sarayönü bucağının ilçe yapılmasıyla da Kadınhanı idari yönden küçülen ilçelerden olmuştur.

DP iktidarında 1953'te 6068 Sayılı Kanun'la Yunak[36], 1954'te 6325 Sayılı Kanun'la Kulu[37], 1 Eylül 1957'den geçerli olmak üzere 7033 Sayılı Kanun'la Doğanhisar[38] ve 1 Nisan 1959'dan geçerli olmak üzere yine 7033 Sayılı Kanun'la

[36] *BCA*, f.030.11.1., y.237.9.9; *T.C. Resmî Gazete*, 7 Nisan 1953, S: 8379, s. 5981-5982.
[37] *T.C. Resmî Gazete*, 10 Mart 1954, S: 8538, s. 8537-8539.
[38] *BCA*, f.030.11.1., y.269.12.9; *T.C. Resmî Gazete*, 27 Haziran 1957, S: 9644, s. 17437, 17740, 17741; *1960 Genel Nüfus Sayımı*, s. 370.

Sarayönü ilçe yapılmıştır[39]. Neticede Konya 1950'de 14 ilçe, 58 bucak ve 899 köy; 1955'te 16 ilçe, 60 bucak ve 909 köy; 1960'ta ise 18 ilçe, 62 bucak ve 946 köyden vücuda gelmiştir. Dolayısıyla bu dönemde il sınırları içerisinde 4 ilçe, 4 bucak ve 47 köy kurulmuştur.

DP iktidarında ilin idari yapısını etkileyen sınır anlaşmazlıkları da meydana gelmiştir[40]. Bu dönemde Konya'da komşu bucaklarla ilçelerin yanında başta Antalya ve İçel olmak üzere Ankara, Niğde, Eskişehir ve Afyon illeri arasında sınır ihtilafları görülmektedir[41]. Genellikle köylerin mera gibi ortak alanlarında yaşanan sınır anlaşmazlıklarında sık olmamakla birlikte can ve mal kayıpları da yaşanmıştır. Bu nedenle sınır ihtilafları, iktidar ve muhalefet parti kongrelerinde çözüme kavuşturulması istenen sorunlar arasında yer almıştır. Anlaşmazlıkların kritik noktaya ulaştığı bölgelerde keşifler, vali yardımcıları tarafından yapılmıştır[42].

DP Dönemi'nde Konya'da önemli isimler valilik ve belediye başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. Başarılı oldukları için valiler genellikle üst makamlara atanırken belediye başkanları da milletvekili olarak TBMM'ye girmiştir.

14 Mayıs 1950 genel seçiminde Konya Valiliği görevinde Şefik Refik Soyer bulunuyordu. İzmir valisi iken 31 Ocak 1948'de Konya Valiliğine atanan Soyer[43], DP iktidarının valiler arasında yaptığı tasfiye hareketi sonucunda 14 Haziran 1950'de emekliye sevk edildi[44]. Emniyet Genel Müdürü Ferruh Şahinbaş, DP iktidarında

---

[39] Sarayönü DP iktidarında Konya'nın en küçük ilçesidir. *T.C. Resmî Gazete*, 27 Haziran 1957, S: 9644, s. 17450; *1960 Genel Nüfus Sayımı*, s. 376-377.

[40] Anlaşmazlıklarda il idare kurulu ve il idare meclisi 5442 Sayılı İl İdaresi Kanunu'na göre inceleme yaparak karar verir. Gerekçeli olan bu kararın yanında sınır bölgesinin krokisi de çizilir ve bir dosya hâlinde İçişleri Bakanlığı'na gönderilir. İhtilaf konusu sınır, üçlü kararnameyle belirlendikten sonra *T.C. Resmî Gazete*'de yayımlanarak yürürlüğe girer.
http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.4634&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0
, (Erişim tarihi: 05.09.2018.); *T.C. Resmî Gazete*, 11 Mayıs 1988, S: 19811, s. 8-9.

[41] Arşiv belgelerinde belirlenen sınırlar için alınan karar, gerekçe ve sınırı gösteren kroki yer almaktadır. *BCA*, f.030.11.1., y.238.17.4; *BCA*, f.030.11.1., y.243.2.8.2; *BCA*, f.030.11.1., y.250.11.19; *BCA*, f.030.11.1., y.252.26.12; *BCA*, f.030.11.1., y.235.35.8; *BCA*, f.030.11.1., y.232.19.7; *BCA*, f.030.11.1., y.235.35.8; *BCA*, f.030.11.1., y.250.14.14; *BCA*, f.030.11.1., y.247.31.8; *BCA*, f.030.11.1., y.258.23.16; *BCA*, f.030.11.1., y.244.10.9; *BCA*, f.030.11.1., y.246.29.14; *BCA*, f.030.11.1., y.246.29.10; *BCA*, f.030.11.1., y.246.29.14; *BCA*, f.030.11.1., y.203.6.15.

[42] *Yeni Meram*, 11 Mayıs 1952, S: 640, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Ekim 1952, S: 785, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Nisan 1955, S: 1670, s. 1-2; *Yeni Meram*, 25 Nisan 1955, S: 1676, s. 1-2.

[43] *T.C. Resmî Gazete*, 10 Şubat 1948, S: 6828, s. 13585.

[44] Rıfkı Salim Burçak, *On Yılın Anıları (1950-1960)*, Nurol Matbaacılık, Ankara 1998, s. 53; *Konya İl Yıllığı 1967*, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara, s. 16; *Yeni Konya*, 12 Haziran 1950, S: 369, s. 1.

Konya'ya atanan ilk validir. 7 Eylül 1950'de ataması yapılan Şahinbaş[45] Konya'da fazla kalamamış ve 18 Nisan 1951'de İçişleri Bakanlığı müşavirliğine, Tetkik Kurulu Müşaviri Kemal Hadımlı da aynı tarihte Konya Valiliğine görevlendirilmiştir[46]. Şahinbaş, müşavirlik görevinde iken emekliye sevk edilmiş ve ondan boşalan Konya Valiliği kadrosuna halihazırda bu görevde bulunan Hadımlı, 11 Ağustos 1951'de asaleten atanmıştır[47]. 27 Mayıs 1954'e kadar Konya'da valilik yapan Hadımlı'nın ataması bu tarihte İçişleri Bakanlığı müsteşarlığına yapılmıştır[48].

Hadımlı'nın Konya Valiliğinden boşalttığı kadroyu 26 Mayıs 1954'te Erzurum Valisi Cemal Göktan doldurdu[49]. Bu görevde yaklaşık 16 ay kalan Göktan, 10 Eylül 1955'te Ankara Valiliğine atandı. Aynı gün Emniyet Genel Müdürü Ethem Yetkiner de yeni Konya Valisi oldu[50]. Ancak Konya'da sadece 2 ay kalan Yetkiner, 12 Kasım 1955'te merkeze çekilirken Denizli Valisi Cemil Keleşoğlu, Konya Valiliğine atandı[51]. DP iktidarında Konya'da en uzun süre valilik yapan Keleşoğlu, 28 Mayıs 1960'a kadar bu görevde kaldı ve Bakanlar Kurulu tarafından 2 kere takdirname ile ödüllendirildi[52]. Ayrıca 1957-1958 arasında yaklaşık 6 ay Konya belediye başkanlığı görevini de vekaleten yürüttü[53].

DP iktidarı öncesinde Konya belediye başkanlığına seçilen Muhlis Koner'in başkanlığı 6 Temmuz 1946'da resmileşmiştir[54]. 1950 genel seçiminde CHP'den milletvekili adaylığını koyan Koner, 31 Mart 1950'de görevinden istifa etmiştir[55]. Koner'den sonra belediye başkanlığına seçilen Samet Kuzucu'nun başkanlığı ise 31 Nisan 1950'de onandı[56]. Yaklaşık 8 ay başkanlık yapan Kuzucu'nun görevi 3 Eylül 1950'de yapılan belediye seçimleriyle sona erdi.

---

[45] *BCA*, f.030.18.01.02., y.123.69.18.
[46] *T.C. Resmî Gazete*, 27 Nisan 1951, S: 7795, s. 1050.
[47] *BCA*, f.030.18.01.02., y.126.61.13.
[48] *BCA*, f.030.11.1., y.245.20.6.
[49] *T.C. Resmî Gazete*, 10 Haziran 1954, S: 8725, s. 9594.
[50] *BCA*, f.030.18.01.02., y.140.82.4.
[51] *T.C. Resmî Gazete*, 16 Kasım 1955, S: 9156, s. 13033-13034.
[52] *BCA*, f.030.18.01., y.146,29.18; *BCA*, f.030.18.01., y.154.68.15.
[53] *BCA*, f.030.11.1., y.267.27.13; *BCA*, f.030.18.01., y.148.10.13.
[54] *T.C. Resmî Gazete*, 18 Temmuz 1946, S: 6362, s. 10931.
[55] Necmi Uyanık, Vahdi Alanya, "CHP'den DP'ye Konya Belediye Başkanları ve Faaliyetleri (1946-1954)", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S: 36 (2004), s. 182; *Ekekon*, 31 Mart 1950, S: 3319, s. 1; *Selçuk*, 31 Mart 1950, S: 454, s. 1.
[56] *T.C. Resmî Gazete*, 27 Nisan 1950, S: 7494, s. 18393.

Seçimleri DP kazanmış ve İl Bayındırlık Müdürü Rüştü Özal, 8 Eylül 1950'de belediye başkanlığına seçildi[57]. Özal'ın başkanlığı 2 Ocak 1951'de resmileşti[58]. DP Konya milletvekilliğine adaylığını ilan eden Özal, 18 Mart 1954'te görevinden istifa etmiş ve Belediye Meclisi 20 Mart 1954'te İbrahim Aşçıgil'i yeni belediye başkanı olarak seçmiştir. Kamuoyunda memnuniyetle karşılanan Aşçıgil'in Konya belediye başkanlığı 31 Mart 1954'te onanmıştır[59].

Konya'da 1955 belediye seçimlerini DP kazanmasına rağmen Aşcıgil belediye başkanlığından feragat etmiştir. Bunun üzerine Belediye Meclisi 16 Kasım 1955'te toplanarak belediye başkanlığına DP il başkanlığı ve TMO bölge müdürlüğü görevlerini de yürüten Nafiz Tahralı'yı seçti[60]. Yeni görevi 9 Ocak 1956'da onanan Tahralı, 1957 genel seçiminde DP'den Konya milletvekili adayı olduğu için belediye başkanlığından istifa etti[61]. Tahralı'nın istifasıyla boşalan koltuğa vekaleten Konya Valisi Keleşoğlu oturdu. Keleşoğlu'nun başkan vekilliği 1 Ekim 1957 tarihinde kabul edilmiş ve bu karar 28 Şubat 1958'de iptal edilmiştir[62]. Nihayet 18 Nisan 1958'de olağanüstü toplanan Belediye Meclisi, Sıtkı Bilgin'i Konya'nın yeni belediye başkanı olarak seçmiştir[63]. Belediye başkanlığı 26 Mayıs 1958'de resmileşen Bilgin, 28 Mayıs 1960'ta Millî Birlik Komitesi tarafından görevden alınarak Vali Keleşoğlu ile birlikte Yassıada'ya gönderilmiştir[64].

---

[57] *Yeni Konya*, 9 Eylül 1950, S: 455, s. 1; Önder, "Kuruluşundan Bugüne Kadar Konya Belediye Reisleri", *Yeni Konya*, 24 Şubat 1954, S: 1687, s. 2.
[58] *BCA*, f.030.11.1., y.218.38.20; *T.C. Resmî Gazete*, 19 Ocak 1951, S: 7712, s. 409.
[59] *BCA*, f.30.11.1., y.244.13.15; *Yeni Konya*, 19 Mart 1954, S: 1710, s. 1; *T.C. Resmî Gazete*, 28 Nisan 1954, S: 8694, s. 9110.
[60] *Yeni Konya*, 14 Kasım 1955, S: 2305, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Kasım 1955, S: 2308, s. 1.
[61] *BCA*, f.30.11.1., y.255.2.14; *T. C. Resmî Gazete*, 27 Ocak 1956, S: 9218, s. 13457; *Yeni Meram*, 15 Kasım 1956, S: 2235, s. 1-2.
[62] *BCA*, f.030.18.01., y.147.51.12; *BCA*, f.030.18.01., y.148.10.13.
[63] *Yeni Konya*, 19 Nisan 1958, S: 3145, s. 1.
[64] *BCA*, f.030.11.1., y.270.16.3; *T.C. Resmî Gazete*, 31 Mayıs 1958, S: 9920, s. 19423; *T. C. Resmî Gazete*, 27 Ocak 1956, S: 9218, s. 13457; Hanefi Aytekin, *Tarihi Konya Rehberi 2003'ten Kuruluşuna Konya Belediye Başkanları*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay., No: 50, Konya 2003, s. 152.

BİRİNCİ BÖLÜM

DP DÖNEMİ'NDE KONYA'DA SİYASİ HAYAT

I. Siyasi Partiler

Türkiye'de II. Dünya Savaşı sonrasında çok partili siyasi hayata dönüş sürecinde önce MKP ardından DP, muhalif partiler olarak ortaya çıkmıştır. CHP'nin içinden doğan DP, hızla ülke genelinde teşkilatlanmaya başlamıştır. Bu doğrultuda Konya'da teşkilatlanmasını tamamlayan DP, 1950 milletvekili seçimine hazır hâle gelmiştir. DP iktidara geldikten sonra ise şehirde Millet Partisi, Cumhuriyetçi Millet Partisi, Köylü Partisi, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi ve Hürriyet Partisi teşkilatları da kurulacaktır.

Siyasi partilerin teşkilatlanıp güç kazanmasında kongreler önemli rol oynamıştır. 1950-1960 yılları arasında parti teşkilatları önce ocak, bucak ve ilçe kongrelerini yapmakta sonra buralardan gelen delegelerle il kongrelerini düzenlemekteydi. Siyasi partilerin Konya'daki il kongrelerine nadir olmakla birlikte, parti genel başkanları da katılmıştır. Milletvekilleri ise hem il hem de ilçe kongrelerinde hazır bulunmaya gayret etmiştir[65]. Kongrelerde gündem maddeleri genel olarak; İstiklal Marşı, yoklama-açılış, kongre divanı seçimi, yönetimin ibrası, bütçenin tasdik edilmesi, idare heyeti seçimi, haysiyet divanı seçimi, delegelerin seçimi ile dilek ve temenniler şeklinde belirlenmiştir[66].

Konya'da ocak, bucak ve ilçe kongrelerine yüksek katılım, il kongrelerinin daha güçlü olmasını sağlıyordu. Kongre günü şehirler, köyler veya kasabalarda adeta bir bayram coşkusu yaşanmaktaydı. Bu demokrasi şölenine delegeler genellikle bayraklarla süslenen otobüs ve kamyonlarla davullar ve zurnalar eşliğinde geliyordu. Kongrelere büyük ilgi gösteren vatandaşlar, böylece partisine sahip çıktığını göstermiş oluyordu[67].

---

[65] *Yeni Meram*, 6 Aralık 1951, S: 452, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Mart 1952, S: 574, s.1-2; *Yeni Meram*, 5 Mayıs 1952, S: 634, s. 2; *Yeni Meram*, 10 Mayıs 1952, S: 639, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Haziran 1953, S:1035, s. 1-2.

[66] *Öğüt*, 3 Temmuz 1951, S: 168. s. 1-2; *Yeni Meram*, 10 Mayıs 1955, S: 1691, s. 1.

[67] İl kongreleri yanında ilçe kongrelerinde de katılım yüksek olmaktaydı. *Yeni Meram*, 13 Mayıs 1952, S: 641, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Kasım 1953, S: 1168, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Aralık 1953, S: 1190, s. 1-2; *Yeni Meram*, 21 Aralık 1953, S: 1211, s. 1-2.

A. Demokrat Parti

DP 1950'de Konya'da oldukça muntazam bir teşkilata sahip olup neredeyse her mahalle ve köye ulaşmıştı[68]. Şüphesiz bu durum seçim başarısını da beraberinde getirecekti. DP iktidara geldikten sonra Konya'da ilk kongresini 12 Ocak 1951'de Şahin Sineması'nda gerçekleştirdi. Oldukça tartışmalı seyreden kongrede İl Başkanı Ahmet Efeoğlu'nun okuduğu idare kurul raporu, delege Naci Uluşahin'in sert eleştirileri sonucunda reddedildi[69].

DP'nin özellikle ilk yıllarında gerçekleştirdiği icraatlar göz doldurmaktaydı. İl teşkilatı, yıllardır Konya'nın ihmal edildiğini ve şehirle ilgili teşebbüslerin yüzüstü bırakıldığını vurguluyordu. Demokratlara göre 14 Mayıs'tan sonra milletle birlikte şehrin de kaderi değişmiş ve Konya'ya yatırımlar yapılmaya başlanmıştı[70]. Bu görüş, kongrelerde de kendini hissettiriyordu. Nitekim Karapınar ilçe kongresinde bir delege: *"27 senedir yolumuza toprak, taş konmadı, köyümüze su getirilmedi. İki senedir bunların hepsi oluyor. Güneşin doğduğunu nasıl inkâr edebiliriz?"* diyerek CHP Dönemi'ni eleştirirken DP iktidarından duyduğu memnuniyeti dile getiriyordu[71].

DP'nin ikinci il kongresi 21 Mayıs 1952'de Belediye Halk Sineması'nda yapılmış ve Naim Gilisralıoğlu yönetimi ibra edilmiştir[72]. Kongre'nin 22 Mayıs'taki oturumuna Başbakan Adnan Menderes, TBMM Başkanı Refik Koraltan, Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, Sağlık Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ, Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu ve Çalışma Bakanı Nuri Özsan da katılmıştır. Kongrede Zeki Danacı adlı delege DP'nin din terbiyesi siyasetinde başarısız olduğunu söyleyerek kadınlara memuriyet verilmemesi gerektiğini belirtmiş ve Marshall Yardımlarının kesilmesiyle ekonomideki iyi gidişin sona ereceğini söylemiştir. Delegenin bu eleştirilerine cevap vermek üzere kürsüye gelen Menderes, ülke menfaatleri doğrultusunda hareket ettiklerini ifade etmiş ve Konya'da iki yılda başarılan işlerin CHP iktidarı tarafından ülke genelinde bir yılda yapılamadığını vurgulamıştır.

---

[68] Mümtaz Koru, "Belediye", *Yeni Konya*, 26 Ağustos 1950, 441, s. 2.
[69] Kongre 228 delegenin katılımıyla yapılmıştır. *Öğüt*, 13 Ocak 1951, S: 110, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Ocak 1951, S: 576, s. 1.
[70] *Yeni Meram*, 25 Ekim 1951, S: 410, s. 1.
[71] Kongre 28 Mart 1952'de düzenlenmiştir. *Yeni Meram*, 30 Mart 1952, S: 600, s. 1.
[72] *Yeni Meram*, 22 Mayıs 1952, S: 649, s. 1-2.

Akabinde hükûmetin din üzerindeki bütün baskıları ortadan kaldırdığını, ülke genelinde imam hatip okullarının açıldığını, anayasada kadın-erkek eşitliğinin olduğunu ve 209.000.000 TL olan bütçe açığının artan gelirler sayesinde kapanacağını söylemiştir[73].

1953 yılı kongreleri içerisinde Seydişehir ilçe kongresi oldukça hararetli geçmiş ve ilçe başkanı Mehmet Sağlam'ın okuduğu yönetim raporu şiddetle eleştirilerek onaylanmamıştır[74]. İlçe kongrelerinin tamamlanmasıyla 23 Ocak 1954'te Şahin Sineması'nda düzenlenen üçüncü il kongresinde Nafiz Tahralı idaresindeki yönetim kurulu ibra edilmiştir[75]. Kongrede DP iktidarı ile ülkedeki diktatörlük yönetiminin sona erdiği ve ülkeye gerçek demokrasinin geldiği mesajı verilmiştir. Ayrıca DP iktidarı ile yaşanan kalkınma hamlesine vurgu yapılmıştır[76]. Gençleri kendi safına çekebilmek için 1954'te Genç Demokratlar Teşkilatı'nı[77] kuran il yönetimi, şehirde gençlik lokalleri açmaya başlamıştır[78].

1955 yılı ocak kongreleriyle başlamış ve Merkez ilçesine bağlı Dere köyü kongresine Konya DP Milletvekili Muhittin Güzelkılıç, Belediye Başkanı İbrahim Aşçıgil ve Londra Üniversitesi'nden Prof. Dr. Bernard Lewis de katılmıştır. Lewis: *"Çeşmelerinizin suyu az olsa da demokrasi pınarlarınız gürdür, gürül gürül akmaktadır."* diyerek Türkiye'nin demokrasi yolunda önemli adımlar attığını belirtmiştir[79].

Ocak ve bucak kongrelerinden sonra Merkez ilçe kongresi 17 Nisan 1955'te Şahin Sineması'nda milletvekillerinin de katılımıyla toplanmıştır[80]. DP Konya Milletvekili Rüştü Özal, delegelere: *"Konuştunuz, istediniz, tenkit ettiniz. Konuşmalarınız bizi ikaz ve irşad ediyor. Arkadaşlar biz medhedilmeyi değil, tenkid edilmeyi, noksanlarımızın gösterilmesini istiyoruz. Eğer bir nebze yolumuzdan*

---

[73] *Yeni Meram*, 23 Mayıs 1952, S: 650, s. 1-2; *Yeni Meram*, 24 Mayıs 1952, S: 651, s. 1-3.
[74] *Yeni Meram*, 24 Ekim 1953, S: 1155, s. 1.
[75] *Yeni Meram*, 23 Ocak 1954, S: 1244, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Ocak 1954, S: 1245., s. 1.
[76] İdare kurulu Muhiddin Güzelkılıç, Rüştü Özal, Nafiz Tahralı, Saim Özkut, Nihad Kişnişçi, Hasan Arpacı, Naim Gilisralıoğlu, Bektaş Baran ve Hulki Amil Keymen'den oluşmuştur. *Yeni Meram*, 25 Ocak 1954, S: 1246, s. 1-2.
[77] Başkanlığa Kemal Gödeneli seçilmiştir. *Yeni Meram*, 14 Nisan 1954, S: 1324, s. 1.
[78] Adil Gücüyener, "Parti Gençlik Lokalleri", *Yeni Konya*, 5 Ocak 1959, S: 3397, s. 1-2; *Yeni Konya*, 5 Ocak 1959, S: 3397, s. 1; *Yeni Konya*, 27 Nisan 1959, S: 5001, s. 1-2.
[79] *Yeni Meram*, 4 Nisan 1955, S: 1655, s. 1-2.
[80] *Yeni Meram*, 17 Nisan 1955, S: 1668, s. 1.

şaşmış isek, doğru yolu göstermenizi istiyoruz." şeklinde seslenmiştir[81]. Konya'da aynı gün CMP il kongresi de tertiplenmiştir. Burada CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı'nın iktidara yönelik eleştirilerini dinleyen Konya DP Milletvekili Himmet Ölçmen, DP kongresine gelerek: *"Bugün bir sinemada iktidar partisinin kongresi yapılırken diğer bir sinemada da hem de iktidar belediyesinin bir sinemasında muhalif bir partinin kongresi yapılıyor."* demiş ve CMP kongresinde: *"Hürriyet yoktur."* şeklinde bağıranların ucuz kahramanlık peşinde koştuklarını söylemiştir. Konuşmasının sonunda ise CMP'nin yaptığı hürriyet mücadelesinin ancak bir tiyatro olabileceğini belirtmiştir[82].

Nihayet 28 Mayıs 1955'te Şahin Sineması'nda 400'ü aşkın delegenin katılımıyla gerçekleşen dördüncü il kongresinde Devlet Bakanı Mükerrem Sarol da hazır bulunmuş ve Nafiz Tahralı yönetimi ibra edilmiştir. Sarol, konuşmasında diktatör olarak nitelediği İnönü'yü firavuna, Menderes'i Hz. Musa'ya benzetmiştir[83]. Aynı yıl Genel İdare Kurulu'nun emri ile Ereğli, Kadınhanı ve Merkez doğu ilçe kurullarının görevlerine son verilerek bu ilçelerde müteşebbis heyetler göreve başlamıştır[84].

DP'nin 1956 yılındaki ilk ocak kongresi örnek kongre olarak İhsaniye'de düzenlendi. Çünkü bu kongrede milletvekilleri, il idare kurulu üyeleri ile Merkez ilçesine bağlı diğer ocak ve bucak başkanları da hazır bulundu. Kongrede Konya milletvekilleri Abdurrahman Fahri Ağaoğlu, Muhittin Güzelkılınç, Mustafa Bağrıaçık ve Himmet Ölçmen iktidarın icraatlarını coşkuyla anlattı. DP iktidarında açılan fabrikalar sayesinde Ege'ye yapılan göçlerin durduğu vurgulandı. Aslında ekonomik sıkıntıların hissedildiği bu dönemde Hacı Ali Tosun adlı bir delege: *"Demir çarık delinecek, demir asa eğilecek. Biz Demokrat Partiye bu ahd ile girdik ve ölünceye kadar da bu ahd ile çalışacağız."*[85] diyerek ne olursa olsun iktidarı desteklemeye devam edeceklerini belirtmiştir.

---

[81] *Yeni Meram*, 18 Nisan 1955, S: 1669, s. 2.
[82] *Yeni Meram*, 18 Nisan 1955, gös. yer.
[83] İdare kuruluna Nafiz Tahralı, İbrahim Aşçıgil, Saim Özkut, Hulki Amil Keymen, Nihad Kişnişci, Reşad Yel, Hasan Arpacı ve Bektaş Baran seçilmiştir. *Yeni Meram*, 28 Mayıs 1955, S: 1706, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Mayıs 1955, S: 1707, s. 1-2.
[84] *Yeni Meram*, 1 Ekim 1955, S: 1832, s. 1.
[85] *Yeni Meram*, 23 Mart 1956, S: 2007, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Mart 1956, S: 2441, s. 1-2.

İhsaniye kongresinde Konya milletvekilleri Muammer Obuz ile Rüştü Özal ezberleri bozarak partileri ile ilgili öz eleştiri yapmıştır. Obuz, konuşmasında kongrelerin basmakalıp olduğunu belirterek bu durumun DP'yi zayıflatacağını savunmuştur. Vatandaşın kongrelerde dertlerini dökmek yerine nutuk dinlediklerini belirten Obuz, herkesin fikrini açıkça söylemesi gerektiğini belirtmiş ve ülkede yaşanan mal darlıklarının kongrede dile getirilmemesini eleştirmiştir. Özal da kongrelerde usulsüzlük olduğunu anlatarak partide tüzüğün hâkim olmasını istemiştir[86]. Kongreden sonra Konya Milletvekili Hamdi Ragıp Atademir ise önceden üç kişinin katıldığı kongrelerin, DP Dönemi'nde samimi kalabalıklarla yapıldığını belirtmiştir. Atademir'e göre kongreler mektep, vatandaşlar öğretmen, siyasetçiler ise öğrencidir. Öğrenciye düşen öğretmeni dinlemektir. Bu nedenle kongrelerde mümkün olduğu kadar vatandaş konuşmalı, siyasiler nutuk çekmemelidir[87].

1957 yılı ocak ve bucak kongreleri tamamlandıktan sonra 24 Mart'ta Şahin Sineması'nda Merkez ilçe kongresi yapılmıştır. Kongrede Kastamonu Milletvekili Hilmi Dura ve Çorum Milletvekili Kemal Biberoğlu da parti müfettişi olarak hazır bulunmuştur. Ayrıca çevre il ve ilçelerden de çok sayıda katılım gerçekleşmiştir. Kongreyi vali, milletvekilleri, daire müdürleri, doktorlar ve basın mensupları da takip etmiştir. Hayat pahalılığı ile ilgili şikâyetler üzerine A. Fahri Ağaoğlu; pahalılığın olmadığını, ülkede tüketim arttığı için fiyatların yükseldiğini açıklamıştır[88]. İlçe kongrelerinden sonra tertiplenen DP il kongresinin beşincisi 30 Haziran 1957'de Şahin Sineması'nda yapılmış ve Nafiz Tahralı yönetimi bir kez daha ibra edilmiştir. Kongrede Kastamonu Milletvekili Dura, İçel Milletvekili Hüseyin Fırat ve Afyon Milletvekili Murat Ali Ülgen de hazır bulunmuştur[89].

DP Genel Merkezi tarafından 1958'de Konya teşkilatı yeniden oluşturulmuş ve Nafiz Tahralı'nın il başkanlığı görevine son verilerek yerine Dr. Muammer Çelik getirilmiştir[90]. 1959 yılı ocak ve bucak kongrelerinden sonra 26 Nisan 1959'da Saray

---

[86] *Yeni Konya*, 25 Mart 1956, 2441, s.1-2
[87] Hamdi Ragıp Atademir, "Bir Yazı Münasebetiyle…", *Yeni Konya*, 9 Nisan 1956, S: 2454, s. 2.
[88] *Yeni Konya*, 24 Mart 1957, S: 2790, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Mart 1957, S: 2791, s. 1-2.
[89] İl yönetimine Nafiz Tahralı, Hulki Amil Keymen, Ali Saim Kaymak, Sıtkı Bilgin, Bektaş Baran, Cevdet Taşpınar, Reşad Yel, Hasan Arpacı ve Kadir Başaran seçilmiştir. *Yeni Konya*, 1 Temmuz 1957, S: 2885, s.1-2; *Yeni Meram*, 1 Temmuz 1957, S: 2461, s. 1-2.
[90] Milletvekili Nafiz Tahralı parti işleriyle görevlendirildiğinden böyle bir değişikliğe gidilmiştir. *Yeni Konya*, 30 Ocak 1958, S: 3068, s. 1.

Sineması'nda yapılan Merkez ilçe kongresinde delegeler tarafından parti teşkilatlarında sosyal dayanışmanın eksik olduğu ve parti yönetimleri haricinde kimsenin taşın altına elini koymak istemediği gibi eleştiriler yapılmıştır[91]. Bu dönemde DP il kongrelerinin sonuncusu ise 19 Temmuz 1959'da yine Şahin Sineması'nda tertip edildi. Ticaret Bakanı Hayrettin Erkmen, Niğde valisi ve Adana DP il idare heyetinin de hazır bulunduğu kongrede "*sabıkalı bir parti olan*" CHP ile mücadelenin mukaddes bir vazife ve vatan borcu olduğu vurgulandı. Ayrıca Erkmen, Türkiye'nin 1959 yılı içinde 375.000.000 dolarlık ihracat yapacağı müjdesini vererek ekonomik kalkınmayı anlattı[92].

DP iktidarının sonlarına doğru, 14 Şubat 1960'ta Şahin Sineması'nda "*Menderes Ocak Kongresi*" yapıldı. Salon ağzına kadar dolduğundan dinleyicilerin bir kısmı dışarıda kaldı. Milletvekillerinin de hazır bulunduğu kongrede CHP çok sert bir şekilde eleştirildi. Kongrede Atademir: *"Bizim tek bir hatamız oldu. İktidara geldiğimiz zaman onlardan hesap sormadık. Onların millet hakkından yediklerini burunlarından getirmedik. İşte onun için şımarıyorlar."* derken bir diğer Milletvekili Remzi Birand ise 1957'den itibaren Vatan Cephesi'ne[93] 1.200.000 vatandaşın katıldığını yalnız Konya'da son bir yıl içinde 60.000 kişinin DP saflarına geçtiğini iddia ediyordu[94]. Aslında bu kongredeki söylemler, Konya ölçeğinde DP'nin muhalefet karşısında güç kaybetmeye başladığını ve ülkedeki siyasi havanın iyice gerginleştiğini gösteriyordu.

1950-1960 yılları arasında Konya'da düzenlenen DP ocak, bucak, ilçe ve il kongrelerinde delegeler genellikle su ve yol sorununun halledilmesi; hükûmet konağı, okul ve sağlık merkezlerinin inşası; öğretmen ve emniyet personeli

---

[91] *Yeni Konya*, 27 Nisan 1959, S: 5001, s. 1-2.

[92] Yeni idare kurulu Muammer Çelik, Nuri Nurullahoğlu, Sıtkı Bilgin, Nihad Kişnişci, İbrahim Aşçıgil, Selçuk Aytan, Nejat Tarhanoğlu, Bektaş Baran ve Hasan Arpacı'dan oluşmuştur. *Yeni Konya*, 19 Temmuz 1959, S: 3554, s. 1; *Öz Demokrat Konya*, 20 Temmuz 1959, S: 547, s. 1-2; *Yeni Konya*, 20 Temmuz 1959, S: 3555, s. 1-2; *Yeni Konya*, 20 Temmuz 1959, S: 3555, s. 1-2.

[93] 1957 genel seçiminden itibaren gerginleşen iktidar-muhalefet ilişkileri, Menderes'in 12 Ekim 1958 tarihinde Manisa'da vatandaşları millî birliğe davet ederek bir "*Vatan Cephesi*" oluşturulmasını gündeme getirmesiyle iyice sertleşmiştir. DP iktidarının Vatan Cephesi siyaseti 27 Mayıs Darbesi'nin gerçekleşmesinde önemli bir rol oynamıştır. Nitekim darbenin ardından DP mensuplarının ileri gelenleri hakkında, Vatan Cephesi faaliyetleri ile ilgili olarak dava açılmıştır. Ayrıntılı bilgi için bk. Arslan, "Vatan Cephesi Davası (Kararname, Savunmalar ve Karar), *History Studies: International Journal of History*, Volume 4 Issue 2, July 2012, s. 1-2.

[94] *Yeni Meram* 14 Şubat 1960, S: 3391, s. 1; *Yeni Meram* 15 Şubat 1960, S: 3392, s. 1-2.

kadrolarının arttırılması; eski eserlerin onarılması; gelir vergisi kanununun tadili; üniversitenin kurulması; köyler arasındaki sınır ihtilaflarının çözüme kavuşturulması; topraksız köylülere toprak temin edilmesi; barajların faaliyete geçmesi; bataklıkların kurutulması; gıda fiyatlarının sabit kalması; karaborsa ve istifçilik yapanlarla mücadele edilmesi gibi isteklerde bulunmuştur[95].

Kongrelerde DP iktidarının ilk yıllardaki icraatları sürekli olarak CHP Dönemi'yle kıyaslanmış ve CHP'nin çeyrek asırda yaptıklarının DP iktidarı tarafından 4 yılda başarıldığı ısrarla vurgulanmıştır. Ekonomik gelişmelere bağlı olarak 1955'ten itibaren istek ve şikâyetlerde değişiklikler belirmiş ve delegeler artık hayat pahalılığı, karaborsa, mal darlığı gibi konularda konuşmaya başlamıştır.

Bucak kongrelerinde hayat pahalılığı ile ilgili olarak muhalefete ilginç cevaplar da verilmiştir. Bir köylü delege: *"Çay, kahve bulunmuyor diyorlar. Eskiden bizim köyde 8-10 ev bunları içerdi. Şimdi bizim çoban bile kahvesini içmeden davara gitmiyor."* diyerek artık kahvenin toplumun her kesimine ulaşabildiğini anlatıyordu. Bir başka köylü delege eski iktidar döneminde 100 kile buğdayla bir oğlunu evlendiremediğinden buna karşın DP iktidarında 100 kile buğdayla iki oğlunu birden evlendirebildiğinden bahsederek: *"Ucuzluk neye derler, pahalılık neye? Sen onu bize sor."* diyordu. Hayat pahalılığı kabul edilmekle birlikte DP seçmeninde genellikle şu düşünce hakimdi: *"Bugün bir parça sıkıntı çekiyorsak bu daha mes'ut ve müreffeh günlere kavuşmak içindir."*[96].

Kongrelerin yanında DP il teşkilatı, vatandaşların istek ve şikâyetlerini dinlemek için toplantılar da düzenlemiştir. Bu toplantılarda genellikle vali, belediye başkanı ve milletvekilleri de hazır bulunmuştur[97]. Örneğin 1952'de Konya milletvekillerinden Remzi Birand, Himmet Ölçmen, A. Fahri Ağaoğlu, Ziya Barlas, Saffet Gürol, Murat Ali Ülgen, Muammer Obuz, Kemal Ataman, Ziyad Ebüzziya ve

---

[95] *Yeni Meram*, 26 Temmuz 1953, S: 1067, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Kasım 1953, S: 1182, s. 1-2; *Yeni Meram*, 1 Aralık 1953, S: 1190, s. 1-2; *Yeni Meram*, 26 Ocak 1954, S: 1247, s. 1-2; *Yeni Meram*, 7 Mart 1955, S: 1627, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Mart 1955, S: 1648, s. 1-2; *Yeni Meram*, 11 Nisan 1955, S: 1662, s. 1-2; *Yeni Meram*, 17 Nisan 1955, S: 1668, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Nisan 1955, S: 1670, s. 1-2; *Yeni Konya*, 30 Haziran 1957, S: 2884, s. 1; *Yeni Konya*, 1 Temmuz 1957, S: 2885, s. 1-2; *Yeni Konya*, 20 Temmuz 1959, S: 3555, s. 1-2.

[96] *Yeni Meram*, 8 Nisan 1956, S: 2018, s. 1.

[97] *Yeni Meram*, 7 Eylül 1953, S: 1108, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Ekim 1953, S: 1053, s. 1-2; *Yeni Meram*, 15 Mart 1954, S: 1293, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Mart 1959, S: 4061, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Mart 1960, S: 3803, s. 1.

Tarık Kozbek'in hazır bulunduğu toplantıda teşkilat başkanları ve delegeler ilçelerinin ihtiyaçlarını dile getirmiştir[98]. 1953'te Ticaret ve Zahire Borsası binasında daire amirleri, memurlar, meslek erbapları ve vatandaşların katılımıyla düzenlenen toplantıda katılımcılar, milletvekillerinden isteklerde bulunmuştur[99]. 1959'da ise söz alan vatandaşlar Konya'da DP aleyhinde konuşmalar yapıldığını ve artık bunlara bir son verilmesi gerektiğini belirtmiştir[100].

B. Cumhuriyet Halk Partisi

Cumhuriyet Dönemi'nde Konya'da teşkilatı bulunan en eski parti olan CHP, 1950'ye gelindiğinde teşkilatlanma olarak DP'nin gerisinde kalmıştır[101]. 1950 genel seçiminin kaybedilmesi üzerine harekete geçen CHP il yönetimi, Konya genelinde yeni ocak ve bucak teşkilatları kurmaya çalışacaktır[102].

Ocak ve bucak kongreleri tamamlandıktan sonra 14 Haziran 1951'de gerçekleşen Akşehir ilçe kongresinde CHP'nin seçimlerden sonra yıkılmadığı aksine dimdik ayakta durduğu vurgulanmıştır[103]. Ardından Karapınar ilçe kongresinde delegeler köy içme sularının halledilmesi, okul ve öğretmen ihtiyacının karşılanması, meralara tecavüzün önlenmesi, bataklıkların kurutulması ve elektrik tesisatının kurulması gibi konularda iktidara eleştirilerde bulunmuştur[104]. Aslında bu eleştirilerin muhatabı DP değil iktidarı yeni devreden CHP olmalıydı. 21 Haziran'da tertip edilen Karaman ilçe kongresinde ise 14 Mayıs'ın bir ihtilal değil inkılap olduğu dile getirilmiştir. Bu inkılabın 150 yıllık bir çalışmanın sonucunda oluştuğu belirtilerek bu şerefin ancak Türk milletine ait olduğu ifade edilmiştir[105].

İktidar el değiştirdikten sonra CHP teşkilatının ilk il kongresi 1 Temmuz 1951'de Halkevi'nde yapılmıştır. Kongrede CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek,

---

[98] *Yeni Meram*, 21 Ocak 1952, S: 498, s. 1-2.
[99] *Yeni Meram*, 19 Ekim 1953, S: 1150, s. 1-2.
[100] *Yeni Konya*, 28 Haziran 1959, S: 3534, s. 1-2.
[101] Genel Merkez 1931'de taşra teşkilatlarını yeniden organize etmek ve taşrada parti işlerini bir düzene koymak istemiştir. Mustafa Arıkan, "Konya ve Aksaray'a Dair 1931 Tarihli Bir CHF Teftiş Heyeti Raporu", *II. Uluslararası Aksaray Sempozyumu (26-28 Ekim 2017) Tam Metin Kitabı*, Aksaray Üniversitesi Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, ed. M. Sami Yıldız, Ayşegül Can, Mehmet Özkaya, Ankara 2017, s. 454; Koru, "Belediye", s. 2.
[102] *BCA*, f.490.01., y.173.691.2; *Yeni Meram*, 8 Kasım 1953, S: 1169, s. 1.
[103] *Öğüt*, 15 Haziran 1951, S: 163, s. 1-2.
[104] Kongre 18 Haziran'da yapılmıştır. *Öğüt*, 19 Haziran 1951, S: 164, s. 1.
[105] *Yeni Konya*, 25 Haziran 1951, S: 737, s. 1; *Öğüt*, 26 Haziran 1951, S: 166, s. 1.

divan üyeleri Cemil Sait Barlas ile Şefik Soyer ve Ulus Gazetesi yazarı Nurettin Artam da hazır bulunmuştur. Yönetimin ibra edildiği kongrede CHP'nin mallarına el koymak isteyen iktidar şiddetle eleştirilmiştir. Gülek, CHP Dönemi icraatlarından kısaca bahsederek 1950 seçimleriyle muhalefet partisi konumuna geçtiklerini belirtmiş ve partide yaşanan ayrılıkları bir iç temizlik olarak yorumlamıştır[106].

1952 yılında ilçelerde ve köylerde teşkilatlanma çalışmaları doğrultusunda harekete geçilerek Merkez, Kadınhanı, Ilgın, Akşehir, Beyşehir, Seydişehir, Çumra ve Bozkır ilçelerinde daimî seçim ve propaganda komisyonları oluşturulmuştur[107].

CHP'nin ikinci il kongresi 25 Ocak 1953'te Belediye Sineması'nda tertiplenmiş ve Fakih Özlen yönetimi ibra edilmiştir. Kongreye eski başbakanlardan Şemsettin Günaltay, Kasım Gülek, Hasan Reşit Tankut, Halil Sezai Erkut ve Recai Güreli gibi CHP'nin önemli isimleri katılmıştır. Konya Valisi Kemal Hadımlı'ya partizanlık iddiasında bulunan Gülek, halkevleri dolayısıyla iktidarın CHP iç işlerine karıştığını savunmuştur[108].

Belediye Halk Sineması'nda milletvekili seçimlerinden hemen önce 14 Mart 1954'te yapılan üçüncü il kongresinde Fakih Özlen idaresindeki yönetim ibra edilmiştir. Genel seçimler öncesi olduğu için kongrede Şemsettin Günaltay, Kasım Gülek ve Trabzon Milletvekili Cahit Zamangil gibi önemli isimler de hazır bulunmuştur. DP'nin antidemokratik kanunları değiştirmediğini belirten Günaltay, ülkede demokrasinin yerleşmesi için mevcut iktidarın gitmesi gerektiğini savunmuştur. İl Başkanı Özlen ise muhalefete geçtikten sonra CHP olarak millete 27 yılın hesabını verdiklerini ifade etmiştir[109].

CHP'nin dördüncü il kongresi 23 Temmuz 1955'te Belediye Halk Sineması'nda düzenlenmiş ve Fakih Özlen yönetimi ibra edilmiştir. Kongreye Kasım Gülek, Malatya Milletvekili Kâmil Kırıkoğlu, eski Ticaret Bakanlarından Cemil Sait

---

[106] İl idare kuruluna Suad Abanazır, Recep Bakkalbaşı, Samet Kuzucu, Fakih Özlen, Vehbi Bilgin, Halis Sungur, Şükrü Afacan, Feyzi Çelik, Hasan Ali Taner, İbrahim Ağabeyli ve Hüseyin Başaralı seçilmiştir. İl başkanlığına yeniden Fakih Özlen seçilmiştir. Suad Abanazır, "İl Kongresi", *Öğüt,* 3 Temmuz 1951, S: 168, s. 1; *Yeni Konya,* 4 Temmuz 1951, S: 746, s. 2.

[107] *BCA*, f.490.01., y.275.1103.1.

[108] *Yeni Meram*, 26 Ocak 1953, S: 879, s. 1-2; *Yeni Meram*, 27 Ocak 1953, S: 880, s. 1-2.

[109] *Yeni Konya*, 15 Mart 1954, S: 1706, s. 1; *Yeni Konya*, 16 Mart 1954, S: 1707, s. 1; Abdurrahman Fahri Ağaoğlu, "C.H. Partisi Kongresi Münasebetiyle", *Yeni Meram*, 20 Mart 1954, S: 1300, s. 1.

Barlas ve Ankara İl Başkanı Saffet Onay Öztrak da katılmıştır. Gülek daha önceki kongrelerin aksine iktidarı eleştirirken daha ılımlı bir dil kullanmıştır. Barlas ise ülkenin ekonomik durumunu özetledikten sonra kalkınmanın ancak belirli bir plan ve program çerçevesinde olabileceğini belirtmiştir. Ayrıca Konya'da sulama sahasının genişletilmesi ve yer altı sularından faydalanılması bir hayal ürünü olarak değerlendirilmiştir[110].

1956 yılı ocak ve bucak kongrelerinden sonra 8 Temmuz'da düzenlenen Cihanbeyli ilçe kongresinde Kırşehir Milletvekili Osman Alişiroğlu ile Sinop Milletvekili Şerafettin Ayhan da hazır bulunmuş ve iktidarın icraatları eleştirilmiştir[111]. 11 Ağustos 1957'deki beşinci il kongresi Şahin Sineması'nda genel seçimden önce gerçekleşmiş ve Fakih Özlen yönetimi bir kez daha ibra edilmiştir. Kongrede Kasım Gülek de hazır bulunmuştur. İnönü, yayınladığı mesajda medeniyet dünyasının merkezlerinden olan Konya'nın seçimlerde mühim bir rol oynayacağını belirtmiş ve seçimlerde Konyalıların teveccühlerini kazanmak için çalışacaklarını söylemiştir[112].

CHP Konya il yönetimi, partiye yeni yüzler kazandırmak amacıyla 26 Ocak 1958'de istifa etmiştir[113]. Bu nedenle CHP Genel Merkezi tarafından geçici il idare kurulu belirlenmiş ve il başkanlığına Samet Kuzucu getirilmiştir[114].

CHP'nin altıncı il kongresi 22 Kasım 1958'de Şahin Sineması'nda yapılmış ve Samet Kuzucu yönetimi ibra edilmiştir. Kongrede CHP Genel Başkanı İsmet İnönü, Faik Ahmet Barutçu, Turhan Feyzioğlu, Halil Sezai Erkut, Nihat Ç. Alp, Kemal Güven, Naci Yıldırım, Kasım Gülek, Turgut Göle, Necati İlter gibi milletvekilleri de hazır bulunmuştur[115]. CHP il kongresi daha önceki yıllarda görülmemiş bir ilgi toplamış ve kongrede HP Konya teşkilatının "*Güç Birliğine*" iltihakını bildiren mesajı okunmuştur. Ankara Milletvekili Erkut'a göre DP, yapılan zamlara ayarlama adını vererek milletin aklıyla alay etmektedir. DP'nin seçimlerden korktuğu için ne

---

[110] *BCA*, f.030.01., y.19.109.15; *Yeni Konya*, 23 Temmuz 1955, S: 2195, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Temmuz 1955, S: 2196, s. 1.
[111] *Yeni Konya*, 10 Temmuz 1956, S: 2543, s. 1.
[112] *Yeni Konya*, 12 Ağustos 1957, S: 2923, s. 1-2.
[113] *Öz Demokrat Konya*, 27 Ocak 1958, S: 41, s. 1; *Yeni Konya*, 27 Ocak 1958, S: 3065, s. 1.
[114] *Yeni Konya*, 6 Şubat 1958, S: 3075, s. 1.
[115] *Öz Demokrat Konya*, 22 Kasım 1958, S: 328, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Kasım 1958, S: 3353, s. 1.

muhtarlık ne de ticaret odası seçimlerini yapamadığını belirten Gülek, yapılan zamların ülkede sosyal sonuçlarının ağır olacağını vurgulamıştır. İnönü ise DP iktidarı döneminde Türkiye'ye gelen döviz miktarının son 7 senede Türkiye'ye gelmediğini söylemiş ve bu fırsata rağmen ülkenin içine düştüğü ekonomik durumu eleştirmiştir[116].

1959 yılı ocak ve bucak kongrelerinden sonra haziran ve temmuz aylarında ilçe kongreleri yapılmıştır[117]. Kongrelerde hazır bulunan CHP'li milletvekilleri yaptıkları konuşmalarda DP iktidarının ekonomi politikalarını eleştirmiştir[118]. CHP'nin bu dönemdeki son il kongresi 7 Şubat 1960'ta Şahin Sineması'nda yapılmış ve bir kez daha parti yönetimi ibra edilmiştir. Yoğun bir kalabalığın toplandığı kongrede Genel Başkan İnönü'nün yanında milletvekilleri Ahmet Üstün, Hasan Tez, Hamza Eroğlu, Turhan Feyzioğlu, Kemal Satır da hazır bulunmuştur. İnönü, Hacı Veyiszade Mustafa Kurucu'nun vefatı nedeniyle başsağlığı dilemiş ve bazı CHP milletvekilleri ile birlikte taziyeye gitmiştir[119].

CHP il teşkilatı da kongreler haricinde il genelinde bölge toplantıları düzenlemiştir. 1952'de Cihanbeyli, Karapınar, Ereğli, Kadınhanı, Ilgın, Akşehir, Seydişehir, Beyşehir ve Çumra'da tertiplenen toplantılarda Kasım Gülek, Cemil Sait Barlas, Halil Sezai Erkut, Nurettin Artam, Cevat Dursunoğlu, Ziya Soylu ve Recai Güreli gibi partinin önemli hatipleri yer almıştır[120]. Kasım Gülek Kadınhanı toplantısındaki konuşmasını ayetlerle süslemiştir. Oysa ki Diyanet İşleri Başkanı E. Sabri Hayırlıoğlu'nun Konya'da ayetlere dayalı konuşması, CHP tarafından hükûmetin kanunları çiğnediği şeklinde eleştirilmişti. Toplantılarda genel olarak ülke sorunları ele alınmış ve DP iktidarının çalışmaları tenkit edilmiştir[121]. Bunun yanında kurulduğu günden itibaren iftiralar atmaya devam eden DP'nin muhalefete tahammülü olmadığı vurgulanmış ve iktidarın dindar görünmeye çalışarak irticaya kucak açtığı ifade edilmiştir[122]. İl teşkilatı tarafından 18 Temmuz 1953'te Konya

[116] *Yeni Konya*, 23 Kasım 1958, S: 3354, s. 1-3; *Yeni Konya*, 24 Kasım 1958, S: 3355, s. 1.
[117] *BCA*, f.030.01., y.45.271.7.
[118] *Yeni Konya*, 27 Temmuz 1959, S: 3562, s. 1-2.
[119] *Yeni Konya*, 8 Şubat 1960, S: 3758, s. 1.
[120] *Öğüt*, 16 Nisan 1952, S: 222, s. 1; *Öğüt*, 21 Mayıs 1952, S: 227, s. 1.
[121] *Öğüt*, 9 Nisan 1952, S: 221, s. 1-3; *Yeni Meram*, 24 Nisan 1952, S: 624, s. 1; *Öğüt*, 21 Mayıs 1952, S: 227, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Nisan 1954, S: 1321, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Ocak 1955, S: 1570, s. 1-2.
[122] *BCA*, f.490.01., y.11.57.3.

CHP Gençlik Ocağı kurulmuştur[123]. Ayrıca 1959'da köyler gezilerek vatandaşların dertleri dinlenmiştir[124].

C. Millet Partisi, Cumhuriyetçi Millet Partisi, Türkiye Köylü Partisi ve Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi

MP 1948 yılında DP'den ayrılan milletvekilleri tarafından kurulmuş ve ülke genelinde teşkilatlanma çalışmalarına başlamıştır. Genel Merkez tarafından onaylanan MP Konya teşkilatı da 14 Haziran 1950'de resmen teşekkül etmiş ve il başkanlığına Galip Bilge seçilmiştir[125]. Ardından ilçelerde teşkilatlanma çalışmaları başlamış ve ilk il kongresine kadar 8 ilçe teşkilatı kurulmuştur. 20 Nisan 1951'de Şahin Sineması'nda yapılan il kongresinde Galip Bilge yönetimi ibra edilmiştir. Kongrede MP Başkan Vekili Osman Nuri Köni ile General Şefik Çakmak da hazır bulunmuştur. İktidar partisinin muhalefet olarak sadece CHP'yi muhatap aldığını belirten Köni, antidemokratik kanunlar nedeniyle DP'yi eleştirmiştir[126].

1952 yılında on birinci teşkilatını Hadim'de kuran MP il yönetimi il ve ilçe kongrelerini tamamladıktan sonra 27 Nisan'da Belediye Meydanı'nda bir açık hava toplantısı düzenlemiştir. Bu toplantıda DP iktidarının baskı politikaları eleştirilmiştir. Aynı yıl Bozkır ilçe kongresinde ilginç bir olay meydana gelmiştir. Hasan Yücel isimli bir şahıs, kongrenin yapıldığı binanın camını kırarak silah göstermiş ve dinleyicileri tehdit ederek dağılmalarını söylemiştir. Yapılan tahkikat sonucunda şahsın MP üyesi olduğu ortaya çıkmıştır[127]. MP il teşkilatı da kongreler haricinde ilçelerde toplantılar düzenlemiştir. Genel Merkezden gelen hatipler bu toplantılarda iktidarı eleştirmiştir. Ilgın'da yapılan toplantıda DP'nin "*devr-i sabık*" yerine "*devr-i zırzır*" yarattığı vurgulanmıştır[128].

MP 1954'te kapatıldıktan sonra onun yerini CMP almıştır. Konya'da MP Dönemi'nde kurulan ocak ve bucak teşkilatlarını genişleten CMP, 1956'ya kadar 782

---

[123] *Bizim Mengene*, 18 Temmuz 1953, S: 16, s. 1.
[124] *Öz Demokrat Konya*, 21 Ekim 1959, S: 639, s. 1.
[125] İl yönetiminde Galip Bilge, Nuri Yılmazgil, Sofu Tuğrul, Sadrettin Oktay, Mehmet Hoşgeçin, İsmail Küçükkeleş, Mustafa Özaydın ve Seyit Birlik yer almıştır. *Yeni Konya*, 15 Haziran 1950, S: 372, s. 1.
[126] *Yeni Konya*, 21 Nisan 1951, S: 672, s. 1-2.
[127] *Yeni Meram*, 2 Nisan 1952, S: 603, s. 1-2; *Yeni Meram*, 28 Nisan 1952, S: 628, s. 1; *Gürses*, 8 Ağustos 1952, S: 1, s. 1.
[128] *Gürses*, 30 Eylül 1952, S: 8, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Aralık 1952, S: 847, s. 1.

ocak teşkilatı kurmayı başarmıştır[129]. CMP teşkilatı 1954'te Konya'da ilk açık hava toplantısını yapmıştır. İl başkanı Galip Bilge; *"Ellere kelepçe, parti kapılarına kilit vurabilirler. Fakat vicdanlarımıza kilit vuramazlar ya. Haksızlıklar karşısında hiçbir zaman muhalif bir parti olarak susmayacağız.*" diyerek MP'nin kapatılmasını eleştirmiş ve muhalefete devam edeceklerini vurgulamıştır[130]. Ardından 17 Nisan 1955'te Belediye Sineması'nda yapılan il kongresinde yönetim ibra edilmiştir. Kongrede hazır bulunan Genel Başkan Osman Bölükbaşı, partiler arasındaki ılımlı havaya dikkat çekerek bu siyasi havanın devam ettirilmesi temennisinde bulunmuştur. Partiler arası ilişkilerin normale dönmesiyle bu kongreyi DP Konya milletvekillerinden Remzi Birand, Mustafa Bağrıaçık, Rüştü Özal, Hamdi Ragıp Atademir ve Reyhan Gökmenoğlu da takip etmiştir[131]. Ancak bu olumlu hava fazla uzun sürmemiş ve 1956 yılı ilçe kongrelerinde DP iktidarı şiddetle eleştirilmiştir[132].

İlçe kongrelerinden sonra 30 Eylül 1956'da Şahin Sineması'nda yapılan il kongresinde yönetim yine ibra edilmiştir. Kongrede Kırşehir Milletvekili Tahir Taşer de hazır bulunmuştur. Delegeler özellikle CHP ile yapılacak iş birliği konusunda sert tenkitlerde bulunmuştur[133].

DP'den ayrılan milletvekilleri tarafından 1952'de kurulan TKP de ülke genelinde teşkilatlanmak istiyordu. Bu kapsamda Genel Merkez İdare Kurulu üyelerinden Recep Çakar ile Ali Rıza Güç 1956'da Konya'ya gelerek TKP il teşkilatıyla görüşmüştür. Görüşme sonucunda il başkanlığını Veysi Tozan üstlenmiş ve Merkez ilçe teşkilatının kurulmasına karar verilmiştir[134]. İki parti arasında meydana gelen görüşmeler sonrasında CMP ile TKP 1958'de birleşerek CKMP adını almış ve il teşkilatı da yeniden oluşturulmuştur. Ardından ilçelerde her iki parti mensuplarından oluşacak yeni teşkilatlar için çalışmalara başlanmıştır[135].

---

[129] *Yeni Konya*, 5 Ocak 1956, S: 2362, s. 1.
[130] *Kervan*, 14 Nisan 1954, S: 4, s. 1.
[131] Kongrede idare heyetine Galip Bilge, Sabri Köylüoğlu, Necati Taşbaş, Mustafa Özaydın, Hasan Akdoğan, Zeki Danacı, Hasan Gücüyener, Üzeyir Tüzün Köylüoğlu ve Bahri Yüzbaşıoğlu seçilmiştir. *Yeni Konya*, 18 Nisan 1955, S: 2092, s. 1.
[132] *Yeni Konya*, 8 Nisan 1956, S: 2453, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Mayıs 1956, S: 2493, s. 1.
[133] *Yeni Konya*, 1 Ekim 1956, S: 2620, s. 1.
[134] *Yeni Konya*, 5 Şubat 1956, S: 2392, s. 1.
[135] *Yeni Konya*, 6 Ocak 1959, S: 3398, s. 1.

1959 yılı İhsaniye ocak kongresinde Genel Başkan Bölükbaşı: *"Eğer hakiki bir Vatan Cephesi kurmak icap ediyorsa bu mutlaka DP'nin dışında kurulacaktır."* diyerek CKMP'nin Vatan Cephesi'ne katılmayacağını açıklamıştır. Eski iktidarla yeni iktidarın ülke meselelerini bir kenara bırakarak birbirlerinin kirli çamaşırları ile uğraştıklarını söyleyen Bölükbaşı, iki partinin de bu suretle vatandaşı aldattıklarını belirtmiştir[136]. Yeni partinin ilk il kongresi ise 18 Ekim 1959'da Şahin Sineması'nda yapılmış ve Genel Başkan Bölükbaşı, 4 saat süren bir konuşma yapmıştır. Ayrıca Bölükbaşı başta olmak üzere il teşkilatı köyleri gezerek vatandaşların dertlerini dinlemiştir[137].

Ç. Hürriyet Partisi

DP'den kopan milletvekilleri tarafından kurulan bir diğer parti ise HP'dir. 1955'te kurulan bu parti de hemen teşkilatlanma çalışmalarına başlamıştır. Ancak parti yönetimi Konya'da ilk etapta birtakım sorunlarla karşılaşmıştır. Bazı çevrelerin Konya'da HP teşkilatı kurdurmayacakları söylemlerinin üzücü olduğunu belirten Konya eski DP Milletvekili Ziyad Ebüzziya, CHP'lilerin benzer sözleri 10 yıl önce DP için söylediğini hatırlatmıştır. Ebüzziya'ya göre bir yerde parti teşkilatının kurulmasına hükûmet değil halk karar vermelidir. Neticede 1956 başında Ebüzziya önderliğinde çalışmalar başlamış ve bir aylık sürede il teşkilatı oluşturulmuştur[138]. Buna göre Merkez ilçe teşkilatı Türbe ve Alâeddin olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Türbe kısmının başkanlığına Mustafa Gökçek, Alâeddin kısmının başkanlığına ise Mehmet Yüksel getirilmiştir[139]. Akabinde diğer ilçelerde teşkilatlanma faaliyetleri başlamıştır. Bu doğrultuda ilk olarak idare heyetinin tamamı çiftçilerden oluşan Kulu ilçe teşkilatı kurulmuş ve bunu diğer ilçeler izlemiştir[140]. Bu süreçte HP Genel İdare Kurulu üyeleri Konya'ya gelerek il ve ilçe teşkilatları ile toplantılar yapmıştır. Bunun

---

[136] *Yeni Konya*, 20 Nisan 1959, S: 4094, s. 1.
[137] *Öz Demokrat Konya*, 19 Ekim 1959, S: 637, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Ekim 1959, S: 3645, s. 1; *Öz Demokrat Konya*, 21 Ekim 1959, S: 639, s. 1.
[138] İl teşkilatı kurucuları; Fuat Anadolu, Fethi Ferit Uğur, İhsan Yund, Ragıp Tok, Feyzi Halıcı, Nihat Demirağ, Sofu Tuğrul, Muhsin Faik Dündar, Mehmet Hotamışlı ve Saffet Ertüzün'dür. *Yeni Konya*, 4 Ocak 1956, S: 2361, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Ocak 1956, S: 2367, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Ocak 1956, S: 2368, s. 1; *Yeni Konya*, 27 Ocak 1956, S: 2384, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Ocak 1956, S: 2387, s. 1.
[139] *Yeni Konya*, 22 Şubat 1956, S: 2409, s. 1.
[140] *Yeni Konya*, 8 Mart 1956, S: 2424, s. 1; *Yeni Konya*, 16 Mart 1956, S: 2432, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Mayıs 1956, S: 2491, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Mayıs 1956, S: 2496, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Mayıs 1956, S: 2497, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Mayıs 1956, S: 2498, s. 1.

yanında genel merkez tarafından kurulan "*dert dinleme ekibi*", 1956'da Konya genelinde vatandaşın sorunlarını dinlemiştir[141]. Neticede yeni bir parti olmasına rağmen HP, bir yılda 14 ilçede teşkilatlanmayı başarmıştır[142].

8 Eylül 1957'de Şahin Sineması'nda partililerin yoğun ilgisiyle gerçekleşen ilk il kongresinde HP milletvekillerinden Fethi Çelikbaş ve Ziyad Ebüzziya da hazır bulunmuştur. Ayrıca DP'den ayrılan Rüştü Özal ve Muammer Obuz ile CHP Konya il başkanı Fakih Özlen de kongrede birer konuşma yapmıştır[143]. Kongrede HP il başkanlığına Fuat Anadolu seçilmiştir[144].

1958 yılında HP'nin CHP ile birleşmesi gündeme gelmiş ve Konya kamuoyunda bu konuyla ilgili tartışmalar yaşanmıştır. HP İl Başkanı Selçuk Aytan, birleşmeyle ilgili bir oylama yapılsa: *"Ben reyimi muhalif olarak kullanacağım."* demiştir. DP İl Başkanı Muammer Çelik, HP'nin CHP ile birleşmesi durumunda CHP bünyesinde yok olacağını belirtmiştir. CHP İl Başkanı Samet Kuzucu ise birleşmeyi tasvip ettiklerini ifade etmiştir. Çünkü 1957 seçimleri muhalif partiler arasında bir "*güç birliği*" kurulması gerektiğini açıkça ortaya koymuştur[145].

Partiler arası "*güç birliği*" tartışmaları sürerken HP Genel Merkezi'nden İrfan Aksu 1958'de Konya'ya gelerek il teşkilatında temaslarda bulunmuştur. DP iktidarının mevcut sosyal düzeni bozmasına daha fazla fırsat tanımayacaklarını belirten Aksu, siyasi partilerin güçlerini birleştirmeleri gerektiğini vurgulamıştır[146]. Neticede "*güç birliğine*" karar verilmiş ve HP kendisini feshederek CHP ile 1958 Kasım'ında birleşmiştir[147]. Ancak bu konuda il teşkilatında görüş ayrılıkları da yaşanmıştır. Nitekim HP Konya İl Başkanı Selçuk Aytan, İkinci Başkan Nuri Demirağ ve üyeler Abdullah Ekim ile Ali İhsan Döngel, 2 Aralık 1958'de Başbakan Menderes'e çektikleri telgrafta kendilerinin DP'ye iltihak ettiklerini belirterek "*güç*

---

[141] *Yeni Konya*, 2 Mayıs 1956, S: 2477, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Haziran 1956, S: 2529, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Ekim 1956, S: 2623, s. 1.
[142] *Yeni Konya*, 1 Ekim 1957, S: 2971, s. 1.
[143] *Yeni Konya*, 11 Eylül 1957, S: 2951, s. 1.
[144] İl idare kuruluna Ziya Göktürk, Nihat Demirağ, Selçuk Aytan, Fuat Anadolu, Faik Dündar, Salih Tütüncü, Ferit Uğur, Yusuf Kurdoğlu, Emin Ergene, Kemal Demirok ve Ragıp Tok seçilmiştir. *Yeni Konya*, 9 Eylül 1957, S: 2949, s. 1.
[145] *Yeni Meram*, 14 Kasım 1958, S: 2949, s. 1-2; *Yeni Konya*, 14 Kasım 1958, S: 3346, s. 1-2.
[146] *Yeni Konya*, 18 Kasım 1958, S: 3349, s. 1-3.
[147] *Hürriyet*, 25 Kasım 1958, S: 3798, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Kasım 1958, S: 3357, s. 1.

birliği" perdesi altında iktidar hırsı ile çırpınan muhterislerin layık oldukları yeri bulduklarını ifade etmiştir[148].

Sonuç olarak siyasi partiler kurulduktan hemen sonra ülke genelinde teşkilatlanmaya çalışmıştır. Türkiye'nin büyük ve önemli illerinden birisi olduğu için Konya da siyasi partilerin teşkilatlanmak istediği öncelikli şehirlerden olmuştur. Ancak coğrafi olarak çok geniş bir alana sahip olduğu için bu şehirde teşkilatlanmak oldukça zahmetlidir. 1950-1960 yılları arasında vatandaşı dinleyen onların dertlerine ortak olmaya çalışan ve onları değerli hissettirme duygusunu en iyi gerçekleştiren parti DP olacaktır. Bu durumun ortaya çıkmasında DP'nin Konya genelinde çok güçlü bir teşkilat kurması etkili olmuştur. Cumhuriyet Dönemi'nin ilk siyasi partisi olmasına rağmen CHP, Konya'da DP kadar geniş bir teşkilat kurmamıştır. CHP ancak seçim sonuçları doğrultusunda harekete geçerek ocak ve bucak teşkilatlarını kurmaya başlamıştır. Genellikle DP'den kopan diğer muhalif partiler de Konya'da teşkilatlanma gayretine girişmiştir. Bu süreçte Konya'da vatandaşların en çok ilgi gösterdiği ve üye olduğu parti, iktidar olmasının da etkisiyle DP olmuştur.

Partilerin teşkilatlanmasında kongreler önemli bir yer tutmuştur. Kongrelerde parti yönetimleri delegelere hesap vermiş, sert eleştirilere maruz kalmış ve genel merkeze seslerini duyurmuştur. Bu dönemde kongrelerde iktidar muhalefeti, muhalefet de iktidarı sert bir şekilde eleştirmiştir. Muhalefet sürekli olarak DP'nin baskı politikalarını tenkit ederek DP zihniyetine son vereceklerini belirtirken DP de kendisini demokrasi kahramanı olarak göstermektedir. Ancak iktidar kongrelerine mülki amirlerle devlet memurlarının da katılması DP'nin zamanla parti-devlet aynîleşmesine gittiğinin kanıtıdır.

DP'nin ilk yıllarında Konya genelindeki kongrelerde parti içi sert eleştiriler hâkimken ilerleyen senelerde eleştirilerin azaldığı ve dolayısıyla demokratik havanın zayıflamaya başladığı görülmektedir. Delegelerin kongrelerdeki istekleri ve şikâyetleri Konya'nın ana sorunlarını yansıtmaktadır. İlk dönemlerde yol, su, okul ve toprak dağıtımı gibi sorunların yanına ilerleyen süreçte hayat pahalılığı, fiyat istikrarı, mal darlığı gibi iktisadi sorunlar da eklenecektir. Özellikle 1957 genel seçiminden sonra partiler arasındaki ilişkiler iyice gerilecektir. Muhalefet partilerinin

[148] *BCA*, f.010.09., y.216.670.3.

"*Güç Birliği*" siyaseti karşısında DP iktidarı da "*Vatan Cephesi'ni*" oluşturarak siyasi havanın daha da sertleşmesine neden olacaktır. Vali Keleşoğlu 5 Mayıs 1960'ta İçişleri Bakanlığına gönderdiği *"gizli ibareli"* raporunda hükûmetin Türk kızlarını Amerikalılara peşkeş çektiği ve ülkeyi Amerikalılara sattığı şeklindeki yalan haberlerin il geneline yayıldığını bildirmiştir. Bunun da ancak parti kongrelerinde yapılan konuşmalar yoluyla olabileceği ifade edilmiştir[149]. Böylece tüm suç muhalefete yüklenmiştir.

Konya'da siyasi parti teşkilatları uzun zamandır ihmal edilen gençler üzerinde de durmaktadır. Bu amaçla şehirde gençlik lokalleri açılmaya başlanmıştır. Böylece genç nüfusun özellikle sosyal alanda eğitilmesi de amaçlanmıştır. Ancak bu lokaller zamanla kıraathaneler gibi işlev görmüştür. Oysa ki bu lokaller yerine Türkiye'nin daha ciddi gençlik teşkilatlarına ihtiyacı vardır.

II. Seçimler

Türkiye'de Tek Parti Dönemi'nin son milletvekili seçimi 1943'te yapılmış ve bu dönem 1946'da yapılan ilk çok partili seçimle sona ermiştir. Bununla birlikte iki dereceli olan seçim sistemi de 5 Haziran 1946'da kabul edilen Milletvekilleri Seçimi Kanunu ile tek dereceli çoğunluk seçim sistemine dönüştürülmüştür[150]. Zira DP programına göre millî iradenin tam tecellisi için siyasi partiler eşit haklara sahip bulunmalı ayrıca seçimler her türlü müdahaleden uzak ve serbest olarak gizli oy ile yapılmalıydı. Bunun yanında milletvekilliği seçimleri de tek dereceli olmalıydı[151]. Ancak değerlendirmede açık oy-gizli tasnif yönteminin kullanılması ve denetimin adli kurumlar yerine idari birimlerce yapılması seçim sonuçları üzerinde uzun süre tartışmalar yaşanmasına neden olmuştur[152].

Neticede 1946 genel seçimine CHP'nin yanında MKP ile DP katılmıştır. 21 Temmuz 1946 günü yapılan seçim, yurt genelinde sakin geçmiş ve sonuçta 465 milletvekilliğinden 397'sini CHP, 61'ini DP ve 7'sini bağımsızlar kazanmıştır[153].

---

[149] *BCA*, f.010.09., y.475.1372.1.
[150] *TBMMZC*, 7. Dönem, C. 24, 5 Haziran 1946, s. 48; *Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011*, No: 3685, TÜİK, Ankara 2012, s. XII.
[151] *Demokrat Parti Tüzük ve Program*, Ankara 1946, s. 31-32; *BCA*, f.490.01., y.435.1807.1.
[152] *Milletvekili Genel Seçimleri*, gös. yer.
[153] *Ayın Tarihi*, Temmuz 1946, s. 4; *Milletvekili Genel Seçimleri*, s. 8.

Parti programında da belirtildiği üzere güvenilir bir seçim kanunu isteyen DP, bunu Meclis'te kabul ettirdikten sonra 1950 genel seçimi ile iktidara sahip olmuştur[154].

A. 1950 Seçimleri

1. Milletvekili Seçimleri (14 Mayıs 1950)

TBMM, 24 Mart 1950'de seçimlerin yenilenmesine karar vermiş ve seçim bölgelerinden çıkacak milletvekili sayıları Bakanlar Kurulunca kararlaştırılmıştır[155]. Türkiye'de 14 Mayıs 1950 genel seçimi 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu gereği tek dereceli, eşit, genel, gizli oy ve açık tasnif usulüne göre adli denetim altında yapılan ilk demokratik seçimdir. 1946-1957 yılları arasında yapılan seçimlerde, tek dereceli liste usulü çoğunluk seçim sistemi uygulanmıştır. Bu sisteme göre kullanılan oyların salt çoğunluğunu alan parti, o seçim bölgesindeki tüm milletvekillerini kazanacaktır[156]. CHP ve DP hem seçimi kazanabileceklerine hem de güvenli ve dürüst bir seçime inandıkları için bu sistem üzerinde anlaşmıştır[157].

Genel seçim yaklaşırken halkın çoğunluğu DP'nin yanında yer almaktaydı. Seçim kampanyası boyunca DP ve MP özellikle hayat pahalılığı ve demokratikleşme üzerinde durdu[158]. DP'liler halka, İsmet Paşa'nın ülkenin başında kalması hâlinde hiçbir şeyin değişmeyeceğini anlatmaya çalıştı. Devlet bürokrasisine saldırma stratejisinden vazgeçilerek partiyle devlet arasındaki farklılık vurgulandı[159]. "*Devr-i Sabık*" yaratmayacağı taahhüdünde bulunan DP, böylece bürokrasiye güvence vermeye çalıştı. Zira hesap sorma devrinin açılması ülkeyi kargaşaya ve istikrarsızlığa sürükleyebilirdi[160]. Seçim kampanyasını İnönü üzerine oturtan CHP ise seçimlerin kaybedilmesi durumunda devletin sıkıntıya düşeceğini anlattı. İnönü, seçim meydanlarında Türkiye'ye demokrasiyi kendisinin getirdiğini belirtti[161] ve

---

[154] Karpat, *Türk Demokrasi Tarihi*, s. 53.
[155] *BCA*, f.030.18.01.02., y.127.27.2.
[156] *Milletvekili Genel Seçimleri*, s. XII.
[157] Hakkı Uyar, *Demokrat Parti İktidarında CHP 1950-1960*, Doğan Kitap, İstanbul 2017, s. 15.
[158] Tevfik Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1950'den Günümüze*, İmge Kitabevi, Ankara 2013, s. 18-19.
[159] Ahmad, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, Kaynak Yay., İstanbul 2012, s. 132.
[160] Tanel Demirel, *Türkiye'nin Uzun On Yılı: Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul 2016, s. 98.
[161] M. Serhan Yücel, *Demokrat Parti*, Ülke Kitapları, İstanbul 2001, s. 77.

demokrasinin anarşi demek olmadığını vurguladı[162]. Bu seçimde hem iktidar partisi hem de muhalif partiler 4-10 Mayıs 1950 tarihleri arasında Ankara ve İstanbul radyolarında onar dakikalık konuşmalar yaparak seçmenlere ulaşmaya çalıştı[163]. Ayrıca DP tarafından yayınlanan seçim beyannamesinde CHP'nin vaatlerinin rasyonel olmadığı ve gerçekleri yansıtmadığı iddia edildi. Bu beyannamede DP'nin yapacağı icraatlar anlatılırken CHP'nin politikaları da eleştirildi[164].

14 Mayıs 1950 milletvekili seçimlerine Tablo 2'de de görüldüğü gibi CHP, DP, MP ve bağımsız adaylar katılmıştır[165]. Yurt genelinde sakin geçen seçimlerde 8.905.743 seçmenden 7.953.085'i oy kullanmış ve seçimlere katılım %89,30 olmuştur[166]. Katılımın yüksek olmasının bir nedeni halkın artık kendi temsilcilerini özgürce seçebileceğine olan inancı diğeri ise DP'nin sandıklara sahip çıkılması gerektiği yönündeki etkin propagandasıydı[167].

Tablo 2: 14 Mayıs 1950 Milletvekili Seçim Sonuçları (Türkiye) [168]

Partiler	Aldıkları Oy	Oy Oranları	Milletvekili Sayısı
DP	4.391.694	%55,22	416
CHP	3.148.626	%39,59	69
MP	368.537	%4,63	1
Bağımsız	44.537	%0,56	1

Seçim sonucunda DP, geçerli olan çoğunluk sistemi sayesinde Meclis'teki sandalye sayısının %85,4'ünü elde etti[169].

---

[162] Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi*, s. 18-19.
[163] Çağatay Benhür, "14 Mayıs 1950 Genel Seçimlerinde CHP ve DP'nin Seçim Kampanyalarının Ana Hatları", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Dergisi*, S. 17, Konya 2007, s. 66-67; *Ekekon*, 27 Nisan 1950, S: 3141, s. 1.
[164] *BCA*, f.030.01., y. 44.265.14.
[165] *Ayın Tarihi*, Haziran 1950, s. 10-11.
[166] Araştırmalarımız sonucunda 1950 genel seçimleriyle ilgili farklı sonuçlara ulaşılmıştır. Belgelerde seçmen sayısı, kullanılan oy sayısı ve katılım oranı aynı olup partilerin aldıkları oylarda ve oranlarda farklılıklar söz konusudur. Sadece Adalet Bakanlığı'ndan tebliğ olunan sonuçlar ile TÜİK verileri birbirleriyle aynıdır. Dolayısıyla çalışmamızda Adalet Bakanlığı sonuçları ile TÜİK verileri dikkate alınmıştır. *BCA*, f.030.01., y.44.265.13; *BCA*, f.030.01., y.52.312.4; *BCA*, f.030.01., y.51.309.7; *Milletvekili Genel Seçimleri*, s. 5; *1950-1965 Milletvekili ve 1961,1964 Cumhuriyet Senatosu Üye Seçimleri Sonuçları*, No: 513, DİE, Ankara 1966, s. XXIX.
[167] *TÜSİAD Tarih 2002*, Yayın Yönetmeni Ahmet Kuyaş, Lebib Yalkın Yay., İstanbul 2002, s. 292.
[168] Seçim Kanunu'na göre, illerin çıkaracağı milletvekili sayıları 40.000 nüfusa 1 milletvekili düşecek biçimde hesaplanmıştır. Bu nedenle milletvekili sayıları 1950'de 487, 1954'te 542, 1957'de ise 610 olarak belirlenmiştir. *BCA*, f.030.01., y.51.309.7; *Milletvekili Genel Seçimleri*, s. 5, 25.
[169] *Milletvekili Genel Seçimleri*, s. 1.

14 Mayıs 1950 milletvekili seçimi Türk demokrasi tarihinde önemli bir dönüm noktasıdır. Çünkü seçim günü Türk milleti sandıklara giderek hür iradesiyle CHP iktidarına son vermiştir[170]. Millet kendi siyasi, ekonomik, toplumsal beklentilerine çözüm öneren ve o zamana kadar denenmemiş muhalefete, iktidarı vermiştir. Seçimler sonucunda kansız, kavgasız ve demokratik bir seçim sonucunda iktidarın el değiştirmesi demokratik bir ihtilal olup bu ihtilalde her iki partinin payı da eşittir[171]. DP'nin elde ettiği başarı karşısında büyük hayal kırıklığı yaşayan CHP, hiç beklemediği bu yenilgiyi vakar içinde kabul etmeye çalışarak iktidarı elinde tutmak için yasadışı yollara başvurmayı denemedi[172]. Hatta ilk şok atlatıldıktan sonra alınan %40 oy oranını, 27 yıl iktidarda olan bir parti için başarı olarak değerlendirdi[173]. Bu da Türkiye'de demokrasinin olgunlaşmaya başladığının önemli bir göstergesiydi.

1950 milletvekili seçimi Konya'da da büyük bir heyecanın yaşanmasına neden oldu. Bu heyecan içinde Konya CHP İl Başkanı Vehbi Bilgin beraberindeki heyetle birlikte Ankara'ya giderek İnönü ile görüşmüş ve Cumhurbaşkanı'nın Konya'dan aday olmasını rica etmiştir[174]. Yeni seçim kanunu gereğince Adalet Bakanlığı tarafından Konya seçim kurulu başkanlıkları şubat ayında oluşturulmuştur[175]. Ardından seçim hazırlıklarına başlanan Konya'da binalara numara verme işlemleri bitirilmiş, Ankara'dan gelen boş seçim ve kütük cetvelleri İl Seçim Kurulu Başkanlığı'na teslim edilmiştir[176].

Seçim sürecinde şehirdeki muhalefet CHP'den geçmişin hesabını sormakta ve Konya'nın sürekli ihmal edildiğinden bahsetmekteydi. Oysaki demokratların unuttuğu bir şey vardı. O da Celal Bayar'ın bu 25 senelik sürede başbakanlık ve iktisat bakanlığı görevlerinde bulunmuştu. Bu nedenle Fakih Özlen, muhalefetin geçmişle ilgili CHP'ye sorduğu hesapları aynı şekilde Bayar'a yöneltmek istediğini belirtmiş ancak bununla tehlikeli konulara girmiş olabileceğini vurgulamıştır.

---

[170] Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi*, s. 13.
[171] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 180.
[172] Demirel, *Türkiye'nin Uzun On Yılı*, s. 100.
[173] *BCA*, f.490.01., y.10.55.21.
[174] *Ekekon*, 20 Şubat 1950, S: 3087, s. 1.
[175] İl Seçim Kurulu Başkanlığına Ceza Yargıcı Mithat Şahingil getirilmiştir. *Selçuk*, 28 Şubat 1950, S: 445, s. 2.
[176] *Ekekon*, 28 Şubat 1950, S: 3094, s. 1.

Marmara Denizi'nde yat sefası yapan Bayar'ın bu 25 senede Konya'ya ancak 3 kez gelebildiğinden bahseden Özlen, DP'lileri bu noktada uyarmıştır[177].

Seçim kampanyası dolayısıyla İnönü 4 Nisan 1950'de Konya'ya gelmiş ve istasyondan Hükûmet Alanı'na kadar büyük bir kalabalık Cumhurbaşkanı'na sevgi gösterilerinde bulunmuştur. İnönü konuşmasında Konyalıları memnun edecek hizmetler yapmaya gayret edeceklerini belirtmiştir. Konya adaylığı için minnettar olduğunu ifade eden Cumhurbaşkanı, iki yerden başka aday olunamayacağı için bunun mümkün olmadığını söylemiştir[178].

Seçim sürecinde parti teşkilatlarının önündeki en önemli konu milletvekili adaylarını belirlemekti ve kamuoyu büyük bir sabırsızlıkla adayların isimlerini bekliyordu. Konya'nın yetiştirdiği önemli isimlerden olan Saip Ragıp Atademir'e[179] göre adaylar ülkesini seven, geleneklerine hürmet eden, vatandaşlarına yardımı esirgemeyecek, her tarafa bilgi saçabilecek, merhametli, ahlaklı, faziletli kişilerden oluşmalıydı[180]. Atademir, geniş bir sahada liste usulüyle çoğunluğa dayalı seçim sistemini sağlıklı bulmuyordu. Çünkü herhangi bir nedenle kendi mahallesinde bile tanınmadığı hâlde listeye giren bir milletvekili adayı bir anda bütün bir ili temsil edebilecekti[181].

CHP Genel Sekreterliği tarafından yoklamalar yapıldıktan sonra il yönetimi ile milletvekili adaylarının seçimlere en iyi şekilde hazırlanmaları ve il teşkilatları bünyesinde propaganda komiteleri oluşturularak çevredeki siyasi gelişmelerin rapor hâlinde sunulması istenmiştir[182]. Bununla birlikte seçimler öncesinde il teşkilatları, muhalif partilerin menfi propagandalarına karşı dikkatli olmaları hususunda uyarılmıştır[183]. Ayrıca CHP Genel Merkezi, seçimler için Konya teşkilatına 68.450

---

[177] Fakih Özlen, "Hoşgeldiler..", *Ekekon*, 25 Mart 1950, S: 3114, s. 1.
[178] *Ekekon*, 5 Nisan 1950, S: 3122, s. 1; *Babalık*, 4 Nisan 1950, S: 7358, s. 1; *Selçuk*, 4 Nisan 1950, S: 455, s. 1.
[179] Saip Ragıp Atademir, Konya DP Milletvekili Hamdi Ragıp Atademir'in büyük ağabeyidir. Almanya'da hem tıp hem de kimya tahsil etmiştir. Almanca, İngilizce, Fransızca, Arapça, Farsça, Urduca ve Latince'yi bilen Atademir'in İstanbul ve Konya basınında birçok makalesi yayınlanmıştır. Arıkan, *Hamdi Ragıp Atademir (Hayatı Şahsiyeti ve Fikirleri)*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1998, s. 30-31.
[180] S. Ragıp Atademir, "Vatandaşlar Nasıl Milletvekili İstiyor?", *Selçuk*, 11 Nisan 1950, S: 457, s. 1.
[181] S. Atademir, "Vatandaşlara Düşen Vazife", *Selçuk*, 25 Nisan 1950, S: 461, s. 1.
[182] *BCA*, f.490.01., y.10.54.30; *BCA*, f.490.01., y.10.52.3.
[183] *BCA*, f.490.01., y.10.54.12.

TL ödenek göndermiş; milletvekilleri, yeni adaylar ve partililer de 11.250 TL bağış yapmıştır. İl teşkilatı ise seçimler için toplam 72.712 TL harcama yapmıştır[184].

Nihayet CHP Konya il teşkilatı tarafından Tevfik Fikret Sılay, Sedat Çumralı, Sadi Irmak, Aziz Perkün, Muhsin Adil Binal, Hulki Kargülle, Nuri Karahüyüklü, Hikmet Tural, Rasim Erel, Şükrü Afacan, Emin Bilge ve Ali Fuat Belgin milletvekili adayları olarak belirlendi. Geri kalan 5 aday ise parti genel merkezinin tespit ettiği Ali Rıza Türel, Sait Süslü, Galip Gültekin, Vehbi Bilgin ve Mehmet Sönmez oldu[185].

DP Konya il teşkilatı da milletvekili adayları olarak Abdurrahman Fahri Ağaoğlu, Himmet Ölçmen, Ziya Barlas, Muammer Obuz, Remzi Birand, Kemal Ataman, Tarık Kozbek, Ali Rıza Ercan, Ömer Rıza Doğrul, Saffet Gürol, Hidayet Aydıner, Sıtkı Salim Burçak, Rıfat Alabay ve Abdi Çilingir'i belirledi. Geriye kalan 3 aday ise parti tüzüğü gereği DP genel merkezince Ümran Nazif Yiğiter, Ziyad Ebüzziya ve Murat Ali Ülgen olarak belirlendi[186].

Kamuoyunda seçimler öncesinde partiler arasında ılımlı bir havanın tesis edilmesi ve buna karşılık şiddet siyasetinin bırakılması vurgulanmaktaydı. Bu durum yapılacak seçimlerin güvenliği için son derece önemliydi[187]. CHP Konya teşkilatı seçimi kazanacaklarından emindi. Konya bölgesi müfettişi ve CHP Ankara Milletvekili Hıfzı Oğuz Bekata'ya göre su geçilirken at değiştirilmemeliydi. Konya halkının sağduyulu ve asil duygulara sahip olması nedeniyle Konya'da seçimleri kazanan partinin CHP olacağı iddia ediliyordu[188]. DP Konya teşkilatı ilk seçim mitingini 30 Nisan 1950'de Şerafeddin Camisi önündeki alanda gerçekleştirdi. Miting, DP'nin yaptığı veya yapmaya çalıştığı hürriyet ve demokrasi mücadelesi üzerine kurulmuştu. Ancak CHP'lilerin iddiasına göre bu miting tam bir fiyasko olmuş ve mitingde DP adayları birbirlerine girmişti[189].

Seçim günü yaklaştıkça basında Konya DP teşkilatının çöktüğü iddiaları da yer almaya başladı. Aslında bu haberlerde CHP propagandası yapılmakta, Konya

[184] *BCA*, f.490.01., y.1512.159.1.
[185] *Babalık*, 10 Nisan 1950, S: 7363, s. 2; *Babalık*, 18 Nisan 1950, S: 7371, s. 1.
[186] *Babalık*, 13 Nisan 1950, S: 7366, s. 2; *Selçuk*, 14 Nisan 1950, S: 458, s. 1.
[187] Abanazır, "Konya Nutku", *Ekekon*, 6 Nisan 1950, 3123, s. 1.
[188] *Babalık*, 8 Mayıs 1950, S: 7387, s. 1.
[189] *Ekekon*, 1 Mayıs 1950, S: 3143, s. 1; *Selçuk*, 2 Mayıs 1950, S: 463, s. 2.

halkının Atatürk ve İnönü'ye karşı vefalı olduğu mesajı verilmekteydi. Seçimlerde DP listesindeki milletvekili adaylarının büyük çoğunluğunun yerli olmadığı belirtilirken CHP adaylarının Konyalı olduğu vurgulanıyordu[190].

Seçimlerin emniyet içerisinde yapılması endişesi tüm ülkede olduğu gibi Konya'da da hissediliyordu[191]. Neyse ki bu endişeler yersiz kalmış ve 14 Mayıs günü seçmenler sakin bir şekilde oylarını kullanmıştır. Seçimde yakasında CHP rozeti olanların bile DP'ye oy verdiği iddia edilmiştir. Bu kişiler ülke hayrını DP'nin iktidara geçmesinde görmüş ve kendi partileri olan CHP'nin ancak bu surette ıslah edilebileceğine inanmıştır. Nitekim Yazır köyünden gelen ilk sandık sonucuna göre 45 seçmenin 42'si DP'ye, 3'ü ise CHP'ye oy vermiştir[192]. Bu durum aslında DP'nin Konya'da açık ara büyük bir zafer kazanacağının ilk göstergesi olmuştur. Tablo 3'te görüldüğü üzere 14 Mayıs 1950 genel seçiminde Konya'da 308.358 seçmenden 273.604'ü oy kullandı ve seçimlere katılım %88,7 oldu[193].

Tablo 3: 14 Mayıs 1950 Milletvekili Seçim Sonuçları (Konya)

Partiler	Aldıkları Oy	Oy Oranları	Milletvekili Sayısı
DP	163.222	%58,9	17
CHP	111.139	%37,8	-
Bağımsızlar	1.573	%0,6	-

DP'nin seçim zaferi il genelinde büyük bir coşkuyla kutlandı[194]. CHP Konya Bölge Müfettişi Bekata'nın seçim sonuçlarıyla ilgili davranış ve söylemleri Türkiye'de geleceğe umutla bakılabileceğini göstermekteydi. Seçimin sonucunu büyük bir olgunlukla karşılayan Bekata, DP'yi tebrik etmiş ve bu seçimi Türk demokrasisinin süratle geliştiğinin bir göstergesi olarak nitelemiştir[195]. 9. Dönem TBMM'de Konya, Tablo 4'te de görüldüğü gibi 17 milletvekili ile temsil edilmiştir[196].

---

[190] *Babalık*, 9 Mayıs 1950, S: 7387, s. 1.
[191] Özfakih, "Seçim Emniyeti", *Yeni Konya*, 11 Ağustos 1950, S: 426, s. 1.
[192] *Yeni Konya*, 1 Haziran 1950, S: 358, s. 4-6.
[193] *1950-1965 Milletvekili*, s. XXX-XXXI; *Milletvekili Genel Seçimleri*, s. 67.
[194] *Yeni Konya*, 1 Haziran 1950, S: 358, s. 3.
[195] *Babalık*, 18 Mayıs 1950, S: 7390, s. 1; *Selçuk*, 23 Mayıs 1950, S: 469, s. 1.
[196] *BCA*, f.030.10., y.77.511.8; Murat Ali Ülgen bağımsız aday iken sonradan DP listesine müstakil olarak girmiştir. *Selçuk*, 19 Mayıs 1950, S: 468, s. 1.

Tablo 4: 9. Dönem Konya Milletvekilleri

Milletvekili	Doğum Yeri-Yılı	Mesleği	Aldığı Oy	Görevli Olduğu Komisyonlar [197]
Abdi Çilingir[198]	Ermenek-1318	Tüccar	162.100	Tarım
A. Fahri Ağaoğlu[199]	Şarkikaraağaç- 1323	Avukat	165.326	Gümrük ve Tekel, Dilekçe, Adalet
Ali Rıza Ercan[200]	Konya-1325	Çiftçi	163.225	Tarım
Hidayet Aydıner[201]	Taşkent -1900	Avukat	164.709	İçişleri, Bayındırlık, Adalet
Himmet Ölçmen[202]	Konya-1327	Mühendis	165.762	Tarım, Bayındırlık
Kemal Ataman[203]	Beyşehir-1325	Tüccar	164.030	Dışişleri, Ekonomi, Tarım
Muammer Obuz[204]	Konya-1330	Avukat	163.276	Adalet
Murat Ali Ülgen[205]	Konya-1314	Memur	157.311	Bütçe
Ö. Rıza Doğrul[206]	Kahire-1893	Gazeteci	166.739	Dışişleri, Millî Eğitim
Remzi Birand[207]	Karaman-1324	Mühendis	166.252	Bayındırlık, Bütçe
Rıfat Alabay[208]	Ereğli-1320	Hâkim	164.037	Anayasa
Saffet Gürol[209]	Konya-1319	Gazeteci	163.448	Meclis Hesaplarını İnceleme, Ekonomi
S. Salim Burçak[210]	Erzurum-1327	Doktor	163.069	Sağlık-Sosyal Yardım, Millî Savunma
Tarık Kozbek[211]	Edirne-1325	Avukat	163.344	Anayasa, Adalet
U. Nazif Yiğiter[212]	İstanbul-1330	Avukat	163.297	Maliye, Kitaplık
Ziya Barlas[213]	İstanbul-1325	Doktor	163.182	Millî Savunma
Ziyad Ebüzziya[214]	İstanbul-1327	Gazeteci	164.660	Kitaplık, Dışişleri

9. Dönem Konya milletvekillerinin 7'si il sınırları dışında doğarken 10'u il sınırları içinde dünyaya gelmiştir. Seçimde en fazla oyu Kahire doğumlu Ömer Rıza Doğrul almıştır. Doğrul'un, Mehmet Akif Ersoy'un damadı olması bunda etkili

[197] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 1, 29 Mayıs 1950, s. 35-39; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 2, 6 Kasım 1950, s. 24-30; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 10, 9 Kasım 1951, s. 29-30, 32; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 17, 1 Kasım 1952, s. 35, 37, 40; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 25, 9 Kasım 1953, s. 33, 37, 39; *TBMM Albümü 1920-2010*, C. 2, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yay., Ankara 2010, s. 578.
[198] *TBMM Tercüme-i Hâl Varakası*, Devre: IX, Sicil No: 1778
[199] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1771.
[200] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1781.
[201] *Tercüme-i Hâl,* Devre: IX, Sicil No: 1774.
[202] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1785.
[203] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1773.
[204] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1784.
[205] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1786.
[206] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1779.
[207] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1776.
[208] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1772.
[209] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1782.
[210] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1777.
[211] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1783.
[212] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1787.
[213] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1775.
[214] *Tercüme-i Hâl*, Devre: IX, Sicil No: 1780.

olabilir. Yaş ortalaması 43,4 olan Konya milletvekillerinin çoğunluğu hukukçu olup 14 isim üniversite, diğerleri ise ortaokul mezunudur. Ayrıca seçimden önce devlet memurluğu yapan 5 milletvekiline karşın 12'si serbest meslek sahibidir.

2. Muhtar Seçimleri (13 Ağustos 1950)

Milletvekili genel seçiminden sonra Konya valiliği yayınladığı tamimde 1950'de yapılacak seçimlerde bütün devlet memurlarının tarafsız olmalarını isteyerek muhtar, belediye ve il genel meclis seçimlerinin hürriyet ve serbestlik içinde yapılması gerekliliğini vurgulamıştır. Böylece seçimlerde baskı yapıldığı iddiaları en aza indirilmek istenmiştir[215].

1950 milletvekili seçiminde hezimete uğrayan CHP, yerel seçimlere daha iyi hazırlanmaya çalışıyordu. CHP Genel Sekreterliği, il teşkilatlarından bu seçimlerde ılımlı bir siyaset izlemelerini istemişti. Çünkü daha önceki seçimlerde partililer arasında yaşanan rekabet ve hoşnutsuzluklar CHP'ye zarar vermişti. Bu nedenle genel merkez tarafından verilen kararlara bütün partililerin disiplinli bir şekilde uymaları isteniyordu. Bu da iyi seçilmiş adaylar demek olup adayların belirlenmesinde mahallî unsurlar göz önünde bulundurulmalıydı. Gerekirse partili olmayanların bile seçilmesi için destek verilecekti. Özellikle her köyde ocak teşkilatlarının kurulması isteniyordu. CHP bu seçimlerde propaganda olarak DP'nin ülkeyi kötü yönettiğini, orduya siyaset soktuğunu ve çıkaracakları af kanunundan komünistlerin de yararlanacağını vurgulayacaktı[216]. Buna karşın genel seçimlerde kazandığı zafer nedeniyle DP, muhtar seçimlerini fazla ciddiye almayacak ve seçimlere sıkı bir şekilde hazırlanmayacaktı[217].

1950 yılı yerel seçimlerden ilki 13 Ağustos 1950'de yapılan muhtar seçimleridir[218]. Bu seçimi ciddiye alan CHP, ilçe teşkilatlarını aktif olarak kullanmaya çalıştı. Bu nedenle muhtar ve ihtiyar heyetlerinde aday gösterileceklerin partinin ilçe teşkilatları tarafından belirlenmesine karar verildi. İlçe teşkilatlarının da ocak ve bucak teşkilatlarından yararlanması istendi. Şayet ilçelerde parti teşkilatı yok

[215] *Yeni Konya*, 29 Temmuz 1950, S: 413, s. 1-2.
[216] *BCA*, f.490.01., y.11.57.3.
[217] Yücel, *Demokrat Parti*, s. 86.
[218] *Akşam*, 13 Ağustos 1950, S: 11438, s. 1; *Milliyet*, 13 Ağustos 1950, S: 103, s. 1.

ise bu görevi il teşkilatları yapacaktı[219]. Nitekim CHP Genel Sekreterliği, Ereğli ilçe teşkilatının muhtar adaylarının tespitinde ilçe yönetimine danışmadığı bilgisi üzerine Konya il yönetimini esefle kınamıştır[220].

DP de adayların belirlenmesi işini genelde ilçe teşkilatlarına bırakmıştı[221]. Yeni kurulan MP'de de muhtarlık seçimlerine katılım işi mahallî teşkilatlar tarafından yapılıyordu. MP Konya İl Başkanı Galip Bilge, Konya merkezi için muhtar ve belediye seçimlerine partilerinin iştirak etmeyeceğini söyledi. Bu kararın alınmasında parti teşkilatlanmasının henüz istenen seviyede olmaması etkiliydi[222].

Muhtar seçimleri ülke genelinde sönük geçmiş ve seçimlere katılım oranı çok düşük olmuştur[223]. Konya'da da seçimlere katılım oranı %60 olup beklentilerin altında kalmıştır[224]. Türkiye'de münferit olayların yaşandığı seçimlerde kurullara bazı şikâyetler de yapılmıştır. Bu olaylardan biri Beyşehir'in Kıreli bucağına bağlı Kaba köyünde meydana gelmiştir. Taraflar arasında çıkan kavgada bir kişi öldürülmüş ve aralarında sandık başkanının da bulunduğu 4 kişi ağır yaralanmıştır[225]. Ayrıca CHP Genel Merkezi'ne Türkiye'nin çeşitli yerlerinden sandık başkanlarının kanunlara aykırı davrandığı gibi şikâyet telgrafları çekilmiştir[226].

Neticede 13 Ağustos 1950'de yapılan muhtar seçimlerini DP kazanmıştır. İlçe seçim kurulu başkanlıklarınca bildirilen seçim sonuçlarına göre DP 18.403, CHP 13.063, MP 384, İşçi ve Çiftçi Partisi 2, MKP 1, karma liste 2.599, bağımsız adaylar ise 3.290 muhtarlık elde etmiştir[227]. DP açısından bu sonucun alınmasında genel seçimlerin getirdiği rehavet etkili olmuştur[228]. Konya'da 1.037 sandıktan 615'ini alan DP, muhtar seçimlerini kazanmasını bilmiştir. CHP 287, karma liste ve bağımsızlar

---

[219] *BCA*, f.490.01., y.11.57.3.
[220] *BCA*, f.490.01., y.239.951.4.
[221] Ağustos ayında Ereğli ilçe teşkilatı muhtar ve ihtiyar heyetlerini tespit işleriyle meşgul olmuştur. *Yeni Konya*, 9 Ağustos 1950, S: 424, s. 2.
[222] *Yeni Konya*, 14 Ağustos 1950, S: 429, s. 1-2.
[223] *Cumhuriyet*, 14 Ağustos 1950, S: 9346, s. 1; *Yeni Sabah*, 14 Ağustos 1950, S: 4186, s. 1; *Milliyet*, 14 Ağustos 1950, S: 104, s. 1.
[224] *Selçuk*, 17 Ağustos 1950, S: 493, s. 1.
[225] *Babalık*, 14 Ağustos 1950, S: 7461, s. 2; *Milliyet*, 15 Ağustos 1950, S: 105, s. 1-4; *Yeni Konya*,15 Ağustos 1950, S: 430, s. 1.
[226] *BCA*, f.490.01., y.241.960.2.
[227] *BCA*, f.030.01., y.51.309.6.
[228] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 199-200.

ise 135 sandıkta galip gelmeyi başarmıştır[229]. Türkiye genelinde beklentilerin üzerinde oy alan CHP'ye karşı Konya'da bir dönüş olmadığı ise aşikardır[230].

Seçimler sonrasında CHP elde edilen sonuçlardan memnun olarak ilçe teşkilatlarına tebrik mesajları gönderdi. Mesajda yepyeni bir mücadele ruhu ile belediye ve il genel meclisi seçimlerine kanunlar çerçevesinde hazırlanılacağı belirtiliyordu[231].

3. Belediye Seçimleri (3 Eylül 1950)

Muhtar seçimi sonuçlarından tatmin olmayan Demokratlar, belediye seçimini ciddiye aldı. Gerek genel merkez gerekse taşra teşkilatları aday tespitinden propaganda aşamasına kadar başarılı bir seçim kampanyası düzenledi[232]. Neticede 3 Mayıs 1950'de gerçekleşen seçim, tüm ülkede sakin geçti[233]. Türkiye genelinde 2.859.579 seçmenden 1.521.778'i oy kullanmış ve seçimlere katılım oranı %53,2 olarak gerçekleşmiştir. Tablo 5'te görüldüğü üzere seçimleri DP kazanmıştır[234].

Tablo 5: 1950 Belediye Seçim Sonuçları (Türkiye)

Partiler	Aldıkları Oy	Oy Oranları	Kazanılan Belde Sayısı
DP	875.335	%57,5	356
CHP	572.894	%37,6	248
MP	58.131	%3,82	8
Bağımsız	50.071	%3,29	25

Belediye seçimleri sonucunda DP 63 il merkezinden 45'ini kazanarak il merkezlerinde hâkimiyet kurmayı başarmıştır. Ülke genelinde DP 5.900, CHP 3.448, MP 147 ve bağımsızlar 250 belediye meclisi üyeliği kazanmıştır[235].

Konya'da MP'nin katılmadığı seçim DP ile CHP arasında geçmiştir. Seçime girecek partiler sıkı bir şekilde çalışmış ve il genelinde propaganda faaliyetlerine ağırlık vermiştir. Bazı çevreler, bir parti yerine karma listenin üzerinde ısrarla

---

[229] *BCA*, f.030.01., y.69.438.20.43.
[230] Özfakih, "Muhtar Seçimleri", *Yeni Konya*, 19 Ağustos 1950, S: 434, s. 1.
[231] *BCA*, f.490.01., y.11.57.11.
[232] Yücel, *Demokrat Parti*, s. 86.
[233] *Akşam*, 4 Eylül 1950, S: 11460, s. 1; *Cumhuriyet*, 4 Eylül 1950, S: 9367, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Eylül 1950, S: 8, s. 1-2.
[234] *BCA*, f.030.01., y.51.309.8.
[235] *BCA*, f.030.01., y.51.309.4.

durmakta ve bunu Konya Belediyesi'nin kurtuluşu için tek çare olarak görmekteydi. İl teşkilatları kendi bünyelerinde toplantılar yaparak belediye meclis üyelerini belirlemişti. Her iki partide de belirlenen listelerde adaylar genellikle tüccar ve hukukçulardan oluşmuştu[236].

Konya merkezde bulunan 80 sandıkta 7.000-8.000 arasında seçmen oy kullanmıştır. Seçimlere katılım oranı oldukça düşük olup yaklaşık %24 seviyesinde kalmıştır. Hatta bazı sandıklarda bu oran %6'lara kadar düşmüştür. Örneğin 75 nolu sandıkta 435 seçmenden ancak 37'si seçime katılmıştır. Bazı sandıkların yerlerinin değişmesi ve kütük defterlerinin karışması da katılımın düşük olmasına neden olmuştur. Mesela 19 Mayıs İlkokulu, Kız Tatbikat Okulu, Mihmandar ve Karpuzoğlu camilerinde kütükler ve seçim sandıkları karışmıştır[237].

Neticede Konya'da oyların 34.506'sını DP, 19.160'ını CHP ve 755'ini ise bağımsızlar almıştır[238]. Merkez ilçede asil listenin tamamı DP adaylarından oluşmuştur. Listeye CHP'den sadece 2.056 oy alan Samet Kuzucu, DP listesinden Kazım Gürel'in çıkarılması sonucunda yedek üye olarak girebilmiştir. Dolayısıyla Konya'daki belediye seçimlerinde, kişiler değil parti listeleri dikkate alınmıştır. Seçilen 32 asil üyeden en fazla oyu Tahir Kalfa 7.340 oy ile almıştır. En az oy alan Hamdi Doyuran'ın ise 6.788 oyu bulunmaktadır[239].

Seçimleri Akşehir, Argıthanı, Karapınar, Bozkır, Beyşehir, Doğanbey, Aşağıçiğil, Manastır ve Sille'de CHP kazanmıştır. 22 belediyeden 13'ünü kazanan DP; Doğanhisar, Ilgın, Derbent, Kadınhanı, Sarayönü, Çumra, Akviran, Karaman, Ereğli, Ermenek, Cihanbeyli, Seydişehir ve Konya Merkez'i almayı başarmıştır[240]. Böylece Konya belediye teşkilatı da DP'nin eline geçmiştir. Konya Belediye başkanlığı için Nafiz Tahralı, Kazım Gürel ve Rüştü Özal'ın isimleri öne çıkmıştır.

---

[236] *Yeni Konya*, 11 Ağustos 1950, S: 426, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Ağustos 1950, S: 427, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Ağustos 1950, S: 428, s. 2; *Yeni Konya*, 14 Ağustos 1950, S: 429, s. 3; *Yeni Konya*, 15 Ağustos 1950, S: 430, s. 3; *Yeni Konya*, 16 Ağustos 1950, S: 431, s. 3-4; *Selçuk*, 17 Ağustos 1950, S: 493, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Ağustos 1950, S: 443, s. 1-2.
[237] *Yeni Konya*, 4 Eylül 1950, S: 450, s. 1-2.
[238] *BCA*, f.030.01., y.51.309.4.
[239] *Yeni Meram*, 7 Eylül 1950, S: 11, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Eylül 1950, S: 453, s. 1. 32.
[240] *BCA*, f.030.01., y.51.309.3; *Öğüt*, 5 Eylül 1950, S: 9, s. 1; Manastır kasabasının adı 8 Temmuz 1955'te Üzümlü olarak değiştirilmiştir. *BCA*, f.030.18.01.02., y.140.62.18.

Nihayet İl Bayındırlık Müdürü Rüştü Özal, belediye başkanlığına seçilmiştir[241]. Seçim sonuçları belli olduktan sonra Fakih Özlen, DP teşkilatının gayretli çalışmaları sonucunda belediye seçimlerinde de küçümsenemeyecek bir çoğunlukla galip geldiğini söylemiştir. CHP artık il genel meclisi seçimlerine hazırlanmaya başlayacaktır[242].

4. İl Genel Meclisi Seçimleri (15 Ekim 1950)

CHP gerek milletvekili gerekse muhtar ve belediye seçimlerinde aldığı yenilgiler üzerine il genel meclisi seçimlerine ayrı bir önem vermiştir. Bu seçimlerde başarılı olmak için parti üyelerinin muhakkak surette sandığa gitmeleri gerekiyordu. Nitekim parti raporlarında daha önceki seçimlerde alınan sonuçların bu durumla ilgisi açıklanmaktaydı. Parti üyelerinin sandığa gitmeleri sağlandığı takdirde sonuçlar çok daha iyi olacaktı. Bunun için il ve ilçe teşkilatlarından tüm köyleri dolaşmaları ve partinin varlığını herkese göstermeleri isteniyordu. CHP bu seçimlerde hem sandık kurullarında hem de il-ilçe seçim kurullarında üye ve müşahit bulunduracaktı. İl genel seçimlerine katılacak siyasi partiler 5 Ekim 1950'den itibaren Ankara ve İstanbul radyolarında propaganda konuşmalarına başladı[243].

Seçimler tüm ülkede 15 Ekim 1950 Pazar günü yapıldı[244]. Ülke genelinde %55,4 katılımın sağlandığı seçimleri Tablo 6'da da görüldüğü gibi DP, bir kez daha ezici bir çoğunla kazandı[245]. Seçimlere katılım oranı şehir merkezlerine göre köylerde daha fazlaydı[246].

Tablo 6: 1950 İl Genel Meclisi Seçimi Sonuçları (Türkiye)

Partiler	Aldıkları Oy	Oy Oranları	Kazanılan Üyelik Sayısı
DP	2.388.643	%55,8	954
CHP	1.828.060	%39,7	300
MP	183.449	%3,9	15
Bağımsız	204.763	%0,4	22

[241] *Öğüt*, 7 Eylül 1950, S: 11, s. 1; *Yeni Meram*, 13 Eylül 1950, S: 16, s. 1.
[242] Özlen, "Tebrik Ederiz", *Öğüt*, 7 Eylül 1950, S: 10, s. 1.
[243] *BCA*, f.49.01., y.11.57.15.
[244] *Yeni Sabah*, 15 Ekim 1950, S: 4247, s. 1; *Milliyet*, 15 Ekim 1950, S: 163, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Ekim 1950, S: 487, s. 1.
[245] *BCA*, f.030.01., y.44.265.13; *BCA*, f.030.01., y.51.309.9.
[246] *Cumhuriyet*, 16 Ekim 1950, S: 9409, s. 1; *Milliyet*, 16 Ekim 1950, S: 164, s. 1.

Seçimlerde 11 ilde üyeliklerin tamamını kazanan DP, 38 ilde de çoğunluğu sağlamayı başardı. CHP 1 ilde üyeliklerin tamamını alırken 11 ilde de çoğunluğu elde etti. MP ve bağımsızlar ise birer ilde çoğunluğu sağlamışlardı[247].

İl genel meclisi seçimleri Konya'da da olaysız geçmiştir. Bu seçime katılım düşük bir oranda gerçekleşmiş ve bunda soğuk havanın da etkili olduğu iddia edilmiştir. Şehir merkezinde seçime katılım oranı bazı yerlerde %6-7 civarında gerçekleşmiştir. Buna karşılık bazı köylerde %100'e yakın bir katılım sağlanmıştır[248]. Konya'da katılımın %48 olduğu seçimde DP 82.103 oyla mutlak bir zafer daha elde etti. Seçime giren diğer partilerden CHP 47.148, MP 15.637 ve bağımsızlar da 16.475 oy aldı. Tablo7'de görüldüğü üzere il genelinde DP 40, CHP 3 ve bağımsızlar ise 4 asil üyelik kazandı. Merkez ilçede en fazla oyu DP adaylarından Mehmet Tığlı 10.768 oyla almıştır. DP İl Başkanı Ahmet Efeoğlu ise yedek listede kalmıştır. CHP'de 4.367 oyla H. Hüseyin Başaralı, MP'de 3.368 oyla Salih Civelek de en fazla oy alan isimler olmuştur[249].

Tablo 7: 1950 İl Genel Meclisi Seçimi Sonuçları (Konya)

Partiler / İlçeler	DP		CHP		MP		BAĞIMSIZLAR	
	Asil	Yedek	Asil	Yedek	Asil	Yedek	Asil	Yedek
Merkez	6	6	-	-	-	-	-	-
Ilgın	1	2	1	1	-	-	1	-
Kadınhanı	2	2	-	-	-	-	-	-
Çumra	3	3	-	-	-	-	-	-
Karaman	4	4	-	-	-	-	-	-
Ermenek	2	1	1	2	-	-	-	-
Ereğli	4	3	-	1	-	-	-	-
Karapınar	1	2	1	-	-	-	-	-
Bozkır	3	1	-	1	-	1	-	-
Beyşehir	3	3	-	-	-	1	1	-
Seydişehir	3	3	-	-	-	-	-	-
Cihanbeyli	4	2	-	2	-	-	-	-

[247] *BCA*, f.030.01., y.51.309.6.
[248] *Yeni Meram*, 16 Ekim 1950, S: 45, s. 1; *Yeni Konya*, 16 Ekim 1950, S: 488, s. 1.
[249] Akşehir ve Hadim ilçesi seçim sonuçlarına ulaşılamamıştır. *BCA*, f.030.01., y.51.309.9; *Yeni Konya*, 17 Ekim 1950, S: 490, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Ekim 1950, S: 48, s. 1.

Sonuç olarak DP 1950'de hem genel hem de yerel seçimlerde %50'nin üzerinde oy alarak büyük bir başarı göstermiştir. Belediye seçimlerinden sonra Başbakan ve DP Genel Başkanı Menderes: *"Türk milleti Halk Partisi'ni 14 Mayıs'ta iktidardan tasfiye etmişti, 3 Eylül'de de muhalefetten tasfiye etti."* diyerek DP karşısında tutunamayan CHP'nin siyaset sahasında aldığı büyük yarayı gözler önüne seriyordu[250]. 1950'de yapılan yerel seçimlerde oy oranını artıran DP artık yönetimin tüm kademelerine de hâkim olmuş[251] ve devlet mekanizması bütünüyle partinin eline geçmiştir[252]. Konya'daki genel ve yerel seçimler de aynı başarıyı gösteren DP, halkın tüm ümitlerinin kendilerine bağlandığı bir parti hâline dönüşmüştür[253].

B. 1954-1957 Seçimleri

1. Milletvekili Seçimleri (2 Mayıs 1954)

DP iktidar olduktan sonra ülkedeki ilk genel seçimin 2 Mayıs 1954'te yapılması TBMM tarafından kabul edildi[254]. İktidar partisi olarak DP ilerleyen yıllarda siyasi, sosyal ve ekonomik yönden güç kazanmaya başladı. Bu süreçte uygulanan iç ve dış politikaların beklentileri karşılaması, DP iktidarının kitlesel desteğini giderek artırdı. Ancak gerek toplumda gerekse TBMM'de ezici üstünlük sağlamaları DP'lilerin muhalefete karşı sert bir politika izlemelerine neden oldu[255]. Nitekim CHP'nin bütün mallarına el konulması ve MP'nin kapatılması ülkedeki siyasi havayı yeterince germişti. İktidar ve muhalefet partileri bu gerilim içerisinde 1954 yılı başlarından itibaren seçim havasına girmiş bulunuyordu[256].

CHP seçim kampanyasında ülkede özgürlüğün olmadığından, hükûmetin otoriterlik eğilimlerinden ve hayat pahalılığından bahsetti[257]. Türkiye'yi baştan sona dolaşan İnönü, özellikle iktidarın ekonomi siyasetini eleştirerek yapılan yatırımların plansız olduğunu vurguladı[258]. CHP seçim afişlerinde de işçi hakları, yolsuzluk ve

---

[250] *Zafer*, 4 Eylül 1950, S: 489, s. 1.
[251] Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, s. 323.
[252] Eroğul, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, İmge Kitabevi, Ankara 2003, s.104.
[253] Nizamettin Kanberoğlu, "Son Seçimlerin Düşündürdükleri", *Yeni Konya*, 5 Eylül 1950, S: 451, s. 3.
[254] *T.C. Resmî Gazete*, 20 Mart 1954, S: 8663, s. 8748-8749.
[255] *TÜSİAD Tarih*, s. 294.
[256] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 252.
[257] Zürcher, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, s. 324.
[258] Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi*, s. 47.

hayat pahalılığı gibi konulara ağırlık verildi[259]. Buna karşın DP, seçim meydanlarında ilk iktidar döneminde gerçekleştirdiği icraatları anlattı ve bu icraatları gelecekte yapılacaklara teminat olarak gösterdi[260]. Ayrıca muhalefet, ülkedeki gelişmeyi engellemekle ve barış ortamını bozmakla suçlandı[261].

CHP ve CMP kendilerini siyasi bakımdan güçsüz hâle getiren iktidara karşı iş birliği kurmak isteseler de bu konuda anlaşma sağlayamadılar[262]. 1954 genel seçimlerinde milletvekilliği adaylığı için sadece CHP ve DP'ye 14.000 gibi rekor sayıda başvuru yapıldı[263]. Tablo 8'de de görüldüğü gibi 5 partinin katıldığı seçimleri DP ezici bir üstünlükle kazandı. 10.262.063 kayıtlı seçmenden 9.095.617'sinin oy kullandığı seçimlere katılım %88,63 oldu[264].

Tablo 8: 2 Mayıs 1954 Milletvekili Seçim Sonuçları (Türkiye)

Partiler	Aldıkları Oy	Oy Oranları	Milletvekili Sayısı
DP	5.313.659	%58,42	503
CHP	3.193.471	%35,11	31
CMP	480.249	%5,28	5
KP	50.935	%0,56	-
İP	910	%0,01	-
Bağımsız	56.393	%0,62	2

1954 genel seçimlerinde geçerli olan çoğunluk sistemi sayesinde DP, Meclis'teki sandalye sayısının %93'ünü elde etmiştir. Bu seçimde bir öncekine göre kullanılan oy sayısında 1.132.532 artış yaşanmıştır. DP 1950 seçimine göre oylarını %3, CMP yaklaşık %0,7 oranında arttırırken CHP ise %4 oranında oy kaybetmiştir[265]. Bu seçim CHP'ye, seçmenin DP'ye desteğinin bir anlık olmadığını aksine bilinçli bir tercihin sonucu olduğunu açık bir şekilde göstermiştir. Bu durum CHP açısından ciddi bir hayal kırıklığı olsa da seçim sonuçlarının CHP açısından

[259] Uyar, *CHP 1950-1960*, s. 124.
[260] Yücel, *Demokrat Parti*, s. 104; *Yeni Meram*, 3 Mart 1954, S: 1282, s. 1.
[261] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 257.
[262] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 253-254.
[263] Yücel, *Demokrat Parti*, s. 104; Eroğul, *Demokrat Parti*, s. 139.
[264] *BCA*, f.030.01., y.51.309.7; *Milletvekili Genel Seçimleri*, s. 1.
[265] *BCA*, f.030.01., y.51.309.7; *Milletvekili Genel Seçimleri*, s. 1, 4.

olumlu tarafı DP'nin gücünün doruk noktasında iken bile %35 gibi ciddi bir oy alması olmuştur[266].

Seçimi değerlendiren Hikmet Bayur'a göre iktidardan memnun olan köylünün DP'den ayrılması beklenemez. Çünkü köylüler hükûmet dairelerinde iyi karşılanmakta ve işleri kolayca halledilmektedir. Bunun yanında muhtar seçimleri serbestçe yapılmakta olup karakollarda dayak atma olayı kalkmış gibidir. Ayrıca yol ve su meseleleri de halledilmektedir[267].

1954 genel seçimi Konya'da da ülke geneliyle benzerlik göstermektedir. Seçim hazırlıkları kapsamında il ve ilçe merkezlerinde seçim büroları kurulmuş ve seçmen kütükleri düzenlenmeye başlanmıştır. Seçimler öncesinde partiler teşkilatlanma çalışmalarına da hız vermiştir. İl genelinde ocak ve bucak teşkilatlarını hızla tamamlamaya çalışan CHP hâlâ tam anlamıyla varlık gösteremiyordu. CMP ise ilçelerin büyük bir kısmında ancak teşkilatlanmasını tamamlayabilmişti. Buna karşılık DP teşkilatlanma açısından en hazır parti konumundaydı. Aralarında Konya'nın da bulunduğu 36 ilde teşkilatlanmasını tamamlayabilen KP de Konya'da seçimlere katılma kararı almıştı[268].

Parti genel merkezlerinin tebliğinden sonra CHP ile CMP Konya il teşkilatlarının ortak bir liste ile seçime gireceği iddia edilmiştir. Hatta CHP İl Başkanı Fakih Özlen, partisinin CMP ile iş birliğine sıcak baktığını belitmiş ve gerekirse eşit şartlarda ortak bir liste ile seçime girmeyi uygun bulduğunu ifade etmiştir[269]. Ancak 28 Mart'ta CMP Konya il teşkilatının ilçe teşkilatlarının da katılımıyla düzenlediği toplantıda seçime hiçbir partiyle ortak girilmeyeceği kararı alınmıştır. CMP il başkanı Galip Bilge yaptığı açıklamada gerek DP'nin ve gerekse CHP'nin muhalefete tahammülleri olmadıklarını belirtmiştir. Propaganda faaliyetlerinin diğer partilere göre daha az olduğu eleştirisi üzerine propagandanın sadece para ile değil davaya inanmakla olacağını vurgulamıştır[270].

---

[266] Uyar, *CHP 1950-1960*, s. 127-128.
[267] *Yeni Meram*, 18 Mayıs 1954, S: 1352, s. 2.
[268] *Yeni Meram*, 1 Şubat 1954, S: 1253, s. 1; *Yeni Konya*, 6 Şubat 1954, S: 1669, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Mart 1954, S: 1714, s. 1.
[269] *Yeni Konya*, 17 Mart 1954, S: 1708, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Mart 1954, S: 1302, s. 1-2.
[270] *Yeni Konya*, 29 Mart 1954, S: 1720, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Mart 1954, S: 1722, s. 1.

2 Mayıs 1954 genel seçiminde nüfus artışına bağlı olarak milletvekili sayısı da artış göstermiş ve Konya'nın 17 olan milletvekili sayısı 19'a yükselmiştir[271]. İstanbul, Ankara ve İzmir'den sonra en fazla milletvekili çıkaracak olan Konya, yerli ve yabancı adayların akınına uğramıştır. Bu nedenle şehirdeki sinemalarda, kahvehanelerde, toplantı yerlerinde sadece milletvekili adayları konusu konuşuluyordu. Partilerin yoklama listelerine girmek isteyen adaylar, ilk olarak ilçe ve bucaklarda seçim propagandalarına başladı[272].

Adayların tespit edilmesinde il dışından da talepler olmaktaydı. İstanbul'da bulunan esnaf, tüccar ve yüksek okul öğrencileri topladıkları 368 imza ile Rüştü Özal ile Mekki Keskin'i Konya milletvekili olarak görmek istediklerini belirtmiştir. İzmir'de yaşayan Konyalılar adına gönderilen bir telgrafta ise İzmir belediye üyesi olan Ali Rıza Akıncı'nın Konya DP milletvekili olması istenmiştir[273].

Nihayet mart ayı sonunda yapılan yoklamalar sonucunda DP ve CHP aday listeleri belirlenmiştir. DP'nin listesinde 67, CHP'nin listesinde ise 30 aday bulunuyordu[274]. Her iki partide de yoklamalar 28 Mart 1954'te yapıldı. DP'de milletvekili adayı olarak gösterilen isimlerden Himmet Ölçmen 1.179, Remzi Birand 1.089, Rüştü Özal 1.072, Ziyad Ebüzziya 941, Sıtkı S. Burçak 899, Mustafa Bağrıaçık 818, Mustafa Runyun 766, Mekki Keskin 747, Reyhan Gökmenoğlu 739, Muhittin Güzelkılınç 607, Fahri Ağaoğlu 605, Hidayet Aydıner 600, Muammer Obuz 581, Tevfik Baran 566, Ahmet Koyuncu 561, Hamdi Ragıp Atademir 540 oy alarak ilk 16'ya girmeyi başardı. Geriye kalan 3 isim ise DP genel merkezi tarafından belirlenecekti[275].

CHP aday listesinden ise Fakih Özlen 1.882, Sait Süslü 1.839, Talat Karay 1.782, Tacettin Yaltırık 1.770, Rasim Erel 1.747, Mehmet Sönmez 1.709, Enis Şanboğlu 1.695, Oğuz Kart 1.689, Suad Abanazır 1.661, İzzet Birim 1.645, Hasan K. Alpelli 1.644, Ahmet Onar 1.596, Vehbi Bilgin 1.532, Harun Ergin 1.456, İsmet

---

[271] *T.C. Resmî Gazete*, 20 Mart 1954, S: 8663, s. 8748-8749.
[272] İsmail Işık, "Aday Bolluğu", *Yeni Meram*, 4 Mart 1954, S: 1283, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Mart 1954, S: 1700, s. 1.
[273] *Yeni Konya*, 21 Mart 1954, S: 1712, s. 1; *Yeni Konya*, 27 Mart 1954, S: 1718, s. 1.
[274] Adaylar için bk. *Yeni Konya*, 27 Mart 1954, S: 1718, s. 1; *Kervan*, 30 Mart 1954, S: 2, s. 1.
[275] *Yeni Konya*, 28 Mart 1954, S: 1719, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Mart 1954, S: 1308, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Mart 1954, S: 1309, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Mart 1954, S: 1722, s. 1.

Yaylacı 1.456, Hasan Ali Taner 1.426, Halis Sungur 1.353, Kamuran Tuğman 1.307 ve Fakih Özfakih 1.306 oy alarak 19 isim arasına girebilmiştir[276].

CMP Konya teşkilatı aday yoklamalarını nisan ayı başında bitirdi. Buna göre Mustafa Barçın, Nuri Topbaş, Ali Saip Atademir, Mustafa Doğanbey, Fahri Kamil Cebecioğlu, Hüsnü Göncü, Ahmet Hatipoğlu, Sabri Köylüoğlu, Hasan Akdoğan, Tarık Kendi, Mustafa Özaydın, Necati Taşbaş ve Faik Türegün milletvekili adayı olarak belirlendi. Genel merkez tarafından bu isimlere Galip Bilge, Latif Mutlu, Saffet Ünan, Saffet Atakaseoğlu, Muharrem Okan ve Orhan Akça eklendi[277].

KP milletvekili listesinde ise Mustafa Cimcime, Veysi Tozan, Rıfat Serdaroğlu, Refik İsfendiyar, Ahmet Aladağ, Halim Sait Kayıtlı, Hamdi Yüce, Yalçın Dağlar, İlhami İlter, Şevket Çaldağ, Abdil Şahin, Atıf Gürsoy, Sırrı Fırat, Halis Mumcu, Ömer Tekin Esher (bağımsız), Cemil Sümer (bağımsız), Tarık Aybartuğu (bağımsız), Halit Özalp (bağımsız) ve Kemal Akça (bağımsız) yer aldı[278]. Bunun yanında Hilmi Aksoy, İzzet Belgin, Celal Dereoğlu, Saliha Tomris ve Melih Yuluğ bağımsız olarak adaylıklarını koydu[279].

Partilerin milletvekili aday listelerine kamuoyu olumlu tepkiler vermiştir. Gerek DP adaylarının kuvvetli isimlerden oluşması gerekse CHP'nin genç ve enerjik adaylarla seçime girecek olması memnuniyetle karşılandı[280]. Bu durum 1950 milletvekili seçimleriyle ilişkilendirildi. 1950 seçimleri millete günü gelince iktidarı değiştirebilme gücüne eriştiğini göstermiş ve milletvekili adaylarının belirlenmesi artık ısmarlama yolundan çıkmıştır[281]. Dolayısıyla hem DP hem de CHP milletvekili adaylarını seçerken dikkatli davranmış ve liyakatli kişileri aday göstermiştir[282]. Özellikle Saliha Tomris'in milletvekilliğine aday olması kamuoyunda olumlu tepki almıştır. Gazeteci Kişmir konuyla ilgili olarak: *"Konya kadınlığı namına medenice,*

---

[276] *Yeni Konya*, 31 Mart 1954, S: 1722, s. 1-2.
[277] *Yeni Konya*, 5 Nisan 1954, S: 1727, s. 1; *Kervan*, 7 Nisan 1954, S: 3, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Nisan 1954, S: 1735, s. 1.
[278] *Yeni Konya*, 13 Nisan 1954, 1735, s. 1-2.
[279] Öğretmen Saliha Tomris Günbay; Babalık, Ekekon, Selçuk ve *Yeni Konya* gazetelerinde yazılar ve şiirler de yazmıştır. Şapka ve harf inkılaplarında faal rol oynamış ve konferanslar vermiştir. *Yeni Konya*, 30 Nisan 1954, S: 1752, s. 1.
[280] *Yeni Konya*, 30 Mart 1954, S: 1721, s. 1; *Bizim Mengene*, 2 Nisan 1954, S: 35-1, s. 1.
[281] Midhat Şakir Altan, "Seçimler ve Partiler", *Yeni Konya*, 27 Şubat 1954, S: 1690, s. 1-2.
[282] Sofu Tuğrul, "Seçim Meselesi", *Yeni Konya*, 2 Nisan 1954, S: 1724, s. 2.

cesaretle ve hayırla atılmış bir adım olarak kabul ediyor ve kendisine muvaffakiyetler temenni ediyoruz." demiştir[283].

Seçimler öncesinde aday sayısının çokluğundan DP ve CHP'de hizipleşmeler olduğu iddia edilmiştir[284]. Cumhuriyet Gazetesi, aday yoklama listeleri belirlendikten sonra Konya DP teşkilatında hizipleşme iddiasında bulunmuştur. Bunun üzerine açıklama yapan Konya DP İl Başkanı Nafiz Tahralı 67 adaydan 16'sının aday olarak seçildiğini, seçilemeyenlerin ise teşkilata cephe almadığını, hatta teşkilattan bir kişinin bile istifa etmediğini belirtmiştir[285].

Milletvekili adaylarının kesinleşmesi sürecinde DP ve CHP'de yeni gelişmeler yaşanmıştır. DP'de genel merkez tarafından listede bazı değişiklikler yapılacağı iddia edilmiştir. Bu iddialara göre Mustafa Runyun, Mekki Keskin, Mustafa Bağrıaçık, Reyhan Gökmenoğlu ve H. Ragıp Atademir milletvekili listesinden çıkarılacaktır. Konya'da tepkiyle karşılanan bu durumu görüşmek üzere DP il teşkilatı tarafından bir heyet Ankara'ya gönderilmiştir. Neticede genel merkezce Mustafa Runyun listeden çıkarılmış Halil Özyörük, Sabahattin Sönmez, Tarık Kozbek ve Abdi Çilingir listeye eklenerek Konya DP milletvekili adayları kesinlik kazanmıştır. CHP'de ise il başkanı Fakih Özlen milletvekili adaylığından feragat ettiğini genel merkeze bildirmiş ancak bu isteği reddedilmiştir[286].

Siyasi partiler mart ayından itibaren ilçe ve bucaklarda toplantılar yapmak suretiyle ön propagandaya başlamıştır[287]. Yapılan icraatlara güvenen ve bunları seçmenlere anlatmak isteyen DP il teşkilatı ilçe, bucak ve köylerde açık hava toplantıları tertiplemiştir. Örneğin Çumra, Akşehir, Seydişehir, Karaman, Ereğli, Beyşehir, Bozkır, Karapınar ve Kadınhanı ilçeleri ile Ereğli ilçesine bağlı Zanapa,

[283] Kişmir, "Konya'da Kadın Aday", *Yeni Konya*, 20 Nisan 1954, S: 1742, s. 1.
[284] *Yeni Konya*, 11 Mart 1954, S: 1702, s. 1.
[285] *Yeni Meram*, 4 Nisan 1954, S: 1315, s. 1.
[286] *Bizim Mengene*, 2 Nisan 1954, S: 35-1, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Nisan 1954, S: 1724, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Nisan 1954, S: 1725, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Nisan 1954, S: 1318, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Nisan 1954, S: 1731, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Nisan 1954, S: 1735, s. 1.
[287] *Yeni Konya*, 5 Mart 1954, S: 1696, s. 1.

Ilgın'a bağlı Başköy, Merkez'e bağlı Sille, Kadınhanı'na bağlı Ladik, Sarayönü ve Atlantı bucak ve köylerinde açık hava toplantıları düzenlenmiştir[288].

Vatandaşlar bu toplantılara çevre ilçe, köy ve bucaklardan DP bayraklarını taşıyan otobüs ve kamyonlarla gelmiştir[289]. Coşkulu kalabalıkların hazır bulunduğu toplantılarda genellikle milletvekilleri veya milletvekili adayları konuşmuştur. Köylerde özellikle zirai kalkınma vurgulanmış, zirai kredilerin yanında konut kredisinin de verileceği, yol ve içme suyu işlerinin tamamen halledileceği anlatılmıştır. Bunun yanında CHP iktidarının Konya'ya sadece Ereğli Pamuklu Bez Fabrikası yaptığını başka da bir eser bırakmadığı söylenmiştir[290]. CHP il teşkilatı ise Kadınhanı, Akşehir, Ereğli ve Bozkır ilçelerinde toplantılar düzenlemiş ve bu toplantılarda iktidar partisini eleştirmiştir[291].

Konya Merkez'de de büyük kalabalıklar eşliğinde açık hava toplantıları nisan ayında düzenlenmeye başlanmıştır. İlk açık hava toplantısını CMP 11 Nisan 1954'te Hükûmet Alanı'nda gerçekleştirdi. Bu toplantıda Sadık Aldoğan CMP'nin bir dava partisi olduğunu ve iktidara gelerek diktatörlüğe son vereceklerini söyledi. Aldoğan'ın partilere kilit vuran zihniyetin vicdanlara kilit vuramayacağını belirtmesi büyük alkış aldı[292]. 21 Nisan'daki açık hava toplantısında ise Genel Başkan Osman Bölükbaşı yağmur altında toplanan 4.000 kişiye seslendi. DP'nin muhalefette iken eleştirdiklerini iktidar olduktan sonra düzeltmediğini belirten Bölükbaşı, üstelik Menderes'in bu antidemokratik silahlara yenilerini de eklediğini söyleyerek MP'nin kapatılma sürecini anlattı[293].

CHP açık hava toplantısı 16 Nisan'da yapıldı. Genel Sekreter Gülek, partilerin seçimlere eşit haklarla girmediğini belirtti. Milletin DP'den umduğunu bulamadığını belirten Gülek: "*DP'ye geçmiş olsun! Gidecekleri gün yakındır."* diyerek CHP'nin

---

[288] *Yeni Meram*, 28 Mart 1954, S: 1308, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Nisan 1954, S: 1327, s. 1-2; *Yeni Meram*, 18 Nisan 1954, S: 1328, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Nisan 1954, S: 1331, s. 1-2; *Yeni Meram*, 23 Nisan 1954, S: 1332, s. 1-2; *Yeni Meram*, 25 Nisan 1954, S: 1334, s. 1-2; *Yeni Meram*, 26 Nisan 1954, S: 1334, s. 1-2.

[289] *Yeni Meram*, 28 Mart 1954, S: 1308, s. 1.

[290] *Yeni Meram*, 18 Nisan 1954, S: 1328, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Nisan 1954, S: 1332, s. 1-2; *Yeni Meram*, 25 Nisan 1954, S: 1334, s. 1-2; *Yeni Meram*, 9 Mayıs 1954, S: 1345, s. 1.

[291] *Yeni Meram*, 12 Nisan 1954, S: 1323, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Nisan 1954, S: 1332, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Nisan 1954, S: 1743, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Nisan 1954, S: 1334, s. 1.

[292] *Yeni Konya*, 11 Nisan 1954, S: 1733, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Nisan 1954, S: 1734, s. 1-2.

[293] *Yeni Konya*, 22 Nisan 1954, S: 1744, s. 1.

muhakkak surette seçimleri kazanacağını söyledi[294]. Gülek, konuşmasını tamamladıktan sonra, CHP'liler tarafından omuzlarda taşındı[295].

DP açık hava toplantısı 18 Nisan 1954'te Hükûmet Meydanı'nda düzenlenmiş ve toplantıda milletvekili adayları da hazır bulunmuştur[296]. İlçe ve köylerden gelenlerle birlikte 10.000'i aşkın bir kalabalık meydanı doldurmuştur. Milletvekili Fahri Ağaoğlu, Gülek'e: *"14 Mayıs'ta müstebid bir idareye karşı şahlanan bu millet 2 Mayıs'ta da onlara layık oldukları dersi verecektir. CHP dün ne ise bugün de odur. Aynı ruh, aynı zihniyet malûldür."* cevabını vermiştir. Mitingde diğer muhalif partiler CMP ve KP'nin programları eleştirilerek en mükemmel programın DP'ye ait olduğu belirtilmiştir. Ayrıca DP'nin 4 yıllık icraatları ile Konya'nın sanayi ve ticari alandaki kalkınması anlatılmıştır. Kapanış konuşmasında kalabalığı coşturan Himmet Ölçmen, omuzlar üzerinde Alâeddin Tepesi'ne kadar götürülüp getirilmiştir[297]. Ölçmen, DP toplantılarının vazgeçilmez hatiplerinden olup yaptığı heyecanlı konuşmalarla halkı coşturmayı her zaman başarmıştır[298].

KP ise 19 Nisan'da açık hava toplantısı düzenlemiş ve mitingde genellikle köy sorunları üzerinde durulmuştur. KP il teşkilatına göre DP Türkiye'de devletçilik sistemini lağvetmiştir. Ancak Konya Belediyesi yol, kanalizasyon, elektrik ve içme suyu gibi yatırımlar yerine dükkân yaptırmak ve garaj işletmek suretiyle devletçiliğe devam etmektedir. DP yürüttüğü yanlış politikalarla hayat pahalılığına neden olmuştur[299].

Seçimler tüm ülkede olduğu gibi 1.353 sandığın bulunduğu Konya'da da huzur içerisinde geçmiş, bu nedenle valilik Konya halkına teşekkür etmiştir[300]. İl genelinde toplam 355.095 seçmenden 308.386'sının oyunu kullandığı seçime katılım %86,9 olmuştur. Tablo 9'da da görüldüğü gibi seçimleri bir kez daha DP kazanmıştır[301].

---

[294] *Yeni Konya*, 17 Nisan 1954, S: 1739, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Nisan 1954, S: 1329, s. 1-2.
[295] *Bizim Mengene*, 20 Nisan 1954, S: 35-6, s. 1.
[296] *Yeni Meram*, 18 Nisan 1954, S: 1328, s. 1-2.
[297] *Yeni Meram*, 19 Nisan 1954, S: 1329, s. 1-2.
[298] *Yeni Konya*, 30 Haziran 1950, S: 387, s. 1; *Yeni Konya*, 16 Aralık 1950, S: 548, s. 1; *Yeni Meram*, 3 Eylül 1951, S: 363, s. 1-2; *Yeni Meram*, 31 Ekim 1953, S: 162, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Ağustos 1955, S: 1792, s. 1-4; *Yeni Konya*, 25 Haziran 1958, 3209, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Mart 1959, S: 4060, s. 1.
[299] *Yeni Konya*, 6 Şubat 1954, S: 1669, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Nisan 1954, S: 1742, s. 1.
[300] *Yeni Konya*, 3 Mayıs 1954, S: 1755, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Mayıs 1954, S: 1341, s. 1.
[301] *Milletvekili Genel Seçimleri*, s. 67.

Tablo 9: 2 Mayıs 1954 Milletvekili Seçim Sonuçları (Konya)

Partiler	Aldıkları Oy	Oy Oranları	Milletvekili Sayısı
DP	164.002	%53,8	19
CHP	106.497	%34,9	-
CMP	30.376	%10	-
KP	4.397	%1,3	-
İP	-	-	-
Bağımsız	715	%0,1	-

Seçim sonuçlarından sonra Başbakan Menderes, DP il başkanlığına telgraf çekerek şükranlarını sunmuştur[302]. Konya'da 1954 genel seçimine katılım 1950'ye göre %1,8 oranında bir azalma gösterir. 1950 seçimine göre DP'nin oyunda 780 artış yaşanırken CHP'de ise 4.642 azalma meydana gelmiştir. Dolayısıyla iki seçim arasındaki yaklaşık 35.000'lik oy farkı CMP ile KP arasında paylaşılmıştır. Sonuçlara göre 9. Dönem'de milletvekili olarak görev yapan 9 isim Tablo 10'da görüldüğü üzere Meclis'e yeniden girmiştir[303].

Tablo 10: 10. Dönem Milletvekilleri (Bir Önceki Dönemde Milletvekili Olanlar)

Milletvekili	Aldığı Oy	Görev Aldığı Komisyon[304]	Milletvekili	Aldığı Oy	Görev Aldığı Komisyon
Abdi Çilingir[305]	159.992	Ticaret	Remzi Birand[306]	164.524	Bütçe
S. Salim Burçak[307]	163.857	Sağlık-Sosyal Yardım	Tarık Kozbek[308]	162.083	Anayasa
Hidayet Aydıner[309]	164.785	Adalet	Z. Ebüzziya[310]	164.600	Dışişleri, Kitaplık
Himmet Ölçmen[311]	162.556	Bayındırlık	Abdurrahman Fahri Ağaoğlu[312]	162.359	Dilekçe
Muammer Obuz[313]	163.985	Adalet, Dışişleri			

10. Dönem TBMM'ye Konya'dan Tablo 11'de de görüldüğü gibi 10 yeni isim girmiştir[314].

---

[302] *Yeni Meram*, 6 Mayıs 1954, S: 1342, s. 1.
[303] *BCA*, f.030.10., y.78.516.18.
[304] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 1, 24 Mayıs 1954, s. 38-41, 44-46; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 2, 19 Kasım 1954, s. 3; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 8, 16 Kasım 1955, s. 39, 41; Öztürk, *Türk Parlamento Tarihi, TBMM-10. Dönem 1954-1957*, C. II, TBMM Vakfı Yay., Ankara 1995, s. 585.
[305] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 2101.
[306] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 1776.
[307] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 1777.
[308] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 1783.
[309] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 1774.
[310] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 1780.
[311] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 1785.
[312] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 1771; *BCA*, f.030.10., y.78.516.18;
[313] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 1784.

Tablo 11: 10. Dönemde Seçilen Yeni Milletvekilleri

Milletvekili	Doğum Yeri-Yılı	Mesleği	Aldığı Oy	Meclis'te Görev Aldığı Komisyonlar[315]
Ahmet Koyuncu[316]	Bozkır-1338	Doktor	163.610	Sağlık ve Sosyal Yardım
Halil Özyörük[317]	Konak-1884	Hâkim	161.834	Adalet, Anayasa
Hamdi Ragıp Atademir[318]	Konya-1324	Akademisyen	166.144	Millî Eğitim, Dışişleri
Muhittin Güzelkılınç[319]	Konya-1334	Tüccar	158.261	Ticaret
Mekki Keskin[320]	Beyşehir-1327	Kaymakam	166.657	İçişleri, Meclis Hesap İnceleme
Mustafa Bağrıaçık[321]	Çumra-1327	Vali	167.533	Bütçe
Reyhan Gökmenoğlu[322]	Beyşehir-1326	Başmüfettiş	166.812	Adalet, Meclis Hesap İnceleme
Mehmet Rüştü Özal[323]	Konya-1915	Mühendis	166.648	İçişleri
Sabahattin Sönmez[324]	Kastomonu-1907	Gazeteci	160.207	Ulaştırma, Millî Eğitim
Tevfik Fikret Baran[325]	Seydişehir-1912	Savcı	164.741	Adalet

10. Dönem Konya milletvekillerinin 6'sı il sınırları dışında doğarken 13'ü il sınırları içinde dünyaya gelmiştir. Yaş ortalaması 45,5 olan Konya milletvekillerinin çoğunluğu hukukçu olup 17 isim üniversite, diğerleri ise ilk ve ortaokul mezunudur. Ayrıca seçimden önce devlet memurluğu yapan 10 milletvekiline karşın 9'u serbest çalışmaktadır. Rüştü Özal seçilmeden önce Konya Belediye Başkanı olarak görev yapmıştır.

2. Muhtar Seçimleri (7 Kasım 1954)

13 Ağustos 1950 muhtar seçimlerinden 7 Kasım 1954 seçimlerine kadar geçen sürede tüm ülkede gerek yeni kurulan köy ve mahalleler için gerekse istifa eden muhtarlar ve iptal edilen seçimler için kısmi muhtar seçimleri yapılmıştır.

---

[314] *BCA*, f.030.10., y.78.516.18.
[315] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 1, 24 Mayıs 1954, s. 38, 40-45; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 2, 10 Kasım 1954, s. 32-35; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 14, 12 Kasım 1956, s. 33, 36; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 8, 16 Kasım 1955, s. 41.
[316] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 1778.
[317] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 1729.
[318] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 2095; Atademir hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Arıkan, *Atademir*.
[319] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 2099.
[320] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 2100.
[321] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 2096.
[322] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 2098.
[323] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 2102.
[324] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 2103.
[325] *Tercüme-i Hâl*, Devre: X, Sicil No: 2097.

Türkiye genelinde 1 Kasım 1950 ile 1 Ağustos 1953 tarihleri arasında yapılan kısmi seçimler sonucunda DP 3.457, CHP 1.430, MP 119 ve bağımsızlar 415 muhtarlık kazandı. Buna göre oyların %63,7'sini DP; %26,3'ünü CHP; %2,1'ini MP ve %7,6'sını bağımsızlar almayı başardı. Tablo 12'de de görüldüğü gibi bu seçimlerde DP'nin Konya karnesi Türkiye genelinden daha iyi durumdaydı[326].

Tablo 12: Kasım 1950-1 Ağustos 1953 Tarihleri Arasında Konya'da Yapılan Kısmi Muhtar Seçim Sonuçları

YIL	DP	CHP	MP	BAĞIMSIZLAR
1950	13	4	-	1
1951	58	19	2	5
1952	24	5	-	3
1953	21	1	-	8

1954 yılında Ermenek-Gargara belediyesine bağlı mahallelerde; Kadınhanı, Yunak ve Karapınar'a bağlı köylerde yapılan muhtar seçimlerini DP adayları kazandı. CHP'nin Kadınhanı'na bağlı bazı köylerde aday gösterememesi parti teşkilatının Konya'da ne kadar zayıf olduğunu göstermekteydi. Aynı yıl Seydişehir'e bağlı Ortakaraviran'da yapılan muhtar seçiminde CHP, CMP ve KP ortak aday çıkarmışsa da sonuç değişmemiş ve seçimi yine DP adayı kazanmıştır[327].

Kısmi muhtar seçimlerinde Demokratların bazı köylerde baskı yaptıkları iddia edilmiştir[328]. Bu iddialar da haklılık payı olsa da kesin olan şey DP'nin bu seçimler sonucunda Konya'da giderek güç kazandığıdır. Konya'da yapılan kısmi muhtarlık seçimlerinde oyların %70,7'sini almayı başaran DP, muhalefete karşı bir kez daha üstünlük sağlamıştır. Muhalefet ise çaresiz bir şekilde sonraki seçimlere hazırlanmaya başlamıştır.

Genel seçimden sonra 7 Kasım 1954 Pazar günü muhtar seçimi tüm ülkede sükûnet içinde yapıldı[329]. Türkiye genelinde 11.325.064 seçmenden 6.452.466'sı oy kullanmış olup seçimlere katılım oranı %56,98'dir. Şehir ve kasabalarda bu oran

[326] *BCA*, f.030.01., y.51.309.6.
[327] *Yeni Meram*, 25 Şubat 1954, S: 1276, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Mart 1954, S: 1291, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Nisan 1954, S: 1331, s. 1-2; *Yeni Meram*, 1 Temmuz 1954, S: 1388, s. 1.
[328] *BCA*, f.490.01., y.239.951.4.
[329] *Akşam*, 7 Kasım 1954, S: 12965, s. 1; *Milliyet*, 8 Kasım 1954, S: 1607, s. 1.

%34,68 iken köylerde %67,15'tir[330]. DP 13 Ağustos 1950'de yapılan muhtar seçimlerine göre başarısını bir kat daha arttırmış ve 18.227 olan muhtarlık sayısını 26.191'e çıkarmıştır. Buna karşın iktidar karşısında bir kez daha yenilgiye uğrayan CHP, 13.025 olan muhtarlık sayısını 5.943'e düşürmüştür[331]. Bu da gösteriyordu ki millet; DP'ye inanmaya devam ediyor, buna karşın CHP'nin söylemlerine itibar etmiyordu.

Konya'da muhtar seçimi öncesinde bazı olaylar meydana gelmiştir. Örneğin Yarma bucağına bağlı Sakyatan köyünde ihtiyar meclisi üyelerinin belirlenmesi sırasında iki grup arasında kavga çıkmış ve iki kişi silahla vurularak yaralanmıştır[332]. Konya merkezde kayıtlı seçmen sayısı 35.904 olup 7.766 seçmen oy kullanmıştır. Merkez ilçeye bağlı bucak ve köylerde ise 36.315 seçmenden 19.358'i oy vermiştir[333]. Taşrada 898 köyde yapılan muhtar seçiminde DP, 1950 seçimlerine göre 168 yeni muhtarlık daha kazanırken CHP 238 muhtarlığı kaybetmiştir. Sonuçta muhtar seçimlerinde de Tablo 13'te görüldüğü üzere DP mutlak bir zafer elde etmiştir[334].

Tablo 13: 7 Kasım 1954 Muhtar Seçim Sonuçları (Köyler)

Muhtarlık Sayısı	DP	CHP	CMP	TKP	BAĞIMSIZLAR	KARMA
Köy	783	56	6	5	48	-
Konya Merkez	77	1	-	-	1	1
Merkez Köy	102	-	-	-	5	3
Köy İhtiyar Heyeti Sayısı	778	49	4	-	34	29

30 Kasım 1958'de yapılacak olan muhtar seçimleri; köy kanununun değişmesi, seçmen kütüklerinin yeniden tanzim edilmesi ve seçim masrafları gerekçe gösterilerek ertelenmiştir[335]. 8 Aralık 1957'den 2 Mart 1958 tarihine kadar Türkiye genelinde yapılan kısmi seçimler sonucunda DP 240, CHP 58, CMP 7, HP 5 ve

[330] *BCA*, f.030.01., y.51.310.4.
[331] *BCA*, f.030.01., y.69.438.20.2.
[332] *Yeni Meram*, 5 Kasım 1954, S: 1508, s. 1.
[333] *Yeni Meram*, 11 Kasım 1954, S: 1514, s. 1.
[334] *BCA*, f.030.01., y.69.438.20.43; *Yeni Meram*, 8 Kasım 1954, S: 1511, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Kasım 1954, S: 1936, s. 1.
[335] *Yeni Konya*, 20 Kasım 1958, S: 3351, s. 1.

bağımsızlar da 5 muhtarlık kazanmıştır[336]. 7 Kasım 1954'ten 13 Aralık 1959 tarihine kadar Konya'da 351 köyde yapılan kısmi muhtarlık seçimlerinin ise 334'ünü DP, 14'ünü CHP ve 3'ünü de bağımsız adaylar kazanmıştır[337]. Konya'da DP muhtar seçimlerinde ana muhalefet partisine karşı sürekli üstün bir konumda olmayı başarmıştır.

3. İl Genel Meclisi Seçimleri (25 Eylül 1955)

CHP ve CMP'nin katılmadığı il genel meclisi seçimleri 25 Eylül 1955'te tüm ülkede sorunsuz geçmiştir[338]. 10.633.174 seçmenden 4.169.653'ünün oy kullandığı seçimlere katılım oranı %39,7 olmuştur. DP bu oyların 3.389.167'sini, KP 48.771'ini ve bağımsızlar da 510.378'ini almıştır. Türkiye genelindeki 1.486 üyenin 1.379'unu DP, 100'ünü bağımsız, 7'sini de KP adayları kazanmıştır[339].

Konya'da 1955 Eylül başında DP teşkilatları aday yoklamalarını yapmaya başlamıştır. Ancak CHP ve CMP katılmadığı için seçim hazırlıkları bir hayli sönük geçmiştir[340]. 369.361 seçmenden 174.607'sinin oy kullandığı seçime %47,2 oranında katılım sağlanmıştır. Sonuçta Tablo 14'te görüldüğü gibi seçimi bağımsız adaylar kaybederken DP adayları kazanmıştır. Bu durum Konya'da mutlak hâkim siyasi partinin DP olduğunu göstermiştir[341].

Tablo 14: 25 Eylül 1955 Konya İl Genel Meclisi Seçim Sonuçları

Partiler	Oy Sayısı
DP	155.896
BAĞIMSIZLAR	10.481

Seçime katılım 1950'ye göre neredeyse aynı olup DP lehinde yaklaşık 73.000 oy artış görülmektedir. 1950 seçimlerinde 7 üye kaybeden DP, bu seçimlerde 56 üyenin tamamına sahip olmuştur.

Bozkır il genel meclisi seçimleri bağımsız adayların itirazı üzerine YSK tarafından iptal edildi. Bu seçime önem veren DP Konya milletvekilleri Bozkır'a

[336] *BCA*, f.030.01., y.52.312.5.
[337] *BCA*, f.030.01., y.69.438.20.43.
[338] *Milliyet*, 26 Eylül 1955, S: 1924, s. 1.
[339] *BCA*, f.030.01., y.51.309.9.
[340] *Yeni Konya*, 2 Eylül 1955, S: 2232, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Eylül 1955, S: 2255, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Eylül 1955, S: 1826, s. 1.
[341] *BCA*, f.030.01., y.51.309.9.

giderek propaganda faaliyetlerinde bulundu. Yeniden yapılan seçim sonucunda bağımsızların 4.294 oyuna karşı DP 7.590 oy alarak seçimi kazandı[342].

4. Belediye Seçimleri (13 Kasım 1955)

1950 belediye seçimlerinden sonra Konya'da yapılan kısmi belediye seçimlerini genellikle DP adayları kazandı. CHP sadece 1951'de Doğanbey bucağında yapılan seçimde üstün geldi[343]. Buna karşın 1951'de Beyşehir-Üskerles[344], 1953'te Ermenek-Gargara[345], 1954'te Ereğli-Zanapa ve yeni ilçe olan Yunak'ta yapılan belediye seçimlerini DP kazandı[346]. Üskerles ve Gargara bucaklarındaki belediye seçimlerine itiraz edilse de sonuç değişmedi. CHP'nin aday listesi vermediği Yunak'ta yapılan seçimlere katılım %95'i geçmiştir[347]. Bunun yanında 1955'te Karaman-İlisıra; Beyşehir-Balkanda, Yenidoğan, Çaysabur ve Hüyük; Bozkır-Üçpınar'da yapılan belediye seçimlerini de DP kazanmıştır[348].

İçişleri Bakanlığı, 26 Haziran 1955'te yapılacak olan belediye seçimleri hazırlıklarına başlanması ile ilgili valiliklere bir tamim göndermiş ve illerde seçmen kütükleri kontrol edilmeye başlanmıştır[349]. Ancak belediye seçimlerinin tehiri hakkındaki kanun 11 Mayıs'ta TBMM tarafından kabul edilmiştir. Buna göre belediye seçimleri 4 yılda bir kasım ayının ikinci pazar günü yapılacaktır[350]. Hükûmet, muhtar seçimlerinden sonra değiştirilen seçim yasası ile muhalefetin radyodan yararlanmasını engellemiş ve başta CHP olmak üzere muhalif partilere ağır ithamlarda bulunmuştur. İktidarın basına kısıtlamalar getirmek istemesi üzerine CHP ve CMP, muhalefet tanımaz uygulamalar karşısında seçimleri boykot edecek ve

---

[342] *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1956, S: 2487, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Mayıs 1956, S: 2495, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Mayıs 1956, S: 2066, s. 1.
[343] *Öğüt*, 7 Aralık 1951, S: 211, s. 1.
[344] Üskerles kasabasının adı 25 Mart 1954'te Üstünler olarak değiştirilmiştir. *BCA*, f.030.18.01.02, y.135.33.8; *Yeni Meram*, 16 Aralık 1951, S: 462, s. 2.
[345] *Yeni Meram*, 11 Mart 1953, S: 923, s. 1.
[346] *Yeni Meram*, 24 Mart 1954, S: 1304, s. 1; *Yeni Meram*, 30 Haziran 1954, S: 1387, s. 1.
[347] *Yeni Meram*, 24 Mart 1954, S: 1304, s. 1.
[348] *Yeni Meram*, 3 Temmuz 1955, S: 1742, s. 1; *Yeni Meram*, 13 Temmuz 1955, S: 1752, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Ağustos 1955, S: 1778, s. 1-2.
[349] *Yeni Meram*, 25 Nisan 1955, S: 1676, s. 1; *Yeni Meram*, 27 Nisan 1955, S: 1678, s. 1.
[350] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 7, 11 Mayıs 1955, s. 171.

seçimlere katılmayacaktır[351]. KP ise ülke ve millet menfaatleri gereği seçimlere girme kararı aldığını açıklamıştır[352].

Muhalefet partilerinin yerel seçimlere girmeme kararı Konya kamuoyunda tartışılmıştır. DP milletvekili Rüştü Özal'a göre CHP, kaybedeceğini anladığı için seçimlere girmiyor ve iktidarı töhmet altında bırakarak dünyaya karşı iktidar partisini zor duruma sokmak istiyordu[353]. Özal, KP'nin seçime girme kararını ise *"Merhum Remzi Oğuz Arık'ın ruhen şad olduğuna kaniyim."* şeklinde yorumluyordu[354]. Gazeteci Asöcal ise muhalif partilerin seçime girmemek suretiyle millete karşı asli görevlerinden de kaçtıklarını yazıyordu[355].

Adnan Menderes, muhalefetin seçimlere girmemesi ile ilgili olarak bu durumun DP'nin meşruiyetine en ufak bir zarar getirmeyeceğini belirtti[356]. 13 Kasım 1955'te yapılan belediye seçimleri ülkede olaysız geçti[357]. Türkiye genelinde 3.873.987 seçmenden 1.461.219'u oyunu kullandı. Buna göre seçimlere katılım oranı %37,7 oldu. Belediye meclislerinin toplam 11.807 asil ve 11.807 yedek üyesi olup aday gösterilmediği veya gösterilen aday kabul edilmediği için 39 asil ve 436 yedek üyelik için seçim yapılmadı. Tablo 15'te görüldüğü üzere seçimler sonucunda DP 806 belediyenin 597'sini kazanarak büyük bir başarı daha elde etmiştir. CHP ise seçimlere katılmamasına rağmen 17 üyelik ve 1 belediye kazanmıştır[358].

Tablo 15: 13 Kasım 1955 Belediye Seçim Sonuçları (Türkiye)

Seçim Sonucu	DP	BAĞIMSIZLAR	KP
Kazanılan Belediye Sayısı	597	193	15
Oyların Oranı	%63,35	%28,21	%4,40

Konya'da belediye seçimleriyle ilgili olarak DP adaylarının genel merkez tarafından gösterileceği iddia edilmiştir[359]. Ancak bu iddiaların asılsız olduğu 21 Ekim 1955'te Şahin Sineması'nda yapılan DP aday yoklaması ile ortaya çıkmıştır. 72

[351] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 271-272; *Yeni Meram*, 8 Ağustos 1955, S: 1777, s. 1-2.
[352] *Yeni Meram*, 10 Ağustos 1955, S: 1779, s. 1.
[353] Rüştü Özal, "Hakikat Meydanda İken", *Yeni Meram*, 8 Ağustos 1955, S: 1777, s. 1.
[354] Özal, "Yine İç Politika", *Yeni Meram*, 11 Ağustos 1955, S: 1780, s. 1.
[355] Yılmaz Osman Asöcal, "Seçimden Kaçıyorlar", *Yeni Meram*, 11 Ağustos 1955, S: 1780, s. 2.
[356] *Yeni Meram*, 12 Ağustos 1955, 1781, s. 1.
[357] *Milliyet*, 14 Kasım 1955, S: 1973, s. 1.
[358] *BCA*, f.030.01., y.51.309.8.
[359] *Yeni Konya*, 30 Eylül 1955, S: 2260, s. 1.

başvurunun yapıldığı yoklamada 33 kişi seçilmiş ve İbrahim Aşcıgil 464 oyla listenin başında yer almıştır[360].

DP, KP ve müstakil adayların katıldığı belediye seçimi Konya'da toplam 53 ilçe ve beldede yapılmıştır. Cihanbeyli merkez ve Yeniceoba bucağında taraflar arasında meydana gelen kavgalarda bazı vatandaşlar yaralanmıştır. 53 belediyenin 34'ünde bağımsız adaylar da seçime katılmıştır. Konya şehir merkezinde toplam 110 sandıkta 37.436 seçmenden 8.617'si oyunu kullanmıştır. Buna göre seçimlere katılım oranı %23 olmuştur. Şehir merkezinde başka bir liste mevcut olmadığı için seçimi DP listesi kazanmıştır. Konya'da merkez mahallelerden dış mahallelere gidildikçe katılım oranı artış göstermiştir. Genelde taşradan gelen nüfusun yerleştiği bölgeler olması ve dolayısıyla bu mahallelerdeki sosyo-kültürel ve ekonomik yapı bu durumun yaşanmasında etkili olmuştur. Örneğin Pirebi, Aksinne, Aymanas, Çayır, Dolav, Araplar, Sedirler, Hocacihan ve Havzan'da bulunan 24 sandıkta katılım oranı %64'tür[361]. Konya'nın 41 belediyesinde DP seçimleri tam liste kazanırken Bozkır, Ilgın ve Cihanbeyli ilçeleri ile 8 bucakta belediye meclisine bağımsızlar da girmeyi başarmıştır[362]. Bağımsızlar Cihanbeyli'de 13, Ilgın'da 16 ve Bozkır'da 12 meclis üyeliği kazanmıştır[363].

Belediye Meclisi'nin 16 Kasım 1955'te yaptığı toplantıda belediye başkanlığı için Nafiz Tahralı 31, Nihat Kişnişci ise 3 oy aldı. Böylece yeni belediye başkanı Nafiz Tahralı oldu[364]. Belediye meclisi seçimlerinden sonra 1956 ve 1957 yıllarında Konya'da kısmi belediye seçimleri de yapıldı. 1956'da Zıvarık'taki seçimi bağımsız adı altında seçime katılan CHP'liler kazandı[365]. 1957'de Çumra'ya bağlı İçeri Çumra'da yapılan seçim de ise kazanan DP oldu[366].

---

[360] Aday listesi için bk. *Yeni Konya*, 22 Ekim 1955, S: 2282, s. 1.
[361] *Milliyet*, 14 Kasım 1955, S: 1973, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Kasım 1955, S: 1876, s. 1-2; *Yeni Konya*, 14 Kasım 1955, S: 2305, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Kasım 1955, S: 2306, s. 1.
[362] *Yeni Meram*, 16 Kasım 1955, S: 1878, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Kasım 1955, S: 1879, s. 1.
[363] *BCA*, f.030.01., y.51.309.8.
[364] *Yeni Konya*, 17 Kasım 1955, S: 2308, s. 1.
[365] *Yeni Konya*, 28 Nisan 1956, S: 2473, s. 1.
[366] *Yeni Konya*, 16 Nisan 1957, S: 2813, s. 1-3.

5. Milletvekili Seçimleri (27 Ekim 1957)

1954 genel seçimi DP iktidarının zirvede olduğunu açıkça göstermişti. Ancak ilerleyen süreçteki ekonomik ve siyasi sorunlar DP'nin, muhalefet karşısında güç kaybetmesine neden oldu. Bu sorunların artması üzerine iktidar, genel seçimleri öne almak istedi. Kendini çoğunluk olarak gören DP, muhalefete karşı sert tedbirler aldı ve ülkedeki siyasi kutuplaşma giderek arttı[367]. Meclis, 11 Eylül 1957'de seçimleri yenileme kararı aldı[368]. Seçime katılacak CHP, CMP, HP ve DP aday listelerini ekim ayında açıkladılar[369].

Cumhurbaşkanı Bayar diğer seçimlerde olduğu gibi DP'yi desteklemek için yurt gezilerine çıktı. Gezilerde iktidarın ekonomi siyasetini övdü ve büyük işler başardığını söyledi. Menderes ise sürekli olarak İnönü'yü eleştirdi. Genel seçimlerde iktidara kaşı birlik oluşturmak isteyen muhalefetin çalışmalarından rahatsız olan DP, bu birleşmeyi önleyecek değişiklikler yaparak muhalefete karşı sertliğini arttırdı. Neticede iş birliğini gerçekleştiremeyen muhalefet sınırlı olanaklarla seçim kampanyasını yürütmeye çalıştı. Bu çalışmalar sırasında CHP, hükûmetin siyasi ve ekonomik politikalarını eleştirdi. İzlenen politikalar nedeniyle DP'den istifa eden ve HP'yi desteklemeye başlayan Fuat Köprülü de iktidara ağır eleştirilerde bulundu[370].

27 Ekim 1957 milletvekili genel seçimi sert bir siyasi havada gerçekleşti ve yurdun çeşitli yerlerinde olaylar meydana geldi. Diyarbakır ve Bilecik'te il seçim kurulları, seçimin iptali için yapılan itirazları kabul etti. Ancak YSK sadece Diyarbakır'da yapılan seçimin yenilenmesine karar verdi[371].

Genel seçimde ülkedeki 12.078.623 kayıtlı seçmenden 9.250.949'u oy kullanmış ve seçimlere katılım oranı %76,6 olmuştur. Bu seçimlerde DP 4.497.811, CHP 3.825.267, CMP 604.087, HP 321.471, VP 463 ve bağımsızlar 1.850 oy almıştır. Buna göre oyların %48,6'sını DP, %41,4'ünü CHP, %6,5'ini CMP, %3,5'ini HP, %0,005'ini VP ve %0,02'sini bağımsızlar almayı başarmıştır. Seçim sonuçlarına göre 44 ilde tamamen ve 3 ilde kısmen olmak üzere DP 424, 18 ilde

---

[367] *TÜSİAD Tarih*, s. 294; Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 294.
[368] *T.C. Resmî Gazete*, 24 Eylül 1957, S: 9714, s. 17897.
[369] *Hürriyet*, 6 Ekim 1957, S: 3388, s. 3; *Hürriyet*, 8 Ekim 1957, S: 3390, s. 1,3 ve 5.
[370] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 295-298.
[371] *Hürriyet*, 31 Ekim 1957, S: 3413, s. 1; *Hürriyet*, 28 Kasım 1957, S: 3441, s. 1.

tamamen ve 3 ilde kısmen olmak üzere CHP 178, 1 ilde tamamen olmak üzere CMP 4 ve 1 ilde tamamen olmak üzere HP 4 milletvekili çıkarabilmiştir. Seçimleri kazanan DP'nin Meclis'teki milletvekili oranı %69,5 olmuştur[372].

1954 seçimlerine göre seçmen sayısında 1.816.560 kişilik bir artış olmasına rağmen oy kullanan seçmen sayısında ancak 155.332 kişilik bir artış yaşanmıştır. Seçimlere katılım oranında ise bir önceki seçimlere göre %12'lik bir azalma görülmektedir. Bir önceki seçime göre DP 79 milletvekili kaybederken CHP 147 milletvekili kazanmıştır. Ayrıca 815.848 seçmenin oyunu kaybeden DP %9,8'lik bir oy kaybı yaşamıştır. Buna karşılık 631.796 seçmenin daha oyunu alan CHP'de %6,3'lük bir oy artışı meydana gelmiştir[373].

DP 1957 genel seçimlerini çoğunluk sistemi sayesinde kazanmayı başarmış ancak halkın desteğini önemli ölçüde kaybetmiştir[374]. Seçimler sonrasında siyasi ortam, Türk siyasi hayatına büyük bir hareketlilik kazandırmıştır. Bunda güç kaybeden iktidarın hırçınlaşması ile milletvekili sayısını arttıran muhalefetin güçlenmesi etkili olmuştur. Bu seçimler aynı zamanda halkın DP iktidarına verdiği bir demokratik bir uyarı niteliği de taşımaktadır[375].

Konya'da genel seçimlere hazırlık kapsamında valilik tarafından yayınlanan tebliğde seçmen kütüklerinde gerekli kontrollerin yapılması istendi[376]. Seçimleri yenileme kararının alındığı eylül ayından itibaren siyasi partiler de seçim hazırlıklarına başladı. Kamuoyunda seçimlerin erkene alınması yerinde bir karar olarak değerlendiriliyordu. Eylül ayında İçişleri Bakanlığının emri ile seçmen kütükleri gözden geçirildi ve il genelinde seçim kurulları oluşturuldu[377].

Seçimlerde takip edilecek siyaset için Başbakan Menderes'le görüşerek gerekli direktifleri alan DP İl Başkanı ve Belediye Başkanı Nafiz Tahralı, 16 Eylül 1957'de Konya'da seçim kampanyasını başlattı. İl ve ilçe yönetimleri ocak ve bucak başkanları ile sık sık toplantılar düzenlendi. Konya milletvekilleri köylerde halkla

---

[372] *BCA*, f.030.01., y.52.312.4.
[373] *BCA*, f.030.01., y.52.312.4.
[374] Karpat, *Türk Siyasi Tarihi Siyasal Sistemin Evrimi*, Timaş Yay., İstanbul 2013, s. 188.
[375] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 301-302.
[376] *Yeni Konya*, 16 Mayıs 1957, S: 2840, s. 1.
[377] *Yeni Meram*, 10 Eylül 1957, S: 2528, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Eylül 1957, S: 2951, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Eylül 1957, S: 2535, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Eylül 1957, S: 2543, s. 1.

buluştu[378]. Muhalefet partileri de seçim hazırlıkları kapsamında parti il binalarında toplantılar düzenledi. Muhalefetin bu seçimlerde iş birliğine gidip gitmeyeceği kamuoyunu en çok meşgul eden konulardan biri oldu. Kamuoyunda muhalif partiler arasında iş birliği gerçekleşmesi durumunda DP'nin kesinlikle kaybedeceği vurgulandı. Ancak bu iş birliğinin gerçekleşmemesi muhalif seçmenlerin tepkisini çekti. Hatta bu seçmenler için oylarını parti gözetmeksizin güçlü olan tarafa verecekleri iddia edildi[379].

27 Ekim 1957 genel seçiminde nüfus artışına bağlı olarak milletvekili sayısı da artış göstermiş ve Konya'nın 19 olan milletvekili sayısı 21'e yükselmiştir[380]. Siyasi partiler için önemli çalışmalardan biri şüphesiz milletvekili aday listelerinin hazırlanması olmuştur. Parti teşkilatları bu işi gizli yürütmek istedikleri için kamuoyu tarafından merakla takip edilmiştir. Bu süreçte muhalefet partileri adaylarını büyük bir titizlikle seçeceklerini ve bir önceki seçimde yaptıkları hataları tekrar etmeyeceklerini belirtmiştir[381].

CHP ve CMP il teşkilatları, milletvekili aday yoklamalarını 29 Eylül 1957'de yaptı. CHP'den Suat Abanazır, Nevzat Akın, M. Hulusi Bolay, Sami Celepli, Sadettin Çakıroğlu, Sedat Çumralı, Mustafa Dinekli, Oğuz Kart, Muhittin Kılıç, Samet Kuzucu, Hasan Küçükalpelli, Ahmet Onar, Fakih Özfakih, Fakih Özlen, Mehmet Sönmez, Enis Şanlıoğlu, Tacettin Yaltırak ve İsmet Yaylacı 18 kişilik listeye girmeyi başardı[382].

CMP'de 15 kişilik listeyi Mehmet Arıcan, Asaf Koryak, Sadullah Selçuk, Cavit Ovalı, Mustafa Özaydın, Latif Mutlu, F. Kamil Cebecioğlu, Hüsnü Göncü, İrfan Baran, Halil Erdem, Nusret Çiftçi, Galip Bilge, Necati Taşbaş, H. Hüseyin Başaralı ve Üzeyir Köylüoğlu oluşturdu. HP adayları ise genel merkez tarafından belirlenecekti[383].

---

[378] *Yeni Meram*, 16 Eylül 1957, S: 2534, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Eylül 1957, S: 2535, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Eylül 1957, S: 2539, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Eylül 1957, S: 2543, s. 1.
[379] *Yeni Konya*, 20 Eylül 1957, S: 2960, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Eylül 1957, S: 2961, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Eylül 1957, S: 2963, s. 1; *Yeni Konya*, 1 Ekim 1957, S: 2971, s. 1.
[380] *BCA*, f.030.01., y.52.312.1.
[381] *Yeni Konya*, 18 Eylül 1957, S: 2958, s. 1; *Yeni Konya*, 29 Eylül 1957, S: 2969, s. 1.
[382] *Yeni Konya*, 30 Eylül 1957, S: 2970, s. 1.
[383] *Yeni Konya*, gös. yer.

DP'den milletvekili adayı olmak için il teşkilatına başvuran aday sayısı 100'e yakındı[384]. DP aday yoklaması 2 Ekim 1957'de mevcut 13 milletvekili ile 18 yeni aday arasında yapıldı. Yoklamada Muhiddin Güzelkılınç 1.317, H. Ragıp Atademir 1.305, Reyhan Gökmenoğlu 1.298, S. Salim Burçak 1.294, Remzi Birand 1.292, A. Fahri Ağaoğlu 1.246, Ahmet Koyuncu 1.219, Himmet Ölçmen 1.214, Mustafa Bağrıaçık 1.204, Nafiz Tahralı 1.187, Mustafa Runyun 1.122, Ömer Şeker 976, Osman Bibioğlu 957, Ali Saim Kaymak 899, Sabahaddin Sayın 876, Sami Soylu 829 ve H. Amil Keymen 756 oyla listeye girebildi[385]. Aday listesinde, önceden istifa eden milletvekilleri de dikkate alındığında, 8 yeni isim yer almıştır. Adaylıklarını koyan milletvekillerinden Mekki Keskin, Hidayet Aydıner ve Tevfik Baran ise yoklamayı kaybetmiştir[386].

Siyasi partilerin aday listeleri kesinleşmeden önce kamuoyunda milletvekilleriyle ilgili tahminler yapılmıştır[387]. Nihayet 7 Ekim 1957'de milletvekili aday listeleri kesinleşmiştir. DP genel merkezi tarafından mevcut listeye Tarık Kozbek, Halil Özyörük, Sıtkı Koraltan ve İshak Avni Akdağ isimleri eklenmiştir. CHP'de Fazıl Nalbantoğlu, Remzi Tüzünkan ve E. Ziya Arıca yoklama listesine eklenen yeni isimler olmuştur. CMP'de ise yoklamada seçilen Halil Erdem, H. Hüseyin Başaralı ve Üzeyir Köylüoğlu genel merkez tarafından aday gösterilmemiş; Ahmet Bilgin, Orhan Hayırlıoğlu, Nuri Pişkin, C. Kadri Arıkan, Kazım Karsan, Celâleddin Atlıhan, Nuri Çolak, Kazım Kuyucak ve Kenan Esenkurt yoklama listesine eklenen yeni isimler olmuştur[388].

HP Konya milletvekili adaylarının tamamı genel merkez tarafından belirlenmiştir. Buna göre Ziyad Ebüzziya, Suphi Ergene, Abdulkadir Seven, Neşet Akmanlar, Ali Rıza Ercan, V. Raşit Sevig, Osman Ocak, Sedat Dikmen, Nihat Demirağ, Ziya Göktürk, Necmettin Bilgi, Kemal Özbucak, Mehmet Gencer,

---

[384] *Yeni Konya*, 21 Eylül 1957, S: 2961, s. 1.
[385] *Yeni Meram*, 2 Ekim 1957, S: 2550, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Ekim 1957, S: 2972, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Ekim 1957, S: 2552, s. 2.
[386] *Yeni Konya* gazetesinde adayların aldıkları oy sayısı farklılık göstermektedir. Ancak adayların isimlerinde herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. *Yeni Konya*, 3 Ekim 1957, S: 2973, s. 1.
[387] Tarık Kozbek, Muzaffer Sinangil, Osman Kapani ve Rauf Onursal'ın DP milletvekili adayı olarak gösterileceği iddia edilmiştir. CHP il teşkilatı, Şemsettin Günaltay'a Konya milletvekilliği adaylığı teklif etmiştir. CMP'de ise Osman Bölükbaşı'nın Konya'dan aday olacağı söylentileri çıkmıştır. *Yeni Konya*, 4 Ekim 1957, S: 2974, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Ekim 1957, S: 2975, s. 1.
[388] *Yeni Konya*, 8 Ekim 1957, S: 2978, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Ekim 1957, S: 2556, s. 1.

Cemalettin Gürlek, Mehmet Saka, Mehmet Arıkan, Hulusi Güven, Selçuk Aytan, Mehmet Ünal, Halit Özalp ve Yusuf Ertürk HP'nin milletvekili adayları olmuştur[389].

Milletvekili aday listeleri kesinleştikten sonra siyasi partiler seçim hazırlıklarına hız vermiştir. Bu seçimlerde Konya'daki siyasi partilerin seçime iyi hazırlandığı görülmektedir. İlçe, bucak ve köylere giden adaylar propaganda faaliyetlerine girişmiştir. DP adayları hazırladıkları program sonucunda 20 günlük bir sürede bütün köyleri gezecektir[390].

Seçim kampanyasında DP, 7 yıllık iktidar dönemlerindeki icraatlarından bahsetmiştir. CHP iktidarında bir köy görünümünde olan Konya'nın DP iktidarında köylere su götürülmesi, okulların inşa edilmesi, yol yapımı ve asfaltlama çalışmaları, şeker fabrikası, kombina, silo ve baraj inşaatları ile şehir kimliğine kavuştuğu vurgulanmıştır. Somut icraatlar sayesinde DP teşkilatı, Konya'da seçimleri kazanacağından emindir[391].

CHP yürüttüğü kampanyada dış borcun fazlalığından, ABD yardımlarının heder edildiğinden, CHP Dönemi'ndeki altın stokunun bu dönemde harcandığından, hayat pahalılığının gün geçtikçe arttığından, Türk parasının kıymet kaybettiğinden, devlet memurlarına baskı yapıldığından, dinin siyasete alet edildiğinden ve DP yönetiminin mason olduğundan şikâyetçi oldu. Bunun yanında Millî Korunma Kanunu'nun kaldırılacağı, mal darlıklarının sona ereceği, antidemokratik kanunların değiştirileceği, anayasa mahkemesinin kurulacağı, nispi seçim usulünün kabul edileceği, radyonun tarafsız olacağı, milletvekili sayısının azaltılacağı, üniversitelere özerklik verileceği, Kıbrıs'ın Türkiye'ye ilhak edileceği, zirai teşvik kanununun çıkarılacağı ve hayvan vergisinin kaldırılacağı gibi önemli vaatlerde bulundu[392].

CHP il teşkilatına göre DP, Konya'da icraat yerine israf yapmıştır. Baraj inşaatları uzadığı için devlete külfet olmuştur. Göksu santrali, et kombinası, Ankara-Konya yolunun asfaltlanması işlerinin plan ve projeleri de aslında CHP'ye aittir.

---

[389] *Yeni Konya*, 8 Ekim 1957, S: 2978, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Ekim 1957, S: 2556, s. 1.
[390] *Yeni Konya*, 4 Ekim 1957, S: 2974, s. 1; *Yeni Konya*, 6 Ekim 1957, S: 2976, s. 2; *Yeni Meram*, 9 Ekim 1957, S: 2557, s. 1.
[391] *Yeni Konya*, 3 Ekim 1957, S: 2973, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Ekim 1957, S: 2974, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Ekim 1957, 2979, s. 2.
[392] *BCA*, f.030.01., y.43.254.17; *Yeni Konya*, 4 Ekim 1957, S: 2974, s. 1.

Ayrıca Akşehir, Karaman ve Ereğli gibi büyük ilçelerin il yapılmaması nedeniyle buralardaki halk DP'ye küsmüştür. Bu nedenlerle Konya'da seçimleri CHP kazanacaktır[393].

CMP'nin seçim kampanyasında DP'nin özellikle 1954 seçimlerinden sonraki iktidar dönemine eski CHP zihniyeti ile başladığı vurgulandı. DP'nin icraatları kabul edilmekle birlikte ihraç edilen malların üretiminde değerlendirilecek fabrikaların kurulmaması eleştirildi. İl teşkilatına göre 1954 seçimlerinde yeni teşkilatlanmaya çalışan CMP, bu seçimlerde sürpriz yapacaktır. HP ise iktidarın antidemokratik uygulamalarını eleştirmiştir. Konya'daki teşkilatlanmasını henüz tamamlayamayan il teşkilatına göre seçimleri muhtemelen DP kazanacaktır. HP il yönetimine göre DP'nin Konya'daki icraatları gerekli olup yerinde yapılmıştır[394].

Cumhuriyet gazetesi, Konya'daki seçimi kunduracılar ile Nakşibendilerin etkileyeceğini iddia etmiştir. Gazeteye göre Merkez ilçe teşkilatının 96 bucak başkanı ile 586 delegesinden 211'i kunduracıdır. Konya'da 500 tezgâhta hizmet veren 1.500 kunduracının yaklaşık 1.000'i DP il teşkilatlarında görev almaktadır. 1950 ve 1954 seçimlerinde DP'yi destekleyen Konya Kunduracılar Esnaf Derneği'ne göre CHP, Konya'yı ihmal etmiştir. Ancak bu seçimlerde hayat pahalılığı nedeniyle kunduracılar esnafında CHP lehinde bazı çözülmeler olduğu da söylenmektedir. Nakşilerin de Konya'da güçlü olduğu ve 30.000 ile 35.000 arasında bir oyu temsil ettikleri iddia edilmektedir[395].

Seçimlerin yaklaşmasıyla siyasi partiler il merkezindeki faaliyetlerini arttırmıştır. Siyasi partilerin 3-24 Ekim 1957 tarihleri arasında yapacakları miting programları da belirlenmiştir. Buna göre mitingler sabah ve öğleden sonra olmak üzere Hükûmet ve Cumhuriyet meydanlarında yapılacaktır. Bunun yanında siyasi partilerin seçim afişlerini asmaları için şehrin sekiz yerine ilan panoları konmuştur[396]. DP afişleri şu şekildedir: "*Dağlar yol, viraneler bağ oldu.", "Rey çalanı, mazbata sahtekarlığı yapanı, dayak atanı unutma! Oyunu DP'ye ver.", "Onların ucuzluk*

[393] *Yeni Konya*, 3 Ekim 1957, S: 2973, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Ekim 1957, S: 2979, s. 2.
[394] *Yeni Konya*, 1 Ekim 1957, S: 2971, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Ekim 1957, S: 2973, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Ekim 1957, S: 2974, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Ekim 1957, S: 2979, s. 2.
[395] *Cumhuriyet*, 3 Ekim 1957, S: 11920, s. 4; *Yeni Konya*, 3 Ekim 1957, S: 2973, s. 1.
[396] *Yeni Konya*, gös. yer; *Yeni Konya*, 16 Ekim 1957, S: 2986, s. 1.

dedikleri şey, senin mahsulünü ucuza almaktır.", "Mademki reyini istediğine verebiliyorsun işte demokrasi budur! Oyunu DP'ye ver!", "Her köye su! Her köye yol! Her köye mektep! DP.", "Az laf, çok iş! DP."[397].

1957 seçimlerinde siyasi partilerin büyük mitinglerinin ilki 16 Ekim'de CHP Genel Başkanı İnönü tarafından Cumhuriyet Meydanı'nda yapılmıştır. Yaklaşık 15.000 kişinin hazır bulunduğu mitingde İnönü, iktidarı mutedil bir dille eleştirmiştir[398].

DP büyük mitingi 19 Ekim'de Hükûmet Meydanı'nda Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın katılımıyla düzenlendi. Sevgi gösterileri içinde kürsüye gelen Cumhurbaşkanı, konuşmasında eski Konya ile yeni Konya'yı kıyasladı ve DP icraatlarını övdü. Bayar: *"Konya yalnızca buğday ambarı değil döviz ambarı da olacak."* dedi[399].

HP büyük mitingi 21 Ekim'de Hükûmet Meydanı'nda gerçekleşti. Şiddetli yağmura rağmen 4 saat süren mitingdeki dövizler ilgi çekiciydi. Dövizlerde: *"İlaç yok, naylon var.", "Vâdedilen hürriyet, adalet, müsavat nerede?", "Köye oy için değil millet için gideceğiz."* eleştirileri yer almaktaydı. Mitingde DP'nin rakamlarla insanların başını döndürdüğü oysaki köylünün borç içinde olduğu ve yüzlerdeki gülümsemenin sona erdiği belirtildi[400].

CMP büyük mitingi ise 22 Ekim'de Cumhuriyet Meydanı'nda gerçekleşti. 2,5 saat süren mitingde iktidarın ekonomik politikaları ile antidemokratik uygulamaları şiddetle eleştirilmiş ve Osman Bölükbaşı'nın hapisten af kanunuyla çıkarılmasının etik olmayacağı vurgulanmıştır. Ayrıca DP'nin dini siyasete alet ettiği söylenmiştir[401].

1957 genel seçimlerinde Konya halkı hayat pahalılığından ve mal darlığından şikâyetçidir. Ancak iktidar partisinin Konya'da yaptığı hizmetler de unutulmamakta

---

[397] *Yeni Meram*, 10 Ekim 1957, S: 2558, s. 1.
[398] *Yeni Konya*, 17 Ekim 1957, S: 2987, s. 1.
[399] *Yeni Meram*, 20 Ekim 1957, S: 2568, s. 1.
[400] *Yeni Konya*, 22 Ekim 1957, S: 2992, s. 1.
[401] *Yeni Konya*, 23 Ekim 1957, S: 2993, s. 1.

ve her fırsatta dile getirilmektedir. Bu seçimlerde DP'nin Konya'da işi zor görünüyor ve sonuçların CHP ile başa baş çıkacağı iddia ediliyordu[402].

27 Ekim 1957'de yapılan genel seçimde Konya'da 1.464 sandıkta oy kullanılmış ve şehirde herhangi bir olay meydana gelmemiştir[403]. İl genelinde toplam 416.013 kayıtlı seçmenden 212.605'inin oyunu kullandığı seçime katılım %75,1 olmuştur. Tablo 16'da da görüldüğü gibi Konya'da en fazla oyu DP almış ancak muhalefet oylarında ciddi bir artış yaşanmıştır[404].

Tablo 16: 27 Ekim 1957 Milletvekili Seçim Sonuçları (Konya)

Partiler	Aldıkları Oy	Oy Oranları	Milletvekili Sayısı
DP	137.709	%44,3	21
CHP	127.132	%40,9	-
CMP	32.501	%10,4	-
HP	13.727	%4,4	-

1954 seçimlerine göre seçmen sayısında 60.918 kişilik bir artış olmasına karşın oy kullanan seçmen sayısında 95.781 kişilik bir azalma görülmektedir. Seçimlere katılım oranında da bir önceki seçimlere göre %11,8'lik bir azalma söz konusudur. 1954 seçimlerine göre 26.293 seçmenin oyunu kaybeden DP %9,5'lik bir oy kaybı yaşamıştır. Buna karşılık 20.635 seçmenin daha oyunu alan CHP'de %6'lık bir oy artışı meydana gelmiştir[405]. CHP kütük ve cetvellerin sandık başına gönderilmemesi, listelerin nüfus dairesinde kilitli bırakılması gibi nedenlerden seçimlere itiraz etmiştir. CHP'nin itirazını değerlendiren İl Seçim Kurulu, sandık başında ve zamanında yapılmadığı gerekçesiyle itirazı reddetmiş ve böylece Konya seçimleri kesinlik kazanmıştır[406].

DP'nin bu seçimlerden çıkarması gereken dersler olduğu muhakkaktı. Çünkü muhalefetin büyüyen kuvveti ortadaydı. DP politikalarını yeniden gözden geçirmeli ve gelecek dönem için partizan hareketlerden kaçınmalıydı. Aksi takdirde Konya'yı

---

[402] *Yeni Konya*, 28 Eylül 1957, S: 2968, s. 1; *Yeni Konya*, 1 Ekim 1957, S: 2971, s. 1; *Yeni Konya*, 6 Ekim 1957, S: 2976, s. 2.
[403] *Yeni Meram*, 27 Ekim 1957, S: 2575, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Ekim 1957, S: 2577, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Kasım 1957, S: 3002, s. 1.
[404] *Milletvekili Genel Seçimleri*, s. 67.
[405] *Milletvekili Genel Seçimleri*, gös. yer.
[406] *Yeni Konya*, 19 Aralık 1957, S: 3032, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Ocak 1958, S: 3056, s. 1.

kaybedecekti. Zira bu dönemde ilk kez muhalefetin aldığı oylar DP'nin oylarını geçmişti[407].

27 Ekim 1957 genel seçim sonuçlarına göre 10. Dönem'de milletvekili olarak görev yapan 11 isim Tablo 17'de görüldüğü üzere Meclis'e yeniden girmeyi başarmıştır[408].

Tablo 17: 11. Dönem Milletvekilleri (Bir Önceki Dönemde Milletvekili Olanlar)

Milletvekili	Aldığı Oy	Görev Aldığı Komisyon[409]
Ahmet Koyuncu[410]	137.823	Sağlık ve Sosyal Yardım
A. Fahri Ağaoğlu[411]	137.905	Dilekçe, Anayasa
Halil Özyörük[412]	137.816	Anayasa
H. Ragıp Atademir[413]	137.918	Dışişleri
Himmet Ölçmen[414]	137.850	İmar-İskân, Bütçe
M. Güzelkılınç[415]	137.858	Ticaret
Mustafa Bağrıaçık[416]	137.852	Bütçe
Remzi Birand[417]	137.897	Meclis Hesaplarını İnceleme, Bayındırlık
S. Salim Burçak[418]	137.858	Sağlık ve Sosyal Yardım
Tarık Kozbek[419]	137.812	Anayasa
Reyhan Gökmenoğlu[420]	137.844	TBMM Başkanlık Divanı İdare Amiri

Tablo 18'de görüldüğü gibi 11. Dönem TBMM'ye Konya'dan 10 yeni isim girmiştir[421].

---

[407] Namık Ayas, "Seçimlerden Sonra", *Yeni Konya*, 30 Ekim 1957, S: 3000, s. 1.
[408] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 1, 1 Kasım 1957, s. 4.
[409] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 1, 1 Kasım 1957, s. 9; *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 1, 22 Kasım 1957, s. 30-33, 35-38; *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 5, 14 Kasım 1958, s. 44; *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 10, 16 Kasım 1959, s. 37.
[410] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2101.
[411] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 1771
[412] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 1729
[413] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2095.
[414] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 1785.
[415] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2099.
[416] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2096.
[417] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 1776.
[418] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 1775.
[419] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 1783.
[420] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2101.
[421] *BCA*, f.030.10., y.78.516.18.

Tablo 18: 11. Dönemde Seçilen Yeni Milletvekilleri

Milletvekili	Doğum Yeri-Yılı	Mesleği	Aldığı Oy	Meclis'te Görev Aldığı Komisyonlar[422]
Ali Saim Kaymak[423]	Konya-1329	Mühendis	137.875	Çalışma, Sanayi
Hulki Amil Keymen[424]	Konya-1899	Doktor	137.839	Millî Eğitim, Maliye
İshak Avni Akdağ[425]	Harput-1888	Orgeneral	137.803	Millî Savunma
Mustafa Runyun[426]	Konya-1333	DİB Üye	137.998	Millî Eğitim
Nafiz Tahralı[427]	Konya-1324	Bankacı, Tüccar	137.679	Bütçe, Ticaret
Osman Bibioğlu[428]	Artvin-1328	Mühendis	137.832	Bayındırlık, İmar ve İskân
Ömer Şeker[429]	Akşehir-1923	Tüccar	137.883	Ticaret, İçişleri
Sabahattin Sayın[430]	Ereğli-1339	Avukat	137.852	Dilekçe, İçişleri
Sami Soylu[431]	Ermenek-1334	Hukuk Müşaviri	137.886	Sağlık ve Sosyal Yardım
Sıtkı Koraltan[432]	Divriği-1909	Hâkim	137.815	Adalet

11. Dönem Konya milletvekillerinden 7'si il sınırları dışında doğmuş 14'ü il sınırları içinde dünyaya gelmiştir. Yaş ortalaması 47 olan Konya milletvekillerinin çoğunluğu önceki dönemlerde olduğu gibi hukuk eğitimi görmüştür. 19 milletvekili üniversite mezunu olup diğerleri ise ilkokul ve lise mezunudur. Ayrıca seçimden önce devlet memurluğu yapan 19 milletvekiline karşın 2'si serbest çalışmaktadır. Milletvekili seçilmeden önce Nafiz Tahralı, Konya; Ömer Şeker, Akşehir ve Sabahattin Sayın da Ereğli belediye başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Özetle Konya'da 1950-1957 yılları arasında yapılan genel ve yerel seçimlerde DP, başta CHP olmak üzere diğer muhalif partilere karşı üstünlük sağlamış ve tüm seçimlerden galip çıkmıştır. Oy oranları şehirden kırsala gidildikçe artış göstermektedir. Bunda DP iktidarının Konya'da gerçekleştirdiği somut icraatlar etkili olmuştur. Siyasi partiler seçimleri kazanmak için il genelinde var güçleriyle çalışmıştır. Seçim kampanyalarında icraatlarını anlatan Demokratlar, CHP iktidarının

[422] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 1, 22 Kasım 1957, s. 29-31, 34-37; *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 5, 14 Kasım 1958, s. 36, 41, 45; *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 10, 16 Kasım 1959, s. 32, 34, 37.
[423] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2389; Zühtü Arslan, *Türk Parlamento Tarihi, TBMM–11. Dönem 1957-1960*, C. III, TBMM Vakfı Yay., Ankara 1995, s. 663-664.
[424] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2390.
[425] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2013.
[426] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2391.
[427] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2395.
[428] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2395.
[429] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2394.
[430] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2392.
[431] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 2393.
[432] *Tercüme-i Hâl*, Devre: XI, Sicil No: 1941.

Konya'da neredeyse hiçbir yatırım yapmadığını vurgulamıştır. Buna karşın muhalefet DP'nin Konya'da icraat yerine israf yaptığını ve plansız yatırımların bir türlü tamamlanamadığını sert bir biçimde eleştirmiştir. Nitekim 1954'ten sonra ekonomide yaşanan sıkıntılar DP'nin oylarında azalmaya neden olurken muhalefetin oylarında artış yaşanmasını sağlamıştır. Hatta 1957 seçiminde muhalefet partilerinin aldıkları oy toplamı DP'nin oyunu geçmiştir. Ancak bu dönemdeki seçim kanunu nedeniyle TBMM'de temsil edilen Konya milletvekillerinin tamamı DP'dendir.

III. TBMM'de Konya

9. Dönem TBMM, 22 Mayıs 1950'de açılmış ve cumhurbaşkanlığına Celal Bayar seçilmiştir. Yeni kabineyi Adnan Menderes kurarken TBMM başkanı ise Refik Koraltan olmuştur[433]. Bu dönemde Meclis'te Konya'nın siyasi, ekonomik, sosyal, eğitim ve kültür alanlarında sorunları konuşulmuş ve tartışılmıştır.

Siyasi konuda ilk olarak Adana DP Milletvekili Sinan Tekelioğlu'nun Atatürk'ün vasiyeti, malları ve kıymetli hediyeleri hakkındaki sorusu gündeme gelmiş ve bu soru Adalet Bakanı Halil Özyörük tarafından cevaplandırılmıştır. Buna göre Konya Belediyesi'nin 1928'de İstasyon Caddesi'nde "*emvali metrukeden*" satın aldığı 345 ada 7 parsel 2.825 m^2lik bahçe ve içindeki binanın 583 sayılı Belediye Meclisi kararıyla 100 TL bedel karşılığında Atatürk'e satıldığı ve Atatürk'ün vefatından sonra vârisi Makbule Hanım'ın bu binayı özel saymanlığa sattığı belirtilmiştir[434]. Ardından kamuoyunda Öğüt gazetesi yazı işleri müdürü, CHP İl İdare Kurulu üyesi ve Konya Halkevi Başkanı Avukat Suad Abanazır'ın sırf bu unvanları nedeniyle Devlet Demir Yolları Hukuk Müşavirliğindeki görevine son verildiği iddia edilmiştir. Bu konuyla ilgili A. Fahri Ağaoğlu'nun sorusuna cevap olarak Avukat Abanazır'ın sözleşmesinin feshinde herhangi bir usulsüzlük olmadığı Ulaştırma Bakanı Seyfi Kurtbek tarafından açıklanmıştır[435].

Siyasi konularda son olarak "*Resmî Daire ve Müesseselerin Siyasi Partilere Bedelsiz Mal Devredemeyeceklerine ve Bu Daire ve Müesseselerle Münfesih*

[433] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 1, 22 Mayıs 1950, s. 5-9; Koraltan, DP iktidarı boyunca Meclis Başkanlığına seçilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bk. Yüksel, *Refik Koraltan*, s. 237-238; Cumhurbaşkanı seçimi Konya'da 101 pare topla selamlanmış ve şehir gece aydınlatılmıştır. *Selçuk*, 23 Mayıs 1950, S: 469, s. 1.
[434] *TBMMZC*, 15 Aralık 1950, Dönem 9, C. 3, s. 237
[435] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 4, 31 Ocak 1951, s. 488-489.

Derneklere Ait Olup Siyasi Partilere Terkedilmiş Olan Gayrimenkul Mallarla Bu Partiler Tarafından Genel Menfaatler İçin Yaptırılmış Olan Binaların Sahiplerine ve Hazineye İadesine" dair kanun teklifi görüşülürken Ağaoğlu söz almıştır. Konuşmasında Konya'daki belediye sinemasının fesih tehdidi ile 500 TL karşılığında CHP tarafından satın alındığını belirterek CHP'nin buradan 10 yılda 70.000 ile 80.000 TL arasında kazanç sağladığı ve bu haksızlığın giderilerek sinemanın yeniden belediyeye iade edilmesi gerektiği vurgulanmıştır[436].

Tarım ve hayvancılık politikalarıyla ilgili olarak ilk sırada Konya Ovası'nın sulanması meselesinin çözülmesi, bunun için yer altı sularından yararlanılması ve bataklık alanların kurutularak tarım alanlarına dönüştürülmesi yer almaktadır[437]. Bu konuyla ilgili A. Fahri Ağaoğlu ile Saffet Gürol konuşma yapmıştır. Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu da Urfa, Mardin ve Konya ovalarında faaliyete geçecek sondaj işleri ihalesinin yapıldığını ve yer altı sularından yararlanma işinin ilk olarak Konya'da hayat bulduğunu açıklamıştır. Bunun üzerine söz alan DP Urfa Milletvekili Necdet Açanal, sondaj işinde Konya'nın öne alınmasındaki sebebi sormuştur. Eleştirilere CHP Mardin Milletvekili Aziz Uras da katılmış ve sondaj işine ilk olarak Güneydoğu Anadolu'dan başlanması gerektiğini söylemiştir[438].

Çiftçiyi topraklandırma çalışmaları DP iktidarının tarım politikalarından biri olup bu işte görevli komisyonların faaliyetleri Meclis'te görüşülürken Konya da gündeme gelmiştir[439]. Devlet Bakanı Muammer Alakant, Konya milletvekillerinin toprak tevzi çalışmalarında köylülerle kurdukları samimiyeti örnek göstermiş ve başka illerde ıstırap hâline dönen toprak tevzi komisyonlarının Konya için bir dert olmadığını vurgulamıştır[440]. Bunun yanında hükûmetin çiftçiyi destekleme siyaseti doğrultusunda Karapınar ilçesine bağlı Emirgazi ve Işıklar köylerine T.C. Ziraat Bankası tarafından yapılan yardım miktarı da TBMM de görüşülmüştür[441]. Ayrıca

---

[436] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 9, 7 Ağustos 1951, s. 665, 672.
[437] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 5, 25 Şubat 1951, s. 845-846; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 7, 14 Mayıs 1951, s. 251; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 13, 11 Şubat 1952, s. 212-213; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 13, 31 Mart 1952, s. 122-123; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 16, 18 Haziran 1952, s. 289-290.
[438] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 20, 26 Şubat 1953, s. 1072, 1081.
[439] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 14, 24 Mart 1952, s. 21.
[440] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 20, 20 Şubat 1953, s. 597
[441] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 14, 24 Mart 1952, s. 25-27.

Türkiye'nin önde gelen hayvancılık merkezlerinden olan Konya'da hayvan ıslahı çalışmaları hakkında da Meclis'te konuşmalar yapılmıştır[442].

Ekonomi alanında ilk olarak Türkiye Sınai Kalkınma Bankası tarafından verilen krediler gündeme gelmiştir[443]. Bunun yanında Himmet Ölçmen Konya'da yağ ve motor fabrikası gibi yeni sanayi tesisleri için yabancı sermayeye teklif götürdüklerini vurgulamıştır[444].

Konya'daki yatırımlar ve şehirle ilgili sorunlarda; Türkiye'de ilk etapta inşa edilecek et kombinalarından birinin Konya'da yapılacağı, cer atölyesi için bir karara varılmadığı, Mevlâna Meydanı'nın düzenlenmesi için belediyeye yardım edileceği belirtilmiştir. Şehirde artan cinayetler karşısında güvenlik güçlerinin tutumu ve faillerin durumu, Konya'nın turistik bölge olarak ele alınması, ilçelere ayrılan ödeneklerle il yolları ve köy içme suları çalışmalarına ayrılan ödenek gibi konular da görüşülmüştür[445]. Kurumlarla ilgili olarak ise sağlık, eğitim, adalet ve emniyet teşkilatları ile kadroların yetersizliği ve personelin özlük hakları gündeme getirilmiştir[446].

9. Dönem TBMM'de Konya milletvekillerinden A. Fahri Ağaoğlu, Hidayet Aydıner ve Himmet Ölçmen çalışmalarıyla ön plana çıkmışlardır. Bu dönemde Ağaoğlu 8 kanun teklifi ile 27 önerge; Aydıner 5 kanun teklifi ile 3 önerge; Ölçmen ise 3 kanun teklifi vermiştir. Bunun yanında Meclis'te Ağaoğlu 55 kez, Aydıner 51 kez, Ölçmen ise 40 kez söz almıştır[447].

---

[442] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 20, 16 Şubat 1953, s. 240; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 26, 14 Aralık 1953, s. 232; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 26, 18 Aralık 1953, s. 314.
[443] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 17, 12 Kasım 1952, s. 96
[444] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 27, 11 Ocak 1954, s. 116.
[445] *TBMMZC*, 8 Ocak 1951, Dönem 9, C. 4, s. 115; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 5, 16 Şubat 1951, s. 182, 183; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 5, 21 Şubat 1951, s. 408, 415; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 14, 24 Mart 1952, s. 29-30; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 17, 27 Kasım 1952, s. 266; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 20, 24 Şubat 1953, s. 891-892; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 23, 26 Haziran 1953, s. 258.
[446] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 4, 17 Ocak 1951, s. 255-260; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 4, 26 Ocak 1951, s. 396, 409, 415, 427, 435, 438; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 9, 1 Ağustos 1951, s. 487, 489; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 11, 19 Aralık 1951, s. 268-269; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 13, 29 Şubat 1952, s. 1300-1301; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 20, 11 Şubat 1953, s. 3; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 20, 19 Şubat 1953, s. 519; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 29, 2 Mart 1954, s. 69-72.
[447] *https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=1&v_donem=9&v_yasama_yili=&v_C.=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=&v_altbaslik=&v_mv=H%20DAYET%20AYDINER&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=59&v_kullanici_id=14284513&v_gelecek_sayfa=1*,20.03.2019;*https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=*

Ağaoğlu bu dönemde sadece Meclis'te değil aynı zamanda parti içerisinde de aktif bir siyasetçidir. 1951'de DP Meclis Grubu Yüksek Başkanlığına sunduğu tekliflerde; parti programını gerçekleştirmek, asılsız haber ve yayınlarla mücadele etmek ve kongrelerdeki istekleri belirlemek için komisyonlar kurulmasını; antidemokratik kanunlar içerdiği için demokrasi icaplarına, parti programına ve insan hakları beyannamesine uygun yeni bir anayasanın hazırlanmasını istemiştir[448]. Aynı zamanda Ağaoğlu ülke ve parti sorunlarıyla ilgili olarak Başbakan Menderes'e, kendi fikirlerini de bildirmiştir. Ona göre parti programındaki milliyetçilik, laiklik, halkçılık, devletçilik ve inkılapçılıkla ilgili maddeler, CHP'den farklı olarak ortaya konmalı ve eğitime de bu doğrultuda yön verilmelidir[449].

14 Mayıs 1954'te 10. Dönem TBMM açılmış ve cumhurbaşkanlığına Bayar seçilirken yeni kabineyi Menderes kurmuştur. TBMM başkanı ise yeniden Refik Koraltan olmuştur[450]. Bir önceki döneme göre daha az olmakla birlikte 10. Dönem'de de Konya'nın siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel alanda sorunları görüşülmüş ve tartışılmıştır.

Siyasi olarak CHP Kars Milletvekili Mehmet Hazer yazılı soru önergesinde; Konya, Isparta, Sarıyer, Üsküdar, Ereğli, Zonguldak ve Sinop'ta vatandaşların toplantı, haberleşme ve seyahat hürriyetlerinin sınırlandırıldığını belirtmiştir. Önergeyi cevaplayan İçişleri Bakanı Ethem Menderes, 23 Temmuz 1955'te CHP il kongresinin Konya'da sorunsuz bir şekilde yapıldığını ifade etmiştir. Ayrıca CHP İl Teşkilatının bu tarihte bir de açık hava toplantısı yapmak için valiliğe müracaat

---

1&v_donem=9&v_yasama_yili=&v_C.=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=&v_altbaslik=&v_mv=ABDURRAHMAN%20FAHR%20%20A%20AO%20LU&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=90&v_kullanici_id=14284528&v_gelecek_sayfa=1,20.03.2019;*https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=1&v_donem=9&v_yasama_yili=&v_C.=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=&v_altbaslik=&v_mv=H%20MMET%20%20L%20MEN&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=43&v_kullanici_id=14288067&v_gelecek_sayfa=1*, (Erişim tarihi: 20.03.2019.)

[448] *BCA*, f.030.01., y.44.259.2; *BCA*, f.030.01., y.44.259.8; *BCA*, f.030.01., y.44.265.5.

[449] *BCA*, f.030.01., y.50.503.1.

[450] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 1, 14 Mayıs 1954, s. 5-9; Bayar'ın tekrar cumhurbaşkanı seçilmesiyle Konya'da büyük bir sevinç yaşanmıştır. Vatandaşlar cadde, meydan ve sokaklarda seçimi radyodan takip etmiştir. Şehir baştanbaşa bayrakla donatılarak gece ışıklandırılmış ve Alâeddin Tepesi'nde 101 pare top atışı yapılmıştır. *Yeni Meram*, 16 Mayıs 1954, S: 1350, s. 1.

ettiğini ancak bu toplantıyı yapmaktan kendi rızalarıyla vazgeçtiklerini belirtmiştir[451].

Tarım politikalarıyla ilgili Konya Ovası'nın sulanması meselesi bu dönemde yine ilk sırayı almıştır. Tarım Bakanı Nedim Ökmen Konya Ovası'nda yapılan sondaj çalışmalarında genelde olumlu neticeler elde edildiğini belirtmiştir[452]. Bayındırlık Bakanı Ethem Menderes de il genelinde baraj inşaatlarının devam ettiğini ve Konya Ovası'nda yeni kuyular açılacağını söylemiştir[453]. Bunun yanında ekili alanları tahrip eden zararlılarla mücadele gündeme gelmiştir. M. Rüştü Özal, bambul zararlısının Konya'da neden olduğu tahribatın büyüklüğünden söz ederek TMO'nun satın aldığı bambul zararına maruz hububat miktarının Tarım Bakanlığı tarafından soruşturulmasını istemiştir[454]. Ayrıca ıslah çalışmalarıyla ekili alanların genişletilmesi konusu da konuşulmuştur. Bayındırlık Bakanı Muammer Çavuşoğlu Konya'nın Seydişehir ilçesindeki Suğla Gölü'ne dair T. Fikret Baran tarafından verilen yazılı soru önergesi doğrultusunda göldeki ıslah çalışmaları hakkında bilgi vermiştir[455].

M. Rüştü Özal'ın hayvancılıkla ilgili önergesi üzerine Tarım Bakanı Esat Budakoğlu Konya merkez, Cihanbeyli, Karapınar, Ereğli ve Karaman'da seyreden çiçek hastalığına karşı aşılanan hayvan sayısı ile aşı nedeniyle meydana gelen ölümler hakkında açıklama yapmıştır[456]. Özal'a göre aşı nedeniyle telef olan hayvanlar için tazminatların zamanında ödenmemesi köylüleri zor durumda bırakmış ve yeni hayvan alamayan köylüler, hayvancılığı bırakmak zorunda kalmıştır[457]. Bunun yanında ıslah konusu da gündeme gelmiş ve Bakan Budakoğlu bu konuyla ilgili olarak Konya'da başarılı işler gerçekleştirildiğini belirtmiştir[458]

Eğitimle ilgili olarak DP Adana Milletvekili Mehmet Ünaldı ilk kez İstanbul, İzmir, Konya ve Eskişehir'de açılması planlanan kolejlerle ilgili eleştiride

---

[451] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 8, 18 Kasım 1955, s. 77.
[452] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 3, 10 Aralık 1954, s. 83.
[453] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 17, 26 Şubat 1957, s. 904.
[454] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 14, 23 Kasım 1956, s. 127-128.
[455] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 14, 12 Kasım 1956, s. 38-40.
[456] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 11, 25 Nisan 1956, s. 170-171.
[457] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 11, 25 Nisan 1956, s. 171.
[458] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 16, 18 Ocak 1957, s. 135; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 17, 27 Şubat 1957, s. 1044.

bulunmuştur. Ünaldı lisan kolejlerinin bu 4 şehirde açılacak olmasını diğer illere haksızlık olarak görmüş ve özellikle fakir ailelerin çocuklarını bu illere gönderemeyeceğini belirtmiştir. Ona göre kolejler ülke geneline adil bir şekilde dağıtılmalıdır[459]. DP Erzurum Milletvekili Bahadır Dülger de bu okulların İstanbul ve İzmir'de açılmasını anlayabildiğini ancak Konya ve Eskişehir yerine başka illerin düşünülebileceğini belirtmiştir[460]. Millî Eğitim Bakanı Celal Yardımcı bu eleştirilere: "*Şimdi eğer bir aile çocuğunu bu koleje vermek arzusunda ise, bu masrafı ihtiyar etmek kararında ise bir tek mesele kalıyor: İstanbul, İzmir, Eskişehir, Konya'daki aile babaları sadece tahsil ücretini verecek, Ağrı, Diyarbakır, Antalya, Adana'daki aileler ise senede bir defa bir yol masrafına katlanacaklardır. Mesele bundan ibarettir*." şeklinde cevap vermiştir[461].

Meclis'te bu dönemde Konya'ya yapılan yatırımlar ve şehirle ilgili sorunlara da değinilmiştir. Bu sorunları özetlemek gerekirse köylerde okul bulunmadığı ya da mevcut okulların bakımsız olduğu, "*ağaçsız bir çöl olan*" Konya'nın ağaçlandırması ve mevcut fidanlıkların genişletilmesi, Karaman ve Akşehir'in il yapılması hakkında Konya milletvekillerinin tutumu, köylerde halkın yapacağı su işlerine ayrılan yardım miktarı, yeni kurulan belediyelerdeki tapu ve kadastro sorunu, Kayacık köyü civarındaki kum ve çakıl ocağının durumu, TMO Seydişehir Bölge Ajansı müdürü hakkında yapılan şikâyet ve bu konuda alınan tedbirler olarak sıralanabilir[462].

10. Dönem'de A. Fahri Ağaoğlu, Hidayet Aydıner ve Himmet Ölçmen bir önceki dönemde olduğu gibi Meclis'teki çalışmalarıyla öne çıkmıştır. Bu dönemde Ağaoğlu 12 kanun teklifi ile 3 önerge, Aydıner 2 kanun teklifi ile 3 önerge, Ölçmen ise 2 kanun teklifi ile 1 önerge vermiştir. Bunun yanında Ağaoğlu TBMM'de 30 defa, Aydıner 17 defa, Ölçmen ise 14 defa söz almıştır[463]. Ayrıca dönem içinde

---

[459] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 4, 10 Ocak 1955, s. 50.
[460] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 4, 10 Ocak 1955, s. 60.
[461] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 4, 10 Ocak 1955, s. 53.
[462] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 5, 24 Şubat 1955, s. 639; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 6, 4 Nisan 1955, s. 205; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 8, 21 Aralık 1955, s. 391-393; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 8, 11 Ocak 1956, s. 59-60; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 10, 28 Mart 1956, s. 1363; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 11, 4 Nisan 1956, s. 62; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 17, 18 Şubat 1957, s. 275; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 18, 3 Nisan 1957, s. 85.
[463] *https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=1&v_donem=10&v_yasama_yili=&v_C.=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=&v_altbaslik=&v_mv=ABDURRAHMAN%20FAHR%20%20A%20AO%20LU&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=45&v*

Hamdi Ragıp Atademir Parlamentolar Birliği temsilciliğinde, UNESCO Türkiye Millî Komisyonu İkinci Başkanlığında ve Avrupa Konseyi Delegasyon Başkanlığında bulunmuştur[464].

11. Dönem TBMM 1 Kasım 1957'de açılmış ve cumhurbaşkanlığına Bayar seçilmiştir. Kabineyi yine Menderes kurarken TBMM başkanı ise bir kez daha Refik Koraltan olmuştur[465]. Bu dönemde iktidarla muhalefet arasındaki siyasi hava iyice gerilmiş ve bu durum Meclis'teki görüşmelere de yansımıştır. Muhalefet iktidarı yoğun bir şekilde eleştirirken iktidar da buna aynı sertlikle cevap vermiştir. Dolayısıyla bu dönemde Konya genellikle siyasi konularla gündeme gelmiştir.

Himmet Ölçmen DP iktidarında inşa edilen barajların muhalefet tarafından eleştirildiğine dikkat çekerek bu barajlar sayesinde Konya Ovası'nda 1.000.000 dekar arazinin sulanacağını ifade etmiştir[466]. Yine Ölçmen kendilerini plansızlık ve programsızlıkla eleştiren muhalefete: "*Yıllardır bu milletin hasretini çektiği Konya ovası gibi, Muş ovası gibi, kuraklıktan dudakları çatlıyan insanların yıllarca beklediği artezyen suları bugün fışkırmaktadır*." diyerek cevap vermiştir[467]. CHP Niğde Milletvekili Asım Eren ise Konya Ovası'nın sulanması kapsamında yapılan icraatları eleştirerek bu konuda biraz da Niğde'ye yatırım yapılmasını istemiştir[468].

Milletvekili Remzi Birand, DP ile CHP arasındaki görüş farklılığını belirtmek için kürsüye gelmiş ve kendisinin Karamanlı olduğunu söylemiştir. Ardından Karaman'da kurulmakta olan mensucat fabrikasında şerefle görev alacağını belirtmiştir. Diğer Konya milletvekillerinden Mustafa Bağrıaçık ve Reyhan Gökmenoğlu ile birlikte bu fabrikada çalıştıkları süre zarfında da hiçbir surette ücret

---

_kullanici_id=14288092&v_gelecek_sayfa=1,20.03.2019;*https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=1&v_donem=10&v_yasama_yili=&v_C.=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=&v_altbaslik=&v_mv=H%20DAYET%20AYDINER&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=22&v_kullanici_id=14288096&v_gelecek_sayfa=1*,20.03.2019;*https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=1&v_donem=10&v_yasama_yili=&v_C.=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=&v_altbaslik=&v_mv=H%20MMET%20%20L%20MEN&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=17&v_kullanici_id=14288095&v_gelecek_sayfa=1*, (Erişim tarihi: 20.03.2019.).

[464] Öztürk, *TBMM-10. Dönem*, s. 586-588.

[465] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 1, 1 Kasım 1957, s. 6-9; *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 1, 15 Kasım 1957, s. 15.

[466] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 2, 20 Şubat 1958, s. 238.

[467] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 26 Şubat 1960, s. 682.

[468] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 11, 5 Şubat 1960, s. 551.

almayacaklarını ifade etmiştir[469]. Yine Birand DP iktidarından önce Konya'da pancar ekimi için köylüler arasında kavgalar yaşandığı belirtilmiş ve kendi iktidarları döneminde şeker fabrikası ile bu sorunun çözüldüğünü ve Konya Ovası'nın genelinde pancar ekildiğini vurgulamıştır[470].

CHP Malatya Milletvekili Nüvit Yetkin, 1957 genel seçiminde Konya'da: "*Seçmen kütük ve listelerinde yazılı olmasa da elinde seçmen kart olanlar oy kullanır.*" kararını alan il seçim kurulunu eleştirerek DP'li muhtarlar ve idarecilerin birçok seçim kartı düzenlediklerini ve bu sayede daha önce oy kullanan DP'lilerin tekrar oy kullandıklarını iddia etmiştir[471]. Bunun yanında CHP Sivas Milletvekili Turhan Feyzioğlu da İnönü'nün Konya'yı ziyareti sırasında emniyet görevlilerinin İnönü'yü bekleyen kalabalığa cop, kırbaç ve gaz bombasıyla müdahale ettiğini belirtmiştir[472].

Bayındırlık icraatlarıyla ilgili konuşan CHP Gümüşhane Milletvekili Nihat Sargınalp, DP'nin plansız ve programsız iş yaptığını ifade etmiştir. Konya il genelinde 51 iş aracı olduğunu belirterek bunun Konya gibi bir il için yetersiz kaldığını ve en az bu sayının 200 olması gerektiğini vurgulamıştır[473].

Muhalefetin bu eleştirileri karşında iktidar, sıklıkla ülke genelindeki icraatlarına değinmiştir. Bayındırlık Bakanı Tevfik İleri, Konya Ovası'nın sulanması ve taşkınların önlenmesi doğrultusunda ildeki baraj inşaatlarını örnek göstermiştir[474]. 1958 yılı bütçe görüşmelerinde milletvekilleri tarafından Konya'da inşa edilen baraj, şeker fabrikası, et kombinası, büyük silo ve çimento fabrikası gibi yatırımlardan söz edilmiştir[475]. Bunların yanında topraklandırma faaliyetleri doğrultusunda Ereğli'ye bağlı Zengen köyünde bir örnek köy kurulduğu belirtilmiştir[476].

Konya'nın sorunları ile ilgili olarak Mustafa Bağrıaçık ise Belediye Kanunu görüşmelerinde söz almıştır. Bağrıaçık, konuşmasında şeker fabrikasının karşısındaki

---

[469] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 27 Şubat 1960, s. 913.
[470] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 27 Şubat 1960, s. 920.
[471] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 11, 16 Şubat 1960, s. 936.
[472] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 11, 15 Şubat 1960, s. 804, 884.
[473] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 2, 26 Şubat 1958, s. 804.
[474] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 6, 16 Ocak 1959, s. 471.
[475] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 2, 19 Şubat 1958, s. 7-8, 15-16, 20; *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 3, 25 Haziran 1958, s. 47.
[476] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 19 Şubat 1960, s. 470.

yolun Hoca Cihan köyüne ait olduğunu ve bu kısmın gecekondu ile dolu olduğunu ifade etmiştir. Belirtilen bu alanın belediye sınırları içine alınamadığından imar edilemediğini vurgulayan Bağrıaçık, mevcut kanunun değiştirilmesi gerektiğini savunmuştur[477].

11. Dönem'de A. Fahri Ağaoğlu, Reyhan Gökmenoğlu, Sıtkı Salim Burçak TBMM'deki çalışmalarıyla ön plana çıkan isimlerdendir. Bu dönemde Ağaoğlu 4 kanun teklifi ile 2 önerge, Burçak 4 kanun teklifi ile 1 önerge, Gökmenoğlu ise 9 kanun teklifi vermiştir. Bunun yanında Ağaoğlu 5 kez, Burçak ise 1 kez Meclis'te söz almıştır[478].

Sonuç olarak Meclis'te bu üç dönem içinde Konya'nın siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel ve idari sorunlarına değinilmiştir. Genellikle tarım ve hayvancılıkla ilgili sorunlar gündeme getirilmiş ve özellikle Konya Ovası'nın sulanması tartışılmıştır. Bunun yanında hayvan ıslahı da gündemde yer alan konulardan bir diğeridir. Son dönemde ise ülkenin içinde bulunduğu durum nedeniyle siyasi konularla ilgili tartışmalar öne çıkmıştır.

DP iktidarının 10 yıllık döneminde Konya milletvekilleri aynı oranda olmasa da TBMM'de etkili olmuştur. Milletvekillerinden özellikle A. Fahri Ağaoğlu, Hidayet Aydıner, Himmet Ölçmen ve S. Salim Burçak Melis'teki çalışmalarıyla ön plana çıkmıştır. Bu dönemde milletvekili sayısı olarak İstanbul, Ankara ve İzmir'den sonra gelen Konya, Meclis'te oldukça güçlü konumdadır. Aynı zamanda Konya milletvekillerinin büyük bir kısmı kamuoyunun takdir ettiği isimlerden oluşmuştur. Buna rağmen DP Dönemi'nde Konya'dan hiç bakan çıkmaması düşündürücüdür.

---

[477] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 13, 4 Mayıs 1960, s. 375.

[478] *https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=1&v_donem=11&v_yasama_yili=&v_C.=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=&v_altbaslik=&v_mv=ABDURRAHMAN%20FAHR%20%20A%20AO%20LU&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=11&v_kullanici_id=14288597&v_gelecek_sayfa=1*,20.03.2019;*https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=1&v_donem=11&v_yasama_yili=&v_C.=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=&v_altbaslik=&v_mv=SITKI%20SAL%20M%20BUR%20AK&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=6&v_kullanici_id=14288598&v_gelecek_sayfa=1*,20.03.2019;*https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.tutanak_sonuc?v_meclis=1&v_donem=11&v_yasama_yili=&v_C.=&v_birlesim=&v_sayfa=&v_anabaslik=&v_altbaslik=&v_mv=REYHAN%20G%20KMENO%20LU&v_sb=&v_ozet=&v_bastarih=&v_bittarih=&v_kayit_sayisi=9&v_kullanici_id=14288599&v_gelecek_sayfa=1,* (Erişim tarihi: 20.03.2019.).

1950-1960 yılları arasında Konya; 9. Dönem'de 17, 10. Dönem'de 19 ve 11. Dönem'de 21 milletvekili ile TBMM'de temsil edilmiştir. Bu süreçte 37 farklı isim milletvekilliği yapmıştır. 9. Dönem'de Ziya Barlas[479] ve Ö. Rıza Doğrul[480], 11. Dönem'de ise Sıtkı Koraltan[481] ve Halil Özyörük vefat etmiştir[482]. 10 Dönem'de Ziyad Ebüzziya, Muammer Obuz ve Rüştü Özal DP'den ayrılarak muhalefet saflarına katılmıştır.

TBMM'deki faaliyetleri dışında Konya milletvekilleri tatil dönemlerinde, seçimler öncesinde ve sonrasında köylere kadar giderek vatandaşların sorunlarını dinlemiş ve öncelikli ihtiyaçlarını tespit etmiştir. Bunun yanında DP'nin Konya'daki icraatları anlatılmıştır[483]. Özellikle iktidarın ilk yıllarında milletvekilleri esnafından memuruna, tüccarından çiftçisine, köylüsünden şehirlisine kadar toplumun her kesimiyle görüşmüştür[484]. Milletvekillerinin gezileri, belirli bir plan ve program doğrultusunda düzenlenmiştir. Buna göre gruplara ayrılan milletvekilleri, il genelinde 2 veya 3 haftalık gezilere çıkarak vatandaşlarla görüşmüştür[485]. Örneğin 1954'te 200'den fazla köye ulaşılmış ve vatandaşların istekleri belirlenmiştir[486].

Milletvekilleri ilçelerde başta kaymakam olmak üzere belediye başkanı, parti ileri gelenleri ve kalabalık bir halk kitlesi tarafından karşılanıyordu. Köylerde karşılama genellikle davullarla, tezahüratlarla ve kurbanlar kesilmek suretiyle yapılıyordu. Bu durumun yaşanmasında hükûmetin köylerde gerçekleştirdiği icraatlar etkiliydi. Yıllardan beri ihmal edildiklerini düşünen köylüler minnet

---

[479] *BCA*, f.030.10., y.77.514.21.4; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 14, 14 Nisan 1952, s. 360; Barlas'ın cenaze namazı 10 Mart 1952'de Kapı Camisi'nde kılınmıştır. Konya halkı çok sevdiği merhumu cenaze arabası ile değil omuzlar üzerinde Musalla mezarlığına kadar taşımıştır. *Yeni Meram*, 10 Mart 1952, S: 577, s. 1; Hulki Amil Keymen, "Dr. Ziya Barlas", *Yeni Meram*, 11 Mart 1952, S: 578, s. 1.

[480] *BCA*, f.030.10., y.77.514.22.4; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 14, 28 Nisan 1952, s. 501; 15 Mart 1952 tarihinde yaklaşık 10.000 kişinin katıldığı İstanbul'da düzenlenen büyük bir törenle Edirnekapı'da defnedilmiştir. *Yeni Meram*, 15 Mart 1952, S: 582, s. 1; *Yeni Meram*, 16 Mart 1952, S: 583, s. 1.

[481] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 4, 26 Temmuz 1958, s. 817.

[482] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 13, 8 Nisan 1960, s. 71.

[483] *Yeni Konya*, 30 Temmuz 1951, S: 769, s. 2; *Yeni Meram*, 21 Eylül 1951, S: 376, s. 1-2; *Yeni Meram*, 23 Nisan 1952, S: 623, s. 1; *Yeni Meram*, 5 Ekim 1952, S: 768, s. 1-2; *Yeni Meram*, 16 Şubat 1953, S: 900, s. 1-2; *Yeni Meram*, 24 Ekim 1953, S: 1053, s. 2; *Yeni Meram*, 15 Mart 1954, S: 1293, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Eylül 1955, S: 1820, s. 1; *Yeni Konya*, 16 Ağustos 1957, S: 2927, s.1; *Öz Demokrat Konya*, 21 Ekim 1959, S: 639, s. 1.

[484] *Yeni Meram*, 24 Eylül 1951, S: 379, s. 1.

[485] *Yeni Meram*, 21 Ağustos 1952, S: 727, s. 1-2; *Yeni Meram*, 7 Ekim 1953, S: 1138, s. 1.

[486] *Yeni Konya*, 17 Ekim 1954, S: 1489, s. 1.

duygularını: *"Şimdiye kadar ne milletvekili ne vali ne de teker yüzü görmedik. Allah sizlerden razı olsun."* şeklinde dile getiriyordu[487].

Özetle vatandaşlar; ayaklarına gelinmesinden, isteklerinin dinlenmesinden ve çözüme kavuşturulmasa da şikâyetlerinin dikkate alınmasından son derece memnundur. Milletvekillerin vatandaşla temas etmesi ve onları değerli hissettirmesi DP'nin Konya'da yükselmesinde etkili olmuştur.

IV. Siyasilerin Ziyaretleri

DP Dönemi'nde Konya'ya başta Cumhurbaşkanı Bayar olmak üzere TBMM Başkanı Refik Koraltan, Başbakan Menderes, bakanlar ve milletvekilleri gelmiştir.

A. Cumhurbaşkanı'nın Ziyaretleri

Celal Bayar, DP Dönemi'nde Konya'ya 7 defa gelmiştir. Cumhurbaşkanı olarak Konya'ya ilk resmi ziyaretini 4 Haziran 1951'de yapan Bayar, şehirde 3 gün kalmıştır. Cumhurbaşkanı'nı il sınırında vali, ordu komutanı, milletvekilleri, belediye başkanı, Cihanbeyli kaymakamı ve belediye başkanı, il jandarma alay komutanı ve siyasi parti başkanları karşılamıştır. Tutup mevkiinden itibaren yoğun bir kalabalık, Bayar'a gerek yollarda gerekse şehir merkezinde sevgi gösterilerinde bulunmuş ve yol boyunca 50'ye yakın kurban kesilmiştir. Memurlar ve ordu mensupları da Bayar'ı Gazi İlkokulu önünde bekliyordu. İlk konuşmasını belediye binasından yapan Bayar, Konya'nın en büyük ihtiyacının önce su ardından da yol olduğunu söylemiştir. Cumhurbaşkanı Konya için: *"Yol ve su meseleleri halledildiği takdirde bu şehir çalışkan halkıyla cennete dönecektir."* demiştir. Meram'daki vali konağında misafir edilen Bayar'ın şerefine orduevinde yemek verilmiştir[488].

Cumhurbaşkanı bu ziyaretinde siyasi parti teşkilatlarıyla görüşmüş, harayı gezmiş, yeni İş Bankası binasının ve Karaciğan Kiremit Fabrikası'nın açılışını yapmıştır. Ardından Beyşehir ve Kadınhanı ilçeleriyle Doğanbey, Sarayönü ve Başhüyük bucaklarında tetkiklerde bulunan Bayar, gittiği her yerde coşkuyla

---

[487] *Yeni Meram*, 25 Eylül 1952, S: 758, s. 1-2; *Yeni Meram*, 6 Ekim 1951, S: 391, s. 2.
[488] *Yeni Konya*, 4 Haziran 1951, S: 716, s. 1-2; *Zafer*, 5 Haziran 1951, S: 763, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Haziran 1951, S: 717, s. 1-2.

karşılanmıştır. Cumhurbaşkanı'nın bu ziyareti filme alınarak Şahin, Yeni ve İpek sinemalarında 1 hafta süreyle gösterilmiştir[489].

Cumhurbaşkanı Bayar'ın ikinci gelişi 4 Ocak 1952 tarihidir. Yolcu postasına bağlı özel bir vagonla Mersin'e gitmekte olan Bayar, yolu üzerindeki Konya'ya da uğramıştır. Bayar'ı vali, ordu müfettişi, belediye başkanı ve DP il başkanı Sarayönü'nde karşılamıştır. Baştanbaşa bayraklarla donatılan Konya'da halk istasyona akın etmiştir. Konya garında sadece bir çay içimlik süre kalabilen Bayar: *"Konya'nın layık olduğu saadete bir an evvel kavuşmasını dilerim."* diyerek yoluna devam etmiştir. Kaşınhanı, Çumra, Karaman, Ayrancı ve Ereğli istasyonlarından geçerken kendisini bekleyen kalabalığı da selamlayan Bayar, her istasyonda halkın isteklerini dinlemiştir. Cumhurbaşkanı, bu istasyonlardan geçerken davullar ve zurnalar çalınarak kurbanlar kesilmiştir[490].

Konya'yı üçüncü kez 12 Eylül 1953'te teşrif eden Bayar'ın yanında bu defa Başbakan Menderes de bulunuyordu. Misafirleri havaalanında 10.000'i aşkın kalabalık, coşku içerisinde sevgi tezahüratlarıyla karşıladı. Sayısı 300'ü geçen motorlu araç da yollarda misafirleri takip etti. Cumhurbaşkanı ile Başbakan iki gün Meram'daki vali konağında misafir edildi. Devletin zirvesi şeker fabrikası, et kombinası, Vakıflar İşhanı, Karaciğan Kiremit Fabrikası ek binası ve Bektaş Baran'a ait kiremit fabrikasının temellerini atmak üzere Konya'ya gelmiştir. Misafirler havaalanında her zaman olduğu üzere vali, belediye başkanı, ordu komutanı, milletvekilleri ve daire amirleri tarafından karşılanmıştır[491].

Cumhurbaşkanı'nın gelmesi nedeniyle baştanbaşa bayraklarla donatılan şehir gece de aydınlatılmıştır. Konya halkı büyük sevinç içerisindedir. Milletvekili Himmet Ölçmen, misafirler için: *"Şeker Fabrikaları, Et Kombinaları, elektrik santralleri, asfalt yolları, yer üstü ve yer altı sulama tesisleri ile donanmakta, kalkınmakta olan güzel, tarihi Konya'mıza hoş geldiniz, uğur, bereket getirdiniz."*

---

[489] *Yeni Konya*, 6 Haziran 1951, S: 718, s. 1-2; *Yeni Meram*, 2 Kasım 1951, S: 418, s. 1.
[490] *Ayın Tarihi*, Ocak 1952, s. 7; *Yeni Meram*, 4 Ocak 1952, S: 481, s. 1; *Yeni Meram*, 5 Ocak 1952, S: 482, s. 1; *Yeni Meram*, 6 Ocak 1952, S: 483, s. 1-2.
[491] *Yeni Meram*, 12 Eylül 1953, S: 1113, s. 1; *Vatan*, 14 Eylül 1953, S: 4429, s. 1-7; *Yeni Meram*, 14 Eylül 1953, S: 1115, s. 1-2; *Yeni Meram*, 15 Eylül 1953, S: 1116, s. 1-2.

demiştir. Misafirlerin şerefine orduevinde ve Dede Aile Bahçesi'nde yemek verilmiştir[492].

Celal Bayar 13 Haziran 1957'de Konya'ya dördüncü defa gelmiştir. Bayar'ı havaalanında Devlet Bakanı Celal Yardımcı, Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri, Vali Cemil Keleşoğlu, Ordu Komutanı Rüştü Erdelhun ve Belediye Başkanı Nafiz Tahralı karşılamıştır. Şehre doğru hareket eden Cumhurbaşkanı'na 150 kadar motorlu taşıt eşlik etmiş ve yine coşkulu bir kalabalık tezahürat etmiştir. Konya'nın su meselesini kesin olarak halledeceklerini söyleyen Bayar, Konya'yı bütün Türkiye'yi besleyen buğday ambarı yapacaklarını belirtmiştir[493].

Konya'da 3 gün kalacak olan Bayar, Meram'daki vali konağında misafir edilmiştir. Şehirde kaldığı süre içinde Mevlâna Müzesi'ni ziyaret eden Cumhurbaşkanı, inkılâpçı bir mütefekkir olarak tanımladığı Mevlâna'nın bir heykelinin Müze Meydanı'na dikilmesi tavsiyesinde bulunmuştur. Ardından Tatlıcak artezyeninde incelemelerde bulunan Bayar, burada köylülerle sohbet etmiş ve buraya 10 yıl sonra tekrar gelerek meyve ağaçlarının altında kuzu yiyeceğini söylemiştir. Bu sohbet sırasında isteyenler Cumhurbaşkanı'nın elini öpmüştür. Buradan haraya geçen Bayar, 1951'e göre daha gelişmiş bir hara bulduğunu söyleyerek memnuniyetini dile getirmiştir. Ardından şehirde açılan artezyen kuyularına da uğrayan Cumhurbaşkanı, akşam yemeğini şeker fabrikasında yemiştir. Gittiği her yerde coşkuyla karşılanan Bayar, şehirdeki son gününde Kız Enstitüsü, valilik, belediye, Konya Ticaret Odası, Turizm Bürosu, İzzet Koyunoğlu Müzesi ve Sille Barajı inşaatına uğramıştır. Yer altı sularıyla kurulan zirai tesisleri görmek için Güvenç köyüne de giden Bayar, akşam orduevinde şerefine verilen kokteyle katılmıştır[494]. Bayar 29 Ağustos 1957'deki beşinci gelişinde günübirlik olarak Afganistan Kralı Zahir Şah'a eşlik etmiştir[495].

Cumhurbaşkanı, Konya'ya 18 Ekim 1957'de DP mitinginde konuşmak ve Göksu Elektrik Santrali'ni açmak için altıncı kez gelmiştir. Havaalanında protokol tarafından karşılanan Bayar, şehre yine coşkulu bir kalabalık eşliğinde girmiştir. Cumhurbaşkanı, kendisini coşkuyla bekleyen halka ilk selamlamasını DP il binasının

---

[492] *Yeni Meram*, 13 Eylül 1953, S: 1114, s. 1-2; *Yeni Meram*, 15 Eylül 1953, S: 1116, s. 1-2.
[493] *Yeni Konya*, 13 Haziran 1957, S: 2868, s. 1-2; *Zafer*, 14 Haziran 1957, S: 2803, s. 1.
[494] *Yeni Konya*, 14 Haziran 1957, S: 2869, s. 1-2; *Yeni Konya*, 15 Haziran 1957, S: 2870, s. 1-2.
[495] *Yeni Konya*, 30 Ağustos 1957, S: 2939, s. 1.

balkonundan yapmıştır. Ardından DP mitinginde halka seslenen Bayar, ülke meseleleri hakkında konuşmuştur[496].

Cumhurbaşkanı Konya'ya son kez 23 Haziran 1958'de gelecek ve ordu karargâhının hizmete açılış töreninde bulunacaktır. Konya'ya bu kez otomobille gelen Bayar'a Millî Savunma Bakanı ve Konya milletvekilleri de eşlik etmiştir. İl sınırında protokol tarafından karşılanan Cumhurbaşkanı şerefine şeker fabrikası ve orduevinde yemek verilmiştir. Her zamanki gibi Meram'daki vali konağında misafir edilen Bayar'ın gelişi, şehirde heyecan uyandırmıştır. Kaldığı süre içinde ordu karargâhını açan Bayar; çarşı yangın yerini, Alâeddin Gazinosu'nu, İnce Minare'yi ve Karatay Medresesi'ni gezmiştir[497].

B. TBMM Başkanı ve Hükûmet Üyelerinin Ziyaretleri

DP iktidarında kabine üyeleri de Konya'ya gelmiştir. Vali, milletvekilleri, belediye başkanı ve komutan tarafından karşılanan hükûmet üyelerine halk yoğun ilgi göstermekteydi. TBMM başkanı, başbakan ve bakanlar vali konağında, harada veya orduevinde misafir ediliyordu[498].

24 Eylül 1950'de bayram nedeniyle Konya'ya gelen Tarım Bakanı Nihat Eğriboz, partililerle ve üreticilerle görüşerek Sarayönü'ndeki devlet çiftliğine gitmiştir[499]. Aynı yıl Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri Konya'ya gelirken Kulu ve Cihanbeyli'ye de uğrayarak buradaki okulları ziyaret etmiştir. Öğretmenler Derneği'nin Konya Lisesi'nde düzenlediği çaya katılan Bakan, para ile not veren ahlaksızlık yapan ve komünist olan öğretmenleri şiddetle telin etmiştir. İleri: *"En büyük vatan haini"* dediği komünist öğretmenlerin en kısa zamanda Millî Eğitim Bakanlığından tasfiye edileceğini belirtmiştir. Eski eserleri de gezen Bakan: *"Konya'da insan tarihte yaşar gibi. Mevlâna Türbesi'nde Türklüğün gururunu bir*

---

[496] *Yeni Konya*, 18 Ekim 1957, S: 2988, s. 1-2; *Yeni Konya*, 19 Ekim 1957, S: 2988, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Ekim 1957, S: 2989, s. 1.
[497] *Yeni Konya*, 23 Haziran 1958, S: 3207, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Haziran 1958, S: 3208, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Haziran 1958, S: 3209, s. 1.
[498] *Yeni Konya*, 4 Nisan 1951, S: 655, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Nisan 1951, S: 658, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Nisan 1951, S: 659, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Mart 1952, S: 575, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Temmuz 1954, S: 1410, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Eylül 1954, S: 1442, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Aralık 1954, S: 1550, s. 1.
[499] *Yeni Konya*, 27 Eylül 1950, S: 469, s. 1.

kere daha hissettim." demiştir[500]. Konya'ya ilk kez gelen Bakan İleri'ye Konya Belediye Meclisi tarafından fahri hemşerilik unvanı verilmiştir[501].

1951 yılında Konya'ya Sağlık, Millî Eğitim, Ulaştırma ve Tarım bakanları gelmiştir. Sağlık Bakanı Dr. Ekrem Hayri Üstündağ verem hastanesi, doğumevi, Ilgın kaplıcaları ve Karaman hastanesinde incelemelerde bulunmuştur[502]. Konya'ya otomatik telefon santrali müjdesi veren Ulaştırma Bakanı Seyfi Kurtbek ise yol yapım işlerini tetkik etmiştir[503].

Başbakan Menderes, Konya'ya 21 Mayıs 1952'de DP İl Kongresi için gelmiştir. Başbakan'ın gelmesi nedeniyle şehirde oluşacak yoğun kalabalık için ekmek, lokanta ve otel esnafının tedbirli olması istenmiştir[504]. Zira köylerden, bucaklardan ve ilçelerden binlerce vatandaş Konya'ya akın etmiştir[505]. Başbakan Menderes, TBMM Başkanı Koraltan, Dışişleri Bakanı Köprülü, Sağlık Bakanı Üstündağ, Bayındırlık Bakanı Zeytinoğlu ve Çalışma Bakanı Özsan, Kulu bucağında vali tarafından karşılanmıştır[506]. Menderes'in gelmesi nedeniyle Konya bayraklarla donatılmış, yol boyu kurbanlar kesilmiş ve 30.000 kişi Belediye Meydanı'nı doldurmuştur. Misafirler için öğle yemeği belediyede, akşam yemeği ise orduevinde verilmiştir[507].

Tarım Bakanı Nedim Ökmen 1952'de iki kez Konya'ya geldi. İlk gelişinde Konuklar Devlet Çiftliği ve harada, ikinci gelişinde ise Gözlü, Altınova ve Konuklar devlet çiftliklerinde tetkiklerde bulundu. Ardından Ereğli'de meyvecilik üzerinde incelemeler yapan Bakan, İvriz'deki Hitit eserinin bir ziraat abidesi hâline getirilmesini ve kayaların bozulmaması için de tunç ve bronz bir muhafaza ile çerçevelenmesini istedi[508]. Aynı yıl Konya'ya gelen Gümrük ve Tekel Bakanı Sıtkı

---

[500] *Yeni Konya*, 7 Ekim 1950, S: 479, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Ekim 1950, S: 480, s. 1.
[501] *Yeni Konya*, 9 Aralık 1950, S: 541, s. 1.
[502] *Yeni Konya*, 4 Nisan 1951, S: 655, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Nisan 1951, S: 658, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Nisan 1951, S: 659, s. 1.
[503] *Yeni Meram*, 2 Eylül 1951, S: 362, s. 1; *Yeni Meram*, 3 Eylül 1951, S: 363, s. 1-2.
[504] *Yeni Meram*, 16 Mayıs 1952, S: 644, s. 1; *Yeni Meram*, 20 Mayıs 1952, S: 647, s. 1; *Zafer*, 22 Mayıs 1952, S: 1115, s. 1.
[505] M. Abdullah Uraz, "Konya'nın Tarihi Günü", *Yeni Meram*, 23 Mayıs 1952, S: 650, s. 2.
[506] *Yeni Meram*, 21 Mayıs 1952, S: 648, s. 1-2; *Yeni Meram*, 23 Mayıs 1952, S: 650, s. 1-2.
[507] Başbakanla gelen heyet listesi için bk. *Yeni Meram*, 22 Mayıs 1952, S: 649, s. 1-2.
[508] *Yeni Meram*, 8 Mart 1952, S: 575, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Mart 1952, S: 576, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Mart 1952, S: 577, s. 1-2; *Yeni Meram*, 13 Eylül 1952, S: 746, s. 1; *Yeni Meram*,14 Eylül 1952, S: 747, s. 1; *Yeni Meram*, 16 Eylül 1952, S: 749, s. 1.

Yırcalı esnafın, tüccarların ve partililerin sorunlarını dinlemiştir[509]. 1953'te Millî Savunma Bakanı Kurtbek; Astsubay Okulu'nu, ordu karargâhını, askerlik dairesi başkanlığını teftiş etmiş ve ardından Müze'yi gezmiştir[510].

Konya'ya 1954 yılında Başbakan Menderes de dahil olmak üzere pek çok kabine üyesi gelmiştir. Şeker fabrikasının açılış törenine gelen Menderes'e Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, Devlet Bakanı Mükerrem Sarol, Maliye Bakanı Hasan Polatkan, Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu ve milletvekilleri de eşlik etmiştir[511]. Menderes, Mevlâna Müzesi'ni de ziyaret ederek müzenin kubbesinin en kısa zamanda onarılacağını söylemiştir. Başbakan'a eşlik eden Köprülü, müzedeki eserlerle ilgili ayrıntılı bilgiler vermiştir[512]. Aynı yıl Devlet Bakanı Osman Kapani eski eserleri gezmiş ve tarihi Dede Bahçesi'nde şerefine verilen ziyafette hazır bulunmuştur[513]. Bunların yanında Konya'daki tarım işçilerinin çalışma ve barınma meseleleriyle ilgili sorunları inceleyen Çalışma Bakanı Hayrettin Erkmen, müze ve eski eserleri de gezmiştir. Bakan için öğle yemeği harada, akşam yemeği ise Seli Halı Fabrikası'nda verilmiştir[514]. Sağlık Bakanı Dr. Behçet Uz da evcil hayvanlar sergisini açarak sağlık kurumlarını, harayı ve şeker fabrikasını gezmiştir[515].

Millî Eğitim Bakanı Celal Yardımcı ve Konya milletvekilleri, Vali Cemal Göktan tarafından 1954'te Kulu'da törenle karşılanmıştır. Kulu İlkokulu'nu ziyaret eden Bakan, ilçede ortaokul açılacağı müjdesini vermiştir. Yardımcı'yı Konya Hükûmet Meydanı'nda da coşkulu bir kalabalık karşılamıştır. Bakan için öğle yemeği şeker fabrikasında, akşam yemeği ise Kız Enstitüsü'nde verilmiştir. Yardımcı, Konya'da kaldığı sürede Konya Lisesi, Kız Öğretmen Okulu, İmam Hatip Okulu, Karma Ortaokulu ve Kız Enstitüsü'nü ziyaret etmiştir[516]. Aynı yıl Tarım Bakanı Ökmen, Altınova Devlet Üretme Çiftliği'ni Kadınhanı'na bağlayan, 56 km uzunluğunda ve 9 m genişliğindeki stabilize şosenin açılışını yapmıştır[517].

---

[509] *Yeni Meram*, 17 Eylül 1952, S: 750, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Eylül 1952, S: 751, s. 1.
[510] *Yeni Meram*, 2 Temmuz 1953, S: 1043, s. 1.
[511] *BCA*, f.030.01., y.2.14.5.
[512] *Yeni Meram*, 22 Eylül 1954, S: 1465, s. 1.
[513] *Yeni Meram*, 23 Temmuz 1954, S: 1410, s. 1.
[514] *Yeni Meram*, 2 Eylül 1954, S: 1442, s. 1.
[515] *Yeni Meram*, 13 Eylül 1954, S: 1457, s. 1-2.
[516] *Yeni Meram*, 22 Ekim1954, S: 1494, s. 1.
[517] *Yeni Meram*, 18 Aralık 1954, S: 1550, s. 1.

1955 yılında Sağlık Bakanı Dr. Uz, 2 kez Konya'ya geldi. İlk gelişinde Ereğli ve Karapınar'da temaslarda bulunan Uz, Beyşehir sağlık merkezinin de açılışını yaptı. Bakan için akşam yemeği şeker fabrikasında verildi[518]. Uz, ikinci gelişinde devlet hastanesi ile Ebe Okulu'nda tetkikler de bulundu[519]. Aynı yıl Devlet Bakanı Sarol, DP Konya İl Kongresi'ne katıldı[520] ve Millî Eğitim Bakanı Yardımcı da Konya Koleji'nin resmî açılışını gerçekleştirdi[521]. Devlet Bakanı Cemil Bengü, 1956'da Konya milletvekilleriyle birlikte Mevlâna Müzesi'ni ziyaret etmiş ve ardından Beyşehir'e giderek halkın isteklerini dinlemiştir. Bengü, Beyşehir'e giderken yol güzergâhı boyunca sevgi gösterileriyle karşılanmıştır. Bakan: *"Çok sevgili Konyalıları selamlamak benim için hayatımın en müstesna bahtiyarlıklarından biri olmuştur."* demiştir[522]. Aynı yıl TBMM Başkanı Koraltan, Adalet Bakanı Hüseyin Avni Göktürk'le Konya'ya gelmiştir. İl sınırında vali, belediye başkanı ve askerî erkân tarafından karşılanan misafirler şerefine şeker fabrikasında akşam yemeği verilmiştir. Koraltan ve Göktürk; Kadınhanı, Ilgın Akşehir, Karaman ve Ereğli'de tetkiklerde bulunmuştur. Gittikleri yerlerde halkın sevgi gösterileriyle karşılanmışlar ve onların isteklerini dinlemişlerdir[523].

Tarım Bakanı Esat Budakoğlu 1957'de Konya'ya 2 kez gelmiştir. İlk gelişinde harada, Et Kombinası'nda ve Tatlıcak'taki artezyende incelemelerde bulunan Bakan, ikinci gelişinde Çumra ve Ereğli'deki kımıl mücadelesini inceledi[524]. Budakoğlu, Konya'daki tarım çalışmalarında göstermiş olduğu başarılar nedeniyle Konya İl Tarım Müdürü Hamza Tanyaş'a takdirname verdi[525]. Devlet Bakanı Yardımcı ve Millî Eğitim Bakanı İleri de Cumhurbaşkanı'nı karşılamak için 1957'de Konya'ya gelmiştir[526]. Aynı yıl Sağlık Bakanı Nafiz Körez, devlet hastanesi ilave inşaatının temel atma töreninde hazır bulunmuştur. Bakan, ayrıca Hemşire Laborant Okulu'nun

---

[518] *Yeni Meram*, 6 Şubat 1955, S: 1598, s. 1.
[519] *Yeni Meram*, 15 Kasım 1955, S: 1877, s. 1.
[520] *Yeni Meram*, 28 Mayıs 1955, 1706, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Mayıs 1955, 1707, s. 1-2
[521] *Yeni Meram*, 12 Kasım 1955, S: 1874, s. 1.
[522] *Yeni Meram*, 31 Temmuz 1956, S: 2131, s. 1.
[523] *Yeni Meram*, 14 Ekim 1956, S: 2205, s. 1; *Cumhuriyet*, 15 Ekim 1956, S: 11572, s. 5; *Yeni Meram*, 15 Ekim 1956, S: 2206, s. 1; *Yeni Konya*, 16 Ekim 1956, S: 2634, s. 1.
[524] *Yeni Konya*, 14 Mart 1957, S: 2780, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Mart 1957, S: 2781, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Mayıs 1957, S: 2852, s. 1.
[525] *Yeni Konya*, 30 Mayıs 1957, S: 2854, s. 1.
[526] *Yeni Konya*, 13 Haziran 1957, S: 2868, s. 1.

kep giyme törenine katılmış ve şerefine verilen yemek nedeniyle şeker fabrikasına gitmiştir[527].

1958 yılında Konya'ya Bayındırlık, Tarım ve Sağlık bakanları geldi. Bayındırlık Bakanı İleri, ailesiyle Müze'yi gezdi ve Müze Meydanı'nın tanzimini inceledi[528]. Aynı yıl içinde Mevlâna ihtifalleri için ikinci kez Konya'ya gelen İleri, barajları tetkik etti[529]. Tarım Bakanı Ökmen ise 60.000 tonluk siloyu incelemiş ve ardından Mevlâna Müzesi'ni ziyaret etmiştir[530]. İkinci gelişinde Konya'nın hububat durumu ve hayvancılıkla ilgili sorunlar üzerinde incelemeler yapan Bakan[531], üçüncü gelişinde ise Mevlâna ihtifaline katılmıştır. Ayrıca ihtifaller için Konya'ya gelen Sağlık Bakanı Dr. Lütfi Kırdar da hastaneleri denetlemiştir[532].

Güney illerinde incelemelerde bulunan TBMM Başkanı Koraltan 26 Mart 1959'da Konya'ya uğramıştır. Müze ve eski eserleri gezen Koraltan için öğle üzeri şeker fabrikasında akşamda Torrance'de ziyafet verilmiştir. Belediye salonunda Kadınlar Birliği üyeleriyle bir toplantı da yapmıştır[533]. Aynı yıl Bayındırlık Bakanı İleri ile Devlet Bakanı ve Ulaştırma Bakanı Muzaffer Kurbanoğlu Konya'ya gelerek Mevlâna Müzesi'ni gezmiştir[534]. Ayrıca Tarım Bakanı Ökmen, Belediye Meclisi'nce Konya hemşerisi kabul edilmiş ve Bakan'a hemşerilik beratı haradaki ziyafette takdim edilmiştir[535]. Ekonomi ve Ticaret Bakanı Erkmen de DP Konya il kongresine katılmıştır[536]. Hemşerilik beratı alan Ökmen, Konya'ya daha sık gelmeye başlamıştır. Nitekim 1959'da dört kez daha şehre gelen Ökmen; Akşehir, Kadınhanı, Beyşehir, Karaman ve Ereğli'de incelemelerde bulunmuş, Mevlâna Müzesi'ni ziyaret etmiş ve harada misafir edilmiştir[537].

---

[527] *Yeni Konya*, 12 Mayıs 1957, S: 2836, s. 1.
[528] *Yeni Konya*, 27 Ocak 1958, S: 3065, s.1.
[529] *Yeni Konya*, 16 Aralık 1958, S: 3377, s. 1.
[530] *Yeni Konya*, 18 Mart 1958, S: 3115, s. 1.
[531] *Yeni Konya*, 7 Temmuz 1958, S: 3217, s. 1.
[532] *Işık*, 16 Aralık 1958, S:1, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Aralık 1958, S: 3378, s. 2; *Yeni Konya*, 18 Aralık 1958, S: 3379, s. 1.
[533] *Yeni Konya*, 26 Mart 1959, S: 4073, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Mart 1959, S: 4075, s. 1.
[534] *Yeni Konya*, 29 Mart 1959, S: 4076, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Mayıs 1959, S: 5024, s. 1.
[535] *Yeni Konya*, 11 Haziran 1959, S: 3521, s. 1.
[536] *Yeni Konya*, 19 Temmuz 1959, 3554, s.1; *Yeni Konya*, 20 Temmuz 1959, S: 3555, s. 1-2.
[537] *Yeni Konya*, 28 Ağustos 1959, S: 3594, s. 1; *Yeni Konya*, 29 Eylül 1959, S: 3625, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Aralık 1959, S: 3703, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Aralık 1959, S: 3706, s. 1.

DP Genel Merkezi'nin güney illerinde yaptığı tetkiklerden sonra TBMM Başkanı ve bazı vekiller Konya'ya uğramıştır. TBMM Başkanı Koraltan, Kayseri Milletvekili İbrahim Kirazoğlu'yla 1960'ta Konya'ya gelmiştir. İl sınırında vali, belediye başkanı ve DP il başkanı tarafından karşılanan misafirlere yol güzergâhında vatandaşlar sevgi gösterilerinde bulunmuştur. Koraltan orduyu, valiliği, belediyeyi ve DP il merkezini ziyaret etmiştir. Ardından Sille Barajı'na giderek tetkiklerde bulunmuştur[538]. Devlet Bakanı İzzet Akçal ve Adalet Bakanı Budakoğlu da il sınırında vali, belediye başkanı ve DP il başkanı tarafından karşılanmıştır. Bakanlar, Saray Sineması salonunda kalabalık bir topluluğa ülke sorunları ve güncel konularla ilgili konuşma yapmıştır. Akçal, resmî ziyaretlerinden sonra İzzet Koyunoğlu Müzesi'ni gezmiştir[539]. Aynı yıl Millî Eğitim Bakanı Atıf Benderlioğlu, Kız Lisesi ve Kız Sanat Enstitüsü'nü ziyarette bulunarak derslere girmiştir. Benderlioğlu'na eşi, vali, millî eğitim il müdürü ve Fransız kaymakamlar da eşlik etmiştir. Kız Sanat Enstitüsü'nde Bakan Benderlioğlu şerefine bir çay verilmiştir[540]. Tarım Bakanı Ökmen özel işleri nedeniyle 1960'ta bir kez daha Konya'ya gelmiştir[541].

Geçiş yolu üzerinde olması nedeniyle Konya, kabine üyeleri ve TBMM Başkanı'nın uğrak yeri olmuştur. 1953'te TBMM Başkanı Koraltan İstanbul'dan Adana'ya uçakla giderken bir süre Konya havaalanında konaklamış, vali ve mülki erkân havaalanında hazır bulunmuştur[542]. 1954'te İçişleri Bakanı Ethem Menderes, Adana'dan Ankara'ya geçerken Konya'ya uğramış ve çeşitli incelemelerde bulunmuştur. Vali, İçişleri Bakanı'nı Ulukışla'da karşılamış ve kendisine Cihanbeyli'ye kadar refakat etmiştir. Bakan için Konak Lokantası'nda yemek tertip edilmiştir[543]. 1957'de Devlet Bakanı Yardımcı Mersin'e giderken Konya'ya uğramıştır. Bakan'ı vali, milletvekilleri, belediye başkanı ve komutan karşılamıştır. Yardımcı kendisini karşılayan kalabalığa: *"Konya'nın, Mevlâna'nın aşıkıyım. Onun için size hemşehrilerim diye hitap ediyorum."* şeklinde seslenmiştir[544]. 1957'de

[538] *Yeni Meram*, 19 Mart 1960, S: 3423, s. 1; *Milliyet*, 20 Mart 1960, S: 3544, s. 5; *Yeni Meram*, 20 Mart 1960, S: 3424, s. 1.
[539] *Yeni Meram*, 23 Mart 1960, S: 3427, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Mart 1960, S: 3428, s. 1.
[540] *Yeni Konya*, 22 Mayıs 1960, S: 3858, s. 1.
[541] *Yeni Meram*, 18 Mart 1960, S: 3422, s. 1.
[542] *Yeni Meram*, 15 Ekim 1953, S: 1146, s. 1.
[543] *Yeni Meram*, 1 Mayıs 1954, S: 1338, s. 1.
[544] *Yeni Konya*, 14 Mayıs 1957, S: 2838, s. 1.

Burdur'dan Ankara'ya geçen Sağlık Bakanı Körez Konya'ya uğramış ve öğle yemeğini şeker fabrikasında yemiştir[545]. 1958'de Basın-Yayın ve Turizm Bakanı Server Somuncuoğlu, Eğirdir'e giderken Konya'ya uğrayarak tetkiklerde bulunmuştur. Konya'da bir turizm şubesi açılacağı müjdesini veren Somuncuoğlu, Konya milletvekilleri ve vali refakatinde Mevlâna Müzesi'ni gezmiştir[546].

C. Milletvekillerinin Ziyaretleri

Konya'ya DP Dönemi'nde iktidar ve muhalefet partilerinden milletvekilleri de gelmiştir. 1950'de DP Milletvekili A. Nihat Asya, Mevlâna'yı ziyaret etmiştir[547]. 1951'de DP milletvekilleri Abdullah Demirtaş, Ömer Bilen, Cemil Yardım, Hasan Remzi Kulu, Keşşaf Mehmet Kurkut, Rıza Topçuoğlu ve Gazi Yiğitbaşı, Konya İmam Hatip Okulu'nun açılış töreninde hazır bulunmuştur[548]. Başbakan Menderes, 1952'deki DP İl Kongresi'ne 100'e yakın milletvekili ile gelmiştir[549]. Aynı yıl Halil Sezai Erkut ve Ziya Soylu CHP'nin Cihanbeyli, Karapınar, Ereğli, Kadınhanı, Ilgın, Akşehir, Seydişehir, Beyşehir ve Çumra'da tertiplenen toplantılarına katılmıştır[550]. 1953'te Şemsettin Günaltay, Hasan Reşit Tankut ve Halil Sezai Erkut CHP İl Kongresi'nde hazır bulunmak üzere gelmiştir[551].

Konya'ya 1954'te CHP İl Kongresi için Şemsettin Günaltay ile Cahit Zamangil, miting için CMP Genel Başkanı Osman Bölükbaşı gelmiştir. Aynı yıl DP Milletvekili R. Salim Burçak müze ve eski eserleri gezmiştir[552]. 1955'te CHP Milletvekili Kâmil Kırıkoğlu, parti il kongresine katılmıştır. Osman Bölükbaşı da CMP İl Kongresi'nde hazır bulunmuştur[553]. 1956'da HP'den Yusuf Azizoğlu, parti merkezinde görüşmeler yapmıştır. Osman Bölükbaşı ile Milletvekili Tahir Taşer de

---

[545] *Yeni Konya*, 7 Ağustos 1957, S: 2918, s. 1.
[546] *Yeni Konya*, 31 Aralık 1958, S: 3392, s. 1.
[547] *Yeni Konya*, 3 Ağustos 1950, S: 418, s. 1.
[548] *Yeni Meram*, 7 Kasım 1951, S: 423, s. 1-4.
[549] *Yeni Meram*, 16 Mayıs 1952, S: 644, s. 1; *Zafer*, 22 Mayıs 1952, S: 1115, s. 1.
[550] *Öğüt*, 16 Nisan 1952, S: 222, s. 1; *Öğüt*, 21 Mayıs 1952, S: 227, s. 1.
[551] *Yeni Meram*, 26 Ocak 1953, S: 879, s. 1-2; *Yeni Meram*, 27 Ocak 1953, S: 880, s. 1-2.
[552] *Yeni Konya*, 14 Mart 1954, S: 1705, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Nisan 1954, S: 1744, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Ağustos 1954, S: 1438, s. 1.
[553] *Yeni Konya*, 18 Nisan 1955, S: 2092, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Temmuz 1955, S: 2195, s. 1.

CMP İl Kongresi ve miting için gelmiştir. Ayrıca CHP Cihanbeyli Kongresi'nde Osman Alişiroğlu ve Şerafettin Ayhan hazır bulunmuştur[554].

DP'nin 1957'deki il kongresine Hüseyin Fırat, Hilmi Dura ve Murat Ali Ülgen katılmıştır[555]. Aynı yıl Fethi Çelikbaş HP İl Kongresi'nde hazır bulunmuştur[556]. Osman Bölükbaşı; 1957'de CMP İl Kongresi'ne[557], 1958'de Hayri Çopuroğlu ve Osman Canatan ile birlikte açık hava toplantısına[558], 1959'da ise CKMP İl Kongresi'ne katılmıştır[559].

Konya'ya CHP Genel Başkanı İsmet İnönü 1957'de miting için, milletvekilleri Kasım Gülek, Halil Sezai Erkut ve Turhan Feyzioğlu da kongre için gelmiştir[560]. İnönü 1958'de milletvekilleri Faik Ahmet Barutçu, Turhan Feyzioğlu, Halil Sezai Erkut, Nihat Sargınalp, Kemal Güven, Naci Yıldırım, Kasım Gülek, Turgut Göle ve Necati İlter'le CHP İl Kongresi'ne katılmıştır[561]. Bu dönemde İnönü Konya'ya son kez milletvekilleri Ahmet Üstün, Hamza Eroğlu, Turhan Feyzioğlu ve Kemal Satır'la 1960'taki il kongresine katılmak için gelmiştir[562].

Özetle DP iktidarında Konya'ya önemli devlet adamı ve siyasi şahsiyetler gelmiştir. Bu süreçte devletin zirvesinde bulunan Cumhurbaşkanı Bayar 7 kez, TBMM Başkanı Koraltan 5 kez ve Başbakan Menderes de 3 kez Konya'ya gelmiştir. Devletin zirvesi geleceğinde şehirde bir bayram havası hâkim olup şehir bayraklarla donatılmakta ve akşam ışıklandırılmaktaydı. Özellikle cumhurbaşkanının gezileri filme alınmakta ve sinemalarda oynatılmaktaydı. Ayrıca bu dönemde Konya'ya muhalefet parti liderlerinden Osman Bölükbaşı sıklıkla gelirken İsmet İnönü ise 3 kez gelmiştir. Diğer illerin milletvekilleri ise genellikle parti kongreleri ve mitingler dolayısıyla uğramıştır.

---

[554] *Yeni Konya*, 2 Nisan 1956, S: 2447, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Temmuz 1956, S: 2543, s. 1; *Yeni Konya*, 1 Ekim 1956, S: 2620, s. 1; Hükûmet Meydanı'nda düzenlenen CMP mitingde Bölükbaşı, 157 dakika aralıksız konuşmuş ve iktidarı sert bir şekilde eleştirmeye devam etmiştir. *Yeni Konya*, 21 Mayıs 1956, S: 2493, s. 1.
[555] *Yeni Konya*, 30 Haziran 1957, S: 2884, s. 1; *Yeni Konya*, 1 Temmuz 1957, S: 2885, s. 1-2; *Yeni Meram*, 1 Temmuz 1957, S: 2461, s. 1-2.
[556] *Yeni Konya*, 9 Eylül 1957, S: 2949, s. 1.
[557] *Yeni Konya*, 19 Haziran 1957, S: 2873, s. 1.
[558] *Yeni Konya*, 19 Ocak 1958, S: 3058, s.1.
[559] *Öz Demokrat Konya*, 19 Ekim 1959, S: 637, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Ekim 1959, S: 3645, s. 1.
[560] *Yeni Konya*, 12 Ağustos 1957, S: 2923, s. 1-2; *Yeni Konya*, 17 Ekim 1957, S: 2987, s. 1.
[561] *Öz Demokrat Konya*, 22 Kasım1958, S: 328, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Kasım1958, S: 3353, s. 1.
[562] *Yeni Konya*, 8 Şubat 1960, S: 3758, s. 1.

İKİNCİ BÖLÜM

DP DÖNEMİ'NDE KONYA'DA EKONOMİK HAYAT

CHP iktidarının 1947'de Üçüncü Beş Yıllık Sanayi Planı hazırlıklarından vazgeçerek özel sektör ve tarım kesimine daha fazla ağırlık vermesiyle Türkiye ekonomisinde yön değişikliği başladı. Bu doğrultuda devletçiliğin yeni bir tanımını yapan CHP; altyapı yatırımları, ağır sanayi, madencilik ve enerji alanları dışındaki işletmeleri özel sektöre devretmeyi önerdi. 1948'den itibaren Marshall Planı'nın uygulanmasıyla tarıma verilen ağırlık ve sağlanan destek de arttı. Böylece CHP yönetimi iktisadi konularda ilk kez muhalefetin ve dış çevrelerin benimsediği görüşlerin önemli bir kısmını genel seçimler öncesinde benimsemiş görünüyordu. Ekonomideki bu yön değişikliği, DP iktidarında çok daha büyük bir istekle aynı istikamette ilerleyecekti[563].

Demokratların parti programına göre ekonomide özel girişim ile sermayenin faaliyeti esas alınarak özel teşebbüse serbestlik sağlanmalı ve güvenli çalışma ortamı oluşturulmalıdır. Faaliyet alanlarının sınırları belirlenmek şartıyla özel sektör ile devlet girişimleri birbirlerini tamamlayıcı bir ahenk içinde çalışmalıdır. Devletin doğrudan doğruya girişeceği iktisadi girişimler, özel sermayenin yetişemediği veya yeterli kâr görmediği için girişmediği alanlara yönelik olmalıdır. Devlet tarafından kurulup özel sektörde daha verimli işletilebileceği anlaşılan işletmeler özelleştirilmelidir[564].

Parti programı doğrultusunda hazırlanan hükûmet programlarında da iktisadi bünyenin feraha kavuşması için özel sektörün kendisini güvende hissetmesini sağlayacak tüm tedbirlerin alınacağı, özel sermayenin gelişmesine hızla yardım edileceği, ülkedeki mevcut sermayenin üretime aktarılmasının kolaylaştırılacağı, yabancı sermayeden faydalanılacağı belirtilmiştir. Hükûmet programının özünde, iktisadi alanda devlet sektörünün mümkün olduğu kadar daraltılması ve özel sektörün mümkün olduğu kadar genişletilmesi vurgulanmıştır. Bunun yanında devletin ancak zaruri hallerde iktisadi girişimlerde bulunması gerektiği ifade

---

[563] Şevket Pamuk, *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi Büyüme Kurumlar ve Bölüşüm*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 2017, s. 226-227.
[564] *Tüzük ve Program*, s. 27-28.

edilmiştir[565]. Neticede gerek parti gerekse hükûmet programlarında özel girişime vurgu yapılmış ancak devlet teşebbüsünden de tümüyle vazgeçilmemiştir. Dolayısıyla bu dönemde devletçilik ilkesinin tamamen terkedildiği söylenemez.

Sonuç olarak DP Dönemi'nde öngörüldüğü ölçüde liberal ekonomik sistem uygulanamamıştır. Bu dönemde 6224 Sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Yasası yürürlüğe konmuş ancak yabancı sermayeden de istenilen düzeyde gelişme sağlanamamıştır. Bunun sonunda devlet, ekonomik alanda yatırım yapmaya devam etmiştir. DP iktidarında devletin sanayi alanındaki ağırlığı artmış, özel girişime kredi ve vergi kolaylıkları sağlanarak bu kesimin geliştirilmesine de çaba sarf edilmiştir[566].

I. Sanayi Politikası

DP iktidarının ilk yıllarında gerek Kore Savaşı nedeniyle ihraç edilen tarım ürünlerinden elde edilen gelirler ve gerekse yeni kurulan Türkiye Sınai Bankası'nın özel sektöre sağladığı dış kaynaklı kredilerle iç kredi hacminin enflasyonist bir para politikasıyla desteklenmesi ülkedeki sanayi yatırımlarının finansmanında etkili olmuştur. Parti programında özel girişim, ülke ekonomisinin itici gücü olarak kabul edilmiş[567] ve kamu iktisadi kuruluşlarının özel sektöre satışı öngörülmüştür. Ancak özel sektörün bu işletmelerle ilgilenmemesi nedeniyle bir süre sonra bu hedeften vazgeçilmiştir[568]. İlerleyen süreçte iktidar, ekonomik sıkıntıları aşabilmek için bu kuruluşlardan yararlanmış ve bu nedenle kamu iktisadi teşebbüslerinin sayısı azaltılacağı yerde giderek artış göstermiştir. Nitekim bu dönemde Makine Kimya Endüstrisi Kurumu, Et ve Balık Kurumu, Türkiye Çimento Sanayi, Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı gibi önemli devlet girişimleri kurulmuştur[569].

---

[565] İrfan Neziroğlu-Tuncer Yılmaz, *Hükümetler, Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri (22 Mayıs 1950-20 Kasım 1961)*, C. 2, TBMM Başkanlığı Yay., TBMM Basımevi 2013, s. 753-754, 1018, 1090 ve 1203.

[566] Yabancı sermayenin petrol arama ilgisi nedeniyle Türkiye'de 7 Mart 1954'te Petrol Yasası kabul edilmiş ve hükûmet bu yasayla özel girişimle yabancı sermayeyi petrol alanına çekmeyi hedeflemiştir. Bu yasayla artık MTA Enstitüsü petrol aramayacaktır. Bu doğrultuda Konya bölgesinde de Turkish Gulf Oil Company ile Mobil Exploration Mediterranean şirketlerine petrol arama izni verilmiştir. Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 304-305, 324-325; Eroğul, *Demokrat Parti*, s. 135; *T.C. Resmî Gazete*, 17 Haziran 1958, S: 9934, s.19561; *T.C. Resmî Gazete*, 23 Ekim 1958, S: 10040, s. 20420; *Türkiye'de Toplumsal ve Ekonomik Gelişmenin 50 Yılı*, Yayın No: 683, DİE, Ankara 1973, s. 382.

[567] *Türk Sanayii ve Ticaretinde Gelişmeler 1950-1985*, T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Araştırma Planlama Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, 1987, s. 5-6.

[568] Pamuk, *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*, s. 227.

[569] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 308; Pamuk, *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*, s. 232.

Sanayi alanında önemli yatırımlar gerçekleştiren DP iktidarında Türkiye'de azot sanayi, petrol rafineleri ve et kombinaları kurulmuş; tekstil, çimento ve şeker sanayi ülke ihtiyaçlarını karşılar duruma getirilmiştir. Bunun yanında kamu iktisadi kuruluşlarının üretim faaliyetleri artmış ve özel sektörün sanayi alanındaki gelişme hızı da nispeten artış göstermiştir. Hatta özel sektör bu dönemde dokuma sanayinde devlet ile boy ölçüşür hâle gelmiştir[570].

DP Dönemi'nde Konya'da sanayi alanında yaşanan gelişmeler iktidarın ekonomik politikalarıyla örtüşmektedir. Bu dönemde devlet ve özel sektör tarafından gerçekleştirilen yatırımlar sonucunda il genelinde pek çok yeni fabrika kurulmuştur.

A. DP'nin Yatırımları

DP iktidara geldikten sonra Konya'da şeker fabrikası, et kombinası, çimento fabrikası ve yem fabrikası gibi önemli yatırımlar gerçekleştirildi. Yapılan bu yatırımlar Konya sanayisinin gelişmesinde önemli rol oynamış ve şehrin ekonomisine katkı sağlamıştır.

1. Şeker Fabrikası

DP iktidarında Konya'da bir şeker fabrikası açılması düşüncesi ilk olarak 1951'de gündeme geldi. Bunda şehrin fabrika için her türlü imkâna sahip olduğu görüşü etkili oldu. Nitekim yapılan araştırmalar sonucunda Konya'da yetişen pancarların %17-18 oranında şeker ihtiva ettiği ortaya konmuş ve bunun da iyi bir sonuç olduğu belirtilmiştir[571]. Kamuoyunda şeker fabrikası tartışmaları sürerken bu düşünce Bayar'a sunulmuştur. Cumhurbaşkanı'nın bu teklife olumlu yaklaşması ile konu farklı bir boyut kazanmıştır[572]. Böylece Konya Şeker Fabrikası çalışmalarına hızlı bir şekilde başlanarak Ticaret Odası'nda ilk toplantı yapılmıştır. Bu toplantıda fabrika müteşebbis heyet seçimine büyük ilgi gösteren tüccarlardan bazıları 2.000.000 TL vermeyi taahhüt etmiştir[573]. Yine Ticaret Odası'nda yapılan ikinci

[570] *Türk Sanayii*, s. 7-8.
[571] *Yeni Konya*, 14 Haziran 1951, S: 726, s. 1.
[572] *Yeni Meram*, 6 Ocak 1952, S: 483, s. 1.
[573] *Yeni Meram*, 8 Ocak 1952, S: 486, s. 1.

toplantıda Türkiye Şeker Fabrikaları Şirketi Genel Müdürü Esat Tekand da hazır bulunmuştur[574].

Fabrikayla ilgili 1952 Temmuz'unda önemli gelişmeler yaşandı. İlk olarak Başbakan Menderes, Konya Şeker Fabrikası'nın bir an önce tesis edilmesi için Konya DP Milletvekili Himmet Ölçmen ve Şeker Fabrikaları Genel Müdürü Tekand ile görüştü. Görüşme sonucunda Başbakan, yeterli sermaye toplanıncaya kadar gerek devletin gerekse millî banka ve kurumların bütün imkânlarını Konya Şeker Fabrikası'na tahsis etmeleri için ilgili bakanlıklara talimat verdi[575]. Ardından fabrikanın yerini tespit etmek için Ankara'dan bir heyet geldi ve aynı zamanda Konya ve Civarı Pancar Ekicileri Kooperatifi kuruldu. Kooperatifin kuruluşunda milletvekilleri Himmet Ölçmen ve Saffet Gürol ile birlikte Vali Kemal Hadımlı ve Genel Müdür Esat Tekand da hazır bulunmuştur. Burada bir konuşma yapan Tekand: *"Tamamen ilmi ve iktisadi bir görüşle fabrikanın Konya merkezinde kurulmasına karar verildi."* demiştir. Fabrikanın sermayesi çiftçinin oluşturacağı kooperatiften, sanayi teşekkülleri anonim şirketinden ve şeker şirketi ile millî bankalardan oluşturulacaktır[576].

Şeker fabrikası sayesinde Konya çiftçisi çok geniş bir sahaya pancar ekerek büyük bir kazanç sağlayacaktı. Ayrıca Konya'nın ülke hayvancılığında söz sahibi olması nedeniyle fabrikaya küspe kurutma tesisleri de ilave edilecekti. Bu nedenle şehirde bir bayram havası yaşanıyor, tüccar ve esnaf adına Konya Ticaret Odası, Cumhurbaşkanı ve Başbakan'a teşekkür telgrafları çekiyordu[577].

17 Temmuz 1952'de fabrikanın yeri İsmail Paşa Değirmeni çevresi olarak tespit edildi ve Başbakan, istimlak hazırlıklarının en kısa zamanda tamamlanmasını istedi. 560 dekar araziye kurulacak olan fabrikanın istimlak sahası; İsmail Paşa Değirmeni bitişiğinde, Veteriner Aşı Serum İstasyonu arkasında ve üst tarafındaki Beyşehir şosesine bitişik alanı kapsıyordu. İstimlak sahasında 25 tarla ile irili ufaklı 90 bağ bulunmaktaydı[578]. Hazırlıklar kapsamında Ankara'dan gelen iki yüksek

[574] *Yeni Meram*, 19 Ocak 1952, S: 486, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Ocak 1952, S: 503, s. 1-3.
[575] *Yeni Meram*, 3 Temmuz 1952, S: 682, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Temmuz 1952, S: 683, s. 1.
[576] *Yeni Meram*, 12 Temmuz 1952, S: 688, s. 1-2.
[577] *Yeni Meram*, 13 Temmuz 1952, S: 689, s. 1; *Yeni Meram*, 16 Temmuz 1952, S: 692, s. 1.
[578] *Yeni Meram*, 18 Temmuz 1952, S: 694, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Temmuz 1952, S: 700, s. 1.

mühendis istimlak sahasıyla sondaj yerlerini incelemiş ve sondajların yapılacağı yerleri tespit etmişti[579]. Fabrika için gerekli suyu sağlayacak olan sondaj çalışmaları sonucunda 15 m derinlikten 4 dakika 40 saniyede 639 lt su elde edilmişti. İnşaat sahası içinde 5 sondaj çalışması daha yapılacaktı. Bunun yanında Beyşehir'den gelen sulama kanallarından borular vasıtasıyla fabrikaya su getirilmesi de planlanmıştı[580].

Nihayet 5 Eylül 1952 tarihinde Konya Şeker Fabrikası inşaatı ihale edildi[581]. Tekand yaptığı açıklamada Pancar Ekicileri İstihsal Kooperatifi ile Konya Sınai Kalkınma AŞ'nin, şeker fabrikasını tahakkuk ettirecek olan Konya Şeker Şirketi'nin kurucu üyeleri olacağını belirtti. Beyşehir, Seydişehir, Bozkır, Çumra, Karaman ve Ereğli ilçelerinde de teşkilatlar kurulacağını ve buralarda da pancar ekimi yapılabileceğini belirten Tekand: *"Konya ilinde bir şeker fabrikası kurulmasının bir zirai kalkınma faktörü olarak yüksek derecede müessir olacağı şüphesizdir. Bu büyük davanın tahakkukunda çiftçinin fabrikalara mal sahibi olarak gelmesi gibi memleketimiz için iftihar edilecek bir gayenin tahakkukunu sağlama yolunda çiftçiyi kooperatiflere yazılmaya teşvik etmeyi en başta vazifelerimizden biri olarak saymaktayız."* demiştir. Konyalıların gerek çiftçi olarak gerekse sermayedar olarak üstüne düşeni yapacağına inandıklarını söyleyen Tekand, fabrikanın 2 yıl içinde faaliyete geçeceğini söylemiştir[582].

Fabrikanın bir kısım sermayesine ortak olmak üzere 50 yıl süre ve 2.750.000 TL sermaye ile Konya Sınai Kalkınma AŞ kurulmuştur[583]. İlk etapta bu ortaklığa talip olanların taahhütleri 1952 eylül sonu itibariyle 1.250.000 TL'yi bulmuştur. Ekim sonunda Hükûmet Alanı'ndaki Konak Oteli, Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğü tarafından 3 seneliğine kiralanmış ve Konya Şeker Şirketi ile Pancar Ekicileri Kooperatifi buraya yerleşmiştir[584]. Gün geçtikçe çalışmalarına hız veren şirket, pancar yetiştiricileri için Beyşehir, Çumra, Karaman, Ereğli ve Konya merkezde beş bölge şefliği oluşturarak buralara fen memurları tahsis etmiştir[585].

---

[579] *Yeni Meram*, 4 Ağustos 1952, S: 711, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Ağustos 1952, S: 731, s. 1.
[580] *Yeni Meram*, 25 Eylül 1952, S: 758, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Ekim 1952, S: 772, s. 1.
[581] *Yeni Meram*, 6 Eylül 1952, S: 739, s. 1.
[582] *Yeni Meram*, 25 Eylül 1952, S: 758, s. 1-2.
[583] *BCA*, f.030.18.01., y.132.34.1.
[584] *Yeni Meram*, 25 Eylül 1952, S: 758, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Ekim 1952, S: 784, s. 1.
[585] *Yeni Meram*, 11 Kasım 1952, S: 703, s. 1.

Konya Şeker Fabrikası'nın makine aksamı ise 15 Aralık 1952'de ihale edildi. Bir Fransız, bir Belçika ve iki Alman grubunun katıldığı ihale, 6 yılda taksitle ödenmek üzere 4.000.000 dolara yani yaklaşık 11.000.000 TL'ye Alman Arge Grubu'nda kaldı[586]. İhalelerin yapılmasından sonra hemen fabrikanın inşa edileceği alanın satın alınması işlemleri başlatıldı. Arazisini satmak isteyen vatandaşlar Şeker Şirketi'ne müracaat ederek satış işlemini gerçekleştiriyordu. Buna karşın arazisini satmak istemeyenler de bulunuyordu. Bu kişilerin arazileri ise istimlak yoluyla ve takdir edilen bedel üzerinden satın alındı[587]. Bedellere yapılan itirazlar reddedilerek fabrika sahasının istimlak işi 1953 martında tamamlandı[588].

Konya Şeker Fabrikası'nın en büyük hissedarı, üye sayısı sürekli artış gösteren Pancar Ekicileri Kooperatifi'ydi. Kooperatife en fazla katılım sırasıyla Çumra, Ereğli, Merkez ve Beyşehir ilçelerinden olup pancar ekmek isteyen çiftçiler bu kooperatife üye olmak zorundaydı. 1952'de 1.200 üye tarafından 600.000 TL'lik hisse taahhüdü gerçekleşen kooperatif hisselerine 1953'ün ilk iki ayında 1.000.000 TL'lik taahhütte bulunuldu[589]. 26 Nisan 1953'te yapılan toplantıda kooperatif başkanlığına Hasan Ulupınar seçildi ve kooperatifin Şeker Şirketi ile birlikte Kooperatif Bankası'na hissedar olması kararlaştırıldı[590]. Ardından Konya Sınai Kalkınma Şirketi, 2.750.000 TL ile Konya Şeker Fabrikası'na ortak olmaya karar verdi. Genel Müdür Tekand'ın açıklamaları doğrultusunda şeker pancarı ekimine başlandı[591]. Şirket ayrıca Merkez, Ereğli, Karaman, Çumra ve Beyşehir'de; tohum ambarları, gübre ve ziraat aletleri hangarları ile memur lojmanları gibi 750.000 TL'lik yeni tesis ve binalar da inşa edecekti[592].

13 Eylül 1953'te Cumhurbaşkanı Bayar ile Başbakan Menderes, Konya Şeker Fabrikası'nın temelini törenle atmış ve tüm şehir bayram havasına bürünmüştür[593]. Temel atma töreninden sonra da fabrika inşasına tüm hızıyla devam edilmiş ve 1954

---

[586] *Ayın Tarihi*, Aralık 1952, s. 29; *Yeni Meram*, 17 Aralık 1952, S: 839, s. 1.
[587] *Yeni Meram*, 9 Ocak 1953, S: 862, s. 1; İstimlâk bedelleri için bk. *Yeni Meram*, 4 Şubat 1953, S: 888, s. 1.
[588] *Yeni Meram*, 4 Mart 1953, S: 916, s. 1.
[589] *Yeni Meram*, 21 Ocak 1953, S: 874, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Mart 1953, S: 913, s. 1.
[590] *Yeni Meram*, 26 Nisan 1953, S: 969, s. 1; *Yeni Meram*, 27 Nisan 1953, S: 970, s. 1.
[591] *Yeni Meram*, 18 Ağustos 1953, S: 1092, s. 1; *Yeni Meram*, 13 Eylül 1953, S: 1114, s. 1.
[592] *Yeni Meram*, 27 Mayıs 1953, S: 1009, s. 1.
[593] *BCA*, f.030.01., y.2.14.5; *Yeni Meram*, 13 Eylül 1953, S: 1114, s. 1-2.

nisanında montaj işlerinin %90'ı bitirilmiştir[594]. Bu arada fabrika imtiyaz sahası 25 yıl süreyle; Konya ilinin tamamı ile Isparta'nın Şarkikaraağaç, Gelendost ve Yalvaç ilçeleri olarak belirlenmiştir[595].

Nihayet beklenen gün gelmiş ve 28 Ağustos 1954'te bayraklarla donatılan Konya Şeker Fabrikası, ilk pancar alımını törenle gerçekleştirmiştir. Büyük sevinç yaşayan vatandaşlar, kısa sürede tamamlanan fabrikaya sürekli ring yapan belediye otobüsleriyle akın etmiştir. Pancar arabaları davul ve zurnalarla karşılanmış, ilk dört pancar arabası sahiplerine birer saat hediye edilmiştir. Törende vali, belediye başkanı ve milletvekilleri de hazır bulunmuştur[596]. Akabinde ilçelerde de pancar alım işlemi başlamış, Ilgın ve Karaman'da kantara ilk gelen pancar ekicilerine de birer saat hediye edilmiştir. İlçelerdeki törenlere köylüler de katılmışlardır. 6 Eylül 1954 tarihinde faaliyete geçen fabrika, ilk Konya şekerini 9 Eylül 1954'te üretmiştir[597].

Konya Şeker Fabrikası, "*tatlı, mutlu ve kutlu bir gün*" olarak 19 Eylül 1954'te binlerce vatandaşın katıldığı törenle açıldı[598]. Törende Başbakan Menderes, Dışişleri Bakanı Köprülü, Maliye Bakanı Polatkan, Bayındırlık Bakanı Zeytinoğlu ve Devlet Bakanı Sarol da hazır bulundu. Başbakan konuşmasında*: "Konya'da yalnız, sanayi sahasında çalışmakla iktifa etmiyoruz, Konya'nın dertlerinden birisi de az yağmur olan bölgelerden olmasıdır. Bu itibarla, su işleri büyük bir ehemmiyet arz eder. Bir taraftan Konya'nın sanayileşme, bu suretle ileri ve medeni kalkınmasına çalışırken, diğer taraftan ezeli ve ebedi derdi olan susuzluğuna çare bulacağız."* diyerek Konya'nın su sorununa da değinmiştir[599].

Himmet Ölçmen ise fabrikanın Konya halkı ve çiftçileri tarafından kurulan 10.000.000 TL sermayeli bir şirketin[600] eseri olduğunu belirtmiştir. Sermayenin

---

[594] *Yeni Meram*, 11 Nisan 1954, S: 1322, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Nisan 1954, S: 1324, s. 1.
[595] *BCA*, f.030.18.01., y.02.135.42.18; *Yeni Meram*, 11 Temmuz 1954, S: 1398, s. 1.
[596] *Yeni Meram*, 29 Ağustos 1954, S: 1443, s. 1; Konya, Adapazarı, Amasya ve Kütahya şeker fabrikalarının maliyeti, 49.450.000 TL'si dış finansman olmak üzere toplam 103.000.000 TL'dir. *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 5, 18 Aralık 1955, s. 16.
[597] *Yeni Meram*, 1 Eylül 1954, S: 1446, s. 1; *Yeni Meram*, 6 Eylül 1954, S: 1451, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Eylül 1954, S: 1451, s. 1.
[598] *BCA*, f.030.01., y.1.8.8.1; M. Nedim Güntel, "Şeker Fabrikamız", *Yeni Meram*, 19 Eylül 1954, S: 1462, s. 1; M. Emin Bolay, "Bugün Konya'nın Mutlu ve Kutlu Günüdür", *Yeni Meram*, 19 Eylül 1954, S: 1462, s. 2.
[599] *Yeni Meram*, 19 Eylül 1954, S: 1462, s. 1-2; *Yeni Meram*, 20 Eylül 1954, S: 1462, s. 1.
[600] Konya Şeker Fabrikası AŞ'nin 99 yıl süre ve 10.000.000 TL sermayeyle kurulmasına 15 Şubat 1954'te Bakanlar Kurulu tarafından izin verilmiştir. *BCA*, f.030.18.01.02., y.135.17.6.

1.000.000 TL'sinin Eskişehir Pancar Kooperatifi, 1.000.000 TL'sinin Türkiye Şeker Fabrikaları Şirketi, 5.000.000 TL'sinin Konya Pancar Ekicileri Kooperatifine ait olduğunu ifade eden Ölçmen, geriye kalan 3.000.000 TL'sinin de Konya tüccarları tarafından kurulan Konya Sınai Kalkınma AŞ tarafından temin edildiğini söylemiştir. Sonuçta Ölçmen, toplam sermayenin 3.000.000 TL'sinin Konyalı girişimcilere ait olduğunu, hükûmetin nakit ve kredi yoluyla büyük yardımlarda bulunduğunu ortaya koyuyordu[601]. Konya Şeker Fabrikası'nın maliyeti ise 30.285.684,77 TL'yi bulmuştur[602].

Fabrika, ilk kampanya dönemi olan 1954'te 98.000 ton pancar işlemiş ve 16.000 ton şeker üretmiştir[603]. Şeker pancarının yaklaşık 150.000 dönüm araziye ekildiği 1958 yılı beşinci kampanya dönemine 25.000 çiftçi katılmıştır[604]. Bu dönemde işlenen 216.240 ton pancardan 35.272 ton şeker elde edilmiştir. İşlenemeyen 25.000 ton şeker pancarı da ülkedeki diğer fabrikalara sevk edilmiştir. 1959 yılı kampanya döneminde ise 268.300 ton pancardan 43.408 ton şeker üretimi gerçekleşmiştir[605].

Üretime geçen fabrika, şehirde önemli değişikliklere yola açmıştır. Ağustos ayının sonunda başlayıp yaklaşık 4 ay süren kampanya dönemi boyunca şehrin sokakları ve yolları; pancar getiren, küspe götüren ve şeker çuvalları taşıyan taşıtlarla dolmuştur. Ayrıca şehrin işsizlik sorununa da çare olan fabrikada yüzlerce işsiz istihdam edilmiştir.

2. Et Kombinası

Konya'da bir et kombinası kurulmasına 1951 yılının başlarında karar verilmiş ve kombinanın ihalesi TMO tarafından yapılmıştır[606]. Kombinaya ait malzemeler şubat ayında Amerika'dan İskenderun limanına gelmiştir[607]. Kombinanın yerini görmek için Konya'ya gelen Amerikalı Veteriner Hekim J.W. Williamson, şehrin

---

[601] *Yeni Meram*, 19 Eylül 1954, S: 1462, s. 1-2; *Toprağın Tadı,* S. 18, 60. Yıl Özel Sayısı, Konya Şeker Sanayi ve Ticaret AŞ Yay., s. 65-66.
[602] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 2, 20 Şubat 1958, s. 321.
[603] *Yeni Meram*, 12 Eylül 1955, S: 1811, s. 1.
[604] *Yeni Konya*, 27 Ağustos 1958, S: 3267, s. 1.
[605] *Yeni Konya*, 30 Aralık 1958, S: 3391, s. 1; *Yeni Konya*, 29 Ocak 1960, S: 3748, s. 1.
[606] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 4, 8 Ocak 1951, s. 115; Kombina daha sonraki süreçte Et Balık Kurumu'na devredilmiştir. *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 3, 25 Haziran 1958, s. 47.
[607] *Yeni Konya*, 7 Şubat 1951, S: 600, s. 1.

hayvancılıktaki durumunu Teksas'a benzeterek kombina inşası için olumlu görüş bildirmiştir[608]. Hükûmet de satın alınan arsa için valiliğe 35.010 TL göndermiştir[609]. Bu süreçte kamuoyunda Amerikalıların kombinayı askıya aldıkları iddia edilmiş ve CHP İl Kongresi'nde de kombina işinin suya düştüğü söylenmiştir. Ancak bu iddialar gerçeği yansıtmamış ve kombinaya ait makineler 1951 Haziran'ından itibaren şehre gelmeye başlamıştır[610]. Tahmini maliyeti 3.163.679 TL olarak hesaplanan kombina için ilk etapta 1.454.880 TL ödenek alınmıştır[611].

Nihayet 1952'de inşa edilmeye başlanan kombinanın resmî temel atma töreni 14 Eylül 1953'te yapılmıştır. Cumhurbaşkanı Bayar ile Başbakan Menderes'in de hazır bulunduğu törende kombinanın temeli, İşletmeler Bakanı Sıtkı Yırcalı tarafından atılmıştır[612]. 160.000 m^2 genişliğinde bir alana kurulacak kombinada, 9 depo ve 2.000 kw gücünde iki dizel elektrik grubu bulunacaktır[613].

1955 yılının sonunda deneme çalışmaları bitirilen kombina artık resmî açılışı beklemeye başlamıştır[614]. 5.087.278 TL'ye mal olan kombina[615] ile hayvan kesiminin organize edilmesi, mezbahalarda ziyan olan tali unsurların değerlendirilmesi, mevsime bağlı kalmaksızın et ürünlerinde fiyat istikrarının sağlanması ve piyasaya sağlıklı et verilmesi amaçlanmıştır[616]. Kurum müdürü Nevzad Özgen'e göre kombinada hayvanın sesi hariç her yerinden yararlanılmakta ve tesislerde 127 çeşit madde üretilmektedir. Koyun kesimi olarak Türkiye'nin en büyüğü olan kombinanın günlük kesim kapasitesi 3.680 koyun ve 83 sığırdır[617]. Bunun yanında kombinanın seksener tonluk iki soğuk hava deposu da halkın hizmetine açılmıştır. Buna göre vatandaşlar istediği zaman gıda maddesini toptan ya da perakende olarak soğuk hava

---

608 *Yeni Konya*, 27 Şubat 1951, S: 620, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Şubat 1951, S: 621, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Mart 1951, S:624, s. 1.
609 *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 8, 15 Haziran 1951, s. 245.
610 *Yeni Konya*, 8 Mayıs 1951, S: 689, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Haziran 1951, S: 725, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Temmuz 1951, S: 752, s. 1.
611 *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 13, 20 Şubat 1952, s. 206.
612 *Yeni Meram*, 27 Şubat 1953, S: 911, s. 1; *Yeni Meram*, 13 Mart 1953, S: 925, s. 1; *Yeni Meram*, 27 Mart 1953, S: 939, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Eylül 1953, S: 1115, s. 1.
613 *Yeni Konya*, 8 Ocak 1956, S: 2365, s. 1-4.
614 *Yeni Meram*, 14 Kasım 1955, S: 1876, s. 1-2.
615 *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 4, 25 Haziran 1958, s. 57,59,65.
616 *Yeni Meram*, 24 Mart 1954, S: 1304, s. 1.
617 *Yeni Konya*, 6 Ocak 1956, S: 2363, s. 1.

deposuna cüzi bir ücret karşılığı getirebilecek ve istediği zaman geri alabilecektir[618]. Kombinanın bir diğer hizmeti ise kentin buz ihtiyacını karşılayacak olmasıdır. Son derece modern bir tesis olan Konya Et Kombinası'nın resmî açılışı ise 7 Ocak 1956'da saat 15.00'da büyük bir törenle gerçekleşmiş ve törende Bayar ile Menderes de hazır bulunmuştur[619].

Konya Et Kombinası sadece Konya için değil tüm ülke için önemli bir tesistir. Bu sayede Konya'da hususi kesim neredeyse tarihe karışmış ve tüm kasaplarda kombina eti satılmaya başlanmıştır. Kombinanın ilk 3 aylık sürecinde 600 baş sığır ve 10.216 baş koyun olmak üzere toplam 10.816 baş kasaplık hayvan kesimi yapılmıştır[620]. Halkın yoğun talebi ve isteği üzerine Zafer ve Cumhuriyet meydanları gibi şehrin çeşitli yerlerinde kombina satış şubeleri de açılmıştır. Bunun yanında kombina, İstanbul'un et ihtiyacının yarısını Ankara'nın da mühim bir kısmını karşılamaktadır[621]. Konya'da açılan kombina, hayvancılığın daha da gelişmesine imkân sağlamıştır. 1958'in ilk yedi ayında 126.245 koyun ve 16.589 sığır satın alan kombina, besicilere 24.000.000 TL ödeme gerçekleştirmiştir[622]. Bu durum alandaki gelişmenin bir göstergesidir.

3. Çimento Fabrikası

Konya'da çimento fabrikası için girişimlere ilk olarak DP iktidarında başlandı[623]. Kamuoyunda kalker, kil, alçı ve kum gibi ham maddelerin Konya'da bir çimento fabrikasına imkân tanıdığı, kömürün ise Zonguldak ve Tavşanlı'dan sağlanabileceği tartışılıyordu[624]. Fabrika için ilk somut adım 1953'te atıldı ve MTA'dan bir mühendis etütlere başladı. Ardından tesisine karar verilen fabrikanın inşası için Türkiye Çimento Sanayi TAO Müteşebbis Heyeti, 15 Ekim 1953 tarihine kadar teklif istedi[625]. Harekete geçen Konya Ticaret Odası, çimento fabrikası için

---

[618] *Yeni Konya*, 31 Mayıs 1956, S: 2503, s. 1.
[619] Feyzi Halıcı, "Et Kombinasında İki Saat", *Yeni Konya*, 7 Ocak 1956, S: 2364, s. 2; *Yeni Meram*, 7 Ocak 1956; S: 1929, s. 1-3; *Yeni Konya*, 8 Ocak 1956, S: 2365, s. 1-4.
[620] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 6, 8 Aralık 1958, s. 56.
[621] *Yeni Konya*, 4 Mart 1957, S: 2770, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Mart 1958, S: 3099, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Aralık 1958, S: 3366, s. 1.
[622] *Yeni Konya*, 20 Ağustos 1958, S: 3259, s. 1.
[623] *Yeni Meram*, 5 Ocak 1952, S: 482, s. 1.
[624] Kazım Köroğlu, "Şehrimizde Bir Çimento Fabrikası Kurulamaz mı?", *Yeni Konya*, 29 Nisan 1951, S: 680, s. 2; *Yeni Meram*, 7 Ağustos 1952, 714, s. 2.
[625] *Yeni Meram*, 25 Şubat 1953, 909, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Ağustos 1953, 1091, s. 1.

5.000.000 TL sermayeli bir anonim şirket kurduğunu ve 52 kurucu hissedarın her birinin 50.000 TL yatırdığını açıkladı. Ayrıca 100 TL tutarındaki hisse senetlerinin herkes tarafından alınabileceği duyuruldu. İstasyon civarında kurulması düşünülen fabrika ilk hesaplamalara göre 9.000.000 TL'ye mal edilecek ve yaklaşık 2 yılda tamamlanacaktı[626].

1953 yılı sonlarından itibaren ülke genelinde inşa edilecek çimento fabrikaları için firmalar teklif vermeye başlamıştır[627]. Türkiye İş Bankası, Emlak Kredi Bankası, T.C. Ziraat Bankası ve Ankara Belediyesi Çimento Fabrikası Türk AŞ'nin iştirak ettiği Türkiye Çimento Sanayi Şirketi tarafından yaptırılacak fabrikalar için 160.000.000-170.000.000 TL sarf edilecektir. 1954'ün başlarında yapılan ve aralarında Konya çimentonun da bulunduğu 20 çimento fabrikasının ihalesine 14 yabancı firma katıldı. Firma yetkilileri Türkiye'deki bu yatırımın II. Dünya Savaşı'ndan sonra yapılan en büyük sanayi hamlesi olduğunu ifade ediyordu. İhalelerin yedisini Fransız, on ikisini Alman ve birini de İtalyan firması almıştır. Bu fabrikalarla ülkedeki çimento üretim kapasitesinde 1.830.000 tonluk bir artış sağlanacak ve fiyatlarda ton başına 180-250 TL'den 80-90 TL'ye düşecekti[628].

Kurucu üye kaydına başlayan Konya Çimento Fabrikası'na katılım yüksek olmuş ve 115 tüccar başvuruda bulunmuştur[629]. Nihayet Bakanlar Kurulu tarafından merkezi Konya'da olmak üzere 90 yıl süre ve 6.200.000 TL sermaye ile kurulacak Konya Çimento Sanayi Türk AŞ'ye 16 Şubat 1954'te izin verildi[630]. Onaydan sonra Konya Çimento Fabrikası'na ait sözleşmeyi nihayete erdirmek üzere Konya milletvekilleri ve tüccarlarından oluşan bir heyet 8 Ocak 1955'te Almanya'ya giderek ihaleyi üstlenen Krupp Firması ile sözleşme imzaladı. KTO Başkanı ve Konya Milletvekili Muhittin Güzelkılınç yaptığı açıklamada tamamen yerli sermaye ve Konyalı tüccarların iştiraki ile kurulacak olan fabrikanın 14.000.000 TL'ye mal edileceğini söyledi. Sözleşmeye göre Krupp Firması fabrikayı bir yıl kendi personeli ile çalıştıracak ve bu süre sonunda stajını tamamlayan Türk işçileri, onların yerini alacaktı. Heyetin başarıyla dönmesi, şehirde büyük bir memnuniyet yaratmıştı. Bu

[626] *Yeni Meram*, 11 Ekim 1953, s. 1.
[627] *Yeni Meram*, 11 Kasım 1953, 1172, s. 1.
[628] *Yeni Meram*, 18 Ocak 1954, S: 1239, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Ocak 1954, S: 1247, s. 1.
[629] *Yeni Meram*, 5 Ağustos 1954, S: 1423, s. 1; *Yeni Meram*, 5 Kasım 1954, S: 1508, s. 1.
[630] *BCA*, f.030.18.01.02., y.137.94.7

sevincin ifadesi olarak heyet, şehir merkezinden Tutup'a kadar olan yolda birçok tüccar, esnaf ve çeşitli kuruluşlar tarafından coşkuyla karşılandı[631].

Horozluhan mevkiinde kurulacak olan fabrikanın mali formaliteleri 1955 ağustosunda tamamlandı. Krupp Fabrikası Başmühendisi Herr Spernav, Türkiye Çimento Sanayi Genel Müdür Yardımcısı Cavit Borçbakan'la birlikte fabrikanın kurulacağı yeri kesin olarak belirledi. Konya Çimento Sanayi AŞ, 1955'te şantiye binaları için satın alma işlemlerine başlamıştır[632]. Ardından Herr Spernav, Milletvekili Himmet Ölçmen'le birlikte Konya'ya gelerek tatbikat projeleri etütlerini bitirmiştir[633]. 31 Mart 1957'de Konya Çimento Sanayi Türk AŞ hissedarlarının yaptığı olağan yıllık toplantısında şirket sermayesinin 12.200.000 TL'ye yükseltilmesi kararlaştırıldı ve Konya Çimento Fabrikası'nın temeli törenle atıldı. Hacı Veyiszade Mustafa Kurucu'nun dua ettiği törende Konya milletvekilleri Güzelkılınç ile Ölçmen, şirket hissedarları ve kalabalık bir halk topluluğu da hazır bulundu. 15.000 m^2ye kurulacak fabrika, yıllık 150.000 ton çimento üretim kapasitesine sahip olacaktı[634].

DP iktidarında Konya'da artık tarımın yanında büyük sanayi tesisleri de yükselmeye başlamıştı. Bu durum sanayi şehri olma yolunda atılan büyük adımlardandı. Konya'da şeker fabrikasından sonra yerli sermaye ve yerli teşebbüsün eliyle ikinci büyük fabrika kuruluyordu[635]. 30.000.000 TL'ye mal olacak fabrika inşaatının 1959 temmuzunda büyük bir kısmı bitirilmiş ve fabrika malzemelerinin %85'i getirilmiştir[636].

4. Yem Fabrikası

Konya Et Kombinası sitesi dahilinde 1957'de Tiftik-Yapağı AŞ tarafından kurulan Yeşil Yem Kurutma Fabrikası günde 24 ton yonca işleme kapasitesine

---

631 Heyette milletvekillerinden Himmet Ölçmen, Fahri Ağaoğlu, Muhittin Güzelkılıç; tüccarlardan Hilmi Kulluk, Mehmet Civelek, Kemal Ali Erkan; Ofis Bölge Müdürü Nafiz Tahralı, Çimento Sanayi Genel Müdür Yardımcısı Cavid Borçbakan bulunuyordu. *Yeni Meram*, 6 Ocak 1955, S: 1568, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Şubat 1955, S: 1599, s. 1-2.

632 *Yeni Meram*, 27 Ağustos 1955, S: 1797, s. 1; *Yeni Meram*, 31 Ağustos 1955, S: 1801, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Eylül 1955, S: 1825, s. 1.

633 *Yeni Konya*,16 Ocak 1956, S: 2373, s. 1.

634 *Yeni Konya*, 1 Nisan 1957, 2798, s. 1.

635 Asöcal, "Çimento Fabrikası", *Yeni Meram*, 20 Eylül 1955, S: 8211, s. 2.

636 Fabrika 1963'te işletmeye açılmıştır. *Konya İl Yıllığı 1967*, s. 469; *Yeni Konya*, 13 Temmuz 1959, 3549, s. 1.

sahipti. Ancak bu üretim, Konya'da yonca ziraatının geniş olması nedeniyle yetersiz gelmekteydi. Bu nedenle mevcut tesisin genişletilmesi veya ikinci bir tesisin kurulması gündeme geldi ve 1958'de Yem Sanayi Fabrikası kuruldu. Fabrikada sığır, koyun ve tavuk yemi olarak arpa, yulaf, çavdar, yonca, küspe, balık ve kemik unlarından yem üretilecektir[637]. 2.500.000 TL'ye mal olan fabrika 1958'de 194.430 kg, 1959'da 1.648.027 kg ve 1960'ta 1.323.419 kg üretim gerçekleştirmiştir[638].

Yem Sanayi Genel Müdürü Burhaneddin Doruk yaptığı açıklamada: *"Konya yem fabrikasının istihsal kapasitesi saatte iki tondur. Bu yemlerle beslenen hayvanların günde 1 kg aldıkları tespit edilmiştir. Çünkü yemlerimiz hububat, bakliyat, şeker fabrikası, yağ fabrikası, bira fabrikası artıklarıyla et ve balık kombinası atıklarından ayrıca vitamin ve antibiyotiklerle takviye edilmektedir."*[639] diyerek fabrikanın Konya için önemine değinmiştir.

B. Özel Teşebbüs Yatırımları

DP Dönemi'nde Konya'da özel sektör eliyle de önemli yatırımlar gerçekleştirildi. Tahıl ambarı olan Konya'da yeni un fabrikalarının kurulması doğal bir süreçti. Nitekim DP'nin iktidara geldiği ilk aylarda Meram Dere'de su tribünü ile çalışan ve günlük 150 çuval un yapabilme kapasitesine sahip olan Kamer Un Fabrikası kuruldu[640]. Ardından 1951'de Konya'nın sanayi bölgesi olan Eski Meram Yolu'nda bir un fabrikası daha faaliyete geçti[641]. Un fabrikaları arasında şehir için asıl önemli yatırım Ova Un Fabrikası'dır. Bu fabrikayı tesis etmek ve işletmek amacıyla 1951'de 50 yıl süre ve 555.000 TL sermaye ile Konya Değirmencilik TAO kuruldu[642]. Süleyman Taşpınar, Sabri Köylüoğlu ve arkadaşları tarafından kurulan ortaklık, Ova Un Fabrikası için harekete geçti[643]. Fabrikanın temel atma töreni Konyalı ve Adanalı müteşebbis tüccarların katılımıyla 12 Ekim 1952'de yapıldı. Törende vali ve milletvekilleri de hazır bulundu[644]. Ova Un Fabrikası, şeker fabrikası için ayrılan sahanın karşısında inşa edilecek ve fabrikanın kapasitesi 120 ton

[637] *Yeni Konya*, 2 Temmuz 1958, S: 3212, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Ağustos 1958, S: 3259, s. 1.
[638] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 19 Şubat 1960, s. 33; *Konya İl Yıllığı 1967*, s. 463.
[639] *Yeni Konya*, 17 Ocak 1959, S: 4009, s. 1.
[640] *Yeni Konya*, 22 Kasım 1950, S: 524, s. 1.
[641] *Yeni Meram*, 2 Kasım 1951, 418, s. 2.
[642] *BCA*, f.030.18.01.02., y.126.44.10.
[643] *Yeni Konya*, 21 Haziran 1951, S: 733, s. 1.
[644] *Yeni Meram*, 12 Ekim 1952, S: 775, s. 1; *Yeni Meram*, 13 Ekim 1952, S: 776, s. 1.

olacaktır[645]. Avan projeleri, İsviçreli Magos Firması tarafından hazırlanan fabrikanın makineleri 710.000 TL karşılığında İsviçre'den sipariş edilmiştir. Makineler için Akbank Adana Şubesi akreditif açmıştır[646].

DP iktidarında un fabrikalarının yanında ülke çapında bir yatırım olan Karaciğan Kiremit ve Tuğla Fabrikası da açılmıştır. Tüccar Mehmet Karaciğan'ın teşebbüsü olan ve malzemesi Çekoslovakya'dan gelen fabrikanın inşasına 1950'de başlanmıştır. Bu sanayi tesisinde hem düz hem de Marsilya tipi kiremit üretimi yapılacaktır[647]. 14 Eylül 1953'te Eski Meram Yolu'nda fabrika ilave inşaatının temel atma töreninde Cumhurbaşkanı Bayar ve Başbakan Menderes de hazır bulunmuştur[648]. Törende fabrikatör Karaciğan, Başbakan'a: "*Müsterih olunuz, bu fabrika bittikten sonra artık memlekette tuğla-kiremit sıkıntısı çekmeyeceksiniz*." demiştir. Bunun üzerine Menderes de Karaciğan'a: "*Sizi tebrik ederim, sizin gibi müteşebbislerle memleket gurur duyar, iftihar eder. Sizin bu fabrika gibi daha yüz fabrika olsun, ben şimdiden müşterisini bulmaya söz veririm. Biz bu memlekette yaşıyan insanları kulübeden kurtarmanın peşindeyiz*." cevabını vermiştir[649].

1956'da işletmeye açılan Karaciğan Kiremit ve Tuğla Fabrikası, o zamana kadar Türkiye'de kurulan kiremit fabrikalarının en büyüğü olup 4.500.000 TL'ye mal olmuştur. 130 kişinin çalıştığı fabrikanın günlük kapasitesi 80.000 kiremit ve 80.000 tuğla olup yılda 10.000.000 kiremit ve tuğla üretecektir[650]. Bunun yanında yine 14 Eylül 1953'te Bektaş Baran ve ortakları tarafından kurulan kiremit fabrikasının da temeli atılmış ve törende Cumhurbaşkanı Bayar ile Başbakan Menderes de hazır bulunmuştur[651].

Konya'da ölmeye yüz tutan halıcılığı canlandırmak ve şehre bir fabrika kazandırmak amacıyla 1951'de Kemal Sili ve eşi tarafından Seli Endüstri Türk Limited Ortaklığı adlı bir şirket kurulmuştur. Tamamı özel girişim ve sermaye ile

---

[645] *Yeni Meram*, 8 Eylül 1952, 741, s. 1.
[646] *Yeni Meram*, 18 Ocak 1953, S: 871, s. 2.
[647] *Yeni Konya*, 14 Haziran 1950, 371, s. 1.
[648] *BCA*, f.030.01., y.112.710.7; *Yeni Meram*, 14 Eylül 1953, S: 1115, s. 1.
[649] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 27 Şubat 1960, s. 921.
[650] *Yeni Konya*, 12 Ocak 1956, S: 2369, s. 1.
[651] *Yeni Meram*, 14 Eylül 1953, S: 1115, s. 1.

kurulacak bu fabrika; halı, yün ipliği ve kumaş üretecektir[652]. İplik ve Dekster Halı Fabrikası 1952'de faaliyete geçmiştir. Fabrikanın ilk etapta 100 kadına istihdam sağlayacağı ve işçi sayısının zamanla 450'yi bulacağı iddia edilmiştir[653]. Fabrikayı Cumhurbaşkanı Bayar ve Başbakan Menderes 1953'te ziyaret etmiştir[654]. Konya'da modern halıcılığın banisi sayılan Seli Endüstri Kurumu, Ladik köyünde 1955'te İş ve İşçi Bulma Kurumu ile müştereken bir de halı atölyesi kurmuştur. Bu atölyenin 200 kadın işçiye istihdam sağlaması planlanmıştır[655].

DP Dönemi'nde bu fabrikaların yanında şehirde yeni sanayi dalları da kurulmuştur. İlk olarak 1957'de, 5.000.000 TL sermayeyle hayvan besiciliği ve temiz gıda temini için Konya Besicilik ve Gıda Sanayi kurulmuştur[656]. Aynı yıl Konya bakır esnafının ihtiyacını karşılamak için 22 girişimcinin birleşmesiyle Konya Bakır İşçileri Sanayi tesis edilmiştir[657]. Ayrıca 1958'te müteşebbis Zeki Kalfa ve Mehmet Güleç tarafından havaalanı karşında Konya ve çevre illerin alçı ihtiyacını karşılayacak büyük bir alçı imalathanesi faaliyete geçmiştir[658].

C. İlçelerdeki Yatırımlar

DP Dönemi'nde Ereğli, Karaman, Beyşehir ve Akşehir ilçelerinde de gerek devlet gerekse özel sektör eliyle yeni yatırımlar yapılmıştır. Hükûmet ilk olarak Ereğli Sümerbank Millî Mensucat Fabrikası bünyesinde kurulan iplik fabrikasının inşasını 1951'de tamamlamıştır. Makara ipliği üretilecek fabrikada 500 ile 600 kişiye istihdam sağlanacaktır. Aynı yıl fabrikanın çalışabilmesi için gerekli olan uzun elyaflı pamuğu ithal edecek kanun tasarısı Başbakanlık'a sevk edilmiştir. Bu kanun sayesinde Türkiye'de her türlü dikiş ipliği yapılabilecektir[659]. Fabrikanın montajı 1952'nin sonunda tamamlanmıştır. Ülke ipliğinin %30'unu sağlayacak olan fabrika, senede 200 ton iplik üretecektir[660].

---

[652] *Yeni Konya*, 10 Şubat 1951, S: 603, s. 1.
[653] *Yeni Meram*, 5 Mart 1952, S: 572, s. 1-2.
[654] *Yeni Meram*, 14 Eylül 1953, S: 1115, s. 1.
[655] *Yeni Meram*, 10 Temmuz 1955, S: 1749, s. 1-4.
[656] *Yeni Konya*, 5 Temmuz 1957, S: 2889, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Eylül 1957, S: 2947, s. 1.
[657] *Yeni Konya*, 15 Aralık 1957, 3038, s. 1.
[658] İmalathanede günde 10 ton alçı üretilmektedir. *Yeni Konya*, 30 Nisan 1958, S: 3153, s. 1.
[659] *Yeni Konya*, 30 Mayıs 1951, S: 711, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Temmuz 1951, S: 764, s. 1-2.
[660] *Yeni Meram*, 9 Aralık 1952, S: 831, s. 1-2.

Ereğli İplik Fabrikası yanında Karaman Mensucat Fabrikası Şirketi'nin kurulması için de 1955'te hazırlıklar tamamlanmıştır[661]. Buna göre özel sermaye ile birlikte Sümerbank, T.C. Ziraat Bankası, Türkiye İş Bankası, Emlak ve Kredi Bankası tarafından 6.000.000 TL sermayeli bir şirket kurulmuştur. Bu şirket tarafından kurulacak olan Karaman Pamuk İpliği ve Dokuma Fabrikası'na ait sözleşme Ankara'da imzalanmıştır. İmza töreninde İşletmeler Bakanı Samet Ağaoğlu da hazır bulunmuştur. Fabrika 10.044 iğ ve 263 dokuma tezgâhından oluşacak ve yılda 6.000.000-7.000.000 m pamuklu dokuyacaktır. Fabrikanın temeli 8 Ocak 1956'da Cumhurbaşkanı Bayar ile Başbakan Menderes tarafından törenle atılmıştır. 300 dekar arazi üzerine kurulacak fabrika binasının inşaatı 1959'da tamamlanmış ve makinaları sipariş edilmiştir. Fabrika 50.792.080 TL'ye mal edilecektir[662].

Karaman'da bu dönemde tamamı özel sermaye tarafından bir un fabrikası ile bir kiremit fabrikası da faaliyete geçmiştir. 1953'te inşa edilmeye başlanan Birlik Un Fabrikası'nın makine montajı 1956'da tamamlanmıştır. Fabrika günlük 30 ton un üretecektir. 21 girişimci tarafından hazırlıklarına başlanan kiremit fabrikasının temeli ise 1955'te törenle atılmıştır. 1.000.000 TL'ye mal olacak fabrika ilçenin inşaat sisteminde önemli rol oynayacaktır[663]. Yılda 2.000.000 kiremit ve 3.000.000 tuğla üretebilecek kapasitede inşa edilen fabrika 1959'da üretime başlamıştır[664].

DP iktidarında Beyşehir'de Et-Balık Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılan yem fabrikasının inşaatı 1955'te tamamlanmıştır. Fabrikada balıklardan üretilen unlar büyük ve küçükbaş hayvanlara yem olarak verilecektir[665]. Akşehir'de ise 1956'da özel sermaye ile kurulan yün ipliği tesislerinde 50 işçi çalışmakta ve günlük 1 tona yakın yün işlenmektedir[666].

Sonuç olarak DP Dönemi'nde il genelinde yeni fabrikalar kurulmak suretiyle bir tarım şehri olan Konya'nın sanayi alanında atılan önemli adımlarla çehresi değiştirilmeye çalışılmıştır. Bu dönemde tesis edilmeye başlanan sanayi tesisleri

---

[661] *Yeni Meram*, 24 Ocak 1955, S: 1586, s. 1.
[662] *BCA*, f.030.01., y.113.719.1; *Yeni Meram*, 1 Mayıs 1955, 1682, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Ağustos 1956, S: 2150, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Temmuz 1959, S: 3550, s. 1; Fabrika 22 Temmuz 1967'de faaliyete geçecektir. *Konya İl Yıllığı 1967*, s. 466.
[663] *Yeni Meram*, 4 Eylül 1955, S: 1805, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Mayıs 1956, S: 2497, s. 1.
[664] *Yeni Konya*, 5 Eylül 1959, S: 3602, s. 1.
[665] *Yeni Meram*, 6 Eylül 1955, S: 1807, s. 1.
[666] *Yeni Konya*, 6 Mart 1956, S: 2422, s. 1.

genellikle tarım sektörü doğrultusunda gelişme kaydetmiştir. Yatırımların hepsi bu dönemde tamamlanamasa da şehre yeni bir vizyon kazandırdığı yadsınamaz gerçektir. Özellikle şeker fabrikası ile çimento fabrikası sanayileşme yolunda emeklemeye başlayan Konya'nın lokomotif gücü olacaktır.

II. Tarım Politikası

Demokratların parti ve hükûmet programlarında ülke nüfusunun %80'inin tarımla geçindiği ve millî gelirde ilk sırayı tarımın aldığı vurgulanmıştır. Ekonomik kalkınmanın temeli tarım olarak görüldüğünden zirai üretimin arttırılması ana gaye olarak belirlenmiştir. Bu amaca ulaşmak için tarımsal maliyetler en aza indirilmeli, kaliteli ve modern ekipmanlarla donatılacak çiftçinin teknik bilgisi arttırılmalı, haşerelerle ve zirai hastalıklarla mücadele edilmeli, kooperatifler yaygınlaştırılmalı, kuraklıkla mücadele edilmeli, zirai krediler çoğaltılmalı ve sulama işleri hızlandırılmalıdır. Bunun yanında çiftçinin kaliteli ve ucuz üretim yapmasını sağlamak için her bölgede yeni örnek çiftlikler, fidanlıklar, tohum üretme ve araştırma istasyonları kurulmalıdır. Ayrıca çiftçiyi topraklandırma işi daha emniyetli, pratik ve süratli usullerle halledilmelidir[667].

DP iktidara geldikten sonra ülkenin içinde bulunduğu koşulları fırsata çevirerek ekonomideki potansiyeli harekete geçirmeyi başardı. Tarım kredileri ve dış yardımla desteklenen traktör ithalatı arttırılarak ekim alanları genişletildi. Bunun yanında sulama yatırımlarına, gübre kullanımına ve tohum ıslahına önem verildi[668]. Tarımsal kalkınmayı amaçlayan DP hükûmetlerinin bu doğrultudaki çalışmaları, son 200 yılda Türkiye'de hem ekili alanların hem de tarımsal üretimin en hızlı artış gösterdiği bu döneme damgasını vurdu[669].

A. Tarımsal Üretim

1. Hububat, Bakliyat ve Sınai Bitkiler

Türkiye'de 1950 yılında ülke genelinde ekilen arazi 9.868.000 hektar iken 1960'ta %55'lik bir oranla 15.305.000 hektara yükselmiştir. Çayır ve meralık alanlar 1950'de 37.806.000 hektar iken tarlaya dönüştürülmeleri yüzünden 1960'ta

[667] *Tüzük ve Program*, s. 31-34; Neziroğlu-Tuncer, *Hükümetler, Programları*, s. 755, 925, 1023, 1025.
[668] Oktay Yenal, *Cumhuriyet'in İktisat Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 2017, s. 99.
[669] Pamuk, *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*, s. 229.

28.658.000 hektara düşmüştür. 1950'de 561.000 hektar genişliğinde olan bağlık alanlar ise 1960'ta 782.000 hektara ulaşmıştır[670]. Tablo 19'da da görüldüğü gibi DP Dönemi'nde hububat, bakliyat ve sınai bitkilerinin ekildikleri alan arttırılmıştır[671].

Tablo 19: 1950 ve 1960 Yıllarında Hububat, Bakliyat ve Sınai Bitkiler (Türkiye)

Ürünler	Ekilen Alan- Hektar			Alınan Ürün-Ton		
	1950	1960	Artış Oranı	1950	1960	Artış Oranı
Hububat	8.244.182	12.945.000	%57	7.763.833	15.215.500	%96
Bakliyat	426.761	572.470	%34	381.506	639.620	%68
Sınai Bitkiler	848.031	1.343.914	%58	-	-	-

Tarımsal üretimde bu durumun yaşanmasında makineleşmenin yanında kaliteli tohumluk, suni gübre, kredi kullanımı, ulaşım sorunlarının çözülmesi ve sulama işlerine önem verilmesi etkili olmuştur[672].

Yüz ölçümü olarak ülkenin en büyük ili olan Konya; tarla, bağ, çayır ve meralık alanlarda ilk sırada gelmektedir. Dolayısıyla Türkiye'de tarımsal kalkınmayı sağlayacak illerin başında yer almaktadır. 1952'de 1.149.131 hektar ekili araziye sahip olan Konya'da nadasa bırakılan tarlalar ise 742.297 hektarı buluyordu. Aynı dönemde çayır ve meralar 2.218.411, bağlık alanlar ise 70.990 hektarı kaplıyordu[673]. 1960'ta ekili arazi 595.612 hektar artarak 1.744.743 hektara ulaştı[674].

DP Dönemi'nde Konya'da hububat olarak buğday, arpa, çavdar, yulaf, mısır ve mahlut ekimi sürekli olup arada kaplıca ve darı ekimi de yapılmıştır. Bu dönemde baklagil olarak nohut, fasulye, mercimek, fiğ, burçak ve bakla; sınai bitkilerden ise patates, pancar, kenevir, afyon, keten, soğan, sarımsak ve susam ekilmiştir. Tablo

---

[670] *1963 Türkiye İstatistik*, No: 490, DİE, s. 197.
2018 yılında Türkiye'de ekilen arazi 15.436.000 hektar, çayır ve meralık alanlar ise 14.617.000 hektardır. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001, (Erişim tarihi: 07.04.2019.).

[671] Ekimi yapılan hububat; buğday, arpa, çavdar, yulaf, kaplıca, mısır, darı, pirinç, kuşyemi ve mahlûttur. Bakliyat ürünleri bakla, bezelye, nohut, fasulye, mercimek, börülce, fiğ ve burçaktır. Sınai bitkiler ise tütün, patates, şeker pancarı, kenevir lifi, afyon sakızı, anason, pamuk, keten lifi, soğan ve sarımsaktır. *1959 İstatistik Yıllığı*, Yayın No: 380, İGM, Ankara 1961, s. 211-213; *1963 Türkiye İstatistik,* s. 198-199. Türkiye'de 2018 yılı hububat ekim alanı 10.899.178 hektardır. Üretim ise 34.408.699 tondur. Türkiye'de 2018 yılı baklagil ekim alanı 887.922 hektardır. Üretim ise 1.225.220 tondur. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001, (Erişim tarihi: 07.04.2019.).

[672] Albayrak, *Demokrat Parti,* s. 337; *Yeni Meram*, 22 Ekim 1952, S: 784, s. 1-2.

[673] *Zirai Bünye 1946-1953*, Yayın No: 531, İUM, Ankara 1954, s. 4.

[674] *Zirai Bünye ve İstihsal 1958-1960*, Yayın No: 421, İGM, Ankara 1962, s. 59.
2018 yılında Konya'da ekili arazi 1.423.737 hektar, nadasa bırakılan arazi ise 383.501 hektardır. http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1001, (Erişim tarihi: 07.04.2019.).

20'de görüldüğü üzere DP iktidarında özellikle sınai bitkilerle hububatın ekildiği alanlar arttırılmıştır. Sınai bitkilerdeki bu artış şeker pancarı ekimi ile ilgilidir[675].

Tablo 20: 1950 ve 1960 Yıllarında Hububat, Bakliyat ve Sınai Bitkiler (Konya)

Ürünler	Ekilen Alan- Hektar			Alınan Ürün-Ton		
	1950	1960	Artış Oranı	1950	1960	Artış Oranı
Hububat	888.310	1.684.203	%90	646.437	2.104.448	%225
Bakliyat	21.142	38.349	%80	22.061	26.038	%18
Sınai Bitkiler	16.822	215.726	%1.182	38.479	490.518	%1.175

DP Dönemi boyunca Konya hububat ekiminde ve üretiminde Türkiye'de ilk sırayı almıştır. Hububat içerisinde ise buğday, arpa, yulaf ve mahlutun hem ekiminde hem de üretiminde başta gelmiştir[676]. Tablo 21'de görüldüğü üzere bu süreçte il genelinde hem hububat ekim alanı genişlemiş hem de üretimi artmıştır[677].

Tablo 21: DP Dönemi'nde Konya'da Hububat Ekimi ve Üretimi

Tarla Mahsulleri	Ekilen Alan-Hektar				Alınan Ürün-Ton			
	1950	1952	1958	1960	1950	1952	1958	1960
Buğday	546.895	636.430	1.040.000	1.072.000	350.445	789.497	1.268.000	1.310.000
Arpa	219.810	280.101	327.000	377.592	177.248	358.801	419.000	499.673
Çavdar	63.426	75.250	71.693	73.514	53.360	81.045	75.373	81.977
Yulaf	38.200	61.295	80.978	113.577	42.000	71.328	103.266	160.000
Mısır	2.422	1.828	1.501	1.520	6.952	3.670	2.184	2.789
Mahlut	17.257	44.980	50.300	46.000	15.982	57.085	46.464	50.000

Konya'nın iktisadi ve ticari varlığı büyük ölçüde hububat tarımına bağlıydı. Bu nedenle kuraklıktan endişe edilmekte ve bu tehlike ortadan kalktığında büyük sevinç yaşanmaktaydı[678]. Sonbahar yağışlarının geç başlaması demek, ekim işlerinin yavaşlaması anlamına gelmekteydi. Çünkü yetersiz yağışlarda topraklar zor işleniyordu[679]. Ekimin yapıldığı sonbahar ile ekinlerin geliştiği ilkbaharda düşen

---

[675] *Zirai Bünye 1946-1953*, s. 112; *Zirai Bünye 1958-1960*, s. 59. 2013 yılında Konya'da hububat ekim alanı 1.005.995 hektar, bakliyat ekim alanı ise 50.701 hektardır. *Seçilmiş Göstergelerle Konya 2013*, Yayın No: 4228, TÜİK, Ankara 2014, s. 153

[676] *1959 İstatistik,* s. 215.

[677] *Zirai Bünye 1946-1953*, gös. yer; *Zirai Bünye 1958-1960*, gös. yer. Konya'da 2013 yılında buğday üretimi 2.291.930 ton, arpa üretimi ise 838.491 tondur. *Seçilmiş Göstergelerle Konya,* s. 163.

[678] *Yeni Meram*, 11 Aralık 1954, S: 1538, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Nisan 1955, S: 1679, s. 1; 1927-1933 seneleri arasında yaşanan büyük kuraklık, Konya'yı çok kötü etkilemiş ve il genelinde pek çok köyün dağılmasına sebep olmuştur. *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 5, 25 Şubat 1951, s. 845-846.

[679] *Yeni Konya*, 18 Aralık 1950, S: 550, s. 2; *Yeni Konya*, 14 Ocak 1957, S: 2723, s. 1.

yağışlar ise çiftçinin yüzünü güldürüyordu. Yağışların istenilen seviyede olması üretim rekorunu da beraberinde getiriyordu[680].

Konya, 1952'de zirai üretimde rekor kırarak Türkiye hububatının %11'ini üretmiş ve bundan 327.000 TL'lik gelir sağlamıştır[681]. 1954 yılında yaşanan kuraklığa rağmen hububat üretimi 841.962 ton olmuş ve Türkiye'deki hububat ekim sahasının %11,2'si, üretiminin ise %13'ü Konya'dan elde edilmiştir[682]. 1958 yılında hububattan sağlanan gelir ise 720.000 TL'dir[683].

1952 yılında bakliyat ekiminde Afyon ve Balıkesir'den sonra Türkiye'de üçüncü sırada yer alan Konya hem ekilen saha hem de elde edilen ürün olarak nohutta başı çekiyordu. 1952'de 12.155 hektarlık alana ekilen nohuttan 13.344 ton ürün elde edilmiştir[684]. 1960'ta ise 7.285 hektardan 10.128 ton nohut üretimiyle Konya, Türkiye'de ilk sırayı almıştır[685].

Sınai bitkilerden olan haşhaşın ekiminde Türkiye'de dördüncü sırada yer alan Konya'da, şeker fabrikasının kurulmasından sonra pancar ekimine önem verilmiştir[686]. Pancar; 1952'de 2.870 hektara, 1954'te 8.700 hektara, 1956'da 11.500 hektara, 1958'de 13.133 hektara ve 1960'ta 21.358 hektara ekilmiştir. Pancar üretimi 1952'de 83.125 ton iken 1960'ta 422.847 tona yükseldi ve Konya pancar üretiminde de birinci sırayı aldı. Çiftçiye ödenen para ise 1954'te 6.250.000 TL'den 1956'da 15.000.000 TL'ye ulaştı[687].

Pancar ekimine elverişli bölgeler olarak ilk etapta Ilgın, Beyşehir ve Seydişehir ilçeleri belirlendi[688]. İlde pancar tarımını teşvik etmek ve üretimi arttırmak için Şeker Genel Müdürlüğü ve valilik tarafından çeşitli faaliyetler de düzenlenmiştir. Buna

---

[680] Yağışlar için köylüler ya yağmur duasına ya da şükür duasına çıkıyordu. *Yeni Meram*, 30 Mayıs 1953, S: 1012, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Mayıs 1956, S: 2479, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Kasım 1957, S: 3006, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Kasım 1954, S: 1525, s. 1.
[681] *Yeni Meram*, 25 Aralık 1952, S: 847, s. 1.
[682] *Yeni Meram*, 26 Ekim 1954, S: 1498, s. 1; *Yeni Meram*, 16 Aralık 1954, 1548, s. 1.
[683] *Yeni Konya*, 18 Ocak 1958, S: 3057, s. 1.
[684] *Zirai Bünye 1946-1953*, s. 112.
[685] *Zirai Bünye 1958-1960*, s. 96.
[686] *Yeni Konya*, 9 Temmuz 1951, S: 748, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Temmuz 1957, S: 2886, s. 1; *Zirai Bünye 1946-1953*, s. 112.
[687] *Zirai Bünye 1946-1953*, s. 112; *Zirai Bünye 1958-1960*, s. 96; *Yeni Meram*, 20 Ekim 1957, S: 2568, s. 1. Konya'da 2013 yılında 4.773.791 ton pancar üretilmiştir. *Seçilmiş Göstergelerle Konya,* s. 163.
[688] *Yeni Konya*, 12 Ağustos 1951, S: 782, s. 1; *Yeni Meram*, 30 Nisan 1954, S: 1337, s. 1.

göre çiftçiye 1954'te erken söküm primi verilirken 1955'te 6.000 ton parasız küspe dağıtıldı[689]. 1956'da ise pancar alım fiyatlarına 1,5 kuruş zam yapıldı ve ürünlerini uzak mesafeden getiren üreticiler için taşıma tazminatı ödendi. Bunlara ilaveten kampanya dönemlerinde iyi kalitede pancar yetiştirenlere de çeşitli hediyeler verildi[690]. Neticede tüm bu çabalar sonuç vermiş, 1954'ten 1959'a kadar pancar tarımı yapan çiftçi sayısında %88, ekim sahasında %73, pancar rekoltesinde %129, üretilen şekerde %119 ve çiftçiye ödenen parada ise %367'lik bir artış kaydedilmiştir[691].

DP Dönemi'nde ürün çeşitliliğini arttırmak amacıyla Konya'da tütün ekimi denemeleri de yapılmış ve Tekel Bakanı Sıtkı Yırcalı il genelinde tütün ekimine izin verileceğini söylemiştir. Bu kapsamda 1952'den itibaren Ermenek, Hadim, Bozkır, Seydişehir, Beyşehir, Merkez, Karaman, Ereğli ve Akşehir ilçelerinde tütün ekimi hazırlıklarına başlanmıştır[692].

2. Meyvecilik, Sebzecilik ve Bağcılık

DP iktidara geldiğinde ülkedeki meyve ağacı sayısı 36.544.000 adet iken bu alanda yapılan çalışmalar sonucunda 1960'ta 62.415.000 adete yükseldi. Buna bağlı olarak artan meyve üretimi de 498.362 tondan 794.800 tona ulaştı[693].

DP Dönemi'nde Konya'da özelikle Ereğli, Hadim, Karaman, Bozkır, Akşehir ve Ermenek ilçelerinde meyvelik sahalar oldukça geniş bir yer tutmaktaydı[694]. Bu dönemde daha çok elma, armut, kayısı, ayva, dut, erik, fıstık, badem ve ceviz ağaçları dikilmiştir. Meyveli ağaç sayısı il genelinde 1950'de 1.390.000 adetken 1952'de 1.506.000 adete ulaşmıştır[695].

---

[689] *Yeni Meram*, 30 Kasım 1955, S: 1892, s. 1.
[690] *Yeni Konya*, 4 Haziran 1956, S: 2507, s. 1; *Yeni Konya*, 1 Şubat 1957, S: 2741, s. 1; 7.500 TL değerindeki Çekoslovak yapımı 6 inçlik su motoru bu törende verilen en büyük ödül olup bunu Alakova köylüleri kazandı. *Yeni Konya*, 24 Şubat 1958, S: 3093, s. 1.
[691] *Yeni Konya*, 29 Ağustos 1959, S: 3595, s. 1.
[692] *Yeni Meram*, 3 Ocak 1952, S: 480, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Şubat 1952, S: 520, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Mart 1952, S: 594, s. 1.
[693] Meyveler; armut, ayva, dut, elma, erik, incir, kayısı, zerdali, kiraz, kızılcık, şeftali ve vişnedir. *1959 İstatistik*, s. 219; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 200.
[694] *Yeni Meram*, 6 Aralık 1954, S: 1539, s. 1-2.
[695] *Zirai Bünye 1946-1953*, s. 112.

DP iktidarında meyveciliğin geliştirilmesi için mevcut meyveliklerin ıslah edilmesi ile köylerde toplu ve şahıslara ait yeni meyvelikler kurulmasına yönelik çalışmalar başlatıldı. İlk etapta Ermenek, Merkez, Akşehir, Çumra, Hadim, Karaman ve Kadınhanı ilçelerinde 513 dekarlık meyve bahçesi hazırlandı[696]. Bununla birlikte Marshall Yardımlarıyla 8 köyde örnek fidanlık kuruldu. Örnek fidanlıkların yerleri köylüler tarafından hazırlanırken fidanların temini ve dikimi ise Teknik Ziraat Müdürlüğü tarafından yapılmaktaydı[697].

Konya'da 1952-1954 yılları arasında Merkez'in Harmancık ve Hatıp köyleri; Karaman'ın Göztepe, Bardas, Pınarbaşı, Kılbasan ve Gözlü köyleri; Hadim'in Gerez, Holaslar ve Avşar köyleri; Bozkır'ın Ahırlı ve Bademli köyleri; Kadınhanı'nın Sarayönü ve Bayramlı köyleri; Akşehir'in Nadir köyü, Ereğli'nin Zanapa köyü, Ilgın'ın Orhaniye köyü ile Karapınar ve Seydişehir merkezlerinde meyveli fidanlıklar kuruldu. Böylece 1.522 dekarı toplu, 2.221 dekarı da münferit olmak üzere toplamda 3.643 dekar meyvelik vücuda getirilmiş ve buralarda 88.862 adet fidan dikilmiştir[698]. 1955'te Ilgın'a bağlı Karaköy'de 40 dekar meyvelik tesis olunarak 1.200 adet Amasya elması ve Ankara armudu fidanının dikimi sağlanmıştır[699]. 1957'ye gelindiğinde Konya'da 19.778 dekar meyvelik oluşturulmuştur[700]. Toplu meyvelikler ise 1958'de toplam 38 köyde 3.200 dekar alana ulaşmıştır[701]. DP Dönemi boyunca il genelinde örnek fidanlıkların kurulmasına devam edilmiştir[702].

1950-1960 yılları arasında dağlık bölgelere de meyveli ağaç dikilmesine ve buralarda aşılama faaliyetlerine önem verilmiştir. 1955'te dağlık bölgelere 173.450 adet muhtelif meyve fidanı dikilirken Bozkır, Hadim, Çumra, Beyşehir, Ermenek ve Karaman'da 23.700 ahlat ağacı, 6.000 armut aşı kalemi ile aşılattırılmıştır. Ayrıca Tarsus'tan getirtilen 2.000 zeytin aşı kalemi ile de 13.220 dekar yabani zeytinlik ıslah edilmiştir[703]. Karaman, Hadim ve Ermenek ilçelerinde 1953'ten itibaren Antep

---

[696] *Yeni Meram*, 1 Ekim 1951, S: 389, s. 1-3; *Yeni Meram*, 15 Ocak 1953, S: 868, s. 1; *Yeni Meram*, 6 Aralık 1954, S: 1539, s. 1-2.
[697] *Yeni Meram*, 17 Mayıs 1953, S: 999, s. 1.
[698] *Yeni Meram*, 6 Aralık 1954, S: 1539, s. 1-2.
[699] *Yeni Meram*, 2 Mart 1955, S: 1622, s. 1.
[700] *Yeni Konya*, 3 Temmuz 1957, S: 2887, s. 1.
[701] *Yeni Konya*, 18 Mart 1958, S: 3115, s. 1.
[702] *Yeni Konya*, 28 Mart 1959, S: 4075, s. 1.
[703] *Yeni Meram*, 19 Aralık 1955, S: 1911, s. 1-2.

fıstığı aşılama çalışmaları devam etmiş ve yıllık 4.000-6.000 civarında aşı yapılmıştır[704]. 1956'da Hadim, Karaman, Bozkır ve Ermenek'te 40.000 yabani ağaca Antep fıstığı, ahlat ve zeytin aşısı yapılmıştır[705].

1957'de il genelinde 87.000 yabani meyve ağacı aşılanmıştır[706]. Aşılama faaliyetlerinin yanında kıraç bölgelerde de bademlikler kurulmaya başlanmış ve Akşehir, Beyşehir, Çumra, Ermenek, Ilgın ve Kadınhanı ilçelerine 350 kg badem tohumu ekilmiştir[707]. Konya genelinde sürdürülen ağaçlandırma çalışmaları DP iktidarı boyunca devam etmiştir[708].

DP Dönemi'nde sebzeciliği ıslah etmek ve geliştirmek amacıyla da örnek sebzelikler kurulmuş, kaliteli sebze tohumları ve fideleri dağıtılmıştır. 1955'te Konuklar Devlet Çiftliği'nde yetiştirilen iyi cins lahana, pırasa, marul, domates, biber gibi sebze tohumları, hiç sebze yetiştirilmeyen veya düşük kalitede yetiştirilen köylerde önder çiftçiler tarafından ekilecektir. Aynı yıl Merkez'e bağlı Zivecik köyündeki örnek sebzeliğe 10.000 adet domates, biber ve patlıcan fidesi ekilmiştir[709]. 1956'da Karaaslan Fidanlığı'nda geniş ölçüde sebze ekilmiş ve ilk olarak ıspanak hasat edilmiştir[710]. 1957'de Ziraat Müdürlüğü, çiftçilere iyi cins sebze tohumları dağıtmıştır. Ayrıca köy halkının sebzecilik yapmasını teşvik ve temin amacıyla Akşehir, Kadınhanı, Çumra, Karaman, Beyşehir ve Merkez ilçelerine bağlı toplam 10 köyde sebzelikler kurulmuştur. Bunlara ilaveten sebze tarımı yapan çiftçilere 120.000 iyi cins sebze fidesi dağıtılmıştır. Sonuçta 1950'de 2.700 hektarlık alanda yapılan sebze ekimi 1957'de 14.867 hektara ulaşmış ve sebze üretiminde artış yaşanmıştır[711].

DP Dönemi'nde üzüm yetiştiriciliğine de önem verilmiş ve 1950'de ülke genelinde 561.119 hektar alanda gerçekleştirilen üzüm ekimi 1960'ta 757.120 hektara yükselmiştir. Bu artışa bağlı olarak üzüm üretimi de 1.399.337 tondan

[704] *Yeni Meram*, 18 Mayıs 1953, S: 1000, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Haziran 1956, S: 2522, s. 1; *Yeni Konya*, 27 Mart 1957, S: 2793, s. 1.
[705] *Yeni Meram*, 14 Temmuz 1956, S: 2118, s. 1.
[706] *Yeni Konya*, 3 Temmuz 1957, S: 2887, s. 1.
[707] *Yeni Konya*, 24 Şubat 1956, S: 2411, s. 1.
[708] *Yeni Konya*, 2 Nisan 1957, S: 2799, s. 1.
[709] *Yeni Meram*, 24 Ocak 1955, S: 1586, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Haziran 1955, S: 1719, s. 1.
[710] *Yeni Konya*, 29 Ocak 1956, S: 2386, s. 1.
[711] *Yeni Konya*, 11 Mart 1957, S: 2777, s. 1; *Yeni Konya*, 29 Mayıs 1957, S: 2853, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Ekim 1957, S: 2569, s. 1.

2.775.200 tona çıkmıştır[712]. Türkiye'nin önemli üzüm yetiştirilen merkezlerinden birisi olan Konya'da DP iktidarında bağcılık da geliştirilmeye çalışılacaktır. Bu dönemde üzüm ekim alanında ilk sırada bulunan Konya, üzüm üretiminde ise İçel, Gaziantep ve Manisa'dan sonra dördüncü sırada gelmiştir. İl genelinde 1950'de 45.317 hektarlık alana ekilen üzümden 120.466 ton ürün elde edilirken 1960'ta 76.404 hektar araziden 190.743 ton üzüm alınmıştır[713].

DP iktidarında köylerde yeni bağlık alanlar da kurularak çiftçinin tek taraflı tarımdan kurtarılması amaçlanmıştır. Böylece çiftçiye alternatif tarım sunulmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu dönemde filoksera hastalığının[714] tahribatına maruz kalan bağlar da yeniden ele alınacaktır. Bu doğrultuda Akşehir, Beyşehir, Cihanbeyli, Çumra, Karaman ve Merkez ilçelerde 1.261 dekarlık filokseralı bölgeyi de içine alan 3.005 dekarlık bağ sahası hazırlanmıştır[715.] Çiftçiler 1954'e kadar toplamda 2.846 dönüm bağ kurarken Teknik Ziraat Teşkilatı da 1952-1953 yıllarında 3.887 dönüm bağlık alan tesis etmiştir[716]. Yeni kurulan bağlara filoksera hastalığına dayanaklı olan Amerikan asma çubuğu dikilmiş ve 1954 yılı içinde Konya iline tahsis edilen asma çubuğu adedi 100.000'i bulmuştur[717].

Konya'da 1955'te 2.417 dekar yeni bağ kurulmuş ve filokseralı bölgeler için tahsis edilen 100.000 asma fidanı Akşehir, Ilgın, Kadınhanı ve Beyşehir'e gönderilmiştir[718]. 1956'da Tarım Bakanlığı'ndan temin edilen Amerikan asma fidanlarından 68.700'ü Akşehir'e, 45.000'i Beyşehir'e, 15.000'i Seydişehir'e ve 10.800'ü de Ilgın'a dikilmiştir[719]. 1957'de Konya'ya 180.000 Amerikan asma fidanı ile 150.000 bağ çubuğu verilmiştir. Kurulacak yeni bağlar köy halkının malı olacaktır. Aynı yıl 7 köyde küçük sulama tesisi yaptırılarak 24.078 dekar bağ

---

[712] *1959 İstatistik*, s. 219; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 200.
[713] *Zirai Bünye 1946-1953*, s. 112; *Zirai Bünye 1958-1960*, s. 59. Konya'da 2013 yılında üzüm üretimi 66.096 tondur. *Seçilmiş Göstergelerle Konya,* s. 165.
[714] XIX. yüzyılda Amerika'da varlığı keşfedilen filoksera, asma köklerine yapışarak suyunu emen ve kökü tamamen kurutan bir parazittir. Özkan Keskin, "Üzümün Bağı Asmanın Kurdu: Osmanlı İmparatorluğunda Filoksera İle Mücadele", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXX/2, 2015, s. 479-480.
[715] *Yeni Meram*, 28 Aralık 1952, S: 850, s. 1; *Yeni Meram*, 15 Ocak 1953, S: 868, s. 1.
[716] *Yeni Meram*, 20 Mayıs 1954, S: 1354, s. 1.
[717] *Yeni Meram*, 4 Şubat 1955, S: 1596, s. 1.
[718] *Yeni Meram*, 21 Mart 1955, S: 1641, s. 1.
[719] *Yeni Konya*, 30 Nisan 1956, S: 2475, s. 1.

oluşturulmuştur[720]. 1958'de ise Teknik Ziraat Müdürlüğü, bağ ve bahçeler için 150.000 asma ve 79.000 fidan dağıtmıştır. 1958'e gelindiğinde Konya'da toplu bağ tesisleri, 55 köyde 11.300 dekar alanda tesis edilmiştir[721].

Konya'da bu dönemde meyveciliğin ve bağcılığın yaygınlaştırılması adına sergiler de düzenlenmiştir. Örneğin 1955'te Ereğli'de açılan elma sergisi büyük ilgi görmüştür. 24 yarışmacının katıldığı sergide derece alanlara çeşitli hediyeler verilmiştir. Beyşehir ilçesine bağlı Üzümlü bucağında 1955 ve 1956 yıllarında üzüm sergisi açılmıştır. Derece alanlara pulverizatör, kükürt körüğü, budak makinesi gibi tarım araçları hediye edilmiştir[722]. Ermenek ilçesi Uğurlu köyünde 1956 ve 1957 yıllarında üzüm sergisi açılmıştır. Sergiye Fariske, Sarıveliler, Adiller, Lamos, Mençek ve Turcalar köylerinden kalabalık bir grup katılmıştır. Dereceye giren 13 kişiye çeşitli hediyeler verilmiştir[723].

B. Tarımda Makineleşme

DP Dönemi'nde tarımsal modernizasyon makineleşme, özellikle de traktör kullanımının yaygınlaştırılmasıyla temellendirilmiştir[724]. Üçüncü Menderes Hükûmeti programında çiftçinin, traktör ve hayvanlarla çekilen modern zirai aletlerle donatılarak kağnı ile karasabanın tarihe karışacağı vurgulanmıştır[725]. Türkiye'de 1950-1960 yılları arasında ekili topraklarda %55'lik bir artış meydana geldi. Traktörle işlenen arazi 1.244.000 hektardan 3.160.000 hektara, hayvanla işlenen arazi ise 13.298.000 hektardan 20.067.00 hektara yükseldi. Bunun yanında 2.495.256 olan çift hayvan sayısı 2.647.695'e, 16.585 olan traktör sayısı ise 42.136'ya ulaştı[726]. Traktörler, ekili alanların genişlemesinde çok önemli rol oynadı. Bir çift öküz ile 5-10 hektar toprak ekilebilirken aynı sürede bir traktör ile 75 hektara kadar toprak

[720] *Yeni Konya*, 6 Mart 1957, S: 2772, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Temmuz 1957, S: 2887, s. 1.
[721] *Yeni Konya*, 18 Mart 1958, S: 3115, s. 1.
[722] *Yeni Meram*, 20 Eylül 1955, S: 1821, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Eylül 1955, S: 1825, s. 1; *Yeni Meram*, 6 Ekim 1956, S: 2197, s. 1.
[723] *Yeni Konya*, 11 Eylül 1957, S: 2951, s. 1.
[724] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 336.
[725] Neziroğlu-Tuncer, *Hükümetler, Programları*, s. 1023.
[726] *1963 Türkiye İstatistik*, s. 197.

ekilebiliyordu[727]. Bu dönemde hayvanla işlenen arazinin de artmasında toprak reformu nedeniyle küçük işletme sayısındaki artışın önemli etkisi olmuştur[728].

Tarımda meydana gelen modernizasyon, Türkiye'nin hem yüz ölçümü hem de ekili alan bakımından en büyük ili olan Konya'yı yakından ilgilendiriyordu. Zira makineleşme, zirai üretimin artışında çok önemli ve başarılı bir rol oynamaktaydı. Tablo 22'de görüldüğü üzere ildeki üretim artışına bağlı olarak makineleşme de hızla artış gösterdi[729]. 1952'de tahıl ekiminin %15 daha fazla olmasının sebebi ildeki traktör ve biçerdöver sayılarındaki artışa bağlıdır[730].

Tablo 22: DP Dönemi'nde Konya'daki Traktör ve Biçerdöver Sayıları

Yıl / Makine	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1959
Traktör	475	830	1.991	2.225	2.480	2.535	3.264
Biçerdöver	192	236	502	744	772	798	1.001

Konya'daki traktörlerin büyük bir kısmı T.C. Ziraat Bankası'nın öncülüğünde alınmıştır. Örneğin 1955'te T.C. Ziraat Bankası aracılığıyla Konya'ya tahsis edilen ve TZDK Konya Şubesi'ne gelen Minneapolis Moline Türk traktörleri büyük ilgi görmüştür. 4 senelik taksitle tamamı satılan ilk parti, alıcılarına Hükûmet Meydanı'nda düzenlenen törenle teslim edilmiştir. Türk traktörlerin öneminden ve ülke kalkınmasındaki hizmetinden bahseden Vali Göktan, traktör sahiplerine garanti kartlarını vermiştir. Ardından traktörler şehirde gösteri gezileri yapmıştır[731]. Konya'da en fazla traktör, ülkenin ekonomik durumuyla alakalı olarak 1950-1954 yılları arasında alınmıştır. Konya bu dönemde traktör sayısı olarak Adana'dan sonra ikinci sıradadır. Traktör ve biçerdöverin yanında ildeki selektör sayısı 1952'de 100 adet, traktörle çekilen pulluk sayısı ise 1.888 adettir[732]. Ayrıca Ziraat Bakanlığı, Konya'da makineli tarım yapamayan köyler için de valiliğe makine ve araçlar tahsis

[727] Pamuk, *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*, s. 228.
[728] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 337.
[729] *Yeni Meram*, 4 Ocak 1952, gös. yer; *Yeni Meram*, 21 Mayıs 1954, S: 1354, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Haziran 1955, S: 1723, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Haziran 1955, S: 1723, s. 1; *Zirai Bünye 1946-1953*, s. 113; *1959 İstatistik*, s. 243; *1953 İstatistik Yıllığı*, C. 21, No: 360, İUM, Ankara, s. 257. Konya'da 2013 yılında 66.719 traktör, 1.733 biçerdöver bulunuyordu. *Seçilmiş Göstergelerle Konya,* s. 168.
[730] *Yeni Meram*, 4 Ocak 1952, S :481, s. 1-2; *Yeni Meram*, 6 Haziran 1953, S: 1019, s. 1.
[731] *Yeni Meram*, 19 Mayıs 1955, S: 1700, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Mayıs 1955, S: 1702, s. 1.
[732] *1953 İstatistik*, s. 257; *1959 İstatistik*, s. 243; *Zirai Bünye 1946-1953*, s. 113.

etmiştir. 1953'te 118 biçerdöver, 1955'te ise yonca tohumlarının temizlenmesinde kullanılan bir deküskütör gönderilmiştir[733].

C. Çiftçinin Desteklenmesi

DP Dönemi'nde tarımsal üretimi arttırmak için bu konuda en önemli paydaşlardan olan çiftçilerin desteklenmesine önem verilmiştir. Hükûmetler bunu il teknik ziraat teşkilatları, T.C. Ziraat Bankası, Zirai Donatım Kurumu, devlet üretme çiftlikleri, kooperatifler, fidanlıklar ve TMO gibi kurumlar yoluyla gerçekleştirmiştir.

DP iktidara geldikten sonra illerdeki teknik ziraat teşkilatlarını hareket geçirerek taşranın en ücra bölgelerine ulaşabilmiştir[734]. Konya'da da faaliyetlerine hemen başlayan İl Teknik Ziraat Teşkilatı; sahaya inerek çiftçi ile ekim, hasat ve harman zamanlarında sürekli temas hâlinde bulunmuş, kimyevi gübre denemeleriyle toprağın verimini arttırmaya çalışmış, selektörlerden geçirilmiş ve ilaçlanmış nitelikli tohumlar dağıtmış, zararlılarla mücadelede öncü olmuş ve nöbetleşe ekimin sağlanması için çalışmalar yapmıştır[735]. Çiftçinin eğitilmesine de önem veren teşkilat, teknik ziraat eğitimi için ilçelerde ve köylerde kurslar açmış, tarımla ilgili filmler izlettirmiş, aylık bültenler yayınlamış ve yıllık tarım kongreleri düzenlemiştir[736]. Ayrıca toplu köy çalışmaları kapsamında bağlık, meyvelik, sebzelik, fidanlık ve yoncalık gibi farklı alanlarda zirai tesisler vücuda getirmiştir[737].

Konya'da kimyevi yani fosforlu gübrenin çiftçiye tanıtılmasına öncelik veren ziraat teşkilatı, işe önce gübrenin faydalarını anlatmakla başlamıştır[738]. Ardından Tarım Bakanlığı tarafından Konya iline tahsis edilen 20 ton süper fosfat gübresi Merkez, Akşehir, Beyşehir, Çumra, Bozkır, Ereğli, Cihanbeyli, Ilgın, Kadınhanı,

---

[733] *Yeni Meram*, 6 Haziran 1953, S: 1019, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Nisan 1955, S: 1662, s. 1.
[734] *Yeni Konya*, 3 Temmuz 1951, S: 745, s. 1.
[735] *Yeni Meram*, 3 Haziran 1955, S: 1712, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Aralık 1955, S: 1914, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Şubat 1959, S: 4047, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Mart 1959, S: 4051, s. 1.
[736] *Yeni Meram*, 23 Eylül 1952, S: 756, s. 1; *Yeni Meram*, 13 Eylül 1952, S: 746, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Eylül 1952, S: 761, s. 2; *Yeni Meram*, 10 Mayıs 1955, S: 1691, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Kasım 1955, S: 1888, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Kasım 1955, S: 1890, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Aralık 1955, S: 1914, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Ocak 1957, S: 2737, s. 1; Bülten, Teknik Ziraat Müdürlüğü tarafından çiftçinin teknik ve mesleki bilgisini arttırmak amacıyla 6 Haziran 1956-1 Ekim 1957 arasında yayınlanmıştır. *Tarım Bakanlığı Konya Bölgesi Çiftçi Bülteni*, 1 Haziran 1956, S: 1, s. 1; *Çiftçi Bülteni*, 1 Ekim 1957, S: 4, s. 1.
[737] 250 dekarlık Zivecik, 300 dekarlık Gövenç ve 140 dekarlık Tatlıcak zirai tesisleri büyük ilgi uyandırmıştır. *Yeni Konya*, 27 Nisan 1957, S: 2824, s. 1.
[738] *Yeni Meram*, 6 Eylül 1951, S: 366, s. 1-2.

Karaman, Karapınar ve Seydişehir'de toplam 133 çiftçiye bedelsiz dağıtılmıştır[739]. Bu ilk deneme başarıyla sonuçlanmış ve çiftçi, gübre atılan bir dekar araziden 15 ile 17 TL arasında kazanç sağlamıştır. Bu nedenle il genelinde süper fosfat gübresine karşı büyük bir ilgi gösterilmiştir[740]. TBMM'de 1952 yılı için Konya'ya 20.000 ton gübre tahsis edilmesi kararlaştırılmıştır[741].

DP iktidarında afete maruz kalan ya da muhtaç durumda olan çiftçilere devlet tarafından yardımlar da yapılmıştır. Bu yardımlarda İl Teknik Ziraat Teşkilatı yine aktif bir rol oynamıştır. 1950'de ihtiyacı olan çiftçiler için dağıtılacak 250 ton tohumluk buğday, Altınova Devlet Üretme Çiftliği'nden temin edilmiştir[742]. 1952'de doğal afetlerden zarar gören çiftçilere 2.426 ton buğday ile 500 ton arpa dağıtılmıştır[743]. 1955'te ise Akşehir'deki afetzedelere 600 ton buğday ile 200 ton arpa verilmiştir. Aynı yıl Karaman'da ihtiyacı olan çiftçiler için 550 ton buğday ve 230 ton arpa tahsis edilmiştir[744]. 1956'da 23.000 çiftçiye tohumluk dağıtılırken 1959'da bir önceki yıla göre üretimi düşük olan Çumra, Ereğli, Karaman ve Karapınar'a bağlı 231 köyde toplam 13.130 çiftçiye 9.850 ton tohumluk yardımı yapılmıştır[745].

DP Dönemi'nde Zirai Donatım Kurumu da tarımsal kalkınmada önemli rol oynayan kurumlardan birisidir. Kurumun amacı Türk çiftçisini modern tarım araç ve gereçleriyle donatmak, ziraatta kullanılan her türlü alet ve suni gübreyi işletmek, sermaye ortaklığı yapmak, tamirhaneler açmak ve böylece küçük çiftçiyi kalkındırmaktır. Konya'da kurumun makinelerine ve ürünlerine çiftçiler her zaman rağbet göstermiştir. Makineler ve ürünler başta T.C. Ziraat Bankası olmak üzere banka kredileriyle satılmıştır[746]. Bu dönemde T.C. Ziraat Bankası tarafından doğrudan veya banka tarafından kooperatifler aracılığıyla üreticilere tarımsal krediler

---

[739] *Yeni Meram*, 31 Ekim 1951, S: 416, s. 2; *Yeni Meram*, 1 Kasım 1951, S: 417, s. 1-4.
[740] *Yeni Meram*, 13 Ekim 1952, S: 776, s. 1.
[741] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 13, 20 Şubat 1952, s. 356.
[742] *Yeni Konya*, 11 Ekim 1950, S: 483, s. 3.
[743] İlçelere göre dağıtım için bk. *Yeni Meram*, 4 Aralık 1952, S: 826, s. 1-2.
[744] *Yeni Meram*, 9 Ekim 1955, S: 1840, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Aralık 1955, S: 1918, s. 1.
[745] *Yeni Meram*, 26 Ekim 1956, S: 2216, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Ocak 1959, S: 3395, s. 1.
[746] Zirai Donatım Kurumu'nun Konya'da Kadınhanı, Ilgın, Karaman, Karapınar ve Ermenek ilçelerinde temsilcilikleri bulunmaktaydı. *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 8, 27 Haziran 1951, s. 422; *Yeni Konya*, 31 Ağustos 1951, S: 801, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Nisan 1955, S: 1660, s. 2; *Yeni Meram*, 12 Temmuz 1955, S: 1751, s. 1.

verilmiştir[747]. Konya'da 1952'de *"Mahdut Mesuliyetli Konya ve Civarı Pancar Ekicileri İstihsal Kooperatif Ortaklığı"* pancar ziraatını geliştirmek, üreticilerin ihtiyacına cevap vermek ve bu işlerle ilgili başka teşebbüslerde bulunmak amacıyla 30 yıl süre ve en az 16.500 TL sermaye ile kurulmuştur[748]. Ardından *"Akşehir, Ilgın ve Civarı Pancar Ekicileri İstihsal Kooperatifi"* kurulmuştur. Kooperatif 1.970 ortağından 245.775 TL toplamıştır. Ortaklarının zirai alet ve makine ihtiyacını karşılayan pancar kooperatifleri, pancar ekicileri bankasına da hissedar olacaktır[749].

1950-1960 yılları arasında ülke genelindeki fidanlıklar, çok sayıda meyveli-meyvesiz fidan dağıtarak meyveciliğin gelişmesinde önemli rol oynamıştır[750]. Konya'da fidanlar genellikle Konuklar Devlet Üretme Çiftliği, Konya Harası ile Karaaslan İl Fidanlığı'ndan karşılanmıştır[751]. Devlet üretme çiftlikleri sadece fidan değil nitelikli tohumlar da tahsis etmiştir. 1951'de çiftçilere Altınova, Gözlü ve Özden (Konuklar) çiftliklerinden temizlenmiş, iyi nitelikli ve ilaçlı tohumluk, ücret karşılığında verilmiştir[752]. T.C. Ziraat Bankası da Konya'da çiftçiye borçlanma suretiyle 4.750 ton tohumluk dağıtmıştır. Aynı yıl muhtaç çiftçilere 5254 Sayılı Kanun gereği 4.350 ton buğday, 400 ton da arpa ödünç olarak verilmiştir[753].

Ülkedeki hububatı satın almak, stokta bulundurmak, bu surette hububat piyasanı tanzim ederek köylüyü korumak amacıyla kurulan TMO, DP iktidarında faal çalışan kurumlardan birisi olmuştur[754]. TMO'nun büyümesinde bu dönemde inşa edilen ve yaklaşık 1.900.000 tona ulaşan siloların rolü büyük olmuştur[755]. Nitekim Türkiye'nin tahıl ambarı olan Konya'da ihtiyaç duyulan büyük bir silonun inşa

---

[747] Krediler için bk. *1959 İstatistik*, s. 248-249; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 231-234; *Yeni Meram*, 11 Şubat 1954, S: 1263, s. 1-2.
[748] *BCA*, f.030.18.01.02., y.129.63.8.
[749] *Yeni Meram*, 29 Mart 1953, S: 941, s. 1.
[750] Rakamlar için bk. *1959 İstatistik*, s. 222.
[751] *Yeni Meram*, 6 Aralık 1954, S: 1539, s. 1-2; *Yeni Konya*, 16 Mart 1959, S: 4063, s. 1.
[752] *Yeni Konya*, 29 Ağustos 1951, S: 799, s. 1; Altınova Devlet Üretme Çiftliği 1942'de kurulmuş olup 304.000 dekar arazisi vardır. 320.000 dekar araziye sahip Gözlü Çiftliği de 1942'de kurulmuştur. Konuklar ise 1944'te kurulmuş olup 33.468 dekar araziye sahiptir. *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 13, 29 Şubat 1952, s. 1346; 1952'de Özden Devlet Üretme Çiftliği'nin adı Konuklar olarak değiştirilmiştir. *Yeni Meram*, 6 Şubat 1952, S: 514, s. 2.
[753] *Yeni Meram*, 4 Ocak 1952, S: 481, s. 1-2; *Yeni Meram*, 12 Ocak 1952, S: 489, s. 2.
[754] *T.C. Resmî Gazete*, 13 Temmuz 1938, S: 3958, s. 1015.
[755] Nadir Yurtoğlu, *Demokrat Parti Dönemi Tarım Politikaları ve Siyasi, Sosyal, Ekonomik Hayata Tesirleri (1950-1960)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Hacattepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara 2014, s. 174.

edilmesi de bu dönemde gerçekleşmiştir. Başbakan Menderes 1954'te 3. Hükûmet programını okurken: "*Köy elektrifikasyonu davasına da başlanmış ve hatta ilerletmiş olacağız, radyo istasyonlarımızı, limanlar, hava meydanları, silolar, depolama ve yükleme tesislerimizin inşaatını da ikmal etmiş bulunacağız.*" demiştir[756]. Bu doğrultuda 1955'te yaklaşık 400 işçiyle Horozluhan civarında inşaatına başlanan 60.000 tonluk silo, Konya'ya kazandırılan önemli yapılardan biri olmuştur[757]. Değirmen ve ambarlarıyla birlikte maliyeti 11.000.000 TL olarak hesaplanan silo, 200 m genişliğinde ve 65 m yüksekliğinde inşa edilecektir. İnşaat için 1956'da 3.800.675 TL harcanmış ve inşaatın hemen tamamlanması için işçilerin fazla mesai yapmaları kabul edilmiştir[758].

1957 yılında montaj aşamasına gelen 60.000 tonluk silonun inşaatında 7.500 ton çimento sarf edilmiştir[759]. Nihayet 1958'de hububat alımına başlayan silo için gerekli olan enerji 3 dizel motorundan temin edilmiştir[760]. 1959'da silonun Göksu Hidroelektrik Santrali'nden enerji alması için 1.000.000 TL'lik bir protokol imzalanmış ve silonun, TMO'ya teslim edilme süreci başlamıştır[761].

Konya merkeze inşa edilen büyük silonun yanında Pınarbaşı, Meydan, Cihanbeyli ve Kulu'da 10.000'er tonluk, Karapınar'da 6.000 tonluk, Karaman ve Arıkören'de 4.000'er tonluk, Ayrancı'da ise 2.000 tonluk çelik silolar da 1956 yılında ihaleye çıkarılmıştır. DP iktidarında inşa edilen bu silolar sayesinde il genelinde büyük bir eksiklik giderilmiş ve hububatın uzun süreli korunması sağlanmıştır[762].

---

[756] Neziroğlu-Tuncer, *Hükümetler, Programları*, s. 1028.
[757] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 5, 18 Aralık 1955, s. 210; *Yeni Konya*, 28 Temmuz 1951, S: 767, s. 1; *Yeni Meram*, 30 Nisan 1953, S: 973, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Mayıs 1954, S: 1346, s. 1.
[758] *Yeni Meram*, 19 Ağustos 1955, S: 1788, s. 1, 4; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 17, 20 Şubat 1957, s. 373; 1956'da DP Meclis Grubu toplantısında Rüştü Özal ile Muammer Obuz, Konya'da inşa edilen çelik silo inşasında yolsuzluk yapıldığı ve devletin 37.000.000 TL zarar ettiği iddialarını gündeme getirmiştir. Bu nedenle F. Rüştü Zorlu ile Sıtkı Yırcalı hakkında Meclis tahkikatı açılmasını istemiş ve önergeleri DP grubu tarafından kabul edilmiştir. *Yeni Meram*, 16 Şubat 1956, 2403, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Nisan 1956, S: 2464, s. 1; 1956'da Bakanlar Kurulu tarafından Milli Korunma Kanunu'nun 4180 Sayılı Kanun'la muaddel 19. maddesine göre günde 3 saate kadar fala mesai yapılmasına izin verilmiştir. *BCA*, f.030.18.01.02., y. 142.15.7.
[759] *Yeni Konya*, 29 Ocak 1957, S: 2738, s. 1.
[760] *Yeni Konya*, 23 Ekim 1958, S: 3324, s. 1.
[761] *Yeni Konya*, 4 Mart 1959, S: 4053, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Mart 1959, S: 4058, s. 1.
[762] *Yeni Meram*, 10 Temmuz 1956, S: 2114, s. 1.

TMO, hububat alımı yaparak çiftçiyi desteklemiştir. Nitekim Konya Ofis Bölge Müdürlüğü; 1950'de 94.209 ton, 1951'de yaklaşık 200.000 ton, 1952'de ise 331.000 ton tahıl almıştır[763]. 1953'te 443.079 ton tahıl alımı yapan ofis, çiftçiye 300.000 TL ödeme gerçekleştirmiştir. Ofis, 1955'te Konya bölgesi dahilinde Karaman, Sudurağı, Beyşehir, Höyük, Çumra ve Kavak'ta alım merkezleri açmıştır. Aynı yıl Merkez, Akşehir, Beyşehir, Bozkır, Ilgın, Kadınhanı, Karaman ve Seydişehir'de haşhaş alımına başlanmıştır[764].

Ofis Konya Bölge Müdürlüğü 1 Haziran 1955'ten 31 Mart 1956'ya kadar üreticiden toplam 1.171.436 ton hububat ve 195 ton pirinç satın almıştır. Bunun karşılığında üreticiye 332.563.130 TL ödenmiştir. Bölge Müdürlüğü 1956'da ihraç ettiği ürünlerden toplam 108.569.494 TL karşılığında döviz temin etmiştir[765].

Ç. Zirai Mücadele

DP Dönemi'nde Konya'da ekili arazilere, meyveliklere ve bağlara zarar vererek tarımsal üretimi olumsuz etkileyen yabani otlara, kemirgenlere ve haşerelere karşı mücadele edilmiştir. Yabani otlarla mücadelede pülverizatör veya uçak kullanılmıştır[766]. Ancak otlar, tarlalarda dağınık bir vaziyette bulunuyorsa mücadele elle yapılmak zorunda kalınmıştır. 1959'da Konya'da 18 ilçede toplam 1.395.550 dekarlık hububat sahası yabancı otlardan temizlenmiştir[767].

Teknik Ziraat Teşkilatı, yabancı otlarla mücadelenin yanında il genelinde sürekli fare ve gelengi taraması da yapmıştır. Bunun sonucunda 1952'de 200.000 dekar, 1954'te 683.570 dekar, 1956'da 400.000 dekar, 1957'de 126.000 dekar arazi fare ve gelengiden temizlenmiştir[768]. 1950-1960 yılları arasında Merkez, Ermenek, Akşehir, Beyşehir, Bozkır, Ereğli ve Karaman ilçelerinde genellikle İtalyan, Fas ve

---

[763] *Yeni Meram*, 11 Ocak 1952, S: 488, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Mart 1952, S: 569, s. 1.
[764] *Yeni Meram*, 7 Mart 1953, S: 919, s. 1; *Yeni Meram*, 3 Haziran 1955, S: 1712, s. 1.
[765] *Yeni Konya*, 10 Nisan 1956, S: 2455, s. 1.
[766] *Yeni Meram*, 13 Mayıs 1954, S: 1347, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Nisan 1956, S: 2452, s. 1; *T.C. Resmî Gazete*, 21 Ocak 1956, S: 9213, s. 13440.
[767] *Yeni Konya*, 26 Nisan 1958, S: 3149, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Temmuz 1959, S: 3540, s. 1.
[768] *Yeni Meram*, 3 Temmuz 1952, S: 682, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Ocak 1955, S: 1573, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Nisan 1956, S: 2473, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Temmuz 1957, S: 2906, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Mart 1957, S: 2787, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Nisan 1960, S: 3811, s. 1.

güdük çekirgelerine karşı başarıyla mücadele edilmiştir[769]. Bunun yanında toprak piresi, zabrus, bambul, kımıl ve süne gibi haşerelerle de savaşılmıştır[770]. Mücadele edilen bölgelerin genişliğine göre ya pülverizatörlerle ya da uçaklarla ilaçlama yapılmıştır. Ayrıca ordu birlikleri ve köylüler de araçlarıyla mücadeleye destek vermiştir[771].

1959 yılında Konya Teknik Ziraat Teşkilatı; Akşehir, Beyşehir, Doğanhisar, Ereğli, Ilgın, Kadınhanı, Sarayönü ve Merkez ilçelerinde 200.000 dekarlık hububat sahasında sürdürdüğü kımıl mücadelesinde 20 teknik eleman, 52 makinist ve flamacı, 3 uçak, 24 motorlu vasıta ve 150 körük kullanmıştır. Üç haftada uçak ve kara ekipleri tarafından 130 ton ilaç sarf edilerek 76.000 dekar arazi ilaçlanmış ve haşerelerin %90'ı toprağa inmiştir. Mücadele sonucunda 11.000.000 TL'lik mahsul kımıl haşeresinden kurtarılmış ve 1.450.000 TL harcanmıştır[772].

Tarlalarda verilen mücadelenin yanında ağaçlara ve meyvelere zarar veren kırmızı örümcek, ağ kurdu, iç kurdu ve göveleklerle de mücadele edilmiştir. Meyve ağaçları üzerindeki ökse yani gövelek isimli parazit, ağacı kaplayarak kurutmaktadır. Teknik ziraat ekipleri özellikle bu hastalığa karşı bahçelerde uygulamalı olarak vatandaşa örnek olmaya çalışmıştır[773].

Teknik Ziraat Teşkilatı'nın önderliğinde sürdürülen mücadele kapsamında 1952'de il genelinde 436.383 elma, 82.335 armut, 69.847 erik ve 181.338 de diğer ağaçlar olmak üzere 769.903 adet meyveli ağaç ilaçlanmıştır. İlaçlama işinde 7.900 kg kurşun arseniyat ile 200 kg arsenet kullanılmış ve 24.909 TL harcanmıştır[774]. 1954'te 2.283.936 meyve ağacını ilaçlayan ziraat teşkilatı, 5.000 meyve ağacını da ökseden temizlemiştir. Bunun yanında Adana, Antep, Antalya, Mersin ve Hatay'da

---

[769] *Yeni Konya*, 19 Haziran 1950, S: 376, s. 2; *Yeni Konya*, 25 Ağustos 1951, S: 795, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Ağustos 1952, S: 715, s. 2; *Yeni Meram*, 4 Temmuz 1953, S: 1045, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Haziran 1955, S: 1730, s. 1.
[770] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 1, 30 Haziran 1954, s. 299; *Yeni Meram*, 19 Mart 1952, S: 586, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Şubat 1955, S: 1596, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Haziran 1955, S: 1726, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Haziran 1956, S: 2511, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Haziran 1957, S: 2869, s. 1.
[771] *Yeni Konya*, 16 Nisan 1959, S: 4090, s. 1.
[772] *Yeni Konya*, 6 Mayıs 1959, S: 5010, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Mayıs 1959, S: 5030, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Temmuz 1959, S: 3544, s. 1.
[773] *Yeni Meram*, 18 Mart 1952, S: 585, s. 2; *Yeni Meram*, 3 Temmuz 1952, S: 682, s. 1; *Yeni Meram*, 27 Mayıs 1954, S: 1360, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Aralık 1954, S: 1534, s. 1.
[774] *Yeni Meram*, 3 Temmuz 1952, S: 682, s. 1.

yetişen sebze fideleri ile meyve fidanlarında herhangi bir bulaşıcı hastalık görüldüğünde Konya'ya girişleri yasaklanmıştır[775].

Bağlık alanlarda ise filoksera hastalığına karşı tedbirler alınmaya çalışılmıştır. Bu hastalığın tedavisi olmadığından hastalanan asmalar sökülüp atılmış ve yerine filokseraya dayanıklı olduğu için Amerikan asmaları dikilmiştir. Teknik Ziraat Teşkilatı 1959'da Akşehir, Beyşehir, Seydişehir, Ilgın ve Kadınhanı'nda 12.380 hektar arazinin bu hastalığa bulaştığını bildirmiştir[776].

D. Çiftçiyi Topraklandırma Çalışmaları

CHP tarafından 1945'te kabul edilen 4753 Sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu ile arazisi olmayan veya yetmeyen çiftçileri veya çiftçilik yapmak isteyenleri, aileleri ile birlikte geçimlerini sağlayacak ve iş kuvvetlerini değerlendirecek ölçüde araziye sahip kılmak amaçlanmıştır[777]. 1947'den 1950'ye kadar 3 yıllık süre içinde 1.463.833 dönüm toprak dağıtımı yapılmıştır. DP iktidara geldiğinde Türkiye'de toprak sahibi ailelerin sayısı 2.879.477 iken hâlâ toprağı olmayan ailelerin sayısı 1.109.509'u buluyordu[778]. Bu kanunun büyük toprakların dağıtılmasıyla ilgili maddesini uygulamayan DP hükûmetleri, devlet mülkiyetindeki arazi ve meraların küçük üreticilere ve topraksız köylülere dağıtılmasıyla ilgili maddelerini uyguladı[779].

1950 yılında ülke genelinde 333 köyde 18.589 aileye 820.194 dönüm arazi dağıtılmış ve 422.196 dönüm mera tahsis edilmişti. DP Dönemi boyunca dağıtılan arazi ve mera 1.000.000 dönümün altına düşmedi. Hatta 1953 ve 1954 yıllarında dağıtılan arazi 2.000.000 dönümün üstüne çıktı. 1951-1959 yılları arasında toplam 4.079 köyde 333.963 aileye 17.312.615 dönüm arazi dağıtıldı[780].

Türkiye'nin en geniş arazisine sahip olan Konya'nın önemli sorunlarından birisi de toprak ve mera meselesiydi. DP iktidarının bu meseleye eğilerek çiftçiyi topraklandırmaya başlaması, kamuoyunda takdirle karşılandı. Hükûmet bu konuda

---

[775] *Yeni Meram*, 3 Ocak 1955, S: 1565, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Ocak 1955, S: 1573, s. 1; *Yeni Meram*, 13 Ocak 1955, S: 1575, s. 1.
[776] *Yeni Konya*, 22 Nisan 1959, S: 4096, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Nisan 1959, S: 4099, s. 1.
[777] *T.C. Resmî Gazete*, 15 Haziran 1945, S: 6032, s. 8893.
[778] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 341.
[779] Pamuk, *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*, s. 228.
[780] *1959 İstatistik*, s. 250; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 235.

hassasiyet gösterdiği için il genelinde toprak dağıtımları ve mera tahsisleri vali ve milletvekillerinin de hazır bulunduğu törenlerle yapılıyordu. Köylüler davullarla ve zurnalarla bayram havası içerisinde hükûmete şükranlarını sunuyordu[781].

Toprak dağıtımı ve mera tahsisi işini illerde kurulan komisyonlar yapmaktaydı. Tablo 23'te görüldüğü üzere DP Dönemi'nde ilk etapta 3 olan Konya'daki toprak komisyonu sayısı 8'e kadar yükselmiştir[782].

Tablo 23: DP Dönemi'nde Konya'da Görevli Toprak Komisyonları

Komisyon	29 nolu	40 nolu	51 nolu	54 nolu	73 nolu	70 nolu	32 nolu	4 nolu
Görev Yeri	Merkez	Cihanbeyli	Kadınhanı	Akşehir	Ereğli	Karaman	Karapınar	Çumra

Komisyonlar hazineye ait elverişli arazileri tespit ederek kadastro işini yaptıktan sonra dağıtıma başlamıştır. Konya'da ilk kez 17 Haziran 1951'de yapılan Toprak Bayramı'nda Merkez'e bağlı Karaaslan, Eröldüren ve Tatlıcak köylerinde toprak dağıtımı yapılmıştır. Devletin tasarrufu altında bulunan araziler, köylülere 20 sene taksitle ve cüzi miktarlarla verilmiş olup ilk 5 yıl taksit ödenmeyecektir. Ardından Göçü köyünde 88 vatandaşa 11.599 dönüm arazi tevzi edilmiştir. Ovakavağı ve İsmil'de ise 169 vatandaşa 20.295 dönüm toprak dağıtılmıştır[783]. 1951 yılı içinde il genelinde 665 yerli aileye 375.194 TL değerinde 83.017 dekar tarla dağıtılarak tapuları verilmiştir. Bunun yanında köylere 433.885 dekar mera tahsis edilmiştir. Ayrıca 1.360 göçmen ailesine de 167.754 dekar tarla tevzi edilmiştir[784].

1952 yılında Konya'da 29, 40, 51 ve 54 nolu toprak komisyonları görev yapmıştır. Merkez'de Yarma, Tatlıkuyu, Sakyatan, Hayıroğlu, Zencirli, Çaltı, Yukarıpınarbaşı, Sarıcalar, Çandır, Alakova, Eğribayat, Çengilti, Acıdort, Çaldere, Kale ve Şatır olmak üzere 15 köyden 874 aileye 1.545.000 TL değerinde, 7.024 dekarı göçmenlere olmak üzere 112.025 dekar arazi dağıtılmıştır. Cihanbeyli'de Karabağ, Kırkışla, Yapalı, Dedeler ve Zıvarık köylerinde toplam 801 aileye 243.911 TL değerinde, 35 dekarı göçmenlere olmak üzere 77.875 dekar arazi tevzi edilmiştir. Kadınhanı'nda Karatepe, Kabacalı, Yenicekaya, Gökez, Karahısarlı, Busat, Atlantı,

[781] *Yeni Konya*, 6 Ağustos 1951, S: 776, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Kasım 1951, S: 433, s. 1.
[782] *Yeni Meram*, 29 Aralık 1952, S: 851, s. 1-2; *Yeni Meram*, 28 Kasım 1953, S: 1188, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Aralık 1955, S: 1915, s. 1-2; *Yeni Meram*, 28 Aralık 1955, S: 1920, s. 1-2.
[783] *Yeni Konya*, 19 Haziran 1951, S: 731, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Ekim 1951, S: 386, s. 1.
[784] *Yeni Meram*, 2 Mart 1952, S: 569, s. 1.

Başhüyük, Saçıkara, Sarayönü, Kolukısa ve Ertuğrul köylerinde 1.298 aileye 451.319 TL değerinde 53 dekarı göçmenlere olmak üzere 125.149 dekar toprak dağıtılmıştır. Akşehir'de Meşelik, Küçükhasan, Böğrüdelik, Honamlı ve Adakasım köylerinde 168 aileye 581.098 TL değerinde 7.247 dekarı göçmenlere ait olmak üzere 46.168 dekar arazi tevzi edilmiştir. Ayrıca komisyonlar tarafından bu köylere 383.963 dekar mera tahsis edilmiştir. Böylece 1952 yılında toplam 37 köyde 3.141 aileye 2.821.328 TL değerinde 361.217 dekar toprak dağıtılmıştır[785].

1953 yılında Konya'da görevli 6 toprak komisyonu faaliyetlerine hızla devam etmiştir. Merkez'e bağlı 19 köyde 585 aileye 366.282 TL değerinde 43.195 dekar arazi dağıtılmış, 9.920 dönüm mera tahsis edilmiş ve 40 göçmen ailesine de 5.647 dekar arazi verilmiştir. Cihanbeyli'nin 9 köyünde 222 aileye 60.381 TL değerinde 30.493 dekar arazi dağıtılmış ve 368 göçmen aileye 47.963 dekar arazi verilmiştir. Kadınhanı'nın 18 köyünde 1.231 aileye 144.252 TL değerinde 30.961 dekar arazi dağıtılmıştır. Akşehir'in 7 köyünde 885 aileye 582.824 TL değerinde 46.100 dekar arazi dağıtılmış, 64.295 dekar mera tahsis edilmiş ve 9 göçmen ailesine de 528 dekar arazi verilmiştir. Ereğli'nin 2 köyünde 242 aileye 266.734 TL değerinde 25.069 dekar arazi dağıtılmış ve 7.003 dekar mera tahsis edilmiştir. Karaman'da ise 1 köyde 79 aileye 115.775 TL değerinde 9.661 dekar arazi tevzi edilmiştir[786]. Böylece il genelinde 1953 yılı içerisinde 6 toprak komisyonu tarafından 58 köyde 3.577 aileye 1.556.199 TL değerinde 284.618 dekar arazi dağıtılmış ve 81.218 dekar mera tahsis edilmiştir. Ayrıca 417 göçmen aileye 54.138 dekar arazi verilmiştir[787].

Konya milletvekilleri 1954'te zor koşullarda yaşayan dağ köylülerinin topraklandırılması işinin öne alınması istenmiştir. Aynı yıl 8 toprak komisyonu tarafından toplam 5.157 çiftçi ailesine 4.000.000 TL değerinde 570.230 dönüm arazi dağıtılmıştır. Karapınar'da 711 aileye 104.551 dönüm, Ereğli'de 611 aileye 104.551 dönüm, Merkez'de 824 çiftçiye 99.386 dönüm, Kadınhanı'nda 565 aileye 48.172 dönüm, Karaman'da 522 çiftçiye 63.054 dönüm, Cihanbeyli'de 1.204 çiftçi ailesine 105.557 dönüm ve Akşehir'de 720 çiftçi ailesine 48.251 dönüm arazi verilmiştir.

---

[785] *Yeni Meram*, 29 Aralık 1952, S: 851, s. 1-2; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 6, 25 Nisan 1951, s. 269.
[786] *Yeni Meram*, 28 Kasım 1953, S: 1188, s. 1; Kadınhanı'ndaki arazi Tarım Bakanlığı tarafından Gözlü Devlet Üretme Çiftliği'nden, topraksız köylülere verilmek üzere ayrılan arazidir. Böylece dağlık bölgelerdeki köylülere de toprak temin edilmiştir. *BCA*, f.030.01., y.100.616.3.
[787] *Yeni Meram*, 28 Kasım 1953, S: 1188, s. 1.

1955'ten itibaren Çumra'da görev yapmaya başlayan 4 nolu toprak komisyonu Türkmencamili köyünde 193 ihtiyaç sahibi çiftçiye 190.014 TL kıymetinde 17.418 dönüm arazi vermiş ve 9.821 dönüm mera ayırmıştır[788]. 1956'da ise İnli köyünde 137 aileye 16.993 dönüm arazi ve ayrıca köye 4.440 dönüm mera tevzi etmiştir[789]. Aynı yıl 29 nolu komisyon Kızören, Tatlıcak, Tatlıkuyu, Divanlar, Gene ve Kaşınhanı köylerinde 438 aileye 283.994 TL değerinde 50.627 dönüm arazi dağıtmış ve 42.075 dönüm mera tahsis etmiştir[790].

1959 yılında Merkez ilçede görevli 29 nolu toprak komisyonu tarafından Burnak köyünde 132 aileye 32.399 dönüm arazi ve 2.552 dönüm mera, Aksaklı köyünde 61 aileye 13.841 dönüm arazi ve 16.823 dönüm mera, Sakyatan köyünde 152 aileye 456 dönüm bahçe ve bağ, Alakova köyünde 51 aileye 226 dönüm bağ ve bahçe tahsis edilmiştir. Ayrıca Tatlıcak'ta 14.121 dönüm ve Zivecikte de 20.832 dönüm mera ayrılmıştır. Aynı yıl 54 nolu toprak komisyonu Yunak'ın Taahhütlü köyünde 140 aileye 427 dönüm, Honamlı köyünde 262 aileye iskân hakkı olarak 36.125 dönüm, aynı köyde 430 aileye toprak kanunu hükümlerine göre 25.805 dönüm ve Renkoğlu köyünde 51 aileye 8.599 dönüm olmak üzere toplam 3 köyde 621 çiftçi ailesine 70.956 dönüm arazi ve bağlık alan dağıtmıştır[791].

Özetle DP iktidarında Konya'da 1951-1954 yılları arasında 14.317 aileye 1.520.974 dönüm arazi dağıtılmıştır. Ancak komisyonların 1951-1954 yılları arasında gösterdikleri performans 1954 yılından sonra giderek azalmıştır.

E. Asırlık Sorun: Konya Ovası'nın Sulanması

DP programında çiftçilerin sürekli olarak bir taraftan kuraklık diğer taraftan sel ve taşkınların kötü sonuçlarıyla karşı karşıya oldukları belirtilmiştir. Ülke genelindeki bataklık alanlar hem halkın sağlığını bozmakta hem de verimli arazileri işgal etmekteydi. Dolayısıyla bu sorunun çözülmesiyle üretim artırılacak, ürün çeşitliliği sağlanacak ve sağlık sorunları azalacaktır. Bu nedenle parti ve hükûmet

[788] *BCA*, f.030.01., y.112.707.14; *Yeni Meram*, 23 Aralık 1955, S: 1915, s. 1-2; *Yeni Meram*, 28 Aralık 1955, S: 1920, s. 1-2.
[789] *Yeni Meram*, 17 Kasım 1956, S: 2237, s. 1.
[790] *Yeni Meram*, 29 Aralık 1956, S: 2279, s. 1; 1956'da Çakmak nahiyesine bağlı Yukarı Çoban köyü bucak başkanı tarafından Başbakan Menderes'e 73 nolu komisyonun yavaş çalıştığıyla ilgili bir mektup, yazılmıştır. *BCA*, f.030.01., y.117.739.3.
[791] *Yeni Konya*, 29 Aralık 1959, S: 3717, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Ocak 1960; S: 3724, s. 1.

programlarında belirtildiği üzere zirai üretim bölgelerinin taşkınlara karşı korunması, bataklık alanların ıslah edilmesi ve kuru tarımdan sulu tarıma geçilmesi için faaliyetlere girişilmiştir[792].

DP iktidarının bu alandaki çalışmaları kısa sürede meyvesini vermeye başlamıştır. Nitekim taşkın ve sellere karşı korunma tedbirleri 1937-1950 yılları arasında 1.070.000 dekar arazide sürdürülürken 1950-1952 yılları arasında 1.302.000 dekar arazide devam etmiştir. Aynı sürelerde bataklık kurutma tesisleri 302.000 dekardan 1.137.000 dekara ulaşmıştır. 1937-1950 yılları arasında herhangi bir harcama yapılmayan yer altı suları için 1950-1952 yılları arasında 3.000.000 TL tutarında harcama gerçekleştirilmiştir. Ayrıca 1937-1950 yılları arasında inşa edilen 3 barajda toplanan su 160.000 m^3 iken 1950-1952 yılları arasında inşa edilen 3 barajda toplanan su 950.000 m^3e çıkmıştır[793].

Kapalı bir havza olan Konya'nın yaşadığı sorunlardan en büyüğü hiç şüphe yok ki su meselesidir. Bu nedenle Konya Ovası'nın sulanması meselesi DP Dönemi öncesinde de ele alınmıştır. XVIII. yüzyılda valilik yapan Çelik Mehmet Paşa, yeni kanallar açmak suretiyle ovanın tam anlamıyla sulanabilmesi için girişimlerde bulunmuş ancak bir sonuca ulaşılamamıştır. Bu konuda asıl girişim Vali Ferid Paşa'nın 1898'de ovanın sulanması için keşifler yaptırmasıyla başlamış ve bu iş hükûmet adına Anadolu-Bağdat Demir Yolu Şirketi'ne devredilmiştir. 1905'te Alman Holsman Şirketi bu işe el atmış ve 1914'te tamamlanan çalışmalar sonucunda Beyşehir ile Suğla göllerinden akan Çarşamba Suyu'nun Çumra Ovası'na getirilmesi sağlanmıştır[794]. Konya ovasında vücuda getirilen bu ilk tesisler 50.000 hektar arazinin sulanması amacıyla kurulmuştur[795]. Ancak Holsman Şirketi'nin yaptığı sulama tesisatı zamanla yıprandığından ihtiyaca cevap veremez duruma gelmiştir. 1943'ten beri kanallar ıslah edilmemiş, bunun yanında taşan göl ve sel suları da tarım alanlarına zarar vermiştir. Suların tarım alanlarından çekilmesi sonucunda da geniş bataklıklar ortaya çıkmış ve bu durum sıtma hastalığına davetiye çıkarmıştır.

---

[792] *Tüzük ve Program*, s. 38; *Yeni İktidarın Çalışmaları Demokrat Parti Hizmetinde Bulunduğu Türk Milletine Hesap Veriyor (22.05.1950-22.05.1952)*, Orhan Mete ve Ortakları Matbaası, İstanbul, s. 150; Neziroğlu-Tuncer, *Hükümetler, Programları*, s. 755.
[793] *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 157, 158.
[794] Önder, "Sulama Davamız", *Yeni Konya*, 12 Kasım 1950, S: 514, s. 1.
[795] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 7, 14 Mayıs 1951, s. 251.

Neticede köylü, su bulamadığı gibi ekonomik olarak da büyük zarara uğramış ve Konya'da ticari hayat durma noktasına gelmiştir[796].

Konya'nın jeolojik su etüdü Vali Cemal Bardakçı tarafından 1936-1938 yılları arasında başlatılarak şehirde su işleri bürosu kurulmuş ve yabancı uzmanlar tarafından 1938'e kadar Konya'nın jeolojik haritası oluşturulmuştur. Ancak Bardakçı'nın, İnönü Dönemi'nde emekliye sevk edilmesinden sonra Konya'nın su sorunu rafa kaldırılmış ve bu harita 1950'ye kadar ele alınmamıştır[797].

Konya'da dere ve çayların getirdiği sel sularıyla sulamalardan artan ve deşarjlara dökülen sular, ovanın çukur yerlerinde birikmektedir. Bunun sonucunda Hotamış Gölü, Arap Mezarlığı, Alakova ve Aslım gibi büyük bataklık alanlar meydana gelmiştir[798].

DP iktidarıyla birlikte bu durum değişmeye başlayacak ve bu dönemde Konya Ovası'nın sulanması için ciddi çalışmalar yapılacaktır. Bu kapsamda öncelikli olarak mevcut sulama tesislerinin ıslah edilerek genişletilmesi sağlanacak, bataklıklar kurutulacak, sondaj çalışmaları yapılacak ve barajların inşasına başlanacaktır. Tüm bu çalışmaların neticesinde Konya Ovası'nda 1950 yılında DSİ Genel Müdürlüğü tarafından sulanan arazi 12.939 hektar iken 1960'ta bu alan 25.082 hektara yükselmiştir[799].

1. Islah Çalışmaları

Hükûmet, Konya'daki sulama tesislerinin ıslah edilmesi ve genişletilmesi çalışmalarına 1951'de başlamış[800] ve bunun için 2.000.000 TL ödenek ayırmıştır[801]. 60.000 hektar araziyi sulayabilme kapasitesinde olan mevcut sulama şebekesindeki çalışmaların 1954'e kadar tamamlanması planlanmıştır. Bu kapsamda 1951'de önemli adımlar atılmış ve ilk olarak kötü durumda olan Beyşehir kanalının ıslahı 3.000.000 TL'ye, Karaman Suğla Gölü'nün ıslahı ise 615.000 TL'ye ihale

---

[796] Fahrettin Gözlü, "Konya Sulaması", *Yeni Konya,* 30 Kasım 1950, S: 532, s. 1-2.
[797] *Yeni Meram*, 6 Eylül 1951, S: 366, s. 1-2.
[798] Ali Orhon, "Konya Ovasının Islahı ve Altunapa Barajı", *Yeni Meram*, 23 Eylül 1951, S: 378, s. 2.
[799] *1959 İstatistik*, s. 460; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 429.
[800] *BCA*, f.030.11.1., y.237.8.18.
[801] Konya'daki su kanallarının çoğu dolmuş ve harap olmuş bir vaziyette bulunmaktadır. *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 7, 14 Mayıs 1951, s. 253; *Yeni Konya*, 25 Mart 1951, S: 645, s. 1.

edilmiştir[802]. Bunların yanında Karapınar Hotamış bataklığının kurutulması çalışmalarına başlanmıştır[803]. Ayrıca 1.400.000 dekar alandaki Ereğli Akgöl bataklığının da 107 km uzunluğundaki bir kanalla ıslah edilmesi kararlaştırılmış ve bu işinin ihalesi 1953'te 1.125.000 TL'ye gerçekleştirilmiştir[804].

Ilgın Ovası sulama işi 1952'de ihale edilmiş ve Bolasan Çayı ıslahı için 490.500 TL keşif bedeli belirlenmiştir[805]. Bunun yanında sazlık ve bataklık hâlde bulunan Akşehir Gölü'nün ıslahı için gerekli etüt ve projeler hazırlanmıştır. 1953'te Gözlü bataklığının kurutulması işi ile Beyşehir rıhtım ve iskele inşaatı ihale edilmiştir[806]. 1954'te Ilgın Çavuşçu köyü bölgesinin sellerden kurtulması için 1.926 m uzunluğunda bir kanal inşa edilmiştir. Aynı yıl Seydişehir Suğla Gölü arazisindeki bataklığı kurutma çalışmaları başlamış ve arazi 1957'de ekilir hâle getirilmiştir[807]. 1955'te Ilgın'ın Çavuşçu köyünde açılan tahliye kanalı sayesinde 3.000 dekar, Çumra'nın Akviran nahiyesinde açılan drenaj kanalı vasıtasıyla da 1.200 dekar arazi bataklıktan kurtarılmıştır[808].

Konya Ovası'nda 1952-1954 yılları arasındaki ıslah çalışmaları için 2.124.254 TL harcama gerçekleştirilmiş ve 3.863.600 TL ihale bedeli ile sulama şebekesi inşasına devam edilmiştir. Bu süreçte Ereğli Alanarkı ve Karaman Suğla Gölü ıslah çalışmaları ile Beyşehir regülatörü kıyı tahkim ve iskele inşası tamamlanmıştır. Bunun yanında Beyşehir Sarısu yatağı ıslah işi bitirilmiştir[809]. Sarısu yatağı 1959'da Beyşehir Gölü'ne akıtılarak 3.000 dönüm arazinin taşkınlardan korunması sağlanmıştır. DP Dönemi'nde ıslah çalışmalarının yanında sürdürülen sulama

---

[802] *Yeni Konya*, 7 Nisan 1951, S: 658, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Temmuz 1951, S: 744, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Kasım 1951, S: 420, s. 1-4; Suğla Gölü ikinci kısım inşaatı 1955'te 1.300.000 TL keşif bedeli ile ihaleye çıkmıştır. *T.C. Resmî Gazete*, 21 Mayıs 1955, S: 9011, s. 11919; Suğla Gölü üçüncü kısım inşaatı 1958'de 1.600.000 TL keşif bedeli ile ihaleye çıkmıştır. *T.C. Resmî Gazete*, 18 Nisan 1958, S: 9888, s. 19146.

[803] *Yeni Konya*, 10 Mart 1951, S: 631, s. 2.

[804] *Yeni Konya*, 30 Haziran 1951, S: 742, s. 1-2; *Yeni Konya*, 1 Temmuz 1951, S: 743, s. 1-2; *Yeni Meram*, 24 Ekim 1953, S: 1155, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Temmuz 1953, S: 1062, s. 1.

[805] *T.C. Resmî Gazete*, 12 Nisan 1952, S: 8084, s. 3372.

[806] *Yeni Meram*, 21 Ağustos 1952, S: 727, s. 1-2; *Yeni Meram*, 5 Ağustos 1953, S: 1076, s. 1.

[807] *Yeni Meram*, 8 Aralık 1954, S: 1540, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Ağustos 1957, S: 2920, s. 1.

[808] *Yeni Meram*, 1 Nisan 1955, S: 1652, s. 1.

[809] Ereğli-Alanarkı sulama inşaatı için 1952'de 470.159 TL keşif bedeliyle ihaleye çıkılmıştır. *T.C. Resmî Gazete*, 29 Mayıs 1952, S: 8121, s. 3785; *Yeni Konya*, 12 Şubat 1954, S: 1675, s.1

şebekesini genişletme faaliyetleri 50.000 dönümlük alanda gerçekleştirilmiş ve Konya'da 500.000 dönümlük tam bir sulama şebekesi meydana getirilmiştir[810].

2. Sondaj Çalışmaları

Konya'da CHP Dönemi'nde Merkez, Çumra ve Karaman ilçelerinde sondaj çalışmaları yapılmış ancak kayda değer bir sonuca ulaşılamamıştır[811]. DP iktidarında yer altı sularından yararlanabilmek için Konya Ovası'nın çeşitli yerlerinde sondaj çalışmalarına başlandı[812]. 1951'de Özden Çiftliği, Ayrancı ve Altınova Devlet Çiftliği'nde yapılan ilk denemeler olumlu sonuçlanmış ve bu bölgelerin sulanması sağlanmıştır[813]. Hükûmet 1952'de sulama işine Marshall Yardımlarından karşılanmak üzere 3.000.000 TL tahsis etmiştir. Bu kapsamda Konya'da 32 sondaj grubunun faaliyete geçmesi planlanmıştır[814]. Zira Konya'da sulanacak 600.000 dekar arazi bulunmaktadır[815].

DP Dönemi'nde yer altı sularını incelemek üzere 30 kişilik bir uzman heyet 1952'de UNESCO ile Tarım Bakanlığının Ankara'da birlikte düzenlediği Kurak Bölge Hidrolojisi Sempozyumu'ndan sonra Konya'ya gelerek incelemeler yapmıştır. Sonuçta 3.500.000 TL'ye ihale edilen Tömek, Cihanbeyli, Karaman ve Ereğli bölgelerindeki sondaj çalışmalarına başlanmıştır[816]. Bunun yanında Konya-Ankara istikametinde 60 km'lik bir sahada gerçekleşecek sondaj işi de ihale edilmiştir[817].

Konya Ovası'nın modern bir şekilde sulanması için yapılan çalışmalara 1954 yılında da devam edilmiş ve Merkez'e bağlı Hatıp ile Zivecik köylerinde bol su bulunmuştur. Şehrin sulama sorunu ile ilgili olarak Vali Cemal Göktan, Belediye Başkanı İbrahim Aşçıgil ve 19 Konya milletvekili 21 Kasım 1954'te Başbakan Menderes'le görüşmüştür. Görüşme sonucunda Altınapa, May, Mavi Boğaz, İbrala

---

[810] *Yeni Konya*, 10 Mart 1959, S: 4059, s. 1.
[811] Ziya Çalıkoğlu, "Türk Milleti Kuru Lafa Kanmıyor", *Öğüt*, 4 Eylül 1951, S: 185, s. 1.
[812] *Yeni Konya*, 1 Mayıs 1951, S: 682, s. 1.
[813] *Yeni Konya*, 31 Ağustos 1951, S: 801, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Eylül 1951, S: 378, s.1; *Yeni Meram*, 23 Ekim 1951, S: 408, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Aralık 1952, S: 843, s. 1.
[814] *Yeni Meram*, 12 Şubat 1952, S: 520, s. 1-2; *Yeni Meram*, 13 Haziran 1952, S: 669, s. 1; Hükûmet, Konya, Urfa, Mardin ve Ceylanpınar ovalarında yeraltı suyundan faydalanılması hususundaki etüt ve projelerin hazırlanması işini 1952'de ihale etti. *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 20, 16 Şubat 1952, s. 199.
[815] *Yeni Meram*, 27 Ocak 1952, S: 504, s. 1-3.
[816] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 20, 26 Şubat 1953, s. 1072; *Yeni Meram*, 30 Nisan 1952, S: 630, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Mayıs 1952, S: 631, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Ekim 1952, S: 786, s. 1.
[817] *Yeni Meram*, 5 Şubat 1953, S: 889, s. 1.

ve Zanapa barajlarının en kısa zamanda ihale edilmesi ve Anadolu'da açılacak 3.000 kuyudan önemli bir kısmının Konya'ya tahsis edilmesi kararlaştırılmıştır[818].

1955 yılında bir Alman firması tarafından Konya'da 23 sondaj yapılmış ve 11 kuyuda su bulunmuştur. Kuyuların saniyedeki su verimleri genel olarak 20-30 lt. arasındadır[819]. En iyi sonuç Merkez'e bağlı Zivecik köyünde alınmıştır. 152 m derinlikteki tam artezyen, saniyede 26 lt. su verimine sahiptir. Bu kuyu suyundan günlük sarfiyat fazlası ziraat sahasında değerlendirilecek ve köyde 250 dekarlık örnek bağ-bahçe kurulacaktır[820].

1956 yılında ABD'den yardım programına dahil olarak ilk defa ithal edilen beş modern sondaj makinesinden üçü Konya bölgesine tahsis edilmiştir. Sondaj makineleri ile 250 m derinliğe inilebilmektedir. Günde 50 m derinliğe inebilen makinelerin kullanımında Amerikalı uzman R. J. Lavrence, 1 ay süreyle refakat edecektir. Konya bölgesinde ilk etapta 15 sondaj yapılması planlanmıştır. Meram'da başlayan ilk sondaj denemesi nedeniyle 22 Ağustos 1956'da bir tören düzenlenmiştir. Vali Keleşoğlu ile Belediye Başkanı Tahralı'nın da hazır bulunduğu törende kurbanlar kesilmiş ve sevinç gösterileri yapılmıştır[821]. Aynı yıl içerisinde yer altı sularının kullanılmasıyla Konya'da 165.100 hektar alan sulanabilmiştir[822].

Konya'da 1957'de yer altı sularını çıkarma çalışmalarında önemli sonuçlara ulaşıldı. DSİ Bölge Müdürlüğü'nün Amerika'dan getirttiği makineler ile yapılan sondajlar sonucunda Tatlıcak köyünde 99 m derinlikten tazyikle fışkıran su bulundu. Konya Ovası'nın en büyük artezyeni olan Tatlıcak'ta çıkarılan su, hemen çevredeki kanallara akıtıldı. Bu artezyen ülke kamuoyunda da büyük bir ilgi uyandırmış ve Konya topraklarının bir kısmının bu artezyen sayesinde kurtulacağı bildirilmiştir. Büyük sevinç içerisinde olan vatandaşlar artezyeni görmek için belediye otobüsleriyle Tatlıcak köyüne taşınmıştır[823]. Aynı yıl Alakova, Acıoba, Abditollu,

---

[818] *Yeni Meram*, 29 Eylül 1954, S: 1472, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Kasım 1954, S: 1524, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Kasım 1954, S: 1527, s. 1.
[819] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 5, 18 Aralık 1955, s. 358.
[820] *Yeni Meram*, 18 Nisan 1955, S: 1669, s. 1.
[821] *Yeni Meram*, 23 Ağustos 1956, S: 2154, s. 1-2.
[822] *Yeni Konya*, 6 Mayıs 1956, S: 2481, s. 1.
[823] *Yeni Konya*, 8 Ocak 1957, S: 2717, s. 1; *Yeni Konya*, 16 Ocak 1957, S: 2725, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Ocak 1957, S: 2730, s. 1.

Sakyatan ve Bakırtolu'da da su bulunmuştur[824]. Tatlıcak köyünde açılan artezyenden saniyede 44,4 lt., Sakyatan'daki artezyenden de saniyede 45,2 lt. ve Altınapa ile Sille arasındaki Su Pınarı isimli yerden ise saniyede 80 lt. su çıkarılmıştır[825]. Sonuçta 1957'de Konya Ovası'nın susuzluğunun giderilmesi için 40 kuyu açılmış ve bu iş için 14.000.000 TL harcama yapılmıştır[826].

DSİ Genel Müdürlüğü 1958'de 60 ile 130 m arasında 50 kuyu daha açmıştır. Böylece Konya'da açılan derin kuyu sayısı 182'ye ulaşmıştır. Bu kuyulardan saniyede 4.792 lt. yer altı suyu elde edilmektedir[827]. 1959'da ise 14 adet artezyen ve 134 yarım artezyen olmak üzere toplam 148 derin kuyu açılmış ve 2.572 lt. su çıkarılmıştır. Böylece 52.000 dekar arazinin sulanması sağlanmıştır[828].

3. Baraj İnşaatları

Konya Ovası'nın sulanması meselesini çözmek isteyen DP iktidarı, bu konuda önemli adımlar atmıştır. Milletvekili Himmet Ölçmen, 1953'te Konya Ovası'nın sulanması için 15.000.000 TL harcanacağını belirterek Ayrancı Barajı, Altınapa Barajı ve Sille Barajı inşaatlarına hemen başlanacağı müjdesini vermiştir[829]. Şehrin kaderini değiştirecek olan bu barajlar tamamlandığında Konya'da 235.000 dekar arazi sulanmış olacak, 22.000 dekar genişliğindeki saha taşkınlardan korunacak ve 62.000 dekar alan da bataklık olmaktan kurtarılacaktır[830]. Bu dönemde ülke genelinde 9 barajın inşaatı tamamlanırken 1960'a gelindiğinde 10 barajın inşası devam etmekteydi[831].

a. Ayrancı Barajı

Ereğli ilçesinin güneydoğusunda Kocadere üzerinde inşa edilecek Ayrancı Barajı ilk olarak 1952'de kararlaştırılmış ve uzmanlar baraj sahasında incelemelerde

---

[824] *Yeni Konya*, 21 Şubat 1957, S: 2761, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Şubat 1957, S: 2767, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Mayıs 1957, S: 2841, s. 1.
[825] *Yeni Konya*, 12 Ağustos 1957, S: 2923, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Eylül 1957, S: 2945, s. 1.
[826] *Yeni Konya*, 1 Temmuz 1957, S: 2885, s. 1.
[827] *Yeni Konya*, 3 Eylül 1958, S: 3274, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Aralık 1958, S: 2964, s. 2.
[828] *Yeni Meram*, 21 Mart 1960, S: 3425, s. 1-2
[829] *Yeni Meram*, 11 Aralık 1952, S: 833, s. 1-2.
[830] Himmet Ölçmen, "Altunapa, May ve Apa Barajları", *Yeni Meram*, 18 Aralık1956, S: 2268, s. 1-2; *Yeni Meram*, 26 Kasım 1955, 1888, s. 1.
[831] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 19 Şubat 1960, s. 25.

bulunmak üzere Konya'ya gelmeye başlamıştır[832]. İller Bankası'ndan Jeolog Dr. Hubert Kleinzorge, Jeolog Necip Suveren ve Mehmet Togo Kuntasal yaptığı incelemeler sonucunda baraj sahasının inşaat için olumlu olduğu raporunu vermiştir[833]. Ardından Konya Sulama İşleri Müdürü Osman Bibioğlu ile Ankara'dan gelen yedi kişilik bir uzman heyet, baraj sahasında son incelemelerde bulunmuş ve mayıs ayı içerisinde temel atma töreninin yapılabileceği müjdesini vermiştir. Bu haberle Ayrancı, büyük bir sevinç yaşamıştır[834].

Baraj inşaatının temel atma töreni 7 Mart 1952'de yapılmıştır. Törende coşkulu bir kalabalıkla birlikte Konya Valisi ile milletvekilleri de hazır bulunmuştur. Baraj sahasına atlarıyla arabalarıyla ya da yürüyerek gelen vatandaşlar Ayrancı yolunu doldurmuştur. Bayındırlık Bakanlığı mühendis ve uzmanlarının sondaj işinden sonra kurbanlar kesilerek tören başlamıştır[835].

Konya Su İşleri 7. Şube Müdürlüğü bölgesinde bulunan Ayrancı Barajı, 27 Ağustos 1953'te 6.963.300 TL keşif bedeliyle ihaleye çıkarılmıştır[836]. Ayrancı Ovası ile çevresindeki 20 köyün arazilerini sulayacak olan baraj 30.000.000 m^3 su toplayacaktır[837]. 31 m yüksekliğinde inşa edilecek baraj bir Alman firmasına ihale edilmiştir[838]. Baraj sayesinde 80.000 dekar arazi sulanacak, bölge topraklarının verimi arttırılacak ve Karaman'a doğru geniş bir alanda oluşan bataklıklar kurutulmuş olacaktır. Ayrıca baraj projesinde hidroelektrik santrali de düşünülmüştür[839].

Ayrancı Barajı'nın 1955'te %30'u, 1957'de ise %36'sı tamamlanmıştır[840]. Barajın 15 Şubat 1958'den itibaren su tutabilmesi için çalışmalar tüm hızıyla devam etmekteydi. Bu nedenle eksi 10 derece sıcaklıkta bile Türk ve Alman işçiler geceli gündüzlü çalışıyordu. Neticede 1958 Şubat'ında baraj inşaatının %82'si tamamlandı.

---

[832] *Yeni Meram*, 12 Ocak 1952, S: 489, s. 1-3.
[833] *Yeni Meram*, 22 Ocak 1952, S: 499, s. 1.
[834] *Yeni Meram*, 21 Şubat 1952, S: 529, s. 1.
[835] *Yeni Meram*, 9 Mart 1952, S: 576, s. 1-2.
[836] *Yeni Meram*, 1 Temmuz 1953, S: 1042, s. 1; *T.C. Resmî Gazete*, 8 Eylül 1953, S: 8502, s. 7154.
[837] *Yeni Meram*, 11 Aralık 1952, S: 833, s. 1-2; *Yeni Meram*, 17 Haziran 1953, S: 1028, s. 1.
[838] *Yeni Meram*, 26 Eylül 1953, S: 1127, s. 1.
[839] *Yeni Meram*, 15 Şubat 1954, S: 1267, s. 1.
[840] *Yeni Meram*, 26 Kasım 1955, S: 1888, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Şubat 1957, S: 2745, s. 1.

Her sene 30.000.000 m^3 su depolayacak olan baraj, 37.500 dekar araziyi suya kavuşturacaktı. Ayrıca 25.800 dekar araziyi de taşkınlardan koruyacaktı[841].

Konya'nın ilk barajı olan Ayrancı, 20.762.000 TL'ye mal olmuştur. 15 Şubat 1958'de törenle su tutması için kapağı indirilen baraj temmuz ayında faaliyete geçmiştir. Törende Bayındırlık Bakanı Tevfik İleri, DSİ Genel Müdürü Süleyman Demirkol ile Konya milletvekilleri de hazır bulunmuş ve misafirler büyük bir coşkuyla karşılanmıştır[842]. 36 m yüksekliğindeki Ayrancı Barajı'nda su yüksekliği, nisan ayı içerisinde 15 m'ye ulaşmıştır. Barajın tepe uzunluğu 2.030 m, üst genişliği 9 m, bent kitlesi hacmi 2.307.500 m^3, azami göl hacmi 30.000.000 m^3, göl uzunluğu 4.000 m, göl sathı ise 2.100 dönümdür. Baraj 1958'de 8.000.000 m^3 su toplamış ve bununla bölgedeki elma bahçeleri sulanmıştır[843]. Bu tesis ile Konya Ovası'nda 50.000 dönüm arazinin sulanması ve 25.000 dönüm arazinin de taşkından korunması sağlanmıştır[844].

b. Altınapa Barajı

DSİ Genel Müdürlüğü tarafından Konya'ya 18 km mesafede bulunan Altınapa Deresi üzerinde inşa edilen Altınapa Barajı, Meram bağları ile Sille Kırı ve Karaaslan çevresinde Beyşehir sulamasının ulaşamadığı sahaları sulayacak ve aynı zamanda Konya'nın bahçeleri ile şehrin su ihtiyacını karşılayacaktır. Bu baraj sayesinde Merkez ilçesi su taşkınlarından tamamen korunacak, bataklık alanlar kurutulacak ve tarımsal üretim özellikle de pancar üretimi arttırılmış olacaktır[845].

Konya milletvekilleri Mustafa Bağrıaçık, Himmet Ölçmen, Rüştü Özal ve Reyhan Gökmenoğlu baraj projesinin uluslararası firmalar arasında ihale edilebilmesi için 1955'te baraj sahasında tetkiklerde bulunmuştur. Baraj projesini bir

---

[841] *Yeni Konya*, 10 Şubat 1958, S: 3079, s. 1-2; *Yeni Konya*, 16 Şubat 1958, S: 3085, s. 1.
[842] *Yeni Konya*, 15 Şubat 1958, S: 3084, s. 1; *Yeni Konya*, 16 Şubat 1958, S: 3085, s. 1; Törenle ilgili Meclis'te yaptığı konuşmada Bakan İleri: "*Vatandaşlar toplu halde memnun. Birisi ters ters baktı: 'Baraj yapıldı ama su nerede?' dedi. Anlaşılıyor ki, orada propaganda böyle işlemiş.*" diyerek muhalefeti eleştirmiştir. *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 2, 26 Şubat 1958, s. 809.
[843] *Yeni Konya*, 16 Nisan 1958, S: 3142, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Kasım 1958, S: 3359, s. 2.
[844] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 19 Şubat 1960, s. 10.
[845] *T.C. Resmî Gazete*, 6 Nisan 1959, S: 10178, s. 21406; *Yeni Meram*, 11 Aralık 1952, S: 833, s. 1-2; *Yeni Meram*, 15 Şubat 1954, S: 1267, s. 1.

Alman firması ile birlikte Muhiddin Kulin ortaklaşa üstlenmiş ve projenin tahmini bedeli 595.000 TL olarak belirlenmiştir[846].

İhalesi 1957'de yapılan Altınapa Barajı 8.000.000 TL'ye mal edilecektir[847]. 55.000.000 m^3 su toplayarak 46.000 dekar araziyi sulayacak barajın yüksekliği 30 m, tepe uzunluğu ise 184 m olarak inşa edilecektir[848]**.** Müteahhitliğini Paksu Şirketi'nin üstlendiği baraj inşaatı hazırlıklarına 1958'de başlanmıştır[849]. 1958 yılı sonunda tünel hafriyat işi bitirilmiş ve tünel betonajına başlanmıştır[850]. Baraj sahasındaki arazi 1959 yılı içerisinde m^2si 50 ile 100 kuruş arasında istimlak edilmeye başlanmıştır. 1959 yılı sonuna kadar toplam 360.000 m^3 kazı, 610.000 m^3 imla, 4.500 m^3 beton işi yapılmış ve tünel inşaatı sona ermiştir. İnşaatın tamamlanması için daha 202.350 m^3 kazı, 516.500 m^3 imla ve 29.190 m^3 beton işinin yapılması gerekmektedir[851].

c. Apa Barajı

Konya'ya 67 km mesafede Arap köyü yakınında Çarşamba Çayı üzerinde inşa edilecek Apa Barajı, 1957'de DSİ Genel Müdürlüğü tarafından 15.745.764 TL'ye Reşat Azizoğlu Firması'na ihale edilmiştir. 27 m yüksekliğinde olacak baraj, 225.000.000 m^3 su toplayacaktır. Barajın tepe uzunluğu 776 m, bent kütlesi hacmi 1.070.000 m^3, göl uzunluğu 18 km ve göl sahası 1.260 hektar olacaktır. Apa Barajı sayesinde 156.000.000 m^3 sulama suyu rezerve edilecek ve bununla Çumra'nın güneybatısındaki 18.840 hektar arazi sulanmış olacaktır. Yine bu barajla bölgedeki taşkınlar önlenecek, bataklıklar kurutulacak ve zirai üretim artmış olacaktır[852].

1959 yılında baraj sahasında 375 bin m^3 kazı yapılmış ve 12.500 m^3 beton işi tamamlanmıştır. Barajda açılan tünellerin uzunluğu ise 530 m'yi bulmuştur. Baraj inşaatının başlangıcından 1959 yılı sonuna kadar toplam 375.000 m^3 kazı, 1.250.000 m^3 imla, 12.500 m^3 beton ve 530 m uzunluğunda tünel işi yapılmıştır. İnşaatın tamamlanması için daha 21.250 m^3 kazı, 860.000 m^3 imla, 1.523 m^3 beton ve 64 m

---

[846] *Yeni Meram*, 13 Temmuz 1955, S: 1752, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Ağustos 1955, S: 1792, s. 1.
[847] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 2, 19 Şubat 1958, s. 8.
[848] *T.C. Resmî Gazete*, 20 Temmuz 1957, S: 9660, s. 17579; *Yeni Konya*, 22 Ekim 1957, S: 2992, s. 1.
[849] Barajın inşaat müteahhitleri Mustafa Turan, Ahmet Turan, Bekir Çopanoğlu ve yüksek mühendis Muammer Tuğrul'dur. *Yeni Konya*, 27 Mart 1958, S: 3123, s. 1.
[850] *Yeni Konya*, 28 Kasım 1958, S: 3359, s. 2.
[851] *Yeni Konya*, 13 Ağustos 1959, S: 3579, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Aralık 1959, S: 3703, s. 1.
[852] *Yeni Konya*, 1 Ekim 1957, S: 2971, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Ekim 1957, S: 2982, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Şubat 1958, S: 3079, s. 2; *Yeni Meram*, 30 Eylül 1957, S: 2548, s. 1.

uzunluğunda tünel işi yapılması gerekmektedir. Bayındırlık Bakanı İleri'ye göre baraj 1960 yılının sonunda faaliyete geçecektir[853].

ç. May Barajı

Konya'ya 65 km mesafede Ahmediye köyü yakınlarında May Deresi üzerinde inşa edilecek olan May Barajı ile Arap Çayı bataklığı kurutularak bölgedeki su taşkınları önlenecek ve İçeri Çumra ile Alibeyhüyüğü topraklarındaki verimli arazi sulanmış olacaktır[854]. May Barajı proje işi 1955'te Fox Mathas Firması'na ihale edilmiştir[855]. 9.481.730 TL'ye ihale edilen barajın duvarları 17 m yükseklikte olacak ve baraj 45.000.000 m^3 su toplayacaktır[856].

Baraj ihalesi 1957'de yapılmış ve Konyalı müteahhitler Rıfat Oturanç ile Yüksek Mühendis İbrahim Aşçıgil'in teklifleri uygun görülmüştür. Tamamlandığında 40.000 dekar araziyi sulayacak olan barajın tepe uzunluğu 400 m, bent kütlesi 273.000 m^3 ve azami kapasitesi ise 42.000.000 m^3 olacaktır[857]. Baraj inşaatının başlangıcından 1959 sonuna kadar toplam 320.960 m^3 kazı, 560.000 m^3 imla, 5.883 m^3 beton işi yapılarak tünel işi sona ermiştir. İnşaatın bitmesi için daha 99.275 m^3 kazı, 210.244 m^3 imla, 4.618 m^3 beton işi yapılması gerekmektedir[858].

d. Sille Barajı

Konya'nın 13 km batısında Sille Deresi üzerine inşa edilecek olan Sille Barajı'na ait hazırlıklar nedeniyle 1953'te Bayındırlık Bakanlığı'ndan bir yüksek mühendis ile Konya milletvekilleri Sille'de incelemeler yapmıştır[859]. İncelemeler sonucunda 1953'te barajın birinci kısım inşaatı ihale edilmiştir[860]. Baraj ile Meram Çayı'nın sulayamadığı arazi sulanacak, şeker fabrikasına yeni bir su kaynağı temin

---

[853] *Yeni Meram*, 19 Aralık 1958, S: 2964, s. 2; *Yeni Konya*, 15 Aralık 1959, S: 3703, s. 1.
[854] *Yeni Meram*, 15 Şubat 1954, S: 1267, s. 1.
[855] *Yeni Meram*, 5 Ekim 1955, S: 1836, s. 1.
[856] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 2, 19 Şubat 1958, s. 8; *Yeni Konya*, 17 Ocak 1957, S: 2726, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Aralık 1958, S: 2964, s. 2.
[857] *Yeni Konya*, 20 Mayıs 1957, S: 2844, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Mayıs 1957, S: 2850, s. 1.
[858] *Yeni Konya*, 15 Aralık 1959, S: 3703, s. 1.
[859] *Yeni Meram*, 6 Ağustos 1953, S: 1077, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Şubat 1958, S: 3079, s. 1; Sille Barajı'nın proje ve etüt çalışmaları CHP iktidarı tarafından hazırlanmış ancak hayata geçirilememiştir. *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 26 Şubat 1960, s. 682.
[860] *Yeni Meram*, 31 Ekim 1953, S: 1162, s. 1.

edilecek, Aslım bataklığı kurutulacak, taşkınlar önlenecek ve bölgedeki üretim artacaktır[861].

DSİ Konya 4. Bölge Müdürlüğü mıntıkasında bulunan Sille Barajı inşaatı 1954'te 5.200.000 TL'ye Er Kardeşler Firması'na ihale edilmiştir[862]. Baraj inşasına çok sevinen Sille halkı âdeta bayram etmiş ve baraja Himmet Ölçmen'in adının verilmesi teklifinde bulunmuştur[863].

1956 yılında yaşanan şiddetli kış nedeniyle Sille Barajı inşasına bir müddet ara verilmiş, ilkbaharla birlikte inşaat yeniden başlamıştır. 1957'de barajın %17'si bitirilmiştir[864]. Tamamlandığında 18.000 dekar araziyi sulayacak olan barajın bent genişliği 250 m, yüksekliği 42 m ve tepe genişliği 8 m'dir. 1958 yılında büyük bir seli önleyen barajın ilk faydası görülmüştür[865]. Baraj inşaatının başlangıcından 1959 yılı sonuna kadar toplam 7.500 m^3 kazı, 275.500 m^3 imla, 3.310 m^3 beton işi yapılmış ve tünel inşaatı sona ermiştir. İnşaatın tamamlanması için 1.130 m^3 kazı, 67.050 m^3 imla ve 1.780 m^3 beton işinin yapılması gerekmektedir[866]. 1960'ta Sille Barajı'nda 16 m yüksekliğinde su toplanmıştır[867].

Sonuç olarak DP iktidarının tarımsal kalkınmayı hedefleyen politikaları Konya'da hayat bulmuştur. Bu dönemde tarım alanında yeniliklerin benimsenmesi, tarımda modernizasyonun başlatılması, çiftçinin teknik bilgisinin arttırılmasıyla birlikte iklim şartlarının da elverişli seyretmesi tarımsal üretimde rekor düzeylere çıkılmasını sağlamıştır. Ayrıca çiftçiyi topraklandırma çalışmaları, ıslah edilmiş kaliteli tohumlar, uygun krediler, kimyevi gübreler, zirai mücadele, tarım makineleri ve ürün alımlarıyla çiftçinin desteklenmesi de üretimi arttıran diğer faktörler olmuştur.

Tarım alanındaki bu değişim ve gelişim beraberinde ekilebilir arazinin de genişlemesine yol açmıştır. 1950-1960 yılları arasında Konya, hububat ekiminde ve

---

[861] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 2, 19 Şubat 1958, s. 8; *Yeni Meram*, 15 Şubat 1954, S: 1267, s. 1.
[862] *T.C. Resmî Gazete*, 7 Nisan 1954, S: 8678, s. 8904; *Yeni Meram*, 10 Nisan 1954, S: 1321, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Mayıs 1954, S: 1359, s. 1-2.
[863] *Yeni Meram*, 10 Haziran 1954, S: 1368, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Nisan 1955, 1673, s. 1.
[864] *Yeni Konya*, 31 Mart 1956, S: 2446, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Şubat 1957, S: 2745, s. 1.
[865] *Yeni Konya*, 11 Haziran 1958, S: 3194, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Kasım 1958, S: 3359, s. 2.
[866] *Yeni Konya*, 15 Aralık 1959, S: 3703, s. 1.
[867] *Yeni Konya*, 11 Ocak 1960, S: 3730, s. 1.

üretiminde Türkiye'de ilk sırada yer almıştır. İl genelinde örnek meyvelikler, sebzelikler ve bağlık alanlar kurularak meyve ve sebze üretimi de arttırılmıştır. Ayrıca tek tip ürün yetiştiriciliğine alternatif olarak tütün ekimi yapılmış ve yabani meyve ağaçları aşılanmıştır.

DP Dönemi'nde asırlık sorun olan Konya Ovası'nın sulanması meselesi de ciddiyetle ele alınmıştır. Bu kapsamda mevcut tesis ve kanallar ıslah edilmiş, sondaj kuyuları açmak suretiyle yer altı sularından yararlanılmış ve baraj inşaatlarına başlanmıştır. Bu sayede tarımsal üretim bölgeleri taşkınlara karşı korunacak, bataklıklar kurutulacak, sulu tarıma geçilecek ve kullanılamaz durumda olan toprakların üretime geçmesi sağlanacaktır.

III. Hayvancılık

Demokratların parti ve hükûmet programlarına göre ülke millî gelirinde önemli bir paya sahip olan hayvancılığın gelişimi için hayvan sayısı arttırılmalı ve hayvan cinsleri ıslah edilmelidir. Bu nedenle ülke genelinde ıslah merkezleri kurulmalıdır[868]. Bunun yanında bulaşıcı ve paraziter hastalıklarla mücadele edilmeli, koruyucu aşılama ve ilaçlamaya öncelik verilmelidir. Entansif hayvan yetiştiriciliği gereği bilim ve teknik imkânlardan yararlanılarak en yüksek düzeyde verim sağlanmalı ve hayvancılık kredileri arttırılmalıdır[869].

Türkiye'de 1950-1960 yılları arasında uygulanan bu politikalar doğrultusunda Tablo 24'te görüldüğü üzere hayvansal üretimin arttırılmasına çalışılmıştır[870]. Bunun için hayvan hastalıklarıyla mücadele edilmiş ve hayvan ıslahına öncelik verilmiştir. Nitekim 1948-1950 yılları arasında 5.000.000 baş hayvan, hastalıklara karşı aşılanırken 1950-1951 yılları arasında bu sayı 7.000.000 baş hayvana ulaşmıştır. Bunun yanında ülke genelinde hara, inekhane ve aygır depoları kurulmaya başlanmıştır[871].

---

[868] *Tüzük ve Program*, s. 32-33.
[869] Neziroğlu-Tuncer, *Hükümetler, Programları*, s. 925,1024.
[870] *Zirai Bünye 1946-1953*, s. 13, 112; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 203-205. Türkiye'de 2018 yılında 35.194.972 baş koyun, 10.922.427 baş keçi, 10.019.536 baş sığır, 178.397 baş manda ve 108.076 baş at bulunmaktadır. http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1002, (Erişim Tarihi: 07.04.2019.).
[871] Yeni İktidarın Çalışmaları, s. 184-185.

Tablo 24: 1950-1960 Yılları Arasında Hayvan Sayıları ile Et ve Süt Üretimi (Türkiye)

Hayvan Cinsi	Hayvan Sayısı- Baş		Sağılır Hayvanlar- Baş		Et Üretimi- Ton		Süt Üretimi-Ton	
	1950	1960	1950	1960	1950	1960	1950	1960
Koyun	23.083.000	34.463.000	11.815.000	18.830.700	33.693	52.928	668.000	882.000
Kılkeçi	14.489.000	18.637.000	7.648.000	9.695.160	8.602	18.075	718.000	738.000
Tiftikkeçi	3.966.000	5.996.000	764.000	1.948.300	1.827	2.142	28.000	73.460
Sığır	10.123.000	12.435.000	2.642.000	3.773.600	31.036	58.660	1.382.000	2.240.960
Manda	948.000	1.140.000	437.000	312.530	2.718	5.544	378.000	257.90
At	1.140.000	1.312.000	-	-	-	-	-	-

DP iktidarında kümes hayvancılığına da önem verilmiş ve 1950'de 19.344.000 baş olan tavuk sayısı 1960'ta 27.164.000 başa yükselmiştir. Bu artışa bağlı olarak 919.561.000 olan yumurta üretimi de 1.322.510.000 adete ulaşmıştır. Ayrıca 1950'de 1.029.000 olan arı kovanı sayısı 1960'a gelindiğinde 1.487.000 adete yükselmiş ve bal üretimi de 5.200.000 kg'dan 9.690.000 kg'a çıkmıştır[872].

DP Dönemi'nde Türkiye'nin önde gelen hayvancılık merkezlerinden birisi olan Konya'da önemli yatırımlar yapılacak ve hayvansal üretimin arttırılmasına çalışılacaktır.

A. Hayvansal Üretim

1950-1960 yılları arasında Türkiye'de koyun ve at yetiştiriciliğinde ilk sırada yer alan Konya, tiftik keçisi yetiştiriciliğinde ikinci sırada, sığır yetiştiriciliğinde beşinci sırada, kıl keçisi yetiştiriciliğinde ise altıncı sırada bulunuyordu[873]. Koyun yetiştiriciliğinde sadece Türkiye'de değil dünyada da söz sahibi olan Konya, Yeni Zelanda'dan sonra ikinci sırada yer alıyordu[874]. Hatta Cihanbeyli ilçesi 1951'de

[872] *Zirai Bünye 1946-1953*, s. 13; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 205. Türkiye'de 2018 yılındaki tavuk sayısı 353.561.499'dur. Kovan sayısı ise 8.108.424'tür. http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1002, (Erişim Tarihi: 07.04.2019.).
[873] Sıralamalar için bk. *Zirai Bünye 1946-1953,* s. 112; *Zirai Bünye 1958-1960,* s. 59.
[874] *Yeni Meram*, 29 Aralık 1955, S: 1921, s. 1.

dünya genelinde üçüncü sırada geliyordu[875]. 1950'lerin başında Konya'da akkaraman ve dağlıç koyunları yetiştirilmekte olup bunların %85'ini akkaraman, %15'ini ise dağlıç türleri oluşturmaktaydı[876].

DP iktidarında hayvancılık Konya'nın tüm ilçelerinde yapılmakta Merkez, Cihanbeyli, Karaman ve Karapınar ilçeleri ise başı çekmekteydi[877]. 1951'de koyun yetiştiriciliğinin Konya ekonomisine katkısı 50.000.000 TL civarındaydı[878]. Bununla birlikte Konya Harası, BM tarafından Libya için 1953'te Türkiye'den alınan damızlık koyunları sağlayarak yurt dışına ihracat da yapmaktaydı[879]. Bu dönemde Tablo 25'te gösterildiği şekilde Konya'da hayvan sayıları ile et üretiminde ciddi bir artış yaşanmış, süt üretiminde ise dalgalanmalar meydana gelmiştir[880].

Tablo 25: 1950-1960 Yılları Arasında Hayvan Sayıları ile Et ve Süt Üretimi (Konya)

Hayvan Cinsi	Hayvan Sayısı- Baş		Sağılır Hayvanlar- Baş		Et Üretimi- Ton		Süt Üretimi-Ton	
	1950	1960	1950	1960	1950	1960	1950	1960
Koyun	1.871.516	2.615.560	1.113.527	-	635	1.277	83.515	54.990
Kılkeçi	323.544	573.861	201.570	-	279	580	21.165	15.297
Tiftikkeçi	594.955	724.891	-	-	182	887	-	18.102
Sığır	236.831	342.277	47.843	103.046	284	1.236	40.188	63.882
Manda	15.714	20.822	7.142	8.501	19	111	13.713	7.322
At	97.701	106.396						

DP Dönemi'nde Konya, tavuk yetiştiriciliği ve yumurta üretiminde ülke genelinde ilk iki sırada yer almıştır. İlde 1950 yılında 978.000 olan tavuk sayısı, 1960'ta 27.168.000'e ulaşmış ve yumurta üretimi 45.456.000'dan 1.322.510.000'a

[875] *Yeni Konya*, 21 Temmuz 1951, S: 760, s. 1.
[876] *Veteriner Çalışmaları ve Hayvancılık İstatistikleri 1957-1966*, DİE, Ankara 1970, s. 38.
[877] *Yeni Meram*, 25 Temmuz 1955, S: 1764, s. 1.
[878] *Yeni Konya*, 14 Haziran 1951, S: 726, s. 2.
[879] *Yeni Meram*, 25 Aralık 1953, S: 1215, s. 1.
[880] *Zirai Bünye 1946-1953*, s. 112; *Veteriner Çalışmaları*, s. 7, 12, 16, 20, 25, 30. Konya'da 2013 yılında 716.172 baş sığır, 1.928.807 baş koyun ve 213.732 baş keçi bulunuyordu. Süt üretimi ise 962.806 tondur. *Seçilmiş Göstergelerle Konya*, s. 169.

çıkmıştır[881]. Ayrıca tatlı su balık üretiminde de ilk üçte yer alan Konya'da DP Dönemi'nde yılda ortalama 965 ton balık çıkarılmıştır[882].

Türkiye'de yapağı üretiminde de ilk sırada olan Konya'da 1957-1960 yılları arasında 15.882 ton yapağı elde edilmiştir[883]. 1959'da Konya bölgesinden toplamda 90.500 kg merinos yapağı satın alan Türkiye Yapağı ve Tiftik AŞ bunun için 850.000 TL ödeme yapmıştır[884]. Şirket 1960'ta Konya bölgesinden, hara ve çiftlikler hariç, 66.900 kg yapağı satın almış ve 892.500 TL ödeme gerçekleştirmiştir[885].

DP Dönemi'nde arıcılığın gelişmesi için de yoğun çaba harcanmıştır. Bu bağlamda arıcılara banka kredileri sağlanmış ve üretim araçlarının modernleşmesi sağlanmıştır[886]. Konya genelinde arı kovanı sayısı 1950'de 21.829 iken 1960'ta 34.367'ye yükselmiş ve buna bağlı olarak bal üretimi de 108.805 kg'dan 270.000 kg'a çıkmıştır[887]. DP iktidarında arıcılığın gelişmesi için harcanan mesai amacına ulaşmış ve Konya'da 1954'e gelindiğinde mevcut arı kovanları, ihtiyacı karşılayamaz hâle gelmiştir[888].

B. Islah Çalışmaları

Hayvancılık alanında kaliteyi ve üretimi artırmak isteyen DP hükûmetleri, 1952'den itibaren Tarım Bakanlığı nezdinde hayvan ıslahı çalışmalarına başlamıştır. Islah çalışmalarına devlet üretme çiftlikleri ve haralar önderlik etmiştir[889]. DP Dönemi'nde Konuklar, Gözlü ve Altınova devlet çiftlikleri ile Konya Harası'nda yetiştirilen akkaraman koçları köylüye ucuz fiyatla dağıtılmıştır[890]. İl genelinde hayvancılığının gelişmesi için yoğun çaba harcayan hara, 1934'te kurulmuş ve tam teşekküllü olarak faaliyetlerine 1945'te başlamıştır. Zaptiye Çayırı denilen at koşusu mahallini içine alan geniş bir araziye sahip olan hara[891], 1957'de 1.248 hektarlık

[881] *Zirai Bünye 1946-1953*, gös. yer; *Zirai Bünye 1958-1960*, s. 59.
[882] *1959 İstatistik*, s. 232; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 214.
[883] *Veteriner Çalışmaları*, s. 19-20.
[884] *Yeni Konya*, 30 Ekim 1959, S: 3656, s. 1.
[885] *Yeni Konya*, 15 Ocak 1960, S: 3734, s. 1.
[886] *Yeni Meram*, 13 Kasım 1951, S: 429, s. 1.
[887] *Zirai Bünye 1946-1953*, s. 113; *Zirai Bünye 1958-1960*, s. 59
[888] *Yeni Meram*, 23 Kasım 1954, S: 1526, s. 1.
[889] *Yeni Meram*, 3 Şubat 1953, S: 887, s. 1-2.
[890] *Yeni Meram*, 29 Aralık 1955, S: 1921, s. 1.
[891] Haranın kuruluş yıldönümü olarak 23 Haziran tarihi kabul edilmiştir. *Yeni Konya*, 17 Nisan 1951, S: 668, s. 1-2; *Yeni Meram*, 21 Haziran 1954, S: 1378, s. 1; *Yeni Meram*, 5 Eylül 1955, S: 1806, s. 1.

araziye sahipti. Bu dönemde haranın bünyesinde atçılık, sığırcılık, koyunculuk, tavukçuluk ve tarım şubeleri bulunuyordu[892].

Konya Harası'nda iyi cins inekler, boğalar, atlar, keçiler, koyunlar ve tavuklar yetiştirilmekteydi. Orta Anadolu'nun meşhur ırkı olan kara sığırların en iyi cinsleri Konya Harası'nda bulunuyor ve bunlardan elde edilen boğalar çok ucuz fiyatlarla köylülere satılıyordu. Ayrıca Orta Anadolu'nun meşhur akkaraman koyunu ile en iyi cins keçileri de burada yetiştiriliyordu. Hara, Konya'da hayvancılığın ıslahı ve teşviki için ilçelerden hayvan satın almış, köylüye ucuza damızlık satışı yapmış, halkın günlük yumurta, süt ve peynir ihtiyacını temin etmiş, veterinerlere ve hayvan sağlığı memurlarına hizmet içi kurslar düzenlemiştir[893]. Örneğin 1951'de Beyşehir ile Akşehir'de kurulan boğa istasyonlarında yetiştirilen boğalar 220 TL'ye satılmıştır[894]. 1953'te 51 boğa ile 138 koç, damızlık ihtiyacı olan köylere ucuz fiyatla dağıtılmıştır[895]. Bununla beraber 25 kısrağa sahip her köylüye, bir damızlık aygır hediye edilmiştir[896].

Konya ve çevresindeki ineklerin süt üretimini arttırmak amacıyla 1952'de harada bir montofon suni tohumlama laboratuvarı kuruldu. Hayvan sahipleri ücretsiz olarak bu laboratuvardan yararlanabilecekti. Burada ilk etapta 250 inek tohumlanmış ve nitelikli doğan danalara halk büyük ilgi göstermiştir. Köylünün elindeki ineklerin listesine sahip olan haradaki suni aşılama ekipleri 1953'te köylere giderek 450 ineği aşılamıştır[897]. Vatandaşların ilgisi nedeniyle 1954'de Tarım Bakanlığından 30 montofon boğası istenmiştir. Bu arada sürülerdeki mevcut dejenere tip boğalar suni tohumlama işini güçleştirdiğinden il hayvan ıslah komisyonu bu tip boğaların, Islahı Hayvanat Kanunu'na göre burdurulması kararını almıştır[898]. Hara, halkın elindeki ineklerin ıslahına yönelik çalışmalar kapsamında 1952-1955 yılları arasında

---

[892] *Veteriner Çalışmaları*, s. 304, 322.
[893] *Yeni Meram*, 9 Kasım 1951, S: 425, s. 1; *Yeni Meram*, 16 Ocak 1952, S: 493, s. 1-2; *Yeni Meram*, 8 Eylül 1952, S: 741, s. 1; *Yeni Meram*, 3 Şubat 1953, S: 887, s. 1-2; *Yeni Meram*, 5 Eylül 1955, S: 1806, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Nisan 1951, S: 663, s. 2; *Yeni Konya*, 9 Nisan 1960, S: 3816, s. 1.
[894] *Yeni Konya*, 11 Ağustos 1951, S: 781, s. 1.
[895] *Yeni Meram*, 30 Mart 1954, S: 1310, s. 1-2.
[896] *Yeni Meram*, 3 Şubat 1953, S: 887, s. 1-2.
[897] *Yeni Meram*, 8 Nisan 1952, S: 609, s. 1; *Yeni Meram*, 20 Nisan 1952, S: 620, s. 1; *Yeni Meram*, 3 Şubat 1953, S: 887, s. 1-2; *Yeni Meram*, 7 Şubat 1953, S: 891, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Şubat 1953, S: 912, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Mayıs 1953, S: 1008, s. 1.
[898] *Yeni Meram*, 28 Şubat 1953, S: 912, s. 1; *Yeni Meram*,18 Kasım 1954, S: 1521, s. 1.

İngiltere'den bir süt ırkı olan Jersey sığırlarına ait tohumlar da getirtmiştir[899]. Tablo 26'da görüldüğü üzere Konya'da 1957'den itibaren toplamda 9.772 ineğe suni tohumlama yapılmıştır[900].

Tablo 26: 1957-1960 Yılları Arasında Suni Tohumlama Yapılan İnek Sayısı

Yıl	1957	1958	1959	1960
Tohumlama Yapılan İnek Sayısı	2.941	2.590	1.596	1.645

DP Dönemi'nde sığır ıslahının yanında 1952'de *"Merinos Suni Tohumlama Projesi"* başlatılmıştır[901]. Proje Konya'da ilk olarak Gözlü, Altınova ve Konuklar devlet üretme çiftliklerinde uygulanmıştır[902]. Aslında bu projeden önce 1951'de harada akkaraman-merinos melezlemesine başlanmıştır[903]. 1954 yılına gelindiğinde il genelinde merinos tohumlama istasyonu sayısı 16'ya ulaşmış ve tohumlama işinde Cihanbeyli-Pınarbaşı yaylası ilk sırada olduğu için Vali Göktan, Pınarbaşı'na giderek ilgilileri tebrik etmiştir. Aynı yıl içerisinde 11.878 baş koyunun tohumlandığı Konya, Türkiye'de ilk sıraya yerleşmiştir[904]. 1955'te 25 istasyonda sürdürülen tohumlama faaliyetleri sonucunda 2.122 baş koyuna yapılan suni tohumlamadan 72.121 baş kuzu tespit edilmiştir[905]. 1956'da Merkez, Karapınar, Ereğli, Kadınhanı, Çumra ve Cihanbeyli ilçelerinde 25 suni tohumlama istasyonu açılmış ve istasyonlarda 15.273 baş koyun tohumlanmıştır[906].

Türkiye Yapağı ve Tiftik AŞ 1957'de merinos koyunu yetiştirmek için Ereğli'de bir çiftlik arazisi satın alarak Ereğli Merinos Yetiştirme Çiftliği'ni kurmuştur[907]. İl genelinde istasyon sayısı 1959'da 36'ya yükseltilmiş ve Almanya'dan ithal edilen 1.250 baş damızlık merinosun 530'u Ereğli Merinos Çiftliği'ne yerleştirilmiştir. Türkiye'deki akkaraman ve merinos melezlemesi

[899] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 16, 18 Ocak 1957, s. 3; *Yeni Meram*, 23 Temmuz 1955, S: 1762, s. 1.
[900] *Veteriner Çalışmaları*, s. 329.
[901] Proje Konya, Yozgat, Kayseri, Erzurum ve Kars illerini kapsamaktadır. 1953'te bu illerde toplam 17.000 koyun suni olarak tohumlanmıştır. *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 26, 18 Şubat 1953, s. 314; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 28, 18 Şubat 1954, s. 389.
[902] *Yeni Meram*,16 Eylül 1954, S: 1460, s. 1.
[903] *Veteriner Çalışmaları*, s. XVII.
[904] *Yeni Meram*, 19 Ekim 1954, S: 1491, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Ekim 1954, S: 1496, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Kasım 1954, S: 1511, s. 1.
[905] *Yeni Meram*, 20 Eylül 1955, 1921, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Aralık 1955, 1921, s. 1.
[906] *Yeni Meram*, 22 Kasım 1956, S: 2242, s. 1.
[907] *Veteriner Çalışmaları*, s. XIX

dünyada ilgiyle takip edilmiş ve bu proje büyük bir başarı olarak kabul edilmiştir[908]. Tablo 27'de de görüldüğü gibi Konya'da 1957'den itibaren toplamda 120.868 koyuna suni tohumlama yapılmıştır. Tüm bu çalışmalar sonucunda 1957'de 3.912 olan merinos sayısı 1960'ta 58.372'ye ulaşmıştır[909].

Tablo 27: 1957-1960 Yılları Arasında Suni Tohumlama Yapılan Koyun Sayısı

Yıl	1957	1958	1959	1960
Tohumlama Yapılan Koyun Sayısı	36.641	48.046	22.918	13.263

DP iktidarında at neslinin ıslahına da önem verilmiştir. Konya'da 1951'de 19 aşım durağı faaliyette olup Tarım Bakanlığı tarafından bu duraklar için 100 aygır ayrılmıştır[910]. 1952'de Cihanbeyli, Ermenek, Yarma ve Gözlü'ye birer aşım durağı daha açılarak durak sayısı 23'e çıkarılmıştır[911]. 1953'te faaliyete geçen durak sayısı 24 olup bu duraklarda 4.700 baş kısrağa 5.200 aşım yaptırılmıştır. Bunun sonucunda doğan 599 tay, menşe şahadetnamesi almıştır[912]. 1955'te 5 veteriner ve 9 hayvan sağlığı memuru görev yaptığı aşım duraklarında 71 baş aygır ile 3.038 baş kısrağa 4.016 aşım yaptırılmıştır[913].

Devlet Çiftlikleri Kümes Hayvanları Enstitüsü 1952'de kümes hayvancılığının ıslahı çalışmalarına başlamış ve enstitüye Marshall Yardımı karşılık fonundan 250.000 TL tahsisat ayrılmıştır. Buna göre cins kümes hayvanları ithal edilecek, yumurta üretimi arttırılacak ve hastalıklarla mücadele edilecektir[914]. Tavukçuluğun geniş ölçekte yapıldığı Konya Harası'nda 1958'de 20.000 ile 30.000 arasında tavuk yetiştirilmeye başlanmıştır. Bu iş için ABD'den bir uzman Konya'ya gelmiş ve bu ziyaret sonucunda ligorin cinsi yumurta tavuğu önem kazanmıştır[915]. Tavuk yetiştiriciliğinde de başarılı sonuçlar alan hara, 1959'da şehir halkına günlük piliç

[908] *Yeni Konya*, 26 Eylül 1956, S: 2615, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Eylül 1959, S: 3615, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Ekim 1959, S: 3631, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Aralık 1959, S: 3697, s. 1.
[909] *Veteriner Çalışmaları*, s. 329-337.
[910] *Yeni Konya*, 1 Ağustos 1951, S: 771, s. 1-3.
[911] Bu duraklarda toplam 107 aygır bulunmaktadır. *Yeni Meram*, 8 Nisan 1952, S: 609, s. 2.
[912] *Durak*, Nisan 1953, S: 1, s. 1; *Yeni Meram*, 30 Mart 1954, S: 1310, s. 1-2.
[913] *Yeni Meram*, 19 Aralık 1955, S: 1911, s. 1.
[914] *Yeni Meram*, 9 Ağustos 1952, S: 716, s. 1.
[915] *Yeni Konya*, 12 Şubat 1958, S: 3081, s. 1.

satışına başlamıştır[916]. 1960'ta Türkiye'de ilk kez Konya Harası'nda tavuklarda suni tohumlama yapılmasına karar verilmiştir[917].

C. Mera Sorunu

Köylüyü kalkındırma siyaseti gereği DP iktidarı ülkedeki meraların geliştirilmesini de amaçlamıştır[918]. Yem üretiminin az olması ülkedeki hayvan sayısının artmasını engelleyen önemli bir faktördü. Bu nedenle meraların süratle iyileştirilmesi için Marshall Yardımları devreye konacak ve Türkiye'ye ABD'li uzmanlar getirilecekti. Ancak ülke hayvancılığının tek dayanağı olan meralar, tarımda makineleşme ile birlikte sürekli bozularak verimsiz tarlalara dönüştürülüyordu. Köylerin ortak malı olan meralara yapılan saldırıları önlemek isteyen Vali Hadımlı, Köy Kanunu hükümlerine göre meralara tecavüz edenlerin ve meraları korumayan köy ihtiyar meclislerinin Türk Ceza Kanunu gereğince sorumlu tutulacağını açıklamıştı[919]. Ancak alınan tüm tedbirlere rağmen DP Dönemi'nde Konya'da meraların tarla hâline getirilmesinin önüne geçilemedi. Köylüler hububat ekimini daha garanti gördüğünden meraları sürmeye devam ederek hayvancılığın kan kaybetmesine neden oldu[920]. Nitekim hayvancılığın önemli merkezlerinden olan Karapınar'da nitelikli hayvan sayısındaki azalmayı gazeteci Kişmir: *"Köylünün elinde bugün öyle hayvanlar var ki at mı, eşek mi olduğu zor fark ediliyor. Bir kere at, inek ve bunlara mumasıl hayvanlar mütemadiyen, cinsini cibilliyetini kaybetmektedirler."* şeklinde dikkat çekmiştir[921].

DP Dönemi'nde Konya'da yaşanan mera sıkıntısı nedeniyle ağıl hayvancılığının yaygınlaştırılmasına çalışılmıştır. Tarım Bakanlığı çayır ve mera fonundan karşılanmak üzere köylerde sulanabilen yerlerde yoncalık, suyu az olan veya sulanamayan yerlerde ise korungalıklar kurulmasını istemiştir[922]. Yoncalık ve korungalıklar köy orta malı olacak ve üretim zamanında hane sayısına göre dağıtılacaktır. Bu kapsamda Konya Teknik Ziraat Müdürlüğü ilk yoncalığını Yarma

---

[916] *Yeni Konya*, 15 Temmuz 1959, S: 3551, s. 1.
[917] *Yeni Konya*, 13 Mayıs 1960, S: 3849, s. 1.
[918] Hasan Ali Türker, "Mera Meselesi", *Yeni Konya*, 1 Ağustos 1951, S: 771, s. 1.
[919] *Yeni Konya*, 2 Ağustos 1951, S: 772, s. 1-2; *Yeni Konya*, 7 Ağustos 1951, S: 777, s. 1.
[920] *Yeni Konya*, 25 Nisan 1956, S: 2470, s. 1.
[921] Kişmir, "Karapınar Hayvancılığı Ölüyor", *Yeni Konya*, 22 Mayıs 1951, S: 703, s. 2.
[922] 1952'de Eskişehir, Ankara ve Konya'ya bağlı toplam 1.000 köyde 200.000 dekar toplu korungalık tesisine başlanmıştır. *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 13, 28 Şubat 1952, s. 1133.

bucağında kurmuş ve çok iyi neticeler almıştır[923]. 1954'e kadar Konya'da kurulan yoncalıklar 5.558, korungalıklar ise 545 dönümü bulmuştur[924]. Süt hayvanlarının sütünü arttıran ve yetiştiği toprağı kuvvetlendiren yoncanın önemi Teknik Ziraat Müdürlüğü tarafından köylerde kurulan yoncalık ve korungalıklar sayesinde anlaşılmıştır. Bunun sonucunda 1950'de 300 dönümden oluşan yonca ekim sahası 1956'da 33.434 dönüme yükselmiştir[925].

Ç. Hastalıklarla Mücadele

Konya'da DP Dönemi'nde hayvan hastalıklarıyla mücadelede İl Veteriner Teşkilatı önemli rol oynamıştır. Teşkilat aldığı önlemlerle salgınların önüne geçmeye çalışmış ve hayvan yetiştiricilerine büyük destek sağlamıştır. Kurum; hayvan taramaları yapmış, bedelsiz ilaç dağıtmış, aşılama faaliyetlerinde bulunmuş, uyuz ve kene banyolukları inşa ettirmiştir[926]. Bu teşkilatın yanında 1950'de kurulan Konya Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsü de hastalıklarla mücadelede etkili olan bir diğer kurumdur. Enstitü bünyesinde teşhis laboratuvarı, seroloji laboratuvarı, keçi ciğer ağrısı laboratuvarı, parazitoloji laboratuvarı ve gıda kontrol laboratuvarı bulunmaktadır[927].

DP Dönemi'nde il genelinde bradzo[928], şap[929], ruam[930], uyuz[931], çiçek[932], yalancı veba[933], şarbon[934], yanıkara[935], pastörelloz, enterotoxemia, agalaksi, keçi ciğer ağrısı, at vebası, tavuk difterisi, kuduz, priplazmoz ve kılkurdu gibi salgın hastalıklar görülmüştür[936]. Veteriner Teşkilatı'nın yanında hayvan yetiştiricileri de

---

[923] *Yeni Meram*, 3 Eylül 1951, S: 363, s. 1-2.
[924] *Yeni Meram*, 21 Mayıs 1954, S: 1354, s. 1.
[925] *Yeni Konya*, 30 Ocak 1957, S: 2739, s. 1.
[926] *Yeni Meram*, 3 Aralık 1952, S: 825, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Kasım 1955, S: 1864, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Mayıs 1953, S: 980, s. 1.
[927] *Veteriner Çalışmaları*, s. XIII.
[928] Hastalık Karapınar'da etkili oldu. *Yeni Konya*, 12 Mayıs 1951, S: 693, s. 2.
[929] Hastalık 250'ye yakın köyde etkili oldu. *Yeni Meram*, 21 Eylül 1951, S: 376, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Temmuz 1952, S: 690, s. 2; *Yeni Konya*, 4 Ağustos 1957, S: 2915, s. 1.
[930] Hastalık 26 köyde etkili oldu. *Yeni Meram*, 26 Ekim 1951, S: 411, s. 1-4; *Yeni Meram*, 4 Kasım 1953, S: 1165, s. 1.
[931] Hastalık Beyşehir'de etkili oldu. *Yeni Meram*, 18 Temmuz 1952, S: 694, s. 2.
[932] Salgın 135 köyde görüldü. *Yeni Meram*, 4 Ocak 1953, S: 857, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Ocak 1956, S: 2367, s. 1.
[933] *Yeni Meram*, 4 Aralık 1953, S: 1194, s. 1.
[934] Salgın 47 köyde etkili oldu. *Yeni Konya*, 8 Haziran 1956, S: 2511, s. 1.
[935] Hastalık 9 ilçe ve 25 köyde etkili oldu. *Yeni Konya*, 8 Haziran 1956, S: 2511, s. 1.
[936] *Veteriner Çalışmaları*, s. 80-142.

salgın hastalıkları önlemek için çeşitli çareler aramıştır. Nitekim 1951'de Karapınar'da koyunlarda görülen bulaşıcı hastalığın teşhis ve tedavisi için Karapınar Çiftçiler Derneği 2.500 TL mükâfat koymuştur. Konya Merkez Veterineri Hasan Ali Türker, koyunlardaki hastalığın bradzo olduğunu teşhis ederek tedaviye hemen başlamış ve ödülünü de almıştır[937].

1950-1960 yılları arasında hastalıklarla mücadele kapsamında il genelinde sürekli olarak hayvan sağlığı taramaları yapılmıştır. Yaklaşık 2.000.000 baş hayvanın muayeneden geçirildiği 1952'de, 332 köyde 67.166 baş hayvanda ruam, şarbon, yanıkara, kuduz, uyuz, keçi ciğer ağrısı, şap ve kelebek gibi hastalıklar görülmüştür. Hastalığa yakalanan hayvanlardan 2.018'i ölmüştür. Tedavide kullanılan aşılar, Konya Aşı ve Serum Enstitüsü tarafından karşılanmıştır[938]. 1953'te 1.960.940 baş hayvana aşı uygulanarak tedavi görmesi sağlanmıştır. Aynı yıl 135 köye yayılan koyun çiçeği salgınına 2.208 baş koyun yakalanmış ve bunlardan 159'u ölmüştür. Salgın nedeniyle Veteriner Teşkilatı toplamda 445.367 baş koyuna çiçek aşısı uygulamıştır. Bunun yanında 336 köyde 14 çeşit hayvan hastalığı görülmüş, hastalık nedeniyle 1.879 baş hayvan ölmüş, 1.269 baş hayvan itlaf edilmiş, 654.928 baş hayvan ise serumlanarak ilaçlanmıştır[939]. 1954-1955 kışında çiçek hastalığına karşı 717.499 baş koyun aşılanmıştır. Aşı etkisiyle 1.040 baş koyun ölmüş ve koyun için sahiplerine 64.494 TL tazminat ödenmiştir[940]. 1955'te ilk kez Konya'da denenen yeni çiçek aşısının sonuçları başarılı olmuştur[941]. Buna rağmen 1956'da il geneline yayılan çiçek salgını bir türlü önlenememiştir. Aynı yıl şarbon mücadelesinde 188.500 baş hayvan, yanıkara mücadelesinde ise 9.597 baş hayvan aşılanmıştır[942].

Konya'da 1957-1960 yılları arasında 395.807 baş hayvana şarbon, 124.160 baş hayvana yalancı veba, 72.294 baş hayvana kıl kurdu, 5.011 hayvana yanıkara, 49.437 baş hayvana karaciğer ağrısı, 713.510 hayvana şap, 2.746.212 baş hayvana çiçek, 50 baş hayvana agalaksi, 35 baş hayvana kuduz aşıları ve ilaçlamaları yapılmıştır[943].

---

[937] *Yeni Konya*, 12 Mayıs 1951, S: 693, s. 2.
[938] *Yeni Meram*, 4 Ocak 1953, S: 857, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Mayıs 1953, S: 980, s. 1.
[939] *Durak*, Nisan 1953, S: 1, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Mayıs 1953, S: 980, s. 1; *Yeni Meram*, 30 Mart 1954, S: 1310, s. 1-2.
[940] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 11, 25 Nisan 1956, s. 170-171.
[941] *Yeni Meram*, 25 Ekim 1955, S: 1586, s. 1.
[942] *Yeni Konya*, 10 Ocak 1956, S: 2367, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Haziran 1956, S: 2511, s. 1.
[943] Hayvan hastalıklarıyla ilgili ayrıntılı istatistiki bilgiler için bk. *Veteriner Çalışmaları*, s. 80-142.

Bunun yanında hastalık nedeniyle itlaf edilen hayvanlar için Tarım Bakanlığı, hayvan sahiplerine tazminat ödemiştir. Konya'da 1951'de itlaf edilen hayvanlar için 34.000 TL, 1954'te ise 33.137 TL tazminat verilmiştir.[944].

D. Hayvan Sergileri

DP Dönemi'nde hayvancılığı teşvik etmek ve geliştirmek amacıyla il, ilçe ve köylerde hayvan sergileri düzenlenmiştir. Konya'da genellikle bayram havası içerisinde davul ve zurna ile yapılan sergi açılış törenlerinde vali, milletvekilleri ve kaymakamlar hazır bulunmuştur[945].

Sergiler genellikle eylül ayı içinde açılmaya başlıyor ve ekim sonuna kadar sürüyordu. Halkın büyük ilgi gösterdiği hayvan sergilerinde boğa, sığır, kısrak ve tay gibi hayvanların satışı yapılıyordu. Konya'da suni sığır tohumlaması ve merinos suni tohumlamasından doğan buzağı ve kuzular için de ayrı sergiler açılmıştır[946]. Sergilerde dereceye giren hayvan sahiplerine çeşitli ödüller dağıtılmış ve sergi ödenekleri T.C. Ziraat Bankası tarafından tahsis edilmiştir. 1951'de 5.600 TL olan ödenek 1953'te 14.000 TL'ye çıkarıldığından il genelindeki sergiler çoğalmıştır[947]. 1954'te açılan sergilerde 9.000 TL ikramiye dağıtılmış ve 1955'teki sergilere 11.500 TL ödenek gönderilmiştir[948]. DP iktidarında Konya'da Merkez[949], Cihanbeyli, Ereğli, Karapınar[950], Beyşehir[951], Çumra[952], Akşehir[953] ve Ilgın[954] ilçe merkezleri ile Beyşehir'in Kıreli[955], Kadınhanı'nın Sarayönü ve Başhüyük köylerinde[956] hayvan

---

[944] *Yeni Meram*, 10 Ekim 1951, S: 395, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Ekim 1951, S: 411, s. 1, 4; *Yeni Meram*, 30 Mart 1954, S: 1310, s. 1-2.
[945] *Yeni Meram*, 18 Eylül 1954, S: 1461, s. 1.
[946] *Yeni Meram*, 24 Nisan 1953, S: 967, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Mayıs 1953, S: 1008, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Eylül 1953, S: 1109, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Ekim 1953, S: 1133, s. 1.
[947] *Yeni Meram*, 20 Eylül 1951, S: 375, s. 2; *Yeni Meram*, 24 Nisan 1953, S: 967, s. 1.
[948] *Yeni Meram*, 30 Mart 1954, S: 1310, s. 1-2; *Yeni Meram*, 20 Ağustos 1955, S: 1789, s. 1.
[949] *Yeni Meram*, 7 Eylül 1953, S: 1108, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Eylül 1955, S: 1811, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Eylül 1959, S: 3610, s. 1.
[950] *Veteriner Çalışmaları*, s. 190.
[951] *Yeni Meram*, 20 Eylül 1951, S: 375, s. 2; *Yeni Meram*, 23 Eylül 1953, S: 1124, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Eylül 1952, S: 755, s. 1.
[952] *Yeni Konya*, 16 Eylül 1959, S: 3613, s. 1.
[953] *Yeni Meram*, 4 Ekim 1952, S: 767, s. 1.
[954] Akşehir'de açılan hayvan sergisine 75 kısrak ve tay katıldı. Ilgın'da açılan sergiye ise 120 inek ve düve 92 at ve kısrak katıldı. *Yeni Meram*, 2 Ekim 1953, S: 1133, s. 1.
[955] *Yeni Meram*, 19 Eylül 1952, S: 752, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Eylül 1954, S: 1461, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Ekim 1954, S: 1482, s. 1.
[956] Sergide 2.250 TL ödül dağıtılmıştır. *Yeni Meram*, 13 Ekim 1956, S:2204, s. 1.

sergileri açılmıştır. Konya'da 1957 ile 1960 yılları arasındaki sergilerde 75.005 TL mükâfat dağıtılmıştır[957].

Özetle DP Dönemi'nde hayvancılık, Konya ekonomisinde önemli bir yere sahiptir. Hayvancılık alanında ülkenin hatta koyun yetiştiriciliğinde dünyanın önde gelen merkezlerinden olan Konya'da, hayvansal kalite ve üretimin arttırılması yönünde önemli adımlar atılmıştır. Özellikle İl Veteriner Teşkilatı, Konya Harası ve devlet üretme çiftlikleri hayvancılığın gelişmesinde önder olmuştur. Bu dönemde ıslah çalışmalarına öncelik verilmiş, hayvan yetiştiricilerine krediler sağlanmış, hastalıklarla mücadele edilmiş, hayvan sayıları arttırılmış ve hayvan sergileri düzenlenerek ikramiyeler dağıtılmıştır. Bu dönemde süt ve yapağı üretimini arttırmak amacıyla sığırlarda montofon, koyunlarda ise merinos aşılamaları yapılmaya başlanmıştır. Bunun yanında at neslinin ıslahı için il genelinde aşım durakları kurulmuş ve kümes hayvancılığında yumurta üretimini artırıcı çalışmalar yapılmıştır.

DP hükûmetlerinin hayvancılıkla ilgili politikaları Konya'da karşılığını bulmuş ve bu uygulamalar hayvan yetiştiricileri tarafından benimsenmiştir. Bu dönemde ortaya çıkan önemli sorunlardan biri meralık alanların, tarımda makineleşme ile birlikte tahrip edilerek verimsiz tarlalara dönüştürülmesidir. Diğer bir sorun ise hayvan yeminin mevcut ihtiyacı karşılayamamasıdır. Bu nedenle Konya'da yem fabrikaları kurulacak ve yonca tarımına önem verilecektir. DP iktidarının tüm bu çabaları sonuç vermiş ve Konya'nın hayvansal üretiminde artış yaşanmıştır.

IV. Ticaret

DP iktidara geldikten sonra dış ticaretteki kısıtlamaların bir kısmı kaldırılmış, özel sektörün madencilik alanına girmesi teşvik edilmiş, şeker ve çimento fabrikaları kuruluşlarına özel sektörün katılma imkânı sağlanmıştır. Bunun yanında 1952'de kurulan Sınai Kalkınma Bankası'nın kredileri ve Marshall Yardım Fonlarının da bir kısmı özel sektörün finansman ihtiyacının karşılanmasında kullanılmıştır. Özellikle 1954 yılına kadar olan süreçte kamu yatırımlarında büyük bir artış yaşandı. Kamu yatırımları 1948'de 348.500.000 TL iken 1953'te 977.500.000 TL'ye yükseldi. Aynı

[957] *Veteriner Çalışmaları*, s. 190.

dönemde özel sektör yatırımları ise 499.000.000 TL'den 1.226.900.000 TL'ye çıktı. Bu dönemde tarım ve yapımına başlanan kara yolları yatırımların yöneldiği başlıca sektörleri oluşturuyordu. Tüm bu çabalar 1950-1953 yılları arasında ülke ekonomisinin canlanmasını sağlamış ve hem tarımsal üretim indeksi hem de sınai üretim indeksi yükselme kaydetmiştir. DP iktidara geldiğinde ülke genelinde 24 adet olan ticaret borsası sayısı 1958'de 33'e yükselmiştir[958].

A. Atılım Yılları

DP iktidarının ilk yıllarındaki iyimser hava ekonomisi büyük ölçüde tarım ve hayvancılığa bağlı olan Konya'da da hissediliyordu. Hükûmetin politikaları sonucunda artış gösteren tarımsal ve hayvansal üretim, şehrin ticaret hayatını da olumlu etkilemiştir. Bu dönemde ticaret hacminin artmasındaki diğer bir neden ise inşa edilen yollar sayesinde Konya'nın Akdeniz ve Ege bölgelerine bağlanmasıdır[959]. Bunun yanında sanayileşmeyle birlikte köyden şehre göç dalgasıyla artan nüfus da ticari hayatın canlanmasında etkili olmuştur. Bu dönemde Konya'nın ticaretinde ilk sırayı buğday, arpa, yulaf, çavdar, un ve unlu mamuller almıştır. Bunun yanında canlı hayvan satışı ile deri, yapağı ve tiftik gibi hayvansal ürünler de ticarette önemli yer tutmuştur.

Konya'da 1924'te kurulan Ticaret Borsası'nda hububat ve mamulleri, bakliyat ve mamulleri, yağlı tohumlar, canlı hayvan ve hayvan mamulleri gibi ürünlerin alım satımı yapılmıştır[960]. 1953'te şehirde sınırlı ve belirli miktardaki hayvan alım-satımları hariç olmak üzere borsa dışında hayvan ticareti yasaklanmıştı. Buna göre 5 koyun, 5 keçi, 10 kuzu, 10 oğlak, 2 manda, 4 sığır, 2 deve ve bundan daha fazlası borsa haricinde alınıp satılmayacaktı. Hayvan borsası, fiyatlarda istikrar sağlanması ve hayvansal ürünleri kıymetlendirmesi amacıyla Aslanlıkışla civarındaki hayvan pazarında faaliyete geçecekti[961]. 1955 yılı içinde Konya'dan çevre illere 34.920 baş

---

[958] *Türk Sanayii*, s. 38-39, 407-408.
[959] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 2, 26 Şubat 1958, s. 817.
[960] Konya Ticaret Borsası ilk defa 1912'de kurulmuş ancak I. Dünya Savaşı nedeniyle faaliyetlerini durdurmuştur. 24 Ekim 1924'te 1401 Sayılı Kararname ile Konya'da ikinci defa borsa açılmıştır. Konya Ticaret Borsası Anadolu bölgesi borsalarının ilki, ülkede kurulan borsaların ise beşincisidir. *Konya Ticaret Borsası Yıllığı*, 1986, s. 23.
[961] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 3, 24 Mart 1958, s. 29; *Yeni Meram*, 15 Temmuz 1953, S: 1056, s. 1.

hayvan satılarak 10.651.070 TL'lik gelir elde edildi[962]. 1957-1960 yılları arasında Konya'dan Ankara, Eskişehir, Kütahya, Afyon, Aydın, İzmir, Isparta, Bursa, İstanbul, Antalya, Gaziantep, İçel ve Adana'ya toplamda 170.496 baş koyun, 3.147 baş keçi ve 12.952 baş sığır satışı gerçekleşti[963]. Tablo 28'de görüldüğü üzere DP iktidarında Konya Ticaret Borsası'nın işlem hacmi sürekli artış gösterdi[964].

Tablo 28: 1950-1960 Yılları Arasında Konya Ticaret Borsası İşlem Hacmi

Yıl	1950	1952	1954	1956	1958	1960
İşlem Hacmi-TL	10.014.000	22.826.000	17.995.000	30.681.000	87.780.000	94.054.000

DP Dönemi'nde ülke ekonomisinin içinde bulunduğu duruma bağlı olarak Konya Ticaret Borsası'nda işlem gören bazı maddelerin yıllık toptan fiyat ortalamalarındaki artış ise Tablo 29'da gösterildiği gibidir[965].

Tablo 29: 1950 ve 1960 Yıllarında Konya Ticaret Borsası'ndaki Bazı Maddelerin Toptan Fiyatları

Yıllar	Buğday kg/kuruş	Arpa kg/kuruş	Çavdar kg/kuruş	Yulaf kg/kuruş	Fiğ kg/kuruş	Bulgur kg/kuruş	Yapağı kg/kuruş	Tavşan Derisi adet/kuruş
1950	27.81	17.69	19.07	15.57	21.01	32.79	217.54	42.41
1960	48.51	38.21	38.71	38.18	54.61	85.39	532.61	301.06

Konya'da sanayi ve ticaretin gelişmesinde Ticaret ve Sanayi Odası önemli bir rol oynamıştır[966]. 1882 yılında kurulan Konya Ticaret Odası[967], DP Dönemi'nde sanayileşmenin ilk adımlarını atan Konya'nın lokomotiflerinden biri olacaktır. Bu dönemde iktidarda olmasının da etkisiyle Ticaret ve Sanayi Odası seçimlerini DP mensupları kazanmıştır[968]. Tablo 30'da görüldüğü üzere DP iktidarında Konya'da ticaretin canlanmasında önemli rol oynayan yeni şirketler de kurulmuştur[969].

---

[962] *Yeni Meram*, 29 Aralık 1955, S: 1921, s. 1.
[963] *Veteriner Çalışmaları*, s. 172.
[964] *Konya İl Yıllığı 1967*, s. 446.
[965] *1959 İstatistik*, s. 359-364; *1963 Türkiye İstatistik,* s. 295-296.
[966] 1960 yılında ülke genelinde ticaret odası sayısı 24, ticaret ve sanayi odası sayısı 84, sanayi odası sayısı ise 2'dir. *Türk Sanayii*, s. 404.
[967] Konya Ticaret Odası hakkında geniş bilgi için bk. Caner Arabacı, *Geçmişten Günümüze Konya Ticaret Odası 1882-1999*, Konya Ticaret Odası Yay., Konya 1999.
[968] *Yeni Meram*, 5 Kasım 1951, S: 421, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Kasım 1951, S: 426, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Kasım 1954, S: 1532, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Kasım 1959, S: 3683, s. 1.
[969] Feridun Kandemir, *Konya*, Ekicigil Matbaası, 1957, s. 24-26.

Tablo 30: 1951-1956 Yılları Arası Konya'da Şirket ve Kooperatif Sayıları

Şirketler	1951	1952	1953	1954	1955	1956
Adi Şirket	1	1	-	1	-	1
Anonim Şirket	1	-	2	1	2	-
Limited Şirket	-	-	3	1	1	3
Kollektif Şirket	1	3	2	5	6	2
Komandit Şirket	-	-	-	2	-	-
Kooperatif	-	1	-	2	6	4

1951-1956 yılları arasındaki bu 52 şirket toplamda 36.720.565 TL sermaye ile kurulmuştur. Bu şirketler arasında sermayesi en fazla olanlar 10.000.000 TL sermaye ile kurulan Singer Dikiş Makineleri Türk AŞ ile Konya Şeker Fabrikası Türk AŞ'dir. Bunun yanında Konya'da 1951'de toptan ve parekende ticaretiyle uğraşan küçüklü büyüklü 3.027 iş yeri bulunuyordu[970].

DP Dönemi'nde açılan banka şubeleri de Konya'da ticaretin olumlu yönde geliştiğini kanıtlamaktadır. Konya'da banka şubeleri vali ve milletvekillerinin de hazır bulunduğu törenlerle açılmıştır[971]. Bu dönemde şehirde Türkiye Emlak Kredi Bankası[972], Türk Ticaret Bankası[973], Türkiye Vakıflar Bankası[974], Pancar Kooperatifleri Bankası[975], Halk Bankası[976], Türkiye Garanti Bankası[977], Akbank[978], Yapı ve Kredi Bankası[979], Türkiye Kredi Bankası[980] ve Pamukbank[981] şubeleri açılmıştır. Ayrıca Akşehir ve Ereğli ilçelerinde de Türkiye İş Bankası, Akbank, Şekerbank[982], Yapı ve Kredi Bankası tarafından birer şube açılmıştır[983]. Vatandaşların uzun vadede ev sahibi olmalarını sağlayan Türkiye Emlak Kredi Bankası'nın Konya şubesi büyük ilgi görmüş ve bankada 2 saat içinde yaklaşık 250.000 TL hesap açılmıştır. Milletvekili Ölçmen açılış konuşmasında bu banka

[970] Kandemir, *Konya*, s. 25; *Yeni Meram*, 29 Kasım 1951, S: 445, s. 1.
[971] *Yeni Meram*, 5 Temmuz 1954, S: 1391, s. 1.
[972] *T.C. Resmî Gazete*, 9 Mayıs 1952, S: 8105, s. 3554.
[973] *T.C. Resmî Gazete*, 18 Ağustos 1952, S: 8187, s. 4349.
[974] *BCA*, f.030.18.01.02., y.139.52.20.
[975] *BCA*, f.030.18.01.02., y.136.67.5.
[976] *BCA*, f.030.18.01., y.132.52.15.
[977] *BCA*, f.030.18.01.02., y.137.84.16.
[978] *BCA*, f.030.18.01., y.132.57.5.
[979] *BCA*, f.030.18.01., y.02.135.38.20.
[980] *T.C. Resmî Gazete*, 11 Ocak 1956, 9204, s. 13353.
[981] *Yeni Konya*, 8 Eylül 1958, S: 3279, s. 1.
[982] *T.C. Resmî Gazete*, 7 Mayıs 1956, 9302, s. 14285.
[983] *BCA*, f.030.18.01.02., y.141.89.5; *BCA*, f.030.18.01.02., y.126.63.6; *T.C. Resmî Gazete*, 22 Temmuz 1955, S: 9061, s.12389.

sayesinde Konya'da kerpiç inşaata son verilerek sağlam ve sağlıklı evlerin inşa edileceğini ifade etmiştir[984].

DP Dönemi'nde Konya'da 12 adet ve Ereğli'de 5 adet olmak üzere toplam 17 adet kooperatif kurulmuştur. Bu kooperatiflerden Sümerbank Ereğli Pamuklu Sanayi Müessesesi Memurları Ev Yaptırma Kooperatifi[985], Konya Öğretmenleri Yapı Kooperatifi[986], Konya Bahçelievler Yapı Tasarruf Kooperatifi[987], Kara Yolları ve Nafıa İşçileri Yapı Kooperatifi[988], Devlet Demir Yolları Memur ve Müstahdemleri Yapı Kooperatifi[989], Konya Şeker Fabrikası İşçileri Yapı Kooperatifi[990], Sanayiciler Yapı Kooperatifi[991], Horozlu Han Bina Kooperatifi[992] ve Konya Motorlu Vasıtalar Tamircileri Dükkân Yapı Kooperatifi[993] ortaklarına ev ve dükkân yapmak amacıyla kurulmuştur. Bunun yanında ortakların mesleki ihtiyaçlarını karşılamak için; Konya Ereğlisi Mihaniki Küçük Sanat Dokumacılık Kooperatifi[994], Konya Marangoz Esnafı Küçük Sanat Kooperatifi[995], Konya Esnaf Kefalet Kooperatifi[996] ve Konya Kunduracı Esnafı Küçük Sanat Kooperatifi[997] oluşturulmuştur. Ayrıca Konya Ziraat Hayvan ve Hayvan Mahsulleri İstihsal ve Satış Kooperatifi[998], Konya Ereğlisi Dedeikebir Köylüleri İstihlak Kooperatifi[999], Konya Ereğlisi Gaybi Köylüleri İstihlak Kooperatifi[1000] ve Konya Ereğlisi Teknik Arıcılık, Tavukçuluk ve Hayvancılık İstihlak Kooperatifi[1001] üretim ve tüketim ihtiyaçları için kurulan kooperatiflerdir.

---

[984] *Yeni Meram*, 20 Aralık 1952, S: 842, s. 1.
[985] 30 yıl süre ve 700 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.132.34.16.
[986] 20 yıl süre ve 700 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.136.57.15.
[987] 25 yıl süre ve 1.000 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.136.58.13.
[988] 30 yıl süre ve 1.750 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.142.22.5.
[989] 20 yıl süre ve 5.000 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.142.26.14.
[990] 30 yıl süre ve 700 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.142.26.17.
[991] 30 yıl süre ve 3.500 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.144.85.17.
[992] 15 yıl süre ve 3.500 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.144.76.17.
[993] 30 yıl süre ve 3.500 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.141.109.7.
[994] 30 yıl süre ve 1.015 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.136.72.8.
[995] 30 yıl süre ve 8.000 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.141.89.9.
[996] 30 yıl süre ve 3.400 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.139.50.3.
[997] 10 yıl süre ve 12.000 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.142.32.16.
[998] 30 yıl süre ve 1.125 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.138.135.15.
[999] 30 yıl süre ve 2.000 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.142.27.6.
[1000] 30 yıl süre ve 2.000 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.142.27.14.
[1001] 30 yıl süre ve 3.500 TL sermaye ile kurulmuştur. *BCA*, f.030.18.01.02., y.143.59.10.

Kamuoyunda belediyelerin yapı kooperatiflerini teşvik etmesi isteniyordu. Böylece şehrin çehresi değişecek ve modern bir görünüm kazanacaktı[1002]. Nitekim Bahçelievler Yapı Kooperatifi 1958'de Türkiye'nin en modern apartmanlarından birisini inşa etmek üzere kurulacaktır. Konya Lisesi karşısında 1.150 m^2lik bir alanda inşa edilecek 7 katlı Yonca Apartmanı'nda kalorifer, asansör, sıcak su ve telefon bulunacaktır. Ayrıca Konya'da ilk kez asma merdivenler bu apartmanda kullanılacaktır[1003].

B. Zorlu Yıllar

DP iktidarının ilk yıllarında alınan ekonomik tedbirlerle Türkiye'de enflasyon asgari seviyeye indirilmiş ve GSMH'de %9,4 ile %12,9 oranlarında yükselme kaydedilmiştir. Ancak hem emisyonda hem de banka kredilerinde yaşanan artışlar, buna karşın iklim şartlarına bağlı olarak tarımsal üretimde meydana gelen düşüş 1954'ten itibaren dış ticarette ve iç piyasada sıkıntılara neden olmuştur. Bunun sonucunda da iç piyasada mal darlıkları ve fiyat artışları görülmeye başlamıştır[1004].

Ekonomideki bu durum karşısında tedbirler almaya başlayan hükûmet, piyasadaki malların sıkıntısını ve bu mallardaki aşırı kârları önlemek amacıyla 13 Temmuz 1954'te *"Kâr Hadleri Kararnamesi"* yayınladı. Kararname ile mal stoku yapanlara ağır cezalar getirilerek stokçular hakkında soruşturmalar açıldı[1005]. Ancak alınan tedbirlerin yetersizliği nedeniyle 6 Haziran 1956'da Millî Korunma Kanunu yürürlüğe konularak Ticaret Bakanlığı bünyesinde Millî Korunma Dairesi kuruldu. Böylece iç piyasa büyük ölçüde devlet kontrolü altına alınarak özellikle ithalat malları ile sanayi ürünlerinin ve piyasada darlığı görülen tarımsal ürünlerin dağıtımında ve satışında uygulanacak kâr hadlerinin tespiti hükûmet tarafından yapıldı[1006]. Böylelikle piyasaya sıkı bir denetim getirilerek aşırı fiyatla mal satan, mallarına etiket koymayan ve fatura gösteremeyenlere ağır cezalar verildi[1007].

[1002] Hüseyin Köroğlu, "İmar Hareketleri", *Yeni Konya*, 4 Temmuz 1956, S: 2537, s. 1-2.
[1003] *Yeni Konya*, 10 Aralık 1958, S: 3371, s. 2.
[1004] *Türk Sanayii*, s. 361.
[1005] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 355; Kanun hakkında ayrıntılı bilgi için bk. *T.C. Resmî Gazete*, 21 Temmuz 1954, S: 8760.
[1006] *Türk Sanayii*, s. 39-40; 1957-1958 yıllarında ithal edilen mallar için bk. *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 4, 30 Mayıs 1958, s. 276-277.
[1007] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 356.

Kısacası ekonomik liberalizm ve devleti küçültme vaadiyle iktidara gelen DP, darlıklar ve kuyruklar ortamında müdahaleciliğe sarılmak zorunda kaldı[1008].

Hükûmetin aldığı tüm önlemlere rağmen demir, teneke, çivi, benzin, kömür, lastik ve gaz yağı gibi önemli maddelerde darlık giderilemedi[1009]. Bunun üzerine sıkıntısı çekilen malların dağıtımına hız verildi[1010]. Bu dönemde narh konan maddeler hemen piyasadan çekiliyor ve tezgâh altından yüksek fiyatlara satılıyordu[1011]. Hükûmet ticarette yaşanan bu dar boğaz ve Millî Korunma Kanunu'na karşı artan tepkiler nedeniyle 4 Ağustos 1958'de *"İktisadi İstikrar Tedbirleri"* alarak Millî Korunma Kanunu'nu yürürlükten kaldırdı[1012].

Ülkenin bu koşulları altında Konya'da da 1954'ten itibaren mal darlıkları kendini hissettirmeye başladı. Aslında DP'nin iktidara geldiği ilk yıllarda şehirde zaman zaman sigara, kalay, çimento ve gaz yağı gibi maddelerde darlık yaşanmışsa da bu maddeler hemen temin edilerek sorun çözülmüştür[1013]. DP Dönemi'nde Konya'da özellikle et, kahve, şeker ve çay gibi maddelerde darlık yaşanmıştır[1014].

DP iktidarının ilk yıllarından itibaren Konya'da et darlığı yaşanmıştır. Bunun en büyük nedeni belediye ile kasapların narh konusunda anlaşamamasıdır[1015]. Fiyatların arttırılmasını isteyen kasaplar kesim yapmıyor[1016] ancak yeni narh düzenlendikten sonra kesim işlemine başlıyordu[1017]. Hatta narhın daha yüksek olması sebebiyle Konya'daki hayvanlar Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirlere satılıyordu[1018]. Bunun yanında besi koyunlarının iç piyasada tükenmesi, sürü koyunlarından yararlanılamaması ve resmî kurumların yıllık et ihtiyaçlarını ihaleye

---

[1008] Pamuk, *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*, s. 232.
[1009] 1956 yılına kadar Konya'ya 1.660 adet lastik tahsis edilmiştir. *BCA*, f.030.01., y.112.710.5.
[1010] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 357-358.
[1011] Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi*, s. 62.
[1012] *Türk Sanayii*, s. 39-40.
[1013] *Yeni Konya*, 14 Temmuz 1950, S: 401, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Kasım 1950, S: 511, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Aralık 1950, S: 540, s. 2; *Yeni Meram*, 8 Ekim 1951, S: 393, s. 2.
[1014] Ereğli İstasyon Caddesi'nde kahve işleten Fahri Ercan, 1956'da Başbakan'a yazdığı mektupta: *"Geçen sene vadiniz vecihle memlekette yoksuzluk görmeyeceksiniz demiştiniz. Şimdi ise 20 gündür çay namı kalkmıştır. Burada Yaşar adında bir inhisar memuru oldukça çaya hasret gideceğiz. Lütuf ve himmetinizi saygı ile beklerim."* demiştir. *BCA*, f.30.01., y.78.491.7.
[1015] *Yeni Konya*, 27 Mart 1951, S: 647, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Ağustos 1951, S: 775, s. 1; *Mengene*, 19 Temmuz 1952, S: 14., s. 1.
[1016] *Yeni Meram*, 3 Mart 1953, S: 915, s. 1; *Yeni Meram*, 31 Mart 1954, S: 1311, s. 1.
[1017] *Yeni Konya*, 7 Şubat 1956, S: 2394, s. 1.
[1018] *Yeni Konya*, 16 Mart 1951, S: 637, s. 2; *Yeni Meram*, 16 Temmuz 1952, S: 692, s. 2.

çıkarmaları da piyasadaki et darlığının diğer nedenlerini oluşturuyordu[1019]. Şehirdeki et buhranı özellikle nisan ayında zirve yapmakta ve hazirandaki yeni kesimlerle normale dönmekteydi[1020]. Tablo 31'de görüldüğü üzere Konya'da bu dönemde büyük ve küçükbaş hayvanların et fiyatlarında artış göstermiştir[1021].

Tablo 31: DP Dönemi'nde Konya'da Yıllık Ortalama Et Parekende Fiyatları (kg/kuruş)

Hayvan Cinsi	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Koyun	168	175	205	254	276	238	324	280	448	535	525
Sığır	-	-	172	190	195	178	222	200	355	440	395

Ekonominin iyi sinyaller vermediği 1954'ten itibaren şehirdeki et sorunu daha belirgin bir hâl aldı. Belediye, şehirdeki et darlığını önlemek için mezbahada kesim yapmış ve tanzim satışlarına başlamıştır. Bunun yanında Et Balık Kurumu, Konya Belediyesi'ne et vermiş ve belediye de uygun fiyatla vatandaşa ulaştırmıştır. Belediyenin bu hizmetinden memnun olan vatandaşlar, et satış merkezlerinin arttırılmasını istemiştir[1022]. 1956 nisanında koyun etinin kilosu 440 kuruşa kadar yükselmiştir. Bunda Et Balık Kurumu'nun şehre et verememesi etkili olmuştur[1023]. 1957'de et fiyatlarının yükselmemesi için Konya Et Kombinası müdahale satışları yapacak şekilde hazırlıklarını tamamlamıştır. Buna göre kombina önce şehrin et ihtiyacını karşılayacak ve daha sonra diğer illere et sevkiyatı yapacaktır. Alınan bu önlem amacına ulaşmış ve 1957'de şehrin et ihtiyacı karşılanmıştır[1024].

1958 yılında et fiyatları %77,5 artış gösterdiğinden şehirdeki et satışları durma noktasına gelmiştir. Hayat pahalılığı nedeniyle vatandaş ihtiyacını yarı yarıya azaltmış ve et ihtiyacını balıktan karşılamaya çalışmıştır. Et satışlarının azalması nedeniyle belediye mezbahasında hayvan kesimine son verilmiştir[1025]. 1959'da

[1019] *Yeni Meram*, 15 Nisan 1954, S: 1325, s. 1.
[1020] *Yeni Konya*, 26 Nisan 1956, S: 2471, s. 1.
[1021] *İstatistik Yıllığı 1951*, C. 19, No: 332, İUM, Ankara, s. 305; *1959 İstatistik*, s. 370; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 306.
[1022] *Yeni Meram*, 22 Temmuz 1952, S: 698, s. 1; *Yeni Meram*, 16 Nisan 1954, S: 1326, s. 1; *Yeni Meram*, 20 Nisan 1954, S: 1330, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Haziran 1955, S: 1734, s. 1.
[1023] *Yeni Konya*, 14 Nisan 1956, S: 2459, s. 1.
[1024] *Yeni Konya*, 18 Ocak 1957, S: 2727, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Nisan 1957, S: 2806, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Mayıs 1957, S: 2829, s. 1.
[1025] *Yeni Konya*, 30 Ocak 1958, S: 3068, s. 1.

şehrin et ihtiyacının rasyonel bir şekilde karşılanabilmesi için bir komisyon kurulmuştur. Komisyon şehrin kış aylarında azami 200, asgari 150 gövde ete; yaz aylarında ise azami 175, asgari 125 gövde ete ihtiyaç duyduğunu belirlemiş ve bu tutarlar et kombinasına iletilmiştir[1026]. Ayrıca yeniden faaliyete geçen belediye mezbahasında 38.459 baş hayvan kesimi yapılmıştır[1027].

DP Dönemi'nde etin yanında şekerde de darlıklar yaşandı. 1954 yılında belediye tarafından dağıtımı yapılan şekerin, piyasada bol miktarda bulunması nedeniyle satışı serbest bırakıldı[1028]. Ancak 1955'te şehirde yeniden şeker darlığı yaşandı. Buna sebep olarak bakkalların ellerindeki şekeri yüksek fiyatla imalatçılara satması ve Ankara, Adana gibi şehirlere kaçırması gösterildi. Hükûmet karaborsaya karşı ilk tedbirini şeker satışlarını serbest bırakarak almış ve ardından kontenjanlarına bakılmaksızın tüm illerin şeker ihtiyaçlarının karşılanmasını kararlaştırmıştır[1029].

Hükûmetin bu kararı sonrasında Konya'ya 200 ton şeker tahsis edilmiştir. Ancak bu defa da ildeki şeker dağıtımında şikâyetler yükselmiştir. Dağıtım plansız ve düzensiz yapıldığından vatandaşların bir kısmı kilolarla şeker alırken diğer kısmı hiç şeker bulamamıştır. Mevcut sistemde şeker, fiş karşılığında dağıtılıyor ve tabiri caizse fişler kapanın elinde kalıyordu. Neticede fazla fiş toplayan fırsatçılar, yüksek fiyatlarla gerçek ihtiyaç sahiplerine bu fişleri satmaya başlamıştı. Artık bu şekilde fiş toplamak ve şeker satmak bir meslek hâline gelmişti[1030]. Bu nedenle halk tevzi işinin belediyece değil valilikçe yapılmasını istiyordu. Ya da belediye zabıta memurlarıyla birlikte emniyet memurları da görevlendirilmeliydi[1031].

Şikâyetlerin artması üzerine tevziat sistemi değiştirilmiş ve muhtarların sorumluluğunda aile başına 2 kg şeker dağıtılması kararlaştırılmıştır. Buna göre evin reisi mahalle için ilan edilecek bakkala giderek imza karşılığında şekerini alacak ve karaborsa önlenecektir. Böylece 180 mahalleye ve yörede bulunan 18.162 aileye tevziat yapılacaktır. Bunun yanında lokantalara ve kıraathanelere 10 günde 10 kg,

[1026] *Yeni Konya*, 19 Ocak 1959, 4011, s. 1.
[1027] *Yeni Konya*, 23 Ocak 1960, S: 3742, s. 1.
[1028] *Yeni Meram*, 20 Ağustos 1954, S: 1434, s. 1.
[1029] *Yeni Meram*, 14 Mart 1955, S: 1634, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Mart 1955, S: 648, s. 1.
[1030] *Yeni Meram*, 4 Temmuz 1955, S: 1743, s. 1; *Yeni Meram*, 5 Temmuz 1955, S: 1744, s. 1.
[1031] *Yeni Meram*, 15 Haziran 1955, S: 1724, s. 1.

seyyar şerbetçilere 10 günde 5 kg, sabit tatlıcı ve dondurmacılara ise 10 günde 15 kg şeker verilecektir[1032]. Tablo 32'de görüldüğü üzere şeker fiyatları, ekonomik sorunlar nedeniyle 1954'ten sonra sürekli artış göstermiştir[1033].

Tablo 32: DP Dönemi'nde Konya'da Yıllık Ortalama Şeker Parekende Fiyatları (kg/kuruş)

Yıllar	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Toz şeker	161	140	140	140	139	155	170	212	224	315	321

Konya'da 1958'de de şeker darlığı yaşanmıştır. Bunda şeker fabrikasının şeker satışını durdurması etkili olmuştur. Fabrika yetkilileri büyük ambardaki envanter nedeniyle satışın kısa süreli durdurulduğunu açıklamıştır. Ancak şehirdeki bakkallara göre fabrika, şeker fiyatına zam yapacaktır. Darlık nedeniyle valilik tarafından il genelinde 2 kg'dan fazla şeker alınıp satılamayacağı tebliğ edilmiş ve envanterlerin tamamlanmasıyla şeker satışına yeniden başlanacağı belirtilmiştir[1034]. Bunun üzerine hükûmet tarafından Konya'ya günlük 11 ton şeker verilmeye başlanmış ve piyasayı rahatlatmak adına da ayrıca 46 ton şeker tahsis edilmiştir. Neticede şeker fabrikasının üretime başladığı 1 Eylül 1958'de şeker satışları yeniden serbest bırakılmıştır[1035].

Konya'da darlığı hissedilen diğer bir ürün 1953'te karaborsaya düşen kahvedir[1036]. Şehirdeki kahve buhranı 1955'te had safhaya çıkmıştır. Bu nedenle Konya'ya acilen 75 ton kahve tahsis edilmiştir. Ancak bu miktar şehrin 3 aylık ihtiyacını karşılamaktadır[1037]. 1956'da Konya'ya 50 ton kahve verilmiş ve hane başına 250 g olarak dağıtılmaya başlanmıştır. Bunun yanında kahve tevziatı da vatandaşların şikâyetine neden olmuştur. Çünkü kahve satıcıları sadece çekilmiş kahve satmakta, çiğ kahve veya çekilmemiş kahveyi satışa sunmamaktadır. Bu sebeple vatandaşlar tarafından kahvenin içine nohut karıştırıldığı iddia edilmiştir[1038].

[1032] *Yeni Meram*, 7 Temmuz 1955, S: 1746, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Temmuz 1955, S: 1747, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Temmuz 1955, S: 1753, s. 1.
[1033] *1959 İstatistik*, s. 370; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 306.
[1034] *Yeni Konya*, 10 Haziran 1958, S: 3193, s. 1.
[1035] *Yeni Konya*, 1 Ağustos 1958, S: 3241, s. 1; *Yeni Konya*, 1 Eylül 1958, S: 3272, s. 1.
[1036] *Yeni Meram*, 30 Ağustos 1953, S: 1100, s. 1.
[1037] *Yeni Meram*, 11 Şubat 1955, S: 1603, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Mart 1955, S: 1622, s. 1.
[1038] *Yeni Konya*, 10 Mart 1956, S: 2426, s. 1; *Yeni Konya*, 29 Şubat 1956, S: 2416, s. 1.

DP iktidarı boyunca şehrin kahve sıkıntısı bir türlü önlenememiştir[1039]. 1950'de kg'ı 854 kuruş olan kahvenin fiyatı 1954'te 1.060 kuruşa, 1960'ta ise 4.400 kuruşa fırlamıştır[1040].

Konya'da gıda maddelerinde parekende fiyatlar genellikle 1950-1954 yılları arasında pek değişim göstermezken 1954'ten sonra sürekli zamlanmıştır. Örneğin ekmeğin kg'ı 1951-954 yılları arasında 32,25 kuruş ile 33,93 kuruş arasında oynarken 1955-1960 arasında 37,44 kuruş ile 67,60 kuruş arasında değişiklik göstermiştir. Buğday ununun kg'ı 1950-1954 yılları arasında 45,63 kuruş ile 51,11 kuruş aralığında iken 1955-1960 yılları arasında 55 kuruş ile 78,12 kuruş arasında değişmiştir[1041]. Neticede şehirdeki hayat pahalılığı 1957 yılında 1938'e göre 5 kat artış göstermiştir[1042]. 1959'da yayınlanan son geçim endeksine göre Konya, Diyarbakır'dan sonra Türkiye'nin ikinci pahalı şehri olmuştur[1043]

Hükûmet gerek hayat pahalılığı gerekse mal darlığı ile karaborsaya karşı kıyasıya mücadele etmiştir. Kâr Hadleri Kanunu'nun kabulünden sonra Konya'da Vali Keleşoğlu başkanlığında İhtikârı Tetkik Komisyonu kurulmuştur[1044]. Komisyonda Valilik Hukuk İşleri Müdürü ile belediye ve Ticaret Odası'ndan da üyeler bulunmuştur. Komisyon ilk olarak sebze ve meyve fiyatlarına azami kâr haddi konulmasına ve fiyat tespitinin belediye tarafından yürütülmesine karar vermiştir. Ayrıca komisyon tarafından meyve, sebze, konserve, yağ, un ve unlu mamuller gibi gıda maddelerine etiket konma mecburiyeti getirilmiştir. Daha sonra bu maddeler genişletilecektir. Etiketlere malın cinsi, niteliği, maliyeti, satış fiyatı ve fatura numaraları yazılacaktır. Kararlara uymayan esnaf kanuna göre cezalandırılacaktır[1045].

Belediye ekiplerinin yaptıkları denetimler sonucunda haklarında zabıt tutulan esnafın durumları İhtikârı Tetkik Komisyonu tarafından görüşülmekte ve istifçilik yapan, malların üzerine satış etiketi koymayan, fatura ibraz etmeyen ya da fazla

---

[1039] *Yeni Konya*, 16 Haziran 1958, S: 3199, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Kasım 1958, S: 3335, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Kasım 1958, S: 3359, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Eylül 1959, S: 3615, s. 1.
[1040] *1959 İstatistik*, s. 370; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 306.
[1041] Ayrıntılı fiyat listesi için bk. *1959 İstatistik*, gös. yer; *1963 Türkiye İstatistik*, gös. yer.
[1042] *Yeni Konya*, 10 Eylül 1957, S: 2950, s. 1.
[1043] *Yeni Konya*, 4 Temmuz 1959, S: 3540, s. 1.
[1044] İhtikârı Tetkik Komisyonları ve Milli Korunma Kontrolörlükleri, 16 Mart 1944'te 512 sayılı kararla kurulmuştur. *T.C. Resmî Gazete*, 16 Mart 1944, S: 5656, s. 6609.
[1045] *Yeni Meram*, 7 Ağustos 1954, S: 1425, s. 1.

fiyatla mal satan esnaf Cumhuriyet Savcılığına sevk edilmekteydi. Örneğin 1954 Ekim ayında yapılan denetimler sonucunda 20 manifatura tüccarı, 3 manav ve 2 bakkal, kasım ayının ilk yarısında ise 9 bakkal savcılığa verilmiştir[1046]. Aralık ayında 2 şeker istifçisi yakalanarak adalete teslim edilmiş ve şekerler müsadere edilmiştir[1047]. 1955'te Ereğli'de, Ilgın'da ve Sarayönü'nde fahiş fiyatla mal satmak isteyen esnaf ve tüccarlar adliyeye sevk edilmiştir. 1956'da pamuk yağını zeytinyağı diye satan bir bakkal suçüstü yakalanarak malları müsadere edilmiştir[1048]. 1958 Haziran'ına kadar fazla fiyatla mal satmak, keçi etini koyun eti diye satmak, etiketsiz ve faturasız malı satışa arz etmek suçlarından dolayı Akşehir'de 29 kişiye, Ermenek'te 8 kişiye, Karaman'da 12 kişiye, Konya Merkez'de 31 kişiye ve Seydişehir'de 6 kişiye 15 gün ile 3 ay arasında hapis cezası, ağır para cezası, belirli sürelerde ticaretten men ve dükkân kapatma cezaları verilmiştir[1049].

Hükûmet tarafından alınan ve uygulanmaya konan tüm önlemlere rağmen Konya'da 1955'te çay, kahve ve şeker gibi maddeler üzerinde istifçilik ve karaborsa devam etmiş, piyasada faturasız satışlar çoğalmıştır. Bu durum karşısında valilik yapılan ihbarları değerlendirilmiş ve denetimlerini sıklaştırmıştır. Karaborsayla mücadele kapsamında mal darlığı yaşanan bazı maddelerin satışı özel sektörden alınarak devlet kurumlarına verilmiştir. Örneğin röntgen filminin bayiler tarafından satışına son verilerek dağıtımın Konya Sağlık Müdürlüğü tarafından yapılmasına başlanmıştır[1050].

DP Dönemi'nde mal darlıklarının yaşanmaya başladığı 1955'te valiliğin önderliğinde Konya Ticaret ve Sanayi Odası'nda tüccar ve esnafların katılımıyla toplantılar yapılmıştır. Bu toplantılarda piyasanın ihtiyaç duyduğu maddeler tespit edilerek tahsis edilmesi için İktisat ve Ticaret Bakanlığına sunulmuştur[1051].

Hükûmet bu zorlu dönemde karaborsa ve stokçuluğu engellemek için bazı maddelerin dağıtılmasını valiliklere bırakmıştır. Bu doğrultuda Konya'da ilk olarak çimento ve demir tevzi komisyonları kurulmuştur. Komisyonlar sadece il merkezinde

---

[1046] *Yeni Meram*, 22 Ekim 1954, S: 1494, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Kasım 1954, S: 1515, s. 1.
[1047] *Yeni Meram*, 18 Aralık 1954, S: 1550, s. 1.
[1048] *Yeni Meram*, 19 Mart 1955, S: 1639, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Nisan 1956, S: 2471, s. 1.
[1049] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 5, 28 Kasım 1958, s. 948-950.
[1050] *Yeni Meram*, 25 Mart 1955, S: 1645, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Haziran 1955, S: 1726, s. 1.
[1051] *Yeni Meram*, 13 Haziran 1955, S: 1722, s. 1; *Yeni Meram*, 6 Temmuz 1955, S: 1745, s. 1.

değil kaymakamların başkanlığında ilçe merkezlerinde de oluşturulmuştur. 1955 yılında çimento komisyonunun aldığı bir kararla imalatçıların isteklerinin %40'ı il kontenjanından karşılanacaktır. 5 torbaya kadar olan ihtiyaçlar ise muhtarlardan alınacak belgeyle sağlanacaktır[1052].

1956 yılında Millî Korunma Kanunu kapsamında esnafın kâr hadlerini gösteren etiketlerle satış yapılması mecbur tutulmuştur. Bu nedenle Konya'da esnafa etiketleri hazırlamaları için 3 gün süre tanınmıştır. Aynı yıl akaryakıt ürünleri karne ile dağıtılmaya başlanmıştır. Bunun yanında il genelinde denetimlere devam edilmiş ve kanuna göre hareket etmeyenler adalete teslim edilmiştir. Ayrıca 1956'da şehre tahsis edilen 7 kamyon ve 10 adet cip müracaat fazlalığı nedeniyle çekilen kura sonucunda sahiplerini bulmuştur[1053].

Ekmeklik un ve akaryakıtın ardından 1957'de kepek dağıtımı da Konya Belediyesi tarafından yapılmaya başlanmıştır. Özellikle kış aylarında bulunmayan kepek yüzünden hayvan sahipleri zor durumda kalmıştır. Bu sıkıntıyı gidermek isteyen belediye, mahalle muhtarlarının listelerinde isimleri bulunan mal sahiplerine, hayvan başına 1 kg kepek vermiştir. Aynı yıl şehirde sadeyağ darlığı yaşanmış ve normalde 750 kuruş olan yağ, karaborsada 900 kuruşa satılmıştır. Bunun yanında ithal malı 45 ton ekmeklik hububat İskenderun ve İzmir limanlarından Konya ofisine gelmiş ve şehrin ekmek sıkıntısı bir nebze olsun önlenmiştir[1054]. Ayrıca kontenjanı 20 tona çıkarıldığı için şehirdeki çay satışı serbest bırakılmış ve bu duruma çok sevinen vatandaşlar ikişer üçer paket çay almıştır[1055].

Konya'da 1958 yılında zeytinyağı darlığı da yaşanmıştır. Bu nedenle piyasaya %70'i pamuk yağı ile %30'u zeytinyağı karışımı olan yeni bir yağ sürülmüştür. Ancak Ticaret Bakanlığının fiyatlarda güncelleme yapmak istemesi üzerine depolarda stoklanan zeytin ve pamuk yağları hemen piyasaya çıkmıştır[1056]. Aynı yıl

---

[1052] *Yeni Meram*, 21 Şubat 1955, S: 1613, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Mart 1955, S: 1637, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Mayıs 1955, S: 1698, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Şubat 1956, S: 2389, s. 1.
[1053] *Yeni Konya*, 12 Nisan 1956, S: 2457, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Mayıs 1956, S: 2478, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Haziran 1956, S: 2628, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Kasım 1956, S: 2671, s. 1.
[1054] *Yeni Konya*, 25 Ocak 1957, S: 2734, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Şubat 1957, S: 2752, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Ağustos 1957, S: 2929, s. 1.
[1055] *Yeni Konya*, 4 Temmuz 1957, S: 2888, s. 1.
[1056] *Yeni Konya*, 6 Haziran 1958, S: 3189, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Haziran 1958, S: 3203, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Ağustos 1958, S: 3259, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Eylül 1958, S: 3291, s. 1.

kereste satışlarında yeni bir karaborsa şekli keşfedilmiştir. Öncelikle orman işletmesinin ihale suretiyle satışa çıkarttığı tomruklar küçük partiler hâlinde kasıtlı olarak yüksek fiyatla satın alınmıştır. Ardından ellerinde bulunan mevcut ucuz fiyatlı keresteler de yüksek faturalı mal fiyatına satılmıştır. Bunun yanında hasat mevsiminde çiftçiler tarafından fazla miktarda satın alındığından akaryakıt darlığı yaşanmış ve satışlar valiliğin kontrolünde gerçekleşmiştir. Hasat mevsimi sonuna doğru günlük 200 ton akaryakıt tahsis edildiğinden gaz ve motorin hariç olmak üzere şehirdeki akaryakıt sınırlamasına son verilmiştir. Ancak stokçuluğu önlemek için fazla alımlarda vesika şartı getirilmiştir. Ayrıca ihtiyaç maddelerine yapılan zamlar nedeniyle mevcut fiyat tarifesiyle çalışamayacaklarını ileri süren lokanta ve otel işletmeleri ile pasta imalathaneleri %25 ile %70 arasında zam talep etmiştir. Valilik de yapılan zam teklifini kabul ederek Ticaret Bakanlığının onayına göndermiştir[1057]. 1959'da Konya sanayicileri 513.000 dolar tutarında bir ihtiyaç listesini Ticaret Bakanlığına sunmuş ancak bu tutarın %40'ı kabul görmüştür[1058].

Konya'da yaşanan bu sancılı süreçte Konya milletvekilleri, esnafın dertlerini dinlemeyi ihmal etmemiştir. Esnafın bir kısmı Konya'ya yapılan tahsisleri yetersiz bulmakta diğer kısmı ise zamlı tarife istemekteydi. Konya milletvekilleri ise bu şikâyet ve istekleri İşletmeler ve Ticaret Bakanlığına iletiyordu[1059]. Neticede bu dönemde Konya'ya çimento, demir, saç, çelik, tel, çivi, kalay, teneke, zırnık, kaynak teli, kâğıt, kauçuk, karpit, suni ipek, keten ipliği, boru, pil, lastik, cam, fotoğraf filmi, batarya, akü, motopompa, çuval, kömür, kahve, şeker ve cip gibi maddeler tahsis edilmiştir[1060].

[1057] *Yeni Konya*, 15 Nisan 1958, S: 3141, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Temmuz 1958, S: 3220, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Temmuz 1958, S: 3236, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Ağustos 1958, S: 3258, s. 1.
[1058] *Yeni Konya*, 20 Mart 1959, S: 4067, s. 1.
[1059] *Yeni Konya*, 20 Ekim 1956, S: 2638, s. 1; *Yeni Meram* 9 Kasım 1956, S: 2230, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Kasım 1956, S: 2244, s. 1.
[1060] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 8, 16 Kasım 1955, s. 61; *Yeni Meram*, 13 Haziran 1955, S: 1722, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Haziran 1955, S: 1731, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Temmuz 1955, S: 1743, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Ocak 1956, S: 2375, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Mart 1956, S: 2426, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Temmuz 1957, S: 2893, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Ağustos 1957, S: 2932, s. 1; *Yeni Konya*, 27 Eylül 1957, S: 2967, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Ekim 1957, S: 2984, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Kasım 1957, S: 3006, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Kasım 1957, S: 3023, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Aralık 1957, S: 3035, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Aralık 1957, S: 3038, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Ocak 1958, S: 3069, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Şubat 1958, S: 3074, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Şubat 1958, S: 3076, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Mart 1958, S: 3119, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Mart 1958, S: 3122, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Mart 1958, S: 3127, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Mayıs 1958, S: 3172, s. 1; *Yeni Konya*, 29 Mayıs 1958, S: 3181, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Haziran 1958, S: 3188, s. 1; *Yeni Konya*,

Özetle DP Dönemi'nde Konya'nın ticari hayatı doğal olarak tarımsal ve hayvansal ürünler üzerinde şekillenmiştir. Bu dönemde gerek tarımsal üretimde gerekse hayvansal üretimde artış yaşanması şehrin ticari hayatını da olumlu yönde etkilemiştir. Bunun yanında inşa edilen yollarla ulaşımın kolaylaşması, sanayileşmeyle birlikte şehir nüfusunun artması da ticari hayatı canlandıran diğer faktörlerdi. DP iktidarında Konya'nın ticaretinde hububat ve hububat mamulleri ile canlı hayvan ve hayvan mamulleri önemli bir yer tutmuştur. DP iktidarının özellikle ilk 4 yılında ticaretin canlanmasına bağlı olarak şehirdeki şirket, banka ve kooperatif sayılarında artış görülmüştür. Ancak 1954 yılından sonra yaşanan ekonomik sıkıntılar Konya'da da hissedilmiş ve pek çok ürün piyasada bulunamamış ya da stoklandığı için karaborsaya düşmüştür. Bu süreçte yine pek çok üründe fiyat artışı yaşanmış ve hayat pahalılığı ortaya çıkmıştır.

V. Turizm

Turizm, Türkiye'de iktidarlar tarafından öncelikle halledilmesi gereken sorunlardan birisi değildi. Ancak DP Dönemi'nden itibaren turizmin ülke ekonomisine katkı sağlaması yolunda adımlar atılmaya çalışıldı[1061]. Menderes'e göre Türkiye'nin hem tarihî hem de doğal zenginlikleri iç ve dış turizme kazandırılarak bu alanda ilerleme sağlanmalıdır. Bu doğrultuda Basın-Yayın ve Turizm Bakanlığı ilk kez 1957'de Beşinci Menderes Hükûmeti bünyesinde oluşturulmuştur[1062].

Turizm bu dönemde Konya'nın ana sorunlarından biri olarak kabul edilmiş ve şehrin turizmden yeterince yararlanamadığı düşüncesi kabul görmüştür. Oysa tarihî ve doğal zenginlikleriyle Mevlâna gibi bir düşünüre sahip olmasıyla ulaşım imkânlarıyla Konya, turizm açısından ülkenin en gelişmiş merkezlerinden birisi olmalıydı[1063]. Zira Anadolu Selçuklu Devleti'nin merkezi olması nedeniyle eşsiz

---

16 Haziran 1958, S: 3199, s. 2; *Yeni Konya*, 12 Temmuz 1958, S: 3222, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Temmuz 1958, 3230, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Ağustos 1958, S: 3242, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Ağustos 1958, S: 3254, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Ağustos 1958, S: 3266, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Eylül 1958, S: 3274, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Eylül 1958, S: 3284, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Eylül 1958, S: 3293, s. 1; *Yeni Konya*, 6 Ekim 1958, S: 3307, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Ekim 1958, S: 3814, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Ekim 1958, S: 3323, s. 1;*Yeni Konya*, 7 Kasım 1958, S: 3339, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Kasım 1958, S: 3348, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Aralık 1958, S: 3369, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Aralık 1958, S: 3387, s. 1; Işık, 29 Aralık 1958, S: 14, s. 1; *Yeni Konya*, 27 Ocak 1959, S: 4019, s. 1; *Yeni Konya*, 6 Nisan 1959, S: 4084, s. 1.

[1061] Önder, "Konya'nın Turizm Davası", *Yeni Konya*, 3 Ocak 1951, S: 566, s. 3.

[1062] Neziroğlu-Tuncer, *Hükümetler, Programları*, s. 1210.

[1063] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 5, 21 Şubat 1951, s. 408, 415; *Yeni Konya*, 12 Haziran 1950, S: 369, s. 1.

sanat örneklerine sahip olan Konya, aynı zamanda Karamanoğulları ve Osmanlı dönemlerine ait eserler bakımından da zengin bir şehirdir[1064].

CHP Dönemi'nde Konya'ya gelen turistler genellikle demir yolu taşımacılığını kullanarak yataklı vagonlarla seyahat etmekteydi. Tarihî eserleri ve doğal güzellikleri gezen turistler, şehirde ortalama iki gün kalıyordu. DP iktidarının ilk yılında Konya-Ankara yolunun açılması, turizmi olumlu yönde etkiledi. Ankara'dan her hafta kafileler halinde gelen turistlerle Konya bir turizm merkezi hâline gelmeye başladı[1065]. Ancak turizmin istenilen seviyede gelişmesini engelleyen bazı olumsuz durumlar mevcuttu. Bunlardan ilki şehirde yeterli yatak sayısına sahip lüks otellerin bulunmamasıdır. Hatta bu durum siyasi vaat hâline gelmiş ancak otel vaatleri seçim propagandası olmaktan öteye geçememiştir. Nitekim 1954'te gruplar hâlinde Konya'ya gelen turistler otellerde yer bulamamış ve belediye, turistlerin bir kısmını misafirhaneye yerleştirmek zorunda kalmıştır[1066]. İkincisi şehirde gezen turistlerin meraklı bakışlar altında rahatsız edilmeleridir. Üçüncüsü henüz asfaltlanmayan caddelerin toz ve çamur içerisinde bulunmasıdır. Dördüncüsü şehirde turistlere uygun eğlence merkezlerinin yokluğu[1067] ve lokantaların hijyen sorunudur. Sonuncusu da şehirdeki su ve elektriğin yetersiz olmasıdır[1068].

Konya'da bu dönemde turizmin gelişmesi yönünde kamuoyunda ortaya atılan çözüm önerileri şunlardır[1069]:

- Konya'nın gerek yurt içinde gerekse yurt dışında tanıtımı için şehir rehberi hazırlanmalıdır[1070].
- Şehrin otel ihtiyacı bir an önce karşılanmalıdır. Bu ihtiyacı gidermek için gerekirse Konya'nın en güzel yeri olan Meram'daki vali konağı otel olarak

[1064] Önder, "Konya'nın Turizm Davası", *Yeni Konya*, 7 Ocak 1951, S: 570, s. 3.
[1065] *Yeni Konya*, 5 Haziran 1950, S: 362, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Haziran 1950, S: 369, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Haziran 1950, S: 374, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Kasım 1950, S: 506, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Ocak 1951, S: 585, s. 2.
[1066] *Yeni Meram*, 5 Ağustos 1954, S: 1423, s. 1.
[1067] Özfakih, "Konya ve Turizm", *Yeni Konya*, 1 Eylül 1950, S: 447, s. 1.
[1068] Bülbül, "Asıl Gaye", *Yeni Konya*, 22 Aralık 1950, S: 554, s. 1.
[1069] Bu konu hakkında bk. Kişmir, "Tarih ve Turizm Bakımından Konya", *İller ve Belediyeler*, Mayıs 1956, S: 127, s. 274-282.
[1070] Önder, "Konya'nın Turizm Davası", *Yeni Konya*, 8 Ocak 1951, S: 571, s. 3.

düzenlenmeli[1071] ya da Zincirli Han yıkılarak burada modern bir otel yapılmalıdır[1072].

- Doğal güzelliği ve tarihî zenginliği olan Beyşehir ilçesine geniş imkânlar sağlanmalıdır[1073].
- Turistler için bazı dükkânlar pazar günleri açılmalıdır[1074].
- Şehirdeki sanat eserleri titizlikle korunmalıdır[1075].
- Turistlerin eğlenebileceği ve hoş vakit geçirebileceği mekânlar açılmalıdır[1076].
- Şehirdeki tarihî eserlerin tamamı ziyarete açılmalı ve Mevlâna Müzesi hafta sonlarında açık tutulmalıdır[1077].
- Mevcut otel ve lokantalar ıslah edilmeli ve sayıları arttırılmalıdır[1078].
- Şehirde bir turizm bürosu[1079] ile turizm derneği kurulmalıdır[1080].
- Turizmin gelişmesine ilçelerin de katılması sağlanmalıdır[1081].

DP Dönemi'nde Konya turizminin gelişmesine yönelik atılan somut adımlar ise şunlardır:

- Mehmet Önder tarafından 1950'de Konya Tarihî Turistik Rehberi hazırlandı[1082].
- Olgun Palas Oteli 1952'de açıldı[1083].
- 1953 yılında Konya Turizm Cemiyeti kuruldu[1084].
- Yabancı ve yerli turistler için 1953'te şehrin çeşitli yerlerine İngilizce-Türkçe levha ve afişler kondu[1085].

[1071] Önder, "Turistik Otelimiz Hazır", *Yeni Konya*, 16 Kasım 1950, S: 518, s. 1.
[1072] *Yeni Meram*, 6 Haziran 1953, S: 1019, s. 1.
[1073] *Yeni Konya*, 2 Haziran 1951, S: 714, s. 2.
[1074] *Yeni Konya*, 15 Haziran 1951, S: 727, s. 1.
[1075] *Yeni Meram*, 28 Nisan 1952, S: 628, s. 1.
[1076] Önder, "Konya'nın Turizm Davası", *Yeni Konya*, 9 Ocak 1951, S: 572, s. 3.
[1077] *Yeni Meram*, 17 Nisan 1953, S: 960, s. 2.
[1078] Özfakih, "Konya ve Turizm", s. 1; *Yeni Konya*, 4 Temmuz 1951, S: 746, s. 1.
[1079] *Yeni Meram*, 12 Şubat 1952, S: 520, s. 1-2.
[1080] Önder, "Konya'nın Turizm Davası", *Yeni Konya*, 10 Ocak 1951, S: 573, s. 3.
[1081] Önder, "Konya'nın Turizm Davası", *Yeni Konya*, 11 Ocak 1951, S: 574, s. 3.
[1082] *Yeni Konya*, 15 Kasım 1950, S: 517, s. 1.
[1083] *Yeni Meram*, 13 Nisan 1952, S: 613, s. 2.
[1084] *Yeni Meram*, 25 Ekim 1953, S: 1156, s. 1.

- Beyşehir ilçesi Üskerles Belediyesi'nin plaj sahası 1955'te Turizm Bankası'na devredildi[1086].
- 1955 yılında Modern Başak Oteli hizmete girdi[1087].
- Turistik belge sahibi lokanta sayısı 1956'da 5'e yükseldi[1088].
- 1957 yılında ilk defa bir seyahat acentesi kuruldu[1089].
- 1958 yılında aslen Konyalı olan İstanbul Babıâli'deki meşhur kebapçı Abdülkerim Özkebapçı, Küçük Bedesten'de geniş bir turistik kebap evi kurdu. Masa örtüleri beyaz keten olan lokantada Çayırbağı içme suyu kullanılmaktaydı[1090].
- Lüks Restoran Mehmet 1958'de Şahin Çarşısı'nda hizmete girdi. Bu turistik lokanta için belediye ayrı bir ücret tarifesi tanzim etti[1091].
- Turistik Şahin Oteli 1958'de açıldı. Hükûmet alanında bulunan ve 58 odadan oluşan otelde turistik lokanta da bulunuyordu[1092].
- 1959 yılında Konya Kültür ve Turizm Derneği kuruldu[1093].
- 1960 yılında Konya Palas yeni bir sitilde tesis edildi. Buna göre 5 katlı bir binanın 2 katını banyo, 3 katını ise otel teşkil etmiştir. 33 kabinden oluşan banyonun her kabininde bir duş, birkaçında küvet ayrıca bir de buharlı terleme odası bulunmaktadır. Otel kısmanda ise 1, 2 ve 3 yataklı 23 oda bulunmaktadır[1094].

DP Dönemi'nde yeni müzelerin açılması, eski eserlerin onarılması ve çevre düzenlemelerinin yapılması, modern otellerin inşa edilmesi, turistik gazino ve lokantaların faaliyete geçmesi Konya'da turizmin canlanmasında etkili olmuştur.

[1085] *Yeni Meram*, 14 Ekim 1953, S: 1145, s. 1.
[1086] *Yeni Meram*, 6 Haziran 1955, S: 1715, s. 1; DP Dönemi'nde Beyşehir'de iki adet plaj bulunmaktaydı. *BCA*, f.030.01., y.120.766.1.
[1087] *Yeni Meram*, 16 Ekim 1955, S: 1847, s. 1.
[1088] *Yeni Konya*, 9 Ocak 1956, S: 2396, s. 1.
[1089] *Yeni Konya*, 19 Nisan 1957, S: 2816, s. 1.
[1090] *Yeni Konya*, 6 Temmuz 1958, S: 3216, s. 1.
[1091] *Yeni Konya*, 17 Eylül 1958, S: 3288, s. 1.
[1092] *Yeni Konya*, 9 Aralık 1958, S: 3370, s. 1.
[1093] *Yeni Konya*, 13 Nisan 1959, S: 4087, s. 1.
[1094] *Yeni Konya*, 26 Mayıs 1960, S: 3862, s. 1.

Konya Belediyesi'ne bağlı olarak faaliyet gösteren turizm bürosu da ildeki turizm faaliyetlerinin büyük destekçilerindendir. Rehberler refakatinde geziler düzenleyen büro, turist gruplarının ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli rol oynamıştır[1095]. Neticede bu dönemde turist sayısı yaklaşık 100.000 kişi artış göstermiştir[1096]. Genellikle eski eserler, müzeler, Meram ve Sille'yi gezen turistlerin yemek menüsü etliekmek ve Konya kebabından oluşmaktaydı[1097]. Özellikle millî ve dinî bayramlarda müzeler binlerce ziyaretçinin akınına uğramış, şehirdeki oteller ve lokantalar dolup taşmıştır[1098]. Bu durum şüphesiz şehrin ticari hayatını da olumlu yönde etkilemiştir.

Konya'ya 1950'de yaklaşık 75.000 turist gelmiştir. Şehrin tanıtımı için 1952'de Turizm Genel Müdürlüğünün girişimleriyle İl Turizm Memurluğu kurulmuştur. Gerek belediyenin gerekse turizm memurluğunun gayretli çalışmaları sonucunda turist sayısı iki katına çıkmış ve 1954'te Konya müzeleri 150.000 ziyaretçiyi ağırlamıştır. Bu sayının 10.000'i yabancı turisttir[1099]. 1955 yılı içinde Mevlâna Müzesi'ni 140.000, Klasik Eserler Müzesi'ni 25.000, Çini Eserler Müzesi'ni ise 15.000 kişi ziyaret etmiştir. Bunlardan 6.000'i yabancı turisttir[1100]. 1955 Haziran'ında Mevlâna Müzesi'ni günlük ziyaret edenlerin sayısı ortalama 700-800 kişiye ulaşmıştır[1101].

Konya müzeleri 1956'da 152.000 ziyaretçiyi ağırlamıştır[1102]. Aynı yıl Mevlâna Müzesi giriş ücreti 1 TL, diğer tarihî eserlere giriş ücreti ise 50 kuruş olarak ayarlanmıştır[1103]. 1957 yılında Mevlâna Müzesi'ni 177.746 kişi, Klasik Eserler Müzesi'ni 121.741 kişi, Selçuklu Devri Taş ve Ahşap Eserler Müzesi'ni 13.668 kişi ve Çini Eserler Müzesi'ni de 19.415 kişi ziyaret etmiştir. Ziyaretçilerin 6.520'si

---

[1095] Önder, *Konya Rehberi*, Yeni Kitap Basımevi, 1957, s. 152.
[1096] Kemal Or, "Nazif Tahralı ve Konya Belediyesi", *Yeni Meram*, 12 Haziran 1956, S: 2086, s. 1-2; Önder, "Konya Müzeciliğinin İnkişafına Doğru", *Yeni Meram*, 6 Ekim 1956, S: 2197, s. 1-2.
[1097] *Yeni Meram*, 5 Ağustos 1954, S: 1423, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Kasım 1957, S: 3003, s. 1.
[1098] *Yeni Meram*, 24 Nisan 1953, S: 967, s. 1; *Yeni Meram*, 31 Ekim 1954, S: 1503, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1956, S: 2487, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Ekim 1959, S: 3657, s. 1.
1955 Cumhuriyet Bayramı'nda Konya müzelerini 5.000 kişi gezmiştir. *Yeni Meram*, 31 Ekim 1955, S: 1862, s. 1; 1957 Ramazan Bayramı'nda Mevlâna Müzesi ve eski eserleri 15.000 turist gezmiştir. *Yeni Konya*, 4 Mayıs 1957, S: 2828, s. 1.
[1099] *Yeni Meram*, 14 Ekim 1953, S: 1145, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Aralık 1954, S: 1560, s. 1.
[1100] *Yeni Konya* 2 Ocak 1956, S: 2359, s. 1-2.
[1101] Nezihe Araz, "Müzeler Şehri Konya!..", *Yeni Meram*, 15 Haziran 1955, S:1724, s. 2.
[1102] *Yeni Konya*, 7 Ocak 1957, S: 2716, s. 1.
[1103] *Yeni Konya*, 25 Nisan 1956, S: 2470, s. 1.

yabancı ülkelerden gelmiştir[1104]. Mevlâna Müzesi 1958 yılı itibariyle son 10 yılda 400.000 kişi tarafından ziyaret edilmiştir[1105]. Konya müzelerini 1959'da 9.764'ü yabancı olmak üzere 342.561 kişi gezmiştir[1106].

Sonuç olarak DP Dönemi'nde Konya, turizm alanında gelişme kaydeden şehirlerden birisi olmayı başarmıştır. Bu dönemde eski eserlerin onarılması, turizme yönelik yatırımların desteklenmesi ve kara yollarının inşa edilmesi turizm potansiyelini yükselten önemli etkenlerdir. Konya Belediyesi de turizmin gelişmesinde yaptığı çalışmalarla önemli rol oynamıştır. Köklü geçmişi, müzeleri, Mevlâna gibi bir düşünürü, eski eser ve anıtlarıyla Konya, özellikle millî ve dinî bayramlarda turist akınına uğramıştır.

[1104] *Yeni Konya*, 2 Ocak 1958, S: 3044, s. 1.
[1105] *Yeni Konya*, 15 Aralık 1958, S: 3376, s. 1.
[1106] Sadece Kurban Bayramı'nda Mevlâna Müzesi'ni 15.000 kişi ziyaret etmiştir. *Yeni Konya*, 13 Nisan 1959, S: 4087, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Ocak 1960, S: 3730, s. 1.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DP DÖNEMİ'NDE KONYA'DA EĞİTİM VE KÜLTÜR

I. Eğitim

DP programı millî eğitim ve öğretimde birliği savunmaktadır. Eğitim sisteminin temelini ilköğretim oluşturduğundan ilköğretim öğretmenleri aynı ruha ve bilgiye sahip olmalıdır. Eğitim, ülke ihtiyaçlarını karşılayacak bir plana göre düzenlenmeli, gelecek nesiller ilmin ve teknik bilginin yanında millî ve manevi değerlerle donatılmalıdır. Bununla birlikte ekonomik kalkınma açısından önem taşıyan teknik eğitim, ülke çapına yayılmalıdır. Üniversiteler ilmî ve idari özerkliğe sahip olmalı, yüksek öğretimde niteliğe önem verilmelidir. Ülkenin doğusunda her dereceden okul ve fakültelerle kültür merkezleri oluşturulmalıdır[1107].

DP hükûmet programlarında ise çok da kapsamlı olmamakla birlikte, eğitim işleri parti programında tespit edilen esaslar doğrultusunda şekillenmiştir. Programlarda millî davalardan biri olan eğitimin bir bütün hâlinde önemle ele alındığı vurgulanmıştır. Buna göre ülkede ilk, orta, yüksek ve teknik öğretimin ahengi sağlamak adına, tek elden yönetileceği belirtilmiştir. Teknik öğretim okullarında tarımda makineleşmeye bağlı olarak usta ve ara elemanlar yetiştirmek üzere kurslar ve şubeler açılmalıdır. Köy okulları inşaatında köylü vatandaşların yükümlülükleri kaldırılmalı ve ülkede geri kalmış illerin ihtiyaçları ön planda tutulmalıdır. Tüm bunlar gerçekleşirken genç nesil millî ve manevi değerlerle donatılmalıdır[1108].

İktidara geldikten sonra parti programı doğrultusunda hareket eden DP hükûmeti, merkez teşkilatında birliğin sağlanması adına ilk, orta, teknik ve yüksek öğretim şubelerini tek müsteşarlık altında birleştirmiştir. Bunun yanında köy enstitüleri kapatılarak ilköğretmen okullarına dönüştürülmüştür. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı bütçesi 1950 yılına göre ilk iki yılda 22.974.823 TL'lik bir artış göstermiştir[1109].

[1107] *Tüzük ve Program*, s. 25-27.
[1108] Neziroğlu-Yılmaz, *Hükümetler, Programları*, s. 757, 927.
[1109] *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 49.

DP, CHP Dönemi millî eğitim politikalarını öğretmenden ziyade okul binasına, öğretim faaliyetlerinin niteliklerinden ziyade diploma istatistiklerine önem verdiği gerekçesiyle eleştirmiştir. DP'ye göre "*sakat bir zihniyetle*" köylü halk okul binası yapmaya zorlanmış ancak öğretmen yetiştirilmesine özen gösterilmemiştir[1110]. Yeni iktidar tarafından eleştirilen 1923-1950 yılları arasında ülkedeki ilkokul sayısı 4.894'ten 17.106'ya, ortaokul sayısı 72'den 381'e, lise sayısı 23'ten 88'e, meslek ve teknik okul sayısı da 64'ten 318'e yükselmiştir. Bunun yanında 12.458 olan öğretmen sayısı 47.553'e, 352.668 olan öğrenci sayısı da 1.758.260'a ulaşmıştır[1111].

Sonuç itibariyle Cumhuriyet Dönemi'nde eğitim alanındaki hızlı gelişim DP iktidarında da devam etmiştir. Tablo 33'te Türkiye'de bu dönemdeki okul, öğretmen ve öğrenci sayıları görülmektedir[1112].

Tablo 33: 1950-1960 Yıllarında Öğretmen, Öğrenci ve Türlerine Göre Okul Sayıları (Türkiye)

Yıllar	İlkokul	Ortaokul	Lise	Meslek-Teknik Okul	Öğretmen	Öğrenci
1950	17.106	381	88	317	45.701	1.733.169
1960	21.429	715	190	503	62.789	2.929.936

DP Dönemi'nde özellikle ortaöğretim ile teknik ve mesleki öğretime öncelik verilmiştir. Bunda ekonomik kalkınma ile birlikte yetişmiş iş gücüne olan ihtiyaç etkilidir. 1950-1960 yılları arasında ilkokul sayısında %25, ortaokul sayısında %88, lise sayısında %113, meslek ve teknik okul %58, öğretmen sayısında %61 ve öğrenci sayısında %69'luk bir artış sağlanmıştır.

DP iktidarında ülkedeki okullaşma oranı arttırılmaya çalışılırken diğer yandan daha kaliteli ve verimli bir öğretim için ABD'den eğitim alanında uzmanlar getirtilmiştir. Halk eğitimi için Watson Dickerman, ilkokullar için Kate Wolferd, ortaöğretim kurumları için John Rufi ve Ellswort Tompkins, rehberlik için Lester

---

[1110] *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 45.

[1111] Meslek ve teknik okullar; öğretmen okulları, tarım okulları, ticaret orta okul ve liseleri, kız ve erkek sanat enstitüleri, güzel sanatlar, teknik okullar, sağlık okulları ve imam-hatiplerden oluşmaktaydı. *1959 İstatistik*, s. 145; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 154.

[1112] *Millî Eğitimde 50 Yıl 1923-1973*, Yayın No: 691, DİE, Ankara 1973, s. 17, 39, 55.

Beals resmî olarak davet edilen uzmanlardandır. Bu durum DP Dönemi'nde Türkiye'deki ABD etkisi ile açıklanabilir[1113].

Prof. Dr. J. Rufi, ortaöğretim raporunu hazırlayabilmek için Ankara, Adana, Konya, İzmir ve İstanbul'da incelemelerde bulunmuştur[1114]. 11 Şubat 1952'de Konya'ya gelen Prof. Dr. Rufi, garda il millî eğitim müdürü ile orta dereceli okul müdürleri tarafından karşılanmış ve Kız Sanat Enstitüsü'nde misafir edilmiştir[1115].

A. Örgün Eğitim

DP Dönemi'nde Konya'nın eğitim durumu ülke geneliyle aynı doğrultuda gelişme kaydetmiştir. Tablo 34'te görüldüğü üzere bu dönemde Konya'daki okul, öğretmen ve öğrenci sayısında artış yaşanmıştır[1116].

Tablo 34: DP Dönemi'nde Öğretmen, Öğrenci ve Türlerine Göre Okul Sayıları (Konya)

Okul Türü	1950 YILI			1955 YILI			1960 YILI		
	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
İlkokul	549	1.108	63.390	585	1.127	74.094	669	1.861	100.510
Ortaokul	10	90	1.244	19	149	2.740	28	316	6.861
Lise	1	25	297	1	26	549	7	73	1.450
Mesleki-Teknik	10	156	1.956	13	165	2.891	19	233	3.999

DP iktidarı, Konya'da yeni okullar açmak suretiyle okullaşma oranını arttırmıştır. Özellikle ortaöğretimde büyük başarı sağlanmış ve il genelinde %157'lik bir artış yaşanmıştır. Bunun yanında çoğunluğu köy okulu olmak üzere ilköğretimde de %22'lik bir artış söz konusudur. Okul sayısındaki artış öğretmen ve öğrenci sayılarındaki artışı da beraberinde getirmiştir.

1950-1960 yılları arasında Konya'da eğitim alanında yaşanan sorunlardan birisi mezun olan öğrencilerin eğitim hayatına devam etme problemidir. 1957'de

---

[1113] Zafer Tangülü, "Demokrat Parti Dönemi Eğitim Politikaları 1950-1960", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Bahar 2012, C. 10, S: 2, s. 400; *Cumhuriyet*, 14 Ekim 1952, S: 10130, s. 3.
[1114] Rapor için bk. John J. Rufi, *Türkiye'de Orta Öğretim Müşahedeler, Problemler ve Tavsiyeler*, Maarif Basımevi, Ankara 1956.
[1115] *Yeni Meram*, 12 Şubat 1952, S: 520, s. 2.
[1116] *Millî Eğitimde 50 Yıl*, s. 26, 47, 62 ve 78.

okul çağında olan 136.776 çocuktan 65.434'ü bir öğretim kurumuna devam etmemiştir[1117]. Bunun yanında ilköğretimden sonra ortaöğretime devam eden öğrenci sayısında da fark edilir bir düşüş yaşanmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasında kırsal nüfusun şehir nüfusuna göre fazla olması etkilidir. Ayrıca ortaöğretim kurumlarının sayıca az olması ve mevcut okullarda eğitimin zor olması da diğer etkenlerdir. Zira 1950'de lise son sınıf sınavlarında 85 öğrenciden ancak 24'ü devlet olgunluk sınavına girme hakkı kazanabilmiştir[1118]. 1959'da Akşehir Ortaokulu'nda son sınıfta okuyan 160 öğrenciden sadece 4'ü başarı göstererek mezun olabilmiştir[1119]. Aynı yıl Konya'da ortaokullarda okuyan 293 öğrenciden 37'si, lisede okuyan 659 öğrenciden de 231'i sınıfını doğrudan geçebilmiştir[1120]. Diğer bir sorun ise kız çocuklarının okula gönderilmemesidir. 1957'de okullarda erkek öğrenci sayısı, kız öğrenci sayısına göre %88 daha fazladır. Bunda ataerkil aile yapısı, erkek çocukların ilerde ev geçindireceği düşüncesi, kız çocuklarının evde anneye yardımcı olarak görülmesi ve cezaların caydırıcı olmaması gibi nedenler etkili olmuştur.

DP iktidarında eğitim alanında sağlanan kolaylıklar ve okul sayısının artması sonucunda taşradan Konya merkeze öğrenim için gelenlerin sayısı her geçen yıl artış göstermiştir. Ancak taşradan gelen öğrenciler, kentte ciddi bir şekilde barınma sorunuyla karşılaşmıştır. Şehirde kiralık ev bulmakta zorlanan öğrencilerin kaldıkları evler de son derece kötü koşullara sahiptir[1121]. Bu nedenle 1950-1960 yılları arasında il ve ilçe merkezlerindeki ortaokul ve liselerin pansiyonlu olmasına dikkat edilmiştir[1122]. Konya Lisesi şehirdeki pansiyonlu okullardan biri olup yıllık ücreti 1952 ve 1953 yıllarında 396 TL[1123], 1955'te 438 TL[1124], 1956, 1957 ve 1958 yıllarında 750 TL[1125], 1959 ve 1960'ta ise 1.125 TL'dir[1126].

[1117] *Yeni Meram*, 7 Kasım 1951, S: 423, s. 1-2.
[1118] *Yeni Konya*, 22 Haziran 1950, S: 379, s. 1.
[1119] *Yeni Konya*, 17 Temmuz 1959, S: 3553, s. 1.
[1120] *Yeni Konya*, 6 Ağustos 1959, S: 3572, s. 1.
[1121] Seyit Küçükbezirci, "Öğrenci ve Durum", *Yeni Konya*, 6 Kasım 1959, S: 3663, s. 2.
[1122] *Yeni Meram*, 9 Mayıs 1955, S: 1690, s. 1.
[1123] *T.C. Resmî Gazete*, 1 Mart 1952, S: 8048, s. 2935; *T.C. Resmî Gazete*, 2 Mart 1953, S: 8348, s. 5673.
[1124] *T.C. Resmî Gazete*, 1 Mart 1955, S: 8943, s.11189.
[1125] *T.C. Resmî Gazete*, 1 Mart 1956, S: 9247, s. 13727; *T.C. Resmî Gazete*, 1 Mart 1957, S: 9548, s. 16570; *T.C. Resmî Gazete*, 1 Mart 1958, S: 9847, s. 18787.
[1126] *T.C. Resmî Gazete*, 2 Mart 1959, S: 10148, s. 21152; *T.C. Resmî Gazete*, 1 Mart 1960, S: 10445, s. 756.

Konya'da okul sayısının artmasıyla 1954'te tekli öğretime geçilmiştir[1127]. Ancak bu durum uzun sürmeyecek ve 1957'de İhsaniye ve 19 Mayıs ilkokullarında tüm sınıflar, Hakimiyet-i Millîye İlkokulu'nda 8 sınıf, Gazipaşa İlkokulu'nda 5 sınıf, Akçeşme, Ferit Paşa, Mümtaz Koru, 23 Nisan ve Uluırmak ilkokullarında dörder sınıf; İzzet Bey, Necati Bey ve Sadırlar ilkokullarında ise ikişer sınıf çiftli öğretim yapacaktır. Ayrıca Karma Ortaokulu'nda birinci ve ikinci sınıflar da ikili öğretime geçecektir[1128].

DP Dönemi'nde köy okulları nisan, şehirlerdeki okullar ise mayıs ayı sonunda tatil oluyordu[1129]. Okullar eylül ayı sonunda yeni eğitim-öğretim yılına başlardı[1130]. Ancak 1950'li yılların başında köyden kente göçün bir sonucu olarak öğrenciler, devamsızlık problemi yaşıyordu. Çünkü ekim ayında öğrencilerin büyük bir kısmı aileleriyle birlikte hâlâ köylerinde ya da yaylalarında bulunuyordu[1131].

1950-1960 yılları arasında Konya'da 7-16 yaş aralığında olan ilkokul çağındaki çocukların sayımı, ev ev gezilerek yapılmıştır. Ayrıca ilkokullara kayıtta çiçek aşı şahadetnamesi istenmiştir. DP'nin iktidara yeni geldiği dönemde şehirdeki öğrenciler, mevcut eğitim sisteminden memnun değildir. Öğretmen ve idareci kadrolarının değişmesini isteyen öğrenciler, en çok matematik dersinden şikâyet etmektedir[1132].

1950'li yılların başında Konya'nın ilçelerinde de okul sıkıntısı bulunuyordu. Köylerde eğitim, halkın yardımlarıyla inşa edilen ilkokullarda veya geçici binalarda verilmekteydi[1133]. 1951'de Seydişehir ilçe merkezinde eğitim çağına gelen 697 çocuktan 218'i bina yetersizliği nedeniyle eğitimlerine devam edememiştir. İlçeye bağlı 48 köyün 34'ünde ilkokul bulunmakta olup ilçe genelindeki 4.960 çocuktan ancak 2.412'si eğitim görmektedir. Aynı yıl Beyşehir'de 300 çocuk, Hadim'de 2.000

[1127] *Yeni Meram*, 20 Ekim 1954, S: 1492, s. 1.
[1128] *Yeni Konya*, 23 Ekim 1957, S: 2993, s. 1.
[1129] *Yeni Konya*, 27 Nisan 1960, S: 3833, s. 1.
[1130] *Yeni Meram*, 29 Mart 1955, S: 1649, s. 1.
[1131] *Yeni Konya*, 11 Ekim 1950, S: 483, s. 3.
[1132] *Yeni Konya*, 7 Haziran 1950, S: 364, s. 1-2; *Yeni Konya*, 26 Ağustos 1950, S: 441, s. 2; *Yeni Konya*, 1 Ekim 1950, S: 473, s. 1.
[1133] *Yeni Konya*, 14 Mayıs 1957, S: 2838, s. 1; *Ermenek ilçesi merkez, kasaba ve köylerinin hizmetler bakımından incelenmesi ile meselelerin çözüm yolları*, Konya, s.171.

çocuk binasızlık yüzünden okula gidememiştir[1134]. 750 ilkokul öğrencisinin olduğu Kadınhanı'nda mevcut ilkokul 500 kişilik olmasından 250 öğrenci eğitimine devam edememiştir[1135]. Ereğli'nin şehir merkezinde üç okul olmasına rağmen 36 köyünde okul bulunmaktadır[1136]. Bununla birlikte 1959'da Karaman'ın 50 köyünde hâlâ okul açılamamıştır. Eğitime devam edilen okulların birçoğu da yıpranmış durumda olup bir kısmı da elverişsiz köy odalarından oluşmaktadır[1137].

Konya'da 1951 yılının başlarında şehir ve kasabalarda 43 ilkokul, köylerde ise 536 ilkokul bulunuyordu. Merkez'in yanında Akşehir, Beyşehir, Bozkır, Cihanbeyli, Çumra, Ereğli, Ermenek, Hadim, Karaman ve Seydişehir ilçelerinde de ortaokul bulunuyordu[1138]. Kadınhanı'ndaki Özden Teknik Ziraat Okulu'na ilgi büyük olup okulun mevcudu 286'ya ulaşmıştı[1139]. Ereğli'de İvriz Köy Enstitüsü, 650 öğrenciyle eğitime devam etmekteydi[1140]. 2.200 dekar arazi üzerini kurulan enstitü, 1951'e kadar 455 mezun vermişti[1141]. 27 Ocak 1954 tarihinde kabul edilen 6234 sayılı kanunla köy enstitüleri ile ilköğretmen okulları "*ilköğretmen okulları*" adı altında birleştirildi[1142]. Böylece İvriz Köy Enstitüsü'nün adı da İvriz İlköğretmen Okulu oldu.

1950-1960 yılları arasında öğretmen sayısında bir artış görülmesine rağmen tüm ülkede olduğu gibi Konya'da da hâlâ öğretmen açığı bulunuyordu. DP tarafından niteliği eleştirilmesine karşın bu açığın kapanması için köy okullarına vekil öğretmenler atandı. Vekil öğretmenler ilk olarak lise ve ortaokul mezunlarından tercih ediliyordu. Şartlar sağlanamadığı takdirde ise Teknik Ziraat Okulu mezunları vekil öğretmen olabiliyordu[1143].

[1134] *Yeni Konya*, 31 Mayıs 1951, S: 712, s. 1-3; *Yeni Konya,* 11 Haziran 1951, S: 723, s. 1-2; *Yeni Konya*, 19 Haziran 1951, S: 731, s. 2; *Yeni Konya*, 6 Ağustos 1951, S: 776, s. 1-2.
[1135] *Yeni Konya*, 23 Mayıs 1951, S: 704, s. 1-3.
[1136] A. Galip Öztürkmen, "Dünkü ve Bugünkü Ereğli", *Yeni Konya*, 3 Mayıs 1951, S: 684, s. 2.
[1137] *Yeni Konya*, 6 Ocak 1959, S: 3398, s. 1.
[1138] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 4, 26 Ocak 1951, s. 409, 427, 438.
[1139] *Yeni Meram*, 19 Ekim 1951, S: 404, s. 1-4.
[1140] Enstitü 10 Kasım 1941'de Zanapa bucağında çadırlarda eğitime başlamıştır. Öztürkmen, "İvriz Köy Enstitüsü", *Yeni Konya*, 5 Mayıs 1951, S: 686, s. 2.
[1141] *Yeni Konya*, 30 Temmuz 1951, S: 769, s. 1-3.
[1142] *T.C Resmî Gazete*, 4 Şubat 1954, S: 8625, s. 8093.
[1143] *Yeni Meram*, 2 Şubat 1955, S: 1594, s. 1.

Konya'da bu dönemde öğretmenlerin mesleki yeterliliklerini artırmak amacıyla hizmet içi kurslar düzenlenmiştir[1144]. Ayrıca ülkedeki tüm kolejlerde olduğu gibi Konya Koleji'nde de yabancı uyruklu öğretmenler görev almıştır[1145]. DP iktidarında okul aile birlikleri ile okulu koruma dernekleri, okulların fiziki ve sosyal gelişimi için önemliydi. Bu birlikler hem inşa sürecinde hem de sonrasında okulların maddi ihtiyaçlarının karşılanmasında büyük rol oynamaktaydı[1146]. Özellikle Konya Lisesi ve Karma Ortaokulu'nun velileri Konya'nın önde gelen isimlerinden oluşuyordu. Karma Ortaokulu'nun 1950 yılı aile birliği yönetim kurulunda cumhuriyet savcısı, binbaşı, tüccar ve avukatlar bulunmaktaydı[1147]. Konya Lisesi Öğrencileri ve Okulu Koruma Derneği başkanlığına ise valinin eşi Bedia Göktan seçilmişti[1148].

DP Dönemi'nde Konya İl Millî Eğitim Müdürlüğü görevinde 1950-1951 yılları arasında Rafet Onurlu[1149], 1951-1955 yılları arasında Nazım Esen[1150], 1955'te vekaleten Halil Edil[1151], 1955-1956 yılları arasında Refik Durlu[1152], 1956-1957 yılları arasında vekaleten Şeref Kişmir[1153] ve 1957-1960 yılları arasında Rıza Gürel[1154] bulunmuştur. İl Millî Eğitim müdürlerinin de gayretli çalışmalarıyla bu dönemde Konya'ya pek çok yeni okul kazandırılmıştır.

1. İnşa Edilen Okullar

DP iktidarında şehirde ve köylerde her kademede okul inşa edilmiştir. Mahallesine ya da köyüne okul yapıldığı için sevinen vatandaşlar okul yaptırma derneklerine bağışlarda bulunmuş, temel atma ve açılış törenlerine büyük ilgi göstermiştir. Törenlerde vali, milletvekilleri, kaymakam, belediye başkanı gibi devlet erkânı da hazır bulunmuştur. Bu dönemde köylü vatandaşların okul inşa etmesine

---

[1144] *Yeni Meram*, 26 Haziran 1954, S: 1383, s. 1; *Yeni Meram*, 13 Ocak 1955, S: 1575, s. 2; *Yeni Meram*, 27 Ocak 1955, S: 1589, s. 2; *Yeni Konya*, 3 Nisan 1957, S: 2800, s. 1.
[1145] *BCA*, f.030.18.01.02., y.144.83.11; *BCA*, f.030.18.01., y.147.52.2; *BCA*, f.030.18.01., y.153.56.20.
[1146] *Yeni Konya*, 11 Mayıs 1951, S: 692, s. 2; *Yeni Meram*, 13 Ocak 1953, S: 866, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Mart 1955, S: 1629, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Temmuz 1955, S: 1747, s. 1.
[1147] *Yeni Konya*, 24 Kasım 1950, S: 526, s. 3.
[1148] *Yeni Meram*, 12 Şubat 1955, S: 1604, s. 1.
[1149] *Konya İl Yıllığı 1967*, s. 263.
[1150] *T.C Resmî Gazete*, 6 Kasım 1951, S: 7949, s. 2213.
[1151] *Konya 1973 İl Yıllığı*, s. 180.
[1152] *BCA*, f.030.11.1., y.251.18.1; *T.C Resmî Gazete*, 5 Nisan 1955, S: 8973, s. 11498.
[1153] *Konya İl Yıllığı 1967*, gös. yer.
[1154] *BCA*, f.030.11.1., y.263.6.8; *T.C Resmî Gazete*, 8 Mart 1957, S: 9554, s. 16669.

son verildiğinden köylerde inşası yarıda kalan ilkokullar ihale edilmeye başlanmıştır[1155].

DP'nin iktidara geldiği yıl Ereğli'de bir[1156], Ilgın'da ise üç köyde ilkokul inşa edilmiştir[1157]. 1951'de Ilgın ve Karaman ilçelerinde birer ilkokulun temeli atılırken Yarma bucağına bağlı Göçü köyünde bir ilkokul ihaleye çıkmıştır[1158]. Aynı yıl Çumra, Karapınar, Karaman ve Ereğli ilçelerinde birer köy ilkokulu ile Kadınhanı'nda bir ortaokul dersbaşı yapmıştır[1159]. Merkez ilçede ise Çaybaşı Mahallesi'nde bir ilkokul ile Konya İmam Hatip Okulu eğitim-öğretime başlamıştır[1160].

1952 yılında Cihanbeyli'de üç; Çumra'da iki; Ereğli, Ilgın, Çumra, Akşehir ve Karapınar ilçelerinde ise birer ilkokulun ihalesi gerçekleşti[1161]. Merkez ilçeye bağlı Kayalı köyünde bir ilkokul, Ilgın'da ise bir ortaokulun temeli atıldı[1162]. Bunun yanında Karaman'da Kazım Karabekir[1163], Cihanbeyli'de Cütkanlı, Kuyulu Sebil ve Sarıkaya; Karapınar'da Kayalık, Ereğli'de Karayusuflu, Akşehir'de Kuzviran, Çumra'da May, Karaman'da Akar, Beyşehir'de Eğirler ve Fasıllar köylerinde birer ilkokul açıldı[1164]. Ilgın Ortaokulu ile Akşehir Kız Sanat Okulu da öğrenci kabul etti[1165]. MEB ilde yapılması planlanan okul binaları için 206.000 TL gönderdi[1166].

1953 yılında 12 köy okulu inşa edildi, 16 köy okulunun da onarımına başlandı. Bu okulların onarımı için 835.000 TL tahsis olundu[1167]. Konya Merkez ilçede Akçeşme, Aslanlıkışla, Sedirler ve Mengene ilkokulları ihale edilirken İmam Hatip

---

[1155] *Yeni Meram*, 23 Mayıs 1953, S: 1005, s. 1.
[1156] Okul Divaz İlkokulu'dur. *Yeni Konya*, 23 Kasım 1950, S: 525, s. 3.
[1157] Okullar Barkmuslu, Çiftliköyü ve Beğri köylerindedir. *Yeni Konya*, 23 Ekim 1950, S: 494, s. 3.
[1158] *Yeni Konya*, 1 Nisan 1951, S: 652, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Mayıs 1951, S: 700, s. 1-2; *Yeni Konya*, 10 Temmuz 1951, S: 749, s. 1.
[1159] *Yeni Konya*, 16 Ocak 1951, S: 579, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Eylül 1951, S: 379, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Ekim 1951, S: 414, s. 2; *Yeni Meram*, 10 Aralık 1951, S: 456, s. 1.
[1160] *Yeni Meram*, 6 Kasım 1951, S: 422, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Kasım 1951, S: 423, s. 1-2.
[1161] *Yeni Meram*, 3 Temmuz 1952, S: 681, s. 1-2; *Yeni Meram*, 11 Temmuz 1952, S: 687. s. 2.
[1162] *Yeni Meram*, 8 Eylül 1952, S: 741. s. 2; *Yeni Meram*, 16 Eylül 1952, S: 749, s. 2.
[1163] *Yeni Meram*, 23 Ocak 1952, S: 500, s. 1-3.
[1164] *Yeni Meram*, 17 Ekim 1952, S: 780, s.1.
[1165] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 19, 19 Ocak 1953, s. 268; *Yeni Meram*, 23 Ekim 1952, S: 785, s. 1; *Yeni Meram*, 15 Kasım 1953, S: 1176, s. 1-2.
[1166] *Yeni Meram*, 22 Nisan 1952, S: 622, s. 1.
[1167] *Yeni Meram*, 2 Eylül 1953, S: 1101, s. 1.

Okulu'nun temeli atılmıştır[1168]. Bunun yanında Merkez'e bağlı dört köyde, Çumra'ya ve Akşehir'e bağlı iki köyde, Ereğli, Cihanbeyli ve Kadınhanı'na bağlı bir köyde birer ilkokulun ihalesi gerçekleşmiştir[1169]. Ayrıca Karapınar[1170] ve Kadınhanı ilçelerinde de birer ortaokulun temeli atılmıştır. Böylece Konya'da ortaokulu olmayan ilçe kalmamıştır[1171].

Hacı Hasanbaşı, İhsaniye ve Mümtaz Koru ilkokullarının ihaleleri 1954'te yapılmış ve Mümtaz Koru, kendi adını taşıyan ilkokul inşası için 40.000 TL bağışta bulunmuştur[1172]. Bunun yanında Merkez'e, Cihanbeyli'ye ve Bozkır'a bağlı ikişer köyde; Çumra ve Beyşehir'e bağlı birer köyde ilkokul ihale edilmiştir[1173]. Aslanlıkışla'daki Ferit Paşa ile Mengene'deki İzzet Bey ilkokulları ve Kulu Ortaokulu da dersbaşı yapmıştır[1174]. Aynı yıl il genelinde yapılmakta olan okullara yaklaşık 2.000.000 TL sarf edilmiş[1175] ve millî eğitim hizmetlerine harcanmak üzere İller Bankası'ndan 1.000.000 TL borçlanması uygun görülmüştür[1176]. Hükûmet, köy okulları inşası için 272.000 TL, ikmal ve onarımlar için 36.500 TL ve inşaat kontrolü için 2.500 TL olmak üzere toplam 311.000 TL ödenek göndermiş ve bu ödenekle 10 köy okulu inşa edilmiştir. Ancak hâlâ 420 köyde okul yoktur[1177].

1955 yılında köy okulları için 419.000 TL ödenek gönderilmiş ve Karapınar'da bir ilkokulun temeli atılırken Bozkır'da iki köy ilkokulunun ihalesi gerçekleşmiştir[1178]. Bunun yanında Kulu'da ve Beyşehir'in Doğanbey ile Üzümlü

[1168] *Yeni Meram*, 9 Mayıs 1953, S: 982, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Haziran 1953, S: 1039, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Temmuz 1953, S: 1064, s. 1.
[1169] *Yeni Meram*, 9 Mayıs 1953, S: 982, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Temmuz 1953, S: 1058, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Eylül 1953, S: 1101, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Ekim 1953, S: 1138, s. 1; *Yeni Meram*, 15 Ekim 1953, S: 1146, s. 1.
[1170] Karapınar halkı tarafından 35.000 TL yardım yapılmıştır. *Yeni Meram*, 1 Eylül 1953, S: 1102, s. 1.
[1171] *Yeni Meram*, 1 Eylül 1953, S: 1102, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Kasım 1953, S: 1162, s. 1.
[1172] *Yeni Meram*, 21 Ocak 1954, S: 1242, s. 1-2; *Yeni Meram*, 5 Nisan 1954, S: 1316, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Nisan 1954, S: 1322, s. 1; *Yeni Meram*, 16 Haziran 1954, S: 1373, s. 1.
[1173] *Yeni Meram*, 5 Nisan 1954, S: 1316, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Mayıs 1954, S: 1344, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Mayıs 1954, S: 1346, s. 1.
[1174] *Yeni Meram*, 28 Mayıs 1954, S: 1361, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Aralık 1954, S: 1540, s. 1.
[1175] *Yeni Meram*, 6 Temmuz 1954, S: 1393, s. 1.
[1176] *BCA*, f.030.11.1., y.247.30.13.
[1177] *BCA*, f.030.01., y.112.707.14.
[1178] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 10, 20 Şubat 1956, s. 250; *Yeni Meram*, 14 Mart 1955, S: 1634, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Haziran 1955, S: 1713, s. 1.

bucaklarında birer ortaokulun inşasına başlanmıştır[1179]. Aynı yıl Akşehir'de Yeni Mahalle İlkokulu, Karapınar'da Işıklar Köyü İlkokulu ve Ereğli'de Ayrancı Ortaokulu ile Dedeköy ve Bögecik köyü ilkokulları dersbaşı yapmıştır[1180]. Ayrıca Hacı Hasanbaşı'nda yapılan okul tamamlanmış ve buraya hem mevcut binasının harap olması hem de bulunduğu çevrede gürültünün fazla olması nedeniyle Akif Paşa İlkokulu taşınmıştır[1181].

Akşehir İlköğretmen Okulu, Ereğli Lisesi, Çumra ve Doğanbey ortaokulları da 1956 yılında törenle eğitime başladı[1182]. Aynı yıl 17 köy ve bucak okulu inşa edildi ve 66 okul onarıldı[1183]. 1957'de 44 ilkokul ihale edildi, Merkez'de yapılacak okullar için 400.000 TL'lik ek bütçe kabul edilerek inşaatlar için 1.000.000 TL ayrıldı[1184]. Aynı yıl Karaman Lisesi, vali ve milletvekillerinin hazır bulunduğu törenle dersbaşı yaptı[1185]. Ayrıca Yunak ve Beyşehir'de Üzümlü ortaokulları ile Çumra'da Timraş, Bokır'da Kızılöz, Karaman'da İhsaniye, Akşehir'de Kozak, Doğanhisar'da Kemer, Merkez'de Hasanşıh, Akviran-Kışla, İstasyon ilkokulları da öğretime başladı[1186].

Konya'da İslam Enstitüsü'nün temeli 29 Eylül 1958'de İmam Hatip Okulu bahçesinde törenle atılmıştır. Temel atma töreninde Vali Keleşoğlu, Milletvekili Nafiz Tahralı, Belediye Başkanı Sıtkı Bilgin ve kalabalık bir topluluk hazır bulunmuştur[1187]. Hükûmet 1958 bütçesinden köy okulları için Konya'ya 675.000 TL göndermiştir[1188]. Aynı yıl Merkez, Ilgın, Ereğli, Çumra, Cihanbeyli ile Karaman'da birer köy ilkokulu ihale edilirken Merkez'de ikinci ortaokulun temeli atılmıştır. 8 derslikli olarak inşa edilecek ortaokul, Hakimiyet-i Millîye İlkokulu bahçesinde inşa

---

[1179] *Yeni Meram*, 18 Haziran 1955, S: 1727, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Ağustos 1955, S: 1790, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Kasım 1955, S: 1883, s. 1.
[1180] *Yeni Meram*, 15 Ocak 1955, S: 1577, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Kasım 1955, S: 1883, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Aralık 1955, S: 1894, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Aralık 1955, S. 1910, s. 1.
[1181] *Yeni Meram*, 3 Ocak 1955, S: 1565, s. 2.
[1182] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 15, 26 Aralık 1956, s. 305; *Yeni Konya*, 3 Ocak 1956, S: 2360, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Kasım 1956, S: 2228, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Kasım 1956, S: 2669, s. 1; *Yeni Meram*, 20 Aralık 1956, S: 2270, s. 1.
[1183] *Yeni Meram*, 7 Aralık 1956, S: 2257, s. 1.
[1184] *Yeni Konya*, 10 Mayıs 1957, S: 2834, s. 1; *Yeni Konya*, 29 Mayıs 1957, S: 2853, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Mayıs 1957, S: 2849, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Ağustos 1957, S: 2922, s. 1.
[1185] 1958'de öğrenci sayısı 499'dur. *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 3, 24 Mart 1958, s. 55; *Yeni Konya*, 11 Ekim 1957, S: 2981, s. 1.
[1186] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 2, 19 Şubat 1958, s. 284; *Yeni Konya*, 23 Nisan 1957, S: 2820, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Nisan 1957, S: 2821, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Ekim 1957, S: 2977, s. 1.
[1187] *Yeni Konya*, 30 Eylül 1958, S: 3301, s. 1.
[1188] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 4, 30 Mayıs 1958, s. 271.

edilecektir[1189]. Bunun yanında Hocacihan'ın Norlu, Karaman'ın Çatak, Cihanbeyli'nin Çorca, Ereğli'nin Hortu, Çumra'nın Taşağıl, Ilgın'ın Mahmuthisar ve Tekke köyleri okulları ihale edilmiştir. Ayrıca Ilgın'da Cumhuriyet İlkokulu ile Ereğli'de Toros İlkokulu törenle açılmıştır[1190].

1959 yılında Kız Sanat Enstitüsü inşaatı ihaleye çıkarılmış, Karaman'da yapılacak lisenin temel atma töreni gerçekleşmiş ve Beyşehir Ortaokulu bünyesinde bir lise açılmıştır[1191]. Beyşehir Lisesi'nin açılış töreninde Vali Tekin ile milletvekillerinden Atademir, Gökmenoğlu ve Bağrıaçık hazır bulunmuştur[1192]. 13 Ekim 1959'da ise Konya Akşam Tekniker Okulu 195 öğrencisi ile eğitim-öğretime başlamıştır[1193]. Akşam Tekniker Okulu'nun açılış törenine, Başbakan Menderes de davet edilmiştir[1194]. Okulun makine alanına 145, elektrik alanına ise 50 öğrenci devam edecektir[1195]. Aynı yıl ağustos ayında tamamlanması planlanan okullardan Çimenlik bölgesindekine Namık Kemal, Kovanağzı bölgesindekine de Alpaslan adı verilmiştir[1196]. Bunların yanında daha önce özel olarak idare edilen Akşehir Lisesi, MEB'e törenle devredilmiştir[1197]. Ayrıca 1959 bütçesinden köy okulları için 995.000 TL ödenek gönderilmiştir[1198].

Konya ili genelinde *"mail-i inhidam"* yani yıkılmaya yüz tutmuş binaların incelenmesi için 1959'da "*Fen Tetkik Heyeti*" kurulmuştur. Bu heyetin raporuna göre Konya'da Köprübaşı, Mahmut Şevket Paşa ve Nakiboğlu ilkokulları ile Karaman'da Güneş İlkokulu'nun yıkılarak yeniden inşa edilmesi ve 8 okulun da onarılması gerekmektedir[1199].

Ülke genelinde okul ihtiyacını karşılamak üzere Millî Eğitim Bakanlığı tarafından ABD'den sipariş edilen baraka okullardan 20 adeti Konya'ya verilmiş ve

---

[1189] *Yeni Konya*, 29 Nisan 1958, S: 3152, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Temmuz 1958, S: 3214, s. 1.
[1190] *Yeni Konya*, 6 Mart 1958, S: 3103, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Haziran 1958, S: 3204, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Aralık 1958, S: 3370, s. 1.
[1191] *Yeni Konya*, 10 Temmuz 1959, S: 3546, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Ağustos 1959, S: 3585, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Ağustos 1959, S: 3588, s. 1.
[1192] *Yeni Konya*, 30 Eylül 1959, S: 3626, s. 1.
[1193] *Yeni Konya*, 13 Ekim 1959, S: 3639, s. 1.
[1194] *BCA*, f.030.01., y.123.791.11.
[1195] *Yeni Konya*, 13 Ekim 1959, S: 3639, s. 1.
[1196] *Yeni Konya*, 24 Temmuz 1959, S. 3559, s. 1.
[1197] *Yeni Konya*, 6 Ekim 1959, S: 3632, s. 1.
[1198] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 19 Şubat 1960, s. 216.
[1199] *Yeni Konya*, 10 Mart 1959, S: 4059, s. 1.

bu okullar 1960 yılında Merkez, Bozkır ve Hadim ilçelerinde İkinci Ordu birlikleri tarafından kurulmuştur[1200]. Aynı yıl köylerde yeniden 54 ilkokul inşası ve onarımı için Millî Eğitim Bakanlığı'ndan 2.000.000 TL ödenek ayrılmıştır[1201]. DP Dönemi'nde ortaöğretim kurumlarının açılmasına öncelik verilmiş ve Konya'da da yeni ortaokul ve liseler faaliyete geçmiştir.

2. Yeni Ortaöğretim Kurumları

a. İmam Hatip Okulu

Konya'da İmam Hatip Okulu'nun 1951-1952 ders yılında eğitime başlaması planlanmış ve Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri de okulun bir an önce açılmasını istemiştir. Okulun açılması kesinlik kazanınca hayırseverlerden toplanan 4.000 TL'lik bağış ile okulun ihtiyaçları karşılanmıştır[1202]. Ortaokul ve lise düzeyinde eğitim verecek okula vatandaşlar büyük ilgi göstermiştir[1203]. İmam Hatip Okulu'nun ortaokul kısmına 18 yaşına kadar olanlar, lise kısmına ise ortaokul mezunu olup askerlik vazifesini yapanlardan 23 yaşına kadar olanlar kabul edilecektir. Bu okuldan mezun olanlar, ilkokullarda din eğitimi vermekle görevlendirilecektir[1204].

Yoğun çalışmalar sonucunda İmam Hatip Okulu 5 Kasım 1951'de törenle açılmıştır. Büyük bir kalabalığın toplandığı törende Konya milletvekilleri ile beraber diğer illerden gelen milletvekilleri de hazır bulunmuştur. Törende söz alan Milletvekili Ö. Rıza Doğrul: "*Bu müessese ile Türk demokrasisinin esaslı haklarından biri tanınmış ve Türk halkı din kültürüne tekrar kavuşmuştur."* diyerek din eğitiminin Türkiye'de uzun bir süre ihmal edildiğini ve bu nedenle milletin

---

[1200] *Yeni Konya*, 10 Eylül 1959, S: 3607, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Eylül 1959, S: 3624, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Ocak 1960, S: 3731, s. 1.
[1201] *Yeni Konya*, 20 Nisan 1960, S: 3826, s. 1.
[1202] *Yeni Meram*, 16 Eylül 1951, S: 371, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Eylül 1951, S: 376, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Ekim 1951, S. 402, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Ekim 1951, S: 407, s. 1.
[1203] Kısa sürede kayıt sayısı 250'ye yaklaşmıştır. *Yeni Meram*, 3 Kasım 1951, S: 419, s. 1; Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Anamur Müftülüğü'ne gönderdiği 14.11.1951 tarihli yazısında Konya ve çeşitli illerde imam hatip okullarının açıldığı, ortaokul ve lise derecesinde olan bu okullarda eğitimin 7 sene olduğu belirtilmiştir. Okulda; Kur'an-ı Kerim, Arapça, Fıkıh, Akaid, Tefsir, Hadis ve Siyer gibi mesleki derslere geniş yer verileceği, kayıt ve kabul şartlarının millî eğitim müdürlüklerinden öğrenilebileceği ve bu durumun halka duyurulması istenmiştir. *BCA*, f.051.V33., y.4.31.2.
[1204] *Yeni Konya*, 26 Temmuz 1951, S: 765, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Kasım 1951, S: 440, s. 1.

büyük zararlara uğradığını belirtmiştir. Ona göre imam hatip okulları ülke için bir irfan kaynağı olacaktır[1205].

İlk olarak eski Polis Okulu binasında açılan İmam Hatip'in müdürlüğüne Avukat Ali Rıza Uğurlu atandı. Kasım ayında açılmasına rağmen öğretmen kadrosu tamamlanamadığı için okulda eğitimin başlaması aralık ayının ikinci haftasını buldu[1206]. Okulda Kur'an ve tecvit, Arapça, tefsir, akait, kelam, din dersleri, fıkıh usulü, siyer ve ahlak, hadis ve hadis usulü, Türkçe, Türkçe hitabet, el yazısı, psikoloji, tarih, coğrafya, yurt ve kanun bilgisi, matematik, fizik, kimya, beden eğitimi, müzik, tabiat bilgisi, sağlık bilgisi, Türk-İslam sanatı, yabancı dil ve resim-iş dersleri okutulmuştur. Açıldıktan kısa bir süre sonra il müftüsü ile beraber okulu ziyaret eden vali, okulun 280 olan öğrenci sayısının ilerleyen zamanlarda daha da artacağını belirtmiş ve okula en kısa zamanda yeni bir binanın temin edileceği sözünü vermiştir[1207]. Gazeteci Tont, İmam Hatip okullarının kuruluş amacını: "*Laiklik bahanesiyle tek parti döneminde İslam dini darbe yemiştir. Tek korkuları irtica idi. İmam Hatip Okulları irticaya taviz vermez. Bilakis irticanın başını eğecek mücadele kuvvetlerinin münevver elemanları bu okullardan yetişecek.*" şeklinde açıklamıştır[1208].

Okulla ilgili 1952 Ocak ayında önemli bir gelişme yaşanmıştır. Mevcut binanın sahipleri izin vermedikleri için İmam Hatip Okulu taşınmak zorunda kalacaktır. Bunun sonucunda okul, aslında Kız Lisesi için ayrılan Eğitim Derneği binasına geçici olarak nakledilmiştir[1209]. Nihayet Konya İmam Hatip Okulu için İdman Yurdu Kulübü'ne ait bina ve sahanın 104.000 TL'ye satın alınması kararlaştırılmış ve başta valilik olmak üzere vatandaşlar harekete geçmiştir. İlk etapta valilik tarafından 15.000 TL, vatandaşlarca da 22.000 TL yardım yapılmıştır[1210]. İstanbul'da yaşayan Konyalılar da okul için 10.000 TL bağış toplamıştır. Böylece okul binası için gerekli olan arsa satın alınarak 27 Haziran 1953'te temel atma töreni düzenlenmiştir.

[1205] *Babalık*, 6 Kasım 1954, S: 7786, s. 1-2; *Yeni Meram*, 6 Kasım 1951, S: 422, s. 1.
[1206] *Yeni Meram*, 20 Kasım 1951, S: 436, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Aralık 1951, S: 454, s. 1-4; *Yeni Meram*, 12 Aralık 1951, S: 458, s. 1.
[1207] *Yeni Meram*, 20 Kasım 1951, S: 445, s. 1-2; *Yeni Meram*, 27 Aralık 1951, S: 473, s. 1; 1957'de öğrenci sayısı 438'e yükselmiştir. *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 17, 20 Şubat 1957, s. 301.
[1208] Cevdet Tont, "İmam Hatip Okulu", *Yeni Meram*, 8 Ocak 1952, S: 485, s. 1.
[1209] *Yeni Meram*, 25 Ocak 1952, S: 502, s. 1-3; *Yeni Meram*, 11 Şubat 1952, S: 519, s. 1.
[1210] *Yeni Meram*, 29 Mart 1952, S: 599, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Nisan 1952, S: 602, s. 1.

Törende büyük bir kalabalıkla birlikte vali ve milletvekilleri de hazır bulunmuştur. Açılış konuşması okul müdürü tarafından yapılmış ve Hacı Veyis Hoca tarafından da dualar edilmiştir. Ardından Milletvekili Himmet Ölçmen, iktidarın laiklik ve din anlayışını açıklamıştır. Son sözü alan vali ise yardımlarından dolayı özellikle Konya halkına teşekkürlerini bildirmiştir[1211].

Okul inşaatı tamamlanıncaya kadar vatandaşların yardımları kesintiye uğramadan devam etmiştir[1212]. Arsası ile birlikte yaklaşık 400.000 TL'ye mal olan okulun açılış törenine Başbakan Menderes, bazı bakanlar, milletvekilleri ve idari amirler de katılmıştır[1213]. Okula 1956'da ek bina ilave edilmesi kararlaştırıldığından esnaf, İmam Hatip Okulu Koruma Derneği'ne 10.693 TL bağışta bulunmuştur[1214].

DP Dönemi'nde Konya İmam Hatip Okulu'nda kuruluş günü etkinlikleri düzenlenmiştir. Okul binasında düzenlenen ve vali ile birlikte milletvekilleri ve belediye başkanının da katıldığı bu etkinliklerde okulun seçkin öğrencileri taltif edilmiştir[1215].

b. Konya Koleji (Lisan Lisesi)

Konya'da bir lisan lisesi açılması fikri ilk kez DP Dönemi'nde gündeme gelmiş ve İmam Hatip Okulu'nun açılış töreni için Konya'ya gelen Başbakan Menderes'e bu istek iletilmiştir. Başbakan, Millî Eğitim Bakanı Celal Yardımcı'yı bu işi incelemesi için Konya'ya göndereceğini belirtmiştir[1216]. Yaptığı incelemeler sonucunda, Lisan Lisesi ile ilgili olumlu izlenimler edinen millî eğitim bakanı, bu durumu Menderes'e iletmiştir. Bunun üzerine Menderes'in: "*Konyalılar şimdiye kadar ne istediler de vermedik, mademki arzu etmişler koleji de derhal tahakkuk ettireceğiz*." demesiyle şehirde koleje ait hazırlıklara hemen başlanmıştır[1217].

Konya Koleji 1955-1956 ders yılında geçici olarak İstasyon İlkokulu'nda eğitim-öğretime başlamış, İstasyon İlkokulu ise Kurtuluş İlkokulu'na taşınmıştır.

[1211] *Yeni Meram*, 5 Haziran 1953, S: 1036, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Haziran 1953, S: 1039, s. 1.
[1212] *Yeni Meram*, 10 Temmuz 1954, S: 1397, s. 1-2.
[1213] *Yeni Meram*, 27 Şubat 1954, S: 1278, s. 1-2; *Yeni Meram*, 21 Eylül 1954, S: 1464, s. 1.
[1214] *Yeni Konya*, 22 Mayıs 1956, S: 2494, s. 1.
[1215] *Yeni Konya*, 19 Mart 1957, S: 2785, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Mayıs 1958, S: 3161, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Mayıs 1958, S: 3165, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Mart 1957, S: 2783, s. 1.
[1216] *Yeni Meram*, 10 Ekim 1954, S: 1483, s. 1.
[1217] *Yeni Meram*, 25 Ekim 1954, S: 1497, s. 1.

Kolej binasının ise Ticaret Lisesi yanındaki 60.000 m^{2}'lik arsaya inşa edilmesi kararlaştırılmıştır[1218]. Türkiye'de sadece İstanbul, İzmir, Eskişehir ve Konya'da İngilizce eğitim yapmak üzere açılması kararlaştırılan lisan liselerinde görevlendirilen Amerikalı öğretmenler de 1954 yılı sonunda Konya'ya gelmeye başlamıştır[1219].

Kolejin pansiyon kısmına ait yatak, yorgan, karyola ve battaniye gibi eşyalar İstanbul Erkek Sanat Enstitüsü'nden, öğretim eşyaları ise İzmir Erkek Sanat Enstitüsü'nden gelmiştir[1220]. Nihayet Konya Koleji, 7 Kasım 1955'te derslere başlamıştır. Okulun eğitiminde dikkat çeken ilk özellik haftada 23 saat İngilizce dersinin olmasıydı[1221]. 39 öğrenci ile eğitime başlayan koleje 1956-1958 yılları arasında otuzar öğrenci, 1959'da ise 50 öğrenci kabul edilmiştir[1222]. Ortaokul ve liseden oluşan okul, sınavla öğrenci kabul ediyordu. Kolejin yıllık pansiyon ücreti ise 1.200 TL idi[1223]. Kolejin resmî açılışı 11 Kasım 1955'te Millî Eğitim Bakanı Yardımcı ve Konya milletvekillerinin de da hazır bulunduğu törenle yapıldı. Törende Yardımcı: "*Veliler şehri, âlimler diyarı, Türkün ve Türklüğün asırlarca yataklığını ve otağlığını yapmış bu kıymetli şehre millî bir müessese olan Konya Koleji kutlu olsun."* dedi[1224]. Hükûmet, 1955'te kolejin yeni binasının inşa edileceği sahanın istimlakı için 234.500 TL ödenek gönderdi. Ancak Konya Belediyesi'nin hesabına göre istimlak işi 630.000 TL'yi bulacaktı[1225]. İstimlak işleri 1957 sonuna kadar sürmüş ve Millî Eğitim Bakanı Tevfik İleri, okul inşaatının 1957'de başlayacağını müjdelemiştir[1226]. Ülkedeki ekonomik sıkıntılar nedeniyle okulun birinci kısım inşaatı ancak 1959 yılında 5.922.921,03 TL bedel ile ihale edilebilmiştir[1227].

[1218] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 10, 20 Şubat 1956, s. 253; *Yeni Meram*, 13 Aralık 1954, S: 1546, s. 1; *Yeni Meram*, 15 Ocak 1955, S: 1577, s. 1.
[1219] Öğretmenlerin isimleri için bk. *Yeni Meram*, 1 Ocak 1955, S: 1563, s. 1.
[1220] *Yeni Meram*, 22 Mart 1955, S: 1642, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Haziran 1955, S: 1718, s. 1.
[1221] 1958'de öğrenci sayısı 96'ya yükselmiştir. *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 3, 24 Mart 1958, s. 56; *Yeni Meram*, 8 Kasım 1955, S: 1870, s. 1.
[1222] *The Voice Konya College Magazine*, Eylül 1960, S: 1, s. 7.
[1223] *Yeni Konya*, 14 Mayıs 1957, S: 2838, s. 1.
[1224] *Yeni Meram*, 12 Kasım 1955, S: 1874, s. 1.
[1225] *Yeni Meram*, 1 Mart 1955, S: 1621, s. 1.
[1226] *Yeni Konya*, 14 Eylül 1957, S: 2954, s. 1.
[1227] *T.C. Resmî Gazete*, 8 Haziran 1959, S: 10225, s. 21854.

c. Ebe-Hemşire Okulu

Eğitime 1955'te başlayan ve yatılı olan okula, ortaokul mezunu 30 kız öğrenci kabul edilmiştir. Okul, ilk olarak Konya Devlet Hastanesi'nin metruk bir kısmında dersbaşı yapmıştır. Öğrencilerin ihtiyaçlarının okul tarafından karşılanacak olması ve öğrencilere aylık 25 TL harçlık verilmesi, okula olan ilgiyi arttırmıştır[1228].

ç. Diğer Ortaöğretim Okulları

Konya'da yeni açılan ortaöğretim kurumlarının yanında Konya Lisesi, Kız İlköğretmen Okulu, Ticaret Lisesi, Astsubay Hazırlama Okulu, DDY Okulu, Kız ve Erkek Sanat Enstitüleri bulunuyordu[1229]. Ayrıca 1930 yılında kurulan Askerî Orta Okul da 1950'de Kuleli'ye nakledilmişti[1230].

1889 yılında idadi olarak kurulan Konya Lisesi[1231], DP Dönemi'nde şehrin en gözde ve faal okullarından biri olmuştur. Konya'nın önemli isimlerinden olan Mehmet Önder, 1951'de 62. yılını kutlayan lisenin, Türkiye'ye kültür ışıkları saçtığını ve ülkenin genç dimağlarına feyiz verdiğini belirtmiştir[1232]. 1955'te ilk defa düzenlenen İngilizce günü, Konya Lisesi'nin önemli kültür faaliyetlerinden biri olup kamuoyunda övgüyle bahsedilmiştir[1233]. Bu dönemde Konya Lisesi'ne yatılı öğrenci olarak girme şartları değişmiştir. Buna göre Konya'da evi ve ailesi olanlar, hasta olmadığı hâlde derslere girmeyerek kötü örnek olanlar ve sigara içenler pansiyona alınmayacaktır[1234]. Ayrıca Konya Lisesi mezunları için ilk defa 1954'te ödül töreni düzenlenmiş ve törende vali de hazır bulunmuştur[1235].

1943 yılında açılan Ticaret Lisesi, modern bir binada eğitim vermektedir. Okul mezunlarının %75'i üniversiteye devam ederken kalan kısmı da serbest veya

---

[1228] *Yeni Meram*, 6 Mayıs 1955, S: 1687, s. 2; *Yeni Meram*, 17 Haziran 1955, S: 1726, s. 1; *Yeni Meram*, 6 Temmuz 1955, S: 1745, s. 1-2; *Yeni Meram*, 17 Ağustos 1955, S: 1786, s. 1.
[1229] *BCA*, f.030.18.01.02., y.125.19.6; *Yeni Konya*, 9 Ağustos 1959, S: 3575, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Eylül 1951, S: 384, s. 1.
[1230] *Yeni Konya*, 8 Temmuz 1950, S: 395, s. 1.
[1231] 1913'te Konya Sultanisi ismini alan lise, Cumhuriyet Dönemi'yle birlikte Konya Erkek Lisesi olurken 1971-1972 ders yılında Gazi Lisesi adını aldı. *Konya 1973 İl Yıllığı*, s. 188.
[1232] Önder, "Lise", *Yeni Konya*, 18 Şubat 1951, S: 611, s. 1.
[1233] Önder, "Lisede Tertiplenen İngilizce Günü", *Yeni Konya*, 9 Mayıs 1955, S: 1690, s. 1-2.
[1234] *Yeni Meram*, 18 Ağustos 1953, S: 1992, s. 2.
[1235] *Yeni Meram*, 6 Temmuz 1954, S: 1393, s. 1.

bankalarda çalışmaktadır[1236]. Lise Müdürü Kâni Sarıgöllü, 1954'te ABD Ortaöğretim Müdürleri Millî Derneğine üye olmuştur[1237].

1944 yılında kurulan Kız Sanat Enstitüsü açıldığı günden itibaren Konya'da takdir edilen kurumların başında gelmektedir[1238]. Çünkü vatandaş, enstitünün verdiği eğitimden gayet memnundur[1239]. İsmet Paşa İlkokulu binasında eğitime devam eden enstitü için DP Dönemi'nde yeni bir bina yapılması kararlaştırılmıştır. Bunda mevcut binanın şehir merkezine uzak olması nedeniyle birçok ailenin kızlarını enstitüye göndermek istememesi etkili olmuştur[1240].

Millî Eğitim Bakanlığı'nın 1955'te 70.000 TL ödenek göndermesi üzerine okulun inşa edileceği arsa için bir komisyon kurulmuştur[1241]. İlk olarak Karatay Caddesi üzerinde Ali Gav Medresesi Vakfı'na ait arsanın Kız Sanat Enstitüsü'ne verilmesi kabul edilmiştir[1242]. Ancak okul inşaatı için gerekli prosedürler bir türlü başlatılamamıştır. 1958'te Millî Emlak İdaresi tarafından Konya Kitaplık Salonu yanındaki arsa Kız Sanat Enstitüsü binası yapılmak üzere Millî Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir. Burası eski Halkevi arsası olup 3.012 m^2lik bir alandan oluşmaktadır[1243]. Nihayet 1959'da ihaleye çıkarılan enstitünün birinci kısım inşaat bedeli 950.000 TL olarak belirlenmiştir[1244].

DP Dönemi'nde Konya'da Kız Sanat Enstitüsü, verdiği eğitim yanında düzenlediği sergi ve defilelerle de halkın takdirini kazanmıştır. 1950'deki sergi için gazeteci Keymen: "*Eski motiflerle yeni bedii zevkin ve üstün bilginin imtizacından harikalar doğmuş. Çok çalışılmış, çok iyi eserler vücuda getirilmiş."* demiştir[1245]. 1951'de Yıldız Pazarı, Mumcular Mağazası ve Foto Ekrem gibi büyük mağaza vitrinlerinde ders yılına ait işler bir ay süreyle haftada bir gün sergilenmiştir[1246].

[1236] Tekmen, "Ticaret Lisesinde Bir Saat", *Yeni Konya*, 15 Ağustos 1950, S: 430, s. 1-2.
[1237] *BCA*, f.030.18.01.02., y.135.30.5.
[1238] Önder, "Müsamere", *Yeni Konya*, 17 Şubat 1951, S: 610, s. 1.
[1239] İffet Babagil, "Konya Kadınlığı ve Konya Evleri I", *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi*, Nisan 1958, S: 105, s. 1673; *Yeni Meram*, 23 Nisan 1954, S: 1332, s. 1.
[1240] *Yeni Konya*,19 Ağustos 1951, S: 789, s. 1.
[1241] *Yeni Meram*, 5 Aralık 1954, S: 1538, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Haziran 1955, S: 1718, s. 1.
[1242] *Yeni Konya*, 6 Şubat 1956, S: 2393, s. 1.
[1243] *Yeni Konya*, 27 Ocak 1958, S: 3065, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Mayıs 1958, S: 3159, s. 1.
[1244] *Yeni Konya*, 22 Ağustos 1959, S: 3588, s. 1.
[1245] Keymen, "Kız Enstitüsünün Sergisi", *Yeni Konya*, 14 Haziran 1950, S: 371, s. 3.
[1246] *Yeni Konya*, 1 Haziran 1951, S: 713, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Haziran 1951, S: 724, s. 1.

Önder, bu sergi münasebetiyle: "*Enstitü, memleketimizin medarı iftiharıdır. El işlerinde ve nakışlarda millîleşmeliyiz. Türk motifleri kullanmalıyız."* demiştir[1247]. Sergi açılışlarında başta vali olmak üzere daire amirleri de hazır bulunmuş ve sergilere halk yoğun bir ilgi göstermiştir[1248]. 1956'dan sonra enstitünün sene sonu sergileri vitrinlerde teşhir edilmeye başlanacaktır[1249].

Enstitü tarafından1956'da orduevi salonunda düzenlenen ve 1.000'den fazla kadın davetlinin takip ettiği defile büyük bir takdir toplamıştır[1250]. Aynı yıl sene sonu defilesi de çok parlak olmuş ve ücretli olmasına rağmen şeker fabrikası salonu tamamen dolmuştur. Gece geç saatlere kadar süren bu defileyi sadece bayanlar değil erkekler de izlemiştir[1251]. Enstitünün 1958'de düzenlediği defileleri ise yaklaşık 2.000 vatandaş izlemiştir[1252]. Halkın sabırla beklediği 1959 yıl sonu defilesi orduevinde yapılmıştır. 20'den fazla öğrenci üzerinde görülen 100'e yakın elbise, salonu dolduran izleyiciler tarafından hayranlıkla seyredilmiştir[1253].

1901 yılında kurulan Erkek Sanat Enstitüsü, DP iktidarında tarımda makineleşme ile birlikte ortaya çıkan teknik eleman sıkıntısını karşılamak için önem kazanmıştır. Bu dönemde okulun bünyesinde ziraat aletleri, traktör, motor tamirciliği ve elektrikçilik şubelerinin açılması kararlaştırılmıştır[1254]. Enstitünün yıl sonu sergileri kalabalık bir davetli huzurunda vali tarafından açılmıştır[1255]. Kamuoyuna göre 1950'deki sergi Konya'da ve hatta Türkiye'de açılmış soğuk demir-tesviye, freze-döküm sergilerin en güzeli olmuştur[1256]. Sergiyi çok başarılı bulan gazeteci Özfakih, bu serginin Türk millî sanayi seviyesini göstermesi bakımından önemli olduğunu vurgulamıştır[1257].

[1247] Önder, "Konya'da İlk Biçki Dikiş Yurdu ve Enstitü", *Yeni Meram*, 17 Haziran 1952, S: 672, s. 2.
[1248] *Yeni Meram*, 13 Haziran 1955, S: 1722, s. 1.
[1249] Konya manifatura mağazalarından; Mevsim, Suhulet, Tüliş, Taçbaşlılar, Hacı Rahimler ve İhsan Kunduracı vitrinlerinde sergilenmiştir. *Yeni Konya*, 12 Mayıs 1957, S: 2836, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Mayıs 1959, S: 5027, s. 1.
[1250] Defileye erkek davetli kabul edilmemiştir. *Yeni Konya*, 26 Ocak 1956, S: 2383, s. 1.
[1251] *Yeni Konya*, 1 Haziran 1956, S: 2504, s. 1.
[1252] *Yeni Konya*, 1 Haziran 1958, S: 3184, s. 1.
[1253] *Yeni Konya*, 31 Mayıs 1959, S: 5035, s. 1.
[1254] *TBMMZC*, 9. Dönem, C.20, 16 Şubat 1952, s. 252; *Yeni Meram*, 15 Nisan 1952, S: 615, s. 1.
[1255] *Yeni Meram*, 6 Temmuz 1954, S: 1393, s. 1.
[1256] *Yeni Konya*, 2 Temmuz 1950, S: 389, s. 1.
[1257] Özfakih, "Sergi", *Yeni Konya*, 3 Temmuz 1950, S: 390, s. 1.

3. Üniversite Kurma Çalışmaları

Türkiye'de 1950 yılında 34 olan fakülte ve yüksek okul sayısı 1960'ta 49'a yükselmiştir[1258]. Bu dönemde Ege Üniversitesi 1955-1956 öğretim yılında Tıp ve Ziraat fakülteleri, Ortadoğu Teknik Üniversitesi 1956-1957 öğretim yılında mimarlık ve mühendislik fakülteleri, Atatürk Üniversitesi de 1958-1959 öğretim yılında Ziraat ve Fen-Edebiyat fakülteleri ile faaliyete geçmiştir[1259]. Yeni tesis edilen bu üniversiteler nedeniyle Konya kamuoyunda Selçuk Üniversitesi'nin kurulması fikri güçlü bir şekilde gündeme gelmiştir.

DP Dönemi'nde Konya'da bir üniversite tesis edilmesi düşüncesi ilk kez Konya Yüksek Tahsil Okutma Derneği'nin İstanbul'da gerçekleştirdiği toplantıda dile getirilmiş ve bu konunun ilgili makamlara arz edilmesine oy birliği ile karar verilmiştir[1260]. Bunun için ilk teşebbüs Konya milletvekillerinin 1955'te TBMM üyelerinden imza toplamasıyla başlamıştır[1261]. Nihayet Konya milletvekilleri ile birlikte 207 milletvekili Selçuk Üniversitesi tesisi hakkında kanun teklifi sunmuştur[1262]. Bu kanun tasarısı 26 Haziran 1956'da Millî Eğitim Encümeni'nde kabul edilmiş fakat tasarının müzakeresi sırasında millî eğitim bakanı ile bazı milletvekilleri geciktirici sebepler ileri sürmüştür. Anlaşıldığı kadarıyla Bakan Ahmet Özel, Selçuk Üniversitesi kurulması fikrine sıcak bakmamaktadır. Oysa bakan olmadan önce Konya milletvekillerinin hazırladığı kanun tasarısına imza atmaktan imtina etmemiştir[1263]. Ancak kamuoyu pes etmemiş ve yeri geldikçe üniversite konusunu gündemde tutmuştur[1264]. Özellikle Milletvekili H. Ragıp Atademir yazıları ile bu konunun yakın takipçisi olmuştur[1265]. Nitekim 1960'ta Başbakan Menderes: "*Konya üniversiteye layık şehirlerin en başta gelenidir."* dediği için kamuoyunda tasarının yakında kanunlaşmasına kesin gözüyle bakılmıştır. Neticede Selçuk Üniversitesi hazırlıkları başlanarak üniversite ile ilgili kanun tasarısı

[1258] *Millî Eğitimde 50 Yıl*, s. 85.
[1259] *Millî Eğitim Hareketleri 1927-1966*, Yayın No: 517, DİE, Ankara 1967, s. 57.
[1260] *Yeni Meram*, 13 Aralık 1953, S: 1203, s. 2.
[1261] *Yeni Meram*, 28 Şubat 1955, 1620, s. 1.
[1262] *TBMMZC*, 11. Dönem, C.:11, 15 Şubat 1960, s. 802.
[1263] *Yeni Konya*, 20 Ocak 1956, S: 2377, s. 1; *Yeni Meram*, 27 Haziran 1956, S: 2701, s. 1.
[1264] *Yeni Konya*, 19 Ocak 1958, S: 3058, s. 1; *Öz Demokrat Konya*, 24 Şubat 1960, S: 756, s. 1.
[1265] Ayrıntılı bilgi için bk. Arıkan, *Atademir*, s. 64-65.

TBMM Millî Eğitim Encümeni'ne gönderilmiş ve Bayındırlık ile Maliye bakanlıklarına 75.000.000 TL'lik yetki verilmiştir[1266].

Konya Milletvekili Özal'a göre ziraat, sanayi ve bayındırlık alanlardaki gelişmeler eğitim alanında da gerçekleşmelidir. Eğitimi ilkokul tahsilinde bırakmanın yanlış olduğunu ifade eden Özal, bünyesinde sayısız âlim yetiştiren Konya'nın bir üniversiteye sahip olması gerektiğini düşünmektedir. Ona göre üniversite bir muhit işi olup ilim muhiti ister, bir zaman işi olup seneler ister. Fakat DP iktidarındaki üniversite isteklerinin bir kısmının siyaset koktuğunu beliren Özal, bunun prensipler dışı kararlar almaya sevk ederek partiye zarar verebileceğini belirtmiştir[1267].

4. Okullarda Kültürel Faaliyetler

Konya'da ilk ve orta dereceli okullarda öğrenci kulüpleri tarafından anma programları, edebiyat geceleri, münazara yarışmaları, yardım amaçlı müsamereler, balolar, konserler ve eğlence geceleri gibi faaliyetler düzenlenmiştir. 1950-1960 yılları arasında Konya basınında; Kız İlköğretmen Okulu sergisi, Karma Ortaokulu resim sergisi[1268], Meram Şükrü Doruk İlkokulu yılsonu sergisi[1269], Kız Sanat Enstitüsü sergisi[1270], Erkek Sanat Enstitüsü sergisi[1271], Kız Sanat Enstitüsü'nün göçmenler yararına düzenlediği müsamere[1272], Karma Ortaokulu yılsonu sergisi[1273], Harmancık İlkokulu yılbaşı müsameresi[1274], Akşehir Ortaokulu resim sergisi[1275], Kız Sanat Enstitüsü defilesi[1276], Konya Lisesi edebiyat gecesi ve münazara yarışmaları[1277], Akşehir Kız Sanat Okulu sergisi[1278], Konya Lisesi pişmaniye

---

[1266] *Yeni Konya*, 8 Şubat 1960, S: 3758, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Nisan 1960, S: 3831, s. 1.
[1267] Özal, "Konya'da Üniversite", *Yeni Meram*, 9 Ocak 1954, S: 1230, s. 1-2.
[1268] *Yeni Konya*, 4 Haziran 1950, S: 361, s. 2; *Yeni Konya*, 4 Haziran 1956, S: 2507, s. 1.
[1269] *Yeni Konya*, 5 Haziran 1950, S: 362, s. 2.
[1270] *Yeni Konya*, 10 Haziran 1950, S: 367, s. 2; *Yeni Meram*, 15 Haziran 1952, S: 671, s. 2; *Yeni Meram*, 13 Haziran 1955, S: 1722, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Mayıs 1959, S: 5027, s. 1.
[1271] *Yeni Konya*, 1 Temmuz 1950, S: 388, s. 2; *Yeni Meram*, 6 Temmuz 1954, S: 1393, s. 1.
[1272] *Yeni Konya*, 3 Şubat 1951, S: 596, s. 1.
[1273] *Yeni Konya*, 19 Haziran 1951, S: 731, s. 2.
[1274] *Yeni Meram*, 2 Ocak 1952, S: 479, s. 2.
[1275] *Yeni Meram*, 5 Temmuz 1952, S: 683. s. 2.
[1276] *Yeni Meram*, 2 Haziran 1953, S: 1015, s. 2; *Yeni Konya*, 26 Ocak 1956, S: 2383, s. 1; *Yeni Konya*, 1 Haziran 1956, S: 2504, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Mayıs 1959, S: 5035, s. 1.
[1277] Okulun kültür-edebiyat kolu tarafından düzenlenmiştir. *Yeni Meram*, 10 Nisan 1954, S: 1321, s. 2; *Yeni Konya*, 19 Mart 1959, S: 4066, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Şubat 1956, S: 2396, s. 1.
[1278] *Yeni Meram*, 18 Haziran 1954, S: 1375, s. 1.

geceleri[1279], Kız Sanat Enstitüsü'nün hazırladığı maskeli balo[1280], Konya Lisesi'nin orduevi salonunda düzenlediği balo[1281], Kız İlköğretmen Okulu'nun Namdar Rahmi Karatay'ı anma töreni[1282], Kız Sanat Enstitüsü'nün köy sergileri[1283], Konya Lisesi müzik kolu konseri[1284], Karma Ortaokulu'nda Kore şehitlerini anma programı[1285], Karma Ortaokulu'nda Mehmet Akif Ersoy'u anma töreni[1286], Harf inkılabının 25. yıl dönümü kutlama programı[1287], Öğretmen okullarının kuruluş yıldönümü kutlama programı[1288] gibi faaliyetlere dair haberler yer almaktadır.

1950-1960 yılları arasında Konya'da okullar arasında hentbol, futbol, güreş, voleybol ve atletizm müsabakaları da yapılmıştır[1289]. Bunun yanında Beyşehir'de gençlik kampları düzenlenmiş ve kamplara diğer illerden öğrenci ve öğretmenler katılmıştır[1290]. Okullar düzenledikleri bu faaliyetlerle ders dışında öğrencilerin eğlenmesine, özgüven kazanmasına ve sosyalleşmesine katkı sağlamıştır. DP iktidarında örgün eğitim yanında halk eğitimine de önem verilmiştir.

B. Yaygın Eğitim

DP Dönemi'nde millî eğitim alanında gösterilen önemli sorunlardan birisi de yetişkin nüfusun eğitimi olup bu mesele ekonomik ve sosyal kalkınmanın ön şartı olarak görülmüştür[1291]. Cumhuriyet Dönemi'nin yetişkin eğitiminde en önemli görevi üstlenen halkevleri, 5830 Sayılı Kanun ile DP iktidarında kapatılmış ve halkevlerinin malları hazineye devredilmiştir. Bu kurumun kapatılmasından sonra yetişkin eğitimini yeniden ele almak isteyen Millî Eğitim Bakanlığı, Prof. Dr. Watson Dickerman'ı halk eğitimi teşkilat ve çalışmalarını değerlendirmesi için Türkiye'ye getirmiştir. Bunun yanında Türkiye'de bu alanda çalışma yapanlardan

[1279] *Yeni Meram*, 16 Ocak 1955, S: 1578, s. 2; *Yeni Konya*, 16 Ocak 1956, S: 2373, s. 2.
[1280] *Yeni Konya*, 29 Mart 1956, S. 2444, s. 1.
[1281] *Yeni Konya*, 6 Şubat 1956, S: 2393, s. 1.
[1282] *Yeni Konya*, 1 Nisan 1956, S: 2447, s. 1.
[1283] *Yeni Konya*, 18 Mayıs 1958, S: 3170, s. 1.
[1284] *Yeni Konya*, 29 Ocak 1959, S: 4021, s. 2.
[1285] *Yeni Konya*, 14 Aralık 1950, S: 546, s. 2.
[1286] *Yeni Konya*, 2 Ocak 1951, S: 565, s. 2.
[1287] *Yeni Meram*, 15 Ekim 1953, S: 1146, s. 1.
[1288] *Yeni Konya*, 17 Mart 1956, S: 2433, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Mart 1960, S: 3796, s. 1.
[1289] *Yeni Konya*, 12 Mart 1951, S: 633, s. 1-2; *Yeni Konya*, 28 Ocak 1959, S: 4020, s. 2; *Yeni Konya*, 5 Şubat 1957, S: 2745, s. 2; *Yeni Konya*, 27 Kasım 1950, S: 529, s. 1.
[1290] *Yeni Konya*, 15 Temmuz 1957, S: 2895, s. 1.
[1291] *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 46.

raporlar istenmiştir. Dickerman, 3 ay süren inceleme sonucunda bakanlığa bir rapor sunmuştur[1292]. Bu çalışmanın neticesi olarak 1952'de Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde Halk Eğitim Bürosu kurulmuştur. Ardından halk okuma odaları, halk dershaneleri ve köy kursları açılmıştır[1293].

DP iktidarında başta Millî Eğitim Bakanlığı olmak üzere, Tarım Bakanlığı, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ve Adalet Bakanlığı tarafından halk eğitimi alanında faaliyetler yürütülmüştür[1294]. Millî Eğitim Bakanlığı, halk eğitim faaliyetleri kapsamında 1950-1954 yılları arasında 459 kurs açmış ve 5.528 kursiyere belge vermiştir[1295]. DP Dönemi'nde Tarım Bakanlığı tarafından ülke genelinde çiftçilere yönelik 12.744 kurs düzenlenmiş ve bu kurslara 1.372.453 çiftçi katılmıştır. Tarımda makineleşmeye bağlı olarak açılan traktör bakım ve kullanma kurslarına katılan kişi sayısı ise 90.259'dur[1296].

1950-1960 yılları arasında ülkenin önemli sorunlarından birisi de okuma-yazma sorunuydu. 1950 yılında Türkiye'de 17.856.865 kişiden oluşan 6 ve daha yukarı yaşlardaki nüfusun %32,37'si okuma yazma bilmekteydi. Bunun %45,34'ü erkek, %19,35'i ise kadın nüfusuydu. 1960 yılına gelindiğinde ise 22.542.012 kişiden oluşan 6 ve daha yukarı yaşlardaki nüfusun %39,49'u okuma yazma bilmekteydi. Bunun %53,59'u erkek, %24,82'si ise kadın nüfusuydu[1297]. Ancak tüm çabalara rağmen bu dönemdeki halk eğitimi çalışmaları Atatürk ve İnönü dönemlerine göre oldukça zayıf kalmıştır[1298].

Konya'da da durum neredeyse aynıydı. 1950 yılında il genelinde 624.400 kişiden oluşan 6 ve daha yukarı yaşlardaki nüfusun %31,11'si okuma-yazma biliyordu. Bunun %47,18'i erkek, %15,66'sı ise kadındı. 1960 yılına gelindiğinde 792.958 kişiden meydana gelen 6 ve daha yukarı yaşlardaki nüfusun %39,74'ü

[1292] Cevat Geray, *Halk Eğitimi*, AÜ Eğitim Fakültesi Yay., Ankara 1978, s. 261; *Halk Eğitimi Umum Müdürlüğü Kurulması Hakkında Kanun Lahiyası ve Mucip Sebepleri*, T.C. Maarif Vekaleti VI. Maarif Şûrası Dokümanları, Ankara 1956, s. 13.
[1293] Osman Sait Dikilitaş, *DP Hükümetlerinin Sosyo-Ekonomik Alandaki İcraatları (1950-1960)*, yayınlanmamış doktora tezi, SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2007, s. 357.
[1294] Nusret Köymen, *Halk Eğitimi Rehberi*, Maarif Basımevi, Ankara 1956, s. 7.
[1295] Turhan Oğuzkan, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Halk Eğitimi*, Maarif Basımevi, Ankara 1956, ek. XI.
[1296] Geray, *Halk Eğitimi*, s. 328.
[1297] *Millî Eğitimde 50 Yıl*, s. 4.
[1298] Tangülü, "Demokrat Parti Dönemi Eğitim", s. 399.

okuma-yazma bilmekte olup bunun %57,04'ünü erkekler, %22,59'u ise kadınlar oluşturuyordu[1299].

Millî Eğitim Bakanlığı 3 Temmuz 1953 tarih ve 21602 sayılı genelge ile mecburi öğrenim çağı dışında bulunup okuma-yazma bilmeyen vatandaşları okuryazar hâle getirmek ve kendilerine hayatta gerekli olan bilgileri kazandırmak amacıyla şehir, bucak ve köylerde halk dershaneleri açacaktır[1300]. Bu bağlamda 1954-1955 yıllarında Konya'da 51 adet halk dershanesi faaliyete geçmiş ve dershanelerden 493 kişi mezun edilmiştir. 1959-1960 yılları arasında halk dershanesi sayısı 15'e düşerken dershanelerden 172 vatandaş mezun olmuştur. Oysaki DP Dönemi'ne kadar Konya'da açılan dershane sayısı 131 olup buradan 3.641 kişi mezuniyet belgesi almıştır[1301].

CHP'ye hizmet eden kurumlar olarak görülen halkevlerinin kapatılmasıyla Konya'da Anıt civarında bulunan halkevi binasının ne olacağı kamuoyunda tartışılmaya başlanmıştır[1302]. Kimilerine göre halkevi bir şehir tiyatrosu hâline getirilmeli[1303], kimilerine göre ise yine bir kültür yuvası olacak şekilde yeniden düzenlenmelidir[1304]. Bunun yanında halkevi binası için otel, hastane, kitaplık ve şehir salonu gibi fikirler de ortaya atılmıştır[1305] .

Hükûmet, halkevleri hakkındaki takdir hakkını valiliklere bırakmıştır. Konya genelindeki halkevleri binaları genellikle hükûmet konağı, belediye binası veya millî eğitim hizmetlerine tahsis edilmiştir. Bunlardan Cihanbeyli halkevinin adalet binası, Akşehir ve Seydişehir halkevlerinin hükûmet konağı, Karaman halkevinin sanat enstitüsü ve Çumra'daki halkevinin de ortaokul olması kararlaştırılmıştır[1306].

Valilik, Konya halkevi binasını ise İl Millî Eğitim Müdürlüğüne tahsis etmiştir. Millî Eğitim Müdürlüğü de binayı ilk önce Kurtuluş İlkokulu'na ayırmıştır[1307].

[1299] *Millî Eğitimde 50 Yıl*, s. 11.
[1300] *Maarif Vekaletinin Bazı Halk Eğitim Çalışmaları*, Maarif Basımevi, Ankara 1956, s. 14.
[1301] *Millî Eğitimde 50 Yıl*, s. 94.
[1302] *Yeni Meram*, 16 Kasım 1951, S: 432, s. 1.
[1303] M. Muhlis Koner, "Müesseseler", *Yeni Konya*, 22 Ağustos 1951, S: 792, s. 1.
[1304] Kişmir, "Halkevi", *Yeni Konya*, 27 Ağustos 1951, S: 797, s. 2.
[1305] *Yeni Konya*, 16 Ağustos 1951, S: 786, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Ağustos 1951, S: 794, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Ağustos 1951, S: 788, s. 1.
[1306] *Yeni Meram*, 29 Aralık 1951, S: 475, s. 1.
[1307] *Yeni Meram*, 7 Aralık 1951, S: 453, s. 1-4.

Ardından Konya Lisesi'ne tahsis edilen bina[1308] 1955'te Konya İl Kütüphanesi'ne dönüştürülecektir[1309]. Zira Konya'nın büyük bir kütüphaneye ihtiyacı bulunmaktadır. Orta Anadolu'nun en geniş kütüphanelerinden olan Yusuf Ağa Kütüphanesi, araştırmacılar ve ilim insanları için yeterli görülmemektedir[1310]. Bu nedenle 1954'te Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kütüphane restorasyonu için 45.000 TL ödenek gönderilecektir[1311].

DP Dönemi'nde ülke genelinde halk eğitiminin önemli vasıtalarından olan kütüphanelerin yaygınlaştırılması ve içerik yönünden zengin hâle getirilmesine çalışmıştır[1312]. Ülke genelinde 1952'de 1 millî, 95 genel, 686 okul ve 76 ihtisas kütüphanesi bulunmaktadır[1313]. Konya'da ise 1960'ta 6 adet kütüphane bulunuyordu. Bu kütüphanelerdeki kitap sayısı 47.211 olup bunlardan 86.039 okuyucu yararlanmıştı[1314]. Vatandaşlar da şehirdeki kütüphanenin gelişimine katkı sağlıyordu. Örneğin Dr. Abdullah Selim Oğuzer'in ailesi 1950'li yılların başında halkevi kitaplığına 52 adet kitap hediye etmiştir[1315]. 1952'de İbrahim Hakkı Konyalı da 15.000 cilt kitabını Konya'ya vakfetmiştir. Aynı yıl mutasavvıf Hadimi'nin el yazması eserleri bulunmuş ve Hadim Kütüphanesi'nde muhafaza altına alınmıştır[1316]. Konya Milletvekili H. Ragıp Atademir'in girişimleri sonucunda 1956'da İmam Hatip Okulu kütüphanesine 1.000 cilde yakın kitap hediye edilmiştir[1317]. 1959'da ise Eski Konya İdadi muallimlerinden Parlak Hoca adıyla maruf Hacı Ahmet Efendi'ye ait 300'den fazla yazma ve basma eser Konya İl Halk Kütüphanesi'ne bağlı Yusufağa Kütüphanesi'ne hediye edilmiştir[1318].

[1308] *Yeni Meram*, 18 Mayıs 1952, S: 646, s. 1.
[1309] *Konya 1973 İl Yıllığı*, s. 257.
[1310] Önder, "Bir Konya Kitaplığı", *Yeni Konya*, 6 Mayıs 1951, S: 687, s. 2.
[1311] *Yeni Meram*, 25 Mart 1954, S: 1305, s. 1.
[1312] *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 47.
[1313] *Dünyanın Başlıca Eğitim Meseleleri İle İlgili Rakamlar*, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1953, s. 33.
[1314] *Millî Eğitimde 50 Yıl*, s. 104.
[1315] *Yeni Konya*, 13 Ağustos 1950, S: 428, s. 3.
[1316] *Yeni Meram*, 16 Ekim 1952, S: 779, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Şubat 1952, S: 564, s. 1.
[1317] Kitaplar, Bursa'ya bağlı Mustafa Kemal Paşa ilçesinde bulunan Lala Şahin Paşa Medresesi müderrislerinden Batumlu Yusuf oğlu Said Efendi'ye aittir. Said Efendi 1932'de vefat etmeden önce kitaplarını Konya'da bir irfan müessesesine vakfedilmesini istemiş ve bu vasiyeti 1956'da yerine getirilmiştir. *Yeni Meram*, 17 Ağustos 1956, S:2148, s. 1-2.
[1318] *Yeni Konya*, 6 Ocak 1959, S: 3398, s. 2.

Konya İl Kütüphanesi, 1958'de eski yazma eserler satın almaya başlamıştır[1319]. Aynı yıl içinde 2.650 kitap satın alınan kütüphanede 1.107 kitap da onarılmıştır. Okunan kitap sayısı ise 23.707'dir. DP Dönemi'nde Konya İl Halk Kütüphanesi'ne bağlı yeni kitaplıklar ve servisler oluşturulmuştur. Bunlardan birisi 1959'da açılan Sille Kitaplığı olup buradan bir ay içerisinde 50'den fazla okuyucu 297 kitap almıştır. Diğeri çarşı evlere ödünç kitap servisi olup buradan 3 ay içinde 200 okuyucu yararlanmıştır. Büyük ilgi gören Sille Kitaplığı'na 1959'da Bekir Sürücü ve İsmail Ererce'nin başkanlığındaki heyet 737 TL yardım sağlamıştır[1320]. Bunun yanında 1960'ta 50 çocuk kapasiteli bir çocuk kitaplığı açılmıştır. Ayrıca Meram Halk Kitaplığı da yaklaşık 500 kitapla hizmete girmiştir[1321]. Bu dönemde ilçeler arasında Akşehir oldukça zengin bir kitaplığa sahiptir[1322].

DP iktidarında İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından teknik öğretim kurumlarından daha fazla sayıda vatandaşın faydalanması ve bunlara bir meslek kazandırılması için çeşitli kurslar düzenlenmiştir[1323]. Bu doğrultuda Kız ve Erkek Sanat enstitüleri bünyesindeki köy kadınları gezici kurslarıyla dikiş-nakış, ev idaresi ve çocuk bakımı; erkekler için gezici köy demirciliği ve marangozluğu kursları ile köy yapı kursları açılmıştır[1324]. 1951'de halk eğitim faaliyetlerini incelemek için Konya'ya gelen Prof. Dr. Dickerman, köylerdeki yetişkin eğitim faaliyetlerini yerinde görmüştür. Dickerman, 32 traktörün bulunduğu Kadınhanı'nın Başhüyük köyünde açılan ziraat makineleri kursunda incelemelerde bulunmuş ve Sarayönü Özden Teknik Ziraat Okulu'nu gezmiştir. Ardından Cihanbeyli'nin Kulu bucağındaki marangozluk ve demircilik kurslarını gören Dickerman, köy kadınları gezici kursunda da incelemelerde bulunmuştur[1325].

Konya'da 1950-1960 yılları arasında Kadınhanı, Karapınar, Akşehir, Seydişehir, Hadim, Ereğli, Çumra, Beyşehir, Cihanbeyli, Karaman ve Ilgın ilçelerinde gezici köy kursları açılmış ve köylü vatandaşlar kurslara büyük ilgi

---

[1319] *Yeni Konya*, 24 Mayıs 1958, S: 3196, s. 1.
[1320] *Yeni Konya*, 5 Ocak 1959, S: 3397, s. 1; *Yeni Konya*, 6 Ocak 1959, S: 3398, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Ocak 1959, S: 4010, s. 1.
[1321] *Yeni Konya*, 10 Mart 1960, S: 3789, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Mayıs 1960, S: 3839, s. 1.
[1322] *Yeni Konya*, 12 Ağustos 1951, S: 782, s. 2-3.
[1323] *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 58.
[1324] *Halk Eğitim Çalışmaları*, s. 7; *Yeni Konya*, 18 Mayıs 1958, S: 3170, s. 1.
[1325] *Yeni Meram*, 6 Kasım 1951, S: 422, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Kasım 1951, S: 427, s. 2.

göstermiştir[1326]. Örneğin Seydişehir'de 1951'de açılan biçki-dikiş sergisini görmek için civar köylerden binlerce kişi ilçeye gelmiştir[1327]. 1953-1954 öğretim yılında 10 gezici kadın kursu ile 3 demircilik-marangozluk erkek kursu açılmış ve kurslardan 260 kursiyer mezun olmuştur[1328].

Gezici kurslar taşradaki eğitime ve özellikle Türk kadının gelişimine büyük katkı sağlamıştır. Bunun yanında Erkek Sanat Enstitüsü bünyesinde de tornacılık, frezecilik, suculuk, boyacılık, cilacılık ve iş matematiği alanlarında da kurslar açmıştır[1329]. Millî Eğitim Müdürlüğü ayrıca okuma-yazma, öğrenci destekleme, yabancı dil eğitimi ve müzik eğitiminde de kurslar düzenlemiştir. Bu kursların sonunda kursiyerlerin eserlerinden oluşan sergiler tertiplenmiştir. Bu sergilere vali, kaymakam ve millî eğitim müdürleri katılmıştır[1330].

DP Dönemi'nde Konya Teknik Ziraat Müdürlüğü tarafından tarım ve hayvancılığı geliştirmeye yönelik teknik kurslar da açılmıştır. Bu kurslarda arıcılık, tavukçuluk, hayvancılık, hayvan yemleri, makine, sulama tekniği, genel ziraat, meyvecilik, bağcılık ve münavebe ekim gibi konularda eğitimler verilmiştir. 1952'de 89 yerde açılan kurslara 4.893 çiftçi devam etmiş ve en fazla katılım arıcılık kurslarına olmuştur[1331].

Konya'da arıcılık kursları daha az emek ve daha az masrafla daha iyi bir gelir sağladığı için yoğun ilgi görmekteydi. Merkez, Akşehir, Ermenek, Ilgın, Beyşehir, Bozkır ve Seydişehir ilçelerinde açılan ve bir hafta süren kurslara sadece erkekler değil kadınlar da katılıyordu[1332]. 1952'de 740 kursiyere teknik arıcılık kursu belgesi verilmiş ve T.C. Ziraat Bankası tarafından bu belge sahiplerine arıcılık kredisi

---

[1326] *Yeni Konya*, 6 Haziran 1950, S: 363, s. 2; *Yeni Konya*, 11 Ekim 1950, S: 483, s. 3; *Yeni Meram*, 29 Eylül 1951, S: 384, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Mayıs 1953, S: 1007, s. 1-2; *Yeni Meram*, 17 Mayıs 1952, S: 645, s. 2; *Yeni Meram*, 20 Mayıs 1952, S: 648, s. 1.
[1327] *Yeni Konya*, 3 Haziran 1951, S: 715, s. 1-2.
[1328] *Yeni Meram*, 30 Aralık 1954, S: 1561, s. 2.
[1329] *Yeni Meram*, 22 Nisan 1953, S: 965, s. 1.
[1330] *Yeni Meram*, 16 Şubat 1954, S: 1268, s. 2; *Yeni Meram*, 7 Temmuz 1955, S: 1746, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Şubat 1956, S: 2410, s. 2; *Yeni Konya*, 4 Ocak 1957, S: 2713, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Ocak 1957, S: 2717, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Mayıs 1959, S: 5027, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Ekim 1959, S: 3647, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Kasım 1959, S: 3672, s. 1.
[1331] *Yeni Meram*, 20 Eylül 1951, S: 375, s. 2; *Yeni Meram*, 23 Eylül 1951, S: 378, s. 1; *Yeni Meram*, 30 Eylül 1951, S: 385, s. 1-2; *Yeni Meram*, 23 Ocak 1953, S: 876, s. 1.
[1332] *Yeni Meram*, 15 Haziran 1952, S: 671, s. 2; *Yeni Meram*, 20 Ağustos 1952, S: 726, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Ağustos 1952, S: 734, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Eylül 1952, S: 743, s. 1; *Yeni Meram*, 30 Eylül 1951, S: 385, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Ekim 1952, S: 786, s. 2; *Yeni Konya*, 13 Eylül 1958, S: 3284, s. 1.

açılmıştır. T.C. Ziraat Bankası, Ermenek'teki arıcılara 14.650 TL kredi vermiş ve bu sayede ilçedeki bal üretimi yaklaşık 6 kat artış göstermiştir. Bu kredilerle 37 arıcının sahip olduğu 570 kütük kovan da fenni kovanlarla değiştirilmiştir[1333]. Böylece hem üretim araçlarının modernleşmesi hem de bal üretimin arttırılması sağlanıyordu. Bununla birlikte kurslarda eğitim görenler ilçelerde arıcılıkla ilgili dernekler veya birlikler de kuruyordu. 1955'te 611 kursiyerin katıldığı arıcılık kurslarından 459 kursiyer başarılı olarak belge almaya hak kazanmıştır[1334].

Tarımda makineleşmeye bağlı olarak Konya Teknik Ziraat Müdürlüğü kurs sayısını arttırmış ve 1955'te 117 kursta 4.933 çiftçi ile kursiyer eğitim görmüştür. Açılan kurslar; 29 yerde hayvancılık, 27 yerde ziraat alet ve makineleri, 16 yerde tarla ziraatı, 13 yerde arıcılık, 11 yerde ziraat mücadele, 10 yerde ziraat sanatları, 8 yerde meyvecilik ve 3 yerde zirai enformasyondur[1335]. Bunun yanında 1956'da Çumra'da sulu ziraat kursu açılmış ve bu kursa 30 yüksek ziraat mühendisi katılarak sulama uzmanı unvanını almıştır[1336]. 1959'da Tarım Bakanlığı tarafından Konuklar Teknik Ziraat Okulu'nda teknik elemanlara arıcılığı öğretmek amacıyla büyük bir kurs açılmıştır. Kursa 25 ilden 30 teknik eleman katılmış ve eğitimler uygulamalı olarak verilmiştir. Aynı yıl Türk ve Amerikalı uzmanlar tarafından 35 ziraat teknisyenine zirai yayım kursu açılmıştır[1337]. Özellikle köylerde açılan ziraat aletleri kursları, çiftçiler için çok verimli olmuştur[1338].

DP Dönemi'nde dünyanın çeşitli ülkelerinde uygulanmakta olan 4-K Programı Türkiye'de de uygulanmaya başlanmış ve çalışma grupları İl Teknik Ziraat Müdürlüğü tarafından belirlenen köylerde oluşturulmuştur. Bu programa dahil gruplar belirli zamanlarda bir araya gelerek farklı kültürleri tanıma fırsatı yakalamıştır[1339]. Konya'da bu program 1957'de 8 köyde uygulanmaya başlanmış ve

---

[1333] *Yeni Meram*, 13 Kasım 1951, S: 429, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Eylül 1952, S: 744, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Ekim 1952, S: 770, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Ocak 1953, S: 876, s. 1.
[1334] *Yeni Meram*, 9 Haziran 1953, S: 1022, s. 1-2; *Yeni Meram*, 30 Haziran 1954, S: 1387, s. 2; *Yeni Meram*, 15 Eylül 1955, S: 1816, s. 1.
[1335] *Yeni Meram*, 19 Eylül 1955, S: 1820, s. 1.
[1336] *Yeni Konya*, 22 Mayıs 1956, S: 2494, s. 1.
[1337] *Yeni Konya*, 23 Mayıs 1959, S: 5027, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Ağustos 1959, S: 3580, s. 1.
[1338] *Yeni Meram*, 16 Nisan 1955, S: 1667, s. 1.
[1339] Gücüyener, "Parti Gençlik Lokalleri", *Yeni Konya*, 7 Ocak 1959, S: 3399, s. 1-2.

1959-1960 yılları arasında 10 köyde faaliyetler sürdürülmüştür[1340]. 4-K Programı, Teknik Ziraat Teşkilatı tarafından yürütülen çalışmaları içermekte olup bununla köylerde 10-18 yaş aralığındaki çocukların çeşitli zirai projeler ve sosyal alanda eğitim almaları amaçlanmıştır. Grup çalışmaları kapsamında liderler oluşturulmuş ve grup liderleri Teknik Ziraat Müdürlüğü tarafından eğitime tabi tutulmuştur. Bu eğitim genellikle Konuklar Teknik Ziraat Okulu'nda yapılmakta olup eğitim psikolojisi ve çocuk terbiyesi gibi konuları içermektedir. Tarım Bakanlığı, 1959'da 4-K teşkilatı için Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliği yapmıştır[1341].

Proje kapsamında çalışmalar sona erdikten sonra başarı günleri düzenlenmekte ve grupların çalışmaları sergilenmekteydi. Başarılı olan 4-K grubu üyelerine Tarım Bakanlığı tarafından sertifika verilmekte ve grupların başarı günleri filme çekilmekteydi. Kadınhanı'nın Başhüyük bucağındaki 4-K grubu başarı günü kutlamalarında Tarım Bakanlığı temsilcisi, Amerikalı müşavir, il ve ilçe erkânı hazır bulunmuştur. Projelerini başarı ile tamamlayan çiftçi çocuklarının sertifikaları ile tavukçuluk, arıcılık, sebzecilik ve dikiş kollarında derece alan üyelerin ödülleri verilmiştir. Ayrıca bucakta traktör bakım ve merinos yetiştirme müsabakası da yapılmıştır[1342]. 1959 yılında 10 köyde kurulan 4-K gruplarından Karaman-Göztepe köyünde düzenlenen sergiye Tarım Bakanlığı başmüfettişi, ilçe idare heyeti ve kalabalık bir halk topluluğu katılmıştır[1343].

DP iktidarında Konya Kadınlar Birliği ve Kızılay Konya Şubesi tarafından Konya Devlet Hastanesi'nde gönüllü hemşire ve hastabakıcılık kursu düzenlenmiştir[1344]. Bununla birlikte 1955'te Karaman-Kazım Karabekir İlkokulu'nda uçak modelliği kursu açılmış ve kurs için gerekli malzemeler Türk Hava Kurumu Genel Müdürlüğü tarafından sağlanmıştır[1345]. Yine bu dönemde bölge halıcılığının gelişmesi için Vali Cemil Keleşoğlu'nun İktisat ve Ticaret Bakanlığı nezdinde yaptığı girişimler sonucunda 1957'de Çumra ve Akşehir'de halıcılık kursları

[1340] *Yeni Konya*, 28 Aralık 1958, S: 3389, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Ocak 1960, S:3740, s. 1.
[1341] *Yeni Konya*, 6 Nisan 1960, S:3813, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Mayıs 1960, S: 3845, s. 1; *Yeni Konya*, 27 Mayıs 1959, S:5031, s. 1; *Öz Demokrat Konya*, 5 Haziran 1959, S: 507, s. 1.
[1342] *Yeni Konya*, 10 Ekim 1957, S: 2980, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Ekim 1957, S: 2983, s. 1-2.
[1343] *Yeni Konya*, 10 Ekim 1959, S: 3636, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Ekim 1959, S: 3646, s. 1.
[1344] *Yeni Konya*, 13 Mart 1957, S: 2779, s. 1.
[1345] *Yeni Meram*, 20 Şubat 1955, S: 1612, s. 1.

açılmıştır[1346]. Ayrıca il genelinde meslek kazandırmak için demircilik, marangozluk, motor ve makinist-operatör yetiştirme kursları da faaliyete geçmiştir[1347].

DP Dönemi'nde radyo da etkili bir halk eğitim aracı olarak kullanılmaya başlanmıştır. Radyo yayınlarında ansiklopedik bilgiler, yabancı dil dersleri, millî ve tarihî bilgiler verilmiştir[1348].

Sonuç olarak DP Dönemi'nde parti ve hükûmet programlarında eğitim ile ilgili özellikle millî ve manevi değerlerin geliştirilmesi vurgulanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı teşkilatında değişiklikler yapılmış ve CHP Dönemi'nden gelen bazı kurumlar kaldırılmıştır. Bunun yanında ABD'den uzmanlar getirtilerek örgün eğitim ve halk eğitimi alanlarında da çalışmalar yapılmıştır. Türkiye'nin önde gelen kentlerinden biri olan Konya'da ortaöğretim başta olmak üzere köy okullarının inşasına devam edilmiş, öğretmen ve öğrenci sayılarında artış yaşanmıştır. Bu dönemde ortaöğretim kurumu olarak İmam Hatip Okulu, Konya Koleji ve Ebe-Hemşire Okulu eğitime başlamıştır. Yetişkin eğitiminde halk dershanelerinin yanında tarım ve hayvancılık alanlarında üretimi artırmaya yönelik kurslar düzenlenmiştir. Ancak tüm çabalara rağmen bu dönemdeki halk eğitimi faaliyetleri tek parti dönemine göre oldukça zayıf kalmıştır. DP iktidarında, Konya'da gerek güzel sanatlar gerekse el sanatları alanlarında da yeni gelişmeler yaşanmıştır.

II. Sanat

DP programında ilim, teknik ve güzel sanatların süratle gelişmesi gerektiği vurgulanmıştır. Programa göre ülke genelinde kütüphaneler, müzeler, tiyatrolar ve konservatuarlar kurulmalıdır. Ayrıca millî ve insani kültür seviyesinin yükselmesini sağlayacak her türlü faaliyet desteklenmelidir[1349]. Dolayısıyla bu dönemde sanat adına olumlu adımlar atılarak devlet tiyatro ve operası desteklenmiş, yeni tiyatrolar ve konservatuarlar kurulmuş, Türk Kültür Ocakları ve Tatbikî Güzel Sanatlar Okulu açılmıştır. Bunun yanında devlet tiyatrolarının ülke genelinde gerçekleştirdiği turnelerle halkla sanat bir araya getirilmeye çalışılmıştır. Ancak CHP iktidarında

[1346] *Yeni Konya*, 24 Ocak 1957, S: 2733, s. 2; *Yeni Konya*, 19 Nisan 1957, S: 2816, s. 1.
[1347] *Yeni Konya*, 23 Ekim 1950, S: 494, s. 3; *Yeni Meram*, 21 Mart 1952, S: 591, s. 1; *Yeni Meram*, 6 Aralık 1954, S: 1539, s. 1; *Yeni Meram*, 15 Nisan 1955, S: 1666, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Ağustos 1957, S: 2921, s. 1.
[1348] *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 47.
[1349] *Tüzük ve Program*, s. 27.

halkevlerinde düzenlenen ücretsiz konser, tiyatro ve sanatsal faaliyetler düşünüldüğünde bu dönemdeki faaliyetlerin daha cılız kaldığı söylenebilir. Neticede DP hükûmetleri kültür ve sanata, diğer alanlara harcadığı kadar zaman ayırmamıştır[1350]. Bu dönemde Konya'da sanat, parti programında belirtilen esaslar doğrultusunda gelişme kaydetmiştir.

A. Müzik

DP Dönemi'nde Konya'ya önemli ses ve saz sanatçıları gelmiştir. Türk keman okulunun kurucusu ve viyolonist Prof. Necdet Remzi Atak Konya'da iki kez konser vermiştir[1351]. Necdet Remzi'nin 1952'de verdiği ilk konser, basındaki ifadesiyle sanatı seven medeni bir topluluk tarafından hayranlıkla izlenmiştir. Bu konserde gözlemlediklerini köşesine taşıyan gazeteci Taçbaş, medeni hayatın gerekliliğini belirterek sadece bu konserde değil sinema, kahvehane ve diğer topluluk yerlerinde de aynı şekilde uygarca davranılması gerektiğini ifade etmiştir[1352]. Atak, ikinci konserini 1958'de vermiş ve yine müzikseverleri büyülemeyi başarmıştır. Bu konseri 500'ü aşkın müziksever ilgiyle takip etmiştir[1353].

1953 yılında Konya'da devlet konservatuarı sanatçıları, Kız Enstitüsü'nün yardıma muhtaç öğrencileri yararına sahneye çıkmıştır[1354]. Türkiye'nin en ünlü ses sanatçılarından biri olan Hamiyet Yüceses, 1956'da Şahin Sineması'nda bir konser vermiştir[1355]. 1957'de dönemin en ünlü ses sanatçılarından Zeki Müren, Mevlâna Müzesi ve eski eserleri ziyaret etmiştir[1356]. Gazeteciler Cemiyeti'nin 1958 yılında tertiplediği konserde Ankara Devlet Operası, Konya'da ilk kez sahne almıştır[1357].1959'da ise ünlü halk ozanı Âşık Veysel, Öğretmenler Derneği'nde bir konser vermiştir[1358].

[1350] Başak Katrancı Kasalı, "Menderes Dönemi Hükümet Programlarında Sanatın Yeri: 1950-1960 Arası Kısa Dönem Analiz", *Sanat Tarihi Dergisi*, C XXIV, S: 2, Ekim 2015, s. 166, 170 ve 171; *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 65.

[1351] Prof. Atak, Belediye Başkanı Rüştü Özal'a çektiği telgrafta tüm Konyalılara saygı ve sevgilerini iletmiştir. *Yeni Meram*, 2 Mart 1952, S: 569, s. 2; *Yeni Konya*, 7 Nisan 1958, S: 3133, s. 2.

[1352] Sıraç Aydın Taçbaş, "Bir Konser Münasebeti İle", *Yeni Meram*, 1 Mart 1952, S: 568, s. 2.

[1353] *Yeni Konya*, 7 Nisan 1958, S: 3133, s. 2; *Yeni Konya*, 12 Nisan 1958, S: 3138, s. 2.

[1354] *Yeni Meram*, 24 Şubat 1953, S: 908, s. 2.

[1355] *Yeni Konya*, 7 Şubat 1956, S: 2394, s. 2.

[1356] *Yeni Konya*, 3 Mart 1957, S: 2769, s. 1.

[1357] *Yeni Konya*, 8 Mayıs 1958, S: 3160, s. 1.

[1358] Konser bileti 1 TL'dir. *Yeni Konya*, 10 Şubat 1959, S: 4033, s. 1.

Ayrıca bu dönemde Yasemin Esmergül[1359], Suzan Güven, Lütfi Güneri[1360], Menşure Tunay[1361], Mualla Mukadder[1362], Nermin Yahan[1363], Saime Sinan[1364], Nadire Erköse, Esma Engin, Nezihe Yılmaz, Ali Onşan[1365], Nevin Demirdöğen[1366], Ahmet Üstün[1367], Müyesser Karanfil, Zeki Duygulu, Nejdet Varol[1368] ve Kanuni İsmail Şençalar[1369] gibi İstanbul ve Ankara Radyosu'nun ses ve saz sanatçıları Konya'ya konser için gelmiştir.

B. Sinema ve Tiyatro

Konya'da 1950-1960 yılları arasında Belediye Halk Sineması[1370], İpek Sineması[1371], Yeni Sinema[1372], Şoray Sineması[1373], Park Sineması[1374], Şehir Sineması[1375], Kitaplık Sineması[1376], Şahin Sineması[1377], Saray Sineması[1378], Şafak Sineması, Zafer Yazlık Sineması[1379], Selçuk Yazlık Sineması[1380] ve Zevk Yazlık Sineması[1381] bulunuyordu. Kitaplık Sineması'nda özellikle öğrenci ve öğretmenlere yönelik öğretici filmler gösterime girmekteydi. Bu sinema Konya Kitaplığını Koruma Derneği tarafından işletilmekte ve öğrencilerden az bir giriş ücreti alınmaktadır[1382].

[1359] *Yeni Konya*, 10 Eylül 1950, S: 456, s. 1.
[1360] *Yeni Konya*, 2 Mayıs 1951, S: 683, s. 3.
[1361] *Yeni Meram*, 11 Aralık 1951, S: 457, s. 2.
[1362] *Yeni Konya*, 18 Ağustos 1951, S: 788, s. 1.
[1363] *Yeni Meram*, 6 Eylül 1951, S: 366, s. 3.
[1364] *Yeni Meram*, 6 Kasım 1951, S: 422, s. 2.
[1365] *Yeni Meram*, 12 Temmuz 1952, 688, s. 3.
[1366] *Yeni Konya*, 6 Ocak 1957, S: 2715, s. 1.
[1367] *Yeni Konya*, 28 Temmuz 1958, S: 3238, s. 1.
[1368] *Yeni Meram*, 29 Kasım 1952, S: 821, s. 2.
[1369] *Yeni Konya*, 1 Mayıs 1951, S: 682, s. 3.
[1370] Daha önce valilik emriyle kapatılan ve CHP'nin malı olan sinema, yeniden açılarak faaliyete başlamıştır. *Yeni Konya*, 14 Mayıs 1951, S: 695, s. 2.
[1371] Yeni halkevi binasında açılmıştır. *Yeni Konya*, 9 Temmuz 1951, S: 748, s. 1.
[1372] *Yeni Meram*, 1 Nisan 1952, S: 602, s. 3.
[1373] *Yeni Konya*, 28 Ocak 1957, S: 2737, s. 1.
[1374] Fahrettin Paşa parkında olup 600 kişiliktir. *Yeni Konya*, 4 Eylül 1958, S: 3275, s. 1.
[1375] *Yeni Konya*, 5 Nisan 1959, S: 4083, s. 1.
[1376] *Yeni Konya*, 1 Mart 1960, S: 3779, s. 3.
[1377] *Öğüt*, 13 Ocak 1951, S: 110, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Ocak 1951, S: 576, s. 1.
[1378] 1958'de açılan sinemanın ücreti 75, 100 ve 125 kuruştur. *Yeni Konya*, 5 Şubat 1958, S: 3074, s. 2.
[1379] *Yeni Konya*, 6 Mayıs 1957, S: 2830, s. 2.
[1380] 1958'de Zindankale civarında açılan ve 2.500 kişilik olan sinemanın 24 locası bulunmaktadır. *Yeni Konya*, 13 Mayıs 1958, S: 3165, s. 1.
[1381] *Yeni Konya*, 17 Haziran 1951, S: 729, s. 2.
[1382] *Yeni Konya*, 14 Ocak 1959, S: 4006, s. 1.

Konya'da 1916 yılında kurulan Gökalp Tiyatrosu, pek çok oyun sergilemiştir. Türk Ocağı gençleri tarafından kurulan tiyatroyu dönemin valisi Muammer Bey de desteklemiştir[1383]. Ancak DP'nin iktidara geldiği dönemde şehirde bir tiyatro bulunmuyordu. Vatandaşlar İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerden turnelere çıkan özel veya devlet tiyatrolarını takip ediyordu. Bu turneler sayesinde şehir, tiyatro ihtiyacını bir nebze de olsa karşılıyordu. Oyunlar genellikle kapalı gişe olarak ilgiyle izlenmekteydi. Hükûmetin girişimleri sonucunda nihayet 1956'da ülkenin ilk bölge tiyatrosu Konya'da faaliyete geçmiş[1384] ve Türkiye Devlet Tiyatroları 1957-1958 yılı tiyatro mevsimini Konya'da açmıştır[1385]. Böylece Konya, tiyatrosuna kavuşmuştur.

DP Dönemi'nde Konya'ya Muammer Karaca Tiyatrosu[1386], Nuri Bora Tiyatrosu[1387], Rejisör Avni Dilligil'in refakatinde İzmir Şehir Tiyatrosu[1388], İstanbul Üniversitesi Gençlik Tiyatrosu[1389], Ankara Devlet Tiyatrosu[1390], İstanbul Belediyesi Şehir Tiyatrosu[1391], Aktar Nurettin Tuğ Tiyatro Topluluğu[1392], Ankara Beşinci Tiyatro Sanatçıları Topluluğu[1393] ve Devlet Tiyatrosu[1394] gelerek oyunlarını sergilemiştir.

[1383] Afif Evren, "1916 Konyasında Fikir Hayatı Nasıldı?", *Yeni Meram*, 1 Mayıs 1954, S:1338, s. 2.
[1384] Kasalı, "Sanatın Yeri: 1950-1960 Arası", s. 168; Suad Taşer, "Konyada Devlet Tiyatrosu", *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1956, S: 1152, s. 5.
[1385] *Yeni Konya*, 31 Mayıs 1957, S: 2855, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Eylül 1957, S: 2957, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Eylül 1957, S: 2958, s. 1.
[1386] Şahin Sineması'nda "*Cibali Karakolu*" oyununu oynayan Muammer Karaca Tiyatro'su her akşam 35 öğrencinin belediye vergisini kendisi karşılamıştır. *Yeni Meram*, 29 Kasım 1954, S: 1532, s. 1-2.
[1387] Halkevi salonunda *"Silik Çehreler, Lale Devri, Saraylı Nine, Taş Parçaları, Maymunların Sırrı, Baba, Dede, Otello ve Şeytan*" adlı oyunları sergilemişlerdir. *Yeni Konya*, 5 Nisan 1951, S: 656, s. 2.
[1388] Cevat Fehmi'nin "*Sana Rey Veriyorum*" oyununu sergilemişlerdir. *Yeni Konya*, 11 Haziran 1951, S: 723, s. 2.
[1389] Mehmet Oğlakçı, "Şakacı", *Yeni Meram*, 1 Mart 1955, S: 1621, s. 2; *Yeni Meram*, 26 Şubat 1955, S: 1618, s. 1; *Yeni Meram*, 3 Mart 1955, S: 1623, s. 1.
[1390] "*Harput'ta Bir Amerikalı*" ve "*Dünkü Çocuk*" oyunları sergilenmiştir. *Yeni Konya*, 25 Eylül 1956, S: 2614, s. 1; "*Çöpçatan ve III. Selim*" adlı oyunları sahnelemişlerdir. *Cumhuriyet*, 6 Mart 1957, S: 11714, s. 3; *Yeni Konya*, 11 Şubat 1957, S: 2751, s. 2.
[1391] "*Benim Üç Meleğim, Halamın Mirası ve Üvey Babam*" adlı oyunları sergilemişlerdir. *Yeni Konya*, 27 Mayıs 1957, S: 2851, s. 1.
[1392] Oyunlar Şahin Sineması'nda sergilenmiştir. *Yeni Konya*, 1 Ocak 1958, S: 3043, s. 2.
[1393] Dört temsilde de salon tamamen dolmuştur. *Yeni Konya*, 17 Nisan 1959, S: 4091, s. 1.
[1394] "*Hırsız*" adlı sergilemişlerdir. *Yeni Konya*, 21 Mayıs 1959, S: 5025, s. 1.

C. Resim, Heykel ve Fotoğraf Sergileri

1953 yılında Ticaret Odası ile Konya Belediyesi'nin birlikte hazırladıkları resim sergisi Hayat Kıraathanesi salonlarında açılmıştır. Aynı yıl İngiltere büyükelçiliği tarafından düzenlenen "*İngiliz Fotoğraf Sergisi*", lise konferans (Eski Halkevi Binası) salonunda sergilenmiştir. Açılış kokteylinde başta Vali Hadımlı olmak üzere mülki ve askerî erkân da hazır bulunmuştur. Her iki sergi de büyük bir ilgi görmüştür[1395].

Konya'nın yetiştirdiği genç ressam Münir Zincirli'nin Gazi İlkokulu'nda 1955'te açtığı modern resim sergisi çok beğenilmiştir. Konya'daki ilk modern resim sergisi olduğu için ayrı bir önem kazanan serginin açılış kokteylinde Belediye Başkanı İbrahim Aşçıgil de hazır bulunmuştur[1396].

Millî Eğitim Bakanlığı nezaretinde her yıl gerçekleşen devlet resim ve heykel sergisinin on sekizincisi 1957'de Konya'da açılmıştır. Gazi Paşa İlkokulu salonundaki resim ve heykel sergisi, 113 ressamın 236 tablosu ile 8 heykeltıraşın 15 heykelini ihtiva etmektedir. Sanatçılar arasında Feyhaman Duran, Hikmet Onat, Halil Dikmen, Zeki Faik İzer, Cevat Dereli gibi isimler bulunmaktadır. Serginin açılış töreninde vali ve belediye başkanı da hazır bulunmuş, sergi binlerce vatandaş tarafından görülmüştür[1397]. Aynı yıl Konya Koleji Resim Öğretmeni Erdoğan Munis'in ve 1959'da şeker fabrikası idare amirlerinden Nazmi Aydınç'ın belediye salonunda açtıkları resim sergileri de yoğun ilgi görmüştür[1398].

Ç. Sanat Geceleri

Konya'da 1954 yılında başlayan ve gelenekselleşen sanat geceleri sanatseverler tarafından ilgiyle takip edilmiştir. Ankara ve İstanbul gibi büyük şehirler dışında bir sanat gecesi ilk kez 1954'te Konya'da düzenlenmiştir. Ankara'dan Hisar Dergisi etrafında toplanan genç şairlerle Konyalı genç şairler orduevi bahçesinde

---

[1395] *Yeni Meram*, 1 Ağustos 1953, S: 1073, s. 1-2; *Yeni Meram*, 3 Ağustos 1953, S: 1075, s. 1; *Yeni Meram*, 6 Kasım 1953, S: 1167, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Kasım 1953, S:1163, s. 1.
[1396] *Yeni Konya*, 4 Eylül 1955, S: 2234, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Eylül 1955, S: 1809, s. 1.
[1397] *Yeni Konya*, 6 Temmuz 1957, S: 2890, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Temmuz 1957, S: 2891, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Temmuz 1957, S: 2892, s. 1.
[1398] *Yeni Konya*, 16 Aralık 1957, S: 3039, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Ocak 1959, S: 4018, s. 1.

sanatseverlere şiir ziyafeti vermiştir. Geceye Şair Halide Nusret Zorlutuna da katılmıştır. Zorlutuna, Konya için *"şiirin öz vatanı"* demiştir[1399].

Konya'da ikinci sanat gecesi Gazeteciler Cemiyeti tarafından 8 Ekim 1955'te orduevinde düzenlenmiştir. Geceye Prof. Dr. Suut Kemal Yetkin, Prof. Dr. Selahattin Batu, Halide Nusret Zorlutuna, Cahit Külebi, Haldun Taner, Bekir Sıtkı Erdoğan, Arif Nihat Asya ve Gülten Akın gibi ünlü isimler katılmıştır. Yoğun bir ilgiye mazhar olan sanatçılar şehrin eski eserlerini ve mesirelik yerlerini gezmiştir. Konya'dan oldukça memnun ayrılan sanatçılar adına Kemal Yetkin: *"Konya artık bizim şehrimiz olmuştur...Konya dün olduğu gibi bugünde Türkiye'nin sanat ve kültür merkezidir."* demiştir[1400].

Gazeteciler Cemiyeti tarafından düzenlenen üçüncü sanat gecesi 8 Nisan 1956'da orduevinde düzenlenmiştir. Geceye Behçet Kemal Çağlar, Muvaffak Sami Onat ve İsmet Gönülal da katılmıştır. Sanatçıların şiire dair konuşmaları ve kitap eleştirileri ilgiyle takip edilmiştir. Programda Konyalı şairler; M. Nedim Güntel, Feyzi Halıcı, A. Rıdvan Bülbül, Kemal Or, Suat Abanazır, Oğuz Tansel ve Necdet Sözer de kendi şiirlerini okumuştur[1401].

Geleneksel hâle gelen sanat gecelerinin dördüncüsü 22 Mart 1957'de Gazeteciler Cemiyeti ile Ankara Devlet Tiyatrosu sanatçıları tarafından birlikte hazırlanmıştır. Roket Lokantası'nda düzenlenen gecenin ilk bölümünde Nedim Güntel, Mehmet Önder, Feyzi Halıcı, İsmet Gönülal, Suat Abanazır gibi Konyalı isimler şiirlerini okumuştur. İkinci bölümde ise Suat Taşer, Haluk Kurdoğlu, Semih Sergen, Ziya Demirel, Yıldırım Önal, Meral Gözender, Handan Uran, Gülşen Ergüden gibi tiyatro sanatçıları şiirler seslendirmiştir. Konya milletvekillerinin de katılımıyla çok güzel geçen sanat gecesi Karaman, Ereğli ve Akşehir'de de düzenlenmiştir[1402]. Aynı yıl Konya Fikir ve Sanat Derneği de Konya şeker fabrikasında büyük bir sanat ve edebiyat gecesi tertiplemiştir. Geceye M. Sami Onat, Bekir Sıtkı Erdoğan, Ümit Yaşar Oğuzcan, Fikret Baha Berke, İsmet Gönülal, Feyzi

---

[1399] Halide Nusret Zorlutuna, "Konya'da Bir Şiir Gecesi", *Yeni Meram*, 1 Eylül 1954, S: 1446, s. 2.
[1400] *Yeni Konya*, 10 Ekim 1955, S: 2270, s. 1.
[1401] Hınçer, "Behçet Kemal Çağlar Konya'ya Gelirken", *Yeni Konya*, 6 Nisan 1956, S: 2451, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Nisan 1956, S: 2453, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Nisan 1956, S: 2454, s. 1.
[1402] *Yeni Konya*, 24 Mart 1957, S: 2790, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Mart 1957, S: 2796, s. 1.

Halıcı, Ayten Günaydın, Necla Aysan gibi sanatçılar katılmıştır. Gecede Vali Keleşoğlu ve Konya milletvekilleri de hazır bulunmuştur[1403]. Sanat gecelerine gösterilen ilgi Konya aydınlarının içten gelen kökleri millî duygu ve geleneklere dayanan sanat çalışmalarına susadığının bir kanıtıdır[1404].

D. Halk Oyunları

Geleneksel olarak Konya'da halk oyunları DP Dönemi'nde de çok yaygın olup neredeyse her ilçede halk oyunları topluluğu bulunmaktadır. Bu dönemde düzenlenen müsabakalarda ilçelerden gelen topluluklar kıyasıya mücadele etmiş ve bu müsabakalar ilgiyle izlenmiştir. 21 Ağustos 1954'te Dede Bahçesi'nde yapılan halkoyunları müsabakasında Bozkır, Ilgın, Akşehir, Karaman, Ereğli, Çumra ve Konya ekipleri karşılaşmıştır[1405]. 1955'te Halk Oyunları Yaşatma ve Yayma Kuruluşu'nun düzenlediği Türkiye halk oyunları müsabakaları İstanbul'da Açık Hava Tiyatrosu'nda gerçekleşmiştir. İstanbul'a gidecek ekibi belirlemek için 19 Mayıs Stadyumu'nda yaklaşık 2.500 seyirci önünde yapılan müsabakaya Akşehir, Ilgın, Konya ve İsmil ekipleri katılmıştır. Müsabakayı kazanan Akşehir ekibi, Konya ekibiyle birlikte İstanbul'daki müsabakaya gitme hakkı elde etmiştir[1406]. Türkiye halk oyunları müsabakasında kaşık oyunu ve çiftetelli oynayacak olan Konya ekibi 4 kadın oyuncu ve 8 kişilik saz ekibinden oluşmuştur[1407].

Özetle DP Dönemi'nde Konya, ülkenin sanat merkezlerinden birisi olmayı amaçlamıştır. Bu nedenle şehirdeki sanatsal etkinliklere büyük ilgi gösterilmiş, sanatçı ve sanatseverlerin gayretleriyle sanat geceleri düzenlenmiştir. Ayrıca Konya'ya dönemin ünlü sanatçıları ile edebiyat dünyasının önemli isimleri gelmiştir.

III. Müze

DP iktidarında Konya'ya dört yeni müze kazandırılmış ve böylece şehir, beş müzeye sahip olmuştur. Kente kazandırılan yeni müzeler törenle açılmış ve başta vali olmak üzere daire amirleri de törenlerde hazır bulunmuştur[1408].

[1403] *Yeni Konya*, 21 Ağustos 1957, S: 2930, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Ağustos 1957, S: 2935, s. 1.
[1404] *Çağrı*, Ekim 1957, S: 1, s. 1.
[1405] *Yeni Konya*, 18 Ağustos 1954, S: 1854, s. 1.
[1406] *Yeni Meram*, 15 Ağustos 1955, S: 1784, s. 1; *Cumhuriyet*, 1 Eylül 1955, S: 11167, s. 1.
[1407] Hınçer, "Halk Oyunları Bayramı Dolayısıyle", *Yeni Konya*, 28 Ağustos 1955, S: 2227, s. 2.
[1408] *Yeni Meram*, 8 Ekim 1956, S: 2199, s. 1.

Konya'da ilk müze Vali Avlonyalı Ferid Paşa tarafından 1899 yılında Müze-i Hümayun'un Konya şubesi olarak Sultani'nin bir odasında açılmıştır. İldeki klasik ve İslami dönemlere ait eserler toplanarak bu müzede sergilenmiştir. 1916'da Konya Türk Ocağı'ndaki etnografik eşyalarla birleştirilerek "*Konya Âsâr-ı Atîka Müzesi*"[1409] adı altında düzenlenen bu müze Cumhuriyetin ilanından sonra 2 Mart 1927'de törenle açılan "*Mevlâna Müzesi*"ne nakledildi[1410].

Mevlâna Müzesi avlusunda sergilenen klasik devirlere ait taş eserlerle birlikte arkeolojik buluntular 1953 yılı mart ayında İplikçi Camisi'nde "*Konya Müzesi Klasik Eserler Şubesi*" adı altında faaliyete geçirilmiştir. Böylece Konya Müzesi eserleri İslami dönem ve İslam öncesi dönem olarak iki kısma ayrılmıştır. 1954'te Millî Eğitim Bakanlığının isteği doğrultusunda Mevlâna Müzesi'nde bir arşiv odası ile araştırmacılar için okuma ve çalışma odaları düzenlenmiştir[1411]. Aynı yıl Mevlâna'nın torunlarından Hulki Âmil Keymen, müzeye babası Âmil Çelebi'ye ait bir sikke ve yüz senelik bir ney hediye etmiştir[1412].

17 Aralık 1955'te Karatay Medresesi "*Konya Müzesi Çini Eserler Şubesi*" olarak düzenlenmiştir. Bunun yanında Klasik Eserler Şubesi'ne açık hava müzesi eklenmiştir[1413]. Ayrıca şehirdeki müzeler için ilçelerden 178 adet eser, 64 adet kitap, 271 adet altın, gümüş ve bakır sikke toplanmıştır[1414]. Aynı yıl Halk Bankası Müdürü Cemil Büyükaksoy tarafından Mevlâna Müzesi'ne tarihî niteliği olan ve yedi neyden oluşan bir koleksiyon hediye edilmiştir. Neylerin içerisinde Sultan II. Selim'in tanınmış neyzeni Salim'e ait mansur sınıfından bir ney de bulunmaktadır[1415]. Aynı zamanda Eskişehir'in Sivrihisar ilçesinde bulunan Nasreddin Hoca'nın kızı Fatma Hatun'a ait bir mezar taşı Millî Eğitim Bakanlığı tarafından Konya Müzesi'ne gönderilmiştir[1416].

[1409] Konya Âsâr-ı Atîka Müzesi'nin kuruluşu için bk. Hüseyin Muşmal, *Osmanlı Devleti'nin Eski Eser Politikası*, Kömen Yayınları, Konya 2009, s. 84-93.
[1410] Önder, "Konya Müzeciliğinin", s. 1-2; Önder, *Konya Rehberi*, s. 97.
[1411] Önder, "Konya Müzeciliği", *Yeni Konya*, 6 Ekim 1956, S. 2625, s. 2.
[1412] *Yeni Meram*, 5 Aralık 1954, S: 1538, s.1.
[1413] Önder, "Konya Müzeciliğinin", s. 1-2.
[1414] *Ayın Tarihi*, Ocak 1957, s. 2; *Yeni Konya*, 2 Ocak 1956, S: 2359, s. 1-2.
[1415] *Yeni Meram*, 11 Ağustos 1955, S: 1780, s. 1.
[1416] Mezar taşı hicri 726 tarihini taşımaktadır. *Yeni Meram*, 19 Ağustos 1955, S: 1788, s. 1.

1956 yılında İnce Minare Medresesi'nde "*Konya Müzesi Selçuklu Devri Taş ve Ahşap Eserleri Şubesi*" de açılmış ve Sırçalı Medrese'de Osmanlı mezar taşları sergilenmiştir. Ayrıca Mevlâna Müzesi'nde Matbah Eşyaları bölümü, Osmanlı Kitabeleri bölümü, Türk Halıları ve Kumaşları bölümü de hazırlanmıştır[1417]. Aynı yıl Konya Müzesi kıymetli bir eser daha kazanmıştır. Mesnevi'nin eski nüshalarından biri 10.000 TL'ye İş Bankası tarafından satın alınmıştır. Bu nüsha Mevlâna'nın vefatından 15 yıl sonra, yani 1288 senesinde yazılmış olup en eski ikinci nüshadır[1418].

İzzet Koyunoğlu Müzesi de 1956 yılında tahakkuk safhasına girmiştir. Vali Keleşoğlu ile birlikte Belediye Başkanı Tahralı, Koyunoğlu'nun evini ziyaret ederek eserleri yakından incelemiştir[1419]. İzzet Koyunoğlu'nun kendi çabaları sonucunda hayatı boyunca topladığı eserler sadece Türk araştırmacıları için değil aynı zamanda Batılı oryantalistler için de büyük önem taşımaktadır[1420]. Nitekim bu müze hakkında ABD'de bir yayın yapılmıştır[1421]. Müzede İslamiyet öncesi dönemlere ait eserler arasında özellikle Klasik Çağ eserleri önemli bir yer tutmaktadır. Müzenin orijinal bir tarafı da Konya ve çevresine ait etnografik eşyalardan özellikle giyim ve el işlerinin tespit edilerek derlenmiş olmasıdır[1422]. Yaklaşık 1.000 yıl öncesine tarihlenen dünyanın en küçük paraları 1958'de bu müzede sergilenmiştir. Bakır olan paraların bir tarafında çiçek şekilleri diğer tarafında ise mühür bulunmaktadır[1423].

1958 yılında Konya'da bir bölge müzesi kurulması gündeme gelmiş ve bu müzenin Sahip Ata çevresinde Larende Caddesi üzerinde bulunan hazine arsası üzerinde kurulması planlanmıştır. Bölge müzesi, Türkiye'nin en büyük müzelerinden biri olacak ve buraya İplikçi Camisi'ndeki Klasik Eserler Müzesi taşınacaktır[1424].

[1417] Önder, "Konya Müzeciliğinin", s. 1-2.
[1418] Bu nüsha eski Millî Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel'in çabalarıyla aldırılmıştır. *Yeni Konya*, 14 Mart 1956, S: 2430, s. 1.
[1419] *Yeni Konya*, 16 Ocak 1956, S: 2373, s. 1.
[1420] Kişmir, "İzzet Koyunoğluyla Birkaç Saat", *Yeni Konya*, 29 Nisan 1951, S: 680, s. 2; *Yeni Konya*, 14 Mayıs 1958, S: 3166, s. 1.
[1421] *Yeni Konya*, 25 Ocak 1959, S: 4017, s. 1.
[1422] Önder, *Konya Rehberi*, s. 114.
[1423] *Yeni Konya*, 11 Ocak 1958, S: 3052, s. 1.
[1424] *Yeni Konya*, 8 Mayıs 1958, S: 3160, s. 1.

1959'da Konya müzelerinin bakım ve onarımı için 10.186 TL ödenek gönderilmiştir[1425].

Sonuçta 1950-1960 yılları arasında DP programı doğrultusunda yeni müzeler kurulan Konya, müzeler şehri olma yolunda hızla ilerlemiştir[1426]. Aynı zamanda ilçelerden toplanan eserlerle müzelerin içeriği zenginleştirilmiştir.

IV. Eski Eserler

Tarih boyunca önemli bir merkez olan Konya, eski eserler yönünden de zengin bir kenttir. Ancak 1950 yılında Konya genelindeki eski eserler perişan bir hâlde olup pek çoğu yıkılma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Nitekim İnce Minare "*merkeplerin hanı*", Sahip Ata ise "*tavukların kümesi*" hâlindedir. Bunun yanında Karatay Medresesi'nin yıkılması an meselesi olup Abdülmümin Mescidi'nin kubbesi ve temelleri harap durumdadır[1427]. Ayrıca Eşrefoğlu Camisi ve Türbesi ile Ilgın'daki kervansarayın durumları hiç de iyi değildir[1428]. Basında bu durumun sürekli işlenmesi üzerine Konya Valiliği eski eserlerin durumu hakkında Vakıflar İl Müdürlüğü'ne soruşturma açmıştır[1429].

DP Dönemi'nde bu durum değişerek Konya'daki eski eserler onarılmaya başlanacaktır. İlk etapta Karatay Medresesi, İnce Minare ve Sahip Ata Camisi onarımları için 70.000 TL ödenek ayrılmıştır[1430]. Bunun yanında şehirdeki eski eserlerin onarımı için 1952'de 60.000 TL[1431], 1953 ise 40.000 TL[1432], 1955'te ise 60.000 TL ödenek tahsis edilmiştir[1433]. Eski eserlerin onarılmasında Konya Belediyesi'nin faaliyetleri takdire şayan olup 1954'te Millî Eğitim Bakanı Celal Yardımcı, bu konuda belediyeye özellikle teşekkür etmiştir[1434]. 1955 yılında Karatay

---

[1425] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 19 Şubat 1960, s. 236.
[1426] DP Dönemi'nde Konya Müzesi denilince ilk akla gelen isim Müze Müdürü Mehmet Önder'dir. Onun elinde Konya eski eserleri unutulmaktan kurtulmuştur. Araz, "Müzeler Şehri: Konya!..", *Yeni Meram*, 14 Haziran 1955, S: 1723, s. 2.
[1427] *Yeni Konya*, 11 Temmuz 1950, S: 398, s. 2; *Yeni Konya*, 28 Ağustos 1950, S: 443, s. 2; *Yeni Konya*, 29 Ağustos 1950, S: 444, s. 1.
[1428] Tekmen, "Konya'dan Beyşehire", *Yeni Konya*, 26 Aralık 1950, S: 558, s. 1-2; *Yeni Konya*, 10 Ağustos 1951, S: 780, s. 1.
[1429] *Yeni Konya*, 31 Ağustos 1950, S: 446, s. 1; *Mengene*, 19 Nisan 1952, S: 2, s. 1.
[1430] *Yeni Konya*, 19 Mart 1951, S: 639, s. 1-2; *Yeni Meram*, 1 Eylül 1951, S: 361, s. 1.
[1431] *Yeni Meram*, 29 Nisan 1952, S: 629, s. 1.
[1432] *Yeni Meram*, 5 Temmuz 1953, S: 1046, s. 1.
[1433] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 5, 18 Aralık 1955, s. 239.
[1434] *Yeni Meram*, 1 Kasım 1954, S: 1504, s. 1.

Medresesi ve İnce Minare'ye Eski Eserleri Sevenler Derneği'nin yardımlarıyla su getirilmiştir. Bunun yanında eserlerin etrafındaki molozlar temizlenerek bu alanlar park ve bahçe hâline getirilmiştir[1435]. DP iktidarında eski eserlerin yıkılması olayları da artmıştır. Bu nedenle 1959'da MEB, valiliklere yolladığı tamimde ata yadigârı abidelerle tarihî eserlerin kesinlikle yıktırılmaması emrini vermiştir[1436].

A. Restorasyon Çalışmaları

DP Dönemi'nde cami, müze, külliye, medrese, türbe, köprü, han ve hamam gibi şehrin kimliğini yansıtan eski eserler onarılmıştır. Ayrıca arkeolojik kazılar yapılmış ve önemli buluntular ortaya çıkarılmıştır.

1. Cami Restorasyonu

Konya'nın önemli eserlerinden olan Alâeddin Camisi, CHP Dönemi'nde vakıf binası olarak MEB'e tahsis edilmiştir. Alâeddin Camisi'nin bu statüsü bakanlığın isteğiyle 26 Mayıs 1951'de sona erdi[1437]. Böylece Vakıflar Genel Müdürlüğüne devredilen ve yıllardır depo olarak kullanılan caminin ibadete açılması için çalışmalara başlandı. Yaklaşık 20 yıldır kapalı olan caminin ibadete açılmasını isteyen vatandaşlar da yüzlerce dilekçe ile Vakıflar İl Müdürlüğüne başvuruda bulundu[1438].

Caminin onarımına 1952 yılında başlanmış ve ilk etapta onarım için 10.000 TL tahsis edilmiştir[1439]. Aynı yıl caminin zemin inşası için 10.000 TL daha ödenek ayrılmıştır[1440]. 1953'te çatısı tamir edilmeye başlanan caminin tavanındaki çürük kısımlar tamamen sökülmüş ve tavan inşasına başlanmıştır[1441]. 1954'te cami dış duvarları ile içerideki kemerler ve direk kaidelerinin onarım işleri için 14.333 TL'lik

---

[1435] *Yeni Meram*, 13 Mayıs 1955, S: 1694, s. 1.
[1436] *Yeni Konya*, 22 Eylül 1959, S: 3618, s. 1.
[1437] *BCA*, f.030.18.01.02., y.125.39.1.
[1438] *Yeni Konya*, 13 Mart 1951, S: 634, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Mayıs 1951, S: 711, s. 1.
[1439] *Yeni Meram*, 15 Ocak 1952, S: 492, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Mart 1952, S: 599. s. 2; *Yeni Meram*, 14 Nisan 1952, S: 614, s. 1.
[1440] *Yeni Meram*, 26 Temmuz 1952, S: 702, s. 2; *Yeni Meram*, 7 Ağustos 1952, S: 714, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Ağustos 1952, S: 727, s. 1.
[1441] *Yeni Meram*, 8 Ağustos 1953, S: 1079, s. 1.

ihale gerçekleştirmiştir. Böylece 1954 yılına kadar Alâeddin Camisi'nin onarımı için toplamda 50.000 TL sarf edilmiştir[1442].

Nihayet 17 Eylül 1954 Cuma günü ibadete açılan camide mevlit okunmuş ve binlerce vatandaş cuma namazı kılmıştır. Ancak caminin restorasyonu henüz tamamlanmamıştır[1443]. Caminin abanoz minberinin kaybolan iki motifi 1955'te Erkek Sanat Enstitüsü'nde aslına uygun olarak yaptırılmıştır. Aynı yıl Konya Müze Müdürlüğü tarafından cami avlusundaki Selçuklu Sultanları Türbesi tanzim edilerek ziyarete açılmıştır. Düzenleme çalışmaları esnasında türbenin taş duvarları arasında bulunan bir sandıkta altın işlemeli atlas ve kadife bohçalar, işlemeli sedef bir çekmece, altın çerçeveli kristal bir fanus ve içinde Sakal-ı Şerif ile Selçuklular Dönemi'ne ait Kur'an-ı Kerimler bulunarak koruma altına alınmıştır[1444].

1958 yılında caminin onarımı için 500.000 TL ödenek ayrılmıştır. Bu ödenekle caminin toprak damı aktarılacak ve caminin eksiklikleri giderilecektir. Bunun yanında vatandaşlar tarafından camiye 200.000 TL harcanarak 2.400 m^2 halı döşenmiş, lambalar takılmış ve bir de şadırvan yaptırılmıştır. Ancak aynı yıl caminin kuzey duvarında 20 m boyunda ve 20 cm genişliğinde bir çatlama meydana gelmiştir. Yapılan incelemeler sonucunda caminin ihata duvarının yıkılarak yeniden yapılmasına karar verilmiştir. Ancak bu iş cami temelinin kayması yüzünden büyük tehlike oluşturmaktadır. Bu nedenle onarım işi Vakıflar Genel Müdürlüğü nezaretinde gerçekleştirilecektir[1445].

1959 yılında caminin çatlak duvarında çalışmalar başlamıştır. Duvar için temel hafriyat 3 m'ye kadar indirilse de toprağın çürük olduğu görülmüş ve bu nedenle temele beton dökülmesi kararlaştırılmıştır[1446]. DP Dönemi boyunca restorasyon

---

[1442] *Yeni Meram*, 8 Mayıs 1954, S: 1344, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Mayıs 1954, S: 1347, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Ağustos 1954, S: 1420, s. 1.
[1443] *Yeni Meram*, 18 Eylül 1954, S: 1461, s. 1.
[1444] *Yeni Meram*, 6 Nisan 1955, S: 1657, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Haziran 1955, S: 1723, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Haziran 1955, S: 1734, s. 1.
[1445] *Yeni Konya*, 18 Mart 1958, S: 3115, s. 1; *Yeni Konya*, 16 Aralık 1958, S: 3377, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Aralık 1958, S: 3392, s. 1.
[1446] *Yeni Konya*, 2 Ocak 1959, S: 3394, s. 2; *Yeni Konya*, 10 Ağustos 1959, S: 3576, s. 1.

çalışmaları devam edilen Alâeddin Camisi'nin 1960'ta esaslı bir şekilde onarılması için tahminen 5.000.000 TL harcanması gerektiği belirtilmiştir[1447].

Anadolu Selçuklu Dönemi eserlerinden bir diğeri Tahir ile Zühre Mescidi olup bu mescidin onarım işini, 1957'de Müze Müdürlüğü ile Su İşleri Müdürlüğü üstlenmiştir[1448]. Yine bu döneme ait İplikçi Camisi, DP iktidarında Klasik Eserler Müzesi olarak hizmet vermiştir. Caminin içindeki eserlerin, Sahip Ata Külliyesi yanında inşa edilecek yeni müzeye taşınması kararlaştırıldığından 1960'ta Müze Müdürlüğü, İl Müftülüğü ve Vakıflar Müdürlüğü arasında devir teslim töreni yapılmıştır. Nihayet yoğun kalabalık eşliğinde 25 Mart 1960 Cuma günü ibadete açılan cami için düzenlenen törende Vali Keleşoğlu ile milletvekilleri de hazır bulunmuştur[1449].

DP iktidarında Osmanlı Dönemi eserlerinden Şerafeddin Camisi'nin harap olmuş pencereleri tamir edilerek boyanmıştır[1450]. Ardından Aziziye ve Selimiye camilerinin pencere camları değiştirilmiş ve diğer onarımlarının yapılmasına devam edilmiştir[1451]. 1953'te kurşunları yenilenen Şerafeddin Camisi için 60.000 TL sarf edilmiş[1452] ve 1957 yılında cami avlusuna taş döşenmiştir[1453]. Ayrıca Piri Mehmet Paşa ve Piri Hüseyin camileri de 1951 ve 1952 yıllarında onarım görmüştür[1454]. 1954 yılına kadar Piri Mehmet Paşa Camisi'ne 60.000 TL sarf edilmiştir[1455]. Bunun yanında 1957'de Piri Mehmet Paşa ve Piri Hüseyin camileri onarımı için 29.000 TL tutarında harcama yapılmıştır[1456].

2. Müze, Külliye ve Medrese Restorasyonu

Konya için büyük bir öneme sahip olan Mevlâna Müzesi, DP Dönemi'nde onarım görmüştür. Demokratlar iktidara geldiğinde kamuoyunda Mevlâna

[1447] *Yeni Konya*, 13 Ocak 1960, S: 3732, s. 1.
[1448] *Yeni Konya*, 9 Mayıs 1957, S: 2833, s. 1.
[1449] *Yeni Konya*, 6 Şubat 1960, S: 3756, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Mart 1960, S: 3787, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Mart 1960, S: 3805, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Mart 1960, S: 3807, s. 1.
[1450] *Yeni Konya*, 14 Kasım 1950, S: 506, s. 3.
[1451] *Yeni Konya*, 14 Nisan 1951, S: 665, s. 1.
[1452] *Yeni Meram*, 12 Ağustos 1952, S: 719, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Ağustos 1953, S: 1076, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Mayıs 1954, S: 1344, s. 1.
[1453] *Yeni Konya*, 11 Ocak 1957, S: 2720, s. 1.
[1454] *Yeni Konya*, 1 Mart 1960, S: 3780, s. 1.
[1455] *Yeni Meram*, 8 Mayıs 1954, S: 1344, s. 1.
[1456] *Yeni Konya*, 11 Ocak 1957, S: 2720, s. 1.

Türbesi'ndeki tarihî çini renginin mavi mi yoksa yeşil mi olduğu tartışılmaktaydı. Bu tartışmayı Müze Asistanı Mehmet Önder başlatmış ve türbenin eski renginin yeşil olduğunu söylemiştir. Konya Müze Müdürü M. Zeki Oral ise Selçuk çinileri hakkında yazılmış kitaplar ve Selçuk abidelerini örnek göstererek türbenin mavi renk olduğunu iddia etmiştir[1457].

Oral'a göre Mevlâna Türbesi'nin Osmanlı Devleti zamanında yapılan onarımlarında, Sultan Reşat zamanı hariç, mavi renk çini kullanılmıştır. Ayrıca daha yeşil çini yokken bile buraya "*kubbe-i hadra*" denmiştir. Önder'e göre ise kubbe eğer mavi olsaydı, kubbe-i hadra değil "*kubbe-i zerka*" denilirdi. Osmanlı devri ilk çinilerinde olduğu gibi Selçuklular devrinde de yeşil renk vardı[1458]. Nihayet arşiv belgesine göre kubbenin çinilerinin tarih boyunca yeşil olduğu anlaşılmıştır. Kubbenin yeşil olduğuna dair başbakanlık arşiv belgesi Muzaffer Erdoğan tarafından bulunmuştur. Vesika, kubbe-i hadranın 1817'deki tamirine ait olup II. Mahmut Dönemi'ne denk gelmiştir[1459].

DP Dönemi'nde ilk olarak müze avlusunun onarılmasına başlanmış[1460] ve onarım işi için 6.000 TL ödenek gönderilmiştir[1461]. Bunun yanında 1957'de yeşil kubbe çinilerinin tamiri için 50.000 TL'lik ödenek ayrılmıştır. Yeşil çinilerle süslenecek kubbenin tamiratı için 4 kişiden oluşan bir heyet görevlendirilmiştir. 1949'da tamamen mavi renk Kütahya çinileriyle tamir edilen kubbenin bu dönemde açık yeşil çinilerle süslenerek asıl rengine döndürülmesi kararlaştırılmıştır[1462]. Ancak 1954'e gelindiğinde bu işe hâlâ başlanmamıştır. Nitekim Mevlâna'nın torunlarından Dr. Hulki Âmil Keymen, müzenin onarıma ihtiyacı olduğunu belirterek özellikle yeşil kubbenin çinilerinin yenilenmesi gerektiğini vurgulamıştır[1463]. 1958'de

[1457] *Yeni Konya*, 21 Ekim 1950, S: 493, s. 2.
[1458] *Yeni Konya*, 29 Ekim 1950, S: 500, s. 2; *Yeni Konya*, 30 Ekim 1950, S: 501, s. 2; *Yeni Konya*, 1 Kasım 1950, S: 503, s. 1-2.
[1459] Önder, "Tarihi Tetkikler", *Yeni Konya*, 29 Temmuz 1951, S: 768, s. 2; *Yeni Konya*, 28 Temmuz 1951, S: 767, s. 1.
[1460] *Yeni Meram*, 26 Ağustos 1952, S: 732, s. 1.
[1461] *Yeni Meram*, 10 Haziran 1953, S: 1023, s. 1.
[1462] *Yeni Konya*, 27 Şubat 1957, S: 2766, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Nisan 1957, S: 2810, s. 1.
[1463] Keymen, "Yeşil Kubbe ve Mevlâna Müzesi", *Yeni Meram*, 21 Ekim 1954, S: 1493, s. 1-2.

müzenin güney ve batı cephelerindeki ihata duvarları, eski eserler tamiri ustası Kayserili Ahmet Usta'ya ihale edilmiştir[1464].

DP iktidara geldiğinde metruk bir hâlde olan Karatay Medresesi'nin sadece cümle kapısı ile kubbe kısmı ayakta kalmıştır[1465]. Restorasyonuna 1952'de başlanan medrese, 1955'te Konya Müzesi'ne dâhil edilmiştir[1466]. Ancak 1959'da Karatay Medresesi'nin yeniden restore edilmesine karar verilmiştir[1467].

Anadolu Selçuklu Dönemi eserlerinden olan Sırçalı Medrese'nin kubbesindeki çatlaklar 1958'de endişe verici bir hâl almıştır. Mahalle sakinleri medreseyi onarmak istese de buna izin verilmemiştir[1468]. Medrese 1957'de 25.000 TL keşifle eski eserler tamiri ustası Kayserili Salih Usta'ya ihale edilmiştir[1469]. Ancak medresenin yeniden onarılması için 1959 yılında yeniden ihaleye çıkılmıştır[1470]. Aynı dönemden kalan İnce Minare Medresesi'nin de en gösterişli yeri olan kapısı harap hâlde bulunuyordu. Bunun yanında binanın içi tamamen tozla kaplıydı[1471]. Restorasyon çalışmalarına hemen başlanan İnce Minare, 1956'da Konya Müzesi'ne dâhil edilmiştir[1472]. Ancak İnce Minare'nin de 1959 yılında esaslı bir şekilde onarılmasına karar verilmiştir[1473].

CHP Dönemi'nde MEB'e tahsis edilen vakıf binalarından bir diğeri Sahip Ata Külliyesi olup binanın bu statüsü bakanlığın isteği üzerine 7 Mart 1951'de sona ermiştir[1474]. Son derece bakımsız bir hâlde olan külliyenin onarımına 1950'de başlanmış[1475] ve külliye 1951 yılında cami olarak yeniden ibadete açılmıştır[1476].

3. Türbe, Han, Hamam ve Köprü Restorasyonu

1955-1958 yılları arasında Eski Eserleri Sevenler Derneği ile Konya Müze Müdürlüğü tarafından Ebu İshak Kazeruni Türbesi ve Meydari Ahmet Bey

---

[1464] Bu iş için 75.000 TL ödenek ayrılmıştır. *Yeni Konya*, 11 Eylül 1957, S: 3282, s. 1.
[1465] *Yeni Konya*, 24 Haziran 1950, S: 381, s. 3.
[1466] *Yeni Meram*, 26 Ağustos 1952, S: 732, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Kasım 1954, S: 1505, s. 2; *Yeni Meram*, 18 Aralık 1955, S: 1910, s. 1.
[1467] *Yeni Konya*, 26 Ocak 1959, S: 4018, s. 1.
[1468] *Yeni Konya*, 3 Aralık 1958, S: 3364, s. 1.
[1469] *Yeni Konya*, 11 Eylül 1957, S: 3282, s. 1.
[1470] *Yeni Konya*, 22 Ocak 1959, S: 4014, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Temmuz 1959, S: 3543, s. 1.
[1471] *Yeni Konya*, 18 Haziran 1950, S: 375, s. 3.
[1472] *Yeni Meram*, 26 Ağustos 1952, S: 732, s. 1; Önder, "Konya Müzeciliğinin", s. 1-2.
[1473] *Yeni Konya*, 26 Ocak 1959, S: 4018, s. 1.
[1474] *BCA*, f.030.18.01.02., y.125.18.16.
[1475] *Yeni Konya*, 19 Haziran 1950, 376, s. 3.
[1476] *Yeni Konya*, 24 Mayıs 1951, S: 705, s. 1.

Mescidinde restorasyon çalışmaları yapılmıştır[1477]. Tavus Baba Türbesi'nin onarımına 1958'de başlanmıştır. 10.000 TL tutarındaki onarım bedeli Foto Şükrü tarafından karşılanacaktır[1478]. 1959'da ise Anıtlar Derneği tarafından Şeyh Osman Rumi Türbesi restore edilmiştir[1479].

DP iktidara geldiğinde diğer eski eserler gibi Horozluhan da bakımsız ve perişan bir hâldedir[1480]. Onarım işleri hemen başlayan handa çalışmalar aralıklarla sürmüştür. 1957'de onarım için 30.000 TL ödenek ayrılmış, 1958 ve 1959 yıllarında da restorasyon işleri devam etmiştir[1481].

DP Dönemi'nde tarihî Sultan Hamamı'nın tamiri için 100.000 TL ödenek gönderilmiş ve 1957'de birinci kısım inşaatı tamamlanmıştır[1482]. 1959'da 384.000 TL daha ödenek ayrılan hamamın onarım işi ihale edilmiş ve bu iş 1960 yılında da sürmüştür[1483]. Daha onarımına başlanmayan Türbe Hamamı 1956'da şiddetli fırtına nedeniyle yıkılmıştır[1484]. Fen tetkik heyetince kapattırılan Ahmet Efendi Hamamı ise 1959'da restore edilmiştir[1485]. Ayrıca Meram Köprüsü de 1955'te Konya Belediyesi tarafından onarılmıştır[1486].

4. İlçelerdeki Restorasyon İşleri

DP iktidarında ilçelerdeki eski eserlerin bir kısmı da onarım görmüştür. Beyşehir'de Eşrefoğlu Camisi'nin onarımı için 1952'de 15.000 TL ödenek gönderilmiştir[1487]. 1953'te cami kapısının takviye edilmesi işi ihaleye çıkarılmış[1488] ve 1957'de kapısı kurtarılan camiye 100.000 TL tutarında onarım işi yapılmıştır[1489].

[1477] *Yeni Meram*, 29 Eylül 1955, S: 1830, s. 2; *Yeni Konya*, 20 Eylül 1958, S: 3291, s. 1.
[1478] *Yeni Konya*, 23 Aralık 1958, S: 3384, s. 1.
[1479] *Yeni Konya*, 9 Ocak 1959, S: 4001, s. 1.
[1480] *Yeni Konya*, 12 Haziran 1951, S: 724, s. 1.
[1481] *Yeni Konya*, 27 Şubat 1957, S: 2766, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Temmuz 1958, S: 3238, s. 1; *Yeni Konya*, 16 Ocak 1959, S: 4008, s. 1.
[1482] *Yeni Meram*, 9 Kasım 1955, S: 1871, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Ocak 1957, S: 2720, s. 1.
[1483] *Yeni Konya*, 16 Haziran 1959, S: 3526, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Temmuz 1959, S: 3556, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Mayıs 1960, S: 3853, s. 1.
[1484] *Yeni Konya*, 10 Mart 1956, S: 2426, s. 1.
[1485] *Yeni Konya*, 13 Ağustos 1959, S: 3579, s. 1.
[1486] *Yeni Meram*, 18 Ağustos 1955, S: 1787, s. 1.
[1487] *Yeni Meram*,14 Nisan 1952, S: 614, s. 1.
[1488] *Yeni Meram*, 22 Aralık 1953, S: 1212, s. 1.
[1489] *BCA*, f.030.01., y.120.766.1; *Yeni Konya*, 8 Ağustos 1957, S: 2919, s. 1.

1958 yılında caminin esaslı bir biçimde restore edilmesi için 200.000 TL ödenek ayrılmıştır[1490].

1954 yılında Karaman'daki Mader-i Mevlâna Camisi onarımı 11.691 TL'ye, Dikbasan Camisi onarımı ise 13.272 TL'ye ihale edilmiştir[1491]. Arap Camisi'nin restorasyonuna ise 1958'de başlanmıştır[1492]. 1959'da Karaman'daki eski eserlerin restorasyonu için 1.500.000 TL ayrılmış ve ilk olarak Nefise Sultan ile İmaret camileri ele alınmıştır[1493]. Ayrıca DP Dönemi'nde Karaman'ın tarihî yeni hamamı için de 95.000 TL ödenek ayrılmıştır[1494].

DP Dönemi'nde Karapınar'daki Sultan Selim Camisi'nin tunçtan yapılma yılan başlı tarihî halkası çalınmıştır[1495]. 1959 yılında cami onarım işi 116.000 TL keşif bedeliyle ihaleye çıkmıştır[1496]. Ayrıca Taşkent Uzun Şeyh Camisi'nin onarımına 1954 yılında[1497] Ereğli Ulu Cami'sinin onarımına ise 1958 yılında başlanmıştır[1498].

B. Arkeolojik Kazılar ve Buluntular

DP Dönemi'nde Konya ve çevresinde arkeolojik kazılar da yapılmıştır. Gerek kazı çalışmalarında gerekse tesadüf olarak önemli buluntular ortaya çıkarılmıştır. 1950 yılında Müze Müdürü M. Zeki Oral tarafından keşfedilen Selçukluların Kubadabat şehri mahallinde kazılar yapılmış ve bulunan çini malzemesi Konya Müzesi'ne getirilmiştir[1499].

1951 yılında Ilgın Mahmuthisar köyü Abbashüyüğü mevkiinde Roma ve Abbasi dönemine ait mermer iki oda bulunmuştur. Bunların içinde 24 ayar altın bir sürmedanlık veya küpe ele geçirilmiştir[1500]. 1953'te Şerafeddin Camisi arkasında lağım kazan bir işçi ufak bir küp içinde altınlar bulmuştur[1501].

[1490] *Yeni Konya*, 7 Mayıs 1958, S: 3159, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Ağustos 1958, S: 3265, s. 1.
[1491] *Yeni Meram*, 12 Mayıs 1954, S: 1347, s. 1.
[1492] *Yeni Konya*, 23 Ekim 1958, S: 3324, s. 1.
[1493] *Yeni Konya*, 24 Ağustos 1959, S: 3590, s. 1.
[1494] *Yeni Konya*, 12 Ocak 1957, S: 2721, s. 1.
[1495] *Yeni Konya*, 23 Mayıs 1951, S: 704, s. 2.
[1496] *Yeni Konya*, 27 Haziran 1959, S: 3531, s. 1.
[1497] *Yeni Meram*, 5 Ağustos 1954, S: 1423, s. 1.
[1498] *Yeni Konya*, 23 Ekim 1958, S: 3324, s. 1.
[1499] *Yeni Konya*, 28 Kasım 1950, S: 530, s. 2.
[1500] *Yeni Konya*, 6 Haziran 1951, S: 718, s. 2.
[1501] İşçinin adı Hadimli Mehmet İbini olup altınların Bizans Dönemi'ne ait olduğu tahmin edilmiştir. *Yeni Meram*, 23 Eylül 1953, S: 1124, s. 1.

Ankara Üniversitesi'nden Prof. Dr. Halil Demircioğlu idaresinde 1953 yılında başlayan Karahöyük kazı çalışmalarına[1502] 1954 ve 1955 yıllarında da devam edilmiştir. 1954'teki kazı heyeti Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Prof. Dr. Sedat Alp ve Dr. Yusuf Baysal'dan oluşmuştur[1503]. 1955'te Prof. Dr. Sedat Alp idaresinde başlanan kazı çalışmaları ise 1958 yılına kadar aralıklarla sürmüştür[1504].

1953 yılında Alâeddin Tepesi'ni ağaçlandırma çalışmaları sırasında Selçuklu Sarayı'nın kalıntılarından 161 parça çini ele geçirilmiştir. Bu nedenle arkeolojik saha içine alınan alanda kazı işleri durdurulmuş ve Ankara'dan bir arkeoloji heyeti talep edilmiştir. Aynı yıl Konya'nın tarihî anahtarı da bulunmuştur. 5 kg ağırlığında 50 cm uzunluğundaki bu anahtar Selçuklulara ait olup Larende Caddesi'nde Hurdacı Ali Kılıç'ın dükkânında tesadüf edilmiştir. Anahtara 5.000 TL kıymet biçilmiştir[1505]. Bunun yanında Şerafeddin Camisi arkasında yapılan kazıda bir işçinin bulduğu altın paralar, Konya Müzesi tarafından incelenmiştir. Tam ayar olan altınlar 3,40 g ağırlığında ve piyasada 22,10 TL değerindedir. Örneğine rehberlerde rastlanılmayan altınların İtalyan dukalıklarına ait olduğu iddia edilmiştir[1506].

Roma Dönemi'ne ait 1.700 senelik kıymetli bir tarihî eser 1954'te bulunmuştur. Üzerinde işlenmiş boğa kabartma resmi olan taş, Hatıp bucağında bulunarak Klasik Eserler Müzesi'ne nakledilmiştir[1507]. Aynı yıl Karaman Dalıpınar mevkiinde Ali Semek adlı çiftçi tarlasındaki taşları temizlerken içi altın dolu 1 küp ve 2 bakraç bulmuştur[1508]. 1955'te Yağlıbayat köyündeki harabelerden iki mermer sütun Klasik Eserler Müzesi'ne nakledilmiştir[1509].

1957 yılında Konya'da MÖ 7. asra ait altın bir mühür bulunmuştur. Mührün Yunan imparatorunun kızına ait olduğu anlaşılmıştır. Bunun yanında Ereğli'de 20 cm boyunda ve mermerden yapılmış Asur kralına ait bir heykel ile Meram'a bağlı

[1502] *Yeni Meram*, 14 Ekim 1953, S: 1145, s. 1.
[1503] *Yeni Meram*, 9 Eylül 1954, S: 1453, s. 1.
[1504] *Yeni Meram*, 18 Ağustos 1955, S: 1787, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Ağustos 1957, S: 2918, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Temmuz 1958, S: 3220, s. 1.
[1505] *Yeni Meram*, 3 Ocak 1953, S: 856, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Şubat 1953, S: 907, s. 1.
[1506] *Yeni Meram*, 22 Eylül 1953, S: 1126, s. 1.
[1507] Taşı, Avukat Naim Gilisralıoğlu görmüştür. *Yeni Meram*, 10 Haziran 1954, S: 1368, s. 1.
[1508] *Yeni Meram*, 7 Nisan 1954, S: 1318, s. 1.
[1509] *Yeni Meram*, 20 Mayıs 1955, S: 1701, s. 1.

Alavardı'da içine birkaç insanın sığabileceği büyüklükte 1.400 yıllık bir küp bulunmuştur[1510].

1958 yılında 1.300 yıl öncesine ait bir Bizans sarayı tespit edilmiştir. Lisenin karşısındaki Bahçeli Evler Kooperatifi inşaat arsalarının temel hafriyatı sırasında fark edilen saraya ait mozaikler Konya Müzesi'ne nakledilmiştir. Aynı yıl Beyşehir yolunda tarihî bir mezar bulunmuştur. Mezar, 3 m boyunda ve 2 m eninde beyaz bir mermer içine oyulmuştur. Kral ailesine ait olduğu düşünülen mezarı, Yunuslar köyü yakınlarında tarlada çalışan iki kardeş görmüştür. Lahitin kenarları 30 cm kalınlığında olup yüksekliği 1 m civarındadır. Mezarın içinde biri büyük diğeri küçük iki insan kafatası ile iskelet parçaları bulunmuştur. Roma Dönemi'ne ait olduğu anlaşılan 1.800 yıllık mezar, Konya'ya getirilerek Klasik Eserler Müzesi'ne konmuştur[1511]. Ayrıca 1959'da Derbent yakınlarında Zühtü Duman tarafından bulunan altınların Roma Kralı Tiberyüs'e ait olduğu iddia edilmiştir[1512].

Özetle DP iktidarında yıllardır ihmal edilen ve bu nedenle bakımsız durumda olan eski eserlerin onarım işine başlanmıştır. Bu dönemdeki restorasyon çalışmaları eserlerin kötü durumlarına son vermiş olsa da sorun tamamıyla ortadan kaldırılamamıştır. Bunun yanında arkeolojik kazıların yanı sıra tesadüf olarak da önemli buluntular ele geçirilerek müzelere teslim edilmiştir.

V. Mevlâna İhtifalleri

Konya'nın yetiştirdiği büyük mütefekkir Mevlâna Celâleddin Rumi için her yıl 17 Aralık'ta Şeb-i Arûs töreni düzenlenmiştir. DP Dönemi'nde de devam eden ihtifallerde şehir, önemli misafirlere ev sahipliği yapmıştır. Bu misafirler şeker fabrikası, hara ve vali konağında misafir edilmiştir. Ülkenin dört bir yanından gelen vatandaşlar ihtifallere büyük ilgi göstermekte ve yıl sonları şehir için oldukça hareketli geçmekteydi.

[1510] *Yeni Konya*, 16 Şubat 1957, S: 2756, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Eylül 1957, S: 2955, s. 1; *Yeni Konya*, 16 Ekim 1957, S: 2986, s. 1.
[1511] *Yeni Konya*, 8 Mart 1958, S: 3105, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Temmuz 1958, S: 3213, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Temmuz 1958, S: 3217, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Temmuz 1958, S: 3227, s. 1.
[1512] *Yeni Konya*, 28 Mart 1959, S: 4075, s. 1.

DP iktidarında Şeb-i Arûs hazırlıkları için ilde bir tören heyeti kurulmaktaydı[1513]. Bazı yıllar bizzat vali başkanlığında toplanan heyetin amacı bir önceki yıla göre daha iyi bir anma programı sunmaktı[1514]. Program genellikle akşam 20:30-23:30 saatleri arasında sinema ya da kitaplık salonlarında düzenlenmekteydi. Törenlerde ilk olarak günün anlam ve önemini belirten konuşmalar yapılır, ardından ney taksimi ve sema gösterisi ile ilahiler ve şiirler okunurdu[1515].

Vali Şahinbaş, 1950'deki Şeb-i Arûs törenlerine Başbakan Adnan Menderes'i de davet etmiştir[1516]. Ancak Menderes işlerinin yoğunluğu nedeniyle bu davete icap edemeyeceğini bildirmiştir[1517]. Yoğun ilgi nedeniyle pek çok vatandaşın dışarıda kaldığı ihtifale İçişleri ve Millî Eğitim bakanları da katılmıştır. Kore Savaşı dolayısıyla 1950 ihtifalinden önce Mevlâna'nın tıpkı İstiklal Savaşı'nda olduğu gibi Kore Harbine de katıldığı iddia edilmiştir[1518]. Konya kültürünün önemli isimlerinden M. Emin Bolay, *"Mevlâna Muhammed Celalüddin hazretlerinin ruhu dahi Kore harbine gidemez."* diyerek bu inancın bir hurafe olduğunu belirtmiştir[1519].

DP Dönemi'nde Mevlâna ihtifallerine ilgi her geçen yıl daha da artmıştır. Bu dönemdeki ilk büyük ihtifal 1954'te düzenlenmiş ve törene Bayan Reşide Bayar, Bayan Köprülü ile Tarım Bakanı Nedim Ökmen de katılmıştır. Halkın yoğun ilgisi nedeniyle ihtifal programı hem gündüz hem de gece düzenlenmiştir[1520]. Ayrıca Ankara Basın Yayın Genel Müdürlüğü tarafından program ve Mevlâna Müzesi sesli filme alınmıştır[1521]. 1955'te yaklaşık 200 milletvekilinin geldiği ihtifal, 3 kere tekrar edilmiştir[1522]. Anma törenleri 1956'dan itibaren 4 gün olacak şekilde

---

[1513] *Yeni Meram*, 21 Temmuz 1952, S: 697, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Kasım 1953, S: 1163, s. 1.
[1514] *Yeni Meram*, 10 Aralık 1952, S: 832, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Aralık 1953, S: 1204, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Ekim 1954, S: 1489, s. 1-2; *Yeni Konya*, 29 Kasım 1957, S: 3033, s. 1.
[1515] *Yeni Meram*, 16 Aralık 1954, S: 1548, s. 1.
[1516] *BCA*, f.030.01., y.17.99.41.2
[1517] *BCA*, f.030.01., y.17.99.41.1
[1518] *Yeni Meram*, 17 Aralık 1950, S: 105, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Aralık 1950, S: 550, s. 1.
[1519] Bolay, "Mevlâna'nın Kore'ye Gitmesi Bahsi Hurafedir", *Yeni Konya*, 7 Ocak 1951, S: 570, s. 2.
[1520] *Yeni Meram*, 16 Aralık 1954, S: 1548, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Aralık 1954, S: 1550, s. 1.
[1521] *Yeni Meram*, 19 Aralık 1954, S: 1551, s. 1; 2.800 m tutan ve iki saat devam edecek olan filmin tarihi izahları için Mehmet Önder Ankara'ya gitmiştir. Filmin musiki kısmını neyzen Halil Can ve Hayri Tümer hazırlamıştır. *Yeni Meram*, 25 Kasım 1955, S: 1887, s. 1.
[1522] *Yeni Meram*, 18 Aralık 1955, S: 1910, s. 1.

düzenlenmiş[1523], 1957'deki ihtifalde Bayındırlık Bakanı Ethem Menderes de hazır bulunmuştur[1524].

1958 yılı anma töreninde Bayındırlık Bakanı Tevfik İleri, Tarım Bakanı Nedim Ökmen ve Sağlık Bakanı Dr. Lütfi Kırdar ile birlikte yaklaşık 150 milletvekili hazır bulunmuştur. Bunun yanında Prof. Anne Marie Schimmel, Prof. Müçteba Miaovi, Kemal Edip Kürkçüoğlu, Abdülbaki Gölpınarlı ve Halide Nusret Zorlutuna da konuşmacı olarak katılmışlardır. Şehrin turistik otellerinde yer kalmadığından Konya halkı, gelen misafirlerden bir kısmını evlerinde misafir etmiştir[1525].

1958 yılında yaşanan yoğun ilgi nedeniyle Belediye Başkanı Sıtkı Bilgin başkanlığındaki hazırlık komitesi, 1959'daki ihtifal programını 7 gün devam edecek şekilde tertiplemiştir. Hazırlıklar kapsamında Mevlâna Meydanı'na floresan lambalar takılarak aydınlatılmıştır. Anma töreninde Mevlâna Müzesi'ni 25.000 turist ziyaret etmiş, şehirdeki oteller ve lokantalar dolup taşmıştır. Bu nedenle Konya, tarihî günlerinden birini yaşamıştır[1526].

Sonuç olarak DP Dönemi'nde Mevlâna ihtifalleri şehir için önemli olup değerli isimler Konya'ya gelmekteydi. Bunun yanında ihtifal için gerek yurt içinden ve gerekse yurt dışından gelen turistler, Konya'nın kültürel gelişimine katkı sağlıyordu. Bu dönemde artan ilgi nedeniyle anma programlarının gün sayısı arttırılmış ve ihtifaller bir haftaya yayılmıştır.

VI. El Sanatları

Konya el sanatları bakımından oldukça zengin bir kültüre sahiptir. Bu kültürde önemli bir yer işgal eden halı dokumacılığı DP Dönemi'nde modern tezgahlarla birlikte gerilemeye başlamıştır[1527]. Yine bu kültürün vazgeçilmezleri arasında olan keçecilik sanatı da eski önemini kaybederek ölme noktasına gelmiştir. Önceden Konya evlerinde genellikle halı gibi yere serilerek kullanılan keçeler bu dönemde

---

[1523] *Yeni Meram*, 15 Aralık 1956, S: 2265, s. 1.
[1524] *Yeni Konya*, 16 Aralık 1957, S: 3039, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Aralık 1957, S: 2626, s. 1.
[1525] *Yeni Konya*, 14 Aralık 1958, S: 3375, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Aralık 1958, S: 3378, s. 3; *Yeni Konya*, 6 Aralık 1958, S: 3367, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Aralık 1958, S:2963, s. 1-2.
[1526] *Yeni Konya*, 11 Kasım 1959, S: 3663, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Aralık 1959, S: 3690, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Aralık 1959, S: 3706, s. 1.
[1527] Hasene Ilgaz, "Konya'da El Sanatları", *Yeni Meram*, 2 Ekim 1955, S: 1833, s. 2.

duvar keçeleri halinde turistik eşyalar arasına girmiştir[1528]. Bunun yanında ülkenin dört bir yanına tahta kaşık gönderen Konya'da, kaşıkçılık da günden güne canlılığını kaybetmeye yüz tutmuştur[1529]. Kaşıkçılık da bu dönemde daha ziyade turistik bir eşya olarak işlenmeye başlanmıştır[1530]. Nitekim 1956'da Türk Amerikan Derneği tarafından Ankara'da Konya kaşıkları sergisi düzenlenmiştir[1531]. Ayrıca kumaş ve dokuma bezler üzerine gergef ve kasnak gibi el tezgâhlarında işlenen el işleri bu dönemde Kadınlar Pazarı'nda turistlerin ilgisine sunulmuştur. El işleri, evlerde özellikle genç kızların uğraşı olmuştur[1532]. Özetle bu dönemde Konya kültürünün önemli geleneklerinden olan el sanatları modernleşme ile birlikte can çekişir hâle gelmiştir.

VII. Basın

DP Dönemi'nde 15 Temmuz 1950'de kabul edilen Basın Kanunu ile hükûmetin basın üzerindeki denetimi neredeyse kaldırılmıştı[1533]. Böylece iktidara geldikten hemen sonra DP, basınla muhalefet döneminde sağladığı uzlaşmayı sürdürdü[1534]. Bu rahatlama ülkedeki gazete sayısına da yansıdı ve 1949'da 72 olan gazete sayısı 1952'de 161'e yükseldi[1535]. Fakat bu dönem uzun sürmedi. Özellikle ekonomik sıkıntıların ve siyasi bunalımların belirmesi, basının DP'ye eleştirilerini beraberinde getirdi[1536]. DP hükûmetleri 1953'ten itibaren Basın ve Ceza kanunlarında yapılan kısmi değişikliklerle basının ceza almasını kolaylaştırıldı[1537].

[1528] Önder, *Konya Rehberi*, s. 124; A. Sefa Odabaşı, *Geçmişten Günümüze Konya Kültürü*, Selçuklu Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yay. No: 13, Konya, s. 169.
[1529] Osman Yalçın, *Konya*, Özyürek Yay., İstanbul 1957, s. 13.
[1530] Önder, "Konya Kaşığı", *Beş Pınar*, Mayıs 1952, S: 1, s. 1-2; Önder, *Konya Rehberi*, s. 123.
[1531] Turgut Y. Güven, "Konya Kaşıkları Sergisini Geziyoruz", *Yeni Meram*, 3 Haziran 1956, S: 2077, s. 2.
[1532] Önder, *Konya Rehberi*, s. 125.
[1533] Hıfzı Topuz, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2003, s. 193; 5680 Sayılı Basın Kanunu için bk. *T.C. Resmî Gazete*, 24 Temmuz 1950, S: 7564, s. 18808.
[1534] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 397.
[1535] *Millî Eğitim Hareketleri*, s. 41-42.
[1536] Topuz, *Türk Basın Tarihi*, s. 195.
[1537] Demirel, *Türkiye'nin Uzun On Yılı*, s. 201; Bu kanunlardan 13 Şubat 1953'te kabul edilen Basın Kanunu'nun 36. Maddesinin Birinci Fırkası'nın Tadili Hakkında Kanun için bk. *T.C. Resmî Gazete*, 23 Şubat 1953, S: 8342, s. 5585; 9 Mart 1954'te kabul edilen Neşir Yoliyle veya Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun için bk. *T.C. Resmî Gazete*, 17 Mart 1954, S: 8660, s. 8653.

1956'da basın özgürlüğünü kısıtlayan iki yasa daha çıkarıldı. Artık 1950'de kurulan basın özgürlüğü rejimi, bu değişikliklerle anlamını yitirmiş oluyordu[1538].

DP Dönemi'nde gazeteler yeterli özel ilan alamadığı için resmî ilan desteğine ihtiyaç duymaktaydı. Resmî ilanlar da çoğunlukla hükûmeti destekleyen gazetelere dağıtılıyordu. Bunun yanında ülkedeki kâğıt darlığı da gazeteleri olumsuz etkilemekteydi. Hükûmet, 1957'de sayfa ve tiraj sınırlamasına giderken 1958'de ilan ve reklamların tek elden dağıtılmasını kabul etti[1539]. Böylelikle ekonomik yönden de baskı altına alınmak istenen basınla iktidar arasındaki ilişkiler tamamen koptu. Zafer dışındaki gazeteler, muhalefete geçti ve iktidarın küçük yanlışlarını bile abartarak haber yapmaya başladı. Bunun sonucu daha da hırçınlaşan DP iktidarı çareyi aldığı önlemleri sertleştirmekte buldu. Neticede basına verilen cezalar nedeniyle 1960'a gelindiğinde özgür basın isteği bir yana artık ülkede basın diye bir şeyden söz edilemiyordu[1540]. Bu dönemde Cumhuriyet, Millîyet, Vatan, Hürriyet, Yeni İstanbul, Yeni Sabah, Son Havadis, Akşam, Zafer ve Ulus gazeteleri ülkenin önemli gazeteleri olarak gösterilebilir.

A. Konya'da Yayınlanan Gazeteler

DP iktidara geldiği günlerde Konya'da *Babalık, Meram, Yeni Konya, Selçuk* ve *İleri* gazeteleri yayınlanıyordu. DP iktidarında şehirdeki gazete sayısı artacak ve bu dönem içerisinde genelde kısa ömürlü olsa da toplamda 25 gazete yayınlanacaktır.

1. Günlük Gazeteler

İktidarın CHP'den DP'ye el değiştirdiği dönemde Konya'da günlük olarak *Babalık, Meram* ve *Yeni Konya* gazeteleri yayınlanmaktaydı. Bu gazetelere DP Dönemi'nde *Öğüt, Yeni Meram, Işık* ve *Öz Demokrat Konya* gazeteleri de eklendi.

Babalık günlük siyasi gazete olarak 23 Aralık 1910'dan itibaren Yusuf Mazhar Bey tarafından yayınlanmış ve DP Dönemi'nde Konya basınının en kıdemlisi olarak

---

[1538] Topuz, *Türk Basın Tarihi*, s. 200-201; Bu kanunlardan 7 Haziran 1956'da kabul edilen Neşir Yoliyle veya Radyo ile İşlenecek Bazı cürümler hakkındaki 6334 Sayılı Kanun'un Adı ile Bazı Maddelerinin Tadiline ve Bir Madde İlâvesine Dair Kanun için bk. *T.C. Resmî Gazete*, 8 Haziran 1956, S: 9327, s. 14505; aynı gün kabul edilen Basın Kanununun Bazı Maddelerinin Tadiline ve Kanuna Muvakkat Bir Madde İlâvesine Dair Kanun için bk. *T.C. Resmî Gazete*, gös. yer., s.14506.

[1539] Alpay Kabacalı, *Başlangıcından Günümüze Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın*, Literatür Yay., İstanbul 2002, s. 216.

[1540] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 403.

seçkin bir yer almıştır[1541]. Gazete Millî Mücadele yıllarında millî davayı desteklediği için İsmet Paşa tarafından Garp Cephesi'nin vefakâr arkadaşı olarak anılmıştır[1542]. Babalık'ın en parlak günleri Cumhuriyetin ilan edildiği yıllardır. Konya gençliğine okul olan gazetede bu dönemde; Naci Fikret, Namdar Rahmi, Ferid Uğur, Server Rıfat İskit, Reşad Ekrem, Şair Yahya Zaim, Ziya Çalık, Samizade Süreyya, Sadettin Nüzhet, Enver Behnan Şapolyo, Refik Fikret ve İsmet Perran gibi önemli isimler yazmaktaydı[1543]. Babalık'ta Naci Fikret ile Namdar Rahmi'nin "*enerjetizm felsefesini"* tanıtan değerli makaleleri de yayınlanmıştır. Enerjetizm, Cumhuriyet Dönemi'nin yeni kuşaklarından Naci Fikret ve Namdar Rahmi tarafından Yeni Fikir dergisi etrafında gelişen dikkate değer fikir hareketlerinden birisidir[1544].

DP Dönemi'nde gazetenin sahibi Nedime Babalık'tır. 10 Ekim 1950'den itibaren salı ve cuma olmak üzere haftada iki gün çıkarılmıştır[1545]. 20 Şubat 1951'den sonra yeniden günlük olarak basılan gazete 13 Eylül 1952'den sonra sadece 28 Eylül 1952 ve 28 Kasım 1952 tarihlerinde çıkarılmış ve 28 Kasım'da yayın hayatı sona ermiştir[1546]. Bu dönemde gazetede; Afif Evren, Hüseyin Hulki, Muvaffak Sami Onat, Muhtar Güçlü, Niyazi Altay, Sadri Maksudi, Sedat Örs, Ali Fuat Başgil, Tarık Zafer Tunaya, Ahmet Köksal, Atilla Aykut, Çoban Yurtçu, Sabahat Köprülü, Turgut Akkaş, Fazıl Dalay, Nihat Erim, Necmeddin Sadak, Feridun Fazıl Tülbentçi, Hıfzı Topuz, Bernard Levis, Peyami Safa ve Falih Rıfkı Atay gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır.

Meram gazetesi, DP iktidara geldiğinde Konya'da günlük olarak çıkarılan gazetelerden bir diğeriydi. 10 Şubat 1950'de ilk sayısı yayınlanan günlük, siyasi gazetenin sahibi Mehmet Hoşgeçin ile M. Kolancalı'dır[1547]. Kısa ömürlü olan gazetenin sonraki sahibi Sadettin Kineşci 9 Ağustos 1950'de, CHP'lilerin gazetede

---

[1541] *Babalık*, 9 Ocak 1951, S: 7530, s. 1; Önder, "Tarihte Konya Matbuatı", *Yeni Meram*, 12 Kasım 1954, S: 1515, s. 2.
[1542] Enver Behnan Şapolyo, *Türk Gazeteciliği Tarihi Her Yönüyle Basın*, Güven Matbaası, Ankara 1976, s. 210.
[1543] Şapolyo, *Türk Gazeteciliği*, s. 211.
[1544] Enerjetizm Konya Felsefi Okulu ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Hilmi Ziya Ülken, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 2018, s. 618-631.
[1545] *Babalık*, 17 Mayıs 1950, S: 7389, s. 2; *Babalık*, 10 Ekim 1950, S: 7505, s. 1.
[1546] *Babalık*, 20 Şubat 1951, S: 7542, s. 1; *Babalık*, 13 Eylül 1952, S: 7950, s. 1; *Babalık*, 28 Eylül 1952, S: 7951, s. 1; *Babalık*, 28 Kasım 1952, S: 7952, s. 1.
[1547] Meram, 10 Şubat 1950, S: 1, s. 1.

çalışan dizgicileri ayartmaları ile başlayan ve birbirini takip eden komplolara hedef oldukları için yayınlarını durduklarını açıklamıştır[1548]. Gazete yazı kadrosunda Muammer Obuz, Ziya Barlas, A. Fahri Ağaoğlu ve Himmet Ölçmen gibi DP İl Teşkilatı'nın önde gelen isimleri yer almıştır. Bunun yanında İsmail Işık, Saffet Gürol, Cihad Baban, Fikret Memişoğlu ve Hüsnü Zeki gibi isimlerin de yazıları yayımlanmıştır.

Günümüzde de yayın hayatını devam ettiren ve bu yönüyle şehrin en eski gazetesi olan Yeni Konya, 1 Haziran 1949'da Mustafa Naci Gücüyener tarafından günlük olarak çıkarılmıştır. İlk sayısında gazetenin olaylara ideolojik bakmayacağı ve tarafsız kalmaya çalışacağı vurgulanmıştır[1549]. 4 Aralık 1950'de gazetenin sahibi Mehmet Arıcan olurken M. Naci Gücüyener yazı işleri müdürlüğüne getirilmiştir[1550]. 5 Temmuz 1958'de Mehmet Arıcan'la birlikte gazeteye ortak olan Gücüyener, 16 Ekim 1959 tarihînden itibaren de gazetenin yeniden tek sahibi olmuştur[1551]. Bir nevi gazeteciler okulu olan Yeni Konya pek çok önemli ismin yetişmesine önderlik ettiği için Konya basınında seçkin bir yere sahiptir[1552]. Türkiye'nin önemli kalemleri de sürekli olarak Yeni Konya gazetesine yazılarını göndermiştir. Bunun yanında şehirdeki ilk sanat ve edebiyat sayfası da bu gazetede hayat bulmuştur[1553].

DP Dönemi'nde Yeni Konya gazetesinde; Fakih Özfakih, Hulki Amil Keymen, Cemal Oğuz Öcal, Sofu Tuğrul, Celâleddin Kişmir, Hüseyin Köroğlu, Behçet Kemal Çağlar, Mehmet Önder, M. Sami Onat, Mehmet Emin Bolay, Mehdi Halıcı, Rasih Kaplan, Mümtaz Koru, Ali Galip Öztürkmen, Ali Rıdvan Bülbül, Feridun Nafiz Uzluk, Haluk Tekmen, Behçet Kemal Çağlar, Mehmet Muhlis Koner, Sıraç Aydın Taşbaş, Feyzi Halıcı, Rüştü Özal, Yılmaz Osman Asöcal, Osman Bibioğlu, Peyami Safa, Hilmi Ziya Ülken, Ali Nalçacı, Şeref Kişmir, Adil Gücüyener, Nuran Yaylalı, Aynur Şarkman, Cemil Keleşoğlu, Muammer Obuz, Fazıl Küçük, Seyit Küçükbezirci ve H. Ragıp Atademir gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır.

[1548] Sadettin Kineşci, "Niçin Kapatıldık", *Meram*, 9 Ağustos 1950, S: 79, s. 1.
[1549] *Yeni Konya*, 1 Haziran 1949, S: 1, s. 1.
[1550] *Yeni Konya*, 4 Aralık 1950, S: 536, s. 1.
[1551] *Yeni Konya*, 5 Temmuz 1958, S: 3215, s. 1; *Yeni Konya*, 16 Ekim 1959, S: 3642, s. 1.
[1552] Metin Berberoğlu, "Gazeteciler Okulu 9 Yaşında", *Yeni Konya*, 1 Haziran 1958, S: 3184, s. 1-2.
[1553] Halıcı, "10uncu Yıl", *Yeni Konya*, 1 Haziran 1958, S: 3184, s. 1-2.

DP iktidar olduktan sonra Konya'da ilk çıkarılan günlük gazete CHP'nin yayın organı olan Öğüt gazetesidir. Ekekon gazetesinin 1950 genel seçimlerinden önce kapanmasıyla CHP'nin Konya'da bir yayın organı kalmadı. Bu nedenle parti il teşkilatı tarafından toplanan yaklaşık 3.000 TL ile 26 Ağustos 1950'den itibaren Öğüt gazetesi çıkarılmaya başlandı[1554]. Günlük olarak yayın hayatına başlayan Öğüt'ün sahibi Ahmet Karaağaç'tır[1555]. Gazetenin sahibi 3 Ağustos 1951'de Recep Bakkalbaşı, 27 Kasım 1951'de ise Hasan Ali Taner olmuştur[1556]. Gazete ilk yayınlandığı günden itibaren CHP'yi desteklemiştir.

9 Şubat 1951 tarihinden itibaren salı ve cuma olmak üzere haftada iki gün yayınlanmaya başlayan gazete, 4 Ocak 1952'de yayın hayatına son vermiştir[1557]. Öğüt, haftada bir olmak üzere 2 Nisan 1952 Çarşamba günü tekrar yayın hayatına başlamış ancak 30 Temmuz 1952'de tekrar yayın hayatından çekilmiştir[1558]. Gazetede; Suad Abanazır, Nadir Özcan, Fakih Özlen, Sami Yıldırım, Sedat Çumralı, M. Muhlis Koner, Yılmaz Osman Asöcal, Falih Rıfkı Atay, Nihat Erim, Necdet İnuğur, M. Sami Onat, Hüseyin Cahit Yalçın, Sedat Simavi, Peyami Safa, Bekir Ersöz, Rabia Lefkeli, Sadi Irmak, Nadir Özcan, Rasim Erel, Kaya Can ve Hulki Karagülle gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır.

Öğüt gazetesinin hemen ardından çıkarılmaya başlanan ve DP'yi destekleyen Yeni Meram gazetesi günümüzde de yayın hayatına devam etmesi nedeniyle Konya basın tarihindeki seçkin yerini almıştır. Gazete, 28 Ağustos 1950'de Ahmet Bahçıvan tarafından günlük olarak yayınlanmıştır. Gazetenin ilk sayısında ülkenin diktatörlük idaresinden kurtulduğu belirtilmiş ve DP'yi ülkü yoldaşı olarak kabul ettikleri vurgulanmıştır[1559].

DP Dönemi'nde Yeni Meram gazetesinde; Muammer Obuz, Ziya Barlas, Namık Ayas, Himmet Ölçmen, Mahmut Nedim Güntel, M. Emin Bolay, Celâleddin Kişmir, H. Amil Keymen, Mümtaz Faik Fenik, H. Ragıp Atademir, Mustafa Runyun,

---

[1554] İl Teşkilatı Öğüt Gazetesi'nin neşriyatına devam edebilmesi için her ay 500 kg. kâğıt gönderilmesini CHP Genel Sekreterliği'nden istemiştir. *BCA*, f.490.01., y.1285.271.6.
[1555] *Öğüt*, 28 Ağustos 1950, S: 2, s. 1.
[1556] *Öğüt*, 3 Ağustos 1951, S: 176, s. 1; *Öğüt*, 27 Kasım 1951, S: 208, s. 1.
[1557] *Öğüt*, 9 Şubat 1951, S: 129, s. 1; Abanazır, "Yayınımıza Son Veriyoruz", *Öğüt*, 1 Ocak 1952, S: 218, s. 1; Öğüt, 4 Ocak 1952, S: 219, s. 1.
[1558] Abanazır, "Tekrar", *Öğüt*, 2 Nisan 1952, S: 220, s. 1; Öğüt, 30 Temmuz 1952, S: 236, s. 1.
[1559] *Yeni Meram*, 28 Ağustos 1950, S: 1, s. 1.

Nihat Sami Banarlı, Abdullah Balkız, İbrahim Hakkı Konyalı, İsmail Hakkı Aladağ, Tahsin Ünal, Mehmet Önder, Ramiz Arda, Abdurrahman Eroğlu, Perihan Parla, Gülseren Gövenç, Fethi Ferit Uğur, Perihan Çambel, Kazım Köroğlu, M. Zeki Oral, Remzi Oğuz Arık ve Ali Fuat Başgil gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır.

Öz Demokrat Konya gazetesi de Yeni Meram gibi iktidar yanlısı olup Azim Kâğıtçılık, Matbaacılık ve Ticaret AO adına Hasan Gücüyener tarafından günlük olarak 17 Aralık 1957'de yayınlanmıştır. 29 Aralık 1960'ta son sayısı çıkarılan gazetede; Feyzi Halıcı, Yaşar Candan, Saadettin Arel, Ramiz Arda, Mümtaz Koru, Haydar Koyuncu, Seyfi Kurtbek, Ragıp Akyavaş, İsmail Mıhoğlu, Süleyman Demirel, A. Rıdvan Bülbül, Hamdi Doyuran, Agah Oktay Güner, Mehdi Halıcı, H. Ziya Ülken, Seyit Küçükbezirci, Perihan Parla, Semiha Ayverdi, A. Fahri Ağaoğlu, İsmet Bozdağ ve Bedia Ertuğrul gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır[1560].

DP Dönemi'nde akşam gazetesi olarak yayınlanan ilk ve tek gazete Işık'tır. 16 Aralık 1958'de Mehmet Ali Beştav tarafından şehrin akşam gazetesi ihtiyacını ortadan kaldırmak amacıyla yayınlanmıştır. Ancak uzun ömürlü olmayan gazete 31 Aralık 1958'de basılan on altıncı sayısıyla yayın hayatına son vermiştir[1561]. Tarafsız olan gazetede; Muammer Şahin, M. Ali Beştav ve Feyzi Halıcı gibi isimler yazmıştır.

2. Haftalık Gazeteler

İktidarın DP'ye geçtiği dönemde Konya'da haftalık olarak *Selçuk* gazetesi yayınlanmaktaydı. DP iktidarıyla birlikte şehirde haftalık çıkarılan gazete sayısı da artacak ve Selçuk'un yanına *Gürses, Demokrat Konya, Mengene, Bizim Mengene, Kervan* ve *İlan* gazeteleri de eklenecektir.

Selçuk gazetesi, CHP iktidarında Mehmet Muhlis Koner tarafından haftada iki gün olmak üzere 6 Kasım 1945'te yayınlanmaya başlanmıştır. Mahallî olacağını iddia eden gazete, siyasi işlerden ziyade Konya'nın kültürüne, ekonomisine, ihtiyaçlarına ve dertlerine öncelik vereceğini belirtmiştir[1562]. 14 Kasım 1947'de Ahmet Bahçıvan tarafından satın alınan gazete, DP iktidarında haftada iki gün yayınlanmaya devam etmiş ancak 8 Eylül 1950'den itibaren haftalık çıkarılmaya

[1560] *Öz Demokrat*, 17 Aralık 1958, S: 353, s. 1; *Öz Demokrat*, 29 Aralık 1960, S: 1039, s. 1.
[1561] *Işık*, 16 Aralık 1958, S: 1, s. 1; *Işık*, 31 Aralık 1958, S: 16, s. 1.
[1562] *Selçuk*, 6 Kasım 1945, S: 1, s. 1.

başlanmıştır[1563]. Yeni Meram gazetesinin de sahibi olan Bahçıvan, 1951'de Selçuk'un yayın hayatına son vermiştir[1564]. DP Dönemi'nde gazetede; M. Muhlis Koner, Saip Ragıp Atademir, Celâleddin Kişmir, Mehdi Halıcı, M. Sami Onat, M. Nedim Güntel, A. Galip Öztürkmen, Mansur Sina, Kamil Özden, Enis Acar, Nadir Özcan, Baha Oral, Cemal Tekin, Zeki Oral, Rabia Lefkeli ve Ziya Çalıkoğlu gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır.

DP iktidara geldikten sonra haftalık olarak yayınlanan ilk gazete MP'nin yayın organı olan Gürses gazetesidir. 27 Ekim 1950'de ilk sayısı basılan gazetenin sahibi Hasan Gücüyener'dir[1565]. 13 Nisan 1951'de kapanan gazete 8 Ağustos 1952'de yeniden çıkarılmaya başlanmıştır. İkinci döneminde Gürses'in yeni sahibi Mehmet Hoşgeçin, mesul müdürü ise Hasan Gücüyener'dir. Verilen arada hızını alarak daha güçlü bir şekilde geri döndüğü vurgulansa da ancak iki ay yaşayabilen gazete, 7 Ekim 1952'de basılan dokuzuncu sayısıyla yayın hayatından çekilmiştir[1566]. Gazetede; Galip Bilge, A. Necati Taşbaş, Hikmet Baha, Şükrü Gökmen, Rıza Serter, Nazmi Ünal, Dr. Hasan Ulutaş, Ercüment Hikmet Başa, Haluk Tekmen, Hikmet Bilge, Mustafa Özaydın ve Hikmet Bayur gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır.

Demokrat Konya bu dönemde yayın hayatına haftalık olarak başlayan gazetelerden ikincisidir. Vehbi Gültekin ve Samet Yurdal tarafından ilk sayısı 18 Temmuz 1952'de çıkarılan gazete sadece 2 sayı yayınlanmıştır[1567]. 31 Ocak 1955'te Avukat Tevfik Kurma tarafından haftalık olarak yeniden yayınlanan Demokrat Konya, 8 sayı çıkarıldıktan sonra 22 Mart 1955'te basın hayatından çekilmiştir[1568]. Gazetede; Tevfik Kurma, Muammer Özdemir, Hikmet Münir, S. Sevgür, M. Kemal Tuğrul ve Ömer Bayraktaroğlu gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır.

[1563] Önder, *Konya Matbuatı Tarihi*, Ülkü Basımevi, Konya 1949, s. 39; *Selçuk*, 8 Eylül 1950, S: 498, s. 1.
[1564] Önder, *Mevlâna Şehri Konya*, Konya Turizm Derneği Yay., Konya 1971, s. 454; Selçuk gazetesinin Millî Kütüphane'den ulaşabildiğimiz son sayısı 17 Ağustos 1951 tarihine aittir. *Selçuk*, 17 Ağustos 1951, S: 533, s. 1.
[1565] Caner Arabacı, Bünyamin Ayhan, Adem Demirsoy, Hakan Aydın, *Konya Basın Tarihi*, Palet Yay., Konya 2009, s. 265-266.
[1566] Galip Bilge, "Gürses Ne İstiyor?", *Gürses*, 8 Ağustos 1952, S: 1., s. 1; *Gürses*, 7 Ekim 1952, S: 9, s. 1; Önder, *Mevlâna Şehri*, s. 455.
[1567] *Demokrat Konya*, 18 Temmuz 1952, S: 1, s. 1.
[1568] *Demokrat Konya*, 31 Ocak 1955, S: 1, s. 1; *Demokrat Konya*, 22 Mart 1955, S: 1, s. 1.

DP iktidarında haftalık yayınlanan muhalif gazetelerden olan Mengene'nin kurucusu Cafer Tayyar, sahibi ise Yavuz Kadri Asöcal'dır. 12 Nisan 1952'de yayın hayatına başlayan gazete; *"tarafsız, siyasi ve mizahi milliyetçi"* sloganını kullanmıştır. Konya basınında gazetelerin kısa ömürlü olduğuna değinen Mengene, gazetecilik için gerekli olan ihtisas ve teknikle ekonomiyi birleştirerek bu alanda yeni bir çığır açacaklarını iddia etmiştir. Böylece Konya'da vatandaşın özlediği iyi bir gazetenin yayınlanmasını sağlanacaktır[1569]. Mengene'de DP milletvekillerine ve iktidar yanlısı basın dünyasına karşı acımasız eleştiriler yapılmıştır[1570]. 27 Aralık 1952 de çıkarılan otuz yedinci sayısında; *"yeni bir şekil vermek, eksiklikleri gidermek ve çalışma alanlarını genişletmek"* amacıyla yayın hayatına ara verildiği duyurulmuştur[1571]. Mengene'de; Y. Kadri Asöcal, Muzaffer Meriç, Nadir Özcan, Orhan Selçuk, Sevim Fırat, Cafer Tayyar, Ali Ayakan ve M. Kemal Tuğrul gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır.

DP Dönemi'nde muhalif gazetelerin bir diğeri Mengene ile Bizim Şehir gazetelerinin birleşmesi sonucunda ortaya çıkan Bizim Mengene'dir. Gazete haftalık olarak Mevlüt Kutludoğan tarafından 4 Nisan 1953'te yayınlanmıştır. Kendisini "*siyasi ve mizahi*" olarak tanımlayan Bizim Mengene, 4 Aralık 1953-2 Nisan 1954 tarihleri arasında yayın hayatına ara vermiştir. 2 Nisan'dan itibaren haftada 2 kere olmak üzere yeniden çıkarılmaya başlanan gazetenin son sayısı 27 Nisan 1954'te yayınlanacaktır[1572]. Gazetede; Fakih Özlen, Suad Abanazır, M. Kemal Tuğrul, Bediî Faik, Hayri Alpar, M. Muhlis Koner, Ali Bursalı, Hasan Fehmi Ünal, Seyfi Yüksel, Kemal Göksel ve Cavit Akar gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır.

DP iktidarında haftalık olarak yayınlanan gazetelerden bir diğeri de Kervan'dır. 23 Mart 1953'te tarafsız, siyasi ve mizahi gazete olarak yayın hayatına başlayan Kervan, Ahmet Karahan tarafından çıkarılmıştır. Kendisini "*coşkun ve sessiz vatanseverlerin toplandığı doğruluk meydanı*" olarak gören gazete, uzun ömürlü olmayacak ve 16 Haziran 1954'te yayınlanan on ikinci sayısıyla basın hayatından

---

[1569] Y. Kadri Asöcal, "Konya Matbuatının İç Yüzü", *Mengene*, 12 Nisan 1952, S: 1, s. 2.
[1570] DP Konya milletvekilleri Remzi Birand ve Saffet Gürol'un mason olduğu iddia edilmiştir. *Mengene*, 3 Mayıs 1952, S: 4, s. 1.
[1571] *Mengene*, 27 Aralık 1952, S: 37, s. 1.
[1572] *Bizim Mengene*, 4 Aralık 1953, S: 34, s. 1; *Bizim Mengene*, 2 Nisan 1954, S: 35-1, s. 1.

çekilecektir[1573]. Gazetede; Erdoğan Bakkalbaşı, M. Muhlis Koner, A. Rıdvan Bülbül, Cafer Tayyar, Tunay Akoğlu, Refik Düzgören, Ahmet Karahan, Rüştü Özal, Oral Altay, Hilmi Erdemir, Sıtkı Uluata, Fakih Özfakih, Oktay Güner, Hüseyin Aratan ve Galip Bilge gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır.

İlân gazetesi bu dönemde haftalık olarak yayınlanan gazetelerin sonuncusudur. Gazetenin ilk sayısı 11 Nisan 1955'te Sıtkı Uluata tarafından yayınlanmıştır. Ancak kısa ömürlü olan gazete, 18 Nisan 1955'te yayınlanan ikinci sayısıyla basın hayatından çekilmiştir[1574].

3. Aylık Gazeteler

DP Dönemi'nde ayda bir kez ya da ayda iki kez olmak üzere *İleri, Okul Postası, Bizim Şehir, Beş Pınar, İlk Adım, Konya Esnaf* ve *Durak* adlı gazeteler de yayınlanmıştır.

Öğrenci gazetesi olan İleri, 1950'de Öğretmen Namık Ayas tarafından aylık olarak çıkarılmıştır[1575]. Gazetede çocuk edebiyatından örneklerle öğrenci şiirleri ve millî tarih bilgileri de yer almıştır[1576]. İleri, gelecek nesillere Atatürk'ün izinde en nurlu hedefi göstermeyi ve CHP programında belirtilen eğitim-öğretim esaslarını uygulamayı amaçlamıştır[1577]. Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullara tavsiye edilen gazetede Celâl Ağabey, Asöcal Ağabey, Kubilay Ağabey ve Çalışkan gibi takma ad kullanan yazarların yazıları yayımlanmıştır[1578].

M. Şevket Evin tarafından 1 Ocak 1951'de çıkarılan Okul Postası, bir diğer öğrenci gazetesidir. Ayda iki kez yayınlanan gazetenin amacı bilgi ve irfan hayatının içinde topluma iyi insanlar yetiştirmektir. Ancak Okul Postası, 8 Şubat 1951'de yayınlanan üçüncü sayısı ile basın hayatından çekilmiştir[1579]. Gazetede öğrencilerin yanında; Mehmet Önder, Ali Galip Özaltan, Celâleddin Kişmir, A. Rıdvan Bülbül ve M. Şevket Evin gibi isimler de yazılar yazmıştır.

[1573] *Kervan*, 23 Şubat 1954, S: 1, s. 1; *Kervan*, 16 Haziran 1954, S: 12, s. 1.
[1574] *İlân*, 11 Nisan 1955, S: 1, s. 1; *İlân*, 18 Nisan 1955, S: 2, s. 1.
[1575] *İleri*, 27 Haziran 1950, S: 6, s. 1.
[1576] *İleri*, 9 Kasım 1950, S: 11, s. 1.
[1577] *BCA*, f.490.01., y.1285.271.6.
[1578] *Yeni Meram*, 13 Şubat 1953, S: 897, s. 1.
[1579] Okul *Postası*, 1 Ocak 1951, S: 1, s. 1; *Okul Postası*, 8 Şubat 1951, S: 3, s. 1.

İlk Adım gazetesi de bu dönem de çıkarılmaya başlanan bir diğer okul ve öğrenci gazetesidir. Sahibi Öğretmen Abdurrahim Okulu adına Başöğretmen Celâlettin Set olan gazetenin ikinci sayısı 31 Aralık 1953'te yayınlanmıştır. İlk Adım'ın 8 Mart 1954'te basılan sekizinci sayısı ile yayın hayatı sona ermiştir[1580].

Şehirdeki muhalif gazetelerden olan Bizim Şehir'in kurucusu Mehdi Halıcı, sahibi ise Lütfi Hodoğlu'dur. Nisan 1952'de yayınlanan gazete 15 günde bir olmak üzere 5 sayı çıkarılabilmiştir. 2 Haziran 1952'de son sayısını çıkaran Bizim Şehir gazetesi, 7 Haziran 1952'de Mengene ile birleşmiştir[1581]. Bizim Şehir'de; Mehdi Halıcı, Hayrullah Lim, Zeki Yalvaç, A. Eren ve Zeki Demirlioğlu gibi isimler yazmıştır.

DP Dönemi'nde fikir, sanat ve edebiyat gazetesi olarak Yılmaz Osman Asöcal tarafından ayda 2 defa olmak üzere Beş Pınar gazetesi de yayınlanmıştır. *"Yolumuz açık kalbimiz ilham dolu Beş Pınar'dan doğuyoruz. Tanrı'ya, Türk'e, Vatana âşıkız."* diyerek 1952 Mayıs'ında yola çıkan gazete, Aralık 1952'de yayınlanan yedinci sayısıyla basın dünyasından çekilmiştir[1582]. Gazetede; Feyzi Halıcı, Tahir Ülkü Günay, Ömer Lütfi Özüner, A. Rıdvan Bülbül, Selâhattin Ertürk, Y. Osman Asöcal, Sinan Sinangil, Suat Abanazır, Hüsnü Çınar, Remzi Yılmazer ve M. Sami Onat gibi isimlerin şiir ve makaleleri yayımlanmıştır.

Durak gazetesi ise bu dönemde yayınlanan mesleki gazetelerden birisidir. Veteriner Muzaffer Meriç tarafından nisan, mayıs ve haziran aylarında köylüler için yayınlanmıştır. İlk sayısı 1953 Nisan'ında yayınlanan gazete, 1954 Haziran'da çıkarılan altıncı sayısıyla yayın hayatından çekilmiştir[1583]. Durak'ta; Muzaffer Meriç, Halil Orman, Asiye Süel, Celal Öğüt, Halil Orman, Ramiz Arda ve Emin Orhaneli gibi isimler yazılar yazmıştır.

DP iktidarında Konya'da yayınlanan son gazete Konya Esnaf gazetesidir. 20 Ağustos 1958'de ayda 2 kere olmak üzere çıkarılmaya başlanan gazetenin sahibi Konya Esnaf Kefalet Kooperatifi adına Fethi Tunçalp'tir. Esnafa sadece kredi

---

[1580] *İlk Adım*, 31 Aralık 1953, S: 2, s. 1; *İlk Adım*, 8 Mart 1954, S: 8, s. 1.
[1581] *Bizim Şehir*, 11 Nisan 1952, S: 2, s. 1; *Bizim Şehir*, 2 Haziran 1952, S: 5, s. 1; *Mengene*, 7 Haziran 1952, S: 8. S. 1.
[1582] *Beş Pınar*, Mayıs 1952, S: 1, s. 1; *Beş Pınar*, Aralık 1952, S: 7, s. 1.
[1583] *Durak*, Nisan 1953, S: 1, s. 1; *Durak*, Haziran 1954, S: 6, s. 1.

sağlama amacında olmadığını göstermek isteyen kooperatif, üyelerinin mesleki tartışmalarını yapabilmeleri, dertlerini ve isteklerini kolayca duyurabilmeleri amacıyla bu gazeteyi yayınlamıştır[1584]. Gazetede; Feridun Ergücü, Mümtaz Koru, H. Âmil Keymen, Selçuk Aydınöz, Sadettin Güner Elgin, Fethi Tuncalp, H. Ragıp Atademir, Metin Berberoğlu ve Fethi Fetihci gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır.

Konya'da DP Dönemi'nde bu gazetelerin yanında Mihrak, Ölü ve Ebegümeci gibi sadece tek sayı yayınlanmış gazeteler de mevcuttur. Siyasi ve tarafsız olarak 5 Mayıs 1951'de yayınlanan Mihrak gazetesinde; Necmettin Rifat, Melahât Güven ve Münir Nerman gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır[1585]. Nurettin Nart tarafından 20 Aralık 1950'de yayınlanan Ölçü; fikir, sanat ve edebiyat gazetesidir[1586]. 1956 Mart'ta yayınlanan Ebegümeci ise mizahi tıp gazetesidir. Gazetede tıp günü dolayısıyla Konya'da görev yapan doktorlarla ilgili mizahi yazılar yayınlanmıştır[1587].

B. Konya'da Yayınlanan Dergiler

DP iktidara geldiği günlerde şehirde *Konya, Hukuk ve İçtihatlar, Anıt* ile *Bizim Yayla* dergileri yayınlanıyordu. DP iktidarında şehirdeki dergi sayısı da artacak ve bu dönem içerisinde çoğu kısa ömürlü olsa da 11 dergi yayınlanacaktır.

1. DP İktidara Geldiğinde Konya'da Yayınlanmakta Olan Dergiler

CHP iktidarında Konya'da yayınlanan en uzun ömürlü dergi, Eylül 1936'da halkevi tarafından çıkarılan Konya dergisidir. Aylık yayınlanan dergi, Türkiye'nin tarih bakımından nüvesini teşkil eden Konya'nın karakteristik özelliklerini inceleyerek tespit etmeyi ve ulaştığı bilgileri yaymayı amaçlamıştır. Bu nedenle dergide Konya'nın tarihî, folkloru, edebiyatı, etnografyası ve coğrafyası ile ilgili konulara yer verilmiştir Derginin ilk sayısında Naci Fikret, H. Fehmi Turgal, Ferit Uğur, Abdülkadir Erdoğan, M. Turhan Tan, H. Göncel, Namdar Rahmi Karatay, M. Yusuf Akyurt ve Osman Şevki Uludağ'a ait yazılar yayınlanmıştır[1588]. DP iktidara geldikten sonra halkevi dergileri ekonomik sıkıntı yaşamış ve bu sıkıntıdan etkilenen

[1584] *Konya Esnaf*, 20 Ağustos 1958, S: 1, s. 1.
[1585] *Mihrak*, 5 Mayıs 1951, S: 1, s. 1-3.
[1586] *Ölçü*, 20 Aralık 1950, S: 1, s. 1.
[1587] Gazetede *"Sayı: 8 (Ciddidir)"* ifadesi yer almaktadır. *Ebegümeci*, Mart 1956, S: 1, s. 1.
[1588] *Konya*, Eylül 1936, S: 1, s. 1-2.

Konya dergisi de 1950'de yayınlanan yüz kırkıncı sayısıyla yayın hayatına son vermiştir[1589].

CHP Dönemi'nde Konya'da yayınlanmaya başlayan ikinci dergi Hukuk ve İçtihatlar dergisidir. 1946 yılında ilk iki sayısı bir arada yayınlanan derginin sahibi ve başyazarı Avukat Hasan Halis Sungur'dur. İki ayda bir yayınlanan Hukuk ve İçtihatlar Dergisi, Yargıtay, Askeri Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay ile Uzlaşmazlık Mahkemesi ve Temyiz komisyonlarının içtihatlarına yer vermiştir. Derginin son sayısı yirmi yedinci sayı olup Mayıs-Haziran 1950'de yayınlanmıştır[1590]. Meslek dergisi olması nedeniyle yazar kadrosu hâkim, savcı ve avukatlardan oluşmaktadır. DP Dönemi'nde dergide; Hasan Halis Sungur, Orhan Yılmaz, Tekin Özker, Feridun Yasasever, Pertev Soysal ve Abdurrahman Boyacıgiller gibi isimler yazmıştır.

CHP iktidarında yayınlanan üçüncü dergi Konya ve Mülhakatı Eski Sevenler Derneği tarafından çıkarılan Anıt dergisidir. Şubat 1949'da ilk sayısı basılan aylık arkeoloji, folklor ve tarih dergisi olan Anıt'ın yayın hayatı 1964'te sona ermiştir[1591]. DP Dönemi'nde dergide; Mehmet Zeki Oral, Tahsin Ünal, Aziz Sayhan, Muzaffer Erdoğan, Mehmet Yusufoğlu, Saadet Onat, Adil Gücüyener, Celâleddin Kişmir, Feyzi Halıcı ve Mehmet Önder gibi kalemler yazmıştır.

DP iktidara gelmeden hemen önce yayınlanmaya başlanan Bizim Yayla dergisinin sahibi Muzaffer Meriç'tir. İlk sayısı Nisan 1950'de çıkarılan aylık edebiyat ve kültür dergisi, on ikinci sayısında 1 yılını tamamlamış ve yayın hayatından çekilmiştir[1592]. DP Dönemi'nde dergide; Fakih Özfakih, Nurettin Cangülekli, Feyzi Halıcı, Halil Soyuer, Hilmi Yücebaş, Mehmet Çınarlı, Jülide Gülizar Göksan, Hasan Ali Türker, Mehmet Önder, Mustafa Necati Karaer, Ali Rıdvan Bülbül, Celâleddin Kişmir, Gültekin Samanoğlu, Ahmet Şimşek, Fikret Sezgin, Ferit Ragıp Tancur, Nejat Çağlı, Tacettin Tantuğ, Cenap Şehabettin Gedikoğlu, Fahri Sezer, Vasfi Aksu, Süleyman Sami Barım, Ramiz Arda, M. Necdet

---

[1589] *Konya*, Mayıs-Haziran 1950, S: 139-140, s. 1.
[1590] *Hukuk ve İçtihatlar*, Ocak-Şubat-Mart-Nisan 1946, S: 1-2, s. 1; *Hukuk ve İçtihatlar*, Mayıs-Haziran 1950, S: 27, s. 1.
[1591] *Anıt*, Şubat 1949, S: 1, s. 1; *Anıt*, Mart 1964, S: 31, s. 1.
[1592] *Bizim Yayla*, Nisan 1950, S: 1, s. 1; *Bizim Yayla*, 1951, S: 12, s.1.

İnuğur, Rıza Polat Akkoyunlu, Şemsi Belli ve Osman Attila gibi isimlerin yazıları ve şiirleri yayımlanmıştır.

2. DP İktidarında Konya'da Yayınlanmaya Başlanan Dergiler

DP iktidar olduktan sonra Konya'da yayınlanan ilk dergi *Konya Lisesi* dergisidir. 6 sayı olarak çıkarılan derginin ilk sayısı 1951 Aralık ayında, son sayısı ise 1952 Aralık ayında yayınlanmıştır. Lise Müdürü Samih Atademir'in sahibi olduğu dergide; Fahri Ulusoy, A. Rıdvan Bülbül, Gündüz Gürgen, Süleyman Nazif, Âşık Şenlik, Hocaoğlu S. Ertürk, Ahmet Petekçi, Sabit Kalfagil, Y. Osman Asöcal, Yıldız Süer, Sümer Türker, Atıf Ulupınar, Nejat Onat, Rahmi Karluk, Gündoğdu Duran, Çetin Güneş, Ergün Yener, Yıldız Eren ve Samih Atademir gibi isimlerin yazıları ve şiirleri yayımlanmıştır[1593].

Ney dergisi bu dönemde sanat, edebiyat ve kültür dergisi olarak aylık yayınlanmıştır. Derginin kurucusu Feyzi Halıcı, sahibi ise Celâleddin Kişmir'dir[1594]. Ancak yayın hayatı tek sayıyla sınırlı kalan dergide; Hasan Ali Yücel, Mehmet Önder, Feyzi Halıcı, Celâleddin Kişmir, Vural Vahit Suiçmez, A. Rıdvan Bülbül, Edip Ali Bâkî, İsmet Gönülal, M. Sami Onat, Necati Elgin ve Orhan Üçok'un yazılarına ve şiirlerine yer verilmiştir.

DP Dönemi'nde Ney dergisi gibi yine tek sayı yayınlanan *Başak* dergisinin kurucusu Şükrü Mumcu, sahibi ise Ali Rıdvan Bülbül'dür. 1955 yılı ocak ayında çıkarılan kültür, edebiyat ve sanat dergisinde; Feyzi Halıcı, Celâleddin Kişmir, Mehmet Önder, İsmet Gönülal, A. Rıdvan Bülbül, Suat Abanazır, Şükrü Mumcu, Ömer Lütfi Öziner, Mehmet Zeki Akdağ, Mehmet Uzel, Remzi Yılmazer, Oğuz Sadık Atay, Kıymet Karaşahin ve Ali Sert'in yazı ve şiirleri yayımlanmıştır[1595].

Anadolu'nun en çok tanınan fikir-sanat dergisi olan *Çağrı* da DP Dönemi'nde yayınlanmaya başlanmıştır. Feyzi Halıcı tarafından ilk sayısı 1957 Ekim'inde basılan dergi Konya Fikir ve Sanat Derneği'nin sesini bütün aydınlara duyurmak amacıyla

---

[1593] *Konya Lisesi*, Aralık 1951, S: 1, s. 1; *Konya Lisesi Dergisi*, Aralık 1952, S: 6, s. 1.
[1594] Milli Kütüphane nüshasında kaşeyle 7 Şubat 1955 tarihi basılmıştır. Mehmet Önder'e göre 17 Aralık 1954'te yayınlanmıştır. Önder, *Mevlâna Şehri*, s. 462; *Ney*, S: 1, s. 1.
[1595] *Başak*, Ocak 1955, S: 1, s. 1.

çıkarılmıştır.[1596]. Bu dönemde dergide; Cahit Öztelli, Mehmet Önder, Celâleddin Kişmir, Osman Bozok, İsmet Gönülal, Feyzi Halıcı, Behçet Kemal Çağlar, Adnan Ardağı, Mustafa Erdoğdu, Cahit Öztelli, Mehdi Halıcı, Gültekin Samanoğlu, Nurhan Gezerler, Orhan Hançerlioğlu, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Mehmet Kaplan, Ümit Yaşar Oğuzcan, Sabahattin Kudret Aksal, Suad Abanazır, A. Rıdvan Bülbül, İlhan Geçer, Özgü Özgüven, Fikret Baha Berke, Muazzez Menemencioğlu, Sabih Şendil, Bekir Sıtkı Erdoğan, Celâl Sılay, İsmail Hakkı Aladağ, Yücel Yalçın, Orhan Şaik Gökyay, Abdülkadir Karahan, Mehmet Çınarlı, Ülkü Uluırmak, Oben Güney, İsmail Hakkı Aladağ, Aynur Şakman, Necla Aysan, Halide Nusret Zorlutuna ve Recai Altınel gibi isimlerin şiirleri ve yazıları yayımlanmıştır

Çağlayan bu dönemde Muhteşem Rıza Selçuk tarafından aylık olarak yayınlanan fikir ve ülkü dergisidir. İmkânsızlıklar içerisinde 1957 Aralık ayında çıkarılan derginin Nisan 1958'de yayın hayatı sona ermiştir[1597]. Dergide; Oğuz Öcal, Nejdet Sançar, Fahri Kutluay, Yılmaz Yavru, Süleyman Özkafa, Osman Çopuroğlu, A. Rıza Nalçacı, İbrahim Hanefioğlu, Feyzi Halıcı, Cevat Rifat Atilhan, Cebbar Ertürk, Ali Çiçekli, Hakkı Korur, Hüseyin Yıldız, Arif Nihat Asya, Besim Atalay, Ali Ulvi Kurucu, Altan Deliorman, Necati Bozkurt, A. Oktay Güner, Durmuş Çobanoğlu, İ. Aczi Kendi ve Mehmet Ulusan gibi isimlerin yazıları yayımlanmıştır.

DP Dönemi'nde yayınlanan bir diğer sanat ve fikir dergisi de *Özlem*'dir. Dergi 11 Ocak 1959'da Yılmaz Gürkan, Faruk Uzunlar, Saim Sakaoğlu ve Bedir Yıldız kuruculuğunda bir grup lise öğrencisi tarafından aylık olarak çıkarılmıştır. Özlem dergisinin sahibi ise Bedir Yıldız'dır. İlk sayısında dergi hakkında yazan Tülay Reyhanlı'ya göre Özlem, gençlerin özlediklerine kavuşabilmeleri için başvurdukları bir yol olacaktır. Ancak dergi, üçüncü ve dördüncü sayısının bir arada basıldığı Nisan 1959'da kapanacaktır[1598]. Dergide; Feyzi Halıcı, A. Rıdvan Bülbül, Tülay Reyhanlı, Saim Sakaoğlu, Yılmaz Gürkan, Faruk Uzunlar, Bedir Yıldız, Mehmet Önder, Kemal Or, Neclâ Aysan, Seyit Küçükbezirci, Tülin Tütüncü, Sencer Sakarya, Tülay Çivi, Kâmil Uğurlu, Engin Sümer, Halit Kurşun, Cahit Öztelli, Ergin Yürüten,

[1596] *Çağrı*, Ekim 1957, S: 1, s. 1; Önder, *Mevlâna Şehri*, s. 462.
[1597] Millî Kütüphane'de derginin 3 nüshasına ulaşılabilmiştir. *Çağlayan*, Aralık 1957, S: 1, s. 1; *Çağlayan*, Şubat-Mart 1958, S: 3, s. 1.
[1598] *Özlem*, Ocak 1959, S: 1, s. 1; *Özlem*, Mart-Nisan 1959, S: 3-4, s. 1.

Mesut Akça, Nihat Gürkan, Kıymet Karaşahin, Emin Göz, Zekâi Yiğitler, Beyhan Yüce, Mustafa Binbir ve Sedat Ege gibi isimlerin yazıları ve şiirleri yayımlanmıştır.

DP iktidarında yayınlanan son dergi *Umut*'tur. Sanat, fikir ve ülkü dergisi olarak aylık yayınlanan Umut'un sahibi Mustafa Oğuz'dur. Dergi yazı hayatında ilk denemelerini yapan gençleri teşvik etmeyi ve Konya bölgesine ait bilinmeyen hatıraları araştırarak ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Beş sayı yayınlanan derginin ilk sayısı Aralık 1959'da basılmış, son sayısı ise Nisan 1960'ta çıkarılmıştır. Dergide; Atsız, Remzi Oğuz Arık, Fevzi Tekin, Feyzi Halıcı, Seyit Küçükbezirci, Nevzat Erdoğan, Agâh Oktay Güner, Kemal Or, Fuat Önder, A. Rıdvan Bülbül, Mustafa Oğuz, Ziya Göğem, Halit Bardakçı, Ali Kemal, Adnan İlhan Doğan, Duygu Aşkın, Mesut Katırcıoğlu, Fikret Büyükkalkan, Osman Bozok, Ali Kalafat ve Orhan Doğan gibi isimlerin yazıları ve şiirleri yayımlanmıştır[1599].

C. DP Dönemi Konya Basını Hakkında Kısa Bir Değerlendirme

CHP İl İdare Kurulu Başkanı Dr. Rıfkı Tuygan 13 Ocak 1948 tarihli raporunda Konya merkezde Ekekon, Babalık, Selçuk ve Akyokuş gazeteleri ile Konya Halkevi dergisinin yayınlanmakta olduğunu CHP Genel Sekreterliğine bildirmiştir. Bu gazetelerden Ekekon ve Babalık, CHP'nin gazetesi olarak vurgulanırken Selçuk'un durumunun net olmadığı ifade edilmiştir. Çünkü gazetenin mesul müdürü Nazım Ermeral'in DP İlçe İdare Kurulu başkanı iken partisiyle ilişkisini kestiği vurgulanmıştır. Akyokuş gazetesi ise DP'nin yayın organı olarak gösterilmiştir. Ayrıca Akyokuş'un günlük tirajının 1.200, Selçuk'un 1.000, Ekekon'un 1.000 ve Babalık'ın da 300-500 adet olduğu rapor edilmiştir[1600]. DP iktidarının ilk yıllarında gazete sayısı artsa da okuyucu sayısında bir artış meydana gelmemiştir. Gazeteci Kişmir bu durumu; "*Gazete almaktan korkan bir muhit"* olarak değerlendirmiştir[1601].

Ankara Milletvekili ve Konya Bölge Müfettişi Hıfzı Oğuz Bekata, 8 Mart 1950 tarihli yazısında Konya'da günlük olarak Ekekon, Yeni Konya, Meram ve Babalık gazetelerinin yayınlandığını belirtmiştir. Ayrıca haftada iki gün olarak Selçuk ve haftada bir gün olmak üzere Cihanbeyli, Karaman, Ereğli ve Akşehir gazetelerinin de

---

[1599] *Umut*, Aralık 1959, S: 1, s. 1; *Umut,* Ocak 1960, S: 2, s. 1; *Umut*, Şubat-Mart-Nisan 1960, S: 3-4-5, s. 1.
[1600] *BCA*, f.490.01., y.1285.271.6.
[1601] Kişmir, "81 Yıl", *Yeni Konya*, 15 Kasım 1950, S: 517, s. 2.

çıkarıldığını vurgulamıştır. CHP İl Teşkilatı, 17.11.1950 tarihli yazısında ise Ankara'daki Zafer gazetesine benzettiği Yeni Meram'ın DP taraftarları tarafından diğerlerinin ise kısmen tarafsız ve kısmen de DP yanlılarınca çıkarılmakta olduğunu rapor etmiştir[1602].

DP iktidara gelmeden önce Konya genelinde gazetelerin çoğu ekonomik sıkıntı içerisindeydi. İleri gazetesi 5 Mayıs 1950 tarihli yazısında maddi yardım isteğinde bulunmuş ancak bu istek CHP Genel Sekreterliği tarafından ödenek yokluğu nedeniyle reddedilmiştir. Fakat bahsedilen dönemde CHP Genel Merkezi tarafından Konya'daki partili gazetelere kâğıt yardımı yapılmıştır. 27 Nisan 1950 tarihli yazıda Ulus gazetesinden Akşehir'e 250 kg kâğıt gönderilmesi istenmiştir[1603]. CHP Konya İl Teşkilatı da 6 Mayıs 1950 tarihli yazısında partili gazetelere verilmek üzere gönderilen 750 TL tutarındaki 1 ton kâğıdın teslim alındığını genel sekreterliğe bildirmiştir[1604].

DP Dönemi'nde de Konya'daki muhalif gazetelerin resmî kurumlardan çok az reklam aldıkları ya da hiç alamadıkları için ekonomik çaresizlikleri devam etmiştir. Bu durumdan yıllara meydan okuyan Babalık gazetesi de olumsuz etkilenmiştir. Günlük gazeteleri besleyen en önemli kaynağın resmî ilanlar olduğunu belirten Babalık, başvurularına rağmen resmî kurumların büyük bir kısmının ilanlarını daha pahalı olmasına rağmen sadece bir gazeteye verdiklerini vurgulamıştır. Babalık, isim vermese de işaret ettiği gazete DP taraftarı olan Yeni Meram'dır. Bu durumun çok düşündürücü olduğunu ifade eden Babalık, haftada iki gün yayın yapma kararı almıştır[1605]. Aynı durumdan mustarip olan CHP'nin yayın oranı Akşehir gazetesinin 1951'deki yardım talebi de partinin içinde bulunduğu ekonomik sıkıntı nedeniyle reddedilmiştir[1606]. Aynı yıl MP'yi destekleyen Gürses gazetesi de yaşadığı ekonomik ve siyasi sıkıntılar nedeniyle yayınına son vermek zorunda kalmıştır[1607]. Bununla birlikte CHP'nin yayın organı Öğüt, 25 Aralık 1950'de gazete neşriyatının baskı

[1602] *BCA*, f.490.01., y.1285.271.6.
[1603] *BCA*, f.490.01., y.1285.271.6; *BCA*, f.490.01., y.1285.271.6.14.
[1604] *BCA*, f.490.01., y.1285.271.6.18; *BCA*, f.490.01., y.1285.271.6.19.
[1605] *Babalık*, 10 Ekim 1950, S: 7505, s. 1.
[1606] *BCA*, f.490.01., y.1285.271.6.4.
[1607] Bilge, "Gürses Ne İstiyor?", s. 1.

altında olduğunu manşetten vermiştir[1608]. Neticede Öğüt gazetesi 4 Ocak 1952'de muhalefet gazetelerine ilan vermeyen, kâğıt fiyatını azamiye çıkaran, posta ücretlerine zam yapan ve muhalefet gazeteleri üzerinde baskı kurmaya çalışan iktidarı suçlayarak yayın hayatını sona erdirmiştir[1609].

1956 yılında Yeni Konya gazetesi de tarafsız oldukları için ilanlarının veya hak ettikleri kağıdın kesilebileceğini ifade etmiş ve ülkedeki kâğıt darlığı nedeniyle gazete tirajını azalttıklarını belirtmiştir[1610]. Ayrıca Demokrat Akşehir gazetesi de parasını ödediği hâlde İzmit Kâğıt Fabrikası'ndan hak ettiği kâğıdı temin edememiş ve gazete kâğıt darlığı nedeniyle helvacı kâğıdına basılmak zorunda kalmıştır[1611].

Konya basınında millî hassasiyet taşıyan ve şehri ilgilendiren konularda birlikte hareket edilirken özellikle siyasi konularda tartışmalar yaşanmıştır. Bunun yanında hükûmetin icraatları iktidar yanlısı gazeteler tarafından daha ayrıntılı ve hatta bazen de abartıya kaçarak verilirken muhalif gazeteler tarafından ayrıntıya girmeden hatta bazen de görmezden gelinerek geçiştirilmiştir.

DP iktidara geldiğinde yaşanan önemli olaylardan ilki Kore Savaşı olup Konya gazeteleri bununla ilgili haberlerde sürekli "*kahraman Mehmetçik*" vurgusu yapmış, övgüyle bahsettikleri Kore şehit ve gazilerini sürekli anarak unutmamıştır[1612]. İkinci olay Bulgaristan'dan zorunlu göçe tabi tutulan soydaşlarımızın iskânı olup bu sorun da basında millî bir mesele olarak ele alınmış ve göçmenlerin sıkıntıları sürekli dile getirilmiştir[1613].

Basının önemle üzerinde durduğu konulardan bir diğeri millî ve resmî bayramlar ile Atatürk'ü anma günüdür. Konya basını bayramlarda ve 10 Kasım'da günün önemini belirten yazılar, şiirler ve fotoğraflarla okuyucusunun karşısına çıkarak Atatürk'ün şahsında kahraman Türk milletinin başarılarına vurgu

---

[1608] *Öğüt*, 25 Aralık 1950, S: 96, s. 1.
[1609] Abanazır, "Yayınımıza Son Veriyoruz", s. 1; *Öğüt*, 4 Ocak 1952, S: 219, s. 1.
[1610] *Yeni Konya*, 1 Haziran 1956, S: 2504, s. 1.
[1611] *Yeni Konya*, 10 Ocak 1959, S: 4002, s. 1.
[1612] *Selçuk*, 8 Aralık 1950, S: 509, s.1; *Babalık*, 26 Aralık 1950, S: 7527, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Kasım 1950, S: 525, s. 1; *Öğüt*, 9 Aralık 1950, S: 83, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Kasım 1952, S: 815, s. 1.
[1613] *Selçuk*, 17 Kasım 1950, S: 567, s. 3; Ali Kemal Balkanlı, "Bulgaristan'dan Gelen Göçmenler", *Babalık*, 6 Mart 1951, S: 7556, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Mart 1951, S: 639, s. 1; *Yeni Meram*, 16 Ekim 1951, S: 401, s. 1-2; Öğüt gazetesi göçmen işinde alınan tedbirleri yeterli görmemiş ve bu nedenle hükümeti eleştirmiştir. Nihat Erim, "Göçmen İşinde Tedbir Eksikliği", *Öğüt*, 12 Ocak 1951, S:109, s. 1-3.

yapmıştır[1614]. Atatürk büstlerine yapılan saldırılar karşısında da basın tepkisini mürtecilere karşı göstermiştir[1615]. Ayrıca Konya'nın en önemli şahsiyetlerinden olan Mevlâna'nın da Şeb-i Ârus gecesi tüm gazeteler tarafından hassasiyetle ele alınmıştır [1616].

Kent ile ilgili olumsuz durumlarda Konya basını yine birlikte hareket etmesini ve şehrini savunmasını bilmiştir. Ahmet Emin Yalman, Vatan gazetesinde yayınlanan makalesinde Konya DP Kongresi'nde şapkanın yerine fes giyilmesi, kadınların çarşafa bürünerek eve kapatılmaları, heykellerin kaldırılması, Arap harflerinin iadesi, Medeni Kanun yerine şeriata geçilmesi gibi irticai isteklerde bulunulduğu yönünde iddialara yer vermiştir[1617]. Bunun üzerine topyekûn harekete geçen Konya basını, Yalman'ı ispata davet etmiştir. Babalık gazetesi böyle bir şeyin mümkün olamayacağını belirterek Yalman'dan iddialarla ilgili isim istemiştir[1618]. Öğüt gazetesi, okuyucularının karşısına; *"Konya'ya Topyekûn İrtica Giremez."* manşetiyle çıkmış ve uyguladıkları siyasetle Konyalılara mürteci damgasını vurdurmak isteyen DP temsilcilerinin vatandaşa hesap vermesini istemiştir[1619]. Yeni Konya gazetesi de olayı iftira olarak değerlendirmiş ve *"Konya dini vecdin en büyük mertebesine eriştiği bir yerdir. Fakat irtica asla olamaz."* demiştir[1620]. Avukat Galip Bilge gazetedeki makalesinde, Yalman'ın yazısını büyük bir dikkatle ve nefretle okuduğunu belirtmiştir[1621]. Gazeteci M. Fakılar da Konya'nın mürteci yuvası olarak görülmesini şiddetle reddetmiş ve bu düşüncenin kamuoyu tarafından reddedildiğini vurgulamıştır[1622]. Bu olay karşısında Konya Gazeteciler Cemiyeti de kamuoyu ile görüşünü paylaşarak Konya'da irticanın olmadığını ve hiçbir menfi ideolojinin bu şehirde barınamayacağını belirtmiştir. Cemiyete göre Konya basın ailesi Atatürk

---

[1614] *Babalık*, 27 Ekim 1950, S: 7510, s. 1; *Selçuk*, 10 Kasım 1950, S: 566, s. 1; *Öğüt*, 24 Nisan 1951, S: 150, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Ağustos 1951, S: 800, s. 1-2; *Yeni Meram*, 20 Mayıs 1954, S: 1354, s. 1-2; *Konya Esnaf*, 10 Kasım 1958, S: 6, s. 1.
[1615] *Babalık*, 27 Şubat 1951, S: 7549, s. 1; Kemal Göksel, "İnkılap Düşmanlarına Cevabımız", *Babalık*, 3 Mart 1951, S: 7553, s. 1; Abanazır, "İnkilâp Düşmanlığı", *Öğüt*, 6 Mart 1951, S: 136, s. 1.
[1616] *Yeni Konya*, 10 Mart 1951, S: 631, s. 1; *Öğüt*, 18 Aralık 1951, S: 214, s. 1; *Konya Esnaf*, 17 Aralık 1958, S: 8, s. 1; *Öz Demokrat Konya*, 17 Aralık 1959, S: 693, s. 1.
[1617] Ahmet Emin Yalman, "Kızıl Ruhlu Kara Kuvvet", *Vatan*, 12 Mart 1951, S: 3527, s. 1.
[1618] *Babalık*, 15 Mart 1951, S: 7565, s. 1.
[1619] *Öğüt*, 16 Mart 1951, S: 139, s. 1.
[1620] *Yeni Konya*, 15 Mart 1951, S: 636, s. 1.
[1621] Bilge, "Ahmet Emin Yalman'a Açık Mektup", *Yeni Konya*, 15 Mart 1951, S: 636, s. 1-2.
[1622] M. Fakılar, "Konya ve İrtica", *Yeni Konya*, 2 Nisan 1951, S: 653, s. 2.

inkılaplarından fedakârlık yapılmasına asla rıza göstermeyecek ve bu konuda mücadeleye her zaman hazır olacaktır[1623].

Hükûmetin icraatları karşısında basının takındığı tavırlarda değişiklikler de yaşanmıştır. Örneğin DP İktidarının Konya'daki başarılı icraatlarından olan sondaj çalışmalarından Yeni Meram ve Yeni Konya gazetelerinde övgüyle bahsedilmiştir. Ancak Öğüt gazetesi, sondaj çalışmalarından alınan iyi sonuçlarla ilgili olarak basının şatafatlı beyanlarla ülke imarını müjdelemek yerine DP propagandası yaptığını iddia etmiş ve Konya'nın su sorununun sondajlarla değil ancak büyük barajlarla çözülebileceğini vurgulanmıştır[1624].

DP Dönemi'nde Akşehir, Karaman, Ereğli, Cihanbeyli ve Beyşehir'in il yapılması konusu da basında farklı işlenmiştir[1625]. Yeni Konya ve Öğüt gazeteleri bu duruma muhalif olarak Konya'nın bir bütün olarak kalmasını savunmuştur[1626]. Yeni Meram gazetesi ise bu konuda sessiz kalmayı tercih etmiştir. Benzer durum Basın Kanunu değişikliğinde de yaşanmıştır. Yeni Konya gazetesi *"Gazetecilerin Ağzını Kapayacak Olan Basın Kanunu Kabul Edildi."* manşetini atarken[1627] Yeni Meram gazetesi ise *"Basın Kanunu Meriyete Giriyor."* diyerek yeni kanunun Meclis'in çoğunluğu tarafından kabul edildiğine işaret etmiştir[1628].

DP Dönemi'nde özellikle iktidarı destekleyen Yeni Meram ve Demokrat Konya ile muhalif gazeteler arasında sık sık polemikler yaşanmıştır. Hem Öğüt hem de Yeni Meram gazeteleri birbirlerini yalan haber yapmakla veya birbirlerine iftira atmakla suçlamıştır. Öğüt, iktidar gazetesinin inkılapları ve Kemalizm'i tanımadığı şeklinde sert bir ithamda bulunmuştur[1629]. Bunun yanında Yeni Meram'ın en çok

---

[1623] *Yeni Konya*, 17 Mart 1951, S: 638, s. 1.
[1624] Çalıkoğlu, "Türk Milleti", s. 1.
[1625] *Yeni Meram*, 28 Kasım 1953, S: 1188, s. 1; *Yeni Meram*, 27 Eylül 1955, S: 1828, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Ocak 1956, S: 2369, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Eylül 1958, s: 3278, s. 1; *Yeni Konya*, 29 Kasım 1959, S: 3687, s. 1; 1954'te Ereğli DP İlçe Başkanı Sabahattin Sayın, Başbakan Menderes'e yazdığı mektupta Ereğli'nin il yapılmasını istemiştir. *BCA*, f.030.01., y.112.708.6.
[1626] Koner, "Konya'nın Küçülmesi İşinde", *Öğüt*, 27 Ocak 1951, S: 122, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Ocak 1956, S: 2370, s. 3; *Yeni Konya*, 14 Ocak 1956, S: 2371, s. 1; Öğüt, 19 Ocak 1951, S: 115, s. 1; Öğüt, 31 Ocak 1951, S: 125, s. 1.
[1627] *Yeni Konya*, 8 Haziran 1956, S: 2511, s. 1.
[1628] *Yeni Meram*, 9 Haziran 1956, S: 2083, s. 1.
[1629] *Yeni Meram*, 6 Ocak 1952, S: 483, s. 2; *Yeni Meram*, 10 Nisan 1952, S: 610, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Nisan 1952, S: 611, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Haziran 1952, S: 659, s. 1; *Öğüt*, 28 Mayıs 1952, S: 228, s. 1; *Öğüt*, 9 Şubat 1951, S: 129, s.1.

polemik yaşadığı gazeteler Mengene'dir. Çünkü Mengene gazetesi; Konya valisini, DP milletvekillerini ve belediye başkanını her fırsatta sert bir şekilde eleştirmiştir[1630]. Bu sertliğe aynı şekilde karşılık veren Yeni Meram, Mengene'nin doğruya yakın hiçbir haber yayınlamadığını ve bu nedenle Mengene'ye gazete bile denmeyeceğini belirtmiştir[1631]. Aynı zamanda DP Konya milletvekilleri, vali ve belediye başkanı muhalif gazetelere cevaplarını Yeni Meram'dan vermiştir[1632]. Yeni Meram gazetesi sadece Öğüt ve Mengene'ye değil hükûmeti eleştiren tüm gazetelere cevap vermekten geri kalmamış ve muhalif basının asılsız haber yaptığını iddia etmiştir[1633].

İktidarı destekleyen Demokrat Konya da Mengene ile polemiğe giren bir diğer gazetedir. Demokrat Konya gazetesi, Mengene kadrosunu menfaat düşkünü kişiler olarak tanımlamış ve rüzgâr ne taraftan eserse o tarafa döndüklerini iddia etmiştir[1634]. Buna karşın Mengene gazetesi de Demokrat Konya'nın *"şakşakçılığın verdiği şımarıklıkla"* iftiradan başka bir şey yazamadığını belirtmiştir[1635]. İktidar yanlısı gazetelerle muhalif gazeteler arasında özellikle seçim dönemlerinde polemikler artmıştır. Her iki tarafta sürekli ocak, bucak, ilçe ve il teşkilatlarının çözüldüğünü, siyasi partilerden istifaların arttığını, destekledikleri siyasi partiye katılımlar olduğunu belirten haberler yapmıştır[1636].

Yeni Konya gazetesi yayınlandığı günden itibaren tarafsız olduğu vurgusunu sürekli tekrarlamıştır[1637]. CHP Genel Sekreterliğine gönderilen bir yazıda tarafsız yayın yapan Yeni Konya'da tüm siyasi partiler için serbest sütun ayrılacağı ve

---

[1630] *Yeni Meram*, 29 Mayıs 1952, S: 655, s. 1-2.
[1631] Kemal Şenalp, "Mengene Gazetesindeki Suiniyet", *Yeni Meram*, 13 Haziran 1952, S: 669, s. 2-4; *Yeni Meram*, 18 Haziran 1952, S: 674, s. 2.
[1632] *Yeni Meram*, 30 Eylül 1952, S: 763, s. 2; *Yeni Meram*, 11 Mayıs 1952, S: 640, s. 1-2; *Yeni Meram*, 23 Ağustos 1952, S: 729, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Haziran 1953, S: 1032, s. 2; *Yeni Meram*, 22 Ekim 1953, S: 1153, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Aralık 1953, S: 1201, s. 1.
[1633] *Yeni Meram*, 31 Mayıs 1952, S: 657, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Ağustos 1952, S: 728, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Haziran 1953, S: 1023, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Temmuz 1954, S: 1405, s. 1.
[1634] *Demokrat Konya*, 18 Temmuz 1952, S: 1, s. 2.
[1635] *Mengene*, 9 Ağustos 1952, S: 17, s. 1.
[1636] *Öğüt*, 12 Haziran 1951, S: 162, s. 1; *Mengene*, 14 Haziran 1952, S: 9, s. 1; *Mengene*, 12 Temmuz 1952, S: 13, s. 1; *Demokrat Konya*, 25 Temmuz 1952, S: 2, s. 1; *Bizim Mengene*, 4 Nisan 1953, S: 1, s. 1; *Bizim Mengene*, 11 Temmuz 1953, S: 15, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Ekim 1953, S: 1150, s. 1; *Bizim Mengene*, 4 Aralık 1953, S: 34, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Mart 1954, S: 1291, s. 1; *Bizim Mengene*, 6 Nisan 1954, S: 35-2, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Nisan 1954, S; 1319, s. 1; Hikmet Baha, "Konyada Demokrat Parti Niçin Çöküyor?", *Gürses*, 15 Ağustos 1952, S: 2, s. 2.
[1637] *Yeni Konya*, 1 Haziran 1956, S: 2504, s. 1.

partilerin gönderdikleri yazıların bu sütunda yayınlanacağı belirtilmiştir[1638]. Tarafsızlık iddiası Yeni Meram tarafından da kabul edilmiş ve Yeni Konya, Öğüt'e karşı savunulmuştur[1639]. Ancak Yeni Meram gazetesi, Öğüt kapandıktan sonra Yeni Konya'nın CHP yanlısı politika takip ettiğini vurgulamaktan geri kalmamıştır[1640]. Muhalif basın organı olan Mengene'de de Yeni Konya'nın tarafsızlığı kabul edilmiştir[1641]. Bununla birlikte genel olarak Konya basınında Yeni Konya için asılsız haber yapıyor iddiasına çok az rastlanılmaktadır[1642]. Aslında bu durum Yeni Konya'nın diğerlerine göre tarafsız olduğunun da bir kanıtıdır.

Konya basınında 1950-1954 yılları arasında Öğüt gazetesinden Muhittin Güzelkılınç, Suad Abanazır, Şevki Erkan, Ahmet Karaağaç, Mustafa Kubilay İmer, Nusret Safa Coşkun, Fakih Özlen, Rüştü Özal ve Mevlüt Kutluoğlu; Yeni Konya gazetesinden Sofu Tuğrul ve Fakih Özfakih; Mengene gazetesinden Kadri Asöcal, Nevzat Metin ve Orhan Kütlekol; Demokrat Konya'dan Asaf Hindioğlu adli takibata uğrayan gazetecilerdir[1643]. Buradan da görüldüğü üzere bu dönemde genellikle muhalif ya da tarafsız gazeteler takibata uğramıştır.

Yeni Konya ve Yeni Meram, DP iktidarı boyunca ayakta kalan ve varlığını devam ettirmeyi başaran iki gazetedir. Dolayısıyla bu iki gazete arasında tatlı sert bir rekabet mevcuttur. Bu dönemde Yeni Konya'nın tarafsızlığı tartışılırken Yeni Meram'ın "*şakşakçı*" olduğu iddia edilmiştir. Zaten Yeni Meram hiçbir zaman tarafsızlık iddiasında bulunmamış aksine DP'nin yayın organı olduğunu her fırsatta dile getirmiştir[1644]. Nitekim DP'nin ikinci yıl dönümü Yeni Meram'da; *"Bugün 14 Mayıs 950'nin ikinci yıldönümüdür. Millet iradesi, bundan iki yıl önce bugün, 1950 seçimleri ile gerçekten tahakkuk etmiş, zulüm, keyfi idare, diktatörlük ve şef sistemi milletin iradesiyle bir daha hortlamamak üzere cehennem çukuruna yuvarlanmıştı."*

[1638] 28 Aralık 1950 tarihli yazıda belirtilmiştir. *BCA,* f.490.01., y.1285.271.6.
[1639] *Yeni Meram*, 6 Eylül 1951, S: 366, s. 1-2.
[1640] *Yeni Meram,* 25 Ocak 1952, S: 502, s.1-3.
[1641] K. Asöcal, "Konya Matbuatının", s. 2.
[1642] *Yeni Meram,* 24 Nisan 1954, S: 1333, s. 2.
[1643] Muhittin Güzelkılınç, Suad Abanazır ve Şevki Erkan üçer ay hapis cezasına çarptırılmış ancak tevkif edilmemişlerdir. Diğer isimler berat ya da sukut etmiştir. *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 5, 26 Kasım 1958, s. 689-691.
[1644] *Gürses*, 8 Ağustos 1952, S: 1, s. 1; *Yeni Meram,* 4 Haziran 1952, S: 660, s.1-2.

şeklinde değerlendirilmiştir[1645]. Bunun yanında her iki gazetede de dönemin önemli siyasi, bilim, kültür ve sanat insanları yazılar yazmıştır. Dolayısıyla bu gazeteler Konya'nın sosyal ve kültürel tarihi açısından birer hazine değerindedir.

Sonuç olarak DP iktidara geldikten sonra şehirde gazete sayısı artmıştır. Ancak iktidarın basını kontrol altına almak istemesi sonucunda ortaya çıkan siyasi baskılar ve ekonomik sıkıntılar, muhalif gazetelerin kısa ömürlü olmasına neden olmuştur. Dolayısıyla iktidarın eleştiriye tahammülü bulunmamaktadır. Buna karşın muhalif gazeteler de iktidara yönelik eleştirilerin dozunu zaman zaman iyi ayarlayamamıştır. Yılların gazetesi Babalık bu dönemde yayın hayatına son verirken Ekekon ve Öğüt'ten sonra CHP İl Teşkilatı'nın bir yayın organı kalmamıştır. Dolayısıyla CHP İl Teşkilatıyla ilgili haberler giderek azalmıştır. Bu dönemde Konya basını; şehrin her türlü sorunuyla yakından ilgilenmiş, kentin sıkıntılarını dile getirmiş ve bunun yanında kaliteli ve saygın kalemler de yetiştirmiştir.

[1645] *Yeni Meram*, 14 Mayıs 1952, S: 642, s. 1.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DP DÖNEMİ'NDE KONYA'NIN SOSYAL YAPISI

I. Demografik Yapı

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dönemlerinden itibaren uyguladığı millî politikalar içinde nüfus artırma siyaseti önemli bir yer tutar[1646]. Cumhuriyet'ten önce 1911 Trablusgarp Savaşı'yla başlayan Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı ile devam eden süreçte nüfusu iyice azalan Türkiye'nin, Millî Mücadele'ye girdiğinde insan kaynağı kritik bir noktada bulunuyordu[1647]. Bu nedenle daha I. TBMM Dönemi'nden itibaren Türkiye'de nüfusu arttırma politikaları gündeme getirilmiştir[1648]. Atatürk tarafından da desteklenen bu düşünce Cumhuriyet hükûmetlerinin ana politikası olmuş[1649] ve ülke nüfusunun hızlıca arttırılması millî bir amaç olarak görülmüştür. Nitekim CHP Meclis Grubu, 1932'de özel olarak bir nüfus komisyonu kurarak ülke nüfusunu arttırıcı yasal ve idari tedbirlerin alınmasını sağlamıştır[1650]. Böylece yeni Türk devletinin ilk yıllarından başlayarak 1965'e kadar devam eden bu süreçte çoğalma yani pronatalist politika izlenmiştir[1651].

Pronatalist politika gereği Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren ülkenin nüfus artışını hızlandıracak bir dizi yasal önlemler alındı. İlk kez 1929'da 5 çocuktan fazla aileler yol vergisinden muaf tutuldu[1652]. Özellikle 1930 tarihli Umumi Hıfzıssıhha Kanunu'nun nüfusu arttırma politikasına en açık katkıyı sunacağı umut edildi. Bunun yanında 1934'te çıkarılan kanunlarla göçmenlerin Türkiye'ye iskân edilmeleri teşvik edildi[1653]. Türk Ceza Kanunu'nda 1936'da yapılan değişiklikle genel olarak çocuk düşürülmesi ya da kürtaj, kesin bir biçimde yasaklandı ve bu durum 1965'e kadar

---

[1646] Elif Yüksel Oktay, "Türkiye'de Cumhuriyet'in İlanından Günümüze Uygulanan Nüfus Politikaları", *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 4, S: 7 (2014), s. 31.
[1647] Nuri Köstüklü, "Atatürk ve Milli Mücadeleyi Anlamak ve Türk İnkılâp Tarihinde Terminoloji Meselesi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. XVI, S: 48, Kasım 2000, s. 894-895.
[1648] Yaşar Semiz, "1923–1950 Döneminde Türkiye'de Nüfusu Arttırma Gayretleri ve Mecburi Evlendirme Kanunu (Bekârlık Vergisi)", *SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S: 27 (2010), s. 429.
[1649] Erdal Aydoğan- Ebru Çoban, "Türkiye'de Nüfus Sayımları ve Uygulanan Nüfus Politikaları", *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, C. 6, S: 2/1 (2016), s. 120.
[1650] TÜSİAD, *Türkiye'nin Fırsat Penceresi Demografik Dönüşüm ve İzdüşümleri*, Lebib Yalkın Yay., No: T.SÜAD-T/99-1-251, İstanbul 1999, s. 39.
[1651] Pronatalist politika, nüfus artışını amaçlar. Mesut Doğan, "Türkiye'de Uygulanan Nüfus Politikalarına Genel Bakış", *Marmara Coğrafya Dergisi*, S :23, Ocak 2011: s. 297.
[1652] Koray Başol, *Demografi Genel ve Türkiye*, Mas Ofset, İzmir 1984, s. 28.
[1653] *TÜSİAD Türkiye'nin Fırsat Penceresi*, s. 39-40.

sürdü[1654]. 1938'de Medeni Kanun'da yapılan düzenleme ile evlilik yaşı erkekler için 17, kadınlar için 15'e indirildi[1655]. Ayrıca Bekârlık Vergisi, 1949'da kabul edilen Gelir Vergisi Kanunu'nun içinde "*bekârlık zammı*" adı altında yasalaştı[1656].

Cumhuriyet Dönemi'nde uygulanan pronatalist politika halkta da karşılığını bulmuş ve Türk milleti bu yoldaki uygulamaları sahiplenmiştir[1657]. Bu politika DP Dönemi'nde de devam etmiş, parti ve hükûmet programlarında yer almıştır[1658]. Nitekim DP Dönemi'nde Konya'nın Akşehir ilçesi Turgut köyünden Emine Yurtsevdi ile Ilgın ilçesi Tekke köyünden Keziban Tiryaki, çok çocuklu olduklarından Hıfzıssıhha Kanunu'na göre birer madalya ile taltif edilmiştir[1659]. Hükûmetler tarafından alınan tedbirlerin yanında Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren sağlık koşullarının genel olarak düzelmesi ve uzun süren savaş yıllarının da bitmesiyle Türkiye, Tablo 35'te görüldüğü üzere hızlı bir demografik telafi sürecine girmiş bulunuyordu[1660].

Tablo 35: Türkiye ile Konya'nın Nüfusu ve Yıllık Nüfus Artış Hızları (1927-1960)[1661]

Türkiye			Konya		
Sayım Yılı	Nüfus (Toplam)	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)	Sayım Yılı	Nüfus (Toplam)	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)
1927	13.648.270	-	1927	504.125	-
1935	16.158.018	21.10	1935	569.684	15.28
1940	17.820.950	19.59	1940	620.936	17.23
1945	18.790.174	10.59	1945	661.877	12.77
1950	20.947.188	21.73	1950	741.026	22.59
1955	24.064.763	27.75	1955	847.723	26.90
1960	27.754.820	28.53	1960	982.422	29.49

Türkiye'de nüfusu arttırmak için yoğun çaba harcandığı dönemde, 7 nüfus sayımı yapıldı. 1927-1940 yılları arasında gerçekleşen 4.000.000'un üzerindeki nüfus artışı, ülke genelinde sevinçle karşılandı. Ancak kısa sürede meydana gelen bu hızlı

[1654] Duygun Yarsuvat, "Ceza Hukukunda Gebeliğin Durdurulması Meselesi", *İÜ Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 48, S: 1-4 (2011), s. 459.
[1655] Oktay, *Nüfus Politikaları*, s. 38-39.
[1656] Semiz, *Mecburi Evlendirme Kanunu (Bekârlık Vergisi)*, s. 464.
[1657] Oktay, *Nüfus Politikaları*, s. 37.
[1658] *Tüzük ve Program*, s. 38; *BCA*, f.490.01., y.435.1807.1; Neziroğlu-Yılmaz, *Hükümetler, Programları*, s. 775 ve 1026.
[1659] *Yeni Konya*, 16 Aralık 1950, S: 548, s. 2.
[1660] TÜSİAD, *Türkiye'nin Fırsat Penceresi*, s. 41.
[1661] *2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri 42-Konya*, Yayın No: 2727, DİE Matbaası, Ankara 2002, s. 43; *Genel Nüfus Sayımı İdarî Bölünüş 25.10.1970*, Yayın No: 672, DİE Matbaası, Ankara 1973, s. XIII.

artış sadece doğum ve ölüm oranı arasındaki farktan kaynaklanmıyordu. Nüfus artışında ülkeye dışarıdan gelen göçler ve Hatay'ın ana vatana katılması da etkili olmuştu[1662].

Türkiye'nin nüfus artışı 1940-1945 döneminde önemli bir düşüşle 1.000.000'un altında kaldı. II. Dünya Savaşı'nın yaşandığı bu dönemde evlenme çağındaki erkeklerin askere alınması bunda etkili oldu. Ayrıca savaş yıllarının yoksunlukları ve hastalık gibi sıkıntılar da ölüm oranlarını arttırdı. Ancak bu olumsuz tablo, savaşın sona ermesiyle birlikte değişecek ve 1945-1950 döneminde nüfus artış hızı yeniden yükselişe geçecektir[1663]. Ardından gelen DP Dönemi'nde ise 7.000.000'a yakın nüfus artışı yaşanacaktır. Çünkü II. Dünya Savaşı'nın sosyal ve ekonomik yönden olumsuz etkileri sona ermiş, sağlık alanındaki gelişmelerle ölümler azalmış, ulaşım ve sanayideki yatırımlar sonucunda hızlı bir kalkınma sürecine girilmiştir[1664]. 1950 -1955 döneminde nüfus artış oranının hızlı olmasında yurt dışından gelen göçmen sayısının fazlalığı da önemli bir rol oynamıştır[1665].

Türkiye'de yapılan nüfus sayımlarında sokağa çıkma yasağı uygulanmıştır[1666]. Konya'da 1950 nüfus sayımı hazırlıkları kapsamında belediye bütçesine 10.000 TL'lik ödenek konmuş, köyler dâhil olmak üzere bütün evlerin numaraları yenilenmiş ve köyler mıntıkalara ayrılmıştır[1667]. Tablo 36'da da görüldüğü gibi DP Dönemi'nde Konya'nın nüfusu ülke nüfusu ile paralellik göstermektedir[1668].

[1662] Semiz, "Mecburi Evlendirme Kanunu (Bekârlık Vergisi)", s. 465.
[1663] Doğan, "Nüfus Politikalarına Genel Bakış", s. 299.
[1664] Rüya Kasarcı, "Türkiye'de Nüfus Gelişimi", *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, Sayı 5, Ankara 1996, s. 255.
[1665] Doğan, *Nüfus Politikalarına Genel Bakış*, gös.yer.
[1666] Tüm ülkede sokağa çıkma yasağı 06:30'da başlamaktadır. Akşam saati ise valilikler tarafından belirlenmektedir. *Milliyet*, 22 Ekim 1950, S: 170, s. 1; 1950 yılı sayımında Konya'da sokağa çıkma yasağını delen yaklaşık 150 kişi hakkında kanuni işlem yapılmıştır. *Yeni Konya*, 23 Ekim 1950, S: 494, s. 1.
[1667] *Yeni Meram*, 3 Mart 1955, S: 1623, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Temmuz 1955, S: 1762, s. 1; 1955 yılı nüfus sayımında Konya'da 1.296 memur görev almıştır. *Yeni Meram*, 4 Ekim 1955, S: 1835, s. 1.
[1668] *22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı*, s. 19; *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı*, s. 33; *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı,* s. 27.

Tablo 36: DP Dönemi Konya Nüfusu

İlçeler	Şehir Nüfusu			Bucak ve Köy Nüfusu			Yoğunluk (km^2)		
	1950	1955	1960	1950	1955	1960	1950	1955	1960
Merkez	64.434	92.236	119.841	64.973	68.868	81.838	19	25	31
Akşehir	13.370	15.362	20.566	67.213	55.529	45.937	17	38	46
Beyşehir	3.173	4.403	5.833	53.143	59.115	66.287	28	24	33
Bozkır	1.846	2.851	2.451	45.640	46.383	52.461	29	25	28
Cihanbeyli	3.789	4.804	5.732	52.491	38.901	40.571	7	6	9
Çumra	6.475	8.780	7.052	38.600	42.611	48.533	16	15	17
Doğanhisar	-	-	5.567	-	-	17.376	-	-	54
Ereğli	18.545	24.123	31.935	35.100	42.157	46.924	11	12	16
Ermenek	6.920	7.559	7.553	30.945	33.095	36.193	15	18	20
Hadim	2.762	2.924	3.475	25.400	27.841	31.592	22	22	25
Ilgın	5.530	6.389	8.116	44.274	47.956	37.012	27	26	32
Kadınhanı	5.153	6.008	6.848	26.543	30.840	19.209	8	18	67
Karaman	13.476	17.215	21.668	46.590	51.886	56.854	27	15	17
Karapınar	7.423	9.515	10.767	17.546	17.133	18.593	6	9	11
Kulu	-	5.460	7.198	-	8.929	22.033	-	6	24
Sarayönü	-	-	5.783	-	-	9.136	-	-	19
Seydişehir	4.525	5.204	6.303	35.147	37.622	42.965	20	22	22
Yunak	-	2.063	3.190	-	23.961	29.030	-	11	9

1950 nüfus sayımına göre Konya'nın toplam nüfusu 741.026'dır. Bunun 157.421'i şehir merkezlerinde, 583.605'i ise bucak ve köylerde yaşamaktadır. Dolayısıyla kırsal nüfus, şehir nüfusundan 3,7 kat daha fazladır. Şehir nüfusu ile kırsal nüfus arasındaki fark, Merkez ilçede en az olup diğer ilçelerde kırsal nüfus ezici bir üstünlüğe sahiptir. Hatta Bozkır'da bu oran 24 kata kadar çıkmıştır. 48.681 km^2 yüz ölçümüne sahip olan ilin nüfus yoğunluğu ise 15 kişidir. Yüz ölçümü olarak daha küçük olan Bozkır, Beyşehir, Karaman, Ilgın, Hadim ve Seydişehir ilçelerinde km^{2}ye düşen insan sayısı Konya Merkez ilçesinden daha fazladır. Buna karşın yüz ölçümleri daha büyük olan Karapınar, Cihanbeyli ve Kadınhanı'nda nüfus yoğunluğu 10 kişinin altında kalmıştır[1669].

Konya'da 1950 yılında Merkez en kalabalık ilçe olup onu Akşehir, Karaman ve Beyşehir izlemektedir. En az nüfusa sahip ilçeler ise Karapınar ve Hadim'dir. Şehir merkezinde yaşayan nüfusun en büyük kısmı Konya merkezde ikamet ederken onu Ereğli, Karaman ve Akşehir ilçe merkezleri takip etmiştir. Bucak ve köylerde

[1669] *22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı*, s. 19.

yaşayan nüfus ise en fazla Akşehir kırsalında iken onu Merkez, Beyşehir ve Cihanbeyli ilçeleri izlemektedir[1670].

1955 nüfus sayımına göre Konya ilinin toplam nüfusu 847.723'tür. Bu nüfusun 632.827'si bucak ve köylerde, 214.896'sı ise şehir merkezlerinde yaşamaktadır. Kırsal nüfus şehir nüfusundan 2,9 kat fazla olup sadece Merkez ilçede şehir nüfusu, kırsal nüfusu geçmektedir. Nüfus yoğunluğunun ortalama 17 kişi olduğu ilde, Akşehir ve Ilgın'da km^2ye düşen insan sayısı Konya Merkez'den daha fazladır. Buna karşın Karapınar, Cihanbeyli ve Kulu'nun nüfus yoğunluğu 10 kişinin altındadır[1671].

1955 yılında en kalabalık ilçe Merkez ilçe olup bunu Akşehir, Karaman ve Ereğli izlemektedir. Bünyelerinde yeni ilçe teşkilatı kurulan Kulu ve Yunak en az nüfusa sahip ilçelerdir. Şehir merkezinde yaşayan nüfusun büyük bölümü Konya Merkez'de ikamet ederken onu sırasıyla Ereğli, Karaman ve Akşehir ilçe merkezleri izlemiştir. Köylerde yaşayan nüfus ise en fazla Merkez ilçe kırsalında iken onu Beyşehir, Akşehir ve Karaman takip etmiştir[1672].

1960 nüfus sayımına göre ise Konya ilinin toplam nüfusu 982.422'dir. Bu nüfusun 702.544'ü bucak ve köylerde, 279.878'i il ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır. Dolayısıyla kırsal bölge nüfusu şehir nüfusundan 2,5 kat daha fazladır. Merkez hariç diğer ilçelerde kırsal nüfus, şehir nüfusundan daha fazladır. 46.082 km^2 yüz ölçümüne sahip olan ilin nüfus yoğunluğu 21 kişi olup Akşehir, Beyşehir, Doğanhisar, Kadınhanı ve Ilgın ilçelerinde km^2ye düşen insan sayısı Merkez ilçeden daha fazladır. Buna karşın Cihanbeyli ve Yunak'ın nüfus yoğunluğu 10 kişinin altında kalmıştır[1673].

1960 yılı nüfus verilerine göre Merkez ilçe yine en kalabalık ilçe olup onu Ereğli, Karaman ve Beyşehir izlemektedir. Yeni ilçe teşkil edilen Sarayönü ve Doğanhisar ise en az nüfusa sahip ilçelerdir. Şehir merkezinde yaşayan nüfusun en büyük kısmı Merkez'de ikamet ederken onu Ereğli, Karaman ve Akşehir ilçe

[1670] *22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı*, s. 19.
[1671] *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı*, s. 33.
[1672] *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı*, gös. yer.
[1673] *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı*, s. 27.

merkezleri takip etmiştir. Bucak ve köylerde yaşayan nüfus ise en fazla Merkez kırsalında iken onu Beyşehir, Karaman ve Bozkır izlemektedir[1674].

Sonuçta DP Dönemi'nde Konya'nın nüfusu 241.396 kişi artmıştır[1675]. Bu artışın 122.457'si şehir nüfusunda, 118.939'u ise köy nüfusunda meydana gelmiştir. Şehir nüfusu 1927-1950 yılları arasında 56.475 kişi artarken DP Dönemi'ndeki artış 122.457 kişidir[1676]. Bunun yanında 1950'de kırsal nüfus şehir nüfusunun 3,7 katı iken bu oran 1960'ta 2,5'e düşmüştür. Artışın şehir merkezlerinde daha fazla olması 1950'den sonra sanayinin gelişmesi, tarımda makineleşmenin hızlanması, kara yollarının inşa edilmesi ve ekonomik kalkınmanın sağlanması ile açıklanabilir. Sonuç olarak DP iktidarında Konya'da köyden kente göç hızlanmış ve şehirleşme oranı artmıştır[1677].

1955-1960 yılları arasında şehir merkezleri arasında Bozkır, Çumra ve Ermenek ilçelerinin nüfusunda düşüş görülmektedir. Bu dönemde sadece Merkez ilçesinde şehir nüfusu, köy nüfusunu geçmekte olup diğer ilçe merkezlerinde durum tam tersidir[1678]. Bu dönemde Akşehir, Cihanbeyli, Ilgın, Kadınhanı ve Karapınar ilçelerinde meydana gelen idari değişiklikler, köy nüfusunun azalmasına neden olmuştur. Akşehir nüfusundaki düşüşün nedeni 1953'te Yunak[1679] ve 1957'de Doğanhisar[1680] bucaklarının ilçe yapılmasıdır. Cihanbeyli nüfusu, Kulu[1681] bucağının 1954'te ilçe olması ve Sülüklü[1682] bucağının da Yunak ilçesine bağlanması nedeniyle düşüş yaşamıştır. Ilgın'ın nüfusunun azalma nedeni ise 5 köyün 1958'te Doğanhisar ilçesine ve 7 köyün 1960'ta Derbent[1683] bucağı kurulmak suretiyle Merkez ilçeye bağlanmasıdır. 1959'da Sarayönü'nün[1684] ilçe olması sonucunda da Kadınhanı'nın nüfusu azalmıştır. Sonuçta idari değişikliğe uğrayıp yüz ölçümü olarak küçülen

---

[1674] *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı*, s. 27.
[1675] *22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı*, s. 19; *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı*, s. 33; *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı*, gös. yer.
[1676] *Konya İl Yıllığı 1967*, s. 132-133; 22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı, gös. yer; *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı,* gös. yer; *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı*, gös. yer.
[1677] *Konya 1973 İl Yıllığı*, s. 99.
[1678] *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı*, gös. yer; *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı*, gös. yer.
[1679] *BCA*, f.030.11.1., y.237.9.9.
[1680] *BCA*, f.030.11.1., y.269.12.9; *T.C. Resmî Gazete*, 27 Haziran 1957, S: 9644, s. 17440-17441.
[1681] *T.C. Resmî Gazete*, 10 Mart 1954, S: 8538, s. 8537-8539.
[1682] *T.C. Resmî Gazete*, 7 Nisan 1953, S: 8379, s. 5981-5982.
[1683] *BCA*, f.030.11.1., y.280.5.24.
[1684] *T.C. Resmî Gazete*, 27 Haziran 1957, S: 9644, s. 17450.

Akşehir, Kadınhanı ve Kulu ilçelerinin nüfus yoğunluğunda ciddi artış meydana gelmiştir[1685].

Konya'da 1950'de 366.209 erkek nüfusuna karşı 374.817 kadın nüfusu bulunmaktaydı. İl genelinde şehir merkezlerinde erkek nüfusu 80.158 iken kadın nüfusu 77.263 kişiydi[1686]. 1955 yılında kentte 421.040 erkek nüfusuna karşı 426.683 kadın nüfusu bulunuyordu. İl merkezi 49.226 erkek ve 43.010 kadın nüfusu barındırıyordu. Konya genelinde şehir merkezlerinde erkek nüfusu 110.674 iken kadın nüfusu 104.222 kişiydi. Sadece Bozkır, Ermenek, Hadim, Seydişehir ve Yunak şehir merkezlerinde kadın nüfusu erkek nüfusundan daha fazlaydı. Köylerdeki nüfus ise 310.366 erkek ve 322.461 kadından oluşmaktaydı[1687].

1960 yılında Konya şehir merkezi 63.137 erkek ve 56.704 kadın nüfusu barındırıyordu. İl genelinde şehir nüfusunun 144.346'sı erkek, 135.532'si kadın; köy nüfusunun 346.756'sı erkek ve 355.788'i de kadından oluşuyordu. Konya genelinde ise 491.102 erkek nüfusuna karşı 491.320 kadın nüfusu bulunuyordu. Bozkır, Cihanbeyli, Doğanhisar, Ermenek, Kadınhanı, Karaman, Seydişehir ve Karapınar şehir merkezlerinde kadın nüfusu erkek nüfusundan daha fazlaydı[1688].

Özetle Konya'da 1950-1960 yılları arasında şehir merkezlerinde erkek nüfus, genel olarak kadın nüfusundan daha fazladır. Çünkü evini geçindirmek zorunda olan erkek nüfus, çalışmak için kırsalı terk ederek şehir merkezlerine yerleşmiştir. Ailesini ise köyünde ya da bucağında baba evinde bırakmıştır. Bununla birlikte askerî birliklerin şehir merkezlerinde olması da şehirdeki erkek nüfusunu artıran bir diğer nedendir[1689]. Bu dönemde nüfus artışına bağlı olarak evlilik ve boşanma sayılarında da artış görülmektedir. Ancak toplumdaki boşanma oranı evlilik oranına göre düşük seyretmiştir. Boşanma oranının az olması kırsal nüfusun fazlalığı, mahalle baskısı ve kadınların ekonomik yönden bağımlı olmalarıyla açıklanabilir.

[1685] *22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı*, s. 19; *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı*, s. 33; *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı*, s. 27.
[1686] 1950 yılı cinsiyete göre nüfus, 1945 ile 1955 yılı cinsiyet oranlarına göre tahmin edilmiştir. *2000 Genel Nüfus Sayımı*, s. 44.
[1687] *23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı*, s. XLV ve 332.
[1688] *23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı*, s. XVI ve 363.
[1689] *Konya İl Yıllığı 1967*, s. 133.

1950 yılında 1.590 olan evlilik sayısı 1960'da 2.360'a[1690], 1950 yılında 226 olan boşanma sayısı ise 1960'ta 382'ye yükselmiştir[1691]. Ayrıca 1950'de 1.215 olan ölüm vakası da artarak 1960'ta 3.199 olmuştur[1692]. DP Dönemi'nde Konya'nın demografik yapısını etkileyen olaylardan birisi de göçmenlerin iskân edilmesidir.

II. İskân Edilen Göçmenler

DP iktidara geldiği ilk günlerde iki önemli sorunla karşılaştı. Bunlardan ilki Kore Savaşı diğeri ise Bulgaristan'dan tehcir edilen göçmenler meselesiydi[1693]. Bulgaristan'ın 10 Ağustos 1950'de Türkiye'ye verdiği nota ile Bulgaristan'da yaşayan soydaşlarımıza artık göç yolu gözükmüştü[1694]. Bu sorun karşısında DP Hükûmeti, göçmenlerin iskân edilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanmasında CHP'ye göre daha aktif bir politika izledi. Nitekim Cumhurbaşkanı Bayar, Türk Hükûmeti'nin Bulgaristan'dan gelen göçmenlerin tamamına sahip çıkacağını belirtiyordu. Başbakan Menderes ise özellikle tarım alanında Bulgaristan'ı kalkındıran ve siyasi sebeplerle göçe zorlanan Türklerin, az nüfusa sahip Türkiye için bir fırsat olacağını, Bulgaristan'ın ise büyük bir kayıp yaşayacağını ifade ediyordu[1695]. Bu söylemlerden de anlaşılacağı üzere DP iktidarı, Bulgaristan'dan gelen göçmenlere millî bir dava olarak bakıyordu[1696].

Göçün ilk dönemlerinde bu iyi niyetlere rağmen hükûmet, planlı bir iskân politikası takip edememiş ve eleştirilere maruz kalmıştır. Tenkitlerin artması üzerine Bakanlar Kurulu tarafından göçmen meselesinde hükûmetin uygulayacağı yöntemler belirlenmiştir. Buna göre göçmenler, meslekleri ve yaşadıkları iklim şartları dikkate

---

[1690] Evliliklerde il ve ilçe merkezleri temel alınmıştır. *1963 Türkiye İstatistik*, s. 77; *1959 İstatistik*, s. 93.

[1691] Yıllık ortalama 2.034 evlenme ve 336 boşanma yaşanmıştır. *1963 Türkiye İstatistik*, s. 81; *1959 İstatistik*, s. 98; *1953 İstatistik*, s. 98.

[1692] 1950-1956 yılları arası sadece il ölümlerini kapsamaktadır.1957'den itibaren il ve ilçe merkezleri temel alınmıştır. *1959 İstatistik*, s. 105; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 85.

[1693] Veyis Ersöz, "Göçmen Kardeşlerle Hasbıhal", *Yeni Konya*, 23 Mart 1951, S: 643, s. 2.

[1694] *Vatan*, 15 Ağustos 1950, S: 3318, s. 1; *Zafer*, 12 Ağustos 1950, S: 359, s. 1; *Akşam*, 11 Ağustos 1950, S: 11436, s. 1.

[1695] Mehmet Pınar, "1950-1951 Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göçler ve Demokrat Parti'nin Göçmen Politikası", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. XXX, S: 89, Temmuz 2014, s. 66; Yalman, *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim 2*, Özener Matbaacılık, İstanbul 1997, s. 1540-1541.

[1696] Zehra Arslan, "Demokrat Parti İktidarının 1950-1951 Yıllarında Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göç Eden Göçmenlere Yönelik Politikası (1950-1951)", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Uluslararası Balkan Sempozyumu Bildirileri 5-7 Ekim 2012*, (Edt.) Süleyman Seydi, Vedat Kartalcık, Murat Kılıç, Isparta 2013, s. 343.

alınarak iskân edilecekti. Valiler mahallî imkânlara da başvurarak bütün tedbirleri alacak, göçmenlerin barınma ve kendilerine yetebilmeleri için gerekli koşulları sağlayacaktı[1697]. Bununla birlikte DP Hükûmeti, göçmenler konusunda çok önemli bir karar alarak 1 Ocak 1950'den itibaren Bulgaristan'dan ana vatana gelen ve gelecek olan tüm göçmenleri "*iskânlı göçmen*" kategorisine aldı. Böylece Bulgaristan göçmenlerinin tümüne devlet eli uzatılmış oldu[1698]. Artık iskânlı göçmenler hem yerleşme hem de üretici konuma geçme konusunda devletten yardım görecekti[1699].

Bulgaristan'dan Türkiye'ye 1950'de 12.233 aile ve 52.185 nüfus, 1951'de ise 25.118 aile ve 102.208 nüfus olmak üzere toplamda 37.351 aile ve 154.393 nüfus göç etmiştir[1700]. Bulgaristan'ı terk etmek zorunda kalan bu göçmenler, ana vatanda aralarında Konya'nın da yer aldığı 40 ilin ilçe, kasaba ve köylerine iskân edilmiştir[1701].

Konya'ya 1950 yılının sonlarında gelmeye başlayan göçmen nüfusu ilk etapta 57 kişiydi[1702]. Trenle veya kamyonlarla gelen göçmenler, şehir merkezinde coşku ve sevinç gösterileriyle karşılanıyordu. Ardından yemekler yeniyor ve bir geceliğine ya bir ailenin yanında ya da bir devlet kurumunda istirahat etmeleri sağlanıyordu. Başta vali olmak üzere tüm idari amirler göçmenlerin iskânıyla ilgileniyor ve onları evlerinde misafir etmek isteyen halk, adeta birbirleriyle yarışıyordu[1703]. Göçmenler

---

[1697] Zehra Arslan, "Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göç", s. 335-337; Abanazır, "Göçmenler İçin", *Öğüt,* 2 Aralık 1950, S: 78, s. 1.

[1698] Bilal Şimşir, *Bulgaristan Türkleri*, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1986, s. 225.

[1699] Cevat Geray, "Türkiye'de Göçmen Hareketleri ve Göçmenlerin Yerleştirilmesi", *Amme İdaresi Dergisi*, S :3/4, Aralık 1970, s. 22.

[1700] Şimşir, *Bulgaristan Türkleri*, s. 227; *1959 İstatistik*, s. 111; Bulgaristan göçmenlerinin ülkemiz nüfusuna göre daha çok okuryazar olduğu ve göçmen kadınlar arasında okuryazarlığın daha yaygın olduğu anlaşılmaktadır. İlköğretim görenlerin oranı göçmenlerde daha yüksektir. Bunun sosyal çevreye uyma ve ekonomik hayatta başarı bakımından göçmenler için önemi büyük olmuştur. Gelen göçmenlerin %97,5 gibi büyük bir çoğunluğunun ana dili Türkçedir. Filiz Çolak, "Bulgaristan Türklerinin Türkiye'ye Göç Hareketi (1950-1951)", *Tarih Okulu Dergisi*, S: XIV, İlkbahar-Yaz 2013, s. 125.

[1701] Oğuz Arı, "1950-1951 Senelerinde Bulgaristan'dan Tehcir Edilen Türk Göçmenlerinden Bir Örnek Grup Seçilerek Dayanışma ve Sosyal İntibak Bakımından Aile Cesametinin ve Aile İçindeki Münasebetlerin Araştırılması", *İÜ İktisat Fakültesi Mecmuası*, C. 20, S: 1-4, Ocak 1958, s. 148.

[1702] *Yeni Konya*, 24 Aralık 1950, S: 556, s. 2; *Yeni Konya*, 29 Aralık 1950, S: 561, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Ocak 1951, S: 575, s. 1-2; *Yeni Konya*, 5 Ocak 1951, S: 568, s. 2; *Yeni Konya*, 4 Mart 1951, S: 625, s. 1; *Yeni Konya*, 29 Aralık 1950, S: 561, s. 1.

[1703] *Yeni Konya*, 15 Ocak 1951, S: 578, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Ocak 1951, S: 588, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Mart 1951, S: 639, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Nisan 1951, S: 658, s. 2.

istirahat ettikten sonra iskân edilecekleri bölgelere kamyonlarla götürülüyordu. İskân sürecinde Konya'da genel olarak göçmenlere gereken hassasiyet gösterilmiş ve onların ihtiyaçları giderilmeye çalışılmıştır[1704]. Tablo 37'de görüldüğü üzere göçmenler 1951 Ocak ayında Merkez, Kadınhanı, Seydişehir, Beyşehir ilçeleriyle Tömek ve Obruk bucaklarına iskân edilmiştir.

Tablo 37: Konya'ya 1951 Yılı Ocak Ayı İçinde Gelen Göçmen Sayısı[1705]

İskân Edildikleri Yer	Hane Sayısı	Nüfus Sayısı
Kadınhanı Özden Devlet Çiftliği	34	141
Merkez	7	89
Seydişehir	-	13
Beyşehir	32	-
Tömek ve Obruk bucakları	19	73

Konya'ya iskân edilecek göçmen sayısı 1951 Ocak ayı itibariyle 317 aile ve 1410 nüfustan oluşmaktaydı. Şubat ayında en büyük göç hareketlerinden biri yaşandı ve 42 vagon eşya ile birlikte 461 aileden oluşan 2.024 nüfus Konya'ya iskân edildi[1706]. İskân edilen göçmenler bir taraftan da sağlık taramasından geçirilmekte ve hasta olanların tedavilerine hemen başlanmaktaydı[1707]. Göçmenler sıtma hastalığına karşı dirençli olmadıklarından sıtmalı bölgelere özellikle yerleştirilmemiştir[1708]. Konya'ya ilk iskân edilen göçmenlerle röportaj yapan gazeteci Ersöz izlenimlerini şu şekilde açıklıyordu: "*İhtiyar ve genç Ahmetler Ana yurda kavuşmanın sevinç ve saadetini her vesile ve her hareketleriyle açığa vuruyorlardı.*" [1709].

Zirai üretimi geliştirmek isteyen DP Hükûmeti çiftçi göçmenlerden yararlanmak isteyecektir. Bunun için boş ve ziraat yapmaya elverişli topraklarda göçmenler için yeni köyler kurulacak veya 20-25 haneli küçük köyler genişletilecektir. Yapılan saha araştırmaları sonucunda Ankara, Konya, Kırşehir,

[1704] *Yeni Konya*, 4 Mart 1951, S: 625, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Ocak 1951, S: 568, s. 2.
[1705] *Yeni Konya*, 4 Ocak 1951, S: 567, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Ocak 1951, S: 571, s. 2; *Yeni Konya*, 14 Ocak 1951, S: 577, s. 3; *Yeni Konya*, 15 Ocak 1951, S: 578, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Ocak 1951, S: 588, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Ocak 1951, S: 592, s. 2.
[1706] *Yeni Konya*, 2 Şubat 1951, S: 595, s. 1; *Yeni Konya*, 16 Şubat 1951, S: 609, s. 1.
[1707] Konya'ya ilk gelen göçmenlerden Kamil Bahçıvan, tifolu çıkmış ve tedavisine hemen başlanmıştır. *Yeni Konya*, 29 Aralık 1950, S: 561, s. 1.
[1708] *Yeni Konya*, 22 Mayıs 1951, S: 703, s. 2.
[1709] Ersöz, "Göçmen Kardeşlerle", s. 2.

Niğde, Kayseri, Sivas ve Yozgat illerinde 1951 yılı içinde yaklaşık 30 göçmen köyünün kurulması planlandı[1710]. Ayrıca 1950-1952 yılları arasında göçmenlere 626.361 dönüm arazi, 5.534.639 kg tohumluk, 15.126.166 TL donatım işletme kredisi, 36 adet traktör, 2.534 adet at, 4.572 adet araba, 3.402 adet çift hayvanı ve 6.263 adet pulluk verildi[1711].

Konya İl Toprak İşleri İskân Müdürlüğü 30, 70, 100 ve 150 haneden oluşacak göçmen köyleri inşa etmek için hemen harekete geçti. Tablo 38'de görüleceği üzere ilk etapta serpiştirme yoluyla kurulacak 429 göçmen evi inşa edilecekti. Hem bunun için hem de göçmenlerin diğer ihtiyaçları için hükûmetten 1.000.000 TL'ye yakın ödenek istendi[1712]. Konya'ya ilk adımda 2.679 göçmen ailesinin yerleştirilmesi için Cihanbeyli'de 3, Kadınhanı'nda 3 ve Çumra'da 1 köy kurulması planlandı[1713].

Tablo 38: 1951 Yılında İlk Etapta İnşa Edilmesi Planlanan Göçmen Evleri[1714]

İlçe	Hane Sayısı
Merkez	92
Ilgın	49
Ereğli	32
Karapınar	26
Çumra	22
Beyşehir	30
Seydişehir	5
Cihanbeyli	54
Akşehir	83
Kadınhanı	36
Toplam	429

Göçmen ailelerine yerleşme ve iş yeri için iki tip konut projesi hazırlanmıştır. Buna göre çiftçi göçmenler için köylerde, yetişmiş iş gücü için de şehir ve kasabalarda farklı konut tipleri üretilmiştir. Çiftçiler için inşa edilen köy konutları iki odalı ve bir ahırdan oluşmaktaydı. Şehirlerdeki evler ise isteğe göre dükkânlı veya

[1710] Zehra Arslan, "Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göç", s. 341; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 7, 9 Mayıs 1951, s. 144.
[1711] *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 114.
[1712] *Yeni Konya*, 28 Haziran 1951, S: 740, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Temmuz 1951, S: 750, s. 1.
[1713] Aile sayısının 8000'e ulaşacağı tahmin edilmiştir. *Yeni Konya*, 11 Ağustos 1951, S: 781, s. 1.
[1714] *Yeni Meram*, 2 Eylül 1951, S: 362, s. 1.

dükkânsız olmak üzere iki odalı müstakil konutlar şeklinde yapılmaktaydı. Evlerin inşasında yerel malzemelerin kullanılmasına özen gösteriliyordu[1715].

Konya'da vali ve milletvekillerinin sürekli tetkik ettikleri göçmen evlerinin inşasına 1951'de başlandı. Bu iş için valilik emrine ilk etapta 150.000 TL ve 2.400 m^3 kereste tahsis edildi. Merkez ilçesine bağlı bucak ve köylerde yapılan evler, sonbaharda çatı seviyesine kadar geldi[1716]. Kadınhanı'nda yıl sonunda göçmen evlerinin bir kısmı tamamlanırken diğerleri de bitirilme aşamasına geldi. Karapınar ve İsmil'de inşa edilen göçmen evlerinin büyük bir kısmı yıl sonunda tamamlandı. Cihanbeyli'nin köylerinde yapılacak 350 göçmen evinin inşası ise 1951 yılı ekim ayında 882.771 TL muhammen bedelle ihaleye çıkarıldı[1717].

Konya'ya 1951 yılında iskânı kararlaştırılan 13.394 göçmen nüfusundan, ekim ayı itibarıyla, 4.641'i gelmiştir[1718]. 1952 yılı başlarında ise 4.626 nüfustan oluşan 1.058 hane iskân edilmiştir. Yaşanan yoğun göç nedeniyle göçmen evleri hızla inşa edilmeye çalışılıyor ve yapılması planlanan 530 göçmen evinden 455'i 1951'de tamamlanıyordu. Örneğin Cihanbeyli ilçesi Tüfekçi, Pınarbaşı, Hodoğlu ve Kölekuyusu yaylalarında 350 ev yapılmak suretiyle 4 yeni modern köy kazanılmıştı. Kalan 75 evin temeli ise 1952 yılbaşında atıldı[1719].

Evleri teslim edilen göçmenlere, refaha kavuşmaları için donatım kredisi verilmekte ve toprak dağıtılmaktaydı[1720]. Örneğin 1951'de il genelinde göçmen ailelere donatım ve çevirme kredisi olarak T.C. Ziraat Bankası tarafından 1.020.000 TL kredi açılmıştır. Ayrıca bakanlık tarafından gönderilen 5 traktörle göçmen arazileri sürülmüş ve 260 ton tohumluk buğday ektirilmiştir. 1952'de Akşehir'de 104 göçmen ailesine toprak dağıtılmış ve 77 ev teslim edilmiştir. Kadınhanı'na gelen 39 aileye 3.702 dekar arazi dağıtılarak 129 tapu verilmiştir[1721]. Ilgın'da ise 49 aile arazi

---

[1715] Recep Murat Geçikli, "Bulgaristan Türkleri'nin Göçü (1950-1951) ve ABD Yardım Programına Yansıması", *Atatürk Dergisi*, C. 5, S: 1, (2016), s. 26.
[1716] *Yeni Meram*, 24 Eylül 1951, S: 379, s. 1.
[1717] *Zafer*, 3 Ekim 1951, S: 883, s. 1-3; *Yeni Meram*, 26 Ekim 1951, S: 411, s. 1; *Yeni Meram*, 3 Aralık 1951, S: 449, s. 1.
[1718] *Yeni Meram*, 16 Ekim 1951, S: 401, s. 1-2.
[1719] *Yeni Meram*, 9 Ocak 1952, S: 486, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Ağustos 1952, S: 731, s. 1.
[1720] Donatım kredisi T.C. Ziraat Bankası tarafından veriliyordu. *Yeni Meram*, 18 Mayıs 1952, S: 646, s. 2; *Yeni Meram*, 13 Haziran 1952, S: 669, s. 1-2.
[1721] *Yeni Meram*, 26 Ekim 1951, S: 411, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Mart 1952, S: 569, s. 1.

ve ev sahibi olmuştur[1722]. Ayrıca yine Akşehir'de 84 çiftçi göçmen ailesinin her biri için araba, koşum takımı ve pulluk ihale edilmiştir[1723]. Böylece hükûmet, göçmenlerin bir an önce üretime geçmelerini sağlamış oluyordu.

Konya'ya 1954'te Bulgaristan'dan 105 göçmen ailesi daha iskân edildi[1724]. Bununla birlikte 1955'te 238 nüfustan oluşan 61 Türkistanlı aile de ilk etapta İsmil köyünde kurulan çadırlara yerleştirildi. Toprak ve İskân Genel Müdürlüğü ev inşası için hemen harekete geçti ve göçmenler 28 Ekim 1955'te törenle evlerine kavuştu. Üretime geçmeleri için Türkistanlı göçmen ailelerine 10.000 dönüm arazi temlik edilmiş ve bu arazi devlete ait traktörlerle sürülerek ekime hazır hâle getirilmiştir. Ayrıca her aileye beş yüzer kg tohumluk buğday da verilmiştir[1725].

Ereğli ilçesi Zengen bucağında inşa edilen 100 hanelik örnek göçmen köyündeki 16 ev, 1958 Ağustos ayında göçmenlere teslim edilmiştir[1726].1959 yılı başlarında göçmen köyünde 70 ev tamamlanmış ve bu evlere 11 Türkistanlı aile yerleştirilmiştir[1727]. Nihayet Ereğli-Zengen yakınlarındaki örnek köy inşaatı 1960 yılında bitirilerek 100 evden 46'sı sahiplerine teslim edilmiştir. Göçmenler için inşa edilen köyde modern bir ilkokul da yapılmıştır. Köyde hane başına 200 dönümlük arazi ayrılmış ve 1.600 dönümlük arazi de köy namına ekilmiştir[1728].

Göçmenlerin iskânı sırasında çeşitli sıkıntılar da yaşamıştır. Bunlardan ilki göçmenlerin kendilerine dağıtılan arazileri verimsiz bulmalarıdır. Bu nedenle göçmenler hükûmetten topraklarını değiştirme talebinde bulunmuştur. Örneğin Yarma nahiyesine bağlı Göçü köyünde iskân edilen Bulgaristan göçmenlerinden Hüseyin Çiftci ve arkadaşlarının bu yönde bir istekleri olmuştur[1729]. Ancak iskân

---

[1722] 43 adet ev teslim edilmiştir. *Yeni Meram*, 13 Ekim 1952, S: 776, s. 1.
[1723] *Yeni Meram*, 8 Ocak 1952, S: 485, s. 1.
[1724] *Yeni Meram*, 27 Aralık 1954, S: 1558, s. 1.
[1725] *Yeni Meram*, 6 Haziran 1955, S: 1715, s. 1; *Yeni Meram*, 16 Haziran 1955, S: 1725, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Eylül 1955, S: 1820, s. 1; *Cumhuriyet*, 28 Ekim 1955, S: 11.224, s. 3; *Yeni Meram*, 28 Ekim 1955, S: 1859, s. 1.
[1726] Örnek köyler; topraklandırma faaliyetleri kapsamında ayrıca topraksız veya az topraklı çiftçilere kuruluş onarma kredisi karşılığı olarak yapı ve tesisleri vücuda getirmek ve çevresinde örnek teşkil etmek üzere kurulmaya başlanmıştır. *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 19 Şubat 1960, s. 470; *Yeni Konya*, 2 Ağustos 1958, S: 3242, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Eylül 1958, S: 3291, s. 1.
[1727] Serbest göçmen olarak gelen bu 11 aile, hükümetçe iskân muamelesine tâbi tutulmamıştır. *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 10, 11 Aralık 1959, s. 351; *Yeni Konya*, 20 Ocak 1959, S: 4012, s. 1.
[1728] *Yeni Konya*, 15 Nisan 1959, S: 4089, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Ocak 1960, S: 3732, s. 1.
[1729] *BCA*, f.272, y.12.63.192.24.

edildikleri yerleri değiştirme hakları bulunmayan göçmenlerden bu kurala uymayanlar iskân haklarını kaybetmiştir[1730]. Bir diğer sıkıntı ise örneğine çok az rastlanmakla birlikte göçmenlerin arazilerine çevre köy halkı tarafından tecavüz edilmesidir[1731].

DP Dönemi'nde Türk Hükûmeti millî dava olarak gördüğü göçmenlere her daim sahip çıkmıştır. Konya'da olduğu üzere Türk milleti de ana vatana gelen soydaşlarını kucaklamasını bilmiştir. Bu dönemde tespit edebildiğimiz kadarıyla Bulgaristan'dan 9.429 göçmen Konya'ya iskân edilmiştir. Göçmenlerin ülke ekonomisine katkı sağlamaları için hemen harekete geçilmiş ve ihtiyaçları en kısa zamanda karşılanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda Konya'da da göçmenler için örnek köyler, evler ve iş yerleri inşa edilmiş, tarım arazileri dağıtılmış, tarım gereçleri sağlanmış ve banka kredileri verilmiştir.

III. Doğal Afet ve Yangınlar

1950-1960 yılları arasında Konya'da iklim koşullarının neden olduğu aşırı yağış, sel, heyelan, kuraklık, kasırga gibi doğal afetler ile genellikle insanların neden olduğu yangınlar meydana gelmiştir. Can ve mal kaybına neden olan bu felaketlerde gerek hükûmet gerekse halk, birlikte hareket ederek felaketzedelerin yaralarını sarmaya çalışmıştır.

A. Doğal Afetler

Demokrat Parti'nin iktidara geldiği ilk günlerde etkili olan dolu nedeniyle Merkez bucağının Karaaslan köyünde 28 koyun telef olmuştur[1732]. 1951'de Doğanbey bucağı ile Sille bucağı, aşırı yağışların neden olduğu sel felaketine maruz kalmıştır. Doğanbey'de yaklaşık 100 bina sular altında kalırken vatandaşlar komşu köylere sığınmıştır. 1.000'e yakın hayvan telef olmuş ve binlerce dönüm ekili arazide büyük zararlar meydana gelmiştir[1733]. Sille bucağında ise ilk anda felakete uğrayan

[1730] *Yeni Meram*, 2 Eylül 1951, S: 362, s. 2.
[1731] Dedeler köyünde göçmenlere ait 500 dekar araziye tecavüz edilmiştir. *Yeni Meram*, 17 Şubat 1952, S: 525, s. 1.
[1732] *Yeni Konya*, 27 Haziran 1950, S: 384, s. 2.
[1733] *Vatan*, 16 Haziran 1951, S: 3623, s. 1-4.

köylerden haber alınamamıştır. Beş köprü ile bir evin yıkıldığı sel felaketinde can kaybı yaşanmamıştır[1734].

1952 yılında Akşehir ve Merkez ilçelerinde meydana gelen sel ve heyelan felaketlerinin bilançosu ağır oldu. Akşehir'de yaklaşık 7 saat etkili olan sağanak yağmur, temmuz ayında sel ve heyelana sebep oldu. Heyelandan etkilenen Bermende köyünde 300 dekar sebzeliğin %80'i, 200 dekar hububatın %40'ı hasar gördü. 2 ev, 8 köprü, 1 cami ve 2 köy odasının tamamen yıkıldığı köyde 39 ev de oturulamaz hâle geldi. Eğrigöz köyünde ise sebzelerin %80'i, hububatın %50'si hasar görmüştür. Köyde 4 ev yıkılırken 53 ev kullanılamaz durumdadır. Ayrıca Karahüyük, Honaz, Aksir ve Engili köylerinde de ekili alanlar büyük hasar görmüştür. Vali Hadımlı hemen Akşehir'e giderek afete maruz kalan bölgelerde incelemelerde bulunmuştur. Gözlemlere göre bölgedeki zarar 200.000 TL'nin üzerindedir[1735]. Bakanlar Kurulu 28 Temmuz 1953'te, Akşehir-Bermende köyü halkının heyelan nedeniyle uygun yerlere nakledilmesi ve köyün yerinin değiştirilmesine karar vermiştir[1736]. Ağustos ayında Merkez ilçede yağan şiddetli yağmurlar da Meram bölgesinde sel felaketine neden olmuştur. Felaket sonucunda 6 ev hasara uğramış, ürünlerin %30'u zarar görmüş ve Beyşehir yolu üzerindeki beton köprü yıkılmıştır[1737].

1953 yılında ilk olarak Ilgın'da meydana gelen sel felaketinde kaplıca, göçmen evleri ve 6.000 dekar arazi sular altında kalmış, Ilgın-Akşehir yolu da ulaşıma kapanmıştır. Yılın ikinci felaketi Çarşamba suyunun taşması sonucunda Bozkır'da yaşanmış ve Bozkır çarşısı sel altında kalmıştır. Hemen ardından Karaman'da meydana gelen afette elektrik santralinin dış duvarları tamamen yıkılmıştır[1738]. Ayrıca kış aylarındaki fazla kar yağışı ve akabinde meydana gelen şiddetli yağmurlar nedeniyle Akşehir, Beyşehir, Seydişehir, Karaman ve Ereğli ilçelerinde yaklaşık 100.000 dekarlık alan su istilasına uğramıştır[1739].

[1734] Yaşanan felaket sonrası Beyşehir kaymakamı hemen Doğanbey bucağına gitmiştir. *Yeni Konya*, 15 Haziran 1951, S: 727, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Haziran 1951, S: 737, s. 1.
[1735] *Yeni Meram*, 24 Temmuz 1952, S: 700, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Temmuz 1952, S: 705, s. 2; *Akşam*, 30 Temmuz 1952, S: 12.148, s. 5.
[1736] *BCA*, f.030.18.01., y.133.62.11; *T.C. Resmî Gazete*, 8 Eylül 1953, S: 8502, s. 7153.
[1737] *Yeni Meram*, 6 Ağustos 1952, S: 713, s. 1.
[1738] *Yeni Meram*, 10 Şubat 1953, S: 894, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Şubat 1953, S: 902, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Şubat 1953, S: 905, s. 1.
[1739] *Yeni Meram*, 30 Mayıs 1953, S: 1012, s. 1.

1953 yılının en büyük sel felaketi ise Merkez bucağının Hocacihan köyünde yaşanmıştır. Toplam 85 evin yıkıldığı, 64 evin kısmen harap olduğu felakette 20 kuzu boğulmuştur. Sellerin sürüklediği kayalar Akyokuş'taki büyük köprüyü kapattığından Beyşehir ve Seydişehir'le irtibat kesilmiştir[1740]. Aynı yıl Seydişehir'de yaşanan kar fırtınası 220 elektrik direğini yıktığından ilçe günlerce elektriksiz kalmıştır. Ermenek yolu da yoğun kar yağışı nedeniyle kapanmış ve ancak 10 günlük çalışma sonucunda açılabilmiştir[1741].

Konya'da 1954 yılında Beyşehir ve Ereğli ilçelerinde meydana gelen afetlerde can kayıpları yaşanmıştır. Beyşehir'in Doğanbey bucağına bağlı Karaahırlı köyünde 60 ev, 4 dükkân, 3 köy odası ve 1 cami sel felaketi nedeniyle yıkılmıştır. Afette 3 çocuk boğularak hayatını kaybetmiş ve 1.000'e yakın hayvan telef olmuştur. Ereğli'de meydana gelen kasırga da ise ilçede büyük hasara yol açmış ve İvriz'de evlerin camları kırılmıştır[1742].

Akşehir, 1955'te şiddetli yağmur nedeniyle bir kez daha aynı afeti yaşadı. Saray köyünde göçebe olarak yaşayan 10 nüfuslu bir aile hayvanlarıyla birlikte sele kapılarak boğuldu. Eğrigöz köyünde 6 ev tamamen yıkılırken 6 ev de hasar gördü. Daha az zarar gören Doğanhisar bucağında ise birkaç ev yıkıldı. Afet nedeniyle ilçede mahsul zarar görmüş, köprüler ve tren hattı hasara uğramıştır[1743].

Konya'da 1956 yılındaki şiddetli soğuklar nedeniyle İstasyon ve İhsaniye mahallelerine kurtlar inmiş, insanlar evlerinden dışarıya çıkamamıştır. İlkbaharda Sarayönü ve Gözlü Çiftliği civarındaki büyük fırtınada 70.000 dekar arazi talan olmuştur. Karaman'da yaşanan dolu afetinde ise Kılbasan bucağındaki meyveler zarar görmüş ve yaklaşık 600 küçük baş hayvandan oluşan bir sürü telef olmuştur[1744].

[1740] *Yeni Meram*, 22 Haziran 1953, S: 1033, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Haziran 1953, S: 1034, s. 1-2; *Yeni Meram*, 24 Haziran 1953, S: 1035, s. 1.
[1741] *Yeni Meram*, 21 Mart 1953, S: 933, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Aralık 1953, S: 1204, s. 1.
[1742] *Yeni Meram*, 5 Şubat 1954, S: 1257, s. 1; *Yeni Meram*, 13 Ağustos 1954, S: 1427, s. 1.
[1743] *Yeni Meram*, 7 Eylül 1955, S: 1808, s. 1.
[1744] *Yeni Konya*, 13 Şubat 1956, S: 2400, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Mayıs 1956, S: 2477, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Mayıs 1956, S: 2485, s. 1.

Aynı yıl Merkez ilçeye bağlı 20 köyde hububat mahsulleri kuraklık, erozyon ve haşere tahribatı gibi doğal afetlerden %35 ile %75 oranında zarar görmüştür[1745].

Akşehir aşırı yağış nedeniyle 1958'de bir kez daha felakete maruz kalmıştır. Akşehir'e bağlı Elfiraz, Engili, Sarayköy, Nadir, Gedil, Yılanyusuf köyleri ile ile Ilgın'ın Yukarı Çiğil ve Balkı köylerinde meydana gelen seylap nedeniyle Bakanlar Kurulu, bu köylerdeki halkın müsait durumdaki başka yerlere yerleştirilmelerini kararlaştırmıştır[1746]. Aynı yıl Çumra ve Ereğli'de meydana gelen sel felaketi de büyük zarara yol açtı. Çumra'nın Dinek bucağına bağlı Alkaran köyünde 25, Saray köyünde ise 30 ev sular altında kalırken Ereğli'nin Kuzguncuk ve Hortu köylerinde 155 keçi telef oldu, 250 dekar ekin ve 100 dekar pancar ekili arazi zarar gördü[1747].

1959 yılında Merkez ilçesine bağlı Tatlıcak köyü, su seviyesinin yükselmesi sonucunda su baskınına uğramış ve köyde 12 ev yıkılmıştır. Bu nedenle Tatlıcak'ın, hara yakınlarına nakledilmesi gündeme gelmiştir[1748]. 1960'ta sular altında kalarak yıkılan ev sayısı 21'i bulmuştur[1749]. 1959'da Karaman'daki sel felaketinde Kameni köyünde 15, Çoğlu köyünde 4, Madenli köyünde 4, Karaviran köyünde de 2 ev tamamen yıkılmıştır. Mahsulün zarar gördüğü sel felaketinde 700'den fazla koyun ve keçi ile 1.000'e yakın tavuk telef olmuştur. Ayrıca Sarayönü'nün Başhüyük köyünde şiddetli soğuklar nedeniyle aç kurtlar ağıllara hücum etmiştir[1750].

B. Yangınlar

DP'nin iktidara geldiği yıl Konya'da 254 yangın vakası meydana geldi[1751]. Temmuz ayında Akşehir halkevinde meydana gelen yangında binanın salonu tamamen yandı[1752]. 1951'de meydana gelen yangınlardan ilki Hadim Hükûmet Konağı'nda çıktı. 80.000 TL karşılığında sigortalı olan binadaki yangında kaymakamlık, nüfus müdürlüğü ve jandarma komutanlığına ait hiçbir şey

[1745] Bu köyler: Akvirankışla, Bakırtolu, Başgötüren, Divanlar, Göçü, Gene, Hayıroğlu, Karakaya, Karaağaç, Katrancı, Kızören, İpekler, Ovakavağı, Obruk, Sarıkız, Sakyatan, Suruç, Şatır, Yarma ve Yağlıbayat'tır. *BCA*, f.030.18.01.02., y.145.113.13.
[1746] *T.C. Resmî Gazete*, 23 Temmuz 1958, S: 9962, s. 19819; *T.C. Resmî Gazete*, 20 Ağustos 1958, S: 9986, s. 20015; *T.C. Resmî Gazete*, 18 Kasım 1958, S: 10060, s. 20532.
[1747] *Yeni Konya*, 4 Haziran 1958, S: 3187, s. 1.
[1748] *Yeni Konya*, 21 Kasım 1959, S: 3678, s. 1.
[1749] *Yeni Konya*, 20 Ocak 1960, S: 3739, s. 1.
[1750] *Yeni Konya*, 4 Mart 1959, S: 4053, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Haziran 1959, S: 5043, s. 1.
[1751] *Yeni Meram*, 24 Mart 1954, S: 1304, s. 1-2.
[1752] *Yeni Konya*, 27 Temmuz 1950, S: 411, s. 2.

kurtarılamadı[1753]. Ardından Bozkır'ın Ahırlı bucağının Sopran yaylasında çıkan yangında 94 çardak yandı. 2.000 TL maddi zararın ortaya çıktığı yangının failleri yakalanarak adalete teslim edildi[1754]. Aynı yıl Karaman'da meydana gelen büyük yangında ise sinema binası tamamen yanmış ve Konya'dan iki arazöz yardıma gitmiştir. Can kaybı yaşanmayan yangında 10.000 TL zarar meydana gelmiştir[1755]. 1952'de ise Merkez bucağının Saraçoğlu köyünde iki çocuğun neden olduğu harman yangınında 5 ton buğday yanmıştır[1756].

Konya'da 1953'te 100 yangın hadisesi meydana geldi[1757]. Bu yangınların dikkat çekenlerinden ilki askerî hastanedeki yangın olup hastane çatısı hasar gördü. Yaklaşık 3 saat süren yangın; itfaiye, ordu birlikleri ve lise öğrencilerinin müdahalesi ile söndürüldü ancak 100.000 TL zarara neden oldu[1758]. İkincisi Aziziye Camisi civarında Civeleklere ait fırında çıkan yangın olup halkın yoğun gayretleri sonucunda söndürüldü. Ardından Buğday Pazarı'ndaki yeni verem dispanserinin en üst katında boya işçilerinin dikkatsizliği yüzünden başlayan yangın; itfaiye, ordu istihkâm taburu ve halkın yardımları sonucunda etkisiz hâle getirildi. Arslanlıkışla'da gece başlayan ve sabaha kadar devam eden yangında ise yatakhane ve depoların bir kısmı yanmıştır[1759]. Akşehir Jandarma Bölük Komutanlığı ile Beyşehir Hükûmet Konağı'nda da çıkan yangınlarda binalar hasar görmüştür[1760].1954 yılında ise Ereğli'nin Ayrancı bucağına bağlı Biyecik köyündeki ilkokul tamamen yanmıştır[1761].

DP Dönemi'nde Konya'da yaşanan yangınların en ağırı 1955 yılında meydana geldi. İlk olarak İkinci Ordu Karargâhı'nda başlayan yangına belediye itfaiyesi, şeker fabrikası itfaiyesi ve askerî birlikler müdahale etti. Her ihtimale karşı Kadınhanı, Çumra ve Ereğli itfaiyeleri de yardıma çağrıldı. Ancak ahşap olan karargâh tamamen yanarken ateşin etrafa yayılarak büyümesi önlendi ve önemli evraklar

---

[1753] *Yeni Konya*, 7 Ocak 1951, S: 570, s. 1.
[1754] Failler arazi ihtilafı neticesinde yangın çıkardıklarını itiraf etmiştir. *Babalık*, 30 Mart 1951, S: 7580, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Mart 1951, S: 650, s. 1; *Vatan*, 30 Mart 1951, S: 3545, s. 3.
[1755] *Yeni Konya*, 23 Mayıs 1951, S: 704, s. 1-2.
[1756] *Yeni Meram*, 4 Ağustos 1952, S: 711, s. 1.
[1757] *Yeni Meram*, 24 Mart 1954, S: 1304, s. 1-2.
[1758] Akşam, 5 Şubat 1953, S: 1918, s. 1-2; *Yeni Meram*, 5 Şubat 1953, S: 889, s. 1.
[1759] *Yeni Meram*, 27 Temmuz 1953, S: 1068, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Temmuz 1953, S: 1070, s. 1; *Yeni Meram*, 30 Aralık 1953, S: 1220, s. 1.
[1760] *Yeni Meram*, 25 Şubat 1953, S: 909, s. 1; *Yeni Meram*, 5 Aralık 1953, S: 1195, s. 1.
[1761] *Yeni Meram*, 5 Şubat 1954, S: 1257, s. 1.

kurtarılabildi[1762]. İkincisi Seydişehir ilçesinin Derebucak köyündeki yangın olup 350 haneden oluşan köyün, 10 ev hariç, tamamı yandı. Bir ocaktan sıçrayan ateşin neden olduğu yangında 2 çocuk yanarak can verirken köye ait mal ve eşyanın %90'ı zarar gördü[1763]. 2.165 vatandaşın açıkta kalmasına neden olan felaket, yaklaşık 2.000.000 TL'lik bir zarara yol açtı[1764]. Milletvekili Özal'ın deyimiyle köy halkının sırtlarındaki elbiselerinden başka tek çöpleri kalmadı[1765]. Aynı yıl Meram ile Dere köyü arasındaki Maarif Değirmeni de tamamen yanarak kül olmuştur. Yangın motor egzoz borusundan çıkan kıvılcımlar nedeniyle başlamıştır. Bunların yanında 1955'te orman yangınları da meydana gelmiştir. İlk olarak Ermenek'te Koçaş ormanlarında başlayan yangın yüzlerce köylünün yardımı ile söndürülmüştür. Ardından Beyşehir-Doğanbey Kükürtlü ormanlarında başlayan yangında 232 çam ağacı yanmıştır[1766].

1956 yılında şehirde meydana gelen 125 yangın vakasından 2'si kasıtlı, 123'ü ise kazaen çıkmış olup yalnızca 7'si söndürülememiştir[1767]. Bunlardan en dikkat çekeni ise can kaybının olmadığı Belediye Sineması'nı küle döndüren yangındır[1768]. Aynı yıl Kadınhanı ve Beyşehir ilçelerinde de büyük yangınlar meydana geldi. Kadınhanı'na bağlı Sarayönü bucağındaki Hasun Fabrikası'nda meydana gelen yangında fabrika harabeye döndü. Yaklaşık 1.000.000 TL zarara neden olan yangın 18 saat sürmüştür. Konya, Kadınhanı, Ilgın ve çiftliklerin itfaiyelerinin yangına müdahalesi sonucunda un ve buğday depoları kurtarıldı[1769]. Hem 1956'da hem de

---

[1762] *Zafer*, 12 Haziran 1955, S: 2317, s. 1-5.

[1763] Köydeki ev sayısı kaynaklarda farklılıklar göstermektedir. Bazı kaynaklarda 9 binanın yangından kurtulduğu belirtilmektedir. *Yeni Konya*, 10 Temmuz 1955, S: 2182, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Temmuz 1955,1749, s. 1-2; *Hürriyet*, 11 Temmuz 1955, S: 2598, s. 1; Mustafa Kömürcü'nün ocağından sıçrayan alevler yangını başlatmış ve alevler ahşap olan binaları kısa sürede sarmıştır. *Hürriyet*, 10 Temmuz 1955, S: 2597, s. 1; Hidayet Aydıner, "Zalim Yufka", *Yeni Meram*, 23 Temmuz 1955, S: 1762, s. 1-2.

[1764] Derebucak yangını ile ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Hüseyin Muşmal, "Küllerinden Doğan Bir Köy: 1955 Yılı Yangını ve Derebucak'ın Yeniden Kuruluşu", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S: 36, Şubat 2015, s. 364-379.

[1765] Özal, "Felaketler ve İtimad", *Yeni Meram*, 14 Temmuz 1955, S: 1753, s. 1-2.

[1766] *Yeni Meram*, 21 Haziran 1955, S: 1731, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Temmuz 1955, S: 1748, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Kasım 1955, S: 1885, s. 1-2.

[1767] Ayrıntılı bilgi için bk. *Yeni Konya*, 21 Ocak 1957, S: 2730, s. 1.

[1768] Belediye Sineması 50.000 TL karşılığında sigortalıdır. *Yeni Meram*, 30 Eylül 1956, S: 2192, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Eylül 1956, S: 2619, s. 1.

[1769] *Cumhuriyet*, 16 Mart 1956, S: 11364, s. 3; *Yeni Konya*, 16 Mart 1956, S: 2432, s. 1.

1957'de Beyşehir Kurucaova ormanlarında çıkan yangınlarda toplam 25 hektar ağaçlık alan yandı[1770].

1958 yılında Konya'da iki büyük yangın meydana gelmiştir. Doğum ve Çocuk Bakımevi Hastanesi'nde yaşanan ilk yangında hastanenin çatısı tamamen yanmıştır. Gece başlayan yangın sabahın ilk ışıklarına kadar devam etmiş; belediye ve şeker fabrikası itfaiyeleri ile askerî birliklerin müdahaleleri sonucunda yangının büyümesi önlenmiştir. Çıkış nedeni belirlenemeyen yangını ilk olarak Vali Keleşoğlu fark etmiş ve böylece büyük bir felaket önlenmiştir. Can kaybı yaşanmayan yangın 150.000 TL'ye yakın maddi hasara yol açmıştır[1771]. Şehrin ikinci büyük yangını ise Larende Caddesi'ndeki kereste ve marangoz atölyelerinde çıkmıştır. Bu felakette 14 dükkân, 3 ev, 1 mescit ve 1 depo yanmıştır. Kerpiç duvarlar ve yangının çukur bir sahada başlaması Konya'yı büyük bir felaketten kurtarmıştır. Maddi hasarın 2.000.000 TL civarında olduğu tahmin edilen yangını söndürmek için Konya itfaiyesi ve askerî birlikler büyük çaba sarf etmiştir[1772]. Aynı yıl Beyşehir Koçaklı ormanlarında da büyük bir yangın çıkmış ve bu felakette yaklaşık 4 hektarlık arazi yanmıştır. Mahallî ekiplerle berber 200 asker yangına müdahale etmiştir[1773].

Konya'da 1959 yılında 63 yangın meydana gelmiş ve toplamda 101.095 TL'lik bir hasar ortaya çıkmıştır[1774]. Aynı yıl Hadim, Ermenek ve Karaman ilçelerinde de yangınlar meydana gelmiştir. Hadim'in Doğanlar köyünde çıkan ve yaklaşık 200.000 TL zarara neden olan yangında 13 ev yanmış ve 99 hayvan telef olmuştur[1775]. Ermenek'te bir ağılla birlikte 350 keçi yanmıştır. Karaman'daki yangında ise 9 dükkân tamamen yanmış ve 400.000 TL civarında zarar meydana gelmiştir. Yangını söndürmek için Konya ve Çumra itfaiyeleri yardıma çağrılmıştır[1776]. 1960 yılında Konya'da mart ayı içerisinde 18 yangın çıkmıştır. Bu felaketlerde 4 ev, 2 dükkân, 1 tamirhane ve 1 apartman kısmen yanmıştır[1777].

[1770] *Yeni Konya*, 6 Haziran 1956, S: 2509, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Ağustos 1957, S: 2919, s. 1.
[1771] *Akşam*, 6 Nisan 1958, S: 14483, s. 3; *Yeni Konya*, 6 Nisan 1958, S: 3133, s. 1.
[1772] *BCA*, f.030.18.01.02., y.154.74.19; *Yeni Konya*, 19 Ekim 1958, S: 3320, s. 1; *Akşam*, 19 Ekim 1958, S: 14680, s. 3.
[1773] *Yeni Konya*, 26 Ağustos 1958, S: 3266, s. 1.
[1774] *Yeni Konya*, 6 Ocak 1960, S: 3725, s. 1.
[1775] *Yeni Konya*, 6 Ocak 1959, S: 3398, s. 1.
[1776] *Yeni Konya*, 4 Nisan 1959, S: 4082, s. 1; *Yeni Konya*, 1 Ağustos 1959, S: 3567, s. 1.
[1777] *Yeni Konya*, 5 Nisan 1960, S: 3812, s. 1.

Sonuç olarak DP Dönemi'nde Konya'da iklim şartları ve altyapı eksikliğine bağlı olarak özellikle sel olmak üzere doğal afetler yaşanmıştır. Bunun yanında dikkatsizlik ve ihmal nedeniyle sonuçları ağır olan büyük yangınlar meydana gelmiştir. Afet ve yangınlarda gerek hükûmet gerekse Konya halkı imkânları oranında felaket bölgesine yardım etmiştir. Yapılan yardımlar sadece felaketlerle sınırlı kalmamış, yardıma ihtiyaç duyulan her türlü durumda harekete geçilmiştir.

IV. Sosyal Yardımlar

Türk milletinin en önemli özelliklerinden birisi de muhtaç ve zor durumda olan insanlara yardım etmesidir. Konyalılar DP döneminde Bulgaristan'dan zorunlu olarak tehcir edilen göçmenlere, ülke çapında afetlere maruz kalanlara, muhtaçlara, sağlık, su ve yol hizmetlerine maddi ve manevi yardımlarını esirgememiştir.

Bulgaristan'dan gelen göçmenler için tüm ülkede olduğu gibi Konya'da da yardım kampanyaları düzenlenmekte ve halk bu yardımlara büyük ilgi göstermekteydi[1778]. Konya Valiliği tarafından kurulan Göçmen ve Mültecilere Yardım Birliği, geceli gündüzlü çalışarak ilk etapta halktan 37.521 TL para, 2.127 parça eşya, 85.877 kg gıda maddesi ve 46.410 kg yakacak topladı. Ayrıca bu yardım birliğine bağlı bir de kadın kolu kuruldu[1779]. Vali Ferruh Şahinbaş başkanlığında 1951 yılı ocak ayında toplanan yardım birliği, şu kararları aldı[1780]:

- Verdiği para, servetine uymayanlar ile para vermeyenlerden yardım talep edilecek.
- Ereğli Bez Fabrikası'nın vereceği 2.000 TL, eşya olarak alınacak.
- Yardım için gelen hububat, ofis ambarlarına teslim edilecek.
- Birlik, her ayın ilk haftasında çarşamba günleri toplanacak.

[1778] *Yeni Konya*, 7 Ocak 1951, S: 570, s. 2; *Yeni Konya*, 10 Ocak 1951, S: 573, s. 3; *Yeni Konya*, 27 Ocak 1951, S: 589, s. 2.
[1779] *Yeni Konya*, 16 Ocak 1951, S: 579, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Aralık 1950, S: 534, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Aralık 1950, S: 535, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Mart 1951, S: 630, s. 2.
[1780] *Yeni Konya*, 27 Ocak 1951, S: 589, s. 1-2.

Merkez ilçesinin yanında Ereğli, Ilgın ve Çumra başta olmak üzere ilçelerde de göçmenler için yardım komiteleri kurulmuştur[1781]. Göçmenler için düzenlenen yardımlarda sivil toplum teşkilatları, devlet kurumları ve esnaf birlikleri aktif rol oynamıştır[1782]. Örneğin sinema işletmecisi Mustafa Üzüm Özkoç yazlık sinema mevsimine kadar halkevi salonundan elde ettiği geliri göçmenlere vermiştir. Kunduracılar birliği, göçmenler için Kızılay'a 155 çift ayakkabı teslim etmiştir. Kız Sanat Enstitüsü ise temsil hasılatı olan 1.033 TL'yi Konya Kızılay Şubesi hesabına yatırmıştır[1783]. Neticede 1951 Mart sonuna kadar göçmenlere toplamda 64.692,52 TL para, 128.704 kg gıda, 3.546 adet giyecek, 67 adet ev eşyası, 74.046 kg yakacak ve 32 adet koyun yardımı yapılmıştır. Ancak yapılan yardımlar kamuoyunda az bulunacak ve şehrin bu konuda daha aktif olması istenecektir[1784].

Hükûmet de göçmenlere gerekli yardımları yapmıştır. 1951'de toplam 618 aileye 66.459 dönüm tarlanın tapusu verilmiş ve çiftçi ailelere yaklaşık 253 ton tohumluk buğday dağıtılmıştır[1785]. Tarlaları da sürülen göçmenlere T.C. Ziraat Bankası tarafından krediler de verilmiştir[1786]. Bunların yanında yoksul göçmenlere 20.000 TL'lik erzak alınmış[1787], göçmen köyleri ve evlerinin bahçelerine dikilmek üzere ağaç fidanları bedelsiz olarak dağıtılmış[1788] ve kaymakamların başkanlığında kurulan komisyonlarca göçmenler için çift hayvanı olarak atlar satın alınmıştır[1789]. 1959'da Ereğli-Zengen'e 2 km uzaklıkta kurulan göçmen mahallesinde Kaymakam Hamdi Ergun, göçmenlere tereyağı, çay, şeker ve ekmek dağıtmıştır[1790].

1950-1960 yılları arasında ülkede meydana gelen felaketlere de kayıtsız kalmayan Konya halkı, felaketzedelere çeşitli yardımlarda bulunmuştur. 1952'de

---

[1781] *Yeni Konya*, 21 Aralık 1950, S: 553, s. 2; *Yeni Konya*, 4 Aralık 1950, S: 536, s. 2; *Yeni Konya*, 7 Aralık 1950, S: 539, s. 2.
[1782] *Yeni Konya*, 6 Şubat 1951, S: 599, s. 2; *Yeni Konya*, 18 Mart 1951, S: 639, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Mart 1951, S: 641, s. 2; *Yeni Konya*, 11 Mart 1951, S: 632, s. 2.
[1783] *Yeni Konya*, 6 Şubat 1951, S: 599, s. 2; *Yeni Konya*, 10 Şubat 1951, S: 603, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Mart 1951, S: 639, s. 1.
[1784] *Yeni Konya*, 14 Şubat 1951, S: 607, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Mart 1951, S: 650, s. 2.
[1785] *Yeni Meram*, 9 Ocak 1952, S: 486, s. 1.
[1786] *Yeni Meram*, 16 Ekim 1951, S: 401, s. 1-2; *Yeni Meram*, 2 Mart 1952, S: 569, s. 1.
[1787] *Yeni Meram*, 16 Şubat 1952, S: 524, s. 1.
[1788] Göçmenlere yapılan yardımlar sadece 1951 yılı ile sınırlı kalmamış sonraki yıllarda da devam etmiştir. *Yeni Meram*, 16 Mart 1952, S: 583, s. 2; *Yeni Meram*, 25 Şubat 1953, S: 909, s. 1.
[1789] *Yeni Meram*, 12 Aralık 1951, S: 458, s.1; *Yeni Konya*, 2 Ağustos 1958, S: 3242, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Eylül 1958, S: 3291, s. 1.
[1790] *Yeni Konya*, 2 Ocak 1959, S: 3394, s. 1.

Erzurum'un Hasankale ilçesinde meydana gelen deprem nedeniyle toplanan 29.343 TL yardım depremzedelere ulaştırılmıştır[1791]. 1953'te Balıkesir ve Çanakkale çevresinin etkilendiği deprem sebebiyle kurulan yardım komitesi, topladığı 26.453 TL'yi felaket bölgesine göndermiştir[1792]. 1957'de Fethiye ve çevresinde etkili olan depremden zarar görenler için yine Konya yardıma koşmuş ve ilk etapta 2.617 TL toplanmıştır. Aynı yıl Ankara'da meydana gelen selden etkilenen felaketzedeler için de 11.253 TL yardım yapılmıştır[1793].

Hükûmet de doğal afet ve felaketlerde zarara uğrayan vatandaşlara yardım elini hemen uzatmıştır. 1952'de sel felaketine maruz kalan Akşehir'e, Kızılay tarafından 1.500 TL nakit para ile 50 çadır verilmiştir[1794]. Fazla yağışlar nedeniyle 5 ilçede meydana gelen sel baskınlarında zarara uğrayan vatandaşların arazi vergileri kaldırılmış, borçları ertenmiş ve tohum yardımında bulunulmuştur[1795]. 1953'te bir kez daha sel felaketine maruz kalan Akşehir'e 3.000 TL yardım yapılmıştır. Aynı yıl Hocacihan'da yaşanan sel felaketi üzerine Kızılay, bölgeye 100 çadır ve 7.500 TL yardım göndermiştir[1796]. 1959 yılında Karaman'daki sel felaketinde ise halka yiyecek yardımı yapılmış ve çadırla battaniye dağıtılmıştır[1797].

Hükûmet, karasal iklimin hüküm sürdüğü ve yağışların yetersiz olduğu Konya'da iklim şartlarına bağlı gelişen afetler için de yardımlarda bulunmaktaydı. 1953'te Ereğli'de yaşanan yoğun kış nedeniyle hayvancılıkla uğraşanlara yem yardımı yapıldı[1798]. 1956'da Merkez ilçesine bağlı 20 köyde hububat mahsulleri kuraklık, erozyon ve haşere tahribatı gibi doğal afetlerden %35 ile %75 oranında zarar gördü. Bu köyler, Tarım Kredi Kooperatiflerine toplamda 684.032,84 TL olan borçlarını geri ödeyemedi. Bu nedenle Tarım Kredi Kooperatiflerinin üzerlerinde bulunan banka alacakları, Bakanlar Kurulu tarafından 19.02.1957 tarihinde bir yıl

[1791] 3 Ocak 1952'de meydana gelen depremde ilk bilgilere göre 503 ev kısmen yıkılmış, 58 kişi ölmüş ve 97 kişi yaralanmıştır. *Vatan*, 4 Ocak 1952, S: 3820, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Mart 1952, S: 569, s. 1.
[1792] *Yeni Meram*, 23 Nisan 1953, S: 989, s. 1.
[1793] *Yeni Konya*, 8 Mayıs 1957, S: 2832, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Mayıs 1957, S: 2834, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Mayıs 1957, S: 2409, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Ekim 1957, S: 2565, s. 3; *Yeni Konya*, 18 Ekim 1957, S: 2988, s. 1.
[1794] *Yeni Meram*, 29 Temmuz 1952, S: 705, s. 2.
[1795] *Yeni Meram*, 30 Mayıs 1953, S: 1012, s. 1.
[1796] *Yeni Meram*, 14 Ocak 1953, S: 867, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Haziran 1953, S: 1033, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Haziran 1953, S: 1034, s. 1-2; *Yeni Meram*, 24 Haziran 1953, S: 1035, s. 1.
[1797] *Yeni Konya*, 8 Haziran 1959, S: 5043, s. 1.
[1798] *Yeni Meram*, 2 Nisan 1953, S: 345, s. 1.

süreyle ertelendi[1799]. Bunun yanında Aydın, Balıkesir, Bilecik, Edirne, Eskişehir, Kırklareli, Konya ve Denizli'de 1955 ve 1956 yılında doğal afetlerden zarar görenlere yapılacak yardım hakkında 22 Haziran 1956'da 6746 Sayılı Kanun çıkarıldı[1800].

1950-1960 yılları arasında ülke genelinde yaşanan önemli sorunlardan birisi de yangınlardı. Bu felaket karşısında da gerek hükûmet ve gerekse halk elinden gelen fedakârlığı göstermekteydi. 1955'te Derebucak'ta meydana gelen ve bütün bir köyü yok eden yangında Kızılay, felaket bölgesine 350 çadır göndermiş ve 150.000 TL'lik gıda maddesi yardımı yapmıştır. Konya halkı da hemen harekete geçerek 85 kg peynir, 23 kg sabun, 98 kg zeytin, 100 kg kesme şeker, 50 kg nohut, 18 kg zeytinyağı, 28 kg üzüm, 20 kg fasulye, 1.900 ekmek ve 20 paket çayı ilk etapta Derebucak'a sevk etmiştir. Valilik tarafından Derebucak halkı için gerekli olan zirai aletler hemen gönderilmiştir[1801]. Hükûmet de derhâl harekete geçerek köylünün kış mevsiminden önce bir eve sahip olmasını sağlamak amacıyla Derebucak'ta 349 evin temelini atmıştır[1802]. Derebucaklılar gerek hükûmetin gerekse Konya halkının ilgisinden memnun olarak şükranlarını bildirmişlerdir[1803].

Sinop'ta 1956'da yaşanan ve Gerze ilçesini yok eden yangında[1804] Konya halkı, felaketzedeler için 50.807 TL nakit yardımda bulundu. 1958'de Bursa'da meydana gelen büyük yangın[1805] için de yardım kampanyası başlatıldı ve

---

[1799] Bu köyler: Akvirankışla, Bakırtolu, Başgötüren, Divanlar, Göçü, Gene, Hayıroğlu, Karakaya, Karaağaç, Katrancı, Kızören, İpekler, Ovakavağı, Obruk, Sarıkız, Sakyatan, Suruç, Şatır, Yarma ve Yağlıbayat'tır. *BCA*, f.030.18.01.02., y.145.113.13.

[1800] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 17, 20 Şubat 1957, s. 356.

[1801] *Yeni Meram*, 10 Temmuz 1955, S: 1749, s. 1-2; *Yeni Meram*, 15 Eylül 1955, S: 1816, s. 1.

[1802] Derbucak felaketi de dahil olmak üzere 1955 yılı felaketleri için genel bütçeye 2.000.000 TL eklenmesi kabul edilmiştir. *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 9, 16 Ocak 1956, s. 13; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 17, 20 Şubat 1957, s. 331.

[1803] *Yeni Meram*, 17 Eylül 1955, S: 1818, s. 1.

[1804] 13 Şubat 1956'da devrilen bir sobadan çıkan ve 10 saat süren yangında 833 ev ve 300 dükkân yanmıştır. Gerze ilçesini bir kül yığını haline getiren yangında 17 kişi hayatını kaybetmiştir. *Hürriyet*, 15 Şubat 1956, S: 2799, s. 1.

[1805] 25 Ağustos 1958'de Bursa, tarihindeki ender yangınlardan biri yaşanmıştır. Kapalı Çarşı'da çıkan yangında 5.000 dükkân yanmış ya da hasar görmüştür. Ticaret odasına kayıtlı 555 büyük işletme tamamen yanmıştır. Yangın aşırı sıcak ve ahşap binalar nedeniyle kısa sürede büyümüştür. Zararın 200.000.000 TL civarında olduğu tahmin edilmiştir. Sigorta şirketleri zararın 60.000.000 TL'sini karşılayacaktır. Yangın nedeniyle 10.000 kişi işsiz kalmıştır. *Akşam*, 25 Ağustos, 1956, S: 13896, s. 1; *Akşam,* 26 Ağustos 1956, S: 13895, s. 1; *Akşam,* 28 Ağustos 1956, S: 13897, s. 1.

depremzedeler için halktan ilk etapta 21.721 TL para toplandı[1806]. Konya'da 1958'de meydana gelen büyük yangında zarar gören felaketzedeler için de yardım kampanyası düzenlendi[1807]. Hatta bu yangından zarar gören Rahim Ortabakar'ın gecikme zammından kaynaklanan 73 TL borcu da Bakanlar Kurulu tarafından 19.01.1960 tarihinde terkin olundu[1808].

DP iktidarında hem hükûmet hem de Konya halkı ihtiyaç sahipleri için de yardımlarda bulunuyordu. 1950'de hükûmet tarafından Ilgın'daki muhtaç çiftçilere 800 ton tohumluk buğday dağıtıldı[1809]. 1951'de Hatıp, Kızılviran, Sille, Tömek, Yarma ve Obruk bucaklarından Konya aşevine 725 kg patates, 850 kg buğday; Kızılay'a ise 13.835 kg buğday ve 9.222 TL nakit yardım yapıldı[1810]. Konya'nın önemli tüccarlarından Ahmet Haşhaş, 1956'da 500 muhtaç ilkokul öğrencisinin kıyafet ihtiyacını karşıladı. Diğer taraftan Nakiboğlu mütevellisi Sait Tanırken de 400 öğrencinin ayakkabı ve çorap ihtiyacını giderdi[1811]. 1958'de yine Ahmet Haşhaş, 23 ilkokuldan 600 öğrenciye giyecek yardımında bulundu[1812]. Bu sosyal yardımların yanında DP Konya Gençlik Teşkilatı 1959'da muhtaç ailelere yönelik toplu sünnet düğünü düzenlemiştir[1813]. Konya belediyesi de DP iktidarı süresince ihtiyaç sahibi halka yakacak yardımında bulunmuştur. Örneğin 1951'de muhtaç durumda olan vatandaşlara toplam 50 ton odun dağıtılmıştır[1814].

Konya halkı hastane ve sağlık merkezlerinin inşasına da maddi destek sağlamıştır[1815]. 1951'de Akşehir Sağlık Merkezi için halkın yaptığı yardım 25.000 TL'yi bulmuştur[1816]. Konya Memleket Hastanesi'ne 1952'de 30.000 TL'lik yardım

---

[1806] *Yeni Konya*, 11 Mart 1956, S: 2427, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Eylül 1958, S: 3274, s. 1; *Konya Esnaf*, 5 Eylül 1958, S: 2, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Eylül 1958, S: 3288, s. 1.
[1807] *Yeni Konya*, 24 Ekim 1958, S: 3325, s. 1.
[1808] *BCA*, f.030.18.01.02., y.154.74.19.
[1809] *Yeni Konya*, 4 Kasım 1950, S: 506, s. 3.
[1810] *Yeni Meram*, 3 Eylül 1951, S: 363, s. 1-2.
[1811] *Yeni Konya*, 28 Mart 1956, S: 2443, s. 1.
[1812] *Yeni Konya*, 5 Nisan 1958, S: 3132, s. 1.
[1813] *Yeni Konya*, 8 Ağustos 1959, S: 3574, s. 1.
[1814] *Yeni Meram*, 9 Ocak 1952, S: 486, s. 2; *Yeni Meram*, 24 Aralık 1953, S: 1214, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Kasım 1959, S: 3681, s. 1.
[1815] Hayırsever vatandaşlar tarafından Memleket Hastanesi'ne toplam 587 TL değerinde muhtelif eşya ile bir adet üçlü sedimantasyon aleti cihazı almıştır. *Yeni Meram*, 13 Aralık 1951, S: 459, s. 2; *Yeni Meram*, 12 Temmuz 1952, S: 688, s. 2; *Yeni Meram*, 6 Eylül 1951, S: 366, s. 2.
[1816] *Yeni Meram*, 13 Aralık 1951, S: 459, s. 2.

yapılmıştır[1817]. 1955'te ise Konya Devlet Hastanesi ilave binası için Hastanelere Yardım Derneği, halktan 23.856,51 TL bağış toplamıştır[1818].

DP Dönemi'nde Türkiye'deki önemli olaylardan birisi de aziz şehitlerin anısını yaşatacak olan Çanakkale Abidesi'nin inşa edilmesidir. Konya'da abide inşaatı için 1953'ten itibaren yardım kampanyaları düzenlenmiştir. Bunlardan ilki öğretmen ve öğrenciler tarafından düzenlenmiş ve kampanya sonucunda 1.400 TL nakit toplanmıştır. Ardından abideye ticaret ve sanayi odası tüccar ve esnaflarından 2.000 TL bağış yapılmıştır[1819]. Vali Keleşoğlu önderliğinde 1958'de abide için başlatılan kampanya doğrultusunda İş Bankası ve Yapı Kredi Bankası'nda birer yardım hesabı açılmıştır. İl Özel İdaresi'nin 1.500 TL yardımda bulunduğu kampanya için valilik gazetelerde tebliğ yayınladı. Şehitler abidesi için düzenlenen bu kampanyada ilk etapta 3.845 TL toplandı. Ayrıca şehirde Gençlerbirliği, Karagücü, İdman Yurdu ve Şekerspor kulüpleri arasında bir futbol turnuvası düzenlendi. Bu turnuvadan elde edilen gelir abideye aktarıldı. Nihayet 1 ayda Konya'dan toplanan yardım tutarı 12.342,40 TL'yi buldu[1820].

DP Dönemi'nde yaşanan felaketlerde hükûmet, felaket bölgelerine ulaşarak gerekli yardımları yapmaya çalışmıştır. Konya halkı da elinden geleni yaparak afetzedelere yardımlarını hiçbir zaman esirgememiştir. Bu durum Konya halkının sorumluluk ve vicdan sahibi olduğunun göstergesidir. Yaşanan felaketlerden sonra kentte genellikle vali ve kaymakamlar başkanlığında birer yardım komitesi kurulmakta, basın faal olarak kullanılmakta ve sürekli halka yardım çağrısı yapılmaktaydı. Sosyal yardımların toplanmasında ve dağıtılmasında özellikle sivil toplum kuruluşları etkin rol oynamıştır.

V. Sivil Toplum Kuruluşları

Hükûmet, 5 Haziran 1946'da 4919 sayılı Cemiyetler Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun'u yayımlayıp 3512 sayılı Cemiyetler

---

[1817] *Yeni Meram*, 12 Temmuz 1952, S: 688, s. 2.
[1818] *Yeni Meram*, 9 Temmuz 1955, S: 1748, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Ağustos 1955, S: 1787, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Eylül 1955, S: 1815, s. 1.
[1819] *Yeni Meram*, 31 Ocak 1953, S: 884, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Şubat 1953, S: 910, s. 2.
[1820] *Yeni Konya*, 1 Mart 1958, S: 3098, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Mart 1958, S: 3100, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Mart 1958, S: 3101, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Mart 1958, S: 3104, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Mart 1958, S: 3117, s. 1.

Kanunu'nun 8 maddesini değiştirdi[1821]. Bu değişiklikle ülkede dernek kurulması kolaylaştı ve 1946'da sosyal cemiyetler 241'e, hayır cemiyetleri 100'e, öğrenci cemiyetleri 80'e, güzelleştirme cemiyetleri 79'a, ilmî cemiyetler 22'ye, sağlık cemiyetleri 13'e, esnaf cemiyetleri de 343'e yükseldi[1822]. Ülkedeki dernek sayısı DP Dönemi'nde de artmaya devam etti. Türkiye'de 1946 yılında 733 dernek varken bu sayı 1950'de 2.011'e, 1955'te 7.086'ya, 1960'da ise 18.958'e yükseldi[1823].

DP iktidarında Konya'da sivil toplum kuruluşlarının sayısında da artış olmuştur. DP iktidara geldiğinde Tablo 39'da belirtildiği üzere Konya'da 13 dernek bulunuyordu[1824].

Tablo 39: DP İktidarı Öncesinde Kurulan Dernekler

Türkiye Yardım Sevenler Derneği Konya Şubesi	Konya ve Mülhakatı Eski Eserleri Sevenler Derneği
Konya Büyük Şehir Belediyesi Sağlık Hastanesi Yaptırma Yaşatma Derneği	Eşrefoğlu İlköğretim Okulu Yaşatma ve Öğrenci Koruma Derneği
Konya Öğretmenler Derneği	Konya Veremle Savaş Derneği
Saiteli Kadınhanı Belediye Spor Kulübü Derneği	Çağlayan Gençlik Spor Kulübü Derneği
Seydişehir Kulübü Derneği	Seydişehir Kalkındırma Güzelleştirme Derneği
Ereğli Öğretmenler Derneği	Karaman Verem Savaş Derneği
Kamu Yararına Çalışır TCDD Emeklileri Sosyal Yardım Derneği Konya Şubesi	

DP Dönemi'nde ise Konya'da Tablo 40, 41, 42, 43, 44 ve 45'te görüldüğü üzere 86 dernek kurulacak olup bugün bu derneklerin 21'i faal durumdadır.

Tablo 40: DP Dönemi'nde Spor Dernekleri

Doğanhisar Gençlik Spor Kulübü Derneği	Akşehir Spor Kulübü Derneği
Selçukspor Gençlik ve Spor Kulübü Derneği	Beyşehir Spor Gençlik Derneği
Akören Belediyesi Kültür Spor Kulübü Derneği	Ereğlispor Kulübü Derneği
Bozkır Gençlerbirliği Spor Kulübü Derneği	Sağlık Kasabası Avcılar Derneği
Konya Demirspor Kulübü Derneği	

[1821] Ayrıntılı bilgi için bk. *T.C. Resmî Gazete*, 10 Haziran 1946, S: 6329, s. 10729.
[1822] M. Şükrü Hanioğlu, "Cemiyet", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 7, TDV Yay., İstanbul 1993, s. 331.
[1823] Ahmet Özkiraz-M. Nazan Arslanel, "Türkiye'de 1945-1960 Döneminde Sivil Toplum Örgütlerinin Varlığı Meselesi", *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, S: 19 (Yaz 2015), s. 35; Fikret Toksöz, "Dernekler", *C.D.T.A.*, C. 2, İletişim Yay. İstanbul 1983, s. 373.
[1824] Dernek isimleri İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığından bilgi edinme yolu ile 10 Mayıs 2018'de sağlanmıştır.

Tablo 41: DP Dönemi'nde Eğitim Dernekleri

Sedirler Caddesi Eğitime Destek Derneği	Konya İmam Hatipliler Eğitim Derneği
Atatürk İlkokulu ve Öğrencilerini Koruma Derneği	Konya İmam Hatip Okulları Mezunları Derneği
Üstünler İlköğretim Okulu Koruma Derneği	Üzümlü Ortaokulu Öğrencileri Koruma Derneği
Karatay Körbağlar Eğitime Destek ve Yardım Derneği	Halkapınar Bahçelievler Öğrencilere Yardım Derneği
Merkez Cumhuriyet İlköğretim Okulu ve Öğrencileri Koruma Derneği	İmam Hatip Okulu Yüksek İslam Enstitüsü Talebe Yurdu Derneği
Konya Meram Teknik Eğitimi Geliştirme ve Destekleme Derneği	1924'ten Günümüze Karma Ortaokulu Mezunları ve Sevenleri Yardımlaşma Derneği
İsmetpaşa İlköğretim Okulu ve Öğrencileri Koruma Derneği	Mahmut Şevketpaşa Eğitime Destek ve Yardımlaşma Derneği
Halkapınar İlkokulu Yaptırma ve Öğrencileri Koruma Derneği	Konya Meram Anadolu Lisesi Okul ve Öğrencileri Koruma Derneği
Devrim İlkokulu Yaptırma ve Fakir Çocukları Koruma Derneği	Meslek Sahibi Olacak Öğrencileri Koruma ve Yardımlaşma Derneği
Mümtaz Koru İlköğretim Okulu ve Öğrencileri Koruma Derneği	Ortaokul Pansiyon Yaptırma Yaşatma ve Öğrencileri Koruma Derneği
Meram Zafer İlköğretim Okulu ve Öğrencilerini Koruma Derneği	Argıthanı Cumhuriyet İlköğretim Okulu ve Öğrencileri Koruma Derneği
İzzetbey İlköğretim Okulu ve Öğrencileri Koruma Derneği	Konya Karatay Şems Mahallesi Eğitime Destek ve Yardım Derneği
Konya Merkez Hakimiyeti Millîye İlkokulu ve Öğrencileri Koruma Derneği	

Tablo 42: DP Dönemi'nde Cami ve Kur'an Kursu Yaptırma Dernekleri

Ayrancı Cami ve Yaşatma Derneği	Meydan Cami Yaptırma ve Yaşatma Derneği
Cihanbeyli Kur'an Kursu Yaşatma Derneği	Hamidiye Mahallesi Cami Yaşatma Derneği
Argıthan Cami Yaptırma Derneği	İlimen Köyü Cami Yaptırma ve Yaşatma Derneği
Dudaş Köyü Cami Yaptırma Yaşatma Derneği	Çarşı Cami Onarma Yaşatma Derneği
Karaman Yeni Minare Cami Onarma Derneği	Orhaniye Köyü Işıklar Mevki Cami Yaptırma Derneği
Yeşildağ Kasabası Cami Yaptırma Derneği	Hadimi Cami-Mescitlerini Yaptırma Yaşatma Derneği
Çetmi Kasabası Cami Yaptırma Yaşatma Derneği	Karaman Yeşil Cami İnşa ve Güzelleştirme Derneği
Taş Cami İmam Ev Yapma Yaşatma Derneği	Dere Kur'an Kursu Yaptırma ve Yaşatma Derneği
Yenipazar Mahallesi Gerekmez Mevkii Cami Yaptırma Yaşatma Derneği	Hadim İlçesi Kur'an Kursu Binası Yaptırma Yaşatma Derneği
İsmil Camiler ve Mezarlıklar Koruma Yaptırma Yaşatma Derneği	Hatıp Mahallesi Küçük Alioğlu Cami Onarma ve Yaşatma Derneği
Sarayönü Yukarı Mahalle Hatip Camii Onarma ve Yaşatma Derneği	Derbent İlçesi Cami Yaptırma Kur'an Kursu Yaptırma Yaşatma Derneği
Lalebahçe Mahallesi Kur'an Kursu Yaptırma Yaşatma Derneği	Aydoğdu Büyük Camii ve Kur'an Kursu Yaptırma ve Yaşatma Derneği
Musalla Bağlar Mahallesi Yeşil Cami Yaşatama ve Kur'an Kursu Yaptırma Derneği	

Tablo 43: DP Dönemi'nde Sağlık ve Sosyal Yardım Dernekleri

Cemiyeti Hayriye Derneği	Konya Hastanelerine Yardım Derneği
Hayırseverler Derneği	Yenidoğan Hayırsevenler Derneği
Doğanbey Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	Yardım Sevenler Derneği Ereğli Şubesi
Nakipoğlu Civarı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	Türkiye Kızılay Derneği Çumra Şubesi
	Ilgın Sağlık Hizmetleri Derneği

Tablo 44: DP Dönemi'nde Şehir-Kültür ve Turizm Dernekleri

Nasreddin Hoca ve Turizm Derneği	Konya Kültür ve Turizm Derneği
Türkiye Anıtlar Derneği Konya Şubesi	Ilgın Şehir Kulübü Derneği
Şehir Kulübü Derneği	Yeni Şehir Kulübü Derneği
Akşehir Kütüphane Yaptırma ve Yaşatma Derneği	Eti Mahallesi Deliklitaş Semti Derneği
Genel ve Çocuk Kitaplığını Koruma ve Geliştirme Derneği	

Tablo 45: DP Dönemi'nde Kurum-Meslek ve Personel Dernekleri

Ilgın Öğretmenler Yardımlaşma Derneği	Konya Din Görevlileri Yardımlaşma Derneği
Türkiye Ziraatçılar Derneği Konya Şubesi	Konya Keresteciler Derneği
Gazeteciler Derneği	Türk Hava Kurumu Seydişehir Şubesi
Türk Hava Kurumu Sarayönü Şubesi	Türk Hava Kurumu Yunak Şubesi
TMO Konya Bölge Müdürlüğü Personeli Derneği	

Konya'da İçişleri Bakanlığına kayıtlı bulunan bu dernekler haricinde yerel basından da 47 adet sivil toplum kuruluşu tespit edilmiş ve bunların 17 tanesini meslek grupları ile esnaflar oluşturmuştur.

Konya Esnaf Dernekleri Birliği, Kadınhanı Küçük Esnaf Birliği, Konya Veteriner Hekimleri Odası, İnşaat İşçileri Sendikası, Şoförler ve Makinistler Cemiyeti, Basın Mensupları ve Teknisyenleri Cemiyeti, Lokanta, Kebapçı, Tatlıcı ve Eğlenme Yerlerini İşletenler Cemiyeti, Konya Şekerci ve Helvacılar Cemiyeti, Ekmekçiler Cemiyeti, Terziler Cemiyeti, Konya İnşaatçılar Cemiyeti, Oto-Motor Tamircileri Derneği, Oto Yedek Parçaları ve Levazımı İthalâtçıları Derneği, Manifaturacılar Derneği, Karapınar Çiftçi Yardımlaşma Derneği, Kunduracılar Derneği, Matbaacılar, Kırtasiyeciler, Fotoğrafçılar ve Emsali Esnafı Derneği, Lokantacılar Derneği meslek grupları ve esnafların oluşturduğu birliklerdir[1825].

[1825] *Yeni Konya*, 20 Ocak 1951, S: 583, s. 2; *Yeni Konya*, 16 Şubat 1951, S: 609, s. 2; *Yeni Konya*, 9 Mart 1951, S: 630, s. 2; *Yeni Konya*, 23 Nisan 1951, S: 674, s. 3; *Yeni Meram*, 4 Temmuz 1952, S: 683, s. 2; *T.C. Resmî Gazete*, 20 Kasım 1953, S: 8562, s. 7614; *Yeni Meram*, 10 Mayıs 1954, S: 1346,

Türk Eğitim Derneği Konya Şubesi, Kız Lisesi Yaptırma ve Yönetme Derneği, Konya Kolej Kurma Cemiyeti, Konya Lisesinde Yetişenler Derneği, Hafız Kursu Derneği, Konya Sanat Mektepleri Mezunları Cemiyeti ve Konyalı Yüksek Tahsil Okutma Derneği, eğitim alanında kurulan sivil toplum kuruluşlarıdır[1826].

Düşünce ve kültür alanında kurulan dernekler; Türk Milliyetçiler Derneği Konya Şubesi, Türk Milliyetçiler Derneği Karaman Şubesi, Türk Milliyetçiler Derneği Akşehir Şubesi, Kıbrıs Türk'tür Cemiyeti, Konya Fikir ve Sanat Derneği, İlim Yayma Cemiyeti, Musiki Sevenler Cemiyeti, Konya Umumi Kütüphanesini Koruma ve Kalkındırma Derneği'dir[1827].

Kadınlar Birliği, Ev Ekonomisi Kulübü, Konya Gençliği Büyük Meclisi Cemiyeti, Türk Gençlik Teşkilatı Konya Şubesi ve Karaman Gençlik Derneği, kadınlar ve gençler tarafından kurulan derneklerdir[1828].

Sağlık ve sosyal yardım amacıyla kurulan birlikler; Kızılay Derneği, Çumra Verem Savaş Derneği, Hayrat Hademesi Cemiyeti, Göçmen ve Mültecilere Yardım Birliği'dir[1829].

Altı Nokta Körler Derneği, Türkiye Sivil Emekliler Derneği Konya Şubesi, Ilgın Kalkındırma Derneği, Alâeddin ve Emsali Camileri İmar Cemiyeti ve Meram Güzelleştirme Cemiyeti de bu süreçte kurulan diğer sivil toplum kuruluşlarıdır[1830]

---

s. 1-2; *Yeni Meram*, 21 Ekim 1954, S: 1493, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Ocak 1955, S: 1955, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Şubat 1955, S: 1593, s. 2; *Yeni Konya*, 9 Ocak 1956, S: 2366, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Ocak 1956, S: 2374, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Mart 1956, S: 2429, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Mart 1956, S: 2431, s. 1; *Yeni Konya*, 1 Nisan 1956, S: 2447, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Nisan 1956, S: 2456, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Nisan 1956, S: 2457, s. 1; Yeni Konya, 16 Ekim 1957, S: 2986, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Şubat 1958, S: 3091, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Mart 1958, S: 3112, s. 1; *Yeni Konya*, 29 Mart 1959, S: 4076, s. 1.

[1826] *BCA*, f.030.01., y.123.791.11; *BCA*, f.030.18.01.02., y.125.39.11; *Yeni Konya*, 14 Haziran 1950, S: 371, s. 2; *Yeni Meram*, 19 Mayıs 1952, S: 647, s. 1-2; *Yeni Meram*, 9 Aralık 1954, S: 1542, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Şubat 1955, S: 1613, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Mayıs 1958, S: 3160, s. 1; Yeni Konya, 15 Mayıs 1959, S: 5019, s. 1.

[1827] *Yeni Konya*, 21 Ağustos 1951, S: 1791, s. 2; *Yeni Meram*, 24 Ocak 1953, S: 877, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Kasım 1954, S: 1513, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Kasım 1955, S: 1866, s. 2; *Yeni Konya*, 23 Ocak 1958, S: 3060, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Mart 1958, S: 3108, s. 2; *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1959, S: 5019, s. 1.

[1828] *Yeni Konya*, 21 Temmuz 1950, S: 405, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Nisan 1951, S: 676, s. 2; *Yeni Konya*, 15 Mart 1956, S: 2431, s. 1; *Yeni Konya*, 29 Mart 1959, S: 4076, s. 1.

[1829] *Yeni Konya*, 16 Ocak 1951, S: 579, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Mayıs 1951, S: 709, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Ağustos 1951, S: 801, s. 2; *Yeni Konya*, 24 Eylül 1958, S: 3295, s. 1.

[1830] *Yeni Meram*, 11 Ekim 1954, S: 1484, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Haziran 1956, S: 2524, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Mayıs 1957, S: 2854, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Mayıs 1958, S: 3161, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Eylül 1959, S: 3599, s. 2.

A. Dernekler

DP Dönemi'nde Konya'da özellikle *Öğretmenler Derneği*, *Gazeteciler Cemiyeti* ve *Türk Milliyetçiler Derneği* şehrin sosyal ve kültürel gelişimine önemli katkılarda bulunmuştur.

Öğretmenler Derneği Konya Şubesi, bu dönemde Konya'nın en etkili sivil toplum kuruluşlarından birisi olup öğretmenlerin sorunları ile ilgilenmekte ve bu sorunlara çözüm önerileri sunmaktadır. DP iktidarının ilk günlerinde düzenlenen dernek kongresinde; kadro darlığı, kadroların düzenlenmesi, teftiş görmeyen öğretmenlerin terfi ve köy öğretmenlerinin maaş meseleleri görüşülerek sorunların bakanlığa bildirilmesi kararlaştırılmıştır[1831]. 1951'de Konya Öğretmenler Derneği başkanlığına lise müdürü Samih Atademir seçilmiştir[1832].

Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Birliği, 13 Temmuz 1951'de Konya'da toplanmıştır. 50 delegenin katılımıyla başlayan kongre çalışmalarını Vali Hadımlı, Korgeneral Gürler, Belediye Başkanı Özal ve Federasyon Başkanı Hamdi Ragıp Atademir takip etmiştir. Gazi İlkokulu'nda gerçekleşen toplantıda öğretmenlerin mevcut sıkıntıları ile özlük hakları tartışılmış ve dernek tüzüğünde bazı önemli değişiklikler yapılmıştır. Vali Hadımlı, öğretmenler için bir akşam yemeği tertiplemiştir[1833].

Konya Öğretmenler Derneği, 1952'de öğretmenlerin kadro meselesi ve özlük hakları ile ilgili Ankara'ya bir heyet göndermiştir. Bu heyet Ankara'da başbakan, millî eğitim bakanı ve bütçe komisyon başkanı ile görüşerek öğretmenlerin sorunlarını dile getirmiş ve görüşmelerden memnun olarak ayrılmıştır. Ardından Millî Eğitim Bakanlığı teşkilat tasarısı hakkında 6 maddelik bir teklif sunulmuştur[1834]. Türkiye Öğretmenler Dernekleri Millî Birliği'nin 1953 yılındaki

---

[1831] *Yeni Konya*, 24 Haziran 1950, S: 381, s. 2; *Yeni Meram*, 25 Mayıs 1953, S: 1007, s. 1.
[1832] *Yeni Konya*, 22 Şubat 1951, S: 615, s. 1.
[1833] *Yeni Konya*,14 Temmuz 1951, S: 753, s. 1; *Vatan*, 15 Temmuz 1951, S: 3650, s. 3; *Yeni Konya*, 15 Temmuz 1951, S: 754, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Temmuz 1951, S: 756, s. 1; Hamdi Ragıp Atademir, Türkiye Öğretmen Dernekleri Millî Birliği'nin kurucuları arasında olup bu birliğin genel başkanlığını 1948-1956 yılları arasında aralıksız sürdürmüştür. Arıkan, *Atademir*, s. 70.
[1834] *Yeni Meram*, 24 Ocak 1952, S: 501, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Şubat 1952, S: 517, s. 1-3; *Yeni Meram*, 30 Mart 1952, S: 600, s. 1.

kongresinde dernek başkanlığına Hamdi Ragıp Atademir yeniden seçilmiş ve Konya delegesi Osman Kurşun yönetim kuruluna girmeyi başarmıştır[1835].

Konya Öğretmenler Derneği kentte sportif, kültürel ve sosyal faaliyetler de düzenlemiştir. Millî bayramlarda ve anma günlerinde dernek salonunda konferanslar tertip edilmiştir. Bu konferansların birinde edebiyat dünyasının önemli isimlerinden Nurullah Ataç Konya'ya gelmiştir[1836]. 1953'te bir futbol turnuvası düzenleyen dernek[1837], 1956 yılında da kitaplık salonunda bir balo tertip etmiştir. Yılın en güzel ve en nezih toplantılarından biri olan balo, gece 03.00'a kadar sürmüştür[1838]. 1958'de orduevinde, hanımlar için toplantı tertiplenmiş ve dernek başkanı Öğretmen Nihal Özsan bir konferans vermiştir. Ancak aynı yıl dernek lokali iskambil ve okey gibi oyunlar nedeniyle "*Çavuşun Kahvesi*" şeklinde eleştirilmeye başlanmıştır[1839]. Dernek Konya valileriyle sürekli iletişim hâlinde olmuş ve onların şerefine çay ziyafetleri vermiştir[1840].

DP Dönemi'nde kurulan ve kısa sürede adından söz ettiren Gazeteciler Cemiyeti'nin ilk başkanı Namık Ayas'tır[1841]. Şehrin ihtiyaçlarının büyük illere duyurulması, Konya basın tarihinin yayımlanması, mahallî ihtiyaçların tespit edilmesi ve yerel gazetelerin köylere ulaştırılması gibi istekler, kamuoyunun cemiyetten beklentilerini oluşturmaktaydı[1842]. Derneğin halkevindeki ilk kurul toplantısına vali, milletvekilleri ve kalabalık bir aydın topluluğu katıldı[1843].

Gazeteciler Cemiyeti Konya'daki kültürel etkinliklere önemli katkı sağlamıştır. Örneğin 1951'de Öğretmenler Derneği salonunda Prof. Dr. Feridun Nafiz Uzluk'un

---

[1835] *Yeni Meram*, 20 Temmuz 1953, S: 1061, s. 1.
[1836] *Yeni Konya*, 10 Kasım 1950, 512, s. 1-2; *Yeni Meram*, 2 Ekim 1952, S: 765, s. 2.
[1837] Grubun birinde Gençlerbirliği, Karagücü, Stad, Konyaspor; diğerinde ise İdman Yurdu, Selçukspor, Yolspor, İstasyon Birlik ve Akşehir Karagücü takımları yer almıştır. *Yeni Meram*, 25 Eylül 1953, S: 1126, s. 1.
[1838] *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1956, S: 2487, s. 1.
[1839] *Yeni Konya*, 25 Mart 1958, S: 3121, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Ekim 1958, S: 3326, s. 1.
[1840] *Yeni Meram*, 1 Aralık 1954, S: 1534, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Ocak 1956, S: 2371, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Kasım 1957, S: 3015, s. 1.
[1841] Dernek, 1 Ağustos 1950'de kurulmuştur. *Yeni Konya*, 2 Ağustos 1950, S: 417, s. 1.
[1842] Mehdi Halıcı, "Konya Gazeteciler Derneğinden Beklediklerimiz", *Yeni Konya*, 4 Ağustos 1950, S: 419, s. 1-3; Özfakih, "Gazeteciler Cemiyeti Münasebetiyle", *Yeni Konya*, 20 Ağustos 1950, S: 435, s. 1-2.
[1843] *Yeni Konya*, 20 Ağustos 1950, S: 435, s. 1-3.

"Konya" başlıklı konferansı büyük ilgi görmüştür[1844]. Ardından 1955'te ortaöğretim öğrencilerine yönelik *"Atatürk"* konulu yazı ve şiir yarışması tertip eden cemiyet, 1956'da Ferit Uğur ve eski gazeteciler için anma geceleri düzenlemiştir[1845]. Aynı yıl Kız İlk Öğretmen Okulu'nda düzenlenen Namdar Rahmi Karatay'ı anma töreninde vali, milletvekilleri ve belediye başkanı hazır bulunmuştur. İhtifalde Karatay'ın öğrencileri olan Milletvekili Himmet Ölçmen ve Belediye Başkanı Nafiz Tahralı da birer konuşma yapmıştır[1846].

Konya'da kültürel faaliyetleriyle öne çıkan bir diğer sivil toplum kuruluşu da Türk Milliyetçiler Derneği'dir. Derneğin Konya şubesi 26 Temmuz 1951'de Şahin Sineması'nda törenle açıldı ve Başkan Selahattin Ertürk derneğin kuruluş amaçlarını açıkladı[1847]. Konya Türk Milliyetçiler Derneği şehirde konferanslar, anma törenleri ve geceler düzenlemiştir[1848]. Derneğin organizatörlüğünde 20 Ağustos 1951'de Şahin Sineması'nda Çek müellifi Karel Çapek'e ait "*Yaşadığımız Devir*" adlı oyun temsil edilmiş ve Dr. İsmail Hakkı Kutkam tarafından resim sergisi açılmıştır[1849].

Gazeteci Kişmir, oyunu sergileyen milliyetçi gençleri başarılı bularak övmüştür. Kişmir'e göre gençler bir dağ devirseler belki de seslerini bu derece duyuramayacaklardı. A. Rıdvan Bülbül ise köşesindeki yazısında gençleri cesaretlerinden ötürü tebrik eder[1850]. Ancak 1953'te gerek derneğin nizamnamesi gerekse faaliyetleri Cemiyetler Kanunu'nun 33. maddesine aykırı görülmüş ve derneğin kapatılması kararlaştırılmıştır. Bu nedenle derneğin Konya, Akşehir ve Karaman şubeleri adli zabıta tarafından mühürlenmiştir. Mahkeme kararı ile Türk Milliyetçiler Derneği'nin müsadere edilen malları 3. Asliye Hukuk Mahkemesi kararı ile hazineye devredilmiştir[1851].

[1844] *Yeni Konya*, 27 Şubat 1951, S: 620, s. 2; *Yeni Konya*, 28 Şubat 1951, S: 621, s. 2.
[1845] *Yeni Meram*, 7 Mayıs 1955, S: 1688, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Ocak 1956, S: 2385, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Mart 1956, S: 2418, s. 1.
[1846] *Yeni Konya*, 1 Nisan 1956, S: 2447, s. 1.
[1847] *Yeni Konya*, 27 Temmuz 1951, S: 766, s. 1-2.
[1848] *Yeni Meram*, 20 Ekim 1951, S: 405, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Aralık 1951, S: 465, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Şubat 1952, S: 529, s. 1.
[1849] *Yeni Konya*, 6 Ağustos 1951, S: 776, s. 2; *Yeni Konya*, 22 Ağustos 1951, S: 792, s. 3; *Yeni Konya*, 8 Ağustos 1951, S: 778, s. 2.
[1850] Kişmir, "Yaşadığınız Devir", *Yeni Konya*, 23 Ağustos 1951, S: 793, s. 2; Bülbül, "Bir Devir Yaşatıldı", *Yeni Konya*, 23 Ağustos 1951, S: 793, s. 1.
[1851] Türk Milliyetçiler Derneği, Ahmet Emin Yalman'a 22 Kasım 1952'de Malatya'da düzenlenen saldırı sonucunda Samsun Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 23 Ocak 1953'te kapatılmıştır. Eroğul,

1950-1960 yılları arasında Kızılay Derneği, Veremle Savaş Derneği, Konya Hastanelerine Yardım Derneği, Yardım Sevenler Derneği ve Altı Nokta Körler Derneği de Konya'da yaptıkları sosyal yardımlarla ön plana çıkan derneklerdir.

Kızılay Derneği sadece Konya için değil tüm ülke için önemli bir cemiyettir. Derneğin Konya şubesinin 26 Mayıs 1951'deki kongresi hararetli tartışmalar eşliğinde yaklaşık 3,5 saat sürmüş ve asil üyeliklere 2 CHP'li, 2 DP'li ve 1 tarafsız üye seçilmiştir. Buna göre Mithat Şakir Altan ve Nevi Küçükkeleş CHP'den, Dr. Hulki Amil Keymen ve Hilmi Erdede DP'den, Dr. Hasip Yıldırım da tarafsızlardan üye olmuştur[1852]. Derneğin il kongrelerinde Kızılay genel müdürü ile genel kurul üyeleri de hazır bulunmuştur[1853]. 1955'te Sahip Ata Caddesi'nde inşa ettirdiği binaya taşınan Konya Kızılay Derneği; muhtaç kimselere önemli yardımlarda bulunmuş, 1956'da ilçe, nahiye ve köylerde 55,5 ton süt tozu, 40,1 ton peynir ve 39,9 ton tereyağı dağıtmıştır[1854]. Derneğin 1956 yılı bütçesi 49.491 TL, aşevi bütçesi ise 35.000 TL olarak kabul edilmiştir[1855]. Derneğin sürekli artış gösteren bütçesi 1958'de 61.000 TL, aşevi bütçesi ise 50.000 TL olmuştur[1856].

Konya'da verem hastalığı ile mücadelede en etkin kurum olan Veremle Savaş Derneği'nin yıllık kongrelerinde vali, milletvekilleri, belediye başkanı, komutanlar, doktorlar, öğretmenler, avukatlar ve tüccarlar da hazır bulunmaktadır[1857]. 1951 yılındaki olağanüstü toplantıda köyleri gezerek derneğe maddi kazanç sağlayan Hacı Veyiszade Hacı Mustafa Kurucu'ya onursal üyelik verilmiştir[1858]. Derneğin başkanı Mümtaz Bahri Koru, Konya'da sevilen saygı gören bir şahsiyet olup 1955'te dördüncü kez dernek başkanlığına seçilmiştir[1859]. DP Dönemi'nde gelişme kaydeden Veremle Savaş Derneği'nin bütçesi 1953'te 75.000 TL[1860] olarak belirlenmiş ve

---

Demokrat Parti, s. 132-133; *Yeni Meram*, 24 Ocak 1953, S: 877, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Nisan 1953, S: 960, s. 1-2.

[1852] *Yeni Konya*, 28 Mayıs 1951, S: 709, s. 1.

[1853] *Yeni Meram*, 9 Mart 1953, S: 921, s. 1.

[1854] *Yeni Meram*, 7 Nisan 1955, S: 1658, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Şubat 1957, S: 2751, s. 1.

[1855] *Yeni Konya*, 27 Şubat 1956, S: 2414, s. 1.

[1856] *Yeni Konya*,10 Şubat 1958, S: 3079, s. 1.

[1857] *Yeni Meram*,14 Mart 1953, S: 926, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Mart 1956, S: 2429, s. 2.

[1858] *Yeni Konya*, 15 Mart 1951, S: 636, s. 2.

[1859] *Yeni Meram*, 14 Ağustos 1954, S: 1428, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Mart 1955, S: 1638, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Eylül 1955, S: 1808, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Mart 1956, S: 2430, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Nisan 1960, S: 3822, s. 1.

[1860] *Yeni Meram*, 14 Mart 1953, S: 926, s. 1.

hükûmet tarafından derneğe 1954'te 15.000 TL yardım yapılmıştır[1861]. Derneğin 1955 yılı bütçesi 55.300 TL, 1957 yılı bütçesi 130.500 TL ve 1959 yılı bütçesi ise 136.000 TL olarak kabul edilmiştir[1862].

Dernek veremle giriştiği mücadelede Konya'da sağlık merkezleri inşa ediyor, muhtaç insanların tedavilerini gerçekleştiriyor ve her türlü ihtiyaçlarını karşılıyordu. Bunun yanında halkı verem konusunda bilinçlendiren dernek, akciğer taramaları yapıyor ve verem aşısının uygulanmasında önderlik ediyordu[1863]. Veremle Savaş Derneği 1958'de 16.000 çocuğun akciğerinde tarama yaparak büyük bir iş başarmıştır[1864]. Sadece veremle ilgili faaliyetlerde bulunmayan dernek, şehirde bir diş polikliniği de kurarak muhtaç vatandaşların tedavilerini ücretsiz gerçekleştirmiştir[1865].

Konya'da icraatlarıyla kamuoyunun takdirini kazanan bir diğer dernek de Konya Hastanelerine Yardım Derneği'dir. Halkın genel sağlığını korumak, hastanelerin yatak sayılarını arttırarak onarımlarını gerçekleştirmek ve hastaneleri modernleştirmek amacıyla 1955'te kurulan dernek halktan topladığı bağışlarla Konya'ya 200 yataklı modern bir hastane binası kazandırmıştır. Dernek, gerçekleştirdiği yararlı faaliyetler sonucu Bakanlar Kurulu'nun 07.02.1959 tarihli kararıyla umumi menfaatlere hadim cemiyetlerden sayılmıştır[1866].

Gözleri görmeyen insanlara eğitim verme amacıyla kurulan Altı Nokta Körler Derneği, Konya'da 1957'de faaliyete geçmiştir[1867]. Bayan Erdelhun tarafından kurulan derneğin ilk kongresi orduevinde yapılmıştır. Kongrede Vali Keleşoğlu, Belediye Başkanı Tahralı, İkinci Ordu Müfettişi Erdelhun ve Kızılay Derneği Başkanı Keymen hazır bulunmuştur[1868]. Dernek ilk olarak Kadınhanı'nın Yenicekaya

---

[1861] *Yeni Meram*, 25 Mart 1954, S: 1305, s. 1.
[1862] *Yeni Meram*, 15 Mart 1955, S: 1635, s. 1-2; *Yeni Konya*, 11 Mart 1957, S: 2777, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Mart 1959, S: 4058, s. 1.
[1863] *Yeni Konya*, 16 Aralık 1950, S: 548, s. 2; *Yeni Meram*, 21 Şubat 1952, S: 529, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Mart 1952, S: 592, s. 2; *Yeni Meram*, 8 Temmuz 1952, S: 686, s. 1-3; *Yeni Meram*, 14 Ağustos 1954, S: 1428, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Kasım 1955, S: 1870, s. 2; *Yeni Meram*, 24 Aralık 1955, S: 1916, s. 2; *Yeni Konya*, 15 Nisan 1960, S: 3822, s. 1.
[1864] *Yeni Konya*, 9 Mart 1958, S: 3106, s. 1.
[1865] *Yeni Meram*, 20 Haziran 1955, S: 1729, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Mart 1955, S: 1638, s. 1.
[1866] *BCA*, f.030.18.01.02., y.151.73.12.
[1867] *Yeni Konya*, 30 Mayıs 1957, S: 2854, s. 1.
[1868] *Yeni Konya*, 1 Haziran 1957, S: 2855, s. 1.

köyünden gözleri görmeyen Ali Akraş'ı, Gaziantep Eğitim Okulu'na göndermiştir. 1957 sonuna kadar 20 vatandaşın başvuruda bulunduğu derneğe 2.000.000 TL yardım yapılmıştır[1869].

Konya'daki önemli sivil toplum kuruluşlarından birisi de Yardım Sevenler Derneği olup özellikle muhtaç durumdaki ailelere ve öğrencilere yardım etmiştir. Mart 1952-Mart 1953 arasındaki bir yıllık sürede 5.468,93 TL gelir sağlayan dernek bunun 4.367 TL'si ile çeşitli yardım faaliyetlerinde bulunmuştur. 1953'te Kore kahramanlarına, halktan toplanan 2.800 TL ile 1 ton Hadim üzümü ve 1 ton Seydişehir leblebisi gönderilmiştir. Ayrıca muhtaç durumdaki öğrencilere de giyecek ve yiyecek yardımı yapılmıştır[1870].

Konya Yardım Sevenler Derneği başkanlığı görevini genellikle idari amirlerin eşleri yürütmüştür. 1953'te dernek başkanı Konya Valisi'nin eşi Nazime Hadımlı iken 1957'de ikinci ordu müfettişinin eşi Bayan Erdelhun'dur[1871]. Dernek önemli günlerde yetişkin ve çocuklara yönelik yılbaşı, 23 Nisan ve Cumhuriyet Bayramı baloları da düzenlemiştir[1872].

B. Birlikler ve Kuruluşlar

DP Dönemi'nde derneklerin yanında önemli birlikler ve kuruluşlar da şehrin kültürel ve sosyal gelişimine katkı sağlamıştır. Bu dönemde Konya'da özellikle *Türk Gençlik Teşkilatı* ve *Kadınlar Birliği* düzenledikleri etkinliklerle ön plana çıkmıştır.

DP iktidarının ilk günlerinde Türk Gençlik Teşkilatı Konya şubesi, Osman Asöcal başkanlığında kuruldu[1873]. Açılış töreni halkevi binasında valinin de hazır bulunduğu 150 kadar dinleyici önünde yapıldı[1874]. 1950'de düzenlediği kahramanlık gecesinde komünizmin Türkiye için önemli bir tehdit olduğunu belirten teşkilat, bu bela karşısında Konya gençliğinin uyanık olma zorunluluğunu dile getirdi. Teşkilatın 5 Kasım 1950'de Hükûmet Meydanı'nda düzenlediği ve özellikle gençlerin yoğun

[1869] Konya DP Milletvekili Osman Bibioğlu'nun bu cemiyetin kuruluşunda büyük yardımları olmuştur. *Yeni Konya*, 4 Aralık 1957, S: 3028, s. 1-3.
[1870] *Yeni Meram*, 15 Mart 1953, S: 927, s. 1.
[1871] *Yeni Meram*, 31 Mart 1953, S: 943, s. 1-3; *Yeni Konya*, 11 Ocak 1957, S: 2720, s. 1-3.
[1872] *Yeni Konya*, 30 Ekim 1950, S: 501, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Nisan 1953, S: 966, s. 1-2; *Yeni Meram*, 28 Ekim 1953, S: 1159, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Aralık 1954, S: 1551, s. 1.
[1873] *Yeni Konya*, 21 Temmuz 1950, S: 405, s. 1.
[1874] Teşkilatın fahri başkanı Celalettin İmer'dir. *Yeni Konya*, 11 Ağustos 1950, S: 426, s. 1.

ilgi gösterdiği mitingde, komünizm telin edildi. Teşkilatın Kore şehitleri için düzenlediği ihtifalde Konya gençlerinin sembolik kanı Kore'ye gönderilmek üzere Ankara'ya ulaştırılmıştır. Bu hareket karşısında Celal Bayar, "*Konyalı asil gençler*" ifadesini kullanmıştır[1875].

Teşkilat aynı zamanda Konya'nın sorunlarıyla ilgilenmeyi ve bu sorunları ülke genelinde duyurmayı da millî bir görev olarak görmüştür. 1951'de Konya'yı mürteci damgası ile lekelemek isteyenlere karşı, Hükûmet Alanı'nda miting yapılması kararlaştırılmıştır[1876]. Ayrıca teşkilat, Başbakan Adnan Menderes'e 18 Mart 1951'de çektiği telgrafta: "*Memleketin ve milletin fikir ve ilim alanında en yüksek mevkiler alan Konyalılara karşı kızılların, dönmelerin ve inkılap yobazlarının yaygaralarına uyarak irtica izafe eden Yalman'a 30 bin Konyalı gerekli cevabı vermiştir. Candan bağlılık ve hürmetlerimizi sunar, ellerinizden öperiz.*" demiştir[1877].

Konya için önemli sivil toplum kuruluşlarından bir diğeri Türkiye Kadınlar Birliği Konya Şubesi olup 1956'da kurulmuştur. Kadınların sosyal ve kültürel gelişimine katkı sağlamayı amaçlayan birlik, kadınlara yönelik okuma-yazma, yabancı dil, biçki-dikiş ve yemek muaşeret kursları düzenledi. Bu kurslar sayesinde 1956'da 62 kursiyer okuma-yazma öğrendi[1878]. Birlik; Konya'da gelir, eğitim, sağlık, propaganda, köycülük ve hukuk olmak üzere 6 kolda faaliyet göstermiştir. Kadınlar Birliği'nin çalışmaları kamuoyu tarafından takdir edilmiş ve desteklenmiştir[1879]. Birliğin 1958'de şeker fabrikası salonunda düzenlediği giyim defilesini İstanbul'un meşhur terzilerinden Bayan Nemika yönetmiş ve bu defileyi Konya Valisi de izlemiştir[1880].

Kadınlar Birliği, toplumsal alanda kadını ilgilendiren konularda görüş belirtmekten çekinmemiştir. Dede Aile Çay Bahçesi'nde düzenlenen kadınlar

---

[1875] *Yeni Konya*, 30 Ekim 1950, S: 501, s. 2-3; *Yeni Konya*, 6 Kasım 1950, S: 508, s. 2; *Yeni Konya*, 7 Kasım 1950, S: 509, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Aralık 1950, S: 553, s.1.

[1876] Bu miting Konya'ya *"Kızıl ruhlu kara kuvvet."* diyecek kadar ileri gidenlere gerekli cevabı vermek için düzenlenecektir. *Yeni Konya*, 13 Mart 1951, S: 634, s. 2; *Yeni Konya*, 16 Mart 1951, S: 637, s. 1.

[1877] *BCA*, f.030.01., y.18.100.27.

[1878] *Yeni Konya*, 10 Mayıs 1956, S: 2485, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Haziran 1957, S: 2857, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Aralık 1957, S: 3034, s. 1.

[1879] *Yeni Konya*, 25 Şubat 1957, S: 2764, s. 1-2; *Yeni Konya*,7 Ekim 1957, S: 2977, s. 1.

[1880] *Yeni Konya*, 10 Mart 1958, S: 3107, s. 1.

toplantısında çarşafla mücadele edilmesini isteyen birlik, Türkiye'de kadının özgür olduğunu ve örtünme endişesinin yersiz olduğunu vurgulamıştır[1881].

Özetle DP Dönemi'nde Konya'nın sorunlarını ele alarak kamuoyunu aydınlatan sivil toplum kuruluşları, bu sorunlara çözüm önerileri getirmesini de bilmiştir. Temel olarak toplumsal yararı gözeten bu kuruluşlar, mitingler ve toplantılar yapmak suretiyle millî meseleler üzerinde de hassasiyetle durmuştur. Konya'yı ilgilendiren olumsuz durumlarda şehri savunan bu kuruluşlar, hükûmetlerin yetersiz kaldığı noktalara ulaşmaya çalışmıştır. Böylece Konya'nın sosyal, kültürel, siyasi ve ekonomik yönden gelişimine katkı sağlamışlar ve toplumsal birlikteliğin oluşmasında önemli rol oynamışlardır. Konya'da daha çok dernek şeklinde beliren sivil toplum kuruluşları, kurul toplantılarını genellikle il genel meclis salonu, belediye salonu, öğretmenler derneği salonu, ticaret odası salonu ve Torrance Gazinosu'nda yapmıştır[1882].

VI. Eğlence Hayatı

DP Dönemi'nde Türkiye'deki modernleşme, değişen dünyaya uyum sağlama şeklinde hayata geçirilmeye çalışıldı. Bu süreçte günlük hayattaki değişimlerin yanında toplum içindeki sosyal tabakalar üzerinde de bazı değişimler ortaya çıktı. Geleneksel hayatın akışındaki alışkanlıklar ise hızla gelişen dünya karşısında ya unutulmaya yüz tuttu ya da dönemin koşullarına uygun hâle getirildi. Türkiye'de yaşanan değişim sürecinde gazete, dergi, sinema ve radyo üzerinden Batı dünyasının özellikle de ABD'nin yaşam biçimi, topluma dolaylı ya da doğrudan uyarlandı. Ayrıca Batı dünyasında görülen çağdaşlık düzeyi bir yaşam modeli olarak dönemin insanlarına sunulmaya devam edildi[1883].

DP iktidarında ülkede yaşanan sosyal değişim ve dönüşüm Konya'da da görülmektedir. Konya basınındaki reklamlarda Batı dünyasında üretilen ürünlerin

---

[1881] *Yeni Konya*, 12 Eylül 1958, S: 3283, s. 1-2.
[1882] *Yeni Meram*, 23 Ekim 1953, S: 1154, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Mart 1954, S: 1279, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Şubat 1955, S: 1603, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Nisan 1956, S: 2456, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Ağustos 1959, S: 3590, s. 1-2.
[1883] İlbeyi Özer, *Demokrat Parti Dönemi Siyasi ve Sosyal Hayat*, İskenderiye Kitap, İstanbul 2015, s. 131-132.

çokluğu dikkat çekmektedir[1884]. Bununla birlikte gazete sayfalarında ABD ve Avrupa'dan sanat, moda, eğitim ve teknolojik gelişmeler yer almaktadır[1885]. Halk artık Türkiye'deki radyo sanatçılarının magazin haberlerini okuyor ve sinemalarda Türk filmlerinin yanında Amerikan filmleri de izliyordu[1886].

Konya Valisi Keleşoğlu, incelemelerde bulunmak üzere ABD'ye gidiyor ve oradaki izlenimlerini yazı dizisi şeklinde kamuoyuyla paylaşıyordu[1887]. Bunun yanında ABD'nin Torrance kenti ile Konya kardeş şehir oluyor ve modern Alâeddin Gazinosu'nun adı Torrance olarak değişiyordu. Konya'ya davet edilen Torranceli bir aileye bu gazinoda hemşerilik beratı veriliyordu[1888]. Bununla birlikte Torrance Belediyesi'nin sağlayacağı bursla Konya'dan bir öğrenci ABD'de ücretsiz olarak okutulacak ve kardeş iki şehir arasında öğrenci değişimi de yapılacaktır. Üzerinde Türk-Amerikan bayrakları bulunan ve kardeş şehir Torrance'in samimi hislerini belirten bronz bir plaka da Konya'ya gönderilerek Torrance gazinosuna asılacaktır. Hatta Belediye Meclisi 27 Kasım 1959'da olağanüstü toplanarak ABD Başkanı Eisenhower'e Konya fahri hemşeriliği verecektir[1889].

DP iktidarında ev yaşamının en önemli eğlencelerinden biri olan radyo, evin dış dünya ile gerçek anlamda bağlantı kurmasını sağlamıştır[1890]. Konya gazetelerinin sayfalarında radyo markalarının tanıtımları yer almakta olup İstanbul ve Ankara radyolarının yayın akışı gazetelerde yayımlanmıştır[1891]. Konya'da ev dışında eğlence hayatı daha zengin olup halk sinemaya, tiyatroya, konserlere, parklara, gazinolara,

---

[1884] *Öğüt*, 15 Mayıs 1951, S: 155, s. 4; *Yeni Meram*, 6 Şubat 1952, S: 515, s. 4; *Yeni Konya*, 1 Ocak 1954, S: 1632, s. 4; *Yeni Konya*, 13 Ocak 1954, S: 1645, s. 4; *Yeni Konya*, 19 Temmuz 1958, S: 3229, s. 3.

[1885] *Babalık*, 7 Kasım 1950, S: 7513, s. 2; *Babalık*, 5 Ocak 1951, S: 7529, s. 1; *Babalık,* 23 Ocak 1951, S: 7534, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Mart 1951, S: 628, s. 3; *Yeni Konya*, 3 Ocak 1954, S: 1635, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Nisan 1955, S: 2076, s. 1; *Yeni Konya*, 1 Ağustos 1956, S: 2259, s. 1; *Yeni Meram*, 20 Ağustos 1956, S: 2152, s. 3.

[1886] *Yeni Meram*, 5 Ocak 1954, S: 1227, s. 3; *Yeni Konya*, 5 Eylül 1956, S: 2594, s. 2; *Yeni Konya*, 2 Temmuz 1958, S: 3212, s. 4.

[1887] *Yeni Meram*, 1 Ağustos 1956, S: 2132, s. 1; *Yeni Meram*, 16 Eylül 1956, S: 2178, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Ekim 1956, S: 2210, s. 1.

[1888] *Yeni Konya*,14 Haziran 1959, S: 3524, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Haziran 1959, S: 3528, s. 1.

[1889] *Yeni Konya*, 28 Kasım 1959, S: 3686, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Mart 1960, S: 3798, s. 1.

[1890] Özer, *Demokrat Parti Dönemi*, s. 143, 175.

[1891] *Yeni Konya*, 12 Mart 1951, S: 633, s. 3; *Yeni Meram*, 2 Ocak 1952, S: 479, s. 4; *Öz Demokrat Konya*, 25 Haziran 1958, S: 123, s. 3; *Yeni Meram*, 1 Ocak 1959, S: 1190, s. 3.

kahvehanelere, çay bahçelerine, mesirelik alanlara, balolara, defilelere ve garden partilere gidiyordu.

Balolara, gazinolara, garden partilere ve eğlence gecelerine dar gelirli ailelerin her zaman gitmesi zordu. Bu nedenle gazeteci Balkız, biraz hava almak isteyen bir ailenin Konya'da gidecek bir yerinin olmadığını söylüyordu. Şehirde gidilebilecek yerlerden olan Dede Aile Bahçesi'nin de pahalı olduğunu belirten Balkız, sinemalarda ise tam olarak sessizliğin sağlanamadığından şikâyetçiydi[1892].

Rıdvan Bülbül, Konya eğlence hayatının yetersizliğini eleştiren diğer bir gazetecidir. Şehirde eğlence mekânlarının yetersiz olduğunu belirten Bülbül, akşamları aile ile gidilebilecek tek mekânın sinemalar olduğunu söylemiştir. Bülbül'e göre Alâeddin Tepesi özellikle yaz gecelerinde serinliği ile ideal bir yerdir ancak buradaki külhanbeylerin varlığı onu rahatsız etmektedir. Dede Bahçesi'nde flört yapanlardan şikâyetçi olan Bülbül, gazinolarda ise alkol kokuları arasında Türk musikisinin katledildiğini belirtmiştir[1893].

A. Balolar, Partiler ve Defileler

Konya'da DP Dönemi'nde halkın ilgi gösterdiği eğlencelerden biri balolardı. Canlı müzik ve dans eşliğinde eğlenilen balolarda özellikle İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlerden gelen orkestralar rağbet görmekteydi[1894]. Balolarda orkestraların yanında ses sanatçıları, kaşık ekipleri ve dansözler de yer alırdı. Ayrıca yapılan çekilişlerle baloya katılanlara çeşitli hediyeler dağıtılırdı[1895]. Özellikle Torrance Gazinosu, orduevi salonu, halkevi salonu ve şehir kulübü, şehrin gözde balo mekânlarındandı. Açık havadaki balolar ise genellikle Dede Bahçesi'nde veya tenis kortunda düzenleniyordu[1896].

[1892] Abdullah Balkız, "Sinemalarda Laubali Hareketler", *Yeni Meram*, 28 Temmuz 1957, S: 2484, s. 1; 1954 yılında Dede Çay Bahçesi'nde meşrubat fiyatı hafta sonu 50 kuruş, hafta içi ise 30 kuruştur. *Yeni Meram*, 2 Temmuz 1954, S: 1389, s. 1.
[1893] Bülbül, "Bu Şehrin Eğlencesi", *Yeni Konya*, 13 Ağustos 1951, S: 783, s. 1.
[1894] Cemil Bazaryan Orkestrası ilgi gören orkestralardandır. *Yeni Konya*,17 Mayıs 1958, S: 3169, s. 1.
[1895] *Yeni Konya*, 21 Şubat 1959, S: 4044, s. 1.
[1896] *Yeni Konya*, 1 Ocak 1951, S: 564, s. 2; *Yeni Meram*, 11 Aralık 1951, S: 457, s. 2; *Yeni Meram*, 28 Ekim 1953, S: 1159, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Ocak 1955, S: 1562, s. 2; *Yeni Konya*, 7 Mart 1959, S: 4056, s. 1.

Balolar yılbaşı[1897], Tıp Bayramı[1898], Cumhuriyet Bayramı[1899], Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı[1900] gibi önemli günlerde düzenlenmiştir. Bunun yanında baloların yardım amaçlı tertiplendiği de olmuştur[1901]. Şehre çok sayıda ziyaretçi geldiğinden yılbaşı baloları daha canlı geçmekteydi[1902]. Zira Türkiye'de yılbaşı kutlamaları DP Dönemi'nde daha da zenginleştirilerek Batı tarzı programlara dönüştü[1903]. Ancak bu tip geceler dinî günlere denk geldiğinde eğlenceler iptal ediliyordu. Örneğin 1960'ta yılbaşı gecesi ile Regaip Kandil'i çakışmış ve Konya'da eğlence yerleri ile meyhaneler tatil edilerek halk, geceyi evinde geçirmiştir[1904]. Ayrıca dernekler[1905], spor kulüpleri[1906], okullar[1907] ve meslek grupları[1908] da balolar düzenlemiştir.

Konya'da orduevi ve Torrance Gazinosu'nda balolara benzeyen saz geceleri, üniversiteliler gecesi ve gençlik gecesi gibi eğlence geceleri de tertiplenmiştir[1909]. Türk Milliyetçiler Derneği'nin 1952'de düzenlediği Konya Folklor Gecesi'ne halk büyük ilgi göstermiştir. Milletvekili Muammer Obuz ve Belediye Başkanı Rüştü Özal'ın da hazır bulunduğu bu gecede Bozkır kaşık ekipleri ve mahallî sanatçılar da yer almıştır[1910].

[1897] Öğretmenler Derneği, Gazeteciler Cemiyeti ve Musiki Cemiyeti düzenlemiştir. *Yeni Konya*, 1 Ocak 1951, S: 564, s. 2; *Yeni Meram*, 11 Aralık 1951, S: 457, s. 2; *Yeni Meram*, 1 Ocak 1955, S: 1562, s. 2; *Yeni Konya*, 10 Ocak 1956, S: 2367, s. 2; *Yeni Konya*, 2 Ocak 1957, S: 2711, s. 1.

[1898] *Yeni Konya*, 16 Mart 1956, S: 2432, s. 2; *Yeni Konya*, 16 Mart 1957, S: 2872, s. 1.

[1899] *Yeni Konya*, 30 Ekim 1950, S: 501, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Ekim 1958, S: 3329, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Ekim 1953, S: 1159, s. 1.

[1900] Yardım Sevenler Derneği tarafından 23 Nisan 1953'te saat 15:00-18:00 arasında lise şubesi salonunda çocuk balosu verilmiştir. *Yeni Meram*, 23 Nisan 1953, S: 966, s. 1-2.

[1901] Yardım Sevenler Derneği tarafından 1957'de orduevinde düzenlenmiştir. *Yeni Konya*, 11 Şubat 1957, S: 2751, s. 1.

[1902] *Yeni Konya*, 2 Ocak 1957, S: 2711, s. 1.

[1903] Özer, *Demokrat Parti Dönemi*, s. 211; Yılbaşı gecesi Konya'da tüketilen içki miktarı 1.500 litreyi bulmuştur. *Yeni Konya*, 4 Ocak 1958, S: 3046, s. 1.

[1904] *Yeni Konya*, 2 Ocak 1960, S: 3721, s. 1.

[1905] *Yeni Konya*, 7 Nisan 1951, S: 658, s. 2; *Yeni Meram*, 2 Temmuz 1955, S: 1741, s. 2; *Yeni Konya*, 19 Ağustos 1957, S: 2927, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Mart 1959, S: 4056, s. 2.

[1906] *Yeni Konya*, 17 Mayıs 1958, S: 3169, s. 2; *Yeni Konya*, 21 Şubat 1959, S: 4044, s. 4; *Yeni Konya*, 5 Ekim 1959, S: 3631, s. 4.

[1907] *Yeni Konya*, 6 Mayıs 1957, S: 2830, s. 2.

[1908] Baloda Ankara'dan getirtilen Fin Orkestrası çalmıştır. *Yeni Konya*, 16 Ekim 1958, S: 3317, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Mart 1951, S: 632, s. 2.

[1909] Eğlence gecesinde 70 kişilik ekipten oluşan Muzo Saz Ekibi sahne almıştır. *Yeni Konya*, 30 Ağustos 1959, S: 3596, s. 1; *Yeni Konya*, 27 Şubat 1960, S: 3776, s. 1.

[1910] *Yeni Meram*, 3 Mart 1952, S: 570, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Mart 1952, S: 571, s. 1; *Yeni Meram*, 5 Mart 1952, S: 572, s. 1.

DP iktidarında Konya'da Amerikan tarzı partiler de düzenlenmeye başlamıştır[1911]. Konya'da bu dönemde düzenlenen garden partiler özellikle orduevi bahçesinde, Meram Çay Bahçesi'nde ve Dede Bahçesi'nde yapılmaktaydı[1912]. Genelde dernekler ve üniversiteli gençler tarafından tertiplenen bu partilerde de canlı müzik veya ses sanatçıları sahne alıyordu. Garden partiler, eğlencenin yanında yardım toplama amacıyla da düzenlenmekteydi. Mesela 1953'te Ankara Radyosu ses sanatçısı Nevin Demirdöğen'in sahne aldığı, Yardım Sevenler Derneği yararına düzenlenen garden parti büyük ilgi görmüştü[1913]. 1955'te öğrenci hastanesi yararına düzenlenen garden partiye bazı milletvekilleri de katılmıştı[1914]. 1958'de ise toplu sünnet düğünü için bir garden parti düzenlenmişti[1915].

Konya'da defileler ise genellikle Kız Sanat Enstitüsü tarafından yıl sonu gösterisi şeklinde düzenlenmekteydi. Bu dönemde hazır giyim yeterince gelişmediğinden özellikle kadınlar dikiş bilmek zorundaydı. Hemen her evde bir dikiş makinesi bulunmakta, halk dikiş-nakış kurslarını takip etmekte ve binlerce kişi Kız Sanat Enstitüsü tarafından düzenlenen defileleri ilgiyle takip etmekteydi[1916].

B. Konser ve Gösteriler

Konya'da 1950-1960 yılları arasında dönemin ünlü ses ve devlet konservatuarı sanatçıları, radyo şarkıcıları ve akademisyenler konserler vermiştir. Halkın büyük bir ilgiyle izlediği ve keyif aldığı konserler genellikle Dede Bahçesi'nde, halkevinde, şehir kulübünde veya sinema salonlarında düzenlenmiştir[1917]. Bu dönemde şehrin eğlence kültüründen bir diğeri ise gösterilerdir. Konya'da Türk Hava Kurumu'na ait Türk Kuşu Filo gösterileri her zaman heyecanla karşılanmıştır. Uçaklar Türkiye'de üretildiği için filonun akrobasi uçuşları büyük bir iftiharla takip edilmekteydi.

[1911] Özer, *Demokrat Parti Dönemi*, s. 209.
[1912] *Yeni Meram*, 9 Ağustos 1953, S: 1080, s. 2; *Yeni Meram*, 1 Eylül 1954, S: 1446, s. 1.
[1913] *Yeni Meram*, 10 Temmuz 1953, S: 1051, s. 2.
[1914] *Yeni Meram*, 29 Temmuz 1955, S: 1771, s. 1.
[1915] *Yeni Konya*, 24 Ağustos 1958, S: 3263, s. 1.
[1916] *Yeni Konya*, 26 Ocak 1956, S: 2383, s. 1; *Yeni Konya*, 1 Haziran 1956, S: 2504, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Mayıs 1959, S: 5035, s. 1.
[1917] *Yeni Konya*, 10 Eylül 1950, S: 456, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Aralık 1951, S: 457, s. 2; *Yeni Meram*, 2 Mart 1952, S: 569, s. 2; *Yeni Meram*, 29 Kasım 1952, S: 821, s. 2; *Yeni Konya*, 7 Şubat 1956, S: 2394, s. 2; *Yeni Konya*, 7 Nisan 1958, S: 3133, s. 2; *Yeni Konya*, 10 Şubat 1959, S: 4033, s. 1.

Gösteriye özellikle kırsaldan gelen vatandaşlar ilgi gösteriyor ve 10 TL karşılığında şehir üzerinde uçakla atılan bir tur heyecanla bekleniyordu[1918].

Şehirde nadir de olsa gerçekleşen bir diğer gösteri kukla şovuydu. DP Dönemi'nde Türkiye'nin tek kukla ustası olarak gösterilen Hayali Küçük Ali (Mehmet Muhittin Sevilen), Roket Lokantası'nda Dr. Mehmet Gökalp'in oğlunun sünnet töreninde kukla şovunu sergilemiş ve halk, sanatçıya sevgi tezahüratlarında bulunarak gösteriyi büyük bir ilgiyle takip etmiştir[1919]. Bunun yanında kentte dernekler de gösteriler düzenlemiştir. Örneğin Yardım Sevenler Derneği 1952'de gazilere bayram hediyesi olarak "*Büyük Müşavere"* hazırlamıştır. Gösteride Konya saz ekibi, piyes ve monologlar sahne almıştır[1920]. 1958'de ise Türk Folklor Kulübü, orduevi salonunda Kıbrıs Türkleri yararına bir gösteri tertiplemiştir[1921].

C. Sinema ve Tiyatro

Sinemalar tüm Türkiye'de olduğu gibi Konya'da da hemen herkesin ulaşabildiği önemli eğlence mekânlarındandı. Mayıs ayında açılmaya başlayan yazlık sinemalar, özellikle sıcak havalarda halk tarafından tercih ediliyordu. Öyle ki bazı akşamlar sinemada yer bulmak mümkün olmadığından sinemaseverler filmleri ayakta izlemekteydi[1922]. Kamuoyunda sinemalarda ısınma problemi ile gürültü sürekli şikâyet konusu olduğundan bu sorunlar belediye ve polis denetimleriyle giderilmeye çalışılıyordu[1923]. Nitekim 1957'de alınan bir kararla sinemalara gündüz 6, gece ise 12 yaşından küçük çocukların girmesi yasaklanmıştı. Bununla birlikte şehirdeki sinemalar haftanın belirli günleri sadece kadınlara ayrılmıştı[1924].

Tiyatro, Konya'da halkın büyük ilgi gösterdiği ve eğlenceli vakit geçirdiği yerlerin başında gelmekteydi. Şehirdeki bölge tiyatrosunun yanında başka illerden gelen tiyatro turneleri de ilgiyle takip ediliyordu. Devlet tiyatroları için satışa çıkarılan abonelikler bir iki gün içinde tükenmekteydi. Turneler; oyunlarını halkevi

---

[1918] *Yeni Meram*, 26 Eylül 1951, S: 381, s. 1-2; *Yeni Meram*, 27 Eylül 1951, S: 382, s. 1-2; *Yeni Meram*, 20 Mayıs 1955, S: 1701, s.1.
[1919] *Yeni Konya*, 3 Haziran 1957, S: 2858, s. 1.
[1920] *Yeni Meram*, 18 Haziran 1952, S: 673, s. 1.
[1921] *Yeni Konya*, 28 Eylül 1958, S: 3299, s. 1.
[1922] *Yeni Konya*, 19 Ağustos 1950, S: 434, s. 2; *Yeni Meram*, 4 Ocak 1952, S: 481, s. 1.
[1923] *Yeni Meram*, 4 Ocak 1952, S: 481, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Nisan 1957, S: 2802, s. 2.
[1924] *Yeni Konya*, 6 Ekim 1957, S: 2976, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Şubat 1958, S: 3074, s. 2.

salonu, kitaplık salonu ve sinema salonlarında sergiliyordu. Bazı oyunlar vali, belediye başkanı ve generaller tarafından da seyredilmiştir[1925].

Ç. Mesirelik Alanlar ve Park-Bahçeler

Halkın nefes aldığı, sohbet ettiği, eğlendiği ve görece daha ekonomik bulduğu yerlerden olan parkların tanzimine DP Dönemi'nde önem verilmiştir. Bununla birlikte Konya'da bahar ve yaz aylarında görülen aile kır gezileri de halkın eğlence hayatında önemli bir yer tutmaktaydı. Aileler genellikle Çayırbağı ve Meram gibi mesirelik yerlere giderek nefes alıyordu. Kır gezilerinde müzikler çalınır, oyunlar oynanır ve atış müsabakaları gibi etkinlikler düzenlenirdi[1926].

DP iktidarında halkın güzel vakit geçirmek için tercih ettiği eğlence mekânlarından biri de çay bahçeleri olmuştur. Konya'da yazlık adı verilen çay bahçeleri mayıs ayı içinde açılırdı[1927]. Alâeddin Aile Çay Bahçesi, şehrin en güzel mesire yerlerinden biri olarak kabul görmekteydi. Burada sabah kahvaltısı, öğle ve akşam yemek servisleri yapılırdı. Belediye tarafından işletilen Meram Aile Çay Bahçesi'nde haftada iki bazen de üç gece İstanbul'dan gelen sanatçılarla canlı müzik yapılıyordu[1928]. Şehrin gözde mekânlarından olan Dede Bahçesi'nde ise garden partiler, canlı müzik, sazlı eğlenceler ve konserler tertiplenmiştir. Hatta burada 1952 yılında sahne ilk kez havuz ortasında kurulmuş ve sanatçılar kayıklar içinde konser vermiştir[1929].

D. Gazinolar ve Kahvehaneler

DP Dönemi'nde gazinolar halkın ilgi gösterdiği eğlence mekânlarından bir diğeriydi. Meram Gazinosu özellikle hafta sonları rağbet görmekteydi[1930]. Şehrin en gözde eğlence merkezlerinden biri olan Torrance Gazinosu, Alâeddin Tepesi'nde bulunuyordu. Türkiye'nin en temiz ve en ucuz lokantası iddiasında olan gazinoya

---

[1925] *Yeni Konya*, 31 Mayıs 1957, S: 2855, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Eylül 1957, S: 2957, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Eylül 1957, S: 2958, s. 1.
[1926] *Yeni Meram*, 2 Mayıs 1952, S: 631, s. 3.
[1927] *Yeni Meram*, 27 Mayıs 1955, S: 1705, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Mayıs 1957, S: 2828, s. 1; *Yeni Meram*, 3 Temmuz 1952, S: 682, s. 2; *Yeni Konya*, 10 Ağustos 1959, S: 3576, s. 1.
[1928] *Yeni Konya*, 2 Haziran 1951, S: 714, s. 4; *Yeni Meram*, 16 Temmuz 1955, S: 1756, s. 1.
[1929] *Yeni Meram*, 3 Temmuz 1952, S: 682, s. 2; *Yeni Meram*, 27 Mayıs 1955, S: 1705, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Mayıs 1957, S: 2828, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Ağustos 1959, S: 3576, s. 1.
[1930] *Yeni Meram*, 24 Ağustos 1953, S: 1094, s. 2.

bekârlar da alınıyordu[1931]. Bunun yanında şehirde barlar da bulunmaktaydı. Ancak artan şikâyetler üzerine 1956'da barlar, saz olarak işletilmeye başlandı[1932].

Kahvehaneler, bu dönemde genellikle erkeklerin gittiği eğlence mekânlarından biri olup Konya'da 1951 yılında 113 kahvehane bulunmaktaydı. Şehrin en modern ve kalabalık kahvehanelerinden biri Hükûmet Alanı'nda eski İş Bankası binasında yer alıyordu. Bu kahvehanede tavla, iskambil ve domino gibi oyunların oynandığı oyun salonu ile gazete okuma, dinlenme ve sohbet salonları vardı[1933]. Bunun yanında şehirde sayısı fazla olmamakla birlikte kızlı kahveler olarak bilinen eğlence mekânları da mevcuttu[1934]. İçkili olan bu mekanlarda dansöz ve canlı müzik programları düzenlenmekteydi[1935]. Ancak kamuoyu bu kahvehanelerin ahlaki bakımdan Konya'ya yakışmadığında hemfikirdi[1936].

Sonuç olarak DP Dönemi'nde Konya'daki sosyal dönüşüm ve değişimden eğlence hayatı da etkilenmiştir. Geleneksel eğlence hayatının yanında garden parti gibi Batı tarzı eğlence unsurlarının da benimsendiği görülmüştür. Bu dönemde canlı bir eğlence hayatına sahip olan şehirde halk, eğlencelere büyük ilgi göstermiştir. Ancak toplumda herkes aynı oranda ve kalitede eğlenemiyordu. Toplumda geliri düşük olan aileler sadece mesire yerlerine, park ve bahçelere ya da ücretsiz aktivitelere gidebiliyordu. Özellikle tüm ailelerin gidebileceği eğlence mekânlarının azlığı ve eğlence yerlerinde medeni ölçülere riayet edilmemesi şikâyet konularının başında gelmekteydi. Bu dönemde halkın yoğun ilgi göstermesi nedeniyle Konya'ya ülkenin önde gelen ses ve saz sanatçıları ile tiyatro turneleri gelmiştir. Ayrıca Konya'da halkın eğlendiği önemli günlerden olan bayramlar kentte büyük bir neşeyle kutlanmaktaydı.

[1931] *Yeni Konya*, 14 Haziran 1959, S: 3524, s. 2; *Yeni Konya*, 11 Temmuz 1959, S: 3547, s. 2.
[1932] *Yeni Konya*, 28 Mart 1956, S: 2443, s. 1.
[1933] *Yeni Konya*, 22 Temmuz 1951, S: 761, s. 2; *Yeni Meram*, 17 Aralık 1951, S: 463, s. 2; *Yeni Meram*, 21 Aralık 1951, S: 467, s. 2.
[1934] Kişmir, "Tenkide Tahammül Gerek", *Yeni Konya*, 11 Kasım 1950, S: 513, s. 2.
[1935] Kişmir, kızlı kahvelerin Mevlâna peşreviyle göbek atılan ve kadınların nahoş görüntüsü altında sarhoşların mekânı olduğunu belirtmektedir. Kişmir, "Kızlı Kahvelerimiz", *Yeni Konya*, 9 Kasım 1950, S: 511, s. 2.
[1936] Fikret Turan, "Kızlı Kahveler", *Yeni Meram*, 17 Ekim 1951, S: 402, s. 2; *Bizim Mengene*, 16 Mayıs 1953, S: 7 s. 1.

VII. Bayramlar

Konya'da 1950-1960 yılları arasında millî, resmî ve dinî bayramların yanında ağaç bayramı, avcılar bayramı, bahar bayramı ve Hıdırellez kutlanmıştır. Günler öncesinden başlayan hazırlıklar nedeniyle millî ve dinî bayramlar, şehre ayrı bir dinamizm getirmektedir. Bayramlara büyük önem veren Konya halkı bu önemli günlerde coşkusunu ve gururunu sergilemiştir.

A. Millî ve Resmî Bayramlar

Konya'da Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı törenleri Anıt'a çelenk konulduktan sonra Cumhuriyet Meydanı'nda yapılırdı. İlk olarak bandoyla birlikte okullar İstiklal Marşı'nı söyler, günün anlam ve önemini belirten konuşmalardan sonra öğrenciler tarafından Gençliğe Hitabe okunurdu. Diğer bayramlarda olduğu gibi geçit resmini binlerce kişi ilgiyle izlerdi. Özellikle 1957'deki geçit resminde okulların hazırladığı, İstiklal Savaşı'nda Türk kadını ve cumhuriyetin doğuşunu sembolize eden dekorlar izleyenlerin büyük ilgisini çekmişti. Geçit gösterileri ilkokullar arasında adeta bir yarış hâlinde gerçekleşiyor, öğrenciler hazırladıkları çalışmaları gizliyor ve törende sürprizler yaratıyorlardı. Tüm resmî kurumlar, özel sektör, dükkânlar ve evler bayraklarla süslenerek şehrin ana caddeleri gece aydınlatılıyordu. Büyük bir neşe ve coşku içinde kutlanan bayram için okullarda müsamereler de düzenlenmekteydi[1937].

Bayram nedeniyle 1951'de Şahin ve Halk sinemalarında ücretsiz olarak ilkokul öğrencilerine yönelik filmler izlettirilmiştir[1938]. 1958'de her ilkokuldan birer öğrenci Valilik, Askeriye, Millî Eğitim Müdürlüğü ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nu ziyaret etmiştir[1939]. Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı törenleri ilk kez 1960'ta Kültür Park'taki stadyumda yapılmıştır[1940].

[1937] *Yeni Konya*, 24 Nisan 1951, S: 674, s. 1-2; *Yeni Meram*, 23 Nisan 1953, S: 966, s. 1-2; *Yeni Meram*, 24 Nisan 1953, S: 967, s. 1-2; *Yeni Meram*, 24 Nisan 1954, S: 1333, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Nisan 1955, S: 2097, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Nisan 1955, S: 2098, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Nisan 1956, S: 2468, s. 1-2; *Yeni Konya*, 24 Nisan 1957, S: 2821, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Nisan 1958, S: 3147, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Nisan 1959, S: 4098, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Nisan 1960, S: 3829, s. 1.
[1938] *Yeni Konya*, 23 Nisan 1951, S: 674, s. 1-2.
[1939] *Yeni Konya*, 13 Nisan 1958, S: 3139, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Nisan 1958, S: 3147, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Nisan 1959, S: 4098, s. 1.
[1940] *Yeni Konya*, 23 Nisan 1960, S: 3829, s. 1.

Atatürk Anıt'ına çelenk konmasıyla başlayan Gençlik ve Spor Bayramı töreninde okullar ve sporcular Anıt'ta hazır bulunurdu. Bando eşliğinde söylenen İstiklal Marşı'ndan sonra bir lise öğrencisi ile bir sporcu günün anlam ve önemiyle ilgili konuşma yapardı. Ardından Cumhurbaşkanı için şeref gösterisi yapılarak "*Dağ başını duman almış."* marşı söylenirdi. Binlerce vatandaşın katıldığı bayram şehirde coşkuyla kutlanmaktaydı. Şehir boydan boya bayraklarla süsleniyor ve gece aydınlatılıyordu. Gençlik ve Spor Bayramı'nın geleneği olan spor hareketleri ve gösteriler Kültür Park'taki stadyumda düzenleniyordu. Halkın yoğun ilgi gösterdiği bu gösterileri binlerce kişi takip etmekteydi. Örneğin 1955'teki spor gösterilerini 20.000 kişi izlemişti[1941].

1952 yılında Konyalı Yüksek Tahsil Okutma Derneği tarafından Anıtkabir'den alınan toprak, atlas torba içinde Konya'ya getirilmiş ve bayramda atletler tarafından dağıtılmıştır[1942]. Halkın en çok beğendiği gösterilerden biri 1958'de Astsubay Okulu tarafından gerçekleştirilmiş ve bu gösteride öğrenciler Atatürk'ün Samsun'a çıkışından ölümüne kadar geçen zamanı ve İstiklal Savaşı'nı canlandırmıştır[1943].

Bayram kutlamalarında özellikle hava muhalefeti nedeniyle olumsuzluklar da yaşanmakta ve bu durumda spor gösterileri ertelenmekteydi[1944]. Bayram gösterilerinde yağış ihtimaline karşı tüm öğrencilerin barınabilmeleri için Bayındırlık Müdürlüğü ve Kızılay tarafından çadırlar kurulmaktaydı. Ancak kutlamalar ertelendiğinde, bir sonraki gösteri genellikle okullar tatil edildiği için canlı ve düzenli olmuyordu[1945].

19 Mayıs Stadyumu inşaatı 1954'te tamamlanarak 3.500 kişilik büyük ve modern beton tribünler hizmete açılmıştır. Böylece çim futbol sahası ve velodroma sahip olan stadyumun tribün eksikliği de giderilmiştir. Önceden stadyuma giriş serbest iken betonarme tribünlerin inşasından sonra buraya davetiye ile girilmeye

---

[1941] *Yeni Konya*, 19 Mayıs 1951, S: 700, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Mayıs 1952, S: 645, s. 1; *Yeni Meram*, 13 Mayıs 1953, S: 986, s. 2; *Yeni Meram*, 20 Mayıs 1954, S: 1354, s. 1-2; *Yeni Meram*, 19 Mayıs 1955, S: 1700, s. 1-2; *Yeni Meram*, 20 Mayıs 1955, S: 1701, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Mayıs 1956, S: 2492, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Mayıs 1957, S: 2848, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Mayıs 1959, S: 5024, s. 1.
[1942] *Yeni Meram*, 19 Mayıs 1952, S: 647, s. 1-2.
[1943] *Yeni Konya*, 20 Mayıs 1958, S: 3172, s. 1-2.
[1944] *Yeni Konya*, 20 Mayıs 1951, S: 701, s. 1-2; *Yeni Meram*, 20 Mayıs 1953, S: 1002, s. 1-2; *Yeni Konya*, 19 Mayıs 1957, S: 2843, s. 1.
[1945] *Yeni Konya*, 28 Mayıs 1951, S: 709, s. 1-2; *Yeni Meram*, 17 Mayıs 1952, S: 645, s. 1.

başlanmıştır. 1955'te kapalı tribün davetiyelerinin adil dağıtılmadığı şikâyetleri üzerine valilik devreye girmiş ve bu işi üzerine almıştır[1946]. Ancak şikâyetlerin devam etmesi üzerine 1956'da spor gösterilerinin iki kez yapılması kararlaştırılmıştır. İlki tribünlere girişin serbest olduğu 17 Mayıs günü, ikincisi ise tribünlere sadece davetiyelilerin girebileceği 19 Mayıs günüdür. Spor gösterilerinin yapılmadığı 1960'taki törenlere ise giriş serbest bırakılmıştır[1947].

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı, 1955 yılında, Cumhurbaşkanı'nın teşviki ile *"Atatürk Bayramı ve Atatürk Haftası"* olarak 16-22 Mayıs tarihleri arasında tertiplenmiştir. Ayrıca bu haftaya ait 5 yıllık kutlama programı hazırlanması ve Atatürk Bayramı'nın ilk önce Ankara, İstanbul, İzmir ve Konya gibi büyük şehirlerde tesis edilmesi kararlaştırılmıştır[1948].

Konya'da, Zafer Bayramı törenleri genellikle Cumhuriyet Meydanı'nda düzenlenirdi. Törenlerde ilk olarak askerî bando eşliğinde İstiklal Marşı söylenir, ardından garnizon komutanın günün anlam ve önemini belirten konuşması yapılırdı. Geçit resmi yapıldıktan sonra *"Dağ başını duman almış."* marşı eşliğinde Atatürk Anıtı'na çelenk konurdu. Türk milleti için tartışılmaz bir öneme sahip olan bu kutlu güne halk her zaman büyük ilgi göstermekte ve kutlamalar da binlerce kişi Alâeddin Tepesi ile Cumhuriyet Alanı'nı doldurmaktaydı[1949].

Zafer Bayramı günü şehir aydınlatılır ve bayraklarla donatılırdı. 1950 ve 1957 yıllarında askerler tarafından İstasyon Meydanı'ndan Hükûmet Meydanı'na kadar fener alayı düzenlenmiştir[1950]. 1952'de Akşehir'de yapılan kutlama törenine Konya Valisi Kemal Hadımlı ile Milletvekili Saffet Gürol ve Tuğgeneral Fahri Özdil'de katılmıştır[1951]. 1954, 1957 ve 1958 yıllarındaki kutlamalarda ise orduevi bahçesinde

---

[1946] *Yeni Meram*, 17 Mayıs 1954, S: 1351, s. 1-2; *Yeni Meram*, 19 Mayıs 1954, S: 1353, s. 1-2; *Yeni Meram*, 19 Mayıs 1955, S: 1700, s. 1-2.
[1947] *Yeni Konya*, 16 Mayıs 1956, S: 2488, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Mayıs 1960, S: 3850, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Mayıs 1960, S: 3855, s. 1.
[1948] *Yeni Meram*, 7 Mayıs 1955, S: 1688, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Mayıs 1955, S: 1692, s. 1.
[1949] *Öğüt*, 31 Ağustos 1950, S: 5, s. 2; *Yeni Konya*, 30 Ağustos 1951, S: 800, s. 1-2; *Mengene*, 30 Ağustos 1952, S: 20, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Ağustos 1954, S: 1866, s. 1; *Yeni Meram*, 31 Ağustos 1955, S: 1801, s. 1; *Yeni Meram*, 30 Ağustos 1956, S: 2161, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Ağustos 1958, S: 3271, s. 1-2; *Yeni Konya*, 31 Ağustos 1959, S: 3597, s. 1.
[1950] *Yeni Konya*, 28 Ağustos 1950, S: 443, s. 2; *Yeni Konya*, 30 Ağustos 1950, S: 445, s. 1-2; *Yeni Konya*, 31 Ağustos 1957, S: 2940, s. 1.
[1951] *Yeni Meram*, 26 Ağustos 1952, S: 732, s. 1-2.

garden parti verilmiştir. 1958'de geçit resmine havadan katılan 112. Jet Filosu'na halk büyük ilgi göstermiş ve filo dakikalarca alkışlanmıştır[1952].

Cumhuriyet Bayramı törenleri ise 28 Ekim tarihinde saat 13.00'da Alâeddin Tepesi'nde top atışı ile başlardı. Ordu bandosu eşliğinde söylenen İstiklal Marşı'ndan sona bütün kurum ve kuruluşlar Atatürk Anıtı'na çelenk sunardı. Ardından bir öğretmen tarafından günün önemini belirten konuşma yapılır ve izciler "*Dağ başını duman almış."* marşını okurdu. Bayram kutlamaları Cumhuriyet Meydanı'nda, spor eğlenceleri ise stadyumda yapılıyordu. Ortalama 30.000 kişinin coşku içinde katıldığı kutlamalarda, Alâeddin Tepesi dâhil Hükûmet Alanı'ndan Cumhuriyet Alanı'na kadar her yer hınca hınç dolmaktaydı. Tebrikleri makamında kabul eden vali, İstiklal Marşı'ndan sonra halka seslenirdi. Bayramda iki saate yakın süren geçit resmi özellikle ilgi görmekteydi. Öğleden sonra Cumhuriyet, Hükûmet ve Sultan Selim Camisi meydanlarında millî çalgılarla eğlenceler tertiplenirdi. Bayram nedeniyle geceleri maytap ve havai fişek gösterileri yapılır, halkevi veya orduevinde balolar düzenlenirdi[1953].

Konya'da bayram kutlamaları kapsamında 1951'de askerî bando ve okulların katılımıyla fener alayı yapılmıştır. Şehir baştanbaşa bayraklarla donatılarak ışıklandırılmıştır. Bununla birlikte Cumhuriyet Meydanı'na bir zafer takı ile 28. yılı belirten bir ışıklı kule ve Şerafeddin Camisi önüne de bankalar adına bir ışık kulesi yaptırılmıştır[1954].

Valilik, 1952 yılındaki Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında Bayrak Kanunu'na dikkat edilmesini istemiştir. Bayram nedeniyle Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü, 28 Ekim'de bisiklet yarışları, 29 Ekim'de futbol turnuvası, 30 Ekim'de ise serbest ve grekoromen güreş müsabakaları düzenlemiştir. 28 Ekim akşamı vali tarafından verilen yemeğe Konya milletvekilleri, ordu müfettişi, ordu kurmay başkanı, belediye

---

[1952] *Yeni Meram*, 1 Eylül 1954, S: 1446, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Ağustos 1957, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Ağustos 1958, s. 1.

[1953] *Yeni Konya*, 29 Ekim 1950, S: 500, s. 1-2; *Yeni Konya*, 30 Ekim 1950, S: 501, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Ekim 1951, S: 413, s. 1-4; *Yeni Meram*, 30 Ekim 1951, S: 415, s. 1-4; *Yeni Meram*, 30 Ekim 1953, S: 1161, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Ekim 1954, S: 1500, s. 2; *Yeni Meram*, 30 Ekim 1955, S: 1861, s. 1; *Yeni Meram*, 30 Ekim 1956, S: 220, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Ekim 1957, S: 3000, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Ekim 1958, S: 3331, s. 1-2; *Yeni Konya*, 30 Ekim 1959, S: 3656, s. 1-2.

[1954] *Yeni Meram*, 29 Ekim 1951, gös. yer; *Yeni Meram*, 28 Ekim 1952, S: 789, s. 1-2; *Yeni Meram*, 29 Ekim 1952, S: 790, s. 1-2; *Yeni Meram*, 30 Ekim 1952, S: 791, s. 1-2.

başkanı, jandarma alay komutanı ve emniyet müdürü gibi ilin üst düzey yöneticileri davet edilmiştir[1955].

Başbakan Menderes 1953'te illere gönderdiği tamimde Cumhuriyetin 30. yılının layık olduğu bir şekilde, neşe ve coşku içinde zengin bir programla kutlanmasını istemiştir. Bu nedenle yıldönümü kutlamaları kapsamında il genelinde bisiklet, güreş ve futbol müsabakaları düzenlenmiştir. 1954'te geçit resminde ordunun modern silahlarının geçişi sırasında halk "*Yaşa, var ol*." tezahüratları yapmıştır. Ayrıca şeker fabrikasına ait maketlerin kamyonlarla geçirilişi esnasında halk büyük bir coşku içerisinde sevinçle "*Yaşasın Demokrat Parti.*" diye tezahürat yapmıştır. 1958'deki geçit resmine esnaf teşekkülleri ve basın mensupları da katılmıştır[1956].

İlçelerde de bayram coşku içerisinde kutlanmıştır. Örneğin Ermenek'te Çağlayan Gençlik Kulübü "*Toprak Çocuğu*" adlı piyesi oynamış ve bir voleybol turnuvası düzenlemiştir. Ayrıca ilçede akşam saatlerinde fener alayı düzenlenmiştir[1957].

B. Dinî Bayramlar

DP iktidarının ilk icraatlarından birisi de TBMM'den 16 Haziran 1950'de çıkardığı Arapça ezan yasağını kaldırmasıdır. Konya'da ilk Arapça ezan aynı gün Ahmet Kâzım Bolay tarafından Asri Mescit'te cuma namazı öncesi okunmuştur. Bu sebeple 1950 Ramazan'ının tüm ülkede ve Konya'da anlamı farklı olmuştur[1958].

DP Dönemi'nde Ramazan ayı Konya'da hareketli geçmekteydi. Kapu ve Aziziye gibi merkezi camilerde mukabeleler tertip edilirdi[1959]. Özellikle Kadir Gecesi'nde camiler dolup taşmakta, Sakal-ı Şerif ziyaret edilmekte ve mevlitler

---

[1955] *Yeni Meram*, 23 Ekim 1952, S: 785, s. 1-2; *Yeni Meram*, 28 Ekim 1952, S: 789, s. 1-2; *Yeni Meram*, 29 Ekim 1952, S: 790, s. 1-2.
[1956] *Yeni Meram*, 22 Ekim 1953, S: 1153, s. 1; *Yeni Meram*, 31 Ekim 1953, S: 1162, s. 1; *Yeni Meram*, 30 Ekim 1954, S: 1502, s. 1-2; *Yeni Konya*, 30 Ekim 1958, S: 3331, s. 1-2.
[1957] *Yeni Konya*, 4 Kasım 1950, S: 506, s. 3.
[1958] Arıkan, "Bolay Ailesinden Birkaç Zat", *Şehir ve Alimleri*, Yayın Yönetmeni Muzaffer Şeker, Necmettin Erbakan Üniversitesi Kültür Yay., Konya 2017, s. 306.
[1959] Gazeteler, kanun gereği Ramazan ve Kurban bayramları boyunca çıkmıyordu. *Yeni Konya*, 17 Haziran 1950, 374, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Nisan 1956, S: 2456, s. 2.

okunmaktaydı. Ramazan'ın son günlerinde ve Kurban Bayramı öncesinde, bayram alışverişinin başlaması şehir ekonomisinin canlanmasını sağlamaktaydı[1960].

Bayramlar, dışarıdan gelen misafirlerin de etkisiyle şehirde canlı ve neşeli geçerdi. Bayram süresince tüm dükkânlar kapalı olduğundan şehirde ekmek ve su sıkıntısı yaşanmaktaydı[1961]. 1950'de Ramazan Bayramı'nda fırınların kapalı olması nedeniyle halk ekmek bulamadığından belediye tedbir olarak Kurban Bayramı süresince ekmek çıkaracak nöbetçi fırınları belirlemiştir[1962]. 1960 yılından itibaren kurbanlıkların hayvan pazarından başka yerde satılması belediye tarafından yasaklanmıştır[1963].

Dinî bayramlarda da vatandaşların büyük ilgi gösterdiği spor müsabakaları düzenlenmiştir. Özellikle çevre illerden gelen sporcu ve kulüplerle bisiklet, futbol, atletizm ve boks müsabakaları yapılmıştır. Hatta 1958'de yazlık Zafer Sineması'nda yağlı güreş müsabakaları bile düzenlenmiştir[1964].

C. Diğer Bayramlar

DP Dönemi'nde Ereğli, Beyşehir ve Ilgın'da ağaç bayramı nedeniyle törenler tertip edilmiştir. 1954'te Ereğli'de Orman Müdürlüğü tarafından Vali Kemal Hadımlı'nın da katılımıyla 20 dekarlık araziye 5.000 fidan, Beyşehir'de ise orman sahasına 500 çam ağacı dikilmiştir[1965]. 1956 yılında Ilgın'da 1.500 ağaç, Ereğli İvriz Köy Öğretmen Okulu'na 1.000 fidan dikilmiştir. İvriz'deki bayram kutlamalarına Vali Keleşoğlu da katılmıştır[1966].

Konya'da avcılar bayramı, eylül ayı içerisinde Avcılar Kulübü tarafından kutlanmaktaydı. Bayram kutlamaları genellikle Çayırbağı, Değirmenköy ve Kızılviran'da yapılıyordu[1967]. Bayram sabahı erken saatlerde otobüslerle Kovanağzı,

---

[1960] *Yeni Konya*, 9 Mayıs 1956, S: 2484, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Nisan 1959, S: 4037, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Mayıs 1960, S: 3854, s. 1.
[1961] *Yeni Konya*,19 Temmuz 1950, S: 403, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1956, S: 2487, s. 1.
[1962] *Yeni Konya*, 22 Eylül 1950, S: 468, s. 1.
[1963] *Yeni Konya*, 26 Mayıs 1960, S: 3862, s. 1.
[1964] *Yeni Konya*, 11 Mayıs 1956, S: 2486, s. 2; *Yeni Konya*, 30 Nisan 1957, S: 2827, s. 2; *Yeni Konya*, 19 Nisan 1958, S: 3145, s. 2; *Yeni Konya*, 22 Haziran 1959, S: 3528, s. 2; *Yeni Konya*, 18 Nisan 1958, S: 3144, s. 2.
[1965] *Yeni Meram*, 12 Nisan 1954, S: 1323, s. 1.
[1966] *Yeni Konya*, 31Mart 1956, S: 2446, s. 1; *Yeni Konya*, 6 Nisan 1956, S: 2451, s. 1.
[1967] *Yeni Konya*, 12 Eylül 1950, S: 458, s. 1-2; *Yeni Meram*, 6 Eylül 1953, S: 1107, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Eylül 1955, S: 1819, s. 2; *Yeni Konya*, 22 Eylül 1958, S: 3293, s. 1.

Lalebahçe, Harmancık ve Karahüyük köyleri üzerinden Hatıp bucağı yol güzergâhı takip edilerek bostan tarlaları ve üzüm bağları arasından Çayırbağı'na ulaşılmaktaydı. Avcılar Kulübü'nün düzenlediği eğlenceye vali vekili, askerî erkân, üst düzey memurlar ve bayanlar da katılıyordu. Gece yarısına kadar neşe içinde devam eden kutlamalarda atış yarışmaları, garden parti ve avlanma atışları yapılırdı. Atışlar sonucunda dereceye giren kadın ve erkek atıcılara çeşitli hediyeler verilirdi[1968].

Konya'da bahar bayramı ve Hıdırellez gününde halk, başta Meram olmak üzere Aşkan ve Mengene kırları gibi mesire yerlerine akın ederdi. Belediye otobüsleri, bahar bayramında mesirelik alanlara 1958'de 12.000, 1959'da ise 20.000 yolcu taşımıştır. Hıdrellez'de ise izdihamı önlemek için iki otobüs daha kiralamak zorunda kalan belediye, 1958'de toplam 11 otobüsle sabah 06.00'dan gece 24.00'e kadar süren seferlerde sadece Meram'a 25.000'e yakın yolcu taşımıştır. Kalabalık nedeniyle Meram'daki bakkallarda hiçbir yiyecek maddesi kalmamıştır[1969].

Özetle DP Dönemi'nde Konyalılar, millî ve resmî bayramlara yoğun ilgi göstermiştir. Bunda bayramların toplumun her kesimine hitap etmesi ve millî duygular etrafında insanları birleştirmesi etkili olmuştur. Bayramlarda geçit resmi, ayrı bir öneme sahiptir. Özellikle askerî birlikler ve askerî teçhizat her zaman ilgi odağı ve gurur kaynağı olmuştur. Günler öncesinden hazırlıklar başladığından şehirde bayram havası hemen hissedilmektedir. Şehrin her yerine asılan bayraklar ve akşam ışıklandırmaları Konya'ya ayrı bir hava katmıştır. Bayramlarda balolar, gösteriler, partiler, sportif ve kültürel faaliyetler ön plana çıkmıştır. Kısacası bayramlar halkın Meclis'e, Cumhuriyet'e ve Millî Mücadele'ye sahip çıktığının göstergesi olmuştur. Özellikle Cumhuriyet Bayramı diğerlerine nazaran daha coşkulu kutlanmıştır. Konya'da bayramların yanında anma törenleri de büyük bir ciddiyet içerisinde düzenlenmiştir.

[1968] *Yeni Konya*, 12 Eylül 1950, S: 458, s. 1-2; *Yeni Meram*, 17 Eylül 1951, S: 372, s. 2; *Yeni Konya*, 22 Eylül 1958, S: 3293, s. 1.

[1969] *Yeni Konya*, 2 Mayıs 1958, S: 3154, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Mayıs 1958, S: 3159, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Mayıs 1959, S: 5006, s. 1.

VIII. Anma Törenleri

DP iktidarı döneminde Konya'da Atatürk'ü Anma[1970], Çanakkale Şehitlerini Anma[1971] ve Hava Şehitlerini Anma törenleri düzenlenmiştir[1972]. Atatürk'ü Anma töreni Anıt Meydanı'nda yapılırken anma programı halkevinde[1973], Konya Lisesi'nde[1974] veya genel kitaplık salonunda yapılmaktaydı[1975]. Atatürk'ü Anma törenlerine halk büyük ilgi gösterirdi. Okullarda yapılan anma törenleri saygı duruşu ve İstiklal Marşı ile başlar, Atatürk'ün hayatıyla ilgili konuşmalarla devam ederdi. Konya Lisesi tarafından hazırlanan anma programı hoparlörler vasıtasıyla halka duyurulurdu. Törenlerde saygı duruşu 5 dakika sürer ve şehirde akan trafik dururdu. Atatürk'ün aziz hatırasına binaen 10 Kasım günü şehirdeki eğlence mekânları kapalı tutulurdu[1976]. Bununla birlikte anma törenine gereken ilginin gösterilmemesi kamuoyunda eleştirilirdi. Örneğin 1950'de Karapınar ilçesi ilkokulunda düzenlenen törene 15-20 kişinin katılması basında "*hazin*" olarak değerlendirilmişti[1977].

Hükûmet, 1959'da Atatürk'ü Anma törenleri için bir tamim çıkarmıştır. Bu tamimde[1978]:

- Merasimlerin mutat olan saatte en yüksek eğitim müessesesinde yapılması,
- Anma programında saygı duruşu ve İstiklal Marşı'nın okunmasından sonra Atatürk'ün hayatı ve hizmetlerinin anlatılması, ardından çelenk sunulması ve bayrakların yarıya indirilmesi,
- Eğlence yerlerinin tatil edilmesi,

[1970] *Yeni Konya*, 10 Kasım 1950, S: 512, s. 1-2; Konya Esnaf, 10 Kasım 1958, S: 6, s. 1.
[1971] *Yeni Konya*, 22 Mart 1951, S: 642, s. 2; *Yeni Konya*, 14 Mart 1958, S: 3111, s. 1.
[1972] *Yeni Meram*, 16 Mayıs 1953, S: 966, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Mayıs 1955, S: 1695, s. 1.
[1973] *Yeni Konya*, 10 Kasım 1950, S: 512, s. 1-2.
[1974] *Yeni Meram*, 10 Kasım 1951, S: 426, s. 1-2; *Yeni Meram*, 10 Kasım 1952, S: 702, s. 1-2; *Yeni Meram*, 10 Kasım 1953, S: 1171, s. 1-2; *Yeni Meram*, 10 Kasım 1954, S: 1513, s. 1-2.
[1975] *Yeni Meram*, 10 Kasım 1955, S: 1872, s. 1-2; *Yeni Konya*, 10 Kasım 1956, S: 2649, s. 1-2; *Yeni Konya*, 10 Kasım 1957, S: 3009, s. 1-2; *Yeni Konya*, 10 Kasım 1958, S: 3342, s. 1-2; *Yeni Konya*, 10 Kasım 1959, S: 3667, s. 1-2.
[1976] *Yeni Konya*, 10 Kasım 1950, S: 512, s. 1-2; *Yeni Meram*, 10 Kasım 1951, S: 426, s. 1-2; *Yeni Meram*, 10 Kasım 1952, S: 702, s. 1-2; *Yeni Meram*, 10 Kasım 1953, S: 1171, s. 1-2; *Yeni Meram*, 10 Kasım 1954, S: 1513, s. 1-2; *Yeni Meram*, 10 Kasım 1955, S: 1872, s. 1-2; *Yeni Konya*, 10 Kasım 1956, S: 2649, s. 1-2; *Yeni Konya*, 10 Kasım 1957, S: 3009, s. 1-2; *Yeni Konya*, 10 Kasım 1958, S: 3342, s. 1-2; *Yeni Konya*, 10 Kasım 1959, S: 3667, s. 1-2.
[1977] *Yeni Konya*, 14 Kasım 1950, S: 516, s. 3.
[1978] *Yeni Konya*, 9 Kasım 1959, S: 3663, s. 1.

- Yapılacak merasimlerde tüm milletin Atatürk'ün aziz hatırası önünde birliğini ifade etmesi istenmiştir.

Konya'da Atatürk haftası boyunca Atatürk'le ilgili konferanslar düzenlenmiş, Atatürk'ün hayatı, ilkokul öğrencilerine ücretsiz olarak sinemalarda gösterilmiştir. 1958'de ise Konya kitaplık müdürlüğü tarafından 500'e yakın eser ve Atatürk resimlerinden oluşan Atatürk bibliyografyası sergisi düzenlenmiştir[1979]. Ayrıca Atatürk için Selimiye ve Aziziye camilerinde mevlitler de okutulmuştur[1980].

Atatürk'ün naaşının 1953'te Anıtkabir'e nakli nedeniyle Millî Eğitim Bakanlığı 10 Kasım tarihinde okullarda ders yapılmayacağını kararlaştırmıştır. Ülkenin her yerinden olduğu gibi Konya'dan da Anıtkabir'e götürülecek toprak nedeniyle Alâeddin Tepesi Şehitler Abidesi önünde halkın yoğun ilgisiyle bir tören düzenlenmiş ve Alâeddin Tepesi'nden alınan toprak tunç muhafazaya konularak 10 kişilik bir heyetle Ankara'ya gönderilmiştir. Üzerinde Atatürk, buğday başakları ve Selçuklu arması rölyefleri bulunan tunç muhafaza Konya Erkek Sanat Enstitüsü tarafından hazırlanmıştır[1981].

DP Dönemi'nde Ticaniler[1982] tarafından, Atatürk büstlerine yapılan saldırılar kamuoyunu oldukça rahatsız etmiş ve Konya halkı her fırsatta Atatürk'e sahip çıktığını göstermiştir. Nitekim Kırşehir'de Atatürk büstünün parçalanması olayı Konya'da telin edilmiştir. Gazeteciler Cemiyeti'nin düzenlediği toplantıda: "*Atatürk Türk milletinin sembolüdür ve öne uzanan elleri Türk gençliği kırar."* mesajı verilmiştir[1983]. Ereğli'de de bu hadise telin edilmiş ve Atatürk büstü önünde konuşmalar yapılmıştır[1984]. Hadiseye bir başka telin Konya Ticaret Lisesi'nde gerçekleşmiştir. Son sınıf öğrencisi Yılmaz Kulluk: *"Atatürk'ün büstünü kıran Türk değildir."* derken Hilmi Büyükkürkçü: "*Bu büste yapılan tecavüz doğrudan doğruya*

[1979] *Yeni Konya*, 10 Kasım 1950, S: 512, s. 1-2; *Yeni Meram*, 9 Şubat 1955, S: 1601, s. 2; *Yeni Konya*, 9 Kasım 1958, S: 3341, s. 1-2.
[1980] *Yeni Meram*, 19 Mayıs 1952, S: 647, s. 1-2; *Yeni Konya*, 9 Kasım 1958, gös. yer.
[1981] *Yeni Meram*, 7 Kasım 1953, S: 1168, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Kasım 1953, S: 1170, s. 1.
[1982] Ticaniler hakkında bk. Neşet Çağatay, *Türkiye'de Gerici Eylemler (1923'ten Buyana)*, AÜ İlahiyat Fakültesi Yay., Ankara 1972; Kişmir, Ticanilerin heykele, büste putçuluk dediklerini, kadını insan yerine koymadıklarını, radyoyu gavur icadı saydıklarını, vatana hizmet edecekleri yerde mürşitlerine köle olduklarını, menfaatlerine göre davrandıklarını, ahlak tanımadıklarını, dini gösteriş yaptıklarını belirtmiştir. Kişmir, "Ticani", *Yeni Konya*, 2 Temmuz 1951, S: 744, s. 2.
[1983] *Yeni Konya*, 10 Mart 1951, S: 631, s. 1.
[1984] *Yeni Konya*, 18 Mart 1951, S: 639, s. 1-2.

Atatürk'e değil Türk milletine ve Kore'de çarpışan aslanlarımıza hakarettir." demiştir. Ayrıca Konya halkı tarafından Celal Bayar ve Adnan Menderes'e teessür telgrafları da gönderilmiştir[1985].

Konya'da Çanakkale Şehitlerini Anma törenleri okullarda düzenlenmiş, Hava Şehitlerini Anma törenleri ise belediye karşısındaki Cumhuriyet Meydanı'nda tertip edilmiştir[1986]. Çanakkale Şehitleri genellikle Millî Eğitim Müdürlüğü ile ordu tarafından ortaklaşa düzenlenmekteydi. Törene saygı duruşu ve akabinde askerî bandonun çaldığı İstiklal Marşı ile başlanırdı. Ardından günün önemini belirten konuşmalar yapılır ve öğrenciler tarafından millî şiirler okunur ve bando da askeri marşları çalardı[1987]. 15 Mart'ta Hava Şehitlerini anma ihtifal programı düzenlenirdi. Bayrakların yarıya indirildiği günde, Hava Kurumu Başkanı ve ordudan bir subay tarafından günün önemini belirten konuşma yapılırdı[1988].

Sonuç olarak DP iktidarında Konya'da anma törenleri, başta Atatürk olmak üzere tüm şehitlerimizin hak ettiği büyük bir ciddiyet içerisinde gerçekleştirilmiş ve vatandaş bu törenlerde cumhuriyetin değerlerine sahip çıktığını bir kez daha kanıtlamıştır.

IX. Spor

Türkiye'de spor alanında hem DP öncesi dönemde hem de DP Dönemi'nde önemli atılımlar yapıldı. Tek Parti Dönemi'nde ülke genelinde stadyumlar, jimnastik salonları, kortlar, poligonlar ve yüzme havuzları gibi önemli tesisler inşa edildi. Fakat spor kulüpleri aynı oranda gelişme kaydedemediği gibi sporcu yetiştirme konusunda da ciddi sorunlar yaşanmaktaydı. Ekonomik sıkıntı içinde bulunan kulüpler, kısıtlı imkânlarıyla sporcu yetiştirmeye çalışıyordu[1989].

DP Dönemi'nde ülkede avcılık, atletizm, binicilik, bisiklet, boks, eskrim, futbol, güreş, dağcılık ve kayakçılık, izcilik ve beden eğitimi, yüzme, kürek, yelken, basketbol, hentbol, pingpong, tenis ve voleybol federasyonları bulunmaktaydı. Tescil

---

[1985] *Yeni Konya*, 3 Mart 1951, S: 624, s. 1.
[1986] *Yeni Konya*, 22 Mart 1951, S: 642, s. 2; *Yeni Meram*, 16 Mayıs 1953, S: 966, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Mayıs 1955, S: 1695, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Mart 1958, S: 3111, s. 1.
[1987] *Yeni Konya*, 15 Mart 1951, S: 636, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Mart 1951, S: 643, s. 2; *Yeni Konya*, 14 Mart 1958, S: 3111, s. 1.
[1988] *Yeni Meram*, 15 Mayıs 1952, S: 643, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1955, S: 2112, s. 1.
[1989] Bedri Yıldırım, "Spor Davamız ve Kulüpler", *Yeni Konya*, 19 Ağustos 1951, S: 789, s. 2-3.

edilmiş kulüp sayısı 1952'de 882 iken 1960'ta 1.630 olmuştu. 1956'da 10.298 olan faal sporcu sayısı ise1960'ta 21.416'e yükselmişti[1990].

Tek Parti Dönemi'nde Konya'nın spor alanında yaşadığı sorunlar ülke sporunun yaşadıklarından farklı değildi. Branşlar arasında, yetersiz de olsa sadece futbol gelişme göstermişti. Altyapı sorunu yanında spor kulüpleri ekonomik yönden zayıf ve çaresizdi. Bu şartlar altında Konya'da sportif anlamda ciddi bir başarı beklemek hayaldi[1991]. Ayrıca şehrin spor kulüplerinde genç sporcu sayısı da istenen seviyelere ulaşamamıştı. 1952'de ortalama 8-10 gencin yer aldığı kulüplerde spor kültürünün gelişebilmesi için gençlere yatırım yapılmalıydı. Bu nedenle Selçukspor, 1953'te yeniden yapılanarak 50'ye yakın genç sporcuyu transfer edecekti[1992].

DP iktidarında bu durum değişecek ve Konya 1950'li yılların ortalarından itibaren Orta Anadolu'nun önemli spor merkezlerinden biri olma idealini taşıyacaktır[1993]. Ülkenin tek veledromlu stadına sahip olan Konya'nın kapalı salon ve tenis kortları gibi tesislere sahip olması ve şehirde sportif faaliyetlerin ilgi görmesi bu idealin ortaya çıkmasında etkili olmuştur[1994]. Bunun yanında antrenör, sporcu ve hakem gibi sporun vazgeçilemez paydaşlarının da yetiştirilmesine gayret gösterilmiştir[1995]. Ayrıca Beden Terbiyesi Bölge Başkanlığının faaliyetleri ve organizasyonlarda gösterdiği başarı bu dönemde Konya'da spor organizasyonlarının artmasında etkili olmuştur[1996]. Gazeteci Kişmir, eskiden "*Ölü Şehir*" olarak adlandırılan Konya'nın son dönemlerde sportif faaliyetlerin yapıldığı önemli bir merkez hâline geldiğini yazarak DP Dönemi'nde şehrin spor alanındaki gelişimini ve dönüşümünü gözler önüne sermiştir[1997].

Konya'da 1952'de 15 adet tescil edilmiş gençlik kulübü, 1 adet tescil edilmiş müessese kulübü ve 1 adet de tescil edilmiş askerî kulüp olmak üzere toplamda 20 kulüp bulunmaktaydı[1998]. 1950-1960 yılları arasında ulusal spor organizasyonlarının

---

1990 *1959 İstatistik*, s. 182-184; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 175.
1991 Kişmir, "Veledrom Açılırken", *Yeni Konya*, 28 Haziran 1950, S: 385, s. 2.
1992 *Yeni Meram*, 3 Şubat 1952, S: 511, s. 2; *Yeni Meram*, 11 Ağustos 1953, S: 1082, s. 2.
1993 O. Asöcal, "Konya'da Spor", *Yeni Meram*, 2 Ekim 1955, S: 1833, s. 1.
1994 F. Halıcı, "Panaroma", *Yeni Konya*, 3 Mart 1957, S: 2769, s. 2.
1995 Cezmi Başar, "Konya ve Spor", *Yeni Meram*, 7 Haziran 1955, S: 1716, s. 2.
1996 *Yeni Konya*, 2 Mart 1957, S: 2768, s. 2.
1997 Kişmir, "Unuttuğumuz Nokta", *Yeni Meram*, 21 Nisan 1952, S: 621, s. 2.
1998 *1953 İstatistik*, s. 174.

yanında futbol başta olmak üzere güreş, basketbol, hentbol ve voleybol ligleri ile çeşitli turnuvalar düzenlenmiştir[1999]. Millî ve dinî bayramlarda sürekli sportif faaliyetler tertip edilmiş ve halkın spora ilgi duyması, özellikle de gençlerin spora kazandırılmasına çalışılmıştır[2000]. Bu dönemde Şekerspor[2001] ve Et Balık Spor[2002] gibi yeni kulüpler kurulmuştur. Ayrıca İdman Yurdu, Gençlerbirliği, Karagücü, Stadspor, Konyaspor, Ereğli Sümerspor gibi önemli kulüpler de varlıklarını devam ettirmiştir. Bunlardan 1924'te kurulan ve yeşil-beyaz renklere sahip İdman Yurdu, Konya'nın en eski spor kulübüdür. İdman Yurdu, 1933'te Türkiye futbol üçüncülüğünü kazanarak adından söz ettirmiş ve Konya futbolunun tanıtımında önemli rol oynamıştır[2003].

İdman Yurdu ile birlikte en fazla taraftara sahip olan Gençlerbirliği Kulübü ise 1932'de kurulmuştur. Siyah-beyaz renklere sahip olan kulüp, kara kartallar olarak bilinmektedir[2004]. İki ezeli rakip olan Gençlerbirliği ile İdman Yurdu arasında oynanan müsabakalar her zaman ilgi görmüştür. İdman Yurdu-Gençlerbirliği mücadelesinde İdman Yurdu taraftarlarının: "*Şampiyonaya talibiz. İki-sıfır galibiz*." sloganına karşılık Gençlerbirliği taraftarları da: "*Siyah-beyaz renktir içimizdeki sevgi. Kara kartallar şahlanınca bulunmaz dengi.*" demiştir[2005]. Gazeteci Feyzi Halıcı, İdman Yurdu-Gençlerbirliği rekabetini "*Konya'da nesilleri heyecanlandıran tatlı bir rekabet.*" olarak nitelemiştir[2006]. 1949'da Balıkesir'de kurulan ve kırmızı-beyaz renklere sahip olan Karagücü'de DP Dönemi'nde Konya'nın önemli spor kulüplerinden birisidir[2007].

İlçelerde ise Ilgın Gençlerbirliği Kulübü[2008], Ermenek Çağlayan Kulübü[2009], Çumra Baraj Kulübü[2010], Kadınhanıspor, Sarayönü Gençlikspor, Konuklar Teknik

---

[1999] *Yeni Meram*, 13 Aralık 1955, S: 1905, s. 1-2.
[2000] *Yeni Meram*, 31 Ekim 1953, S: 1162, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Mayıs 1956, S: 2486, s. 2; *Yeni Konya*, 30 Nisan 1957, S: 2827, s. 2; *Yeni Konya*, 18 Nisan 1958, S: 3144, s. 2; *Yeni Konya*, 19 Nisan 1958, S: 3145, s. 2; *Yeni Konya*, 22 Haziran 1959, S: 3528, s. 2.
[2001] Şeker fabrikası bünyesinde 1955'te kuruldu. *Yeni Meram*, 30 Mart 1955, S: 1650, s. 2.
[2002] Et kombinası bünyesinde 1956'da kuruldu. *Yeni Konya*, 19 Mart 1956, S: 2435, s. 1.
[2003] Kenan Sevinç, "Lik Maçları Başlarken", *Yeni Meram*, 1 Ekim 1955, S: 1832, s. 3.
[2004] Sevinç, "Lik Maçları Başlarken", *Yeni Meram*, 25 Eylül 1955, S: 1825, s. 3.
[2005] *Yeni Konya*, 17 Ekim 1959, S: 3643, s. 2.
[2006] F. Halıcı, "İdman Yurdu-G. Birliği Dostluğu", *Yeni Konya*, 16 Kasım 1957, S: 3016, s. 2.
[2007] Sevinç, "Lik Maçlarında Takımlarımız", *Yeni Meram*, 10 Ekim 1955, S: 1841, s. 3.
[2008] *Yeni Meram*, 21 Nisan 1955, S: 1672, s. 2.
[2009] *Yeni Konya*, 4 Kasım 1950, S: 506, s. 3.

Ziraat Okulu Spor, Gözlü Devlet Üretme Çiftliği Spor, Altınova Devlet Üretme Çiftliği Spor[2011] gibi kulüpler bulunmaktaydı. Konya'daki kulüpler sadece futbol değil güreş, atletizm, boks ve bisiklet gibi branşlarda da faaliyet göstermiştir.

DP Dönemi'nde Konya'da ilk akla gelen ve tribünleri tamamıyla dolduran spor dalı futboldur. Bunu güreş, bisiklet, atletizm, boks gibi sporlar izlemiştir[2012]. Ancak 1930'lu yıllarda futbol maçları saha içinde ve tribünlerde yaşanan kavgalar nedeniyle sık sık yarıda kesilmekle birlikte bu olumsuz durum, 1950'li yılların başlarında da devam etmiştir. Bu nedenle ülke genelinde spor kültürü ile spor ahlakı yeterince gelişememiştir[2013].

A. Branşlar

1. Futbol

Konya'daki spor kulüp başkanlarının 1954 yılındaki ortak kanısı eski dönemlere göre Konya'da futbol kalitesinin düştüğü yönündedir. Antrenör Musa Sezen'e göre Konya'da futbol, takım oyunundan ziyade bireysel oynandığı için modern anlayıştan uzaktır ve bu nedenle de ulusal başarılara ulaşılamamaktadır[2014]. Konya futbolunu 1952'ye göre daha ilerlemiş olarak gördüğünü söyleyen İstanbul hakemlerinden Fahir Tezcan ise özellikle Karagücü, İdman Yurdu ve Ereğli Sümerspor gibi futbol takımlarının modern futbol oynamaya çalıştıklarını ve rakiplerine göre ileri seviyede olduklarını belirtmiştir[2015].

DP Dönemi'nde Konya'da kulüpler arası futbol ligi düzenlenmiş; bunun yanında turnuvalar, dostluk, hazırlık ve yardım amaçlı maçlar da yapılmıştır. Özellikle yaz mevsiminde futbol takımları lige hazır bir şekilde başlamak için hazırlık maçları yapmıştır[2016]. 19 Mayıs Stadı'nda oynanan Konya lig maçlarında

---

[2010] *Yeni Meram*, 20 Haziran 1955, S: 1729, s. 2.
[2011] *Yeni Meram*, 20 Temmuz 1955, S: 1759, s. 2.
[2012] Önal Vasıf Öztaş, "Sporumuz", *Yeni Konya*, 2 Eylül 1956, S: 2591, s. 2.
[2013] Kişmir, "Futbol", *Yeni Konya*, 14 Aralık 1950, S: 546, s. 2.
[2014] *Yeni Konya*, 21 Eylül 1954, S: 1889, s. 2.
[2015] Fahir Tezcan, "Konya Futbolu", *Yeni Konya*, 30 Eylül 1954, S: 1897, s. 2.
[2016] *Yeni Konya*, 29 Haziran 1950, S: 386, s. 1; *Yeni Konya*, 27 Temmuz 1950, S: 411, s. 2; *Yeni Konya*, 8 Ağustos 1950, S: 423, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Ağustos 1951, 783, s. 2; *Yeni Meram*, 2 Haziran 1953, S: 1015, s. 2; *Yeni Konya*, 20 Temmuz 1959, S: 3555, s. 2.

şampiyon olan futbol takımı, Türkiye amatör grup birinciliklerinde Konya'yı temsil etmiştir[2017].

Turnuvalar, dostluk ve hazırlık maçları şehir futbol kulüplerinin yanında diğer şehirlerden gelen futbol kulüpleriyle de düzenlenmiştir. Konya'ya daha çok Ankara Gençlerbirliği, Ankara Hilal Spor, Eskişehir Demirspor, Mersin İdman Yurdu, Ankara Hacettepe Spor, Eskişehir Havagücü gibi komşu illerin futbol takımları gelmiştir[2018]. Yardım amaçlı karşılaşmalar ise ülke genelindeki afetzedeler yararına düzenlenmiştir[2019].

Konya'da 1950-1951 futbol ligi başlamadan önce haziran ayında Türkiye ordu futbol birincilikleri yapılmıştır. Konya Karagücü, Akşehir Karagücü, Ankara Zırhlı Tugay, İzmir Karagücü ve İskenderun Karagücü kulüplerinin katıldığı şampiyonada İzmir Karagücü şampiyon olmuştur[2020]. Konya'da 1951'de düzenlenen belediye kupasını Selçukspor'u 7-1 mağlup eden Karagücü kazanmıştır[2021].

1950-1951 futbol ligi sezonunda İdman Yurdu, Gençlerbirliği, Karagücü, Sümerspor, Selçukspor, Stadspor ve Sarayönü Gençler olmak üzere 7 takım mücadele etmiştir[2022]. İki devre hâlinde devam eden ligde, 2 puanlı sistem uygulanmıştır. 1950-1951 sezonunda 4 müsabaka yarıda kalırken 3'ü hiç oynanmamıştır. Sonucu merakla beklenen maçlardan olan İdman Yurdu ile Sümerspor arasındaki mücadele maçın 12. dakikasında Sümerspor'un sahadan çekilmesiyle yarıda kalmıştır[2023]. Ayrıca sezon devam ederken Ereğlispor ile Gençlerbirliği ligden çekilmiştir[2024]. Bu nedenle bir çıkmaza sürüklenen Konya futbolunda taraftarların maçlara ilgisi günden güne azalmıştır[2025].

[2017] *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1951, S: 696, s. 1.
[2018] *Yeni Konya*, 12 Kasım 1950, S: 514, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Şubat 1951, S: 618, s. 1-2; *Yeni Konya*, 8 Nisan 1951, S: 659, s. 2; *Yeni Konya*, 15 Nisan 1951, S: 666, s. 1-2; *Yeni Meram*, 16 Eylül 1951, S: 371, s. 1; *Yeni Meram*, 31 Ocak 1955, S: 1593, s. 2.
[2019] Gerze felaketzedeleri yararına İdman Yurdu ile Gençlerbirliği, Karagücü ile Yolspor arasında müsabaka yapılacaktır. *Yeni Konya*, 3 Mart 1956, S: 2419, s. 1.
[2020] *Yeni Konya*, 1 Haziran 1950, S: 358, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Haziran 1950, S: 359, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Haziran 1950, S: 362, s. 1-2.
[2021] *Yeni Meram*, 31 Aralık 1951, S: 477, s. 2.
[2022] *Yeni Konya*, 16 Eylül 1950, S: 462, s. 3; *Yeni Konya*, 2 Ekim 1950, S: 474, s. 2.
[2023] *Yeni Konya*, 14 Ocak 1951, S: 577, s. 1-2; *Yeni Konya*, 1 Şubat 1951, S: 594, s. 3.
[2024] Hayri Ergene, "İdman Yurdu A ve B Takımları Şampiyon", *Yeni Konya*, 13 Şubat 1951, S: 606, s. 1-3.
[2025] *Yeni Konya*, 1 Şubat 1951, gös.yer.

Lig sonunda İdman Yurdu, namağlup olarak üst üste ikinci kez şampiyonluğa ulaşmıştır. Aynı zamanda İdman Yurdu yediği 2 golle ligin en az gol yiyen ve attığı 43 golle ligin en fazla gol atan takımı da oldu. Şampiyon olan İdman Yurdu, grup birinciliği maçlarına katılacak ancak İskenderun Karagücü ile yapılan maçta sahadan çekildiği için şampiyonadan elenecektir[2026].

29 Eylül 1951'de başlayan 1951-1952 futbol sezonunda Karagücü, Meram, İdman Yurdu, Stadspor, Gençlerbirliği ve Selçukspor kulüpleri mücadele etmiştir. Bir önceki sezonda ligde bulunan Sümerspor, maddi imkânsızlıklardan lige katılamamıştır[2027]. Sezona İdman Yurdu, Karagücü ve Gençlerbirliği şampiyonluğun en güçlü adayları olarak girmiştir.

1951-1952 sezonunda dikkat çekici olaylardan ilki, ezeli rakipler İdman Yurdu ile Gençlerbirliği mücadelesinin Ankara bölgesi millî hakemlerinden Refik Güven tarafından yönetilmesidir. Ancak mücadele 1-1 devam ederken Gençlerbirliği'nden bir oyuncunun hakeme itiraz ederek dışarı çıkmaması üzerine bitime 16 dakika kala maç tatil edilmiş ve iki takım arasındaki mücadele bir kez daha yarıda kalmıştır[2028]. Bir diğer olay ise Stadspor'un İdman Yurdu maçında sahayı terk etmesi ve Gençlerbirliği maçına çıkmamasıdır[2029]. Neticede sezon İdman Yurdu'nun şampiyonluğuyla tamamlamıştır[2030]. Ayrıca Cumhuriyetin 29. yılı şerefine düzenlenen Beden Terbiyesi Bölge Başkanlığı kupasını da İdman Yurdu kazanmıştır[2031].

Konya'da 1952-1953 futbol sezonu Karagücü, Sümerspor, Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Stadspor, Konyaspor ve Selçukspor kulüpleri arasındaki karşılaşmalara sahne oluyordu. İlk devreyi 6 maçta kalesinde sadece 1 gol gören Karagücü, namağlup olarak lider tamamladı. Selçukspor, Karagücü maçında sahayı terk ederek hükmen mağlup oldu[2032]. Nihayet lig, Karagücü'nün şampiyonluğu ile sona erdi. Ancak Sümerspor, Karagücü'nün 3 oyuncusuna itiraz ettiğinden şampiyon

---

[2026] *Yeni Konya*, 13 Şubat 1951, S: 606, s. 2; *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1951, S: 696, s.1.
[2027] *Yeni Meram*, 22 Eylül 1951, S: 377, s. 2; *Yeni Meram*, 27 Eylül 1951, S: 382, s. 2.
[2028] *Yeni Meram*, 4 Şubat 1952, S: 512, s. 1-2.
[2029] *Yeni Meram*, 10 Şubat 1952, S: 518, s. 2; *Yeni Meram*, 2 Mart 1952, S: 569, s. 2.
[2030] *Yeni Meram*, 21 Nisan 1952, S: 621, s. 1.
[2031] *Yeni Meram*, 1 Kasım 1952, S: 793, s. 1.
[2032] *Yeni Meram*, 20 Ocak 1953, S: 873, s. 2; *Yeni Meram*, 16 Şubat 1953, S: 900, s. 2.

takım belirlenemedi. Bunun üzerine Konya Lig Tertip Komitesi sorunu Ankara'ya havale etti. Neticede Ereğli Sümerspor, Konya lig şampiyonu olarak ilan edildi[2033].

1952-1953 sezonu Türkiye amatör futbol şampiyonası grup birincilikleri karşılaşmaları Konya'da yapılmış ve TFF üyesi Halid Denli Konya'ya gelmiştir[2034]. Eleme usulüne göre yapılan grup birinciliklerinde Ankara, Eskişehir, Kütahya ve Konya lig şampiyonları mücadele etmiştir[2035]. Şampiyonada Sümerspor pek varlık gösterememiş ve Ankara Havagücü şampiyon olmuştur[2036].

Sezonun en önemli olaylarından birisi Fenerbahçe genç takımının 19 Eylül 1952'de Konya'ya gelmesidir. Fenerbahçe, İdman Yurdu'nu 3-1 ve 4-0'lık skorlarla mağlup etmiştir. Ankara Gençlerbirliği de Konya Gençlerbirliği'ne 2-0 galip gelmiştir[2037]. Bir diğer önemli gelişme ise İkinci Ordu futbol şampiyonasının Konya'da yapılmasıdır. Şampiyonaya Ankara Karagücü ile Bursa, Balıkesir, Manisa, İzmir, Konya, Mersin, İskenderun, Kayseri ve Samsun Karagücü takımları katılmıştır. Ankara Karagücü finalde Mersin Karagücü'nü 10-3 yenerek şampiyon olmuştur[2038]. Ayrıca depremzedeler yararına Konyaspor, Stadspor, İdman Yurdu, Gençlerbirliği, Ankara Mamak Gücü ve Konya Karagücü arasında yapılan maçlar sonucunda 300 TL tutarında hasılat elde edilmiştir[2039].

1953-1954 sezonu 19 Mayıs Stadı'nda düzenlenen törenle açıldı[2040]. Ligde Sümerspor, Karagücü, Gençlerbirliği, İdman Yurdu, Stadspor, Konyaspor, Selçukspor, Akşehir Karagücü, Yolspor ve İstasyon Birlik olmak üzere 10 takım şampiyonluk için yarıştı. 2 puanlı sistemin uygulandığı ligde müsabakalar hem iç hem de dış sahada oynanmıştır[2041]. Sezonda İstasyon Birlik-Konyaspor, Gençlerbirliği-Stadspor ve Selçukspor-Karagücü maçları futbol sahasının nizami

---

[2033] *Yeni Meram*, 8 Mayıs 1953, S: 981, s. 1-2; *Yeni Meram*, 9 Mayıs 1953, S: 982, s. 2.
[2034] *Yeni Meram*, 9 Mayıs 1953, S: 982, s. 2.
[2035] Lig şampiyonları Ankara Havagücü, Eskişehir Demirspor, Kütahya Gençlerbirliği ve Ereğli Sümer Spor'dur. *Yeni Meram*, 8 Mayıs 1953, S: 981, s. 1-2; *Yeni Meram*, 9 Mayıs 1953, S: 982, s. 2.
[2036] *Yeni Meram*, 12 Mayıs 1953, S: 985, s. 2.
[2037] *Yeni Meram*, 22 Eylül 1952, S: 755, s. 1; *Yeni Meram*, 15 Aralık 1952, S: 837, s. 2.
[2038] *Yeni Meram*, 21 Mayıs 1953, S: 1003, s. 2; *Yeni Meram*, 26 Mayıs 1953, S: 1008, s. 2.
[2039] *Yeni Meram*, 31 Mart 1953, S: 943, s. 2.
[2040] *Yeni Meram*, 7 Kasım 1953, S: 1168, s. 1-2.
[2041] M. Şevket Evin, "Lig Maçlarına Başlanırken", *Yeni Meram*, 8 Kasım 1953, S: 1169, s. 2.

olmaması nedeniyle tehir edilmiştir[2042]. Kış mevsimi çok sert geçtiği için liglere 1 aydan fazla ara verilmiştir[2043].

Ligin ikinci devresinde takımlar puan durumlarına göre A ve B gruplarına ayrılacaktır. A grubunu puan cetvelinde üst sıralarda olan Akşehir Karagücü, Yolspor, İdman Yurdu, Sümerspor, Gençlerbirliği ve Konya Karagücü oluştururken B grubunda alt sıralardaki Selçukspor, İstasyon Birlik Spor, Stadspor ve Konyaspor yer almıştır[2044]. Sezon sonunda şampiyonluk ipini Karagücü göğüslemiştir. Bu sezonda Konya'da kaliteli sporcu yetiştirmek amacıyla Galatasaray Antrenörü Musa Sezer, Konya Bölge Antrenörlüğüne getirilmiştir[2045].

1954-1955 spor mevsimi ve sezonu 19 Eylül 1954'te törenle başladı[2046]. Diğer sezonlardan farklı olarak 2 kümeden oluşan ligde ilk küme 6 takımdan, ikinci küme ise 4 takımdan oluştu. Birinci kümede İdman Yurdu, Gençlerbirliği, Karagücü, Sümerspor, Yolspor, Stadspor; ikinci kümede ise Selçukspor, İstasyon Birlik, Konyaspor ve Sarayönüspor yer aldı[2047]. Mücadeleler sonucunda ikinci küme şampiyonu Selçukspor birinci kümeye yükseldi[2048]. Neticede sezonu 8 galibiyet, 1 mağlubiyet ve 1 beraberlikle noktalayan Karagücü şampiyon oldu. Birinci kümede hiç galibiyet alamayan ve sonuncu olan Stadspor ise küme düştü[2049]. Konya lig şampiyonu olan Karagücü, Balıkesir Karagücü'nü 4-1 yenerek aynı zamanda İkinci Ordu şampiyonu oldu. Bununla birlikte Konya'da yapılan beşinci grup bölgeler arası lig şampiyonluğunda Karagücü 3 maçta topladığı 4 puan ile ikinci sırada yer aldı[2050]. Aynı zamanda Konya'da 1955'te Zafer Bayramı nedeniyle düzenlenen turnuvada zafer kupasını Karagücü almıştır[2051].

1955 yılı Konya futbolu için önemli bir yıl oldu. Çünkü Avusturya Gratz futbol takımı Konya'ya gelmiş ve misafir takıma karşı nasıl bir kadro ile mücadele

---

[2042] *Yeni Meram*, 24 Kasım 1953, S: 1184, s. 1-2.
[2043] *Yeni Meram*, 9 Mart 1954, S: 1288, s. 1.
[2044] *Yeni Meram*, 31 Mart 1954, S: 1311, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Nisan 1954, S: 1315, s. 1.
[2045] *Yeni Meram*, 27 Mart 1954, S: 1307, s. 2; *Yeni Meram*, 20 Nisan 1954, S: 1330, s. 1-2.
[2046] *Yeni Konya*, 21 Eylül 1954, S: 1888, s. 1-2.
[2047] İhsan Dönder, "Lig Maçlarının Birinci Devresi Biterken", *Yeni Konya*, 18 Kasım 1954, S: 1945, s. 2.
[2048] *Yeni Meram*, 3 Ocak 1955, S: 1565, s. 2.
[2049] *Yeni Meram*, 26 Şubat 1955, S: 1618, s. 2.
[2050] *Yeni Meram*, 25 Nisan 1955, S: 1676, s. 2; *Yeni Meram*, 27 Mayıs 1955, S: 1705, s. 2.
[2051] Zafer kupasına 11 takımın katıldı. *Yeni Meram*, 13 Eylül 1955, S: 1814, s. 2.

edileceği kamuoyunda heyecanla tartışılmıştır[2052]. Gazeteci Balkız'a göre bu olay Konyaspor tarihine altın harflerle yazılacaktır. Çünkü ilk kez yabancı bir takım Konya'da futbol oynayacaktır[2053]. Gratz, İdman Yurdu'nu 3-1 yenerken Konya karması ile 2-2 berabere kalmıştır. Bu maçlardan 5.047 TL gibi rekor düzeyde hasılat elde edilmiştir[2054].

1955-1956 futbol mevsimi 18 Eylül 1955'te törenle başlamış ve sporcular Atatürk Anıt'ına çelenk koyarak geçit resmi yapmıştır. Birinci kümede Selçukspor, Sümerspor, Yolspor, Gençlerbirliği, Karagücü ve İdman Yurdu yer alırken ikinci kümeyi Stadspor, Şekerspor, İstasyon Birlik, Konyaspor ve Sarayönüspor oluşturdu[2055]. Sezon başında Karagücü, İdman Yurdu ve Yolspor şampiyonluğun favorileri olarak gösterilmekteydi. Ligin sonunda Yolspor lig şampiyonluğuna ulaşarak amatör grup birinciliği için Eskişehir Demirspor ile karşılaşmaya hak kazanmıştır[2056].

Konya'da 1956 yılı futbol organizasyonları yönünden zengin geçmiştir. İlk olarak Konya, Kayseri, Ankara ve Eskişehir genç takımları grup maçları Konya'da düzenlenmiştir. Futbol Federasyonu tarafından düzenlenen grup maçlarında takımlar, Dünya Junior takımları şampiyonası için mücadele edecektir[2057]. Karşılaşmalarda Eskişehir ve Ankara takımlarının üstün futbolları görülürken Konya genç takımı da beklentileri karşılamıştır[2058]. Bu şampiyonanın ardından Eskişehir Demirspor, Ankara Hilal Spor, Konya Şekerspor ve Konya Gençlerbirliği takımları arasında düzenlenen dörtlü turnuvayı Eskişehir Demirspor kazanmıştır[2059]. 1956'da İkinci Ordu futbol şampiyonası da Konya'da düzenlenmiş ve şampiyonluğa Ankara Muhafız Spor ulaşmıştır[2060]. Ardından düzenlenen ordular arası futbol turnuvasında ise Konya Karagücü ile Eskişehir Karagücü 1-1 berabere kalmış ve iki takım da

---

[2052] *Yeni Meram*, 24 Aralık 1954, S: 1556, s. 1-2.
[2053] Balkız, "Avusturya Futbol Takımının Gelişi Münasebetiyle", *Yeni Meram*, 5 Ocak 1955, S: 1567, s. 2.
[2054] *Yeni Meram*, 9 Ocak 1955, S: 1571, s. 1-2; *Yeni Meram*, 10 Ocak1955, S: 1572, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Ocak 1955, S: 1574, s. 2.
[2055] *Yeni Meram*, 21 Ağustos 1955, S: 1790, s. 2; *Yeni Meram*, 15 Eylül 1955, S: 1816, s. 1.
[2056] *Yeni Konya*, 4 Mayıs 1956, S: 2479, s. 2; *Yeni Konya*, 6 Mayıs 1956, S: 2481, s. 2.
[2057] *Yeni Meram*, 16 Aralık 1955, S: 1908, s. 1-2.
[2058] *Yeni Konya*, 10 Ocak 1956, S: 2367, s. 2.
[2059] *Yeni Konya*, 14 Nisan 1956, S: 2459, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Nisan 1956, S: 2462, s. 2.
[2060] *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1956, S: 2487, s. 2.

birinci ilan edilmiştir. Ancak Konya Karagücü bir jest yaparak kupayı Eskişehir Karagücü'ne bırakmıştır[2061]. Aynı yıl Belçika futbol takımlarından Charleroi de Konya'ya gelmiştir[2062].

7 Eylül 1956'da başlayan 1956-1957 sezonunda birinci kümede Yolspor, Karagücü, İdman Yurdu, Gençlerbirliği, Selçukspor, Şekerspor, Stadspor, Sümerspor ve İstasyonspor yer aldı[2063]. Oldukça heyecanlı geçen şampiyonluk yarışında son haftaya girilirken Karagücü ile Gençlerbirliği yirmi altışar puan topladı. Lig şampiyonunu belirleyecek son hafta maçlarında Karagücü, İdman Yurdu'nu 2-0 mağlup ederken bu maçı Ankara bölgesinden bir hakem yönetti. Şampiyonu belirleyecek diğer mücadelede ise namağlup Gençlerbirliği, Stadspor önünde 6-0 öndeyken Stadspor'un 8 oyuncusunun kırkıncı dakikada sahayı terk etmesi üzerine karşılaşma yarıda kaldı. Dolayısıyla lig bitmiş ancak şampiyon, şike şaibeleri nedeniyle belirlenememiştir. Konya lig tertip heyeti 28 puan ve gol averajıyla Karagücü'nün şampiyonluğuna karar verse de Gençlerbirliği buna itiraz etmiştir[2064]. Haziran ayında Karagücü, Hatay'da düzenlenen bölgeler arası amatör futbol birinciliğinde şampiyon olmuş ve küme birinciliklerine katılmaya hak kazanmıştır[2065].

Konya, 1957 yılı Türkiye amatör futbol grup maçlarına da ev sahipliği yapmıştır. Konya Karagücü, Kütahya Linyitspor, Ankara Muhafızgücü ve Kayseri Havagücü takımlarının mücadele ettiği şampiyonada Ankara Muhafızgücü şampiyonluğu kazanırken Konya Karagücü ancak dördüncü olabilmiştir[2066]. Bunun yanında İzmir, Antep, Hatay ve Ankara takımlarının mücadele ettiği 1957 yılı genç takımlar küme birinciliği de Konya'da düzenlendi[2067]. Aynı yıl Konya'ya İsveç'in Jelk futbol takımı gelerek Gençlerbirliği ile hazırlık maçı yapmıştır[2068]. Ayrıca

---

[2061] *Yeni Konya*, 29 Mayıs 1956, S: 2501, s. 2.
[2062] *Yeni Konya*, 16 Haziran 1956, S: 2519, s. 2.
[2063] *Yeni Konya*, 7 Eylül 1956, S: 2596, s. 2.
[2064] *Yeni Konya*, 30 Mart 1957, S: 2796, s. 2; *Yeni Konya*, 1 Nisan 1957, S: 2798, s. 2; *Yeni Meram*, 2 Nisan 1957, S: 2373, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Nisan 1957, S: 2383, s. 1-2.
[2065] *Yeni Konya*, 16 Haziran 1957, S: 2871, s. 2.
[2066] *Yeni Konya*, 21 Haziran 1957, S: 2875, s. 2; *Cumhuriyet*, 24 Haziran 1957, S: 11824, s. 6; *Yeni Meram*, 24 Haziran 1957, S: 2878, s. 2.
[2067] *Yeni Konya*, 2 Mart 1957, S: 2768, s. 2.
[2068] Maç Gençlerbirliği'nin 1-0 üstünlüğü ile sonuçlandı. *Yeni Konya*, 24 Nisan 1957, S: 2821, s. 2.

Fethiye depremzedeleri yararına İdman Yurdu, Şekerspor, Gençlerbirliği ve Yolspor arasında valilik kupası düzenlenmiştir[2069].

22 Eylül 1957'de başlayan 1957-1958 sezonunda birinci kümede Zaferspor, Stadspor, Karagücü, Sümerspor, Yolspor, Gençlerbirliği, İdman Yurdu ve Şekerspor yer aldı[2070]. Şampiyonluğun en güçlü adayları Gençlerbirliği ile Karagücü 22 Aralık 1957'de karşılaşmış ve Karagücü'nü 3-1 mağlup eden Gençlerbirliği şampiyonluk yolundaki en büyük engeli aşmıştır[2071]. Nitekim 14 hafta sonunda şampiyonluğa namağlup olarak ulaşan Gençlerbirliği, amatör grup birinciliklerinde Konya'yı temsil etme hakkını kazanmıştır[2072].

TFF tarafından düzenlenen amatör futbol şampiyonasında 1958'de 46 bölge şampiyonu 15 grupta mücadele edecektir. Gruplarını lider bitiren takımlar 4 gruba ayrılarak küme birinciliği için mücadele edecek ve birinci gelenler arasında da final müsabakaları yapılacaktır. Sekizinci grupta yer alan Gençlerbirliği, Nevşehir ve Kayseri şampiyonları ile karşılaşarak grup birinciliğine uzanmıştır[2073]. Grubunu lider olarak tamamlayan Gençlerbirliği, yarı final müsabakaları için Kütahya'ya hareket etmiştir. Burada Kütahya Linyitspor, İzmir Havagücü ve Isparta Karagücü takımları ile karşılaşan Gençlerbirliği gruplardan elenmiştir[2074].

1958 yılında Konya'da düzenlenen Şekerspor kulüpleri turnuvasına Konya Şekerspor, Turhal Şekerspor, Afyon Şekerspor ve doğu karması katılmıştır. Finalde Turhal Şekerspor'u 2-1 yenen Konya Şekerspor kupayı kazanmıştır[2075]. Konya'da 1957-1958 sezonu devam ederken Çanakkale Şehitler Abidesi'ne yardım amacıyla Çanakkale kupası düzenlenmiştir. Karagücü, İdman Yurdu, Gençlerbirliği ve Şekerspor'un katıldığı turnuvayı Karagücü kazanmıştır [2076].

21 Eylül 1958'de başlayan 1958-1959 sezonunda birinci küme Et Balık Spor, Zaferspor, Yolspor, Gençlerbirliği, Sümerspor, Karagücü, Şekerspor ve İdman

---

[2069] *Yeni Meram*, 23 Mayıs 1957, S: 2422, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Mayıs 1957, S: 2847, s. 2.
[2070] *Yeni Konya*, 6 Ağustos 1957, S: 2917, s. 2.
[2071] *Yeni Konya*, 23 Aralık 1957, S: 3036, s. 2.
[2072] *Yeni Konya*, 24 Ocak 1958, S: 3063, s. 1; F. Halıcı, "Lig Şampiyonu Gençlerbirliği", *Yeni Konya*, 31 Ocak 1958, S: 3069, s. 2.
[2073] *Yeni Konya*, 14 Nisan 1958, S: 3137, s. 2.
[2074] *Yeni Konya*, 5 Haziran 1958, S: 3188, s. 2; *Yeni Meram*, 11 Haziran 1959, S: 2799, s. 1.
[2075] *Yeni Meram*, 14 Nisan 1958, S: 2745, s. 1.
[2076] *Yeni Konya*, 1 Mart 1958, S: 3098, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Mart 1958, S: 3115, s. 1.

Yurdu'ndan oluşuyordu. İkinci kümede ise İstasyonspor, Stadspor, Doğan Spor, Selçukspor, Meramspor, Toprakspor, Konyaspor ve Barajspor yer alıyordu[2077]. Sezonun en güçlü şampiyonluk adayları İdman Yurdu, Gençlerbirliği ve Karagücü kulüpleriydi[2078]. Sezonun flaş sonuçlarından biri ligin ikinci yarısında şampiyonluğu garantileyen İdman Yurdu'nun ezeli rakibi Gençlerbirliği'ni 6-2 mağlup etmesiydi[2079].

Amatör futbol şampiyonası gruplarına katılan İdman Yurdu, yedinci grupta Afyon ve Antalya şampiyonları ile karşılaşmış ve grubunu lider olarak tamamlayıp TFF finallerine gitmeye hak kazanmıştır. 23-31 Mayıs 1959 tarihleri arasında düzenlenen finaller lig usulü oynanacak ve burada ilk ikiye giren takımlar 1959-1960 millî lig maçlarına katılma hakkı elde edecektir[2080]. İdman Yurdu, yedinci grup şampiyonu olarak amatör küme şampiyonası için Aydın'a gitmiştir. Şampiyonada İzmir, Kütahya ve Aydın takımları ile karşılaşan İdman Yurdu, başarı gösteremeyerek elenmiştir[2081].

Dördüncü grup genç karma futbol maçları 6-8 Şubat 1959 tarihlerinde Konya'da yapılmıştır. Antalya, Burdur, İçel, Kayseri, Konya ve Niğde futbol takımları karşılaşacağı müsabakalarda Konya karması mor-sarı renk forma giyecektir. Konya genç takımı yarı final maçında Kayseri genç takımı ile 2-2 berabere kalmış, beraberlik bozulmadığından finalisti belirleyen kurayı kaybetmiştir[2082]. Yine 1959'da İdman Yurdu, Gençlerbirliği, Şekerspor ve Karagücü takımları Konya Lisesi'ndeki muhtaç öğrenciler yararına dörtlü bir futbol turnuvası düzenlemiştir[2083].

20 Eylül 1959'da başlayan 1959-1960 sezonunda birinci kümede Gençlerbirliği, Sümerspor, İdman Yurdu, Yolspor, Et Balık Spor, Stadspor,

---

[2077] *Yeni Konya*, 27 Ağustos 1958, S: 3267, s. 2; *Yeni Konya*, 15 Eylül 1958, S: 3286, s. 2.
[2078] *Yeni Konya*, 23 Temmuz 1958, S: 3233, s. 2.
[2079] *Öz Demokrat Konya*, 30 Mart 1959, S: 448, s. 1.
[2080] *Yeni Konya*, 18 Nisan 1959, S: 4092, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Nisan 1959, S: 4096, s. 2; *Yeni Konya*, 20 Mayıs 1959, S: 5024, s. 1.
[2081] *Yeni Konya*, 5 Haziran 1959, S: 5040, s. 2.
[2082] *Yeni Konya*, 29 Ocak 1959, S: 4021, s. 2; *Yeni Konya*, 8 Şubat 1959, S: 4031, s. 2; Burdur takımını 2-0 yenerek üçüncü olmuştur. *Öz Demokrat Konya*, 9 Şubat 1959, S: 403, s. 1.
[2083] *Öz Demokrat Konya*, 28 Mart 1959, S: 446, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Mart 1959, S: 4075, s. 2.

Şekerspor, Yolspor ve Karagücü kulüpleri yer alırken[2084] ikinci küme Toprakspor, Selçukspor, Zaferspor, Konyaspor, Kültürspor, Doğanspor, İstasyonspor, Meramspor ve Barajspor'dan oluşuyordu. Lig bitimine 2 hafta kala Şekerspor'u 2-1 mağlup eden İdman Yurdu şampiyonluğu garantiledi[2085]. Türkiye amatör küme gruplarında altıncı grupta mücadele eden İdman Yurdu, bu grubu da lider olarak bitirdi[2086].

1959-1960 sezonu futbol adına oldukça zengindir. İlk olarak DP gençlik kolunun düzenlediği turnuvaya Gençlerbirliği, Karagücü, İdman Yurdu ve Şekerspor katılmış, turnuvada Şekerspor şampiyon olmuştur[2087]. Ardından Şekerspor'un daveti üzerine Ankara Hilal Spor ve Adana İdman Yurdu Konya'ya gelmiştir[2088]. Son olarak Millî Lig takımlarından Altay da Konya'ya gelmiş ve Gençlerbirliği'ne 3-0 mağlup olan Altay, İdman Yurdu'nu 5-2 mağlup etmiştir[2089].

1959 yılının en önemli spor olaylarından biri Galatasaray futbol takımının Şekerspor'un davetlisi olarak Konya'ya gelmesidir. Kamuoyunun büyük bir heyecanla beklediği Galatasaray, ilk maçını Şekersporla yapacaktır. Galatasaray'ın kadrosunda Turgay, Saim, İsmail, Coşkun, Ergun, Ahmet, Mustafa, Suat, Metin, Erol ve Mete bulunuyordu. Galatasaray futbol takımı Konya'ya ilk kez, 1932'de gelmişti. Tribünlerin tamamen dolduğu müsabakada yedek ağırlıklı kadrosuyla Galatasaray, Şekerspor'u 7-2 mağlup ederken Konya karmasına 2-0 mağlup olmuştur[2090]. Aynı yıl Şekerspor'un davetlisi olarak Konya'ya gelen Kıbrıs Türk Gücü, Şekersporla 3-3 berabere kalırken Gençlerbirliği'ni 3-1 mağlup etmiştir[2091].

1959-1960 sezonu sürerken Konya, Adana, Kastamonu, Yozgat, Mersin, Afyon ve Kayseri genç takımları, grup maçları için Konya'ya gelmiştir. Müsabakalar sonunda Konya genç takımı gruplarda birinci olarak Türkiye genç takımlar şampiyonasına katılma hakkı elde etmiştir[2092]. Konya'da düzenlenen şampiyonada

---

[2084] *Yeni Konya*, 7 Ağustos 1959, S: 3573, s. 2; *Yeni Konya*, 19 Eylül 1959, S: 3615, s. 2.
[2085] *Yeni Konya*, 3 Ekim 1959, S: 3629, s. 2; *Öz Demokrat Konya*, 23 Şubat 1960, S: 755, s. 4.
[2086] *Yeni Konya*, 13 Mayıs 1960, S: 3849, s. 2.
[2087] *Yeni Konya*, 25 Ağustos 1959, S: 3591, s. 1-2; *Yeni Konya*, 31 Ağustos 1959, S: 3597, s. 1.
[2088] *Yeni Konya*, 3 Eylül 1959, S: 3599, s. 1.
[2089] *Yeni Konya*, 12 Eylül 1959, S: 3609, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Eylül 1959, S: 3610, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Eylül 1959, S: 3611, s. 2.
[2090] *Yeni Konya*, 31 Ekim 1959, S: 3657, s. 4; *Milliyet*, 1 Kasım 1959, S: 3404, s. 6; *Yeni Konya*, 1 Kasım 1959, S: 3658, s. 2; *Yeni Konya*, 2 Kasım 1959, S: 3659, s. 1-2.
[2091] *Öz Demokrat Konya*, 14 Aralık 1959, S: 691, s. 4; *Yeni Konya*, 14 Aralık 1959, S: 3702, s. 1.
[2092] *Yeni Konya*, 2 Aralık 1959, S: 3690, s. 1; *Yeni Konya*, 7 Aralık 1959, S: 3695, s. 2.

İstanbul, Ankara, İzmir, Trabzon, Aydın, Kocaeli, Sivas ve Konya genç takımları mücadele etmiştir. 5 gün süren karşılaşmalar sonucunda İstanbul genç takımı şampiyon olurken Konya genç takımı altıncı olabilmiştir[2093]. 1960'da Millî Lig'in terfi maçları da Konya'da yapılacak ve Adalet, Beykoz, Gençlerbirliği, Hacettepe Konya'ya gelecektir[2094]. Aynı yıl Şekerspor futbol grup karşılaşmaları da Konya'da yapılmıştır. Konya Şeker, Amasya Şeker, Adapazarı Şeker ve Elâzığ Şeker'in katıldığı turnuvada Konya Şekerspor şampiyon olmuştur[2095].

2. Güreş

Konya'da DP Dönemi'nde futbol kadar olmasada halkın ilgi gösterdiği spor branşlarından biri de güreştir. 1950'de Halkevi salonunda bir antrenör eşliğinde haftada üç gün güreş idmanları yapılmıştır[2096]. Güreş sporunu sevdirmek ve güreşe ilgiyi artırmak için 1953'te kurulan Güreş İhtisas Kulübü'nün fahri başkanlığına Belediye Başkanı Rüştü Özal, kulüp başkanlığına ise Adil Karaağaç seçilmiştir[2097].

DP iktidarında Konya'da serbest güreş bölge birincilikleri düzenlenmiştir. 1951 Şubat ayında yapılan birinciliklerde Asım İnce, Refik Mert, Yusuf Yöreli, Hasan Eyican ve Ahmet Gönal şampiyon olmuştur[2098]. Bölge birincilik karşılaşmalarının yanında spor kulüpleri arasında sürekli serbest ve grekoromen güreş müsabakaları düzenlenmiştir[2099]. Ayrıca spor kulüpleri bölge teşvik kupası güreş müsabakalarına da katılmaktaydı. 1960'taki kupa karşılaşmalarına 26 güreşçi katılmış ve 50 sporsever bu müsabakaları 20 TL ödeyerek izlemiştir[2100].

17-18 Mart 1951'de Ankara ve Konya bölge güreşçileri arasında grekoromen güneş turnuvası düzenlenmiş ve turnuvaya dünya şampiyonlarından Yaşar Doğu, Adil Candemir ve Tevfik Yüce'de katılmıştır. Önemli isimler katıldığı için güreşler

---

[2093] *Milliyet*, 3 Şubat 1960, S: 3498, s. 6; *Yeni Konya*, 3 Şubat 1960, S: 3753, s. 2; *Yeni Konya*, 8 Şubat 1960, S: 3758, s. 1-2.
[2094] *Yeni Konya*, 5 Mayıs 1960, S: 3841, s. 2; *Milliyet*, 7 Mayıs 1960, S: 3590, s. 6; *Yeni Konya*, 11 Mayıs 1960, S: 3847, s. 1.
[2095] *Yeni Konya*, 13 Mayıs 1960, S: 3849, s. 2.
[2096] *Yeni Konya*, 1 Ağustos 1950, S: 416, s. 2.
[2097] *Yeni Meram*, 14 Ağustos 1953, S: 1090, s. 1.
[2098] *Yeni Konya*, 5 Mart 1951, S: 626, s. 1-2.
[2099] 1958 yılı kulüpler arası güreş müsabakalarında Şekerspor şampiyon olmuştur. *Yeni Konya*, 25 Mart 1958, S: 3121, s. 2; *Yeni Konya*, 20 Ocak 1960, S: 3739, s. 1-2.
[2100] *Yeni Konya*, 10 Mayıs 1960, S: 3846, s. 2.

büyük bir ilgiyle izlenmiştir[2101]. Konya güreş takımı diğer illerin takımlarıyla içeride veya dışarıda hazırlık maçları da yapmıştır. 1950'de Hatay'a giden güreş takımı, burada Hatay takımını 5-1 mağlup etmiştir[2102]. 1957'de Konya Kitaplık Salonu'nda Kayseri güreş takımı ile yapılan müsabakalarda Konya takımı 7-1 üstünlük kurmuştur[2103]. 1958'de Denizli güreş takımı ile Konya güreş takımının mücadelesinde Denizli güreşçileri 7-2 galip gelmiştir [2104]

Konyalı güreşçiler sadece Türk güreşçileriyle değil farklı ülkelerden gelen güreşçilerle de karşılaşmıştır. 1957'de İstanbul'daki dünya güreş şampiyonasından sonra Konya'ya gelen Japon güreş takımı, Konya güreş takımı ile müsabakalar yapmış ve Konya güreş takımı Japon takımına karşı 5-2 üstünlük sağlamıştır[2105].

DP iktidarıyla birlikte artan spor organizasyonları güreşte de kendisini gösterdi. Türkiye Millî Takımı için serbest güreş seçmeleri 1954'te Adana, İçel, Maraş, Malatya ve Konya bölgelerinde yapıldı. Konya'daki müsabakalar Vali Kemal Hadımlı ile Güreş Federasyonu Başkanı Vehbi Emre tarafından da takip edildi[2106]. Bunun yanında şeker fabrikaları güreş şampiyonası da 11 Kasım 1958'de yapıldı[2107].

Güreş organizasyonları içinde tarihî Kırkpınar'a benzer bir organizasyonun 1959'da Konya'da hayat bulması önemliydi. 27-28 Haziran 1959 tarihlerinde düzenlenecek büyük yağlı pehlivan güreşleri için ünlü pehlivanlar Konya'ya davet edilmiştir. Hatta Konya'da düzenlenecek yağlı güreşler için Kırkpınar'ı geride bırakabilir yorumları yapılmıştır. Güreşleri izlemek için çevre il ve ilçelerden vatandaşlar Konya'ya akın etti. Hatta meşhur davulcu Kastamonulu Karayılan'da güreşlerde davul çaldı. Müsabakalarda İbrahim Karabacak, Ethem Yener, İzzet Yağcı finale kalmış ve başpehlivanlığı İbrahim Karabacak almıştır[2108].

[2101] *Yeni Konya*, 19 Mart 1951, S: 639, s. 1-2.
[2102] *Öğüt*, 31 Ağustos 1950, S: 5, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Ağustos 1950, S: 446, s. 1.
[2103] *Yeni Konya*, 18 Mart 1957, S: 2784, s. 2.
[2104] *Yeni Konya*, 14 Eylül 1958, S: 3285, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Eylül 1958, S: 3286, s. 2.
[2105] *Yeni Konya*, 9 Haziran 1957, S: 2864, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Haziran 1957, S: 2441, s. 1.
[2106] *Yeni Meram*, 19 Mart 1954, S: 1299, s. 1-2.
[2107] *Yeni Konya*, 11 Kasım 1958, S: 3343, s. 1.
[2108] *Yeni Konya*, 11 Haziran 1959, S: 3521, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Haziran 1959, S: 3524, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Haziran 1959, S: 3532, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Haziran 1959, S: 3168, s. 1; Dünya çapında ünü olan Karayılan Amerika'da Misisipi'de bir fabrikanın açılışında davul çalmış, Avrupa ve Amerika da çeşitli ödüller almıştır. *Yeni Konya*, 27 Haziran 1959, S: 3533, s. 1.

3. Atletizm

DP Dönemi'nde 19 Mayıs Stadyumu'nda spor kulüpleri arasında bölge atletizm müsabakaları yapılmaktaydı. 1951'de yapılan müsabakalarda İdman Yurdu birinci olurken onu Gençlerbirliği ve Selçukspor izlemişti[2109]. 1955'te bölge atletizm birinciliğini yine İdman Yurdu 46 puanla kazanmış ve atletizm kapanış müsabakalarında Şekerspor 5, Gençlerbirliği 4 ve Sümerspor 3 dalda birincilik almıştı[2110]. 1957 yılı birinciliklerinde İdman Yurdu atleti Engin Öğütverici 100 m yarışında 11,2 saniye ile Konya rekorunu kırdı ve kulüpler arası atletizm müsabakalarında İdman Yurdu birinci oldu[2111]. 1958 yılı federasyon kupası atletizm yarışmalarında ise birinciliği Karagücü elde etti. Ayrıca Konya'da 1957 ve 1958 yıllarında Gül Kupası atletizm müsabakaları da düzenlendi[2112].

DP iktidarında Konya'da spor ve atletizm bayramı etkinleri de yapılmaktaydı. Bu kapsamda Türkiye kır koşu yarışmaları 30 Mart 1952'de yapıldı. 17 bölgeden 100'e yakın sporcunun katıldığı turnuvaya tanınmış millî atletler de katıldı[2113]. İstanbul bölgesinin 25 puanla birinci olduğu yarışları vali, belediye başkanı ve kalabalık bir seyirci topluluğu izledi. Haradan başlayıp stadyumda biten 10.000 m koşu müsabakasını Ankara'dan Mustafa Özcan kazandı[2114]. 1955'te İdman Yurdu Kulübü'nün düzenlediği spor bayramına Ankara'dan millî atletler de katılmıştır. Atlet Nuri Turan, diskte yeni bir Türkiye rekoru kırmıştır[2115]. 8-9 Ağustos 1959 tarihlerinde yapılan spor bayramına 7 bölgeden 175 millî atlet katılacaktır. 19 ilden 35 kadın ve 135 erkek atlet Türkiye birincilikleri için yarışacaktır[2116]. 7.000 kişinin

---

[2109] *Yeni Meram*, 4 Eylül 1951, S: 364, s. 2.
[2110] *Yeni Meram*, 30 Haziran 1955, S: 1739, s. 2; *Yeni Meram*, 11 Ekim 1955, S: 1842, s. 2.
[2111] Eski rekor 11,3 saniye ile Mehmet Ortaere'e aitti. *Yeni Konya*, 9 Mayıs 1957, S: 2833, s. 2; *Yeni Konya*, 2 Temmuz 1957, S: 2886, s. 2.
[2112] *Yeni Konya*, 25 Eylül 1957, S: 2965, s. 2; *Yeni Konya*, 14 Eylül 1958, S: 3285, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Ekim 1958, S: 3323, s. 2.
[2113] Aynı yıl Türkiye takım koşusu da 30 Kasım 1952'de Konya'da yapılmıştır. *Yeni Meram*, 30 Kasım 1952, S: 822, s. 1; *Yeni Meram*, 30 Mart 1952, S: 600, s. 1.
[2114] *Yeni Meram*, 31 Mart 1952, S: 601, s. 1-2.
[2115] *Yeni Meram*, 5 Temmuz 1955, S: 1744, s. 2.
[2116] *Yeni Konya*, 30 Temmuz 1959, S: 3565, s. 2; *Yeni Konya*, 8 Ağustos 1959, S: 3574, s. 1; *Cumhuriyet*, 10 Ağustos 1959, S: 12586, s. 6.

takip ettiği yarışlarda Eskişehir bölgesinden Sezer Serek 5.000 m yürüyüşte Türkiye rekorunu egale etmiş ve 10.000 m yürüyüşte ise yeni Türkiye rekorunu kırmıştır[2117].

Konya'ya 1950-1960 yılları arasında yabancı atletler de gelmiştir. 1957'de ilk kez Türk atletleri ile İranlı atletler Konya'da yarışmış ve büyük ilgi gören müsabakalarda Vali Keleşoğlu da stadyumdaki yerini almıştır[2118]. 1959'da İstanbul ve Ankara'dan sonra Konya'ya gelen İsveçli jimnastikçiler ise stadyumda yaptıkları gösteri ile büyük takdir toplamıştır. Vali Keleşoğlu, 40 atletten oluşan İsveçli ekibe şeker fabrikasında bir öğle yemeği vermiştir[2119].

4. Bisiklet

Konya'da velodrom olması nedeniyle DP Dönemi'nde gerek bölgeler arası gerekse Türkiye bisiklet yarışları genellikle Konya'da yapılmıştır. 3 Haziran 1951'de Ankara, Konya ve Eskişehir bölgeleri arasında yapılan bisiklet müsabakaları hayli ilgi toplamış ve halk velodroma hücum etmiştir. 200 m sprint yarışlarında Konya'dan Günay Turgul birinci gelirken pursuitte birinciliği Eskişehir takımı kazanmıştır. Ferdi yarışlarda ise Türkiye şampiyonu Ali Çetiner galip gelmiştir[2120].

1952 yılında hem bölgeler arası hem de Türkiye bisiklet yarışları 19 Mayıs velodromunda yapılmıştır. Bölgeler arası yarışmaya Ankara, Eskişehir ve Seyhan bölgesinden 20'ye yakın bisiklet yarışçısı katılmıştır. Pursuit yarışlarında birinciliği Eskişehir bölgesi alırken Konya üçüncülükle yetinmiştir. Sürat yarışı ise olaylı geçmiştir. Ankara bölgesinden Enver Osmanlı ile Konya bölgesinden Mustafa Yumak arasında geçen mücadeleyi az bir farkla Mustafa Yumak kazanmış ancak Ankaralı hakem Talat Tunçalp önce Enver Osmanlı'yı galip ilan etmiştir. Seyircinin yoğun protestosu nedeniyle geri adım atan hakem bu kez de maçın berabere bittiğini ilan etmiştir[2121]. Bölgeler arası yarışlardan sonra düzenlenen Türkiye bisiklet müsabakalarına ise Ankara, Adana, Eskişehir ve Konya bölgelerinden 35 yarışçı katılmıştır. Sürat ve pist mukavemet birinciliğini Konya'dan Saim Kıyıcı almıştır.

[2117] *Yeni Konya*, 9 Ağustos 1959, S: 3575, s. 12; *Milliyet*, 10 Ağustos 1959, S: 3321, s. 6; *Yeni Konya*, 10 Ağustos 1959, S: 3576, s. 1.
[2118] *Yeni Konya*, 23 Haziran 1957, S: 2877, s. 2; *Yeni Konya*, 24 Haziran 1957, S: 2878, s. 2.
[2119] *Yeni Konya*, 3 Mayıs 1959, S: 5007, s. 2; *Yeni Konya*, 4 Mayıs 1959, S: 5008, s. 1-2.
[2120] *Yeni Konya*, 5 Haziran 1951, S: 717, s. 2.
[2121] *Yeni Meram*, 20 Nisan 1952, S: 620, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Nisan 1952, S: 621, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Nisan 1952, S: 622, s. 1.

Takım yarışlarında ise Eskişehir birinci, Konya ise ikinci olmuştur. Vali ve Beden Terbiyesi Bölge Başkanı Kemal Hadımlı, bisikletçiler şerefine Konak Lokantası'nda bir öğle yemeği ziyafeti vermiştir[2122].

Konya'da 1954'te Türkiye birincilikleri için bisiklet seçme yarışları yapıldı[2123]. 1955'te Bisiklet Federasyonu tarafından Federasyon Kupası yarışlarının Eskişehir, Konya ve Ankara bölge müsabakaları Konya'da düzenlendi. Takım sürat yarışı, pursuit ve yol yarışlarında Eskişehir bölgesi birinci oldu. Yarışlara halk yoğun ilgi gösterdi[2124]. Bu yarışların ardından düzenlenen Zafer Kupası'nda ise 90 km'lik bisiklet yarışını Enver Osmalı kazandı[2125].

1955 yılının bisiklet sporu açısında en önemli organizasyonu ise Türkiye bisiklet pist yarışlarıdır. Ankara, Eskişehir, İstanbul, Seyhan, Zonguldak ve Konya bisikletçilerinin yer aldığı yarışlar, o zamana kadar yapılanların en heyecanlısı olarak nitelendirilmiştir. Yarışlara 6 bölgeden toplam 38 bisiklet yarışçısı katılmış ve organizasyon büyük beğeni toplamıştır[2126]. Aynı yıl Şekerspor tarafından düzenlenen organizasyona ise Yugoslavya, Konya, Eskişehir ve Ankara'dan sporcular katılmıştır. Sürat, takım ve mukavemet yarışları Yugoslav bisiklet yarışçılarının üstünlüğü ile sonuçlanmıştır[2127].

1956 yılı bölgeler arası bisiklet yarışlarında süratte Ankara bölgesi, tur koşusunda ve takım koşusunda ise Konya bölgesi galip gelmiştir[2128]. Bisiklet Federasyonu'nun 1958'te Konya'da düzenleyeceği Türkiye bisiklet pist yarışları programdan çıkarıldığı için yapılamamıştır[2129]. 1959'da 80 km'lik bölge kupası bisiklet yol yarışını Ahmet Yağcı kazanmıştır[2130].

[2122] *Cumhuriyet*, 20 Kasım 1952, S: 10167, s. 4; *Yeni Meram*, 24 Kasım 1952, S: 816, s. 1.
[2123] *Yeni Meram*, 13 Mayıs 1954, S: 1347, s. 2.
[2124] *Yeni Meram*, 12 Temmuz 1955, S: 1751, s. 2; *Yeni Meram*, 13 Temmuz 1955, S: 1752, s. 2.
[2125] Müsabakalara11 takım katılmıştır. *Yeni Meram*, 13 Eylül 1955, S: 1814, s. 2.
[2126] *Yeni Meram*, 12 Ekim 1955, S: 1843, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Ekim 1955, S: 1849, s. 1-2; *Milliyet*, 19 Ekim 1955, S: 1947, s. 8.
[2127] *Yeni Meram*, 27 Ekim 1955, S: 1858, s. 2; *Yeni Meram*, 29 Ekim 1955, S: 1860, s. 2; *Yeni Meram*, 31 Ekim 1955, S: 1862, s. 1-2.
[2128] *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1956, S: 2487, s. 2.
[2129] *Yeni Konya*, 21 Temmuz 1958, S: 3231, s. 1.
[2130] *Yeni Konya*, 14 Nisan 1959, S: 4088, s. 2.

5. Diğer Spor Branşları

Konya'da boks, basketbol, voleybol ve tenis sporları DP Dönemi'nde futbol, bisiklet ve atletizmin gerisinde kalmıştır. Boks branşında kulüpler arası teşvik müsabakaları ve boks şampiyonaları düzenlenmiştir[2131]. Şehirde 1957'de ilk kez Türkiye askerî ve millî boks takım seçmeleri yapıldı. Seçmeler için 6 bölgeden 70 boksör Konya'ya geldi. Boks Federasyon Başkanı Hakkı Yücesoy boks sporuna olan ilgiden memnun kaldığını belirterek bundan sonraki süreçte Konya'da müsabakalar düzenleneceğini söyledi[2132].

DP iktidarında Konya'da diğer illerden gelen boksörlerle de maçlar düzenleniyordu. 1957'de Konya boks takımı İçel takımını 4-1 mağlup etmişti[2133]. 11 Temmuz 1959'da Beşiktaşlı boksörlerle Konya Gençlerbirliği boksörleri müsabaka yaptı. İlk karşılaşmayı 4-3 Beşiktaş, rövanşı ise 5-2 Gençlerbirliği aldı[2134].

1950-1960 tarihleri arasında Konya'da basketbolda il ve bölge birincilik müsabakaları ile bölge kupası teşvik maçları yapılmıştır. Basketbol takımları İdman Yurdu, İstasyon Birlik, Gençlerbirliği, Konyaspor, Yolspor ve Selçukspor'dur[2135]. 1951'de Edirne, Afyon, Konya ve Kocaeli bölge birincileri ile Ankara ve İstanbul bölge ikincileri arasında yapılan turnuvayı Ankara Harp Okulu kazanarak Türkiye birinciliği müsabakalarına katılmaya hak kazanmıştır[2136]. Bu dönemde Konya'da voleybolda da bölge kupası ve bölge teşvik maçları yapılıyordu[2137].

Tenis kortu bulunduğu için DP Dönemi'nde Konya'da il tenis birincilikleri ve il kupası karşılaşmaları da düzenlenmekteydi[2138]. Ancak tenis sporuna ilgi oldukça düşüktü. Tenisi tanıtmak ve bu spora ilgiyi arttırmak için 1956'da bir tenis kulübü

[2131] *Yeni Konya*, 26 Kasım 1957, S: 3026, s. 2; *Yeni Konya*, 27 Kasım 1957, S: 3027, s. 2; *Yeni Konya*, 6 Aralık 1959, S: 3694, s. 1.
[2132] *Yeni Konya*, 21 Nisan 1957, S: 2818, s. 2; *Yeni Konya*, 25 Nisan 1957, S: 2822, s. 2.
[2133] *Yeni Konya*, 10 Haziran 1957, S: 2865, s. 1.
[2134] *Yeni Konya*, 13 Temmuz 1959, S: 3549, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Temmuz 1959, S: 3550, s. 1.
[2135] *Yeni Meram*, 2 Nisan 1954, S: 1313, s. 2; *Yeni Konya*, 12 Ocak 1958, S: 3052, s. 2; *Yeni Konya*, 22 Ekim 1958, S: 3323, s. 2.
[2136] *Yeni Konya*, 29 Mart 1951, S: 649, s. 2.
[2137] *Yeni Meram*, 26 Kasım 1957, S: 3026, s. 2; *Yeni Meram*, 6 Kasım 1955, S: 1868, s. 2.
[2138] *Yeni Konya*, 28 Ağustos 1950, S: 443, s. 2; *Yeni Konya*, 10 Ağustos 1951, S: 780, s. 2; *Yeni Konya*, 28 Ağustos 1951, S: 798, s. 1.

kuruldu[2139]. Aynı zamanda bu dönemde atıcılık, masa tenisi ve yüzme sporları da diğer branşlar kadar faal olmamakla birlikte Konya'da yerlerini almışlardır[2140].

B. Tesisler

Tek Parti Dönemi'nde Konya'nın spor sitesi olan Kültür Park'ta 19 Mayıs Stadyumu, tenis kortu ve yüzme havuzu bulunuyordu. Ancak yüzme havuzu su sıkıntısı, tahliye ve bakım sorunları nedeniyle hizmet veremiyordu[2141]. DP iktidarında hem sportif faaliyetlerde artış görülmüş hem de yeni spor tesisleri ilave edilmiştir.

DP'nin iktidara geldiği ilk günlerde Konya'da bisiklet sporunun gelişmesine büyük katkı sağlayacak velodrom, törenle hizmete girdi. 28 Haziran 1950'de spor severlerin yoğun ilgisiyle gerçekleşen törende Beden Terbiyesi Genel Müdürü Vildan Aşir de hazır bulundu[2142].

19 Mayıs Stadyumu'ndaki en büyük eksiklik tribündü. Çünkü stadyumda yapılan spor müsabakaları, gösteriler ve törenler tribün olmadığından ayakta izleniyordu[2143]. Bu nedenle tribün inşaatı 1952'de yaklaşık 368.474 TL keşif bedeli ile ihaleye çıkarıldı[2144] ve tribünün temeli 5 Nisan 1953'te törenle atıldı[2145]. İnşaatın birinci kısmında güreş, boks salonları ile bisiklet kabinleri, duşlar, idare ve kulüplerin lojmanları, depo, dinlenme salonları bulunmaktaydı. Tribünün Orta Anadolu'nun en modern tesisi olacağı iddia edilmekteydi[2146].

Nihayet 19 Mayıs 1954'te 500.000 TL'ye mal olan kapalı tribün, yapılmasında büyük emeği olan Vali Hadımlı tarafından açıldı. 3.500 kişi kapasiteye sahip modern beton tribün sayesinde çim futbol sahası ve velodromu bulunan 19 Mayıs Stadı'nın en büyük eksikliği giderilmiş oldu[2147]. Ayrıca bu dönemde kapalı spor salonunun da

---

[2139] F. Halıcı, "Tenise Dair", *Yeni Konya*, 24 Şubat 1957, S: 2763, s. 2.
[2140] *Yeni Konya*, 14 Mart 1951, S: 635, s. 2; *Yeni Konya*, 10 Temmuz 1959, S: 3546, s. 2; *Yeni Konya*, 18 Ocak 1960, S: 3737, s. 2; *Yeni Konya*, 16 Ekim 1950, S: 488, s. 2.
[2141] *Yeni Meram*, 20 Ağustos 1952, S: 726, s. 1; *Yeni Meram*, 20 Mayıs 1954, S: 1354, s. 1; *Yeni Meram*, 13 Mayıs 1955, S: 1694, s. 1.
[2142] *Cumhuriyet*, 29 Haziran 1950, S: 9300, s. 4; *Yeni Konya*, 29 Haziran 1950, S: 386, s. 1.
[2143] *Yeni Meram*, 8 Ağustos 1953, S: 1079, s. 1.
[2144] Kaynaklarda kapalı tribünün kapasitesi 3.000 kişi ile 5.000 kişi arasında farklılık göstermektedir. *Yeni Meram*, 20 Ağustos 1952, S: 726, s. 1.
[2145] *Yeni Meram*, 5 Nisan 1953, S: 948, s. 1.
[2146] *Yeni Meram*, 8 Ağustos 1953, S: 1079, s. 1.
[2147] *Yeni Meram*, 17 Mayıs 1954, 1351, s. 1-2; *Yeni Meram*, 20 Mayıs 1954, S: 1354, s. 1.

inşasına başlanmıştır. 2.500 seyirci kapasiteli olacak salon; basketbol, voleybol, güreş ve masa tenisi müsabakalarına ev sahipliği yapacaktır[2148].

DP iktidarından önce yapılan yüzme havuzu, hizmete açılamadığından sürekli şikâyet konusu olmaktaydı[2149]. DP Dönemi'nde Beden Terbiyesi Bölge Başkanlığı tarafından 130.000 TL bedelle eksiklikleri giderilen yüzme havuzu 5 Temmuz 1958'de Vali Keleşoğlu tarafından açılmıştır. Havuz 600 m^2 genişliğinde olup su sürekli devridaim yapmaktadır[2150]. Yıllardır açılması beklenen yüzme havuzu çok büyük ilgi görmüş ve özellikle gençler havuz için sıraya girmiştir. Cuma günleri ise kadınlar günü olarak belirlenmiştir[2151].

Sonuç olarak DP iktidarında Konya'da spor hem sportif yönden hem de tesis yönünden gelişme göstermiştir. Bu dönemde sporseverler tarafından en çok ilgiyi futbol görmüştür. İdman Yurdu'nun 4, Karagücü'nün 3, Gençlerbirliği, Sümerspor ve Yolspor'un birer şampiyonluk kazandığı bu dönemde İdman Yurdu, Karagücü ve Gençlerbirliği kulüpleri ligin lokomotif takımları olmuştur. Futbolu atletizm, güreş ve bisiklet branşları izlemiştir. Tüm spor branşlarında gerek kulüpler arası gerekse bölgeler arası müsabakalar düzenlenmiştir. Hatta yurt dışından gelen kulüplerle de dostluk karşılaşmaları yapılmıştır. Konya, düzenlediği organizasyonlara başarıyla ev sahipliği yapmıştır. Şehir kulüpleri ve sporcuları bu organizasyonlarda önemli başarılar elde etmiştir. Kulüpler, sosyal projelerde de yer almış ve toplumsal olaylara duyarlı olmuşlardır. Şehirdeki spor müsabakalarına ilginin fazla olmasında hem TV yayınlarının henüz olmaması hem de eğlenceli vakit geçirme isteği etkili olmuştur.

X. Asayiş ve Adli Yapı

DP programında genel prensiplerden sonra ilk sırada adalet işleri yer almaktadır. Parti ve hükûmet programlarına göre adaletin sağlanması; ucuz, kolay ve aynı zamanda süratli olmalıdır. Böylece insan ana haklarının ve hürriyetlerinin tam anlamıyla korunabilmesi sağlanacaktır. Bunun için de usül kanunlarında değişiklikler yapılmalı, mahkemeler derece, görev ve yetkilerine göre bir düzende kurulmalıdır.

[2148] *Yeni Konya*, 20 Ağustos 1957, S: 2929, s. 1; *Yeni Meram*, 29 Mayıs 1958, S: 2786, s. 1.
[2149] *Yeni Meram*, 12 Şubat 1955, S: 1604, s. 4.
[2150] Havuzda 28 özel kabin ile 70 kişilik genel bir kabin bulunmaktadır. Havuza giriş ücreti 100 kuruş ile 150 kuruş arasında değişmektedir. *Yeni Konya*, 5 Temmuz 1958, S: 2786, s. 1.
[2151] *Yeni Konya*, 7 Temmuz 1958, S: 3217, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Ağustos 1959, S: 3577, s. 1.

Bununla birlikte suçtan sanık olanlarla suçlu oldukları için ceza çekmekte olanlar ayrılmalıdır. Bu nedenle tevkifevleri ile cezaevleri ayrı kurulmalı ve cezaevleri insanlığa yakışır şartlara uygun olarak düzenlenmelidir. Ayrıca ülkede huzur ve asayişi sağlamak hükûmetin temel vazifesidir[2152].

Ülkenin genel emniyet ve asayişini korumak için DP iktidarında Emniyet Genel Müdürlüğü personel sayısı arttırılmış ve polis eğitimine önem verilmiştir[2153]. Nitekim 1950'de 9.028 olan kadro sayısı 1960'ta 13.916'ya yükselmiştir[2154]. Bunun yanında laboratuvar faaliyetlerinin arttırılmasına, telsizle iletişim sağlanmasına, motorlu ve teknik polis ekiplerinin oluşturulmasına hız verilmiştir. Ayrıca bu dönemde ilçe merkezlerinde de emniyet teşkilatları kurulmuştur[2155].

1950-1960 yılları arasında Konya Emniyet Müdürlüğü bünyesinde 3 şube müdürlüğü bulunmaktaydı. Bu müdürlükler asayiş hizmetleri, personel işleri, siyasi ve toplum güvenliği hizmetlerini yerine getiriyordu. Ayrıca trafik şube müdürlüğü ve toplum zabıta müdürlüğü de İl Emniyet Müdürlüğü bünyesinde yer almaktaydı[2156]. Tek Parti Dönemi'nde Akşehir, Ereğli ve Karaman ilçelerinde emniyet komiserlikleri kurulmuştu. Bunlara 1957'de Beyşehir ve Seydişehir, 1959'da Sarayönü, 1960'ta ise Cihanbeyli komiserlikleri eklendi. Emniyet komiserlikleri Beyşehir'de 1 amir ve 5 memurla Seydişehir'de 1 amir ve 7 memurla Cihanbeyli'de ise 1 amir ve 6 memurla oluşturuldu. Tablo 46'da da gösterildiği gibi personel kadrosu da arttırılmaya çalışıldı[2157].

Tablo 46: 1950-1960 Yılları Arası Konya Emniyet Teşkilatı Personel Sayısı

Yıl	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Kadro Sayısı	76	79	74	76	78	79	79	99	105	99	105

[2152] *Tüzük ve Program*, s. 23-24; Neziroğlu-Yılmaz, *Hükümetler, Programları*, s. 758, 923 ve 1013.
[2153] *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 34.
[2154] *1959 İstatistik*, s. 417; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 353.
[2155] *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 35-36.
[2156] Konya trafik teşkilatı 1957 mali yılı içerisinde kurulacaktır. *T.C. Resmî Gazete*, 20 Ocak 1958, S: 9812, s. 18507.
[2157] Konya'da 1920'de açılan polis okulu 1929'a kadar eğitim-öğretime devam etmiş ve bu süreçte okulda her yıl 100 polis memuru eğitim görmüştür. *Konya 1973 İl Yıllığı*, s. 641.

1952 yılında 74 personel kadrosunun 37'sini polis memuru oluşturuyordu[2158]. Kadro sayısı 1959'da 47'ye yükseldi ve böylece şehirde 1.979 kişiye bir polis memuru düştü[2159].

DP iktidara geldikten hemen sonra Konya'da emniyet personeli tarafından CHP ileri gelenlerinin takibe alındığı ve polis memurlarından bir kısmının başka yerlere nakledildiği iddia edilmiştir[2160]. Bunun yanında asayişi sağlayan polis ve jandarma personel sayısının yetersizliği dile getirilerek şehirdeki polis noktalarının da arttırılması istemiştir[2161]. Nitekim 1954'e kadar Belediye Meydanı, Anıt, Muhacir Pazarı ve Arslanlıkışla'da yeni polis noktaları oluşturuldu[2162]. 1955'te ise Çaybaşı ile otogarda birer polis noktası daha ihdas edildi. Aynı yıl olay mahalline derhâl ulaşmak için hazır kuvvet ekibi de kuruldu[2163].

İçişleri Bakanlığı, şehirdeki asayiş işlerini kolaylaştırmak için teknik ve motorize ekipmanlar da göndermiştir. İlk olarak 1953'te bir telsiz cihazı hükûmet konağına monte edilmiştir. Telsizde ilk olarak vali ile emniyet müdürü karşılıklı olarak haberleşmiştir[2164]. Bu cihaz 1959'da yenisiyle değiştirilmiş ve İl Emniyet Müdürlüğü'ne yeni telsiz cihazları da verilmiştir[2165]. Ardından 1954'te Konya Merkez ilçesine 2, Akşehir, Karaman ve Ereğli ilçelerine de birer cip gönderilmiştir. Jandarma teşkilatına ise ayrıca 3 cip tahsis edilmiştir[2166].

Konya'da DP Dönemi'nde görev yapan emniyet müdürleri içinde Rıfat Açıkalın[2167] ismi öne çıkmaktadır. Asayişle ilgili faaliyetleri takdirle karşılanan Açıkalın ildeki motorize ekiplerin sayısını arttırmış ve şehirde 24 saat denetim yapılmasını sağlamıştır. Şehirdeki asayiş denetimlerine bizzat katılan Açıkalın'ın emniyet müdürlüğü döneminde içkili lokantalar, pavyonlar, kahvehaneler ve

---

[2158] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 13, 26 Şubat 1952, s. 928.
[2159] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 6, 14 Ocak 1959, s. 456.
[2160] *Öğüt*, 20 Nisan 1951, S: 149, s. 1.
[2161] *Yeni Meram*, 21 Ocak 1952, S: 498, s. 1-2; *Yeni Meram*, 19 Nisan 1955, S: 1670, s. 1-2.
[2162] Aslanlıkışla polis noktası telefonla teçhiz edilmiştir. *Yeni Meram*, 30 Kasım 1953, S: 1190, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Mart 1954, S: 1304, s. 1-2.
[2163] *Yeni Meram*, 23 Şubat 1955, S: 1615, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Ağustos 1955, S: 1773, s. 2.
[2164] *Yeni Meram*, 29 Temmuz 1953, S: 1070, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Ağustos 1953, S: 1078, s. 1.
[2165] *Yeni Konya*, 19 Kasım 1959, S: 3676, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Ekim 1959, S: 3657, s. 1.
[2166] *Yeni Meram*, 24 Mart 1954, S: 1304, s. 1-2.
[2167] Rıfat Açıkalın, Isparta Emniyet Müdürü iken 1955 Nisan ayında Konya Emniyet Müdürlüğü'ne atanmıştır. *BCA*, f.030.11.1., y.244.10.7.

sinemalar sürekli kontrol edilmiştir. Onun zamanında, önceden gürültü kirliliği içinde bulunan ve bu nedenle sürekli şikâyet edilen sinemalardan eser kalmamıştır[2168]. Açıkalın, sadece sinemaları gidilebilir hâle getirmemiş bunun yanında şehrin trafiğini düzene koymuş, sarhoş ve dilencilerle de mücadele etmiştir. Onun döneminde emniyet mensupları vatandaşa kaba davranmamış ve toplumdaki kötü davranışlar polis memurları tarafından uyarılmıştır[2169].

DP Dönemi'nde ülke genelinde adalet personeli sayısında da artış görülmektedir. Buna göre 1950'de 7.937 olan adli personel sayısı 1960'ta 12.842 olmuştur[2170]. 1959'da baroya kayıtlı avukat sayısı 6.636 olup bunların 544'ü kadındır[2171]. DP iktidara geldikten sonra ülkede 2 yıl içinde 195 mahkeme ve 5 icra memurluğu kurulmuş, 160 hâkim ve savcı ile 240 yardımcı personel kadrosu tahsis edilmiştir. Bu süreçte çok kötü durumdaki 27 cezaevi yeniden yapılmış, 12 cezaevi inşaatı tamamlanarak toplamda 71 cezaevinin şartları iyileştirilmiş ve cezaevlerine 1.200 ranza gönderilmiştir. Ayrıca 18 cezaevinin de inşası programa bağlanmıştır[2172].

1959 yılına kadar Türkiye'de ceza mahkemeleri sayısı 97 olup bunların 11'i DP iktidarında oluşturulmuştur. Ceza mahkemelerinde karara bağlanan dava sayısı 1950'de 461.210 iken 1960'ta 655.577'ye yükselmiştir. Bu dönemde ceza ve tevkifevlerine giren ve çıkan hükümlü sayıları da artış gösterir. Hapishanelere giren mahkûm sayısı 1951'de 60.040 iken 1960'ta 87.819, hapishaneden çıkan mahkûm sayısı 1951'de 52.932 iken 1960'ta 109.137 olmuştur[2173].

Konya Milletvekili A. Fahri Ağaoğlu, adli alanda DP iktidarının 2 senede yaptıklarını CHP iktidarının 27 yılda yapamadığını belirtmiştir. Bu 2 yıllık sürede Konya'da hâkim kadroları arttırılmış, 5 sulh mahkemesi oluşturulmuş[2174], Hadim'de bir adalet binası ile Akşehir, Ereğli ve Cihanbeyli'de birer cezaevi inşa edilmiştir[2175]. Bununla birlikte 1953'te Seydişehir'de bir ağır ceza mahkemesi kurulmuş olup

[2168] *Yeni Meram*, 20 Eylül 1955, S: 1821, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Mart 1956, S: 2419, s. 1.
[2169] *Yeni Konya*, 17 Ocak 1956, S: 2374, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Mart 1956, S: 2419, s. 1.
[2170] *1959 İstatistik*, s. 417; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 353.
[2171] *1959 İstatistik Yıllığı*, s. 186.
[2172] DP iktidarından önce Türkiye'de 57 cezaevi bulunuyordu. *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 26-31.
[2173] *1959 İstatistik*, s. 199-200; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 134, 136-137.
[2174] Bu dönemde bucaklara da sulh mahkemeleri kurulmuştur. Cihanbeyli-Zıvarık, Beyşehir-Kıreli ve Kadınhanı-Sarayönü sulh mahkemelerinin kurulduğu bucaklardır. *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 14, 14 Nisan1952, s. 396.
[2175] Ağaoğlu, "Maksatları Nedir? 1", *Yeni Meram*, 11 Haziran 1952, S: 667, s. 1-2.

Seydişehir, Beyşehir ve Bozkır ilçeleri ile Hüyük bucağı ağır ceza davalarına burada bakılacaktır[2176]. Ayrıca 1956'da Akşehir'de ikinci bir sulh mahkemesi açılmıştır[2177]. Konya Barosu'na kayıtlı avukat sayısı ise 1956'da 115 iken 1959'da 146'ya yükselmiştir[2178].

Konya milletvekillerinin 1953'te Adalet Bakanı Osman Şevki Çiçekdağ ile yaptıkları görüşmede Konya'da ikinci bir ağır ceza mahkemesi ile asliye ceza mahkemesinin kurulması, Merkez, Akşehir ve Karaman ilçelerinde ikinci bir sulh mahkemesinin açılması istenmiştir. Zira Tablo 47'de görüldüğü üzere il genelindeki ceza mahkemeleri oldukça yoğun çalışmaktadır. Ayrıca yeni bir adalet binasına ihtiyaç duyulduğu belirtilerek şehirde bir ziraat cezaevi ile bir çocuk ıslahevinin kurulması talep edilmiştir[2179].

Tablo 47: 1950 ve 1960 Yıllarında Konya ve İlçeleri Ceza Mahkemelerindeki Dava Sayıları

Yıl/ Mahkeme	Konya	Akşehir	Ermenek	Karaman	Seydişehir
1950[2180]	9.889	4.605	1.010	2.644	-
1960[2181]	10.770	6.503	1.672	3.899	2.973

Konya adliyesinde 1954'te ağır cezaya 571, sulh cezaya 2.201, asliye hukuka 4.150, sulh hukuka 2.528 ve sorgu hâkimliğine 151 dava gelmiştir. Aynı yıl ilamlı icra sayısı 1.564 iken ilamsız icra ise 3.766 olmuştur. Tablo 48'de de belirtildiği üzere 1950 ve 1953 yılları arasında en fazla hırsızlık, yaralama ve kız kaçırma suçları işlenmiştir[2182].

Tablo 48: 1950 ve 1953 Yıllarında Konya'da İşlenen Suçlar

Yıl/ Suç	Cinayet	Hırsızlık	Yaralama	Hakaret	Kız Kaçırma	Irza Tasallut
1950	71	589	412	254	300	53
1953	66	372	366	149	163	25

[2176] Ayrıntılı bilgi için bk. *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 29, 2 Mart 1954, s. 69-72.
[2177] *Yeni Konya*, 8 Mayıs 1956, S: 2483, s. 1.
[2178] Kadın avukat sayısı 2'dir. *Mahkûmlar İstatistiği 1943-1959*, Neşriyat No: 405, İGM, Bayur Matbaası, Ankara 1961, s. 128.
[2179] *Yeni Meram*, 27 Şubat 1953, S: 911, s. 1.
[2180] Konya Ceza Mahkemesi'nde 1938 yılında karara bağlanan dava sayısı 8.974'tür. 1953'te kurulan Seydişehir Ceza Mahkemesi'nin 1953'teki dava sayısı 2.673'tür. *1959 İstatistik*, s. 190, 193, 195, 198.
[2181] *1963 Türkiye İstatistik*, s. 128, 130, 131, 132.
[2182] *Yeni Meram*, 24 Mart 1954, S: 1304, s. 1-2; *Yeni Meram*, 21 Ocak 1955, S: 1583, s. 1.

DP iktidarının ilk 3 yılında suçlarda bir azalma söz konusudur. Bunda hükûmetin aldığı kanuni tedbirlerin yanında Konya emniyet teşkilatının motorlu araçlarla donatılmaya başlanması ve disiplinli çalışmaları, suçluların en kısa sürede yakalanarak adalete teslim edilmesi, şehirde karakol ve polis noktalarının arttırılması gibi etkenler önemli olmuştur[2183].

Konya Cezaevi'nin 1955 yılında modern bir hâle getirilmesi için Adalet Bakanlığı, 380.000 TL ödenek göndermiştir. Bununla cezaevinde hücre usulü oluşturulacak ve büyük bir yemekhane inşa edilecektir. Ayrıca demircilik, marangozluk, terzilik ve dokuma sanatlarının icrası için büyük bir atölye yapılacaktır[2184]. Zira Konya cezaevinde döner sermayeli demircilik ve marangozluk atölyeleri ile tavukçuluk kolu bulunuyordu. Demircilik ve marangozluk atölyesinde çalışan mahkûmlar yaptıkları iş oranında ücret almaktaydı. Tavukçuluk branşında ise iki kuluçka makinesinden senelik 900 iyi cins civciv çıkartılmaktaydı. Bunlar büyütülerek halka satılıyor ve böylece iyi cins tavuk yetiştiriciliğine katkı sağlanıyordu. Bununla birlikte mahkûmlar bireysel olarak boncuk işleri, ayna yapımı, tahta ve cam süsleme sanatı gibi çeşitli alanlarda da çalışmaktaydı[2185].

Cezaevinde 1951'de 4 gardiyan, 1 ustabaşı, 1 doktor, 1 öğretmen, 2 kâtip ve 1 şoför görev yapıyordu. Hamam ve mescidi bulunan cezaevinde çocuk mahkûmlar için okul da bulunmaktaydı. Çocuklara günde 3 öğün yemek çıkarılırken yetişkinlere 1 öğün veriliyordu. Aynı yıl Konya cezaevinde toplam 400 suçlu olup bunların 52'si çocuk, 12'si ise kadındı. Hükümlülerin %15'i cinayetten, %50'si ise kız kaçırma suçundan mahkûm edilmişti[2186].

Konya'da 1952'de mahkûm olanların sayısı 6.118 iken 1956'da 6.933'e yükselmiştir[2187]. DP Dönemi'nde Konya'da yerel basından tespit edilebilen suçlar Tablo 49'da gösterilmiştir.

[2183] *Yeni Meram*, 24 Mart 1954, S: 1304, s. 1-2.
[2184] *Yeni Meram*, 16 Haziran 1955, S: 1725, s. 1; Ayrıca Ereğli ve Karaman cezaevlerinde yenileme çalışmaları devam ederken Kadınhanı'nda cezaevi inşaatı başlamıştır. *Yeni Meram*, 5 Eylül 1956, S: 2166, s. 1.
[2185] Ramiz Arda, "Konya Cezaevi", *Yeni Meram*, 18 Ekim 1956, S: 2209, s. 2.
[2186] *Yeni Konya*, 23 Haziran 1951, S: 735, s. 1-2.
[2187] *Mahkûmlar İstatistiği*, s. 3.

Tablo 49: 1950-1960 Yılları Arası Konya Basınından Tespit Edilen Suçlar

Suç/ Yıllar	1950[2188]	1951-1952[2189]	1953-1954[2190]	1955-1956[2191]	1957-1958[2192]	1959-1960[2193]
Cinayet	25	46	12	34	7	10
Darp ve Gasp	25	23	0	8	0	0
Diğer	8	11	1	8	0	7
Dolandırıcılık	3	3	0	7	0	0
Hakaret	8	8	0	1	2	0
Hırsızlık	27	45	11	24	3	3
Kaçakçılık	2	2	0	2	2	0
Kız ve Kadın Kaçırma	17	88	33	71	36	64
Kumar	0	6	0	1	0	0
Oturak Alemi	0	4	6	5	3	4
Sarhoşluk	8	4	0	11	0	0
Silah ve Bıçak Taşıma	3	1	0	9	0	0
Sarkıntılık- Taciz	1	2	5	17	1	3
Tehdit	4	2	0	7	0	0
Tecavüz	6	24	14	23	19	17
Tecavüz Girişimi	3	7	11	13	2	8
Yaralama	27	74	5	60	65	42
Yol Kesme	1	2	1	1	1	0
Madde Bağımlılığı	2	5	0	6	2	0
Zina- Fuhuş	0	4	6	10	2	1
Toplam	170	361	105	318	145	159

Konya'da DP Dönemi'nde en fazla işlenen suç, kız ve kadın kaçırmadır. Bunu yaralama, tecavüz, cinayet ve hırsızlık suçları izlemektedir. Dönemin şartları göz önüne alındığında kız kaçırma vakalarında evlenme isteğinin de etkili olduğu söylenebilir. Kırsal kesimde işlenen suçlar şehir merkezlerine göre daha fazladır. Gazeteci Berberoğlu; cinayet, tecavüz, kız ve kadın kaçırma suçlarından toplumun en büyük dertleri olarak bahseder. Bu suçların basit bir adli vaka olmadığını belirterek her birinin iyi irdelenmesi gerektiğini belirtir. Çünkü bu suçlar sosyal ve ahlaki zaafları ortaya koyan gerçeklerdir. Maddi sıkıntılar ve sorunlar içerisinden aydınlığa

[2188] *Yeni Konya*, 1950 Mayıs-1950 Aralık tarihleri arasında yer alan olaylar.
[2189] *Yeni Konya*, 1951-*Yeni Meram*,1951-1952 tarihleri arasında yer alan olaylar.
[2190] *Yeni Meram*, 1953-1954 tarihleri arasında yer alan olaylar.
[2191] *Yeni Meram*, 1955-*Yeni Konya*,1956 tarihleri arasında yer alan olaylar.
[2192] *Yeni Konya*, 1957-1958 tarihleri arasında yer alan olaylar.
[2193] *Yeni Konya*, 1959-1960 tarihleri arasında yer alan olaylar.

çıkmaya çalışan bir toplumun, manevi değerlerini koruması ve onlara sahip çıkması gerekmektedir[2194]. Ali Rıdvan Bülbül ise cinayetler üzerine 1950'de bir yazı kaleme alarak medeni toplumlarda bunun olmayacağını belirtmiştir[2195].

DP iktidarında Tablo 50'de görüldüğü üzere Konya'da 1954'e kadar trafik kazalarında bir artış söz konusudur[2196]. Bunda taşıtların çoğalması ve şehir trafiğinin yoğun hâle gelmesi birinci etkendir[2197]. Zira Konya'da otomobil, otobüs ve kamyon toplamı 1950'de 603 adet iken 1960'ta 2.320 adete yükselmiştir[2198].

Tablo 50: Konya'da 1951-1960 Yılları Arası Trafik Kazaları, Ölü ve Yaralı Sayıları

Yıllar	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960
Kaza	176	192	213	220	204	146	109	84	135	153
Yaralı	261	237	248	268	243	170	133	61	154	169
Ölü	45	53	47	68	45	38	27	30	41	74

Trafik kazalarını önlemek için 1952'de Hükûmet Konağı, Belediye Meydanı, İş Bankası ile yeni Pazar Meydanı'na işaret lambası konmuştur. Bununla birlikte 1953 yılında Türkiye'de bir ilk olmak üzere Konya-Ankara yoluna ışıklı işaret levhaları yerleştirilmiş ve trafik denetimleri arttırılmıştır[2199].

Özetle DP Dönemi'nde şehrin asayişi konusunda önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda il genelinde emniyet personeli kadro sayısı arttırılmış, şehrin çeşitli yerlerinde polis noktaları oluşturulmuş, teknik cihazlar kullanılmaya başlanmış ve motorize ekipler kurulmuştur. Adli teşkilatta da hâkim kadroları arttırılmış, yeni mahkemeler oluşturulmuş ve ilçelerde adalet binaları ile cezaevleri inşa edilmiştir. Mevcut cezaevlerinin koşulları da iyileştirilmiştir. Konya'da bu dönemde işlenen suçların başında kız ve kadın kaçırma gelmektedir. Dönemin şartları göz önüne alındığında kız kaçırma vakalarında evlenme isteğinin de etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca kırsal bölgelerdeki suç oranı şehir merkezlerine göre daha fazladır.

[2194] Berberoğlu, "Dertlerimiz", *Yeni Konya*, 6 Ağustos 1959, S: 3572, s. 1.
[2195] Bülbül, "Cinayetler Çoğalırken", *Yeni Konya*, 22 Temmuz 1950, S: 406, s. 1.
[2196] *1959 İstatistik*, s. 533; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 477.
[2197] *Yeni Meram*, 24 Mart 1954, S: 1304, s. 1-2.
[2198] *1959 İstatistik*, s. 463
[2199] *Yeni Meram*, 15 Eylül 1952, S: 747, s. 2; *Yeni Meram*, 13 Aralık 1953, S: 1203, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Mayıs 1957, S: 2832, s. 1.

XI. Ziyaretler

DP Dönemi'nde yurt içi ve dışından önemli bilim insanları ile İslam ülkelerinden devlet adamları, askerî yetkililer ve büyük elçiler Konya'ya gelerek hem resmî ziyaretlerde bulunmuş hem de Mevlâna Müzesi başta olmak üzere eski eserleri gezmiştir.

A. Bilim İnsanlarının Ziyaretleri

DP Dönemi'nde yerli-yabancı pek çok bilim insanı gerek ilmi araştırmalarda bulunmak gerekse turistik gezi yapmak üzere Konya'ya gelmiştir. Bu dönemde Konya'ya ilk olarak 1950'de Karaçi İlahiyat Fakültesi Dekanı Ali Ekber Şah gelerek Mevlâna'yı ziyaret etti[2200]. 1951'de Londra Üniversitesi'nden Prof. Dr. D. S. Rice, Selçuklu sanatı ile ilgili incelemelerde bulundu[2201]. Prof. Dr. Arif Müfit Mansel başkanlığındaki bir arkeolog grubu da Beyşehir-Eflatun Pınarı'nda araştırmalar yaptı. Aynı yıl Prof. Dr. Ahmet Caferoğlu ise Konya dilini inceledi[2202].

İran'dan Tarih ve Edebiyat profesörü Dr. Mücteba Minovi, 1951'de Konya kütüphanelerinde yüzden fazla eseri gözden geçirmiştir. Konya'yı İsfahan'a benzeten Profesör, şehir halkını samimi bulduğunu söylemiştir. Profesör, Yusuf Ağa Kütüphanesi'nde önemli el yazması eserler bulunduğunu söylemiş ancak buradaki kitapların bakımsızlığından yakınarak 150 eserin cüzlerinin birbiriyle karıştığını belirtmiştir. Aynı yıl İngiliz Arkeoloji Enstitüsü'nden Prof. Mr. Calder araştırma yapmak üzere şehre gelmiştir[2203]. Oxford Üniversitesi'nden Prof. Dr. Mr. Gurney ile Newcastle Üniversitesi'nden Dr. Mr. Crosland da Konya ve çevresindeki Hitit tarihini ve kültürünü araştırmıştır[2204]. Ayrıca Amerikalı uzman Prof. Dr. Watson Dickerman da halk eğitim alanında incelemeler yapmıştır[2205].

Konya'da 1952'de Sorbanne Üniversitesi'nden mimar ve arkeolog, üç profesör Alâeddin Camisi'nde araştırma yaptı. Aynı yıl ABD'den Prof. Dr. John J. Rufi Konya'daki orta dereceli okulları inceledi[2206]. Bunun yanında Veteriner

---

[2200] *Yeni Konya*, 26 Aralık 1950, S: 558, s. 1.
[2201] *Yeni Konya*, 13 Nisan 1951, S: 664, s. 1.
[2202] *Yeni Konya*, 17 Haziran 1951, S: 729, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Temmuz 1951, S: 759, s. 1.
[2203] *Yeni Meram*, 21 Ekim 1951, S: 406, s. 2.
[2204] *Yeni Konya*, 15 Ağustos 1951,785, s.1.
[2205] *Yeni Meram*, 11 Kasım 1951, S: 427, s. 2.
[2206] *Yeni Meram*, 12 Şubat 1952, S: 520, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Ekim 1952, S: 787, s. 1.

Fakültesi'nden Prof. Dr. Nevzat Tüzdil orduevinde *"Hayvan Psikolojisi"* konulu bir konferans verdi[2207]. 1953'te ABD'den dinler tarihi profesörü Dr. Wiliam Cenan şehirde tetkiklerde bulundu[2208]. AÜ Dil ve Tarih, Coğrafya Fakültesi Sanat Tarihi Kürsüsü'nden Ord. Prof. Dr. Otto Dorn ve ekibi 1954'te alanlarıyla ilgili araştırmalar yaptı. Aynı yıl İÜ Sanat Tarihi profesörü Dr. Kurt Erdmann da ailesiyle birlikte eski eserleri ve Mevlâna Müzesi'ni gezdi[2209].

1955 yılında Konya'ya gelen bilim insanı sayısında artış görülmektedir. Ord. Prof. Dr. Süreyya Aygün harada incelemelerde bulunmak, Prof. Dr. Halil Demircioğlu tarihî araştırmalar yapmak, Prof. Dr. Helmut Berve ve Prof Dr. Mükrimin Halil Yınanç eski eserleri tetkik etmek, Prof. Dr. Mücteba Münovi edebiyat ve tarih alanında araştırmalar yapmak, İngiliz arkeologlar Barbara Levick ve Jodi Anderson müzeleri incelemek için Konya'ya gelmiştir[2210]. Karaçi Üniversitesi'nden Prof. Dr. Mahmud Hüseyin başkanlığındaki bir heyet, Pakistan'da Mevlâna için basılan eserleri Konya Müzesi'ne hediye etmiştir. Ayrıca İngiltere'den Prof. Dr. Bernard Lewis de 1955'te Konya'ya gelerek vali ve belediye başkanını ziyaret etmiş, şehirdeki müzeleri ve eski eserleri gezmiştir. Ardından Sille bucağına bağlı Tatköy'e giden Lewis, burada köylülerle sohbet etmiştir[2211]. 1956'da Prof. Dr. Ahmet Ateş ve Abdülbaki Gölpınarlı Mevlâna Müzesi Kütüphanesi'nde incelemelerde bulunmuştur[2212]. Aynı yıl AÜ Ziraat Fakültesi'nden Prof. Dr. Kazım Köylü başkanlığında bir heyet, Konya'nın zirai durumunu incelemiştir[2213]. 1955-1956 ders yılı araştırma gezileri kapsamında Dr. Füruzan Kınal, Konya müzelerini ve eski eserlerini gezmiştir[2214].

1957 yılında Kentacky Üniversitesi Araştırma İstasyonu Müdürü Ernest J. Nesius zirai tesisleri ziyaret etmiştir[2215]. Bunun yanında Üniversite Haftası nedeniyle

---

[2207] *Yeni Meram*, 22 Haziran 1952, S: 676, s. 2.
[2208] *Yeni Meram*, 5 Ağustos 1953, S: 1076, s. 1.
[2209] *Yeni Meram*, 26 Haziran 1954, S: 1383, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Eylül 1954, S: 1456, s. 1.
[2210] *Yeni Meram*, 28 Mart 1955, S: 1648, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Nisan 1955, S: 1655, s. 1; *Yeni Meram*, 3 Mayıs 1955, S: 1690, s. 2; *Yeni Meram*, 18 Ağustos 1955, S: 1787, s. 1; *Yeni Meram*, 3 Kasım 1955, S: 1865, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Temmuz 1955, S: 1764, s. 1.
[2211] *Yeni Meram*, 4 Nisan 1955, S: 1655, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Eylül 1955, S: 1829, s. 1.
[2212] *Yeni Konya*, 12 Ağustos 1956, S: 2570, s. 1.
[2213] *Yeni Meram*, 9 Ağustos 1956, S: 2140, s. 1.
[2214] Füruzan Kınal, *Konya Gezisi Raporu*, TTK Basımevi, Ankara 1957, s. 55.
[2215] *Yeni Konya*, 24 Ekim 1957, S: 2994, s. 1.

pek çok akademisyen Konya'ya gelerek çeşitli konularda konferanslar vermiş[2216] ve eski eserlerle birlikte İzzet Koyunoğlu Müzesi'nde incelemelerde bulunmuştur[2217].

Nebraska Lincoln Üniversitesi'nden Prof. Dr. Paul Weigel 1958'de müzeleri ve eski eserleri gezmiştir. Aynı üniversitenin Botanik Kürsüsü Müdürü Prof. Dr. W. W. Ray beraberinde bir heyetle 1958'de Meram, Hocacihan, Abdurrreşit gibi Konya'nın sebze ve meyvecilikte rol oynayan bölgelerinde tetkikler yapmıştır[2218]. 25 kişiden oluşan İsviçre Coğrafya Heyeti, Prof. Dr. Gygax başkanlığında tetkiklerde bulunmuş ve eski eserlere hayranlığını dile getirmiştir[2219]. Yine 1958'de AÜ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nden Prof. Dr. Otto Dorn, Konya'daki çini eserleri üzerinde incelemeler yapmıştır[2220]. Ayrıca İktisat Fakültesi Sosyoloji asistanlarından Cavit Orhan Tütengil de araştırmalarda bulunmuştur[2221].

1959 yılında Tahran Üniversitesi İslam İlimleri ve Mevlâna Kürsüsü'nden Ord. Prof. Dr. Füruzan Ferhan, Hasan Ali Yücel'le birlikte Mevlâna Müzesi'nde incelemeler yaptı[2222]. Aynı yıl 22 millete mensup Birinci Türk Sanatları Kongresi üyeleri de anıtları ve müzeleri gezdi. Özellikle eski eserlere hayran olan kongre üyeleri, Konya'yı çok beğendiklerini belirtti[2223]. Tokyo Üniversitesi'nden Prof. Dr. T. Kuroyanağı Konya'ya gelerek hayranlığını gizleyemediği Mevlâna Müzesi'ni gezdi[2224]. Ayrıca Türk Coğrafya Kurumu, 1959 yılındaki coğrafya meslek haftasını Konya Merkez ve Ereğli ilçelerinde düzenledi. Programa yaklaşık 20 akademisyen katıldı[2225]. Bununla birlikte Konyalı olan bilim insanlarından Prof. Dr. Feridun Nafiz

---

[2216] Konya'ya Ord. Prof. Dr. İlhami Civaoğlu, Prof. Dr. Mukbil Gökdoğan, Prof. Dr. Kemali Söylemezoğlu, Prof. Dr. Nejat Aybars, Prof. Dr. Mustafa Bayram. Doç. Dr. Osman Çataklı, Öğr. Gör. Tevfik Sadullah gelmiştir. Konferans konuları için bk. *Yeni Konya*, 2 Aralık 1957, S: 3026, s. 1-2.
[2217] *Yeni Konya*, 21 Aralık 1957, S: 3034, s. 1; *Yeni Konya*, 27 Aralık 1957, S; 3040, s. 1.
[2218] *Yeni Konya*, 31 Mayıs 1958, S: 3183, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Haziran 1958, S: 3194, s. 1.
[2219] *Yeni Konya*, 22 Ekim 1958, S: 3323, s. 1.
[2220] *Yeni Konya*, 8 Temmuz 1958, S: 3218, s. 1.
[2221] *Yeni Konya*, 30 Ağustos 1958, S: 3270, s. 2.
[2222] Misafirler, Turistik Saray Oteli'nde kalmıştır. *Yeni Konya*, 8 Eylül 1959, S: 3605, s. 1.
[2223] *Yeni Konya*, 28 Ekim 1959, S: 3654, s. 1.
[2224] *Yeni Konya*, 6 Kasım 1959, S: 3663, s. 1.
[2225] İlk gün Prof. Dr. Macit Arda, Prof. Dr. Sırrı Erdinç, Prof. Dr. Cemal Arif Alagöz ve Doç. Dr. Cevat R. Gürsoy Konya Kitaplık salonunda konferanslar vermiştir. *Yeni Konya*, 12 Kasım 1959, S: 3669, s. 1.

Uzluk[2226], Prof. Dr. Muhsin Adil Binal, Nuri Karaküyüklü[2227] ve Prof. Hikmet Birand da DP Dönemi'nde çeşitli zamanlarda Konya'ya geldi[2228].

B. Uluslararası Teşkilat Temsilcileri ve Askerî Yetkililerin Ziyaretleri

Konya'ya 1950-1960 arası dönemde yerli ve yabancı askerî yetkililer de gelmiştir. Kore Savaşı'nın da etkisiyle NATO askeri yetkilileri Konya'da bulunan İkinci Ordu'yu sıklıkla ziyaret etmiştir. Ziyaretçiler genellikle vali, milletvekilleri ve komutanlar eşliğinde karşılanarak misafir edilmiştir. 1952'de Konya'ya gelen NATO Güneydoğu Avrupa Komutanı General Vyman, İkinci Ordu erkânı ile tanışmıştır[2229]. Aynı yıl Türkiye'nin Kore Tugayı'nın ilk komutanı olan Tümgeneral Tahsin Yazıcı da Konya'ya gelmiş ve belediye ile orduevi arasındaki geniş alanda coşkuyla karşılanmıştır. Kamuoyunda Kore kahramanı olarak kabul edilen Komutan Yazıcı, Kore ve Kore Savaşı hakkında ilgiyle izlenen üç konferans vermiştir[2230]. Vali, Tümgeneral Yazıcı şerefine Konak Lokantası'nda bir ziyafet düzenlemiştir[2231]. 1955'te Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Abdülkadir Seven, Konya'daki askerî birlikleri teftiş etmiştir. Komutanın şerefine orduevinde bir ziyafet verilerek balo düzenlenmiştir[2232]. NATO Güneydoğu Avrupa Müttefik Kara Kuvvetleri Komutanı Korgeneral Read da 1955'te özel bir uçakla Konya'ya gelerek Valilik ve İkinci Ordu Komutanlığı'nı ziyaret etmiştir. Aynı yıl İran askerî heyeti; Alâeddin Camisi, Karatay Medresesi, İnce Minare ve Mevlâna Müzesi'ni gezmiştir[2233].

Jandarma Genel Komutanı Korgeneral Tahsin Çelebioğlu 1956'da Konya'ya gelerek jandarma birliklerini teftiş etmiştir[2234]. 1957'de Güneydoğu NATO Kuvvetleri Kumandanı General Read, orduevinde misafir edilmiş ve belediye

---

[2226] *Yeni Konya*, 20 Temmuz 1950, S: 404, s. 1; Uzluk, 1951'de Konya'da *"Avrupa Kütüphaneleri ve Müzelerinde Konya'yı İlgilendiren Eserler"* konulu bir konferans vermiştir. Konferanstan sonra Mehmet Önder, Selçuklu Bilim ve Tarih Enstitüsü kurulduğu takdirde Konya'nın bilim ve kültür merkezi olacağını vurgulamıştır. Önder, "Bir Konferansın Düşündürdükleri…", *Yeni Konya*, 1 Mart 1951, S: 622, s. 1-2.
[2227] *Yeni Konya*, 29 Ağustos 1951, S: 799, s. 1.
[2228] *Yeni Meram*, 3 Temmuz1955, S: 1742, s. 1.
[2229] *Yeni Meram*, 22 Ekim 1952, S: 784, s. 1.
[2230] *Yeni Meram*, 26 Ocak 1952, S: 503, s. 1-2; *Milliyet*, 27 Ocak 1952, S: 616, s. 3; *Yeni Meram*, 27 Ocak 1952, S: 504, s. 1-2; *Yeni Meram*, 29 Ocak 1952, S: 506, s. 1-2.
[2231] *Yeni Meram*, 28 Ocak 1952, S: 55, s. 1-2.
[2232] *Yeni Meram*, 22 Ocak 1955, S: 1584, s. 1.
[2233] *Yeni Meram*, 27 Mart 1955, S: 1647, s. 1; *Yeni Meram*, 27 Ağustos 1955, S: 1797, s. 1.
[2234] *Yeni Konya*, 7 Şubat 1956, S: 2394, s. 1.

tarafından şerefine yemek düzenlenmiştir. Aynı yıl Güneydoğu Avrupa NATO Kuvvetleri Komutanı Korgeneral Harkins, Konya'daki askerî birlikleri ve müzeleri gezmiştir. Korgeneralin şerefine orduevinde bir kokteyl verilmiştir. Komutan, Türkiye'yi ve Konya'yı çok beğendiğini söylemiştir[2235].

DP Dönemi'nde Konya'ya BM'den ve CENTO'dan da yetkililer gelmiştir. BM Avrupa İktisadi Komisyonu Genel Sekreteri Prof. Guvart Myrdaı 1955'te Konya'daki eski eserleri, müzeleri ve sanayi tesislerini gezdi[2236]. Aynı yıl BM Dünya Sağlık Teşkilatı'ndan bir heyet şehirdeki sağlık kurumlarını inceledi[2237]. 1957'de BM'ye mensup bir heyet Sille'ye giderek hayranlıklarını dile getirmiş ve burasının Türkiye'nin ikinci Efes'i olabileceğini söylemiştir[2238]. 1960'ta CENTO'ya dâhil devletlerde yapağı standardizasyonu çalışmaları kapsamında CENTO'nun Pakistan Delegesi Dr. İ. Hap, İran Delegesi Dr. İsmail Milanı ve Türkiye Delegesi Veteriner Hekim Nurettin Utkanlar'dan oluşan bir heyet harada tetkiklerde bulunmuştur[2239].

C. İslam Ülkeleri Temsilcilerinin Ziyaretleri

Konya'ya DP iktidarında Pakistan, Hindistan, İran, Afganistan, Irak ve Sudan gibi İslam ülkelerinden devlet adamı ve bürokratlar gelmiştir. Genellikle vali tarafından karşılanan misafirler ilk olarak Mevlâna Müzesi'ne uğramakta, ardından eski eserleri gezmekte ve Konya mutfağını tatmaktadır[2240].

Konya'yı bu dönemde en çok Pakistanlı devlet adamları ziyaret etmiştir. 1950'de Pakistan büyükelçisi ile eğitim bakan yardımcısı misafir edilmiştir[2241]. Pakistan Dışişleri Başkanı Zafirullah Han 1952'de Ankara'dan özel bir uçakla Konya'ya gelmiştir. Vali, belediye başkanı ve komutan tarafından karşılanan Zafirullah Han ziyaretini: *"Mevlâna diyarı Konya, ışık şehri oluğundan buraya geldim."* diyerek açıklamıştır[2242]. 1957'de Pakistan ataşesi ve Pakistan parlamento heyeti ziyaret etmiştir. Misafirler şerefine şeker fabrikasında öğle yemeği verilmiş,

---

[2235] *Yeni Konya*, 14 Şubat 1957, S: 2754, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Ekim 1957, S: 2985, s. 1.
[2236] *Yeni Meram*, 15 Kasım 1955, S: 1877, s. 1.
[2237] Heyette Prof. Dr. Vord, Prof. Dr. Meunier ve Prof. Dr. Bribjlman bulunuyordu. *Yeni Meram*, 17 Eylül 1955, S: 1818, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Eylül 1955, S: 1820, s. 1.
[2238] *Yeni Konya*, 1 Temmuz 1957, S: 2885, s. 1.
[2239] *Yeni Konya*, 14 Mayıs 1960, S: 3850, s. 1.
[2240] *Yeni Meram*,17 Kasım 1952, S: 809, s. 1.
[2241] *Yeni Konya*, 24 Ekim 1950, S: 495, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Aralık 1950, S: 558, s. 1.
[2242] *Yeni Meram*, 21 Şubat 1952, S: 529, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Şubat 1952, S: 530, s. 1.

Belediye Başkanı Tahralı misafirlere Konya hediyeleri takdim etmiştir. Yemekte Vali Keleşoğlu, Pakistan'ın Keşmir meselesinde haklı olduğunu vurgulamıştır[2243]. Pakistan Büyükelçisi Muhammed Seyyid Hasan ailesi ile birlikte 1958'de gelmiş ve intizam içindeki Konya'nın tarihî haşmetini koruduğunu belirtmiştir[2244]. 1959'da Pakistan Cumhurbaşkanı Eyüp Han, beraberindeki heyetle birlikte Ankara'dan özel bir uçakla Konya'ya gelerek Mevlâna'yı ziyaret etmiş ve hemen Ankara'ya geri dönmüştür. Aynı yıl Pakistan İskân Bakanı Muhammet Azam Han da ziyaret etmiştir[2245].

Hindistan Eğitim Bakanı Mevlâna Ebül Kâlam ve beraberindekiler 1951'de Konya havaalanında vali, milletvekilleri, komutan ve belediye başkanı tarafından karşılandı. İslam birliğini kurmaya çalışanların başında gelen Ebül Kâlam'ın Konya'ya gelişi şehirde büyük bir sevinç meydana getirdi. Valilik, belediye ve Mevlâna'yı ziyaret eden Bakan: *"Konya'da bugün mevcut bulunan Mevlâna'ya ait eserler çok muazzam bir tarihi hazineyi teşkil ediyor."* demiştir[2246].

Hükûmetin davetlisi olarak 1955'te Ankara'ya gelen İran Ayan Azası Abbas Mesudi, heyetiyle birlikte Konya'yı da ziyaret ederek eski eserleri gezdi. Heyet, öğle yemeğini Konya valisiyle harada yedi. Aynı yıl İran İçişleri Bakanlığı Genel Müdürü de Konya'ya gelerek Mevlâna'yı ziyaret etti[2247]. 1957'de İran PTT ve Ulaştırma Bakanı Ghassem, gar binasının temel atma töreninde hazır bulunarak Mevlâna Müzesi ve eski eserleri görmüştür[2248]. İran Büyükelçisi Hassan Arfa, 1958'de Mevlâna Müzesi ve eski eserleri gezmiştir[2249]. İran Şahı Pehlevi'nin kız kardeşi Prenses Eşref de 1958'de havaalanında Vali Keleşoğlu ve milletvekilleri tarafından karşılanmıştır. Mevlâna'yı ziyaret eden Prenses Eşref, tekrar ülkesine dönmüştür[2250]. Irak Hükûmeti Ayan Azası Tevfik Vehbi Mevlâna'yı ziyaret ederek: "*Ta Irak'tan bir cezbei aşk ile geldim*." demiştir[2251]. Aynı yıl Fahir Hikmet başkanlığındaki İran

[2243] *Yeni Konya*, 6 Mayıs 1957, S: 2830, s. 2; *Yeni Konya,* 10 Haziran 1957, S: 2865, s. 1.
[2244] *Yeni Konya*, 25 Mayıs 1958, S: 3177, s. 1.
[2245] *Yeni Konya*, 9 Haziran 1959, S: 3519, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Kasım 1959, S: 3677, s. 1.
[2246] *Yeni Konya*, 1 Temmuz 1951, S: 743, s. 1.
[2247] *Yeni Meram*, 26 Mayıs 1955, S: 1704, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Ekim 1955, S: 1857, s. 1.
[2248] *Yeni Konya*, 19 Eylül 1957, S: 2959, s. 1.
[2249] *Yeni Konya*, 28 Nisan 1958, S: 3151, s. 1.
[2250] *Yeni Konya*, 25 Eylül 1958, S: 3296, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Eylül 1958, S: 3297, s. 1.
[2251] *Yeni Konya*, 10 Temmuz 1958, S: 3220, s. 1.

Parlamento Heyeti; Mevlâna Müzesi, İnce Minare, Karatay Medresesi, şeker fabrikası ve Koyunoğlu Müzesi'ni ziyaret etmiştir[2252].

DP Dönemi'nde Konya'ya gelen önemli misafirlerden biri de Afgan Kralı Zahir Şah'tır. 1957'de Konya'ya gelecek olan Kral için valilik üst düzey önlemler alacak ve riayet edilmesi gereken hususlar basın yoluyla halka duyurulacaktır. Olağanüstü toplanan belediye meclisi, Kral Zahir Şah'a Konya fahri hemşeriliği verecektir. Böyle önemli bir misafiri ağırlayacağı için Konya halkı da memnuniyet duymuştur[2253]. Zahir Şah'a bu ziyaretlerinde Cumhurbaşkanı Bayar eşlik etmiştir. Havaalanında merasimle karşılanan misafirler için öğle yemeği vali konağında verilmiştir. Yemekten sonra Mevlâna Müzesi, eski eserler ve hara gezilmiştir. Krala Konya fahri hemşeriliği, vali konağında belediye başkanı tarafından sunulmuştur[2254].

Kıbrıs Türk'tür Partisi Başkanı Dr. Fazıl Küçük 1958'de, Sudan Başvekil Yardımcısı ve Başkumandan Muavini Tümgeneral Hasan Bezir Nasr da 1960'ta Konya'ya geldi. Vali ve belediye başkanı tarafından karşılanan generalin şerefine Torrance Gazinosu'nda yemek verildi. General askerî tesisler, Mevlâna ve İzzet Koyunoğlu müzelerini gezdi[2255].

Ç. Diğer Ülke Temsilcilerinin Ziyaretleri

1950-1960 yılları arasında İslam dünyası haricindeki ülkelerin temsilcileri de Konya'ya gelmiştir. Gelen misafirler genellikle elçilik düzeyindedir. Aileleriyle gelen misafirler Konya'da müzelerle eski eserleri gezmekte, vali ve belediye başkanını ziyaret etmektedir. Eski eserlere hayranlık duyan misafirler genellikle Konak Oteli'nde konaklamıştır. Misafirler özellikle Mevlâna ve Nasreddin Hoca'dan etkilendiklerini belirtmiştir[2256]. 1950'de Çin'in Ankara büyükelçisi, 1951'de Norveç

[2252] Heyet 19 kişiden oluşmaktadır. *Yeni Konya*, 3 Kasım 1958, S: 3335, s. 1.
[2253] *Yeni Konya*, 26 Ağustos 1957, S: 2935, s. 1; *Yeni Konya*, 27 Ağustos 1957, S: 2936, s. 1.
[2254] *Yeni Konya*, 30 Ağustos 1957, S: 2939, s. 1.
[2255] *Yeni Konya*, 12 Ocak 1958, S: 3052, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Mayıs 1960, S: 3856, s. 1.
[2256] *Yeni Konya*, 12 Mart 1951, S: 633, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Eylül 1951, S: 367, s. 1; *Yeni Meram*, 3 Mart 1952, S: 570, s. 1.

elçilik heyeti, İsveç Elçisi J.Edfelt, Hindistan Elçisi Mr.Coa ve Fransa'nın Yeni Gine Valisi M.Rauland Konya'ya gelmişlerdir[2257].

1952 yılında Konya basını tarafından dost ülkenin kıymetli elçisi olarak belirtilen ve kamuoyu tarafından ilgiyle izlenen ABD Büyükelçi Mc. Ghee ailesiyle birlikte Konya'ya geldi. Mevlâna Müzesi ile eski eserleri gezen Büyükelçi, öğle yemeği için haraya geçmiş ve yemekten sonra Kız Sanat Enstitüsü'nü ziyaret etmiştir. Akşam yemeğinde iş adamı Kemal Sili'nin evinde Konya mutfağından örnekler sunulmuştur. Konya folkloru ile yakından ilgilenmek isteyen Büyükelçi, eski Konya evlerini gezerek bir düğüne katılmıştır. Konya'daki ilgiden memnuniyetini dile getiren Mc. Ghee ve ailesi Konya halkının misafirperverliğini özellikle vurgulamıştır[2258]. Ankara'ya döndükten sonra Mc. Ghee ile Ankara Belediye Başkanı Atıf Benderlioğlu, misafirperverliğinden dolayı Konya Valisi Kemal Hadımlı'ya teşekkür mektubu göndermiştir[2259].

Bulgar ve Polonya elçilerinin 1952'de Konya'ya gelmesi kamuoyunda şaşkınlık ve tedirginlikle karşılanır. Çünkü Türk elçilerinin komünist blok içinde gezmelerine izin vermeyen Sovyetler Birliği'nin, Türkiye'de bulunan elçilerinin bu seyahati şüpheleri üzerine çekmektedir. Y. Çobonof ve J. Zombruz, Mevlâna Müzesi ile Sille'deki kiliseyi gezmiştir[2260]. Aynı yıl Fransız büyükelçisi de ailesiyle birlikte eski eserleri ziyaret etmiştir[2261]. 1953'te Hindistan Maslahatgüzarı ve Basın Ataşesi Mr. Chopra da Müze'yi ve eski eserleri görmüştür[2262].

Konya'ya 1955 yılında farklı ülkelerden pek çok devlet adamı geldi. İtalya Tarım Bakanı Giuseppe Medici, Çumra sulama tesislerinde ve harada incelemeler yapmıştır[2263]. Avrupa Ekonomik Konsey üyeleri, Konya Milletvekili Ebuzziya ile Sille'de tetkiklerde bulunmuştur[2264]. Yugoslavya'dan gelen uzmanlar, şeker fabrikasını ve pancar bölgelerini incelemiştir. Ardından Yugoslav tarım heyeti

---

[2257] *Yeni Konya*, 12 Haziran 1950, S: 369, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Şubat 1951, S: 613, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Mart 1951, S: 632, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Nisan 1951, S: 660, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Eylül 1951, S: 367, s. 1.
[2258] *Yeni Meram*, 9 Mart 1952, S: 576, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Mart 1952, S: 577, s. 1-2.
[2259] *Yeni Meram*, 22 Mart 1952, S: 595, s. 1.
[2260] *Yeni Meram*, 3 Mart 1952, S: 570, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Mart 1952, S: 571, s. 1.
[2261] *Yeni Meram*, 24 Mart 1952, S: 594, s. 1.
[2262] *Yeni Meram*, 4 Nisan 1953, S: 947, s. 1-2.
[2263] *Yeni Meram*, 10 Nisan 1955, S: 1661, s. 1.
[2264] *Yeni Meram*, 20 Nisan 1955, S: 1671, s. 1-2.

Konya'daki çeşitli zirai faaliyetleri tetkik etmiştir. Öğle yemeği için harada hazır bulunan heyete yemekte turşu ve marmelat örnekleri gösterilmiştir. Heyet, Nil'den sonra Ortadoğu'nun en büyük sulama şebekesi olan Beyşehir-Çumra sulama kanalının özelliklerini harita üzerinden öğrenmiştir[2265].

Kanada Sefiri Mister Moran ve ailesi, 1957'de Seli Halı Fabrikası'nın davetlisi olarak Konya'ya misafir olmuştur[2266]. Aynı yıl İspanya büyükelçisi de kenti ziyaret etmiştir[2267]. 1959'da milletler arası idari iş birliği esasına göre incelemelerde bulunmak üzere şehre 10 Fransız kaymakam gelmiştir[2268]. 1960'ta 5 Fransız kaymakam daha Konya'ya gelerek idari mekanizmanın nasıl işlediğini incelemiştir. Konya'da bir hafta kalan kaymakamlar, vali ve belediye başkanını ziyaret ederek okul, hastane ve hapishanede incelemelerde bulunmuştur[2269].

D. Diğer Ziyaretler

Konya'yı bu dönemde sadece mülki ve askerî ileri gelenler ile sanatçılar ziyaret etmemiştir. 1950'de Behice Köprülü, Lübnan ve Suudi Arabistan büyükelçileri ile birlikte Selamet Palas'a yerleşerek eski eserleri görmüştür[2270]. 1951'de Reşide Bayar, Meram ile Mevlâna Müzesi'ni gezmiştir[2271]. BBC radyo muhabiri Özden, Gözlü, Altınova ve Kaşınhan çiftliklerini ve harayı gezerek Marshall Planı'nın tatbik şeklini incelemiştir[2272]. Aynı yıl Kayseri Belediye Başkanı Osman Kavun, Konya belediyesinde temaslarda bulunmuştur[2273]. 1950-1956 yılları arasında İstiklal Harbi kahramanlarından Deli İmam namıyla ünlenen Manisalı Yusuf Ziya Sakınç, 7 kez Konya'ya gelmiştir[2274]. 1960'ta Mevlâna Müzesi ve Sille Barajı'nı gezen Berin Menderes, şeker fabrikasında misafir edilmiştir[2275].

[2265] *Yeni Meram*, 18 Haziran 1955, S: 1727, s. 1; *Yeni Meram*, 27 Haziran 1955, S: 1736, s. 1.
[2266] *Yeni Konya*, 25 Şubat 1957, S: 2764, s. 1.
[2267] *Yeni Konya*, 10 Haziran 1957, S: 2865, s. 1.
[2268] *Yeni Konya*, 9 Haziran 1959, S: 3519, s. 1.
[2269] *Yeni Konya*, 16 Mayıs 1960, S: 3852, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Mayıs 1960, S: 3853, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Mayıs 1960, S: 3856, s. 1.
[2270] *Yeni Konya*, 9 Temmuz 1950, S: 396, s. 1.
[2271] *Yeni Konya*, 25 Mayıs 1951, S: 706, s. 1.
[2272] *Yeni Meram*, 12 Ekim 1951, S: 397, s. 1.
[2273] *Yeni Konya*, 25 Haziran 1951, S: 737, s. 1.
[2274] *Yeni Konya*, 18 Haziran 1956, S: 2521, s. 1.
[2275] *Yeni Konya*, 1 Nisan 1960, S: 3808, s. 1.

1952 yılında Yunanistan'ın Neaionia şehri belediye azalarından Konya'da doğup büyüyen ve mübadele edilen 5 Rum Konya'ya geldi. Azalardan Aristidis L. Baloğlu, Konya'yı görmekle büyük bir sevinç duyduğunu ve Yunanistan'da bulunan Konyalıların selamlarını getirdiğini söyledi. Misafirler müze ve Sille'yi gezerek komşularıyla hasret giderdi[2276].

DP Dönemi'nde Konya'ya yabancı gazeteciler de gelmekteydi. İlk olarak 1956'da Amerika'nın Nevfortun Magazin başyazarı Harris Williom Blise ile Nevyonger Magazin muharriri Jane Cole Grand tarihi eserleri gördü[2277]. Ardından Amerikan haberler bürosu şefi Demon, şehri gezdikten sonra: "*Konya çok enteresan ve güzel bir şehir.*" dedi[2278]. Ayrıca Danimarkalı üç gazeteci eski eserleri ve çarşı hareketliliğini filme aldı[2279]. 1957'de Alman Hans Edgaryan film grubu ile İsveç ve Amerikan gazetecileri, Konya Belediyesi turizm rehberliği altında tarihi eserleri ve müzeleri gezmiştir. Alman film grubu, şeker fabrikası ve 60 bin tonluk silonun filmini çekmiştir[2280].

1958 yılında 14 İngiliz cerrah Basın, Yayın ve Turizm Bakanlığının davetlisi olarak Mevlâna Müzesi ve eski eserleri gezdi. Turistik Saray Oteli'nde konaklayan misafirler özellikle Çini Eserleri Müzesi'ni çok beğendi. Cerrahlar: "*Ömrümüzde sanata ve güzelliğe bu kadar açık başka bir millet görmedik.*' demiştir[2281]. 1959'da Tunus Millî Kütüphane Müdürü Osman Kaan, Yusuf Ağa Kütüphanesi'nde yazmalar üzerinde tetkikler yapmıştır[2282].

Özetle DP iktidarında Konya'ya bilim insanları, devlet adamları ve askerî yetkililer gelmiştir. Bu süreçte hangi amaçla gelmiş olursa olsunlar misafirler Mevlâna Müzesi ile eski eserleri ziyaret etmiş, Konya mutfağını tatmış ve şehre hayranlıklarını gizleyememiştir. Önemli isimlerin şehri ziyaret etmesi, büyük bir tarihi geçmişe sahip olan Konya'nın zengin bir kültüre ve köklü bir medeniyete sahip olduğunu kanıtlamaktadır.

[2276] *Yeni Meram*, 14 Ağustos 1952, S: 721, s. 1.
[2277] *Yeni Konya*, 8 Şubat 1956, S: 2395, s. 1.
[2278] *Yeni Konya*, 19 Mart 1956, S: 2435, s. 1.
[2279] *Yeni Konya*, 10 Mayıs 1956, S: 2485, s. 1.
[2280] *Yeni Konya*, 1 Temmuz 1957, S: 2885, s. 1.
[2281] *Yeni Konya*, 31 Mart 1958, S: 3127, s. 1.
[2282] *Yeni Konya*, 27 Ekim 1959, S: 3653, s. 1.

BEŞİNCİ BÖLÜM

DP DÖNEMİ'NDE KONYA'DA BAYINDIRLIK, BELEDİYE VE SAĞLIK HİZMETLERİ

I. Bayındırlık ve Altyapı Çalışmaları

Demokratların parti programında ülke ekonomisinin gelişmesini geciktiren politikalardan biri olarak ulaştırma siyaseti gösterilmiştir. Bu nedenle ülke geniş bir kara yolu ağıyla örülmeli ve köy yolları da süratle inşa edilmelidir. Kara yolu ağı, demir yolu ve limanlarla birleşmeli, ayrıca hava taşımacılığı da geliştirilmelidir. Bunun yanında sulama ile içme suyu işlerine de önem verilmelidir[2283]. Aynı doğrultuda hazırlanan hükûmet programlarında bayındırlık ve ulaştırma işlerinin millî ekonomiyi yakından ilgilendirdiği vurgulanmış ve ekonomik kalkınma için özellikle kara yollarına öncelik verileceği belirtilmiştir. Ayrıca imar işlerinde mali yapıya uygun mütevazi yapılar inşa edileceği vurgulanmıştır. Nitekim Beşinci Menderes Hükûmeti programını 4 Aralık 1957'de okuyan Başbakan; ülkenin yollar, köprüler, limanlar, sulama tesisleri, enerji santralleri, havaalanları gibi sanayi ve tarımın ihtiyaç duyduğu temel yatırımlarla teçhiz edildiğini söylemiştir[2284].

CHP Dönemi'nde ülkedeki ulaştırma politikası demir yolu siyaseti ile yürümüş, ancak demir yollarının yoğunluğu düşük düzeyde kalmış ve kara yollarıyla desteklenmemiştir. DP iktidarı ise programlarda belirtildiği üzere kara yolu taşımacılığına ağırlık vermiş ve tarım ağırlıklı kalkınma stratejisini destekleyen, köylerle şehirleri birbirine bağlayan geniş bir kara yolu ağı meydana getirmeyi amaçlamıştır[2285]. Çünkü DP iktidara geldiğinde köylerin büyük bir kısmı içlerine kapanık yerleşim birimleri halinde olup şehirlerle aralarında ulaşım imkânları çok sınırlıydı. Dolayısıyla dünyaya açılan pencereden yoksunlardı. Elektrik, radyo ve telefon gibi haberleşme araçları da henüz köylere uğramamıştı. Ancak 1950'li yılların ilk yarısından itibaren bu durum değişmeye başladı. Kara yollarının yeni tekniklerle hızla açılması, köye elektriğin girmeye başlaması, radyoların yaygınlaşması, yavaş da olsa telefon ağının kurulmaya başlaması köylerin dış

[2283] *Tüzük ve Program*, s. 36-38.
[2284] Neziroğlu-Yılmaz, *Hükümetler, Programları*, s. 756, 926, 1205.
[2285] Pamuk, *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi*, s. 230.

dünyayla ilişkisini geliştirdi[2286]. Neticede DP Dönemi'nde Konya ili genelinde de imar faaliyetleri artmış ve ulaşım, enerji, haberleşme gibi altyapı alanlarında önemli yatırımlar yapılmıştır.

A. İmar Faaliyetleri

Konya'da CHP Dönemi'nde 5 hükûmet konağı, 2 hastane, 2 cezaevi ve 25 kasaba ilkokulu mevcuttu[2287]. DP iktidarıyla birlikte il genelinde pek çok alanda imar faaliyetlerine başlandı. 1960'a kadar Konya Şeker Fabrikası, Et Balık Kombinası, Göksu Hidroelektrik Santrali, Ayrancı Barajı, 60.000 tonluk silo ve değirmeni, göçmen evleri, ordu kumandanlığı binası, gar binası, Vakıflar İşhanı, kapalı tribün, ilçelere hükûmet konakları ve sağlık merkezleri, 11 çelik silo, 8 cezaevi, 5 teknik ziraat binası, 5 karakol, 4 PTT binası ve otomatik telefon tesisleri, 26 kasabanın su ve elektrik tesisatı, 44 kasaba ve 133 köy ilkokulu ile yanan Derebucak evleri gibi önemli yapı ve tesisler Konya'ya kazandırıldı. Bu yapı ve tesisler için toplam 151.513.861 TL sarf edildi[2288]. Ayrıca altyapı tesisleri ile çimento fabrikası ve barajlar gibi yapıların da inşası devam ediyordu.

DP iktidarında İşçi Sigortaları Kurumu şube binası ve iş hanının temeli de 1960'ta törenle atılmıştır. 5 katlı olarak inşa edilecek bina 2.763.352 TL keşif bedeli ile ihale edilmiştir. İş hanının temel atma töreninde Vali Keleşoğlu ve İşçi Sigortaları Kurumu İdare Meclisi üyeleri de hazır bulunmuştur[2289].

DP Dönemi'nde Konya Hükûmet Konağı'nda onarım çalışmaları da yapılmıştır. İhtiyaca cevap vermediği için 1955 ve 1958 yıllarında Hükûmet Konağı'na bir kat ilave edilmesi de gündeme gelmiştir[2290]. Hatta bu iş için zemin

---

[2286] Çavdar, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi*, s. 54, 58.

[2287] 1951'de Akşehir, Seydişehir, Cihanbeyli, Ereğli, Ermenek, Hadim, Karaman ve Karapınar ilçelerinde hükûmet konakları bulunmuyordu. *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 8, 11 Haziran 1951, s. 178.

[2288] Hükûmet konakları; Ereğli, Cihanbeyli, Hadim, Akşehir, Karaman, Ermenek ve Seydişehir ilçelerinde inşa edilmiştir. *Yeni Meram*, 25 Şubat 1952, S: 563, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Haziran 1953, S: 1023, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Mayıs 1954, S: 1341, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Haziran 1956, S: 2525, s. 1; *Yeni Meram*, 5 Eylül 1956, S: 2166, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Mart 1960, S: 3425, s. 1-2; 722.741 TL'ye ihale edilen Vakıflar İşhanı'nın temeli 14 Eylül 1953'te Başbakan tarafından atılmıştır. *Yeni Meram*, 14 Eylül 1953, S: 116, s. 1; Sarayönü, Kadınhanı ve Konya'ya 4.000 ton, Hüyük'e 2.000 ton, Çumra'ya 1.000 ton beton silolarla Cihanbeyli'ye 2.000 ton çelik silo inşa edilecektir. *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 1, 12 Temmuz 1950, s. 4, 48.

[2289] *Yeni Konya*, 9 Mayıs 1960, S: 3845, s. 1.

[2290] *Yeni Meram*, 17 Kasım 1951, S: 433, s. 1; *Yeni Meram*, 16 Mayıs 1955, S: 1697, s. 1.

incelemesi yapılmış ve konağın zemini sağlam çıkmıştır[2291]. İlave kat için 1959'da Millî Emlak Müdürlüğü ve Bayındırlık Bakanlığından 4 mühendis bina üzerinde etütlere başlamıştır[2292]. Ayrıca Konya Özel İdare binasının Müze Caddesi'nde inşa edilmesi kararlaştırılmış ve 1958'de temel hafriyatına başlanan bina, 530.000 TL'ye ihale edilmiştir. Bina, Müze Caddesi'nde valiliğin belediyeden mübadele suretiyle aldığı arsaya yapılmaktadır[2293].

B. Altyapı Faaliyetleri

1. Yol Çalışmaları

Cumhuriyet Dönemi'nde ülkenin en önemli sorunlarından biri yol meselesi olup Anadolu'da geniş şoseler şeklinde yol yapımı II. Dünya Savaşı'ndan sonra başladı[2294]. Bu soruna öncelik veren Demokratlar hızlı ekonomik kalkınma için kara yolu inşasına girişti. Zira tarımsal ürünlerin şehir merkezlerine ulaştırılması gerekliydi. DP iktidara geldiğinde Kara Yolları Genel Müdürlüğü bünyesinde yürütülen 23.000 km'lik devlet yolu ile durumları hiç de iç açıcı gözükmeyen 27.000 km'lik il ve henüz el değmemiş durumdaki 150.000 km'lik köy yolları bulunuyordu[2295]. Bu dönemde kara yolları; devlet yolları, il yolları ve köy yolları olmak üzere üç ayrı idare ve programa tabi olmuştur. Devlet yollarının yapım ve bakımları Kara Yolları Genel Müdürlüğüne, il ve köy yollarınınki ise valiliklere bırakılmıştır[2296]. DP iktidarı 1950'de 7.000.000 TL olan köy yolları yatırımını 1960'ta 255.900.000 TL'ye yükseltmiştir[2297]. Ancak DP Dönemi'nde ülke genelinde demir yolları ihmal edilmiş ve 1950'de 7.671 km uzunluğunda olan demir yolu uzunluğu 1960'ta 7.895 km'ye ulaşabilmiştir[2298].

[2291] *Yeni Konya*, 6 Şubat 1958, S: 3075, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Mart 1958, S: 3111, s. 1.
[2292] *Yeni Konya*, 16 Mayıs 1959, S: 5020, s. 1.
[2293] *Yeni Konya*, 6 Şubat 1958, S: 3075, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Mayıs 1958, S: 3155, s. 1.
[2294] Rasih Kaplan, "Ankara-Konya-Akdeniz Yolu İçin 3", *Yeni Konya*, 9 Şubat 1951, S: 602, s. 1-2.
[2295] Niyazi Kiper, "İl ve Köy Yollarımız", *Yeni Konya*, 18 Mart 1951, S: 639, s. 2.
[2296] Kiper, "İl Yolları Programı", *Yeni Meram*, 10 Şubat 1952, S: 518, s. 1-2.
[2297] *YSE 1976 İl Yıllığı*, T.C. Köy İşleri Bakanlığı Yol, Su ve Elektrik İşleri Genel Müdürlüğü, s. 78.
[2298] *1959 İstatistik*, s. 480; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 507.

a. Kara Yolları

CHP Dönemi'nde Konya il sınırlarında 454 km şose, 235 km toprak tesviye yol inşa edilmiş ve bu işlere 7.775.412 TL sarf edilmiştir[2299]. Konya-Ankara yolunda CHP iktidarında başlayan çalışmalar DP iktidarının ilk 4 ayında tamamlanırken Konya-Karapınar-Ereğli-Ulukışla yolunun da 60 km'lik kısmı bitirilmiştir. Bununla birlikte Konya-Karaman-Mut yolu ile Konya-Beyşehir-Isparta yolunda da çalışmalar başlamıştır[2300].

DP iktidara geldiğinde Konya'da kış boyu kapalı kalan köy yolları bulunmaktaydı[2301]. Bu sorunu çözmek isteyen hükûmet, valiliklerin çalışmalarını yakından takip etmiştir. 442 Sayılı Köy Kanunu'na göre köylüler imece usulüne mükellef tutulduğundan valilik programlarında köy yollarının imece usulüyle yaptırılması yer almıştır[2302]. İmece usulüyle yol yapımında çalışan köylünün ihtiyaç duyduğu kazma, kürek, dinamit gibi malzemeler Bayındırlık Müdürlüğü tarafından sağlanmıştır[2303]. Yıllardır yolsuzluğun acısını yaşayan köylüler de hükûmetten teknik destek gördükleri için canla başla çalışmıştır[2304]. Bu doğrultuda 1951'de Akviran bucağından Bozkır ve Seydişehir ilçelerine gidecek yolun şose hâline getirilmesi için kasaba halkından 500 vatandaş yol çalışmalarına yardım etmiştir[2305]. Ermenek-Mut-Hadim-Alanya ve Beyşehir-Şarki Karaağaç yolları için Bayındırlık Bakanlığı 360.000 TL ödenek göndermiştir[2306]. Bunun yanında Beyşehir-Akşehir arasındaki 48 km'lik yol imece yapılarak tamamlanmıştır[2307]. Ayrıca İvriz Köy Enstitüsü ve köylülerin çabasıyla Ereğli-İvriz ve Zanapa yollarının yapımına başlanmıştır[2308].

[2299] *Yeni Meram*, 21 Mart 1960, S: 3425, s. 1-2.

[2300] Konya-Cihanbeyli arasında seyreden günlük araç sayısı 400'den fazla olduğu için asfaltlanması istenmektedir. Bu araçlar 15-20 ton tuz yüklü kamyonlar olup yolu tozutmakta ve kazalara neden olmaktadırlar. *Yeni Konya*, 21 Eylül 1950, S: 467, s. 1.

[2301] 1951 kışında Ermenek'in yollarının kapalı olduğu ve asri bir hapishaneye benzediği Belediye Başkanı Abdullah Kalkan tarafından Başbakan Menderes'e bildirilmiştir. *BCA*, f.030.01., y.20.112.7.

[2302] Hükûmet 1951'de Konya'da yapılması planlanan il ve köy yolları için 260.000 TL ödenek ayırmıştır. *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 14, 29 Şubat 1952, s. 29, 33; *Yeni Konya*, 18 Haziran 1951, S: 730, s. 1.

[2303] *Yeni Meram*, 3 Ekim 1951, S: 388. s. 1.

[2304] Kiper, "İl ve Köy Yollarımız", s. 2.

[2305] *Yeni Meram*, 3 Ekim 1951, S: 388. s. 1.

[2306] *Yeni Meram*, 8 Eylül 1951, S: 367, s. 1.

[2307] Bu suretle 130 km bir mesafe kazanılacaktır. *Yeni Konya*, 16 Haziran 1951, S: 728, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Haziran 1951, S: 730, s. 1.

[2308] CHP iktidarda iken Vali Şefik Sayer'in bu yollar için bütçeye tahsisat koydurduğu fakat bu paraların mahalline sarf edilmediği iddia edilmiştir. Ayrıca köylülerin jandarma zoruyla yollara sevk

1952 yılında imece usulüyle Dinek-Çumra arasındaki yolun takviye ve blokaj işleri bitirilirken %70'i sarp kayalıklardan oluşan Seydişehir-Çalmanda yol yapımında köylü vatandaşlarla tesviye işine başlanmıştır[2309]. Yıllardır motor sesi duymayan halk, köylerine ilk gelen aracı heyecanla seyretmiştir[2310]. Aynı yıl Cihanbeyli-Yeniceoba bucağının Ankara asfaltına bağlama çalışmaları köylülerin yardımıyla başlamıştır. Valiliğin kamyonla malzeme taşıdığı Ilgın-Çiğil yolu da imece ile yapılmaktadır[2311]. Bunun yanında Akviran bucağı 5 günde 15 km'lik bir şose yola kavuşarak Konya'ya bağlanmıştır. Valilik bu yol için 1 fen memuru, 1 yük kamyonu, 300 kürek ve kazma yardımında bulunmuştur. Bucak halkı da yol çalışmalarına 1.300 kişiyle katılmıştır[2312].

Hükûmet 1952 yılı bütçesinde Konya'nın yol sorununa 660.000 TL ödenek ayırmış olup bu tutar, Kara Yolları Genel Müdürlüğü ve Özel İdare'nin yol faaliyetlerine ayırdığı bütçelere dahil değildir[2313]. 1952'de Konya emrine verilen greyder yol tesviye işleri için kullanılmaya başlanmıştır. Bunun yanında yol inşaatları için Zirai Denetim Kurumu'ndan 2 traktör, 2 kamyon ve 1 cip satın alınmıştır. Ayrıca Konya'ya 2 kar makinesi tahsis edilmiştir. Bu makineler kışın Ermenek, Hadim ve Bozkır'da sıklıkla kapanan yolları açacaktır[2314].

Hükûmet 1953'te il ve köy yolları inşası için 1.500.000 TL ödenek göndermiştir[2315]. İl bütçesinden ayrılan payla birlikte yol bakım işlerine toplamda 494.000 TL sarf edilmiştir[2316]. Aynı yıl Ilgın-Ağalar köy yolu ve Beyşehir Gölü sahilinden orman içine giden yollar da köylülerin yardımlarıyla yapılmıştır[2317].

---

edildiği, köy muhtarlarının jandarma karakollarında günlerce dövüldükleri de iddialar arasındadır. Buna karşın DP iktidarında köylünün var gücüyle yol işine yardım ettiği iddia edilmiştir. *Yeni Meram*, 23 Ekim 1951, S: 408, s. 1; *Yeni Meram*, 27 Ekim 1951, S: 412, s. 1.

[2309] *Yeni Meram*, 3 Ocak 1952, S: 480, s. 2; 30 köylü vatandaş çalışmalara katılmıştır. *Yeni Meram*, 5 Nisan 1952, S: 606, s. 1.

[2310] *Yeni Meram*, 28 Haziran1952, S: 679, s. 1-3.

[2311] *Yeni Meram*, 8 Mayıs 1952, S: 637, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Temmuz 1952, S: 687, s. 1.

[2312] Toplamda 22 köy bu yoldan istifade edecektir. *Yeni Meram*, 11 Temmuz 1952, S: 687, s. 1-2; *Yeni Meram*, 16 Temmuz 1952, S: 692, s. 1.

[2313] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 15, 12 Mayıs 1952, s. 200.

[2314] *Yeni Meram*, 3 Ocak 1952, S: 480, s. 2; *Yeni Meram*, 12 Mayıs 1952, s: 641, s. 2; *Yeni Meram*, 18 Ekim 1952, s: 781, s. 1.

[2315] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 25, 16 Kasım 1953, s. 290.

[2316] *Yeni Meram*, 16 Nisan 1953, s: 959, s. 1.

[2317] *Yeni Meram*, 17 Şubat 1953, s: 901, s. 1; Beyşehir'de önceden atla dahi zor geçilen bu güzergâhta artık motorlu araçlar rahatça işlemeye başlamıştır. *Yeni Meram*, 15 Temmuz 1953, S: 1056, s. 1.

Konya'da yol yapımının arttığı bu dönemde İngiltere'den 500.000 TL tutarında greyder, angladozer ve loder sipariş edilmiştir[2318]. Bu yol yapım makineleri zaman ve işçi bakımından büyük tasarruf sağlamıştır[2319].

1954 yılında 220 km il ve köy yolu yapılmış, 500 km yol bakıma alınmış ve tüm bu işler için 1.414.000 TL harcanmıştır. Bu tutarın 1.000.000 TL'si hükûmet tarafından, 414.000 TL'si ise valilikçe karşılanmıştır[2320]. Bayındırlık Bakanlığı 1955'te Konya yol işleri için 1.700.000 TL ödenek ayırmıştır[2321]. Buna ilaveten Tarım Bakanlığı tarafından da Ermenek yolu için 500.000 TL tahsis edilmiştir[2322]. Akşehir-Yunak yolu da Nafıa Müdürlüğü tarafından tamamlanmış ve iki ilçe arasındaki süre 40 dakikaya inmiştir. Aynı yıl Konya-Seydişehir arasında inşa edilen yeni yolun 45 km'si Bayındırlık İl Müdürlüğü ve köylülerin iş birliği neticesinde tamamlanmıştır[2323]. Neticede 1955 sonuna kadar köy yolları için harcanan 8.500.000 TL ile 810 km köy yolu ve 35 köprü inşa edilmiştir. Hükûmet 1950-1955 yılları arasında il genelinde devlet yolları için 43.000.000 TL harcamış ve 538 km yol asfaltlamıştır[2324].

1956 yılı yol bakım ve onarım işleri için gerekli olan maliyet 795.000 TL olarak hesaplamış ancak bütçeden 248.650 TL ayrılmıştır. Bununla birlikte il ve köy yolları için bütçeden ayrılan pay 1.156.000 TL olup 4.469.000 TL'ye daha ihtiyaç duyulmaktaydı. Ekonomik sıkıntılar ödeneklerin azalmasına neden olmuştu. Buna rağmen 1956'da 472 km uzunluğunda köy yolu inşa edilmiş ve il çevresindeki asfalt yol 205 km'ye ulaşmıştır[2325].

Valilik, 1957'de il ve köy yolları için 3.766.557 TL'ye ihtiyaç duyduğunu belirtti. Ancak valilik bütçesinden il yolları için 126.000 TL, köy yolları için 10.000 TL ayrıldı. Aynı yıl Kara Yolları 3. Bölge Müdürlüğü Konya-Aksaray arasında

---

[2318] Sipariş edilen makineler trenle Konya'ya getirilecektir. *Yeni Meram*, 26 Mart 1953, S: 938, s. 1; *Yeni Meram*, 3 Ağustos 1953, S: 1075, s. 1.
[2319] *Yeni Meram*, 19 Ağustos 1953, S: 1093, s. 1.
[2320] Yapılan il ve köy yolları için bk. *Yeni Meram*, 15 Aralık 1954, S: 1547, s. 1.
[2321] Bu ödeneğin 400.000 TL'si Konya'yı Akdeniz'e bağlayacak yollar için gönderilmiştir. *Yeni Meram*, 17 Mayıs 1955, S: 1698, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Temmuz 1955, S: 1760, s. 1.
[2322] *Yeni Meram*, 7 Ekim 1955, S: 1838, s. 1.
[2323] *Yeni Meram*, 22 Haziran 1955, S: 1731, s. 1; *Yeni Meram*, 27 Aralık 1955, S: 1919, s. 1.
[2324] *Yeni Konya*, 1 Temmuz 1957, S: 2885, s. 1.
[2325] *Yeni Konya*, 1 Temmuz 1957, gös. yer; *Yeni Meram*, 13 Aralık 1956, S: 2263, s. 1-3.

yeniden yapılacak 72 km'lik yolun inşasına başladı[2326]. Hükûmet 1958 yılı il ve köy yolları için en fazla payı 700.000 TL ile Konya'ya vermiştir [2327]. Ancak köy yolları yapımında 312 km tesviye ile 7 km stabilize işi yapılabilmiştir. Bunda greyder, lastik ve yedek parçada yaşanan mal darlığı etkili olmuştur. Nitekim Bayındırlık İl Müdürlüğünde bulanan 10 greyderden ancak 3'ü çalışır vaziyetteydi[2328]. 1959'da il yolları için 61 km esaslı tesviye, 15 km stabilize ve 10 adet de menfez yapılarak 160.000 TL harcanmıştır. Aynı yıl köy yolları işinde ise 275 km tesviye, 26 km stabilize, 8 adet köprü ve 18 adet de menfez inşa edilmiştir[2329].

Demokratlar 1950-1959 yılları arasında Konya'da 448 km standart yol, 312 km asfalt yol inşa etmiş ve 1.162 km uzunluğundaki yolun bakımını yapmıştır. Bu işler için toplam 88.355.613 TL sarf edilmiştir. Ayrıca aynı dönemde valilikçe 1.090 km il yolu, 2.229 km köy yolu ve 141 adet de köprü inşa edilmiştir[2330]. DP iktidarında ilk olarak Konya-Ankara yolu[2331], ardından Konya-Afyon[2332] ve Konya-Ereğli-Ulukışla gibi iller arası yollar da asfaltlanmaya başlanacaktır[2333]. Ancak bu yolardan sadece Konya-Ankara yolunun tamamı asfaltla kaplanacaktır[2334].

b. Konya'yı Denizlere Bağlama Projeleri

CHP Dönemi'nde ele alınmış olsa da hayata geçirilemeyen Konya'yı Akdeniz ve Ege'ye bağlama projeleri, DP iktidarında yapılmaya başlanmıştır[2335]. Nitekim 1950'de Ankara'dan gelen bir heyet, Konya'nın iki yol vasıtasıyla Akdeniz'e bağlanması gerektiğini rapor etmiştir. Buna göre ilk yol Konya-Karapınar-Ereğli-Ulukışla üzerinden; ikinci yol ise Konya-Karaman-Mut-Silifke üzerinden geçmelidir. Devlet programına alınacak bu iki yol hem bölge insanının zorlu koşullarını rahatlatacak hem de Konya yöresi ile Akdeniz Bölgesi arasındaki ticaretin canlanmasını sağlayacaktır. Diğer yandan Konya'yı Ege'ye bağlayacak olan

[2326] *Yeni Meram*, 7 Aralık 1957, S: 2615, s. 2.
[2327] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 5, 14 Kasım 1958, s. 125.
[2328] *Yeni Meram*, 5 Aralık 1958, S: 2970, s. 1-2.
[2329] *Yeni Konya*, 8 Aralık 1959, S: 3696, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Aralık 1959, S: 3707, s. 1.
[2330] *Yeni Meram*, 21 Mart 1960, S: 3425, s. 1-2.
[2331] *Yeni Konya*, 20 Mart 1951, S: 640, s. 1.
[2332] Bu yolun asfaltlanması işi 1955'te başlamıştır. *Yeni Meram*, 31 Mart 1955, S: 1651, s. 1.
[2333] 1957'de bu yolun 40 km'lik kısmı asfaltla kaplanacaktır. *Yeni Konya*, 2 Mart 1957, S: 2768, s. 1.
[2334] 1951'de başlayan asfaltlama çalışmaları 1956 yılında bitirilmiştir. *Yeni Meram*, 31 Mart 1955, S: 1651, s. 1.
[2335] Kaplan, "Ankara-Konya-Akdeniz Yolu İçin 3", s. 1-2.

Beyşehir-Şarkikarağaç ve Eğirdir istikametinden İzmir'e gidecek yol da devlet programına alınacaktır. Bu yol Konya'da üretilen tarım ürünlerinin ihracat limanı olan İzmir'e rahatlıkla ulaştıracaktır[2336].

DP Dönemi'nde Konya'yı Akdeniz'e ve Ege'ye bağlayacak olan bu yollar 1951'de yapılmaya başlanmış ve Bayındırlık Bakanlığı tarafından ilk etapta 560.000 TL ödenek gönderilmiştir[2337]. Bunun yanında Ermenek'i Konya'ya bağlayacak olan Karaman-Ermenek yolunun inşasına da 1952'de başlanmıştır[2338]. Konya-Karapınar ve Karapınar-Ereğli devlet yolları 1952'de bitirilirken[2339] Konya-Ermenek-Mut yolu ise 15.000.000 TL harcanarak 1958'de tamamlanmış ve Bayındırlık Bakanı Tevfik İleri tarafından trafiğe açılmıştır. Böylece Konya en kısa yoldan Akdeniz'e bağlanmıştır[2340]. Konya-Karapınar yolu yapılırken İsmil bucağı civarında bir çoban yol yapım makinelerini görünce: "*Allah bize bu günleri gösterdi, çok şükür."* diyerek hemen bir koyunu makineler önünde kurban etmiş ve personele ziyafet çekmiştir[2341].

Konya'yı Ege Bölgesi'ne bağlayacak olan Beyşehir-Şarkikarağaç yolunun inşası için ilk etapta Konya ve Isparta illerinin her birine 25.000 TL ödenek ayrılmıştır[2342]. Bu yol için Konya ve Isparta valilikleri 1952'de bir protokol imzalamıştır. Protokole göre yol için Isparta'nın 175.000 TL, Konya'nın ise 400.000 TL bütçe ayırmasına; yolun 11 km'lik kısmının Isparta Valiliği, 47 km'lik kısmının ise Konya Valiliği tarafından il tipi olarak yapılmasına karar verilmiştir[2343].

DP Dönemi'nde Konya'yı Akdeniz'e bağlayacak 3 yol projesi ise hayata geçirilememiştir. Bunlardan ilki Konya-Hadim-Alanya yoludur. Bu yol 76.000 TL keşif bedeliyle 1951'de inşa edilmeye başlanmıştır[2344]. 1954'te Konya-Alanya

---

[2336] Tekmen, "Şehrimizdeki Yol Heyeti ile Ereğli Yakında Bir Gün", *Yeni Konya*, 30 Temmuz 1950, S: 414, s. 1-2.
[2337] *Yeni Konya*, 14 Haziran 1951, S: 726, s. 1-2; *Yeni Meram*, 8 Eylül 1951, S: 367, s.1; *Yeni Meram*, 17 Ekim 1951, S: 402, s. 1; Bu yolların inşasında çalıştırılan işçilerin bir kısmı gönüllü olup imece usulüyle çalışmaktaydı. *Yeni Meram*, 30 Eylül 1952, S: 763, s. 1.
[2338] *Yeni Meram*, 30 Eylül 1952, S: 763, s. 1.
[2339] Bu yol sayesinde otobüsle Konya'dan Ereğli'ye 2-3 saatte gidilebilmektedir. *Yeni Meram*, 6 Mart 1952, S: 573, s. 1.
[2340] Bakan İleri, her iki ilçede de sevgi tezahüratları eşliğinde karşılanmıştır. *Yeni Meram*, 19 Aralık 1958, S: 2964, s. 1-2.
[2341] *Yeni Konya*, 3 Eylül 1950, S: 449, s. 1.
[2342] *BCA*, f.030.18.01.02., y.123.58.12.
[2343] *Yeni Meram*, 1 Haziran 1952, S: 658, s. 1.
[2344] *Yeni Meram*, 17 Ekim 1951, S: 402, s. 1.

yolunun Konya'dan Taşkent'e kadar olan kısmı bitirilse de yol tamamlanamamıştır[2345]. İkincisi Konya-Bozkır–Akseki-Antalya yolu olup bu yolun yapımına hiç başlanamamıştır[2346]. Üçüncüsü ise Konya-Beyşehir-Huğlu-Gencek-Antalya güzergâhı olup Konya'nın Antalya'ya ikinci bir yolla bağlanması düşünülmüş ancak bu yol da hayata geçirilememiştir[2347]. Ayrıca yine bu dönemde Ankara'dan gelen bir heyet Konya-Aksaray-Niğde-Kayseri yolu için incelemelerde bulunmuştur[2348]. Konya-Aksaray yolunun 1959'da 65 km'lik kısmının etüdü bitirilmiş olup projesi hazırlık aşamasındadır. Yolun maliyeti tahmini 50.000.000 TL hesaplanmıştır. Ancak bütçe imkân tanımadığından DP Dönemi'nde inşasına başlanamamıştır[2349].

c. Hava ve Demir Yolları

DP Dönemi'nde Konya, Eskişehir ve Diyarbakır meydanlarının ihaleleri yapılmıştır[2350]. Bu nedenle Konya havaalanı bölgesinde 44 parçadan toplam 3.194.250 m^2 arazinin istimlak edilmesi Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmiştir[2351]. NATO kıstaslarına göre düzenlenecek olan havaalanının maliyeti 20.000.000 TL olarak hesaplanmıştır[2352]. 1954'te pistlere beton ve asfalt dökülmeye başlanmış ve binaların kaba inşaatı tamamlanmıştır[2353]. 1955'te ise hava meydanı inşaatının %60'lık kısmı bitirilmiştir[2354]. İşletmeye açılan havaalanı için 1956 Kasım'ına kadar ihale edilen işlere ödenen ücret 11.967.362 TL olup 1957'de uçuşa yardımcı tesislerin inşaatı tamamlanmıştır[2355].

[2345] Hadim-Taşkent yolunda 7 m genişliğinde açılan bu yolun bir kısmına paket taşları döşenecektir. 14 km olan bu yolda 150 işçi, 2 tekniker, 2 yol çavuşu ve bir kompresör çalışmaktadır. *Yeni Meram*, 28 Temmuz 1953, S: 1063, s. 1-2; *Yeni Meram*, 2 Eylül 1954, S: 1442, s. 1.
[2346] *Yeni Meram*, 14 Haziran 1952, S: 670, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Eylül 1952, S: 754, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Nisan 1955, S: 1658, s. 1; *Yeni Meram*, 15 Ağustos 1955, S: 1784, s. 1.
[2347] *BCA*, f.030.01., y.113.719.1; *Yeni Meram*, 25 Haziran 1955, S: 1734, s. 1.
[2348] Bayındırlık Bakanı Kemal Zeytinoğlu bu yol için bütçenin yetersiz olduğunu belirtmiştir. *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 3, 17 Aralık 1954, s. 133; *Yeni Meram*, 16 Aralık 1954, S: 1548, s. 1.
[2349] *BCA*, f.030.01., y.113.719.1.
[2350] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 28, 18 Şubat 1954, s. 532.
[2351] *BCA*, f.030.18.01.02., y.136.64.14.
[2352] *Yeni Meram*, 25 Mart 1953, S: 937, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Eylül 1953, S: 1124, s. 1.
[2353] *Yeni Meram*, 13 Aralık 1954, S: 1546, s. 1.
[2354] *Yeni Meram*, 12 Temmuz 1955, S: 1751, s. 1, 4.
[2355] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 17, 20 Şubat 1957, s. 343-344; *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 19 Şubat 1960, s. 387.

Demir yolunda ise 1951'de Konya-Afyon arasında ağır lokomotiflerin süratle işleyebilmesi için yenileme çalışmalarına başlanmıştır[2356]. 1953'te Konya'da bir lokomotif tamir atölyesinin açılması isteği Ulaştırma Bakanlığı tarafından reddedilmiştir. Buna gerekçe olarak DDY'nin mevcut atölyelerinin yeterli olduğu ve bu nedenle yeni bir atölyeye ihtiyaç olmadığı gösterilmiştir[2357]. Bunun yanında mevcut gar binası ihtiyaca cevap vermediğinden yeni gar binasının temeli 18 Eylül 1957'de törenle atılmıştır. Temel atma töreninde hazır bulunan Ulaştırma Bakanı Arif Demirer, Konya'ya motorlu tren işleyeceği müjdesini de vermiştir[2358]. Ancak yeni gar binasının gösterişsiz ve mütevazı hali Konya'ya yakışmadığı yönünde dedikodulara neden olmuştur. Bu nedenle bakanlık, gar binasının restore edilmesini kararlaştırmıştır[2359].

DP iktidarında Konya'nın diğer illerle kara, demir ve hava yolları ile ulaşımında da değişiklikler yaşanmıştır. 1950'de Mercedes-Benz'in 31 kişilik yeni bir dizel otobüsü Konya-Ankara arasını 4,5 saate indirmiştir[2360]. Bu dönemde Ankara-Konya arasında günlük iki otobüs seferi vardır[2361]. 1953'te ise Antalya'ya haftanın 3 günü olmak üzere otobüs seferleri başlamıştır[2362].

Devlet Hava Yolları 1953'te Konya-İzmir ve Konya-Antalya hava seferlerini yeniden başlatmıştır[2363]. 1957'den itibaren Konya'dan Adana, Afyon, İstanbul ve İskenderun'a çarşamba ve cuma günleri uçak seferleri konmuştur[2364]. Uçuşlarda Konya-Adana arası 50 TL, Konya-Afyon arası 30 TL, Konya-İstanbul arası 80 TL ve Konya-İskenderun arası 68 TL olarak belirlenmiştir[2365].

DDY Genel Müdürlüğü 1952'de yoğunluğu azaltmak amacıyla Konya'dan Haydarpaşa'ya yeni bir tren seferi eklemiştir. Böylece sefer sayısı haftada 2 güne

---

[2356] *Yeni Konya*, 2 Temmuz 1951, S: 744, s. 1.
[2357] *BCA*, f.030.01., y.100.616.3.
[2358] Törende İran PTT Nazırı da hazır bulunmuştur. Törenden sonra Konya Şeker Fabrikası'nda öğle yemeği yenmiş ve Mevlâna Müze'si ziyaret edilmiştir. *Yeni Konya*, 19 Eylül 1957, S: 2959, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Eylül 1957, S: 2961, s. 1; Gar binasının ihale keşif bedeli 630.334 TL'dir. *T.C. Resmî Gazete*, 17 Ocak 1957, S: 9511, s. 16178.
[2359] *Yeni Konya*, 6 Temmuz 1959, S: 3542, s. 1.
[2360] *Yeni Konya*, 17 Ekim 1950, S: 490, s. 1.
[2361] *Yeni Konya*, 13 Mayıs 1951, S: 694, s. 1.
[2362] *Yeni Meram*, 10 Mart 1953, S: 922, s. 1.
[2363] *Yeni Meram*, 20 Temmuz 1953, S: 1061, s. 1-2.
[2364] *Yeni Konya*, 1 Kasım 1957, S: 3002, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Kasım 1957, S: 3007, s. 1.
[2365] *Yeni Konya*, 11 Ocak 1958, S: 3052, s. 1.

çıkarılmıştır. Saat 14.25'te hareket edecek tren ertesi gün 12.00'da Haydarpaşa'da olacaktır[2366]. 16 Ocak 1953'ten itibaren Haydarpaşa-Kütahya-Konya-Adana arasında Meram Ekspresi adıyla yeni bir sefer konmuştur. Ayrıca Konya-Eskişehir arasında haftada bir gün işleyen trenin hareket günü de değiştirilmiştir[2367]. Zaman zaman yaşanan kömür buhranı nedeniyle Meram Ekspresi'nin seferleri iptal edilmiştir[2368]. Meram Ekspresi güzergâhına 1955'te Antep, Maraş ve İskenderun eklense de kısa süre sonra bu iller tekrar güzergâhtan çıkarılmıştır[2369]. 1957'de Meram Ekspresi ile haftada 1 gün sefer düzenlenmiştir[2370]. 1959'da ise Meram Ekspresi'nin seferi Haydarpaşa'dan çarşamba ve cuma günleri, Adana'dan ise perşembe ve cumartesi günleri olmak üzere haftada iki güne çıkarılmıştır[2371].

2. İçme Suyu Çalışmaları

Ülke nüfusunun yaklaşık %80'ini oluşturan kırsal nüfusu kalkındırmayı amaçlayan DP iktidarı, içme suyu sorununa öncelik vermiş ve özellikle ilk yıllarda çok hızlı yol almıştır. İçme suyu çalışmalarında köylü vatandaşlar yol yapımında olduğu gibi devlete gerekli yardımları yapmıştır[2372]. DP iktidarında köy içme sularına yapılan yatırım 1.300.000 TL'den 240.700.000 TL'ye yükselmiştir[2373]. Bu dönemde köylere su, genellikle köy meydanına yapılan bir çeşmeyle getirilmiştir. Köyün büyüklüğüne göre çeşme sayısı da artış göstermiştir. İçme suyuna kavuşan köylüler, bayram havası içerisinde hükûmete minnet ve şükran duygularını ifade etmiştir[2374].

CHP Dönemi'nde Konya'da 185 köy içme suyuna kavuşmuştur[2375]. DP hükûmeti 1951'de köylere içme suyu götürmek için Konya'ya 170.000 TL ödenek göndermiş[2376] ve bununla 59 köyün içme suyu sorunu ele alınmıştır. İlk etapta 50 köyün sorunu çözülebilmiş, geriye kalan 9 köy ise 1952'de içme suyuna

---

[2366] *Yeni Meram*, 13 Temmuz 1952, S: 689, s. 1.
[2367] *Yeni Meram*, 5 Ocak 1953, S: 858, s. 1; *Yeni Meram*, 16 Mayıs 1953, S: 898, s. 1.
[2368] *Yeni Meram*, 15 Şubat 1955, S: 1607, s. 1.
[2369] *Yeni Meram*, 8 Haziran 1955, S: 1717, s. 1.
[2370] *Yeni Konya*, 2 Temmuz 1957, 2886, s.1-2.
[2371] *Yeni Konya*, 20 Mayıs 1959, S: 5024, s. 1.
[2372] *Yeni Meram*, 5 Ağustos 1952, S: 711, s. 1; *Yeni Meram*, 16 Ağustos 1952, S: 723, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Ağustos 1956, S: 2149, s. 1-2.
[2373] *YSE 1976*, s. 78.
[2374] *Yeni Meram*,13 Kasım 1951, S: 429, s. 1.
[2375] *Yeni Meram*, 23 Ekim 1957, S: 2571, s. 1.
[2376] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 14, 29 Şubat 1952, s. 30.

kavuşmuştur[2377]. Hükûmet, köylerin içme suyu işi için tahsisatını 1952'de 650.000 TL'ye çıkarmıştır[2378]. Bu ödenekle 128 köyün içme suyu için gerekli yardımlar yapılmış ve programa alının köylerden 52'sine su götürülmüştür[2379]. Aynı yıl Kadınhanı'nda içme suyu işine başlanmış, Ereğli içme suyu projesi hazırlanmış ve Karaman içme suyu projesi de 792.338 TL keşif bedeli ile ihaleye çıkarılmıştır[2380].

Köylerin içme suyuna kavuşması kapsamında 1953 yılı en hareketli senelerden biri olmuş ve memba bulunmayan köylerde kuyular açılması kararlaştırılmıştır[2381]. Türkiye'de belediyesi mevcut bütün şehir ve kasabaların içme suyuna kavuşmaları esasına göre hazırlanan 1953 yılı programına göre İller Bankası tarafından 40 şehir ve kasabanın suyu ihaleye konmuştur. 1.300.000 TL değerindeki bu tesisler arasında Çumra'nın içme suyu da yer almıştır[2382]. Ayrıca Ereğli ve Karapınar ilçeleri ile Beyşehir'in Doğanbey ve Cihanbeyli'nin Tuzlukçu bucakları içme suları ihaleye çıkarılmıştır[2383]. 1954'te ise Kadınhanı'nın Zengen köyü içme suyu ihale edilmiştir[2384].

1955 yılında Konya'da köylere getirilen içme suyu sayısı bakımından rekor kırılmıştır[2385]. Yıl sonunda suya kavuşan köy sayısı 122 olup 60 köyde de çalışmalara devam edilmiştir[2386]. Bununla birlikte Ereğli'nin Tont ve Göbe köyleri içme suyu işi ihale edilmiş ve Ermenek içme suyunun kati kabul muamelesi tamamlanmıştır[2387]. Neticede 1951-1955 yılları arasında Konya'nın köylerinde halkın yapacağı su işleri için hükûmet tarafından 3.104.500 TL ödenek gönderilmiştir[2388]. Konya'da 1956 yılı içinde ise 46 köy suya kavuşmuştur[2389]. İl

---

[2377] *Yeni Meram*, 31 Ocak 1953, S: 884, s. 1.
[2378] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 25, 16 Kasım 1953, s. 286.
[2379] Köy adları için bk. *Yeni Meram*, 31 Ocak 1953, S: 884, s. 1.
[2380] *Yeni Meram*, 24 Temmuz 1952, S: 700, s. 1; *Yeni Meram*, 13 Ağustos 1952, S: 720, s. 1; *Yeni Meram*, 6 Ekim 1952, S: 769, s. 2.
[2381] Köy adları için bk. *Yeni Meram*, 14 Nisan 1953, S: 957, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Nisan 1953, S: 962, s. 1.
[2382] *Yeni Meram*, 1 Ocak 1954, S: 1222, s. 1.
[2383] *Yeni Meram*, 29 Nisan 1953, S: 972, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Mayıs 1953, S: 1000, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Haziran 1953, S: 1032, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Aralık 1953, S: 1194, s. 1.
[2384] *Yeni Meram*, 11 Haziran 1954, S: 1369, s. 1.
[2385] *Yeni Meram*, 20 Nisan 1955, S: 1671, s. 1.
[2386] Köy adları için bk. *Yeni Meram*, 7 Aralık 1955, S: 1899, s. 1; 122. köy Ilgın-Bulcuk köyü olup köyde 8 çeşme akıtılmıştır. Bulcuklular davul ve zurnalarla mahallî oyunlar oynayarak bu sevinçli günü kutlamıştır. *Yeni Meram*, 29 Aralık 1955, S: 1921, s. 1.
[2387] *Yeni Meram*, 4 Temmuz 1955, S: 1743, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Kasım 1955, S: 1883, s. 1.
[2388] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 8, 11 Ocak 1956, s. 60.

genelinde 1957 sonunda 467 köyün içme suyu akıtılmış ve hükûmet bu işlere 3.932.000 TL sarf etmiştir[2390]. Ancak 1958'de hâlen 211 köy sağlıklı içme suyuna sahip değildir[2391].

Neticede DP iktidarı 1959 sonuna kadar Konya'da 547 köyü içme suyuna kavuşturmuş ve bu köylere 1.070 çeşme ile 66 depo inşa etmiştir. Ayrıca bu dönemde il genelinde 978.430 m boru döşenmiş ve içme suyu işleri için 58.856.535 TL sarf edilmiştir[2392].

3. Elektrik Çalışmaları

DP Dönemi'nde ülkede yeterli ve ucuz elektrik temini için geniş çaplı çalışmalara girişilmiştir[2393]. Bu dönemde elektrik santrallerinde kurulu güç ve enerji üretiminde de artış yaşanmıştır. Bu dönemde kurulan santraller sonucunda ülke genelinde 1950'de 789.624.000 kwh olan enerji üretimi 1960'ta 2.815.071.000 kwh'ya ulaşmıştır. Bunun yanında köy elektrifikasyonuna devlet yatırımı 30.000 TL'den 2.775.000 TL'ye yükselmiştir[2394].

1950 yılında Konya'nın elektrik ihtiyacını iki motorlu dizel santral karşılamaktaydı[2395]. Bu santraller yetersiz olduğu için DP iktidarı şehrin elektrik sorunuyla da yakından ilgilenerek ciddi yatırımlar gerçekleştirmiştir. Yeni hükûmet kurulduktan kısa bir süre sonra Kadınhanı'nın elektrik ihtiyacı tamamen karşılanırken Hadim'e bağlı Taşkent bucağı da elektriğe kavuşmuştur[2396]. 1951'de Bozkır'ın elektrik ihalesi yapılmış, Ereğli elektrik şebekesi tamamlanmış ve Çumra'ya elektrik verilmiştir[2397]. Sille bucağının elektrik projesi 1953'te kabul edilmiş ve Beyşehir hidroelektrik santraline ikinci bir türbin ilave edilmesi kararlaştırılmıştır[2398]. Kovada Hidroelektrik Santrali'nden elektrik alacak ilçelerden

---

[2389] Köy isimleri için bk. *Yeni Meram*, 1 Kasım 1956, S: 2222, s. 1.
[2390] *Yeni Meram*, 23 Ekim 1957, S: 2571, s. 1.
[2391] *Yeni Meram*, 5 Aralık 1958, S: 2970, s. 1-2.
[2392] *Yeni Meram*, 21 Mart 1960, S: 3425, s. 1-2.
[2393] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 25, 1 Kasım 1953, s. 8.
[2394] *1959 İstatistik*, s. 328; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 278; *YSE 1976*, s. 78.
[2395] *Yeni Meram*, 9 Mart 1954, S: 1288, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Mart 1954, S: 1292, s. 1.
[2396] *Yeni Konya*, 7 Haziran 1950, S: 364, s. 2; *Yeni Konya*, 9 Temmuz 1950, S: 396, s. 2.
[2397] Önder, "Çumra", *Yeni Konya*, 25 Şubat 1951, S: 618, s. 2; *Yeni Konya*, 23 Temmuz 1951,762, s. 1-2; *Yeni Konya*, 9 Ağustos 1951, S: 779, s. 1.
[2398] *Yeni Meram*, 27 Mayıs 1953, S: 1009, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Eylül 1953, S: 1126, s. 1.

Akşehir'de enerji direkleri dikilmiş, Beyşehir'de ise santrale ait transformatör ve alçak gerilim şebekeleri ihaleye çıkarılmıştır[2399].

1957 yılında Göksu Hidroelektrik Santrali'nin faaliyete geçmesi planlandığı için Konya'nın elektrik şebekesini genişletme ve yenileme çalışmaları kapsamında 689.000 TL'lik bir iş programı hazırlanmıştır. Bu kapsamda Göksu'dan elektrik alacak yeni transformatör postası şehre getirilerek vali, belediye başkanı ve kalabalık bir vatandaş katılımıyla denemelere başlanmıştır[2400]. 1958'de 60.000 tonluk betonarme silo ile aynı bölgede bulunan un değirmeni faaliyete geçirecek enerjinin temini için gerekli olan trafo istasyonu, yer altı kablosu ve elektrik malzemeleri 120.751,24 dolar üzerinden ihale edilmiştir[2401].

1959 yılında elektrik dağıtım tesisleri için Konya ile birlikte 7 şehir şebekesine 7.000.000 dolarlık bir kredi temin edilmiştir. Aynı yıl TMO ve DDY arasında yapılan anlaşma gereği çelik silo bulunan yerlerde elektrik, dizel gruplarından alınmıştır. Bu kapsamda Karaman, Çumra, Ayrancı, Kaşınhanı, Akören, Pınarbaşı, Meydan, Sarayönü ve Kadınhanı tren istasyonlarına elektrik verilmiştir[2402]. Bunlara ilaveten Cihanbeyli'nin elektrik tesisleri tamamlanmış ve Akşehir-Eğirdir elektrik hava hattı bitirilmiştir. Ayrıca köylerin elektriğe kavuşması için bir enerji planı hazırlanmıştır. Bu planın ilk aşaması 1965 yılına kadar tamamlanacak ve böylece Konya'nın köyleri elektrik enerjisine kavuşacaktır[2403]. 1960'ta tamamlanan Kovada Hidroelektrik Santrali'nden Akşehir, Beyşehir, Seydişehir, Isparta, Eğirdir, Gelendost, İslamköy, Yalvaç ve Şarkikaraağaç enerji alacaktır[2404].

DP Dönemi'nde Konya'nın elektrik sorunun çözülmesi için atılan en büyük adım şüphesiz Göksu Hidroelektrik Santrali'nin inşa edilmesidir. Konya'nın kalkınması yolunda büyük öneme sahip olan santralin projeleri 1951'de hazırlandı. Santralin sermayesi bankalarla belediye tarafından sağlanacak ve vatandaşlar da santralin inşası için kurulacak şirkete ortak olabilecektir. Santral için geri kalan para

---

[2399] *Yeni Meram*, 9 Haziran 1955, S: 1718, s. 2; *Yeni Konya*, 19 Haziran 1956, S: 2522, s. 1.
[2400] *Yeni Konya*, 27 Şubat 1957, S: 2766, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Ekim 1957, S: 2990, s. 1.
[2401] *BCA*, f.010.09., y.408.1231.8.
[2402] *Yeni Konya*, 27 Ekim 1959, S: 3653, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Ekim 1959, S: 3654, s. 1.
[2403] *Yeni Konya*, 2 Şubat 1959, S: 4025, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Eylül 1959, S: 3612, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Eylül 1959, S: 3621, s. 1.
[2404] *Yeni Konya*, 4 Mart 1960, S: 3763, s. 1.

ise Marshall Yardımlarından temin edilecektir[2405]. Belediye Encümeni 13 Temmuz 1951'de olağanüstü toplanarak santral inşaatına Konya Belediyesi'nin 1.000.000 TL ile iştirak etmesine karar vermiştir[2406]. Hidroelektrik santrali için 1951 Ağustos'unda Belediye Başkanı Özal ile Konya milletvekillerinin oluşturduğu bir heyet, Ankara'da Celal Bayar'a teşekkürlerini bildirmiştir[2407].

Göksu Santrali için bankalarla yapılacak sözleşmeyi görüşmek üzere 18 Aralık 1951'de olağanüstü toplanan Belediye Meclisi, 8.600.000 TL'ye mal olması hesaplanan santralin borç senedi için Özal'a tam yetki vermiştir[2408]. Her biri 5.000 beygir gücündeki 3 turbo-jeneratör grubundan oluşacak santral, 8 Kasım 1952'de 13.181.082 TL bedel üzerinden Müteahhit Ferit Ölçer-Turas Firması'na ihale edildi[2409]. Yerköprü'de inşa edilmeye başlanan santral, planlamalara göre 1954'te tamamlanacaktı. Hatta müteahhit Yüksek Mühendis Ferit Ölçer, santrali 20 ayda bitireceği sözünü verdi[2410]. Santralin ihalesi, Konya'nın iktisadi kalkınmasında önemli rol oynayacağından bayram coşkusuyla kutlanmıştır[2411].

Santral inşaatı için şantiyeler 1952 Temmuz'unda kuruldu ve birinci ile ikinci kısım inşaatları 7.000.000 TL'ye ihale edildi[2412]. Eylül ayında yapılması planlanan temel atma töreni için Bayar ve Menderes Konya'ya davet edildi. 8.500.000 TL'ye mal olması beklenen santral sayesinde Konya'nın enerji ihtiyacı karşılanacak ve elektriğin kilovatı 3 kuruşa mal edilecekti[2413].

İnşaat zorlu kış koşullarına rağmen geceli gündüzlü devam etmiştir. 1953 Mart'ına kadar 2.800 m uzunluğundaki iki tünelin 800 m'si, ekim ayına kadar da 2.000 m'si açılmıştır[2414]. Yine aynı yıl santral için yapılacak istimlaklar sona ermiş ve istimlak bedelleri sahiplerine verilmeye başlanmıştır[2415]. Konya Belediyesi 4

[2405] *Yeni Konya*, 30 Nisan 1951, S: 681, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Haziran 1951, S: 736, s. 1.
[2406] *Yeni Konya*, 14 Temmuz 1951, S: 753, s. 1.
[2407] *Yeni Konya*, 13 Ağustos 1951, S: 783, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Ağustos 1951, S: 796, s. 1.
[2408] *Yeni Meram*, 18 Aralık 1951, S: 464, s. 1; *Yeni Meram*, 20 Aralık 1951, S: 466, s. 1.
[2409] *BCA*, f.30.01., y.94.587.6; Diğer hidroelektrik santraller: Sızır, Tortum, Eğirdir-Kovada, Emet-Kayaköy, Siirt, Maraş, İkizdere, Değirmendere'dir. *BCA*, f.030.01., y.74.472.12.
[2410] *Yeni Meram*, 5 Mayıs 1952, S: 634, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Mayıs 1952, S: 646, s. 1; *Yeni Meram*, 6 Haziran 1952, S: 662, s. 1-2.
[2411] *Yeni Meram*, 17 Haziran 1952, S: 672, s. 1-2; *Yeni Meram*, 30 Ekim 1952, S: 791, s. 2.
[2412] *Yeni Meram*, 11 Temmuz 1952, S: 687, s. 1.
[2413] *Yeni Meram*, 9 Eylül 1952, S: 742, s. 1-2; *Yeni Meram*, 9 Kasım 1952, S: 701, s. 1.
[2414] *Yeni Meram*, 5 Mart 1953, S: 917, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Ekim 1953, S: 1145, s. 1.
[2415] *Yeni Meram*, 27 Haziran 1953, S: 1038, s. 1.

senelik dönemde yalnız şehir içinde 1.343 TL tutarında istimlak yapmış ancak bazı arazi sahipleri ödenen tutarlara itiraz etmiştir[2416]. 1955'te inşaat için gerekli olacak malzemenin tamamına yakını Türkiye'ye gelmiştir. Aynı yıl 99 km uzunluğundaki 66 kw'lık hava hattının direkleri dikilerek bent, tersip havuzu, lojmanlar ile isale kanalı ve tüneli inşa edilmiştir[2417]. Santralin kanal ve tünel inşaatında 700 işçi mesai harcarken santral ve makine yerleri için 300 işçi nöbetleşe çalışmıştır[2418]. 1956'da Göksu'dan Konya'ya doğru uzanan havai hattın önemli bir kısmı tamamlanmış ve santral için gerekli türbinler Konya'ya getirilmiştir. Ayrıca belediye, santrali devralacağı için İller Bankası ile görüşmelere başlamıştır[2419].

1954 yılında bitirilmesi planlanan Göksu Hidroelektrik Santrali ancak 1957'de tamamlanabilmiştir[2420]. 25 Eylül 1957 tarihli raporda santralin inşaat aşamasının %100 bitirildiği, tesisat aşamasının ise %85'inin tamamlandığı belirtilmiş ve yıl sonuna kadar türbinlerin de tamamlanarak tesisin yıl sonunda açılabileceği ifade edilmiştir[2421]. Bu rapor doğrultusunda santralin 20 Ekim 1957'de faaliyete geçmesi için müteahhitle bir protokol imzalanmıştır. Ancak inşaat malzemelerinin temin ve tedarikinde meydana gelen gecikmeler, çalışacak işçi bulmada yaşanan sıkıntılar ve vinç dişlisinin kırılması gibi nedenlerle santral zamanında teslim edilememiştir. Santralin sadece cebri boru montajı ve beton dökülmesi işi kalmıştır[2422]. Çalışmalar tüm hızıyla sürerken bu kez de inşaat alanında toprak kayması meydana gelmiştir. Bu talihsiz olay nedeniyle çalışamaz duruma gelen santralin 1958 yılı içinde hizmete girebilmesi için yıl boyu çalışmalar durmaksızın devam etmiştir[2423]. Tüm çabalara rağmen tamamlanamayan santral inşaatının deşarj kanalı ancak 1959 Ocak'ında tamamlanmış ve inşaat nedeniyle monte edilemeyen makineler, Alman mühendisler tarafından monte edilmeye başlanmıştır[2424].

[2416] *Yeni Meram*, 14 Ekim 1954, S: 1487, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Ekim 1954, S: 1491, s. 1.
[2417] *BCA*, f.030.01., y.94.587.4; *BCA*, f.30.01., y.94.587.6.
[2418] Alptekin Güven, "Göksu'dan Geliyorum", *Yeni Meram*, 17 Ekim 1956, S: 2208, s. 1-2.
[2419] *Yeni Meram*, 28 Kasım 1956, S: 2248, s. 1.
[2420] *Yeni Konya*, 6 Nisan 1957, S: 2804, s. 1.
[2421] *BCA*, f.030.01., y.74.472.12.
[2422] *BCA*, f.030.01., y.110.691.3.
[2423] *Yeni Konya*, 19 Ekim 1957, S: 2989, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Temmuz 1958, S: 3231, s. 1; *Yeni Konya* 6 Ağustos 1958, S: 3246, s. 1.
[2424] *Yeni Konya*, 7 Ocak 1959, S: 3399, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Şubat 1959, S: 4027, s. 1.

Nihayet 1959'da inşaatı tamamlanan santralin ilk deneme girişimi mart ayında yapılmıştır. Ancak bu deneme Konya'ya 30 km uzaklıktaki bir köyün elektrik tellerinin kesilmesi ve hat üzerindeki bazı direklerin fincanlarının kırılması nedeniyle başarısızlıkla sonuçlanmıştır[2425]. Yaşanan aksaklıklara rağmen mayıs ayından itibaren tüm şehir, elektrik enerjisini Göksu Santrali'nden almaya başlamıştır[2426]. Fakat talihsizlikler bir türlü bitmek bilmiyordu. Bu kez de 81 m uzunluktaki Göksu Tüneli heyelan nedeniyle çatlamıştı. Ekipler hemen çalışmalara başladı ve tünelin yeniden 120 m uzunluğunda olacak şekilde yapılmasına karar verildi. Bu amaçla santral bölgesinde bulunan Sarı Hacılar köyüne ait bağ, bahçe ve tarlalar istimlak edildi. Hasar gören tünel, temmuz ayı sonunda onarıldı ve santral tekrar faaliyete geçti[2427].

Yapımı büyük zorluklarla süren ve ancak 1959 yılında faaliyete geçebilen Göksu Santrali yılda 70.000.000 kw saat enerji üretecektir. Avan projesi keşif bedeli 7.165.322 TL olarak belirlenen santral, 22.711.599 TL'ye mal edilmiştir[2428].

4. Haberleşme

DP Dönemi'nde yol ve içme suyu çalışmaları yanında haberleşme alanında da çalışmalar yapılmıştır. Bu doğrultuda şehir merkezlerindeki mevcut telefon santralleri genişletilmiş, santral olmayan şehirlere yeni telefon santralleri kurulmuştur. Ancak bu gelişmeler iktidarın diğer faaliyetleri yanında cılız kalmıştır. Ayrıca bu dönemde radyo, hükûmet tarafından etkili bir şekilde kullanılmış ve radyo sayısında da artış yaşanmıştır[2429].

DP Dönemi'nde Konya'daki telefon santralleri ilçelerin büyüklüklerine göre tesis edilmiş, nüfus yönünden büyük ilçelere otomatik santraller, küçük ilçelere ise manyetolu santraller kurulmuştur. Ayrıca il genelinde mevcut santrallerin yetersiz olması nedeniyle telefon ağını genişletmek için çalışmalar yapılmıştır. Bu kapsamda 1950'de Kadınhanı'nın Sarayönü bucağı şehirler arası telefon konuşmalarına

[2425] *Yeni Konya*, 20 Mart 1959, S: 4067, s. 1.
[2426] *Yeni Konya*, 29 Mayıs 1959, S: 5033, s. 1.
[2427] *Yeni Konya*, 6 Temmuz 1959, S: 3542, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Temmuz 1959, S: 3147, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Temmuz 1959, S: 3566, s. 1.
[2428] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 19 Şubat 1960, s. 457; *Yeni Konya*, 9 Şubat 1959, S: 4031, s. 1.
[2429] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 389.

açılmıştır[2430]. 1951'de Konya, Beyşehir, Seydişehir ile Şarkikaraağaç arasında telefon konuşması denemelerine başlanmıştır. Aynı yıl Beyşehir telefon santrali Gaziantep ile konuşmaya açılmıştır[2431].

1951'de 300 abone kapasitesine sahip olan Konya otomatik telefon santrali, genişletme çalışmaları ile 1952'de 400 abone kapasitesine çıkarılmıştır[2432]. Aynı yıl şehirde bir de PTT şubesi açılmış[2433] ve 1954'ten itibaren bucaklarda da postaneler kurulmaya başlanmıştır[2434]. Ayrıca Ilgın, şehirler arası telefon konuşmasına açılmıştır[2435]. 1955'te Konya ile İncesu, Ürgüp, Çankırı, Sorgun, Soğukoluk, Gölbaşı, Turhal, Elâzığ, Erzincan, Erzurum, Samsun ve Diyarbakır PTT merkezleri arasında şehirler arası telefon görüşmeleri başlamıştır. Aynı yıl Kulu ile de telefon görüşmesi sağlanmıştır[2436].

1957 yılında Konya'da PTT bir genel müdürlük kurmuştur. Aynı yıl Beyşehir-Üzümlü'ye ve Cihanbeyli-Zıvarık'a telefon tesisleri inşa edilmiştir[2437]. 1958'de Beyşehir'in Hüyük bucağı Konya ile telefon konuşmasına başlamıştır[2438]. İktidarın haberleşme alanında yaptığı çalışmalar sonucunda 1958'de Konya telefon santrali abone sayısı 1.500'e ulaşmıştır. Amaç abone sayısını 2.500'e çıkarmaktır[2439]. 1959'da Konya'da 126.000 şehirler arası, 753.380 da şehir içi görüşme yapılmıştır[2440].

DP Dönemi'nde ilçelerde de otomatik santral genişletme çalışmaları sürdürülmüştür. 150 aboneli Akşehir santraline 1952'de 50 abone, 1955'te ise 100 abone daha takviye edilmiştir[2441]. Karaman'a 1955'te 300 abonelik otomatik telefon santrali kurulmaya başlanmıştır. Aynı yıl Beyşehir'deki 50 abonelik telefon santralinin de 100 aboneye çıkarılması kararlaştırılmıştır[2442]. 1957'de Akşehir, Ereğli

---

[2430] *Yeni Konya*, 21 Haziran 1950, S: 378, s. 2.
[2431] *Yeni Konya*, 12 Ocak 1951, S: 575, s. 2; *Yeni Konya*, 22 Şubat 1951, S: 615, s. 2.
[2432] *Yeni Meram*, 3 Nisan 1952, S: 604, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Ağustos 1952, S: 708, s. 1.
[2433] *Yeni Meram*, 12 Haziran 1952, S: 668, s. 1.
[2434] *Yeni Meram*, 5 Mart 1954, S: 1284, s. 1.
[2435] *Yeni Meram*, 1 Ağustos 1954, S: 1419, s. 1.
[2436] *Yeni Meram*, 10 Ekim 1955, S: 1841, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Ekim 1955, S: 1843, s. 1.
[2437] *Yeni Konya*, 17 Temmuz 1957, S: 2897, s. 1.
[2438] *Yeni Konya*, 29 Nisan 1958, S: 3152, s. 1.
[2439] *Yeni Konya*, 21 Ağustos 1958, S: 3261, s. 1.
[2440] *Yeni Konya*, 10 Şubat 1960, S: 3760, s. 1.
[2441] *Yeni Meram*, 3 Nisan 1952, S: 604, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Mayıs 1955, S: 1682, s. 2.
[2442] *Yeni Meram*, 29 Ocak 1955, S: 1591, s. 1; *Yeni Meram*, 15 Nisan 1955, S: 1666, s. 1.

ve Karaman'da PTT binaları tamamlanarak otomatik telefon santrallerinin kurulması aşamasına geçilmiştir[2443]. Aynı yıl 500 abonelik Ereğli'de otomatik telefon santrali kurulmuş ve Akşehir'de 500 abonelik otomatik telefon santralinin montajına başlanmıştır. Bu santrale ait makineler Bandırma'dan demir yolu vasıtasıyla 95 sandık hâlinde Akşehir'e sevk edilmiştir[2444]. 1960'ta Akşehir'de kurulan 500 abonelik otomatik telefon santrali faaliyete geçmiştir[2445].

1951 yılında Almanya Lorens Fabrikası, Türkiye'ye 37 radyo hediye etmiş ve Tarım Bakanlığı da bu radyolardan 7 tanesini Konya il emrine vermiştir. Valilik bu radyoları, henüz radyo almamış olan 7 köye verecektir[2446]. 1957 sonu itibariyle Konya'da radyo alıcılarının sayısı 32.156 adettir[2447]. 1950'de 7.686 adet olan radyo sayısı ise 1960'ta 37.843'e çıkmıştır[2448].

Özetle Konya 1950-1960 yılları arasında fabrikalar, barajlar, silolar, iş hanları, hükûmet konakları, sağlık merkezleri, okullar ve göçmen evleri gibi yapılarla donatılmıştır. Ayrıca bu dönemde yol, su, elektrik ve telefon gibi altyapıya yönelik yatırımlar da yüksek seviyelerde gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde geniş şose yollarla Konya'nın Akdeniz'e ve Ege'ye bağlanması sağlanmış ayrıca Konya-Ankara yolu asfaltlanmıştır.

DP iktidarında Konya'da pek çok köy yolu yapılarak köylerin şehirle bağlantısı sağlanmıştır. Ancak il genelinde demir yolunda önemli bir yatırım yapılmamıştır. Bu dönemde Konya'nın ulaşımı inşa edilen kara yolları sayesinde daha kolay hâle getirilmiş, hava yolu ve demir yoluyla da ulaşım sağlanmıştır. 1950-1960 yılları arasında üzerinde durulması gereken konulardan birisi de köylere içme suyu götürülmesidir. Daha önce su pınarlarından veya derelerden su ihtiyacını karşılayan köylerde çeşmelerden su akıtılmaya başlanmıştır. Yine bu dönemde şehrin elektrik sorunu özellikle Göksu Hidroelektrik Santrali'nin inşa edilmesiyle çözüme kavuşturulmuş ve ilçelere de dizel elektrik santralleri kurulmuştur. Ayrıca il

---

[2443] *Yeni Konya*, 7 Eylül 1957, S: 2947, s. 1.
[2444] *Yeni Konya*, 5 Şubat 1957, S: 2745, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Mart 1957, S: 2768, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Temmuz 1957, S: 2895, s. 1.
[2445] *Yeni Konya*, 7 Nisan 1960, S: 3814, s. 1.
[2446] *Yeni Meram*, 21 Eylül 1951, S: 376, s. 1.
[2447] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 2, 19 Şubat 1958, s. 512.
[2448] *1959 İstatistik*, s. 526; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 519.

genelinde telefon santralleri de tesis edilmeye başlanmıştır. Sonuçta DP'nin Konya'nın sorunlarına ciddiyetle eğilmesi ve bu sorunları çözüme kavuşturmaya çalışması halkın DP'yi desteklemesinde önemli bir etken olmuştur. Konya'da bu dönemde bayındırlık ve altyapı faaliyetlerinin gerçekleşmesinde belediyenin de büyük katkısı olmuştur.

II. Konya Belediyesinin Faaliyetleri

DP programına göre il özel idareleri ve belediyeler, illerin özel ihtiyaçlarını karşılamak ve halkın yönetime katılması prensibini hayata geçirmek amacıyla kurulmuştur. Bu nedenle belediyeler bütçelerini düzenleme ve görevlerini yerine getirirken geniş yetkilerle donatılmalıdır[2449]. DP hükûmetleri de halkın medeni ihtiyaçlarını temin etmek ve aynı zamanda şehirleri çağdaş ülkelerdeki gibi gelişmiş bir seviyeye getirmekle görevlendirdiği belediyelerin bütçelerini arttırmıştır. 1949 yılında 12.750.437 TL olan belediye bütçeleri toplamı 1951'de 146.778.741 TL'ye yükselmiştir[2450].

3 Mayıs 1950 Pazar günü yapılan belediye seçimleri Konya'da DP'nin zaferiyle sonuçlanmış[2451] ve DP 27 Mayıs 1960 darbesine kadar Konya belediyesini elinde tutmayı başarmıştır. Bu süreçte Rüştü Özal, İbrahim Aşçıgil, Nazif Tahralı ve Sıtkı Bilgin Konya belediye başkanları olarak kamuoyunun takdirlerini kazanmayı bilmişlerdir. Tablo 51'de de gösterildiği gibi DP Dönemi'nde Konya Belediyesi'nin bütçesinde artış yaşanmasına rağmen yatırımlara ayrılan pay istikrarsız bir görüntü arz etmiştir[2452].

[2449] *Tüzük ve Program*, s. 20.
[2450] *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 37-38.
[2451] *Akşam*, 4 Eylül 1950, 11460, s. 1; *Cumhuriyet*, 4 Eylül 1950, S: 9367, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Eylül 1950, S: 8, s. 1-2.
[2452] *Konya Belediyesi 1970 Başkanlık Çalışma Raporu*, Yeni Kitap Basımevi, Konya, s. 19; *Konya Belediyesi 1972 Başkanlık Çalışma Raporu*, Yeni Kitap Basımevi, Konya, s. 22-23.

Tablo 51: DP Dönemi'nde Konya Belediyesi'nin Bütçesi, Yatırımları ve Yatırımlara Ayrılan Pay

Yıl	Bütçe	Yatırımlar	Yatırımlara Ayrılan Pay
1950	1.225.760 TL	480.100 TL	%40
1951	1.585.280 TL	578.000 TL	%36
1952	1.459.030 TL	551.000 TL	%37
1953	2.147.195 TL	567.855 TL	%31
1954	3.633.680 TL	1.849.668 TL	%51
1955	4.874.420 TL	2.786.000 TL	%57
1956	4.748.722 TL	2.229.015 TL	%47
1957	4.826.395 TL	1.686.020 TL	%34
1958	5.080.102 TL	1.174.030 TL	%24
1959	7.366.607 TL	2.317.015 TL	%31
1960	7.900.107 TL	2.325.000 TL	%30

Konya'nın DP'li ilk Belediye Başkanı Rüştü Özal, halka yeni külfetler yüklemeyecek ve fakat belediyeye de iş yapma imkânı tanıyacak bir bütçe düzenlemek istediklerini belirtmiştir. Bunun için de bütçenin sağlam temeller üzerinde gerçekçi bir şekilde inşa edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Özal'ın bu düşüncesi daha sonraki belediye başkanları tarafından da örnek alınacaktır[2453].

DP Dönemi'nde belediye bütçesi ve bütçeden yatırımlara ayrılan tutar zaman zaman dalgalansa da genellikle artış eğilimi göstermiştir. Bu dönemde ortalama olarak yatırımlara %38'lik bir pay ayrılmıştır. Belediye 1954 ve 1955 yıllarında yatırımlara bütçenin yarısından fazlasını ayırmıştır. Özellikle 1957'den itibaren ülkenin ekonomik durumuyla da ilintili olarak belediyenin yatırımlarında önceki yıllara oranla yaklaşık 13 puanlık bir azalma söz konusudur.

DP iktidarında Konya Belediyesi şehrin imar, su, elektrik, ulaştırma ve kanalizasyon gibi ana sorunlarına öncelik vererek önemli işlere imza atacaktır. Nitekim DP'li belediyenin ilk yılında gösterdiği performans, kamuoyunda başarılı olarak değerlendirilecektir[2454].

[2453] *Yeni Meram*, 2 Şubat 1952, S: 510, s. 1.
[2454] *Yeni Konya*, 29 Temmuz 1951, S: 768, s. 1.

A. İmar Çalışmaları

DP iktidara geldiğinde kamuoyunda bir imar planı beklentisi bulunmaktaydı[2455]. Konya'nın 1938'de hazırlanan şehir haritası ve imar planı ömrünü tamamlamıştı. 1946-1954 yılları arasında uygulanan ve 816 hektarlık bir alan düşünülerek hazırlanan son imar planı da mevcut durumu karşılayamıyordu[2456]. Çünkü mevcut plan halkın görüş ve fikirleri alınmadan hazırlanmıştı. Ayrıca vatandaş ne inşaatına ruhsat alabiliyor ne de onarım yapabiliyordu. Ağır istimlak bedelleri ödemek zorunda kalan belediye ise şehrin imarında geri kalıyordu[2457].

Nitekim 1950'ye kadar istimlak tutarları nedeniyle Hükûmet Meydanı'ndan Mevlâna Müzesi'ne uzanacak bir cadde dahi açılamamıştı[2458]. Gazeteci Özfakih Konya'da DP iktidara gelmeden önce hazırlanan imar planının başarısız olduğunu belirtmiş ve çarşının harap durumunu buna gerekçe olarak göstermiştir[2459].

DP programına göre belediyeler, beşer senelik çalışma plânları düzenlemeliydi[2460]. Bu doğrultuda imarla ilgili çalışma planları hazırlandı. Ancak 1954'te hazırlanan mevcut imar planının Konya'nın ihtiyacını karşılayamaz durumda olduğu Belediye Başkanı Tahralı tarafından sıklıkla dile getirilmiştir[2461]. Bu nedenle Tahralı, Konya'nın uzun yıllar ihtiyacına cevap verecek yeni bir imar planı üzerinde çalışıldığını belirtmiştir[2462]. Nitekim 1958'de İller Bankası'ndan gelen uzmanlar, Konya'nın gelişim yönünü tespit edecek haritaları hazırlamaya başlamıştır[2463]. Nihayet şehrin haritası 1959'da 350.000 TL karşılığında 1/5000 ölçekli olarak çizilmiş ve imar planı önündeki en büyük engel ortadan kaldırılmıştır[2464].

[2455] *Yeni Konya*, 8 Aralık 1950, S: 540, s. 2.
[2456] Metin Tuncel, "Bugünkü Konya", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 26, TDV Yay., İstanbul 2002, s. 188; Or, "Nazif Tahralı ve Konya Belediyesi", s. 1-2.
[2457] Koru, "Belediye", *Yeni Konya*, 4 Eylül 1950, S: 450, s. 2.
[2458] Koru, "Belediye", *Yeni Konya*, 5 Eylül 1950, S: 451, s. 2.
[2459] Özfakih, "Şehir İmar Planı", *Yeni Konya*, 28 Ekim 1950, S: 499, s. 1-2.
[2460] *Tüzük ve Program*, s. 19.
[2461] Tuncel, "Bugünkü Konya", s. 188; Or, "Barlar ve Pavyonlar", *Yeni Meram*, 15 Haziran 1956, S: 2089, s. 1-2.
[2462] *Yeni Meram*, 6 Aralık 1956, S: 2256, s. 1-2; Mevcut planın yetersizliği nedeniyle 1965 yılında İller Bankası'nın da desteğiyle yeni bir imar planı hazırlatılmıştır. Orhan Gökçe, M. Akif Çukurçayır, "Cumhuriyetin 75. Yılında Konya'da Kentleşme ve Belediyecilik", *Milli Mücadeleden Günümüze Konya (1915-1965) C. I*, Konya 1999, s. 221.
[2463] Kandemir, *Konya*, s. 14; *Yeni Konya*, 6 Mart 1958, S: 3103, s. 2.
[2464] *Yeni Konya*, 12 Mayıs 1959, S: 5016, s. 1.

DP Dönemi'nde şehrin daha modern görünmesi için yoğun çaba harcayan Konya Belediyesi, şehirde yapılacak önemli imar faaliyetleri için Ankara ve İstanbul'dan uzmanlar çağıracaktır[2465]. Şehrin makyajı olan caddeler, parklar ve bahçeler yeniden düzenlenecek, eski eserler ise onarılacaktır. Bunun yanında modern binaların inşa edilmesi desteklenecek ve şehrin estetiğini bozan unsurlarla da kıyasıya mücadele edilecektir. Nitekim belediye 1952'de Ankara yolundaki evlerin duvarlarının üç ay içerisinde beyaza boyanması ve çatılarının kiremitle kaplanması kararını almıştır. Ayrıca toprak damla çatılarını örten vatandaşlara da inşaat ruhsatı verilmemiştir[2466].

1952 yılında Mevlâna Müzesi'ni kapattığı için kamuoyunu günlerce meşgul eden İş Bankası binasının yıkılması gündeme gelmiştir. Başta Başkan Özal olmak üzere halkın büyük bir kısmı banka binasının yıkılmasını istemektedir[2467]. Ancak araştırmalar sonucunda binanın imar planına uygun olduğu anlaşılmış ve tartışmalar sona ermiştir[2468]. Bu konu 1956'da tekrar gündeme gelmiş ve Nafiz Tahralı, Mevlâna Caddesi'ndeki çıkıntısının yıkılması için bankayla uzlaşıldığını belirtmiştir[2469].

Konya'daki eski yapılı evler genel olarak toprak ve kara sıvalı olduğundan şehrin güzelliğine gölge düşürmekteydi. Bu evlere badana yapılması için halk sürekli teşvik ediliyordu. Nitekim 1953'te Köprübaşı Caddesi'nde bir vatandaş evinin sokak duvarlarını boyadığı için belediye tarafından ödüllendirildi[2470]. Aynı yıl Aziziye Camisi güneyinde çirkin bir görüntüye neden olan Panos'a ait dökümhanenin kaldırılmasına ve Mevlâna ile İstanbul caddelerinde bulunan dükkân kepenklerinin yeşile boyanmasına karar verildi[2471]. Belediye 1954'te Karatay civarındaki asfalt şantiyesini kaldırdı ve 1955'te çöplük deposu hâlinde bulunan Zindankale çukuru, beton plaklardan oluşan yüksek setlerle dolduruldu[2472]. 1957'de yeni hal binasından Aziziye Camisi'ne kadar olan bölgenin yeniden imar edilmesi planlandı[2473]. Aynı yıl

[2465] *Yeni Meram*, 15 Ağustos 1952, S: 722, s. 1; *Yeni Konya*, 1 Şubat 1958, S: 3070, s. 1.
[2466] *Yeni Meram*, 13 Ağustos 1952, S: 720, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Eylül 1952, S: 747, s. 1.
[2467] *Yeni Meram*, 1 Şubat 1952, S: 509, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Şubat 1952, S: 520, s. 1.
[2468] *Yeni Meram*, 20 Şubat 1952, S: 528, s. 1-2.
[2469] *Yeni Meram*, 3 Ekim 1956, S: 2194, s. 1-3.
[2470] *Yeni Meram*, 7 Nisan 1953, S: 970, s. 2.
[2471] *Yeni Meram*, 6 Ocak 1953, S: 859, s. 1; *Yeni Meram*, 31 Temmuz 1953, S: 1072, s. 1.
[2472] *Yeni Meram*, 6 Ağustos 1954, S: 1424, s. 1; *Yeni Meram*, 27 Ekim 1955, S: 1858, s. 1.
[2473] *Yeni Konya*, 16 Ağustos 1957, S: 2927, s. 1.

belediye sınırları içerisinde bulunan Aslım Bataklığı, orman rejimine alındı[2474]. 1959'da şehrin manzarasını bozduğu ve tozlanmaya neden olduğu için kerpiç duvarların yıkılmasına karar verildi. İlk olarak da İdman Yurdu karşısında Kibrit Apartmanı çevresi ile Karatay Medresesi çevresindeki duvarlar yıkıldı[2475].

1950-1960 yılları arasında imar faaliyetleri ile öne çıkan Konya'da yaklaşık 7.000 bina inşa edilmiştir[2476]. Belediye 1954-1960 yılları arasında 4.793 adet eve, 360 adet apartmana, 1.326 adet ticari yapıya, 74 adet sınai yapıya ve 335 adet de diğer yapılara ruhsat vermiştir[2477]. İş yoğunluğu nedeniyle 1955'te Fen İşleri'nin yanında İmar İşleri Müdürlüğünü[2478] faaliyete geçiren Konya Belediyesi, 1956'da 1.300 inşaata ruhsat vermiştir[2479]. Ayrıca şehrin büyümesine bağlı olarak Şeker Murat Mahallesi 1959'da belediye imar hudutları içine alınmıştır[2480].

Şehirdeki imar hareketliliği belediyenin istimlak işleri yapmasına neden oluyor ve ağır bir ekonomik yükü de beraberinde getiriyordu. Nitekim imar çalışmaları kapsamında 1952-1960 yılları arasında Konya Belediyesi tarafından 57.907 m^2lik alan istimlak edilmiş ve bunun için toplamda 4.677.861,95 TL harcanmıştır[2481]. Aynı dönemde mülkakarlar için de 4.600.000 TL harcama yapılmıştır[2482].

DP Dönemi'nde Konya Belediyesi tarafından otogar, itfaiye garajı, cami, değirmen, gazino, belediye binası, dükkânlar, iş hanları, hal binası, tuvaletler ve hamamlar inşa edilmiştir. Halkın şikâyetleri doğrultusunda valiliğin de yardımı ile 1951'de şehrin çeşitli yerlerine 5 adet hamam inşa edilmiştir[2483]. Konya'nın ihtiyaç duyduğu otogar inşasına 1952'de Hâkimiyeti Millîye Okulu karşısındaki eski hayvan pazarında başlanmış ve yeni otogar 1 Ekim 1953'te tamamlanarak hizmete açılmıştır[2484]. Ancak şehirde artan taşıt sayısı nedeniyle 1955'te otogarın genişletilmesi ve yenilenmesi kararı alınmıştır. 5 yıllık programa bağlanan bu iş için

---

[2474] *BCA*, f.030.18.01., y.145.111.3.
[2475] *Yeni Konya*, 25 Nisan 1959, S: 4099, s. 1.
[2476] *Yeni Meram*, 10 Haziran 1955, S: 1719, s. 1.
[2477] *1959 İstatistik*, s. 302-303; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 406-407.
[2478] *Yeni Meram*, 22 Şubat 1955, S: 1614, s. 1-2.
[2479] *Yeni Konya*, 11 Ocak 1957, S: 2720, s. 1.
[2480] *Yeni Konya*, 12 Mayıs 1959, S: 5016, s. 1.
[2481] *1972 Başkanlık*, s. 71-72.
[2482] *1970 Başkanlık*, s. 68.
[2483] *Yeni Meram*, 17 Ekim 1951, S: 402, s. 1.
[2484] *Yeni Meram*, 22 Mart 1952, S: 592, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Ekim 1953, S: 1133, s. 1.

1.500.000 TL ödenek ayrılmıştır. Genişletme kapsamında ilk olarak garaj çevresinde 15.000 m^2lik alan istimlak edilmiştir[2485]. Otogar inşasına tahsis edilen Hâkimiyeti Millîye karşısındaki hayvan pazarı ise 1953'te Aslanlıkışla çevresindeki bir sahaya nakledilmiş ve arsanın etrafı çevrilerek pazarın faaliyete geçmesi sağlanmıştır[2486].

1952 yılında vakıflara ait İrfaniye Çarşısı'nın yıkılarak Vakıflar İş Hanı'nın inşa edilmesi Bayındırlık Bakanlığı tarafından tasdik edilmiştir[2487]. 1953'te inşaatına başlanan iş hanı 700.000 TL bedel ile Mimar Reşit Börekçi'ye ihale edilmiştir[2488]. Aynı yıl hal binası üzerinde 200 kişilik bir nikâh dairesi açılmıştır. Ayrıca uygun bütçeyle memur ve sabit gelirliler için Zindankale'de 25 ev inşa edilmiştir[2489]. 1954 yılında yeni belediye binası için bir proje yarışması açılması kararlaştırılmıştır[2490]. Mevcut belediye binası Yusuf Şar'a ait olup şehrin modern bir belediye binasına ihtiyacı vardır[2491]. Proje yarışması jüri üyeleri Teknik Üniversite ile Bayındırlık Bakanlığı, Ankara Belediyesi İmar Müdürlüğü ve Konya Belediyesi'nden oluşturulmuştur. Birinciye 6.000 TL ödül verilecek proje yarışmasına 30 mimar ve mühendis katılmıştır[2492]. Yeni binanın mevcut belediye binasının bitişiğindeki arsaya yapılması planlanmıştır[2493].

Hâkimiyeti Millîye İlkokulu önünde 14'ü küçük, 13'ü büyük olmak üzere 27 dükkân ve mağaza inşaatı 1955'te tamamlanmıştır. 307.000 TL harcanarak inşa edilen dükkânlar kiraya verilmiştir[2494]. Aynı yıl kereste pazarında 4.000.000 TL'ye mal olacak büyük bir cami inşa edilmesi planlanmıştır[2495].

Belediye Meclisi 1955'te gerek halkın gerekse turistlerin dinlenme ve eğlenme ihtiyacını karşılamak için Alâeddin Tepesi ile Tavusbaba'da iki modern gazino inşa etmeye karar vermiştir. Bunun için belediye bütçesine 3 yıl süreyle beş yüzer bin TL

[2485] *Yeni Meram*, 28 Şubat 1955, S: 1620, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Mart 1955, S: 1627, s. 1.
[2486] *Yeni Meram*, 10 Ekim 1953, S: 1141, s. 1.
[2487] Şerafeddin Camisi'nin mimari ahengine zarar vermemesi incelenmiştir. *Yeni Meram*, 11 Şubat 1952, S: 519, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Aralık 1952, S: 833, s. 1-2.
[2488] *Yeni Meram*, 2 Temmuz 1954, S: 1389, s. 1-2; 1955 yılı itibariyle iş hanı için sarf edilen tutar 825.546 TL'dir. *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 10, 25 Kasım 1959, s.168.
[2489] *Yeni Meram*, 29 Nisan 1953, S: 972, s. 1-2; *Yeni Meram*, 27 Haziran 1953, S: 1038, s. 2.
[2490] *Yeni Meram*, 10 Şubat 1954, S: 1262, s. 1.
[2491] Or, "Nazif Tahralı ve Konya Belediyesi", s. 1-2.
[2492] *Milliyet*, 10 Şubat 1956, S: 2061, s. 6; *Yeni Konya*, 26 Nisan 1956, S: 2471, s. 1.
[2493] *Yeni Meram*, 13 Ocak 1954, S: 1234, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Ocak 1956, S: 2387, s. 1.
[2494] *Yeni Meram*, 2 Kasım 1955, S: 1864, s. 2.
[2495] *Yeni Meram*, 27 Haziran 1955, S: 1736, s. 1.

ödenek konmuştur[2496]. Şehrin eğlence ve turizm alanlarında büyük bir eksikliğini kapatacak olan Alâeddin Belediye Gazinosu 1956'da ihale edilmiştir[2497]. Gazinonun birinci katında pansiyon ve Amerikan bar, ikinci katında büyük salon ve istirahat salonu, üçüncü katında ise yazlık teras ve gazino yer almaktadır[2498]. Gazino 1958'de seneliği 12.000 TL karşılığında 5 yıllığına kiraya verilmiştir. Türkiye'nin önemli gazinolarından biri olacak işletmeyi Sadi Özönder ve Süleyman Akkaya kiralamıştır[2499]. Toplam maliyeti 1.070.000 TL olan gazino, 4 Ekim 1958'de törenle açılmıştır. Törene Vali Keleşoğlu, milletvekillerinden Nafiz Tahralı ve Ali Saim Kaymak ile İkinci Ordu Müfettişi Orgeneral Suat Kuyaş, Belediye Başkan Vekili Dr. Muammer Çelik ve 1.000'e yakın davetli katılmıştır. Açılışta Hugo Hari yönetimindeki İtalyan orkestrası dinlenmiş, dans ve akrobasi gösterileri ilgiyle izlenmiştir[2500].

Belediye 1955'te yeni açılan Mevlâna Caddesi üzerinde Emlak Kredi Bankası ile ortaklaşa blok apartmanlar inşa etme kararı almıştır[2501]. Zira modern bir görüntü sergileyen asfalt yollarda hâlâ eski toprak evler bulunmaktadır[2502]. Ayrıca artan nüfusla birlikte şehirde yaşanan mesken sorununun çözüme kavuşturulması ve böylelikle kiraların makul seviyelere indirilmesi de gerekmektedir[2503]. Aynı yıl Hastane Caddesi'nde yeni bir itfaiye garajı yapılması kararlaştırılmış ve bölge hemen istimlak edilmiştir. İtfaiye garajı için 500.000 TL ödenek ayrılmış[2504] ve 1955'te ihale edilen garaj 1957'de tamamlanmıştır[2505].

1956 yılında Alâeddin Caddesi'nde çirkin bir çıkıntı yaparak caddeye kadar uzanan Merkez Oteli'nin şehir imar planına uygun olarak geri çekilmesi kararlaştırılmıştır. Bu nedenle belediye, otelin cadde kısmını istimlak ederek yıkım

---

[2496] *Yeni Meram*, 26 Ocak 1955, S: 1618, s. 1.
[2497] *Yeni Konya*, 14 Mart 1956, S: 2430, s. 2.
[2498] *Yeni Konya*, 6 Temmuz 1957, S: 2890, s. 1.
[2499] *Yeni Konya*, 31 Mayıs 1958, S: 3183, s. 1.
[2500] Öz Demokrat, 4 Ekim 1958, S: 282, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Ekim 1958, S: 3305, s. 1; *Yeni Meram*, 5 Ekim 1958, S: 2910, s. 1.
[2501] *Yeni Meram*, 23 Temmuz 1955, S: 1762, s. 2.
[2502] Köroğlu, "İmar Hareketleri", s. 1-2.
[2503] *Yeni Meram*, 30 Haziran 1955, S: 1739, s. 1.
[2504] *Yeni Meram*, 28 Temmuz 1955, S: 1769, s.1.
[2505] Kemal Uğurlu, *Bugünün Konyası*, Azim Matbaası, Konya 1958, s. 18; *Yeni Meram*, 10 Eylül 1955, S: 1810, s. 1.

işine başlamıştır[2506]. Aynı yıl Baruthane'ye modern hal binası kurulması kararlaştırılmıştır. İşçi Sigortaları Genel Müdürlüğü ile belediyenin müşterek inşa ettirecekleri bina 72 dükkândan oluşacaktır. Bunun yanında dükkânların alt katına soğuk hava deposu, üst katına ise işçi oteli kahvesi ve lokantası yapılacaktır[2507]. 27 Temmuz 1956'da ihale edilen hal binası 1.200.000 TL'ye mal olmuş ve 1957'de tamamlanarak dükkânlar kiraya verilmeye başlanmıştır[2508]. 1959'da yeni halin ortasında bir pazar açılmıştır. Bu pazarda süt, yoğurt, peynir, tereyağı ve sebze satılacaktır. Aynı yıl Alâeddin Tepesi, eski Muhacir Pazarı ve Kunduracılara birer hela inşa edilecektir[2509]. Ayrıca TMO ve İl Özel İdaresi tarafından 60.000 tonluk silo yanında inşa edilmekte olan büyük değirmene Konya Belediyesi de ortak olacaktır[2510].

Konya Belediyesi Zindankale'deki arsaları parselleyerek 1953'te satışa çıkarmış ve m^2 fiyatı olarak 5 TL muhammen bedel koymuştur[2511]. Ancak arsalar değer fiyatı bulmadığından satıştan vazgeçilmiştir[2512]. Konya'nın en güzel arsaları olarak gösterilen Mevlâna Caddesi üzerindeki arsalar 1957 ve 1958 yıllarında satışa sunulmuştur. 138 m^2 ile 2.905 m^2 arasında olan arsalara m^2 başına 350 TL ile 750 TL arasında muhammen bedel konmuştur[2513]. DP Parti Dönemi'nde Konya Belediyesi yaptığı çevre düzenleme çalışmalarıyla da dikkat çekmiştir.

1. Çevre Düzenleme ve Ağaçlandırma Çalışmaları

1950-1960 yılları arasında Konya'nın daha modern bir görünüm kazanması için çevre düzenlemesi faaliyetlerine önem verilmiştir. Bu nedenle şehirdeki meydanlar, parklar ve mesirelik alanlar yeniden düzenlenmiştir.

[2506] *Yeni Konya*, 24 Nisan 1956, S: 2469, s. 1.
[2507] Baruthane binası MKE'den alınmıştır. *Yeni Meram*, 8 Haziran 1956, S: 2082, s. 1-2; *Yeni Konya*, 24 Şubat 1956, S: 2411, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Mart 1956, S: 2426, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Haziran 1956, S: 2511, s. 1.
[2508] *Yeni Konya*, 28 Temmuz 1956, S: 2555, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Aralık 1957, S: 3029, s. 1.
[2509] *Yeni Konya*, 28 Ocak 1959, S: 4020, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Eylül 1959, S: 3599, s. 1.
[2510] *Öz Demokrat Konya*, 7 Mayıs 1960, S: 819, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Aralık 1959, S: 3719, s. 1.
[2511] *Yeni Meram*, 1 Kasım 1953, S: 1162, s. 2; *Yeni Meram*, 23 Kasım 1953, S: 1183, s. 2.
[2512] *Yeni Meram*, 18 Kasım 1954, S: 1521, s. 1.
[2513] *Yeni Konya*, 4 Eylül 1957, S: 2944, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Ocak 1958, S: 3051, s. 2.

Konya'nın sembollerinden olan Alâeddin Tepesi'nde[2514] DP iktidarı boyunca çevre düzenleme çalışmaları yapılmış ve tepenin ağaçlandırılmasına öncelik verilmiştir[2515]. Mesire yeri olması nedeniyle tepe, aileler tarafından özellikle hafta sonlarında tercih ediliyordu. Alâeddin Tepesi 1951'de ağaçlar ve çiçeklerle yeniden düzenlenmiş ve burada bulunan çocuk bahçesine yeni oyun aletleri alınmıştır[2516]. Bunun yanında tepenin etrafının tamamen açılması için 1952'de istimlaklara başlanmış[2517] ve 1954'te tepenin üzerindeki binalarla[2518] çevresinde bulunan turizm bürosu ve eski hükûmet tabipliğinin yıkılması kararlaştırılmıştır[2519]. Ayrıca 1958'de aydınlatma için tepeye elektrik direkleri de dikilmiştir[2520].

Makalesine: "*Pariste bir Alaettin Tepesi olmadığı için Eyfel Kulesi yapıldı."* diyerek başlayan Gazeteci Ramiz Arda, çocukluğunda şehrin çöplüğü olan tepenin DP iktidarında medeni insana yakışır bir vasfa büründüğünü belirtmiştir. Ancak bu dönemde de tepeye dikilen fidanlardan sarkan çaputların irtica meyveleri gibi sallandığını vurgulamıştır. Arda, sonuç olarak: "*Alaettin Konyanın aynasıdır ve ayna temiz tutulduğu müddetçe aynadır.*" diyerek kamuoyunu uyarmıştır[2521].

Konya'nın en önemli sembollerinden olan Mevlâna Müzesi'nin bulunduğu alanın tanzimi için 1953'te Konya milletvekillerinin teşebbüsüyle TBMM bütçesinden 300.000 TL ödenek ayrılmıştır[2522] ve DP iktidarı boyunca ödenek olarak aynı tutar verilmeye devam edilecektir[2523]. Bunun üzerine İTÜ öğretim üyelerinden Prof. Bonatz, Konya'ya davet edilmiş ve Bonatz'a Türkiye'de misafir olarak bulunan

---

[2514] Tepenin tarihi ile ilgili bk. Mehmet Ali Uz, Muhammed Doğan, *Belgelerle Adım Adım Konya*, Meram Belediyesi Kültür Yayınları, Konya 2016.
[2515] *Yeni Meram*, 12 Ocak 1952, S: 489, s. 2; *Yeni Meram*, 14 Mart 1952, S: 581, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Ocak 1956, S: 2388, s. 1.
[2516] *Yeni Konya*, 25 Şubat 1951, S: 619, s. 1; *Yeni Konya*, 6 Haziran 1951, S: 718, s. 2.
[2517] *Yeni Meram*, 22 Temmuz 1952, S: 698, s. 1.
[2518] Tepede Halkevi ve Belediye Sineması bulunmaktadır. Bu binalar Rumlardan kalan Rum Tatbikat Mektebi ile tatbikat binasıdır. Bunun yanında Orduevi binası da bulunmaktadır. Uz-Doğan, *Belgelerle Adım Adım Konya*, s. 39.
[2519] *Yeni Meram*, 22 Ağustos 1954, S: 1436, s. 1.
[2520] *Yeni Konya*, 5 Ağustos 1958, S: 3245, s. 1.
[2521] Arda, "Alaettin Tepesi Çaputlu Türbe Oluyor", *Yeni Konya*, 21 Mart 1958, S: 3117, s. 1.
[2522] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 20, 24 Şubat 1953, s. 892-893; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 20, 27 Şubat 1953, s. 1310.
[2523] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 28, 18 Şubat 1954, s. 204, 818; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 5, 23 Şubat 1955, s. 577; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 10, 20 Şubat 1956, s. 18; *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 17, 20 Şubat 1957, s. 259, 830; *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 2, 19 Şubat 1958, s. 89, 203; *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 12, 19 Şubat 1960, s. 186.

Prof. Gramber de eşlik etmiştir. Belediye Başkanı Özal, misafirleri bizzat Ankara'da karşılamıştır[2524].

Mevlâna Meydanı ve Caddesi'nin düzenlenmesinde Prof. Bonatz ve ekibinin hazırladığı projeler esas alınmıştır. Buna göre Mevlâna Müzesi modern bir şekilde yeni baştan ele alınacak ve meydan turistik bir park olarak düzenlenecektir[2525]. Bu doğrultuda ilk olarak Kızılay Odası yıkılmış ve İş Bankası karşısındaki gayrimenkuller istimlak edilmeye başlanmıştır[2526]. Bu iş için gayrimenkul sahiplerine 350.000 TL tutarında ödeme yapılmıştır[2527]. Mevlâna Caddesi'nde ise önce su, elektrik ve kanalizasyon gibi altyapı çalışmaları tamamlanmış ve ardından cadde asfaltlanmıştır. Ayrıca yenilenen cadde üzerinde modern evler inşa edilmesi için bankalarla görüşülmüştür[2528].

Hükûmetin ayırdığı ödenek yetersiz geldiğinden 1955'te Konya Belediyesi de meydan tanzimi için 300.000 TL'lik bir bütçe oluşturmuştur. Bu ödenekler sayesinde müze çevresi istimlak edilmeye başlanmıştır[2529]. Ancak bu ödeneklerle istimlak işinin bitirilmesi hayaldir. Çünkü sadece Başaralı evlerinin istimlakine 300.000 TL'den fazla para ödenmiştir[2530].

1957 yılında Mevlâna Müzesi'ni çeviren duvarlar kesme taşlarla yeniden yapılacaktır[2531]. 1959'da Ankara bahçeler mimarının planı doğrultusunda girizmenin yapılmasına devam edilirken toprak altından eni 1 m'yi geçen 400 m^3lük eski taş temeller çıkarılmıştır. Bu iş bitirildikten sonra toprak tesviye edilecek ve hazırlanan plana göre girizme, yeşil saha ve otopark hâline getirilecektir. Aynı yıl Mevlâna

[2524] Mevlâna Caddesi'nin imar ve tanzimi için Yüksek Mimar Orhan Arda da tetkiklerde bulunmuştur. *Yeni Meram*, 7 Ağustos 1952, S: 714, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Mayıs 1953, S: 982, s. 1.
[2525] *Yeni Meram*, 6 Temmuz 1954, S: 1393, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Eylül 1954, S: 1454, s. 1.
[2526] *Yeni Meram*, 25 Temmuz 1953, S: 1066, s. 1.
[2527] Müze Caddesi için yapılan istimlaklarda gayrimenkul sahipleri toplamda 1.518.450 TL istemiştir. Aradaki fiyat farkının fazla olması nedeniyle mülk sahipleri mahkemeye başvurmuştur. *Yeni Meram*, 8 Ekim 1953, S: 1139, s. 1-2.
[2528] *Yeni Meram*, 26 Eylül 1953, S: 1127, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Eylül 1955, S: 1802, s. 1.
[2529] *Yeni Meram*, 22 Mart 1955, S: 1642, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Haziran 1955, S: 1719, s. 1.
[2530] *Yeni Meram*, 3 Ekim 1956, S: 2194, s. 1-3.
[2531] *Yeni Konya*, 7 Ağustos 1957, S: 2918, s. 1.

Meydanı'nın floresanla aydınlatılması çalışmaları başlamış ancak döviz azlığı yüzünden sadece 10 lamba takılabilmiştir[2532].

DP Dönemi'nde şehrin en güzel gezinti yerlerinden olan Anıt Alanı'nın genişletilmesi ve düzenlenmesi için de çalışmalar yapılmıştır[2533]. 1954'te Millet Parkı'nın büyük taş kapısının bulunduğu yerden genişletilen alana[2534], 1955'te Kurtuluş Okulu sahası dâhil edilmiş ve Millet Parkı ile Anıt Alanı'na süs ağaçları dikilmiştir[2535]. 1956'da İstasyon Caddesi genişletilerek Anıt'ın sağ tarafındaki dar yol trafiğe kapatılacak ve bu yol yeşil alan olarak düzenlenecektir. Sol taraftaki şehre giriş yolu ise genişletilerek trafiğe çift yönlü olarak açılacaktır. Bununla birlikte kaidesi yerinde kalmak suretiyle Atatürk Anıtı'nın yüz kısmı şehre doğru döndürülmesi planlanmıştır[2536]. Ayrıca 1957'de Anıt Alanı'ndaki Millî Kitaplık önünde bir otopark tesis edilerek alanın ağaçlandırmasına başlanmıştır[2537].

Kamuoyunda Orta Anadolu'nun en güzel mesire yeri olarak bilinen Meram, Konya'nın en gözde yerlerinden biridir. Ancak DP iktidara geldiğinde Meram, perişan bir hâlde bulunuyordu. Öyle ki 1951'de bakımsızlıktan yıkılan Meram Köprüsü hemen onarılmaya başlanmıştır[2538]. DP Dönemi'nde turizme kazandırılmak istenen Meram'da imar faaliyetleri için ilk etapta 1952 bütçesinden 4.000 TL ödenek ayrılmıştır[2539]. Bununla dinlenme yeri olarak demir gölgelikler yapılacak ve çimler, demir bordürlerle çevrilecektir[2540]. 1953'te aile bahçesinin genişletilmesi için Toloğlu Vakfı'ndan bir kısım yerler yıktırılarak düzeltilmiştir[2541]. Ardından çay bahçesi yeniden düzenlenerek modern hâle getirilecek ve belediye tarafından

---

[2532] *Yeni Konya*, 16 Ocak 1959, S: 4008, s. 2; *Yeni Konya*, 31 Temmuz 1959, S: 3566, s. 1; *Yeni Konya*, 28 Kasım 1959, S: 3686, s. 1.
[2533] *Yeni Meram*, 29 Mart 1955, S: 1649, s. 1.
[2534] *Yeni Meram*, 6 Temmuz 1954, S: 1393, s. 1.
[2535] *Yeni Meram*, 1 Aralık 1955, S: 1898, s. 2.
[2536] *Yeni Konya*, 7 Aralık 1956, S: 2686, s. 1.
[2537] *Yeni Konya*, 12 Ağustos 1957, S: 2923, s. 1.
[2538] *Yeni Konya*, 9 Temmuz 1951, S: 748, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Temmuz 1951, S: 754, s. 2; *Yeni Meram*, 12 Nisan 1952, S: 612, s. 1.
[2539] *Yeni Konya*, 26 Haziran 1951, S: 738, s. 2; *Yeni Meram*, 14 Nisan 1952, S: 614, s. 2; Kişmir, "Meram Ele Alınırken", *Yeni Meram*, 14 Haziran 1952, S: 670, s. 1.
[2540] *Yeni Meram*, 12 Nisan 1952, S: 612, s. 1
[2541] *Yeni Meram*, 8 Ekim 1953, S: 1139, s. 1.

işletilecektir. Son olarak 1954'te aile çay bahçesinin pist ve büfe inşaatı tamamlanmıştır[2542].

Konya'nın önemli parklarından olan Dede Bahçesi bu dönemde Gül Müsabakası'nın yapıldığı mekândır. Belediye tarafından düzenlenen yarışmada çiçek yetiştiricileri kıyasıya mücadele etmiştir. Müsabakalar büyük bir ilgiyle takip edilmiş ve dereceye girenler ödüllendirilmiştir[2543]. Yarışmanın düzenlendiği çiçek sergi yeri 1954'te genişletilmiştir[2544]. Bunun yanında 1956'da genişletilerek yeniden tanzim edilen Dede Bahçesi'ne 1959'da çocuk bahçesi de yapılmıştır[2545]. Ayrıca Kayalı Park ile Şems Parkı da 1953 ve 1956 yıllarında yeniden düzenlemiştir[2546]. Kayalı Park'la hükûmet binası arasındaki yol kaldırılarak parkla birleştirilmiş ve mevcut otobüs durağı parkın içine alınmıştır[2547]. 1955'te lise karşısındaki Millet Bahçesi de nezih bir mekân hâline getirilmiştir[2548]. Şehirdeki park ve bahçeler yeterli görüldüğünden Nazif Tahralı Dönemi'nde Alâeddin Tepesi'ne yakın bulunan Fahrettin Paşa Parkı mesken sahası olarak satılacaktır[2549].

DP iktidarında Orta Anadolu'nun ağaçlandırılmasına dönük çalışmalarda dikkate değer şekilde artış olmuştur. Bu kapsamda Konya Ovası'nı ağaçlandırma programı hazırlanmış ve orman bölgeleri dışında kalan arazilerin ağaçlandırılmasına başlanmıştır. Hemen harekete geçen Konya Valiliği ağaç dikme seferberliği ilan etmiş ve fidanlar valilikçe karşılanmıştır. Şehrin sembollerinden olan Takkeli Dağ eteklerinin de ağaçlandırılması için Ankara'dan uzmanlar çağrılmıştır. Ancak yapılan incelemeler sonucunda su bulunmaması ve dağ eteklerinin kayalık olması nedeniyle bölgede ağaçlandırma yapılamamıştır[2550]. İl genelinde ağaç dikme faaliyetleri 1955'te artış gösterecek ve 350 köyde ağaç dikme kampanyaları düzenlenecektir[2551].

[2542] *Yeni Meram*, 11 Nisan 1954, S: 1322, s. 1; *Yeni Meram*, 6 Ağustos 1954, S: 1424, s. 1.
[2543] *Yeni Meram*, 7 Haziran 1952, S: 663, s. 2; *Yeni Meram*, 9 Ağustos 1953, S: 1080, s. 2; *Yeni Meram*, 21 Ağustos 1954, S: 1435, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Haziran 1957, S: 2857, s. 1.
[2544] *Yeni Meram*, 9 Ocak 1954, S: 1230, s. 1.
[2545] *Yeni Konya*, 31 Ocak 1956, S: 2388, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Eylül 1959, S: 3609, s. 1.
[2546] *Yeni Meram*, 4 Ağustos 1953, S: 1076, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Kasım 1953, S: 1168, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Nisan 1956, S: 2469, s. 1.
[2547] *Yeni Meram*, 13 Ağustos 1953, S: 1094, s. 1.
[2548] *Yeni Meram*, 29 Mart 1955, S: 1649, s. 1.
[2549] Or, "Nazif Tahralı ve Konya Belediyesi", s. 1-2.
[2550] *Yeni Meram*, 29 Kasım 1954, S: 1532, s. 1; *Yeni Meram*, 31 Aralık 1954, S:1562, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Ocak 1955, S: 1579, s. 1.
[2551] 600 dönümlük sahaya 75.000 fidan dikilmiştir. *Yeni Meram*, 26 Temmuz 1955, S: 1765, s. 1.

Bunun yanında Karaaslan ile Konuklar çiftliklerinden ihtiyaç sahiplerine 50.000 fidan dağıtılacak ve Kadınhanı'nda, Beyşehir'de, Ilgın'da, Cihanbeyli'de ağaç dikimi yapılacaktır[2552]. Aynı yıl il genelinde 2.620.700 adet kavak fidanı dikilecektir[2553].

Konya Belediyesi 1950-1956 yılları arasında bahçe düzenlemesi ve ağaçlandırma faaliyetlerine 491.000 TL harcamıştır[2554]. 1957'de Alâeddin Tepesi'nde 104.000 m^2, Meram'da ise 85.000 m^2 ağaçlandırma yapılmıştır[2555]. 1959'da ise Tavusbaba ve Alâeddin Tepesi ile şehirdeki parklara ve mezarlıklara 101.000 ağaç dikilmiştir[2556].

2. Şehrin Kanayan Yaraları: Su, Elektrik, Kanalizasyon ve Yol

Konya'da elektrik, su ve ulaşım işlerini belediye bünyesindeki ESO İşletmesi yürütmekteydi. Ancak ESO İdaresi'nin performansı sürekli eleştirilmiş ve kamuoyunda DP'nin Konya'daki icraatlarına ayak uyduramadığı düşüncesi hâkim olmuştur[2557]. İşletme 1957'de yaklaşık 700.000 TL, 1958'de 720.000 TL, 1959'da 2.000.000 TL ve 1960'ta da 850.000 TL yatırım yapmıştır[2558].

a. İçme Suyu

Kapalı bir havza olan Konya'nın en önemli sorunlarından biri hiç şüphesiz su meselesidir. Özellikle kurak geçen bir kış mevsiminden sonra yaz aylarında ciddi su sıkıntısı yaşanmakta ve sular sık sık kesilmektedir[2559]. Tablo 52'de görüleceği üzere DP Dönemi'nde Konya Belediyesi şehrin içme suyu sorunuyla yakından ilgilenmiştir[2560].

[2552] *Yeni Meram*, 3 Ocak 1955, S: 1565, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Mayıs 1955, S: 1702, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Mart 1955, S: 1644, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Ocak 1955, S: 1590, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Mart 1955, S: 1639, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Temmuz 1955, S: 1765, s. 1.
[2553] *Yeni Meram*, 2 Haziran 1955, S: 1711, s. 1.
[2554] *Yeni Konya*, 1 Mart 1957, S: 2767, s. 1.
[2555] *Yeni Konya*, 1 Mart 1957, S: 2767, s. 1.
[2556] *Yeni Konya*, 4 Nisan 1960, S: 3811, s. 1.
[2557] *Yeni Meram*, 21 Ocak 1955, S: 1583, s. 1.
[2558] *1972 Başkanlık*, s. 114.
[2559] *Yeni Konya*, 5 Haziran 1951, S: 717, s. 1-2; *Yeni Konya*, 5 Temmuz 1958, S: 3215, s. 1.
[2560] *1970 Başkanlık*, s. 131, 133 ve 136.

Tablo 52: 1950-1960 Yılları Arası Konya'nın İçme Suyu Sarfiyatı, Su Miktarı ve Abone Sayısı

Yıllar	Abone Sayısı	Su Sarfiyatı	Şehirdeki Su Miktarı
1950	3.379	755.996 m^3	63 lt./sn.
1951	4.313	754.990 m	63 lt./sn.
1952	4.921	897.670 m^3	63 lt./sn.
1953	5.374	917.976 m	63 lt./sn.
1954	6.209	804.279 m^3	93 lt./sn.
1955	6.588	825.067 m^3	113 lt./sn.
1956	7.006	895.688 m^3	113 lt./sn.
1957	7.790	931.236 m^3	113 lt./sn.
1958	8.893	968.548 m^3	135 lt./sn.
1959	9.612	1.058.771 m^3	135 lt./sn.
1960	9.829	1.159.112 m^3	135 lt./sn.

DP Dönemi'nde Konya Belediyesi'nin çalışmaları sonucunda şehre gelen su miktarında artış görülmektedir. Şehir suyunu 63 lt./sn. ile devralan DP'li belediye başkanları bunu 135 lt./sn.'ye çıkararak önemli bir iş başarmıştır. Bunda şehrin faklı bölgelerinde açılarak şebekeye bağlanan kuyular etkili olmuştur[2561]. Ayrıca bu süreçte abone sayısında ve su sarfiyatında da hatırı sayılır bir artış yaşanmıştır.

DP iktidara geldiği ilk zamanlarda şehir su sıkıntısı çektiğinden belediye, içme suyunun ölçülü kullanılmasını istemiştir[2562]. 1951 kışının kurak geçmesi nedeniyle 50 çeşmeye su veren ve şehrin içme suyunda mühim rol oynayan Beypınarı kurumuştur. Sonuçta abone sayısının artmasına rağmen 1951'de şehirde su sarfiyatı azalmıştır. Bu sorunu belediye, kuyular açmak yoluyla çözüme kavuşturmaya çalışacak, park ve bahçelerin sulama işi bu kuyulardan yapılacaktır[2563]. Su sıkıntısının şiddetli hissedildiği bir diğer yıl olan 1954'te Kerimdede, Sedirler ve Hacı Sadık mahalleleri susuz kalmıştır[2564]. 1951'de olduğu gibi abone sayısının artmasına rağmen 1954'te de şehrin su sarfiyatı azalmıştır. Su sıkıntısı 1955'te had safhaya ulaşmış ve özellikle Ramazan ayında halk, mahalle çeşmelerinden

[2561] *Yeni Konya*, 26 Mart 1959, S: 4073, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Mayıs 1959, S: 5017, s. 1.
[2562] *Yeni Konya*, 18 Haziran 1950, S: 375, s. 1.
[2563] *Yeni Konya*, 5 Haziran 1951, S: 717, s. 1-2; *Yeni Konya*, 10 Haziran 1951, S: 722, s. 3; *Yeni Meram*, 19 Nisan 1952, S: 619, s. 2; *Yeni Meram*, 13 Ağustos 1953, S: 1089, s. 1.
[2564] *Yeni Meram*, 15 Haziran 1954, S: 1372, s. 1.

ayrılmamıştır[2565]. Belediye, su şebekesi takviye edilinceye kadar şehre nöbetleşe yani gün aşırı su vermeyi kararlaştırmıştır. Bu arada şehir suyunu takviye çalışmalarına devam eden belediye, şebekeyi ıslah ederek 570 adet su patlağını tamir etmiştir. Ayrıca sokaklardaki çeşmeler de kontrol edilerek 10 mahallenin suyu, israf ettikleri gerekçesiyle kesilmiştir[2566].

Konya Milletvekili H. Ragıp Atademir'e göre nüfus artışı yaşandığı için şehrin su ihtiyacı da artmaktadır. Artık insanlar eskiden olduğu gibi sadece mahallelerinde değil evlerinde de su istemektedir. Geçmişte güğümle su ısıtıp yıkanan vatandaş artık günlük duş almak istediğinden şehrin biri içme diğeri de kullanma olmak üzere iki ayrı şebekeye ihtiyacı vardır[2567]. Atademir'in bu düşüncesini onaylayan Belediye Başkanı Nazif Tahralı'ya göre Konya'nın içme suyu problemini halletmek hiç de kolay değildir. Çayırbağı, Dutlu, Beypınarı ve Mukbil memba sularının şehrin ihtiyacını karşılamadığını belirten Tahralı, içme suyu ile kullanma suyunun muhakkak surette ayrılması gerektiğini ifade etmiştir[2568]. Ancak 1956 yılında bulunan ve son derece kaliteli olan Alakova suyu ile Konya'nın bu sorunu çözülecektir[2569]. Bunun yanında şeker fabrikası da 1956 yılından itibaren kampanya dönemleri dışında şehre su verecek ve böylece özellikle yaz aylarında çekilen su sıkıntısı hafifletilecektir[2570].

1957 yılında bazı mahalleler özellikle yaz mevsiminde yaşanan su sıkıntısını, kendi araçlarıyla uzaklardan su getirerek çözmeye çalışmıştır. Şehrin su sorununu çözmek isteyen belediye, bir komisyon kurmuştur. Bu komisyon, şehrin içme suyu tesisinin genişletilebilmesi için asgari 3.000.000 TL'ye ihtiyaç olduğu tespit etmiştir[2571]. 1959 yılında toplamda 8 kuyunun daha şebekeye bağlanması planlanmış[2572] ve bu işler için İller Bankası'ndan 854.000 TL temin edilmiştir[2573].

[2565] *Yeni Meram*, 26 Mayıs 1955, S: 1704, s. 1.
[2566] *Yeni Meram*, 1 Haziran 1955, S: 1710, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Haziran 1955, S: 1728, s. 1; *Yeni Meram*, 20 Ekim 1955, S: 1851, s. 1.
[2567] H. Atademir, "Ferid Paşa ve Bugünkü Konya", *Yeni Meram*, 11 Aralık 1956, S: 2261, s. 1-2.
[2568] Mevcut membalar Mukbil, Çayırbağı ve Dutlu'dur. *Yeni Meram*, 15 Kasım 1956, S: 2235, s. 1-2.
[2569] Or, "Şehrin Su, Elektrik ve Kanalizasyon Dâvaları", *Yeni Meram*, 16 Haziran 1956, S: 2090, s. 1-2.
[2570] *Yeni Meram*, 3 Ekim 1956, S: 2194, s. 1, 3.
[2571] *Yeni Konya*, 29 Haziran 1957, S: 2883, s. 1; *Yeni Konya*, 25 Şubat 1957, S: 2764, s. 1.
[2572] *Yeni Konya*, 26 Mart 1959, S: 4073, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Mayıs 1959, S: 5017, s. 1.
[2573] *Yeni Konya*, 28 Temmuz 1959, S: 3563, s. 1.

b. Elektrik

DP Dönemi'nde elektrik kesintileri şehrin önemli sorunlarından birini oluşturmaktaydı[2574]. Zamanında alınmayan tedbirler yüzünden Konya'nın her an elektriksiz kalma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu belirten Belediye Başkanı Özal, haklı olarak önceki belediye yönetimlerini hedef almıştır[2575]. Sadece 2 dizel santral ile elektrik üreten şehirde ihtiyat motorları düşünülmemiştir. Dolayısıyla dizel motorlar arıza yaptığında şehirde elektrik kesintileri meydana gelmiştir[2576]. Halkın konforunun yanında üretim yapan işletmelerin uğradığı zararlar da oldukça can sıkıcıydı[2577]. 1954'te elektrik kesintisi yüzünden şehirde 500'ü aşkın radyo yanmış ve vatandaşlar zararlarının karşılanmasını istemiştir[2578]. Bu süreçte dizel santrallere takviyeler yapılsa da 1956'da elektrik sorunu had safhaya çıkmış ve semtlere 2-3 hafta boyunca sırayla elektrik verilmiştir. Belediye Başkanı Tahralı, bu sorunu çözmek için kombinadan elektrik satın alınacağını vurgulamıştır. Bu nedenle Göksu Santrali'nin hizmete girmesi dört gözle beklenmekteydi[2579].

Konya, elektrik enerjisini 1957'ye kadar dizel elektrik ve Dere Hidroelektrik santrallerinden üretmiştir. 1957-1959 yılları arasında bu santrallere Et Kombinası dizel santrali eklenmiş ve nihayet 1959'dan itibaren Göksu Santrali'nden de üretim sağlanmaya başlamıştır. Tablo 53'te de gösterildiği gibi DP iktidarında Konya'nın elektrik üretiminde 1957'den itibaren ciddi bir artış görülmektedir[2580]. Bunda yeni elektrik trafosunun ve Göksu Santrali'nin devreye girmesi etkilidir. Göksu Santrali tek başına 1959'da 11.144.031 kwh ve 1960'ta da 17.966.264 kwh elektrik üreterek şehrin elektrik sorununa çare olacaktır[2581]. Bu santralle birlikte 1951'de kwh'i 30 kuruş[2582] olan elektrik ucuzlayacak ve elektriğin kwh'i 15 kuruşa indirilecektir[2583].

[2574] *Yeni Konya*, 4 Haziran 1951, S: 716, s. 3.
[2575] *Yeni Meram*, 9 Mart 1954, S: 1288, s. 1.
[2576] *Yeni Meram*, 17 Aralık 1952, S: 839, s. 2; *Yeni Meram*, 6 Kasım 1954, S: 1509, s. 1-2; *Yeni Meram*, 16 Kasım 1955, S: 1878, s. 2; *Yeni Meram*, 6 Haziran 1955, S: 1715, s. 1.
[2577] *Yeni Meram*, 11 Nisan 1955, S: 1662, s. 2.
[2578] *Yeni Meram*, 12 Mart 1954, S: 1292, s. 1.
[2579] *Yeni Meram*, 15 Kasım 1956, S: 2235, s. 1-2.
[2580] *1970 Başkanlık*, s. 135; *1972 Başkanlık*, s. 116-117.
[2581] *1972 Başkanlık*, s. 116; *Yeni Konya*, 20 Ekim 1957, S: 2990, s. 1.
[2582] *Yeni Konya*, 30 Mart 1951, S: 650, s. 2.
[2583] *Yeni Konya*, 23 Şubat 1960, S: 3773, s. 1.

Tablo 53: 1950-1960 Yılları Arası Konya'nın Elektrik Üretimi, Tüketimi ve Abone Sayısı

Yıllar	Abone Sayısı	Elektrik Üretimi	Elektrik Tüketimi
1950	8.003	2.668.913 kwh	2.169.371 kwh
1951	9.173	3.177.406 kwh	2.589.954 kwh
1952	10.550	3.765.360 kwh	3.158.855 kwh
1953	12.040	4.410.818 kwh	3.522.578 kwh
1954	14.402	5.048.977 kwh	4.288.418 kwh
1955	15.139	5.814.037 kwh	4.809.196 kwh
1956	16.568	5.889.602 kwh	4.916.202 kwh
1957	17.500	8.584.782 kwh	6.660.514 kwh
1958	19.106	10.648.550 kwh	8.470.215 kwh
1959	21.508	14.768.386 kwh	11.550.861 kwh
1960	23.352	20.180.584 kwh	16.562.840 kwh

Konya'da 1950-1960 yılları arasında elektrik abone sayısında yaklaşık 3 kat artış yaşanmıştır. Bu dönemde belediye sınırları içerisinde nüfus başına yıllık elektrik tüketimi 1950'de 34 kwh iken, 1955'te 52 kwh'te 1960'ta ise 138 kwh'te yükselmiştir. Bu durum hem şehrin nüfusunun hem de elektrik üretiminin artmasıyla ilgilidir[2584].

DP iktidarında Konya Belediyesi bir taraftan şehrin elektrik sorununu çözmek diğer taraftan elektriksiz bölgelere elektrik götürmek için çaba harcamıştır. 1951'de Aymanas bölgesine[2585], 1952'de Gaz deposu civarı ile Dere köyüne elektrik verilmiştir[2586]. 1953'te şehrin elektrik şebekesini genişletme çalışmaları başlamıştır[2587]. 1955'te şehre günün her saatinde elektrik verecek 200 beygir kuvvetinde yeni bir motor alınmış[2588] ve Konya Müzesi elektrik tesisatı ihale edilmiştir[2589]. 1956'da DDY fidanlığı arkası ve Havzan'ın bir kısmı elektriğe kavuşmuştur[2590]. 1957'de yeni elektrik trafosu faaliyete geçmiş ve Et Kombinası, Karaciğan Kiremit Fabrikası ile Mengene-Uluırmak yer altı elektrik hattı tamamlanmıştır. Aynı yıl Arslanlıkışla ile şeker fabrikası arasında 120.000 TL'ye

[2584] *1970 Başkanlık*, s. 130.
[2585] *Yeni Konya*, 28 Haziran 1951, S: 740, s. 1.
[2586] *Yeni Meram*, 2 Temmuz 1952, S: 681, s. 1-2; *Yeni Meram*, 20 Temmuz 1952, S: 696, s. 1.
[2587] *Yeni Meram*, 10 Eylül 1953, S: 1111, s. 1.
[2588] *Yeni Meram*, 15 Nisan 1955, S: 1666, s. 1.
[2589] *BCA*, f.030.18.01.02., y.141.97.20.
[2590] *Yeni Konya*, 28 Mart 1956, S: 2443, s. 1.

mal olacak hava hatlarının tesisine başlanmıştır[2591]. 1959'da 60.000 tonluk siloya Göksu'dan elektrik verilmiştir. Şehirden siloya kadar 11,5 km'lik elektrik hattı ESO işletmesi tarafından çekilmiş ve ilk deneme 18 Ekim 1959'da yapılmıştır. Böylece doksanar beygir gücündeki 3 dizel elektrik grubunun faaliyeti durdurulmuştur[2592]. Nihayet Göksu'dan elektrik elde edilmiş ancak alt yapı eksik kalmıştır. Bunun için 1959'da Kalkınma İkraz Fonu'ndan sağlanan 4.000.000 TL'lik kaynağın 1.800.000 TL'si şehrin elektrik şebekesinin ıslah edilmesi ve genişletilmesi için harcanacaktır[2593].

c. Kanalizasyon

DP Dönemi'nde Konya'nın altyapı meselelerinden birisi de kanalizasyon sorunudur. 1951'de 120 mahalleden oluşan şehrin ihtiyaca cevap verecek bir kanalizasyon sistemi yoktu[2594]. Kanalizasyona bağlı olmayan ve çoğunluğu oluşturan meskenler ile devlet kurumlarının lağım çukurları bulunuyordu. İlk kez bu dönemde belediye, lağım çukurlarının boşaltılması için vidanjörle hizmet vermeye başladı. Kamuoyunda çok hoş karşılanan bu teşebbüs için belediyeye pek çok müracaat yapıldı[2595]. Ancak oldukça pahalı ve zahmetli bir yatırım olan kanalizasyon ağına duyulan ihtiyaç büyüktü. Bu nedenle belediye, 400 hektarlık sahada tesis edilecek Konya kanalizasyon sistemi için bir proje hazırlattı[2596]. 8.000.000 TL'ye mal olacak bu iş için her sene bütçeye ödenek konması kararlaştırılmış ve ilk olarak 1955 bütçesinden 150.000 TL ayrılmıştır[2597]. Nazif Tahralı, Konya'nın kanalizasyon konusunda birkaç büyükşehirden sonra ülkenin en iyisi olduğunu belirterek 1957'de kanalizasyon inşasına başlanacağı müjdesini vermiştir[2598]. Ancak bu projenin tahakkuku, Çimento Fabrikası'nın üretime başlamasından sonra ele alınacaktır[2599]. Sonuçta 1952-1960 yılları arasında kanalizasyon sistemi için 2.600.000 TL yatırım

[2591] *Yeni Konya*, 25 Şubat 1957, S: 2764, s. 1; *Yeni Konya*, 20 Ekim 1957, S: 2990, s. 1.
[2592] *Yeni Konya*, 19 Ekim 1959, S: 3645, s. 1.
[2593] *Yeni Konya*, 31 Aralık 1959, S: 3719, s. 1.
[2594] *Yeni Konya*, 2 Şubat 1951, S: 595, s. 3.
[2595] *Yeni Meram*, 6 Ekim 1953, S: 1137, s. 2.
[2596] *Yeni Meram*, 17 Ekim 1952, S: 780, s.1-2; *Yeni Meram*, 5 Kasım 1952, S: 797, s. 1-2.
[2597] *Yeni Meram*, 22 Şubat 1955, S: 1614, s. 1.
[2598] *Yeni Meram*, 10 Aralık 1956, S: 2260, s. 1-2.
[2599] Or, "Şehrin Su, Elektrik ve Kanalizasyon Dâvaları", s. 1-2.

yapılmış ve 1950-1963 yılları arasında 16.308 m uzunluğunda kanalizasyon sistemi inşa edilmiştir[2600].

ç. Ulaşım Hizmetleri

DP iktidarında Konya Belediyesi'nin karşılaştığı önemli sorunlardan biri de ulaşım meselesidir. Belediye şehir içinde otobüs sayılarını arttırarak bu sorunu çözmeyi amaçlamıştır[2601]. Bu dönemde belediye otobüsleri, sefer saatlerine uymadıkları, fazla yolcu aldıkları, eski ve bakımsız oldukları için eleştirilmiştir[2602]. 1952'de şehir trafiğini düzenlemek için Hükûmet Konağı, Belediye Meydanı, İş Bankası ve yeni Pazar Meydanı'na işaret lambaları konmuş ve klakson yasağı getirilmiştir[2603]. Ayrıca 1957'de Zafer Meydanı, Anıt Meydanı ve Hükûmet Meydanı'nda trafik çift yönlü olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir[2604].

Belediye 1954'te Hollanda'dan troleybüslere benzeyen 50 kişilik büyük otobüsler almayı planlamıştır. Türkiye'de ilk defa Konya Belediyesi tarafından 6 adet sipariş edilen araçlar, 1 yıl içerisinde teslim edilecek ve 4.000 TL'ye mal olacaktır[2605]. Bunun yanında 1957'de Çekoslovak Skoda otomobil fabrikasından 10 otobüs sipariş edilmiştir. Ayrıca mevcut otobüslerle halkın ulaşım ihtiyacı karşılanamadığından belediye 2 otobüs kiralamak zorunda kalmıştır[2606]. 1958'de ulaşım işini kökten halletmek için harekete geçen belediye 18 Mercedes otobüs almak isteyecektir. Bunun için 250.000 dolarlık ödenek talep etmiş ancak 10 otobüslük ödenek alabilmiştir. Yeni otobüsler 1959 Ağustos'unda kara yolu ile Konya'ya getirilmiştir[2607]. Belediye Konya'nın ulaşım sorununu bir türlü istenen seviyede çözümleyememiştir. Bunda şehrin nüfus artışı ve mal darlığı yüzünden yaşanan yedek parça sorunu etkili olmuştur[2608].

[2600] *1972 Başkanlık*, s. 56.
[2601] Kandemir, *Konya*, s. 15; *Yeni Konya*, 28 Temmuz 1958, S: 3238, s. 1.
[2602] *Yeni Meram*, 2 Ocak 1952, S: 479, s. 2; *Yeni Meram*, 8 Ekim 1954, S: 1481, s. 1-2; *Yeni Meram*, 21 Ekim 1954, S: 1493, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Ocak 1955, S: 1573, s. 2.
[2603] *Yeni Meram*, 15 Eylül 1952, S: 747, s. 2; *Yeni Meram*, 7 Temmuz 1952, S: 686, s. 2.
[2604] *Yeni Konya*, 11 Mart 1957, S: 2777, s. 1.
[2605] *Yeni Meram*, 9 Şubat 1954, S: 1261, s. 1; 10 Nisan 1955'te belediyenin Hollanda'dan satın aldığı otobüslerden 4'ü şehrimize getirilmiştir. *Yeni Meram*, 11 Nisan 1955, S: 1662, s. 1.
[2606] *Yeni Konya*, 30 Mart 1957, S: 2796, s. 1; *Yeni Konya*, 13 Aralık 1957, S: 3037, s. 1.
[2607] *Yeni Konya*, 17 Mart 1958, S: 3114, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Mart 1959, S: 4060, s. 1; *Yeni Konya*,7 Ağustos 1959, S: 3573, s. 1.
[2608] *Yeni Konya*, 3 Mayıs 1958, S: 3155, s. 1.

DP iktidarının ilk yılında Sedirler Caddesi'ne belediye otobüs seferleri başlamıştır[2609]. 1954 yılında Konak'tan başlayan seferler gidilen mesafeye göre 10 ile 60 kuruş arasında ücretlendirilmiştir. En ucuz güzergâh 10 kuruşla garajdan Çaybaşı Mahallesi'ne, en pahalı güzergâh ise 60 kuruşla havaalanına kadar olan hattır[2610]. 1950-1960 yılları arasında Otobüs İşletmesi'nin senelik sefer sayısı 12.121'den 63.950'ye çıkmış ve belediye her bir otobüsünde ortalama 24 yolcu taşımıştır. Bu süreçte otobüsle taşınan yolcu sayısı ise 1950'de 546.457 kişi iken 1960'ta 2.822.389 kişiye yükselmiştir [2611].

Konya'da belediye otobüslerinin yanında 1951'de İstasyon ve Meram'a taksi dolmuş usulüyle yolcu taşınmaya başlanmıştır[2612]. Taksi dolmuş şoförleri 1959'da Müze Caddesi'nde bir yazıhane kiralayarak her semte dolmuş seferleri düzenlemiştir[2613].

d. Yol Yapım ve Onarım Çalışmaları

DP iktidara geldiğinde Konya yaz mevsiminde toz, kış mevsiminde ise çamur içerisinde bir kentti. Konya Belediyesi yoğun şikâyetlere neden olan bu sorunun halledilmesi için büyük uğraş vermiş ve önceliği asfaltlama çalışmalarına ayırmıştır[2614]. Bu nedenle şehrin ana caddeleri başta olmak üzere meydanlar ve şehre giriş yolları asfaltlanmaya başlanmıştır[2615].

Konya'da yerel seçimleri kazanan DP'li Belediye Başkanı Özal, ilk olarak Anıt'tan İstasyon'a kadar olan parke döşeli yolu asfaltla kaplamıştır[2616]. Ardından Küçük Pazar'dan Kız Enstitüsü'ne kadar İstanbul Caddesi, Attarlar içi ve Hükûmet Meydanı'ndan İstasyon Caddesi'ne kadar Alâeddin ile Belediye meydanları asfaltlanmaya başlanacaktır. Konya halkı da belediyenin asfaltlama çalışmalarına kayıtsız kalmayıp maddi yardımlarını esirgemeyecektir[2617]. Çünkü halk şehrin

---

[2609] *Yeni Konya*, 8 Aralık 1950, S: 540, s. 2.
[2610] *Yeni Meram*, 25 Şubat 1954, S: 1276, s. 1.
[2611] *1970 Başkanlık*, s. 134; *1972 Başkanlık*, s. 145-146.
[2612] *Yeni Konya*, 5 Temmuz 1951, S: 747, s. 2.
[2613] *Yeni Konya*, 23 Eylül 1959, S: 3619, s. 1.
[2614] *Yeni Konya*, 7 Kasım 1950, S: 509, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Aralık 1951, S: 460, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Ocak 1957, S: 2739, s. 1.
[2615] Sadrettin Oktay, "Memleket Meseleleri", *Yeni Konya*, 14 Haziran 1951, S: 726, s. 2.
[2616] *Yeni Konya*, 14 Kasım 1950, S: 516, s. 2.
[2617] *Yeni Konya*, 9 Ağustos 1951, S: 779, s. 2; *Yeni Konya*, 15 Ağustos 1951, S: 785, s. 1-2.

modern bir görünüm kazanmasından oldukça memnundur. Zira kadim Konya'nın tozlu yüzüne artık asfalt sürülmüştür. Bunun yanında belediye, zarar verdikleri için asfaltlanan yollardan demir tekerlekli araçların geçişini de yasaklamıştır[2618].

Konya Belediyesi 1951'de Alâeddin Tepesi ile Dede Bahçesi arasında açılacak yol için istimlak işlerine başlamıştır. Aynı yıl asfaltı soğuk olarak döken yeni makineler Konya'ya getirtilerek Ankara yolunda denemeler yapılmıştır. Bunun yanında Konya-Ankara ve Konya-İstanbul yolları, Horozluhan'da açılacak yeni bir yol ile birbirine bağlanmıştır[2619].

1952 yılında Belediye Meydanı asfaltlama işinin ilk kısmı bitirilmiş ve İstasyon Meydanı'nın asfaltlanmasına başlanmıştır. Bu arada DDY Müdürlüğü asfaltlama işi için belediyeye 5.000 TL nakit yardımda bulunmuştur. Konya Belediyesi, 1950 yerel seçimlerinden sonra 2 yıl içerisinde 20.000 m^2 asfalt yol yapmış ve bu işe 106.000 TL harcamıştır[2620]. Asfaltlanan yollardan çıkarılan parke taşlar, zayi edilmemiş ve bunlarla sokak yolları onarılmıştır. Ayrıca halkın maddi yardımlarıyla da sokaklara yeni parke taşlar döşenmiştir[2621]. 1952 yılında Zindankale, pazar yeri ve Şems Sokağı da dâhil olmak üzere toplam 20.234 m^2 parke yol yapılmıştır. Aynı yıl stabilize yolların yapımına da devam edilerek büyük köy yollarının başlangıcını teşkil eden Kumköprü yolu stabilize olarak yapılmaya başlandı[2622]. Ardından Mengene yolunun ve Eski Meram yolunun tesviyesi yapıldı[2623].

1953 yılında Karatay Medresesi'ne giden yolu ve İstasyon Meydanı'nı asfaltlayan belediye, Hastane Caddesi ile Müze Caddesi'nde de hazırlıklara başlamıştır. Buradan sökülecek parke taşları Larende ve Zirai Donatım Kurumu yollarına döşenecektir. Aynı yıl otogar yolu da asfaltlanacak ve terminal civarındaki

---

[2618] *Yeni Meram*, 11 Kasım 1951, S: 427, s. 3; *Yeni Meram*, 3 Temmuz 1952, S: 682, s. 2.
[2619] *Yeni Konya*, 30 Haziran 1951, S: 742, s. 2; *Yeni Konya*, 16 Temmuz 1951, S: 755, s. 2; *Yeni Konya*, 26 Temmuz 1951, S: 765, s. 1.
[2620] *Yeni Meram*, 15Ağustos 1952, S: 722, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Ekim 1952, S: 771, s. 1.
[2621] *Yeni Meram*, 19 Eylül 1951, S: 374, s. 1-2; *Yeni Meram*, 14 Şubat 1952, S: 522, s. 1-2; *Yeni Meram*, 5 Nisan 1952, S: 606, s. 1.
[2622] *Yeni Meram*, 9 Ekim 1952, S: 772, s. 1-2; *Yeni Meram*, 22 Şubat 1952, S: 560, s. 1.
[2623] *Yeni Meram*, 29 Mart 1952, S: 599, s. 2; *Yeni Meram*, 20 Temmuz 1952, S: 696, s. 1.

yolların bakımı yapılacaktır[2624]. Bunun yanında bedesten sokaklarına parke taşı döşenmeye başlanmıştır. Ayrıca DP iktidarında gelişmeye başlayan İhsaniye Mahallesi'nde de yol yapımına başlanmış ve ilk olarak Askeri Hastane'nin karşısındaki caddenin stabilizesi yapılmıştır[2625].

Hastane Caddesi, Uluırmak Caddesi ve Kışla Caddesi asfaltlama işi 1954'te ihaleye çıkarılmıştır. Aynı yıl şehirde artan trafik karşısında Belediye Meydanı'ndan Anıt'a kadar uzanan Alâeddin Bulvarı ve Atatürk caddelerine iki taraflı yaya yolları yaptırılmıştır[2626]. Ayrıca Konya'ya çevre yolu kazandırmak isteyen belediye, Kara Yolları Genel Müdürlüğünden gelen bir heyetle güzergâh üzerinde mutabık kalmıştır. Genel Müdürlük tarafından 1955'te çevre yolu için 5 il ele alınmış olup ilk olarak Konya ve Ankara'da bu işe başlanmıştır. Bunun yanında Mevlâna Caddesi'nde yer yer çöküntüler oluştuğundan yol yeniden asfaltlanacaktır[2627].

Belediye 1956'da şehrin en uzun yolu olan Sahipata Caddesi ile Larende ve Araplar caddelerinin asfaltlanması işini ihaleye çıkaracaktır[2628]. Aynı yıl 9.853 TL keşif bedeli ile Akçeşme, Piresat ve Kabasakal parke yolları tamamlanırken; 5.307 TL keşif bedeliyle de Akbaş Mahallesi, 8.065 TL keşif bedeliyle hastane civarı ve 3.948 TL keşif bedeliyle Araböldüren yollarının kaldırım inşaatları da bitirilmiştir[2629]. Bunun yanında Larende Caddesi, Mevlâna Caddesi ve Alâeddin Tepesi'ni çevreleyen yollar da asfaltlanacaktır. Ayrıca Uluırmak, Sungur, Karakurt, Şeyhahmet mahallelerinde de asfaltlama çalışmaları devam etmiştir[2630].

Meram asfaltında DDY tarafından 1957'de demir yolu alt geçit inşaatına başlanmıştır[2631]. 1 yılda tamamlanan alt geçitte belediye, yol hafriyatını tamamlamış ve geçit 1959'da açılmıştır[2632]. Bunun yanında Eski Meram yolunun toprak imlası ve

---

[2624] *Yeni Meram*, 17 Şubat 1953, S: 901, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Temmuz 1953, S: 1058, s. 2; *Yeni Meram*, 4 Ağustos 1953, S: 1076, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Ağustos 1953, S: 1080, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Ağustos 1953, 1094, s. 1.
[2625] *Yeni Meram*, 12 Temmuz 1953, S: 1053, s. 1; *Yeni Meram*, 5 Ağustos 1953, S: 1076, s. 1; *Yeni Meram*, 28 Eylül 1953, 1129, s. 2.
[2626] *Yeni Meram*, 16 Nisan 1954, S: 1326, s. 1-2; *Yeni Meram*, 15 Haziran 1954, S: 1372, s. 1; *Yeni Meram*, 19 Ekim 1954, S: 1491, s. 1.
[2627] *Yeni Meram*, 20 Haziran 1955, S: 1729, s. 1; *Yeni Meram* 19 Ekim 1955, S: 1850, s. 2.
[2628] Or, "Nazif Tahralı ve Konya Belediyesi", s. 1-2; *Yeni Konya*, 24 Nisan 1956, S: 2469, s. 1.
[2629] *Yeni Meram*, 11 Ağustos 1956, S: 2142, s. 1.
[2630] *Yeni Konya*, 26 Nisan 1956, S: 2471, s. 2; *Yeni Konya*, 18 Mayıs 1956, S: 2490, s. 1.
[2631] *Yeni Konya*, 23 Eylül 1957, S: 2963, s. 1.
[2632] *Yeni Konya*, 17 Ocak 1959, S: 4009, s. 1.

stabilizesi ile yol üzerindeki köprülerin onarım işleri de yapılmıştır[2633]. 1960 yılında 4 km uzunluğunda ve 40 m genişliğindeki Konya-Ankara giriş yolu, Musalla Mezarlığı önü ve orta okulun yanından Karatay Medresesi'ne çıkacak şekilde inşa edilmiştir [2634].

Konya Belediyesi, ülkede asfalt yol inşasında Ankara'dan sonra ikinci sıradadır. Asfalt şantiyesi bir fabrika gibi günün 20 saati çalışmaktadır[2635]. Nitekim belediye 1950-1957 yılları arasında 249.000 m^2 asfalt dökmüş ve bu iş için 1.750.000 TL harcama yapmıştır[2636]. Ayrıca 1959'da 11.245 m uzunluğundaki yolun tesviyesi yapılarak stabilizeleri dökülmüş ve 18 köprü yeniden inşa edilmiştir[2637]. Şehirde 1963 yılında kadar yapılan asfalt 454.403 m^2 olup bunun yaklaşık 360.000 m^2si DP Dönemi'ne aittir. 1963 yılına kadar inşa edilen stabilize yol 1.132.234 m^2dir. 1952-1960 yılları arasında Konya'da yol çalışmalarına ise toplamda 3.750.000 TL harcanmıştır[2638].

DP Dönemi'nde asfaltlanan caddelerin aydınlatılmasına da başlanmıştır. İlk olarak 1952'de İstasyon Caddesi'nin Meram asfaltına kadar olan kısmı aydınlatılmıştır[2639]. Ana caddelerin floresan lambalarla donatılmasını isteyen belediye, Mevlâna Müzesi'nden Meram'a kadar olan caddelerin aydınlatılması işini 1954'te bir Alman firmasına vermiştir[2640]. Ancak Maliye Bakanlığı, floresan ithaline izin vermediğinden bu iş gerçekleşmemiştir[2641]. 1955'te Meram yolunun tamamı Larende Caddesi'nin ise bir kısmı aydınlatılmıştır[2642]. Göksu Elektrik Santrali'nin hizmete girecek olması nedeniyle 1957'de Mevlâna ile İstasyon arasında yeni bir aydınlatma sistemi kurulacaktır. Buna göre caddelere ilk etapta iki yüzer voltluk iki

---

[2633] *Yeni Konya*, 29 Ocak 1957, S: 2738, s. 1.
[2634] *Yeni Konya*, 3 Kasım 1959, S: 3660, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Aralık 1959, S: 3710, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Nisan 1960, S: 3811, s. 1.
[2635] *Yeni Konya*, 3 Ağustos 1956, S: 2561, s. 1.
[2636] *Yeni Konya*, 1 Temmuz 1957, S: 2885, s. 1.
[2637] *Yeni Konya*, 22 Ocak 1960, S: 3741, s. 1.
[2638] *1970 Başkanlık*, s. 68; *1972 Başkanlık*, s. 59-60.
[2639] *Yeni Meram*, 24 Temmuz 1952, S: 700, s. 1.
[2640] *Yeni Meram*, 12 Aralık 1953, S: 1202, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Ocak 1954, S: 1232, s. 1.
[2641] *Yeni Meram*, 7 Ekim 1954, S: 1480, s. 1.
[2642] *Yeni Meram*, 7 Ekim 1955, S: 1838, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Ekim 1955, S: 1855, s. 1.

tane lamba konacak ve santralden elektrik geldiğinde ise bu lambalar 500 volta yükseltilecektir[2643].

B. Diğer Faaliyetler

DP Dönemi'nde Konya Belediyesi; imar faaliyetleri yanında mahalle toplantıları düzenleyerek halkın isteklerini dinlemiş, şehrin temizliğini sağlamış, itfaiye teşkilatı ile yangınları önlemiş, sağlık ve denetim hizmetlerini gerçekleştirmiş, tüketiciyi korumaya yönelik faaliyetlerde bulunmuş ve sokak isimlerini yenilemiştir.

Konya'da ilk kez Belediye Başkanı Rüştü Özal zamanında mahalle toplantıları düzenlenmiştir. Özal bu toplantıların ana gayesini: "*Buraya gelişimiz uzun boylu nutuk çekmek için değildir. Esas gayemiz sizleri dinlemektir*." şeklinde açıklamıştır[2644]. Dolayısıyla toplantılarda öncelikli olarak mahalle sakinlerinin sıkıntıları ve istekleri dinlenmiştir. Her hafta bir ilkokul veya kahvehanede yapılan toplantılara halk büyük ilgi gösteriyordu. Halk genellikle imar, yol, su, elektrik ve kanalizasyon sorunları üzerine duruyordu[2645]. Mahalle toplantıları Nafiz Tahralı'nın belediye başkanlığı döneminde de devam etmiş ve Vali Keleşoğlu'nun da takip ettiği toplantılarda mahalle sakinleri yine aynı sorunları dile getirmiştir[2646].

Toplantılarda ayrıca postane önündeki körük arabalarının kaldırılması, ekmeklerin iyi kalitede çıkartılması, eski eserlerin onarılması, meyhanelerin denetlenmesi, trafiğin düzenlenmesi, genelevlerin kaldırılması, ikinci bir ortaokulun inşa edilmesi, yeni bir asri mezarlık kurulması, çıkmaz sokakların trafiğe açılması, semt pazarları sayısının arttırılması ve gıda maddelerinde fiyat birliğinin sağlanması gibi istekler belirtilmiştir[2647].

[2643] *Yeni Konya*, 10 Nisan 1957, S: 2807, s. 1.
[2644] *Yeni Meram*, 9 Mart 1953, S: 921, s. 1.
[2645] *Yeni Meram*, 26 Aralık 1952, S: 848, s. 1; *Yeni Meram*, 6 Ocak 1953, S: 859, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Ocak 1953, S: 865, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Şubat 1953, S: 892, s. 1; *Yeni Meram*, 15 Şubat 1953, S: 899, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Mart 1953, S: 921, s. 1.
[2646] *Yeni Meram*, 15 Kasım 1956, S: 2235, s. 1-2; *Yeni Konya*, 10 Aralık 1956, S: 2689, s. 1-2.
[2647] *Yeni Meram*, 6 Ocak 1953, S: 859, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Şubat 1953, S: 892, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Mart 1953, S: 921, s. 1; *Yeni Meram*, 10 Aralık 1956, S: 2260, s. 1-2; *Yeni Konya*, 10 Aralık 1956, S: 2689, s. 1-2; *Yeni Meram*, 15 Kasım 1956, S: 2235, s. 1-2; *Yeni Meram*, 6 Aralık 1956, S: 2256, s. 1-2.

Belediye temizlik hizmetleri kapsamında; 1951'de elektrik direkleriyle ağaçlara ufak çöp kutuları takarken sokaklara çöp sandıkları koymuş[2648], 1952'de Zindankale'deki çöplüğü kaldırmış ve şehrin çöplerini Keçili Deresi'ne dökmeye başlamıştır[2649]. 1953'te şehrin temizlik işleri gece yapılmıştır. Konya Belediyesi, Türkiye'de temizlik işlerini sadece motorlu araçlarla gerçekleştiren ilk belediyedir. Bu nedenle hayvanla çekilen çöp arabaları kaldırılarak Müze Meydanı'ndaki ahırlar yıktırılmış ve mevcut 4 çöp kamyonuna ilaveten 4 yeni kamyonet daha alınmıştır. Ayrıca asfaltlanan ana caddelerin temizliği için mevcut 17 lastik tekerlekli el arabasına, 10 adet el arabası daha ilave edilmiştir[2650]. Temizlik mücadelesi özellikle karasineklerin ürediği süprüntü çukurları üzerinde yapılmış ve şehirdeki çöpler Akyokuş'a nakledilmiştir[2651]. 1954'te 2 çöp kamyonu[2652], 1955'te ise 3 çöp kamyonu daha satın alınmıştır[2653].

DP Dönemi'nde Konya'da itfaiye teşkilatının yetersiz olduğu ve ihtiyaca cevap vermediği görülmüştür[2654]. Bu nedenle itfaiye teşkilatının sürekli olarak takviye edilmesi gerektiği vurgulanmış ve 1957'de şehre modern bir itfaiye garajı kazandırılmıştır[2655]. Belediye Başkanı Bilgin, 1958'de şehrin ihtiyacını karşılayacak durumda olmadığı gerekçesiyle itfaiye teşkilatının takviye edilmesi için esnaftan yardım talep etmiştir.[2656]. Belediye 1960'ta itfaiye teşkilatını güçlendirmek için 125.000 TL'ye yeni bir arazöz ile 25.000 TL'ye bir santrifüj satın almıştır[2657]. 1950-1963 yılları arasında belediye bünyesinde 127 adet kamyon, 5 adet cip, 1 adet greyder, 1 adet silindir, 9 adet arazöz, 2 adet vidanjör, 1 adet konkasör ve 2 adet hizmet otosu bulunmaktaydı[2658].

1950-1960 yılları arasında belediye, vatandaşlara sağlık hizmetleri de sunmuştur. Belediye Tabipliği, 1952'den itibaren kenar semtlerdeki muhtaç hastaları

[2648] *Yeni Meram*, 25 Eylül 1951, S: 380, s. 1.
[2649] *Yeni Meram*, 31 Mayıs 1952, S: 657, s. 1.
[2650] *Yeni Meram*, 25 Temmuz 1953, S: 1066, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Ekim 1953, S: 1143, s. 1.
[2651] *Yeni Meram*, 10 Temmuz 1954, S: 1397, s. 1.
[2652] İki kamyon 51.200 TL'ye mal olmuştur. *Yeni Meram*, 6 Ekim 1954, S: 1479, s. 1.
[2653] *Yeni Meram*, 17 Haziran 1955, S: 1726, s. 1.
[2654] *Yeni Meram*, 11 Ekim 1953, S: 1142, s. 1-2.
[2655] Uğurlu, *Bugünün Konyası*, s. 18.
[2656] *Yeni Konya*, 11 Ekim 1958, S: 3212, s. 1.
[2657] *Yeni Konya*, 28 Nisan 1960, S: 3834, s. 1.
[2658] *1972 Başkanlık*, s. 57.

ücretsiz muayene etmeye başlamıştır. Bu hastaların ilaçları da belediye tarafından herhangi bir ücret alınmadan karşılanmıştır[2659]. Ayrıca Belediye Tabipliğinde poliklinik hizmetleri de sürdürülmüş, esnaf muayene ve kontrolleri ise 3 aylık periyotlar hâlinde düzenli olarak yapılmıştır[2660]. Tabiplik aynı zamanda okullarda aşılama faaliyetleri de yürütmüştür[2661].

DP iktidarında belediye ekipleri tarafından denetimler yapılmış ve gerekli şartları taşımayan işletmelere cezai müeyyide uygulanmıştır[2662]. Bu dönemde genel olarak ihtikâr yapanlar, bozuk ekmek çıkaranlar, eğlence yerlerinde huzuru bozanlar ve kalitesiz üretim yapanlarla mücadele edilmiştir[2663]. 1952 yılındaki denetimler sonucunda içinde yabancı madde bulunan 672 şişe gazoz imha edilmiştir. Bunun yanına zeytinyağını, nebati yağ ve pamuk yağıyla karıştıran esnaflar savcılığa verilmiştir. Ayrıca iyi pişirilmeyen ve açıkta satılan etliekmekler imha edilmiştir[2664]. 1953'te etliekmeğe işkembe karıştıran bir dükkân kapatılmış ve seyyar etliekmek satıcıları hakkında takibat başlatılmıştır. Aynı yıl tartıda eksik ekmek çıkaran bir fırın, 150 TL para cezasına çarptırılmıştır[2665]. 1954'teki denetimler sonucunda 30 kg sucuk, 20 kg yağ ve 52 kg peynir imha edilmiştir. Bununla beraber bit bulunan 16 otelin temizlikleri belediye tarafından yapılmıştır[2666].

Belediye, 1955'te motorlu gece zabıta ekibi kurarak şehirdeki denetimlerini arttırmıştır. Aynı yıl sinemalarda sigara içenler, ıslık çalanlar ve bağırıp çağıranlar tespit edilerek yasal işlem yapılmıştır[2667]. 1956'da 20 kadar esnaf hakkında zabıt tutularak 30 kg sucuk ve pastırma imha edilmiştir[2668]. 1957 Aralık ayı içinde 208 kişi belediye yasaklarını ihlal etmiştir[2669]. 1959'da ise 1.706 esnaf cezalandırılmış ve

---

[2659] *Yeni Meram*, 8 Şubat 1952, S: 516, s. 1; *Yeni Meram*, 23 Aralık 1952, S: 845, s. 1-2.
[2660] *Yeni Meram*, 12 Ekim 1953, S: 1143, s. 2.
[2661] *Yeni Konya*, 9 Ocak 1957, S: 2718, s. 1.
[2662] *Yeni Konya*, 1 Ekim 1950, S: 473, s. 1; *Yeni Konya*, 4 Şubat 1956, S: 2391, s. 1; *Yeni Konya*, 6 Şubat 1956, S: 2393, s. 1.
[2663] *Yeni Meram*, 22 Ocak 1954, S: 1243, s. 1.
[2664] *Yeni Meram*, 20 Temmuz 1952, S: 696, s. 2.
[2665] *Yeni Meram*, 11 Temmuz 1953, S: 1052, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Kasım 1953, S: 1169, s. 1.
[2666] *Yeni Meram*, 16 Ocak 1954, S: 1237, s. 1.
[2667] Bir hafta içerisinde gece yarısı yapılan kontrollerde 78 kişi hakkında zabıt tutulmuştur. *Yeni Meram*, 1 Şubat 1955, S: 1593, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Şubat 1955, S: 1613, s. 2.
[2668] *Yeni Konya*, 9 Şubat 1956, S: 2396, s. 1.
[2669] *Yeni Konya*, 4 Ocak 1957, S: 2713, s. 1.

2.668 kişi hakkında zabıt düzenlenmiştir[2670]. Bu cezaların yanında 1954 yılında yapılan denetimler sonucunda temizliklerine özen gösteren iki fırına takdirname verilmiştir[2671].

Konya Belediyesi DP Dönemi'nde dar gelirli vatandaşlara kolaylık olması ve aynı zamanda fiyatların yükselmesini önlemek amacıyla çeşitli maddelerin tanzim satışını yapmıştır[2672]. Ülkede ekonomik sıkıntıların baş göstermeye başlaması üzerine 1953'ün sonlarından itibaren hayat pahalılığı ile mücadeleye başlayan belediye, ete narh koymuş ve lokantalar sıkı denetim altına alınmıştır[2673]. Özellikle kışın yaşanan et sorununu çözmek için kombina, belediye adına gerekli stoku yapacaktır. Devlet üretme çiftliklerindeki çalışmalara ilave olarak Hayvan ve Hayvan Mahsullerini Koruma Kooperatifi'nin Konya'da yapacağı ekimler desteklenmiştir. Bu kooperatife mezbaha civarındaki belediye arazisi tahsis edilmiştir. Kooperatif burada domates ve çeşitli sebzeler yetiştirerek halkın yararına satışta bulunacaktır. Ekmek sorununu çözmek için buğdayın çuvalı (72 kg) 38 TL'ye çıkmasına rağmen belediye aldığı tedbirler sayesinde 1956'da fırınlara, çuvalı 29,5 TL'den aylık 500 ton un verecektir[2674]. Bunun yanında yerli üreticinin korunmasına özen gösterilecektir. TMO'dan 170 kuruşa kaliteli pirinç alınacak ve bunu diğer gıda maddeleri izleyecektir[2675].

Ülkenin ekonomik durumuna bağlı olarak şehirdeki gıda ve zaruri ihtiyaç maddelerinin fiyatlarını kontrol etmek için 1956'da bir iktisat bürosu kurulmuştur. Bu büro tüm gün esnafı denetlemekte ve esnafa gerekli uyarıları yapmaktadır[2676]. 16 Temmuz 1956'da Konya ili dâhilindeki belediye başkanları Konya Belediyesi'nin daveti üzerine Genel Meclis Salonu'nda toplanmıştır. Toplantının ana konusu Millî Korunma Kanunu'nun uygulanması ve bu konuda iş birliğine gidilmesidir. Ayrıca gündemde süt ve süt ürünlerinin, odun ve kömürün, şehirler arası ulaşım fiyatları da görüşülmüştür[2677]. Zaruri ihtiyaçlardan olan kömür ve akaryakıt dağıtımı da belediye

[2670] *Yeni Konya*, 28 Ocak 1960, S: 3747, s. 1.
[2671] *Yeni Meram*, 22 Ocak 1954, S: 1243, s. 1.
[2672] *Yeni Meram*, 18 Kasım 1954, S: 1521, s. 1.
[2673] *Yeni Meram*, 27 Kasım 1953, S: 1187, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Aralık 1953, S: 1216, s. 1.
[2674] Or, "Nazif Tahralı ve Konya Belediyesi", *Yeni Meram*, 10 Haziran 1956, S: 2084, s. 1-2.
[2675] *Yeni Meram*, 3 Ekim 1956, S: 2194, s. 1-3.
[2676] Or, "Nazif Tahralı ve Konya Belediyesi", 12 Haziran 1956, s. 1-2.
[2677] *Yeni Meram*, 17 Temmuz 1956, S: 2112, s. 1.

tarafından yapılmıştır. Kok kömüründe 1952 yılında şehrin kontenjanı 4.500 ton iken 1954'te 5.000 tona çıkarılmıştır[2678]. 1956 Kasım'ından itibaren akaryakıt dağıtımını da üstlenen belediye, hususi araçlara haftada 15 lt., taksilere ise 35 lt. akaryakıt verecektir. Bunun yanında elektriksiz evlere ayda 7 lt., elektrikli evlere ise 2 lt. akaryakıt tevzi edilecektir[2679].

Belediyeye ulaşan şikâyetler üzerine Başkan Tahralı, bazı gıda maddelerinin fiyatlarının bakanlıkça belirlendiğini bazılarının ise belediye olarak narhsız satışına izin verildiğini vurgulayarak bu durumun fiyat farklılığına neden olduğunu açıklamıştır[2680].

Belediye Meclisi, 1951'de şehrin sokak ve caddelerine Konya tarihinde rol oynamış önemli şahsiyetlerin isimlerinin verilmesini kararlaştırmıştır. Bu işi gerçekleştirmek için de Konya'nın ileri gelenlerinden oluşan bir komisyon kurulmuştur. Önceki dönemlerde cadde ve sokaklara isim değil numara verilmekteydi[2681]. Komisyon sokaklara ilk olarak söylenegelen isimleri verirken uygun görülmeyen isimler değiştirildi. Örneğin Araboğlu Makası olarak bilinen işlek caddenin ismi Mimar Muzaffer oldu[2682]. Komisyon tarafından 1952'de toplam 150 sokağa yeniden isim verildi[2683]. 1954'te sokak ve cadde isimleri bir kez daha kontrol edilerek 1955'te şehir imar planına işlendi[2684].

C. Belediyeye Yönelik Şikâyetler

DP iktidara ilk geldiği günlerde vatandaşlar bazı konularda şikâyetçiydi. Bu şikâyetlerden en önemlisi esnafın temizlik konusuna dikkat etmemesi ve müşterilerin lokantalardaki sineklerden duydukları rahatsızlıktı. İşletmeciler bununla ilgili önlem

---

[2678] *Yeni Meram*, 14 Ağustos 1952, S: 721, s. 1; *Yeni Meram*, 8 Şubat 1955, S: 1600, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Eylül 1958, S: 3279, s. 1.
[2679] *Yeni Konya*, 26 Kasım 1956, S: 2675, s. 1.
[2680] *Yeni Meram*, 6 Aralık 1956, S: 2256, s. 1-2.
[2681] *Yeni Meram*, 17 Haziran 1952, S: 672, s. 2; *Yeni Konya*, 11 Ağustos 1951, S: 781, s. 1-2; Konya'nın mahalle ve sokaklarına yeni isimler verilmesi dolayısıyla Muzaffer Erdoğan tarafından 18 Ocak 1951-6 Şubat 1951 tarihleri arasında "*Konya'nın Adlandırılması*" başlığıyla yazılar yazmıştır. Muzaffer Erdoğan, "Konya'nın Adlandırılması", *Yeni Konya*, 18 Ocak 1951, S: 581, s. 2.
[2682] *Yeni Meram*, 6 Temmuz 1952, S: 685, s. 1; *Yeni Meram*, 17 Temmuz 1952, S: 693, s. 2.
[2683] Sokak isimleri için bk. *Yeni Meram*, 28 Temmuz 1952, S: 704, s. 1.
[2684] *Yeni Meram*, 7 Ağustos 1955, S: 1776, s. 1.

almadıkları gibi personel de müşterilere güler yüzlü davranmıyordu. Aynı kalite sorunu oteller için de geçerliydi[2685].

Rahatsızlık duyulan konulardan ikincisi Muhacir Pazarı, Gazi Alemşah Mahallesi, Develik, Zindankale civarı ve İnce Minare taraflarında fuhuş yapıldığıyla ilgilidir[2686]. Ayrıca genelevlerle ilgili de şikâyetler gelmesi üzerine belediye, 1951'de genelevlerin yerinin değiştirilmesi kararı almıştır. Yer değişikliğinde şehir nüfusunun artması ve Bulgaristan'dan gelen göçmenlere yer temini de etkili olmuştur. Bununla birlikte Hastane Caddesi'nde bulunan genelevler, şehrin dış mahallelerinden olan Çayır yöresine nakledilecektir[2687]. Ancak önce bu bölgedeki altyapı sorunlarının çözülmesi beklenecek ve sürekli tekrar eden şikâyetler üzerine 1955'te genelevlerin etrafı yüksek bir duvarla çevrilecektir[2688]. Çayır bölgesinde 1956'da inşasına başlanan genelevler, patronlar tarafından yaptırılacaktır[2689]. 1957'de genelevler inşaatı büyütülmüş ve mevcut evlere ilaveler için ihaleye çıkılmıştır[2690]. Nihayet 1958'te genelev binaları tamamlanacak ve Hastane Caddesi'nden taşınacaktır.[2691]

Şikâyete neden olan diğer durumlar ise camilerin temizliği, yaya kaldırımlarının kullanılmaması, hapishane ve Memleket Hastanesi çevresinde hissedilen kötü koku, eski evlerden ve dükkânlardan kaldırımlara doğru soba boruları uzatılmasıdır[2692]. Bunların yanında şehirdeki dilenci sayısının artması, lokanta fiyat tarifesi, hamamların yetersizliği ve hijyeni, tuvaletlerin temizliği, eski eser ve ibadethane duvarlarına ilan yapıştırılması, mal darlığı, hayat pahalılığı ve istifçilik gibi konularda görülmektedir[2693].

DP iktidarında halkın şikâyetçi olduğu sorunların başında ekmek gelmekteydi. 1950'lerin başında şehirde hem ekmek darlığı hem de kalite sorunu yaşanmaktaydı.

[2685] *Yeni Konya*, 4 Temmuz 1950, S: 391, s. 2; *Yeni Konya*, 8 Temmuz 1950, S: 395, s. 2; *Yeni Konya*, 9 Temmuz 1950, S: 396, s. 2; *Yeni Konya*, 21 Temmuz 1950, S: 405, s. 2.
[2686] *Yeni Konya*, 7 Haziran 1950, S: 364, s. 3.
[2687] *Yeni Konya*, 3 Mayıs 1951, S: 684, s. 1.
[2688] *Yeni Meram*, 28 Ocak 1955, S: 1590, s. 1.
[2689] *Yeni Konya*, 18 Mayıs 1956, S: 2490, s. 1.
[2690] *Yeni Konya*, 12 Eylül 1957, S: 2952, s. 1.
[2691] *Yeni Konya*, 1 Nisan 1958, S: 3128, s. 1.
[2692] *Yeni Konya*, 13 Ağustos 1950, S: 428, s. 3; *Yeni Konya*, 23 Ağustos 1950, S: 438, s. 2; *Yeni Konya*, 28 Ekim 1950, S: 499, s. 1; *Yeni Konya*, 30 Aralık 1950, S: 562, s. 3.
[2693] *Yeni Meram*, 16 Şubat 1952, S: 524, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Şubat 1954, S: 1261. s. 1; *Yeni Meram*, 17 Ocak 1955, S: 1579, s. 2; *Yeni Meram*, 29 Ocak 1955, S: 1591, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Haziran 1955, S: 1723, s. 1; *Yeni Konya*, 6 Temmuz 1958, S: 3216, s. 1.

Belediye, şehirdeki ekmek darlığının İş Kanunu'ndan kaynaklandığını belirtmiştir. Bu kanuna göre işçiler 8 saatten fazla çalışmamaktadır. Fırıncılar da giderlerini artıracağından fazla işçi çalıştırmak istemiyordu[2694]. Dolayısıyla fırın sahipleriyle işçiler arasında çalışma şartlarıyla ilgili anlaşmazlıklar yaşanmıştır[2695]. 1952'de ekmek darlığının had safhaya çıkması nedeniyle belediye, Ereğli ve Karaman'dan ekmek getirtmiştir. Halk, ekmek fırınları önünde uzun kuyruklar oluşturunca valilik devreye girdi. Sonuçta fırın sahipleri ve işçilerle bir toplantı yapıldı. Toplantıda valiliğin hakemlik teklifini kabul eden işçiler, şehri ekmeksiz bırakmayacaklarına dair söz verdi[2696].

Toplantıdan sonra ekmeğin gramajı ve fiyatı da arttırıldı. Buna göre 600 g'dan 885 g'a çıkarılan ekmeğin 20 kuruş olan fiyatı da 10 kuruş zamlandı[2697]. Ancak bu çabalara rağmen ekmek sıkıntısı tam olarak önlenemedi ve kamuoyu fırın sahiplerini tröstleşmekle itham etti[2698]. Nihayet belediyenin önderliğinde 1954'te günde 25.000 ekmek çıkaran bir ekmek fabrikası kurularak bu sorun büyük ölçüde çözüme kavuşturulmuştur[2699]. 1956'da şehirde 45.000 ekmek çıkarılmakta ve fırınlar sürekli denetim altında bulundurulmaktaydı. Ayrıca belediye, fırıncı ve değirmencilerle ortak bir ekmek fabrikası kurmak için 1957'de harekete geçecektir[2700]. 1960'ta Konya'nın günlük un ihtiyacı 50 ton olup ekmekle ilgili sıkıntıları çözmek için çabalayan belediye, TMO'dan temin etiği buğdayları düzenli bir şekilde değirmenlere kırdırarak 33 fırın ile 6 pidecinin un ihtiyacını karşılamıştır[2701].

DP iktidarında ekmek darlığının yanında kalite ve lezzet sorunu da sürekli yaşanmıştır[2702]. Ekmekteki kalite düşüklüğünün nedenlerinden biri Ekmekçiler Cemiyeti'nin fırınlar arasındaki rekabete son vermesidir[2703]. Bir diğeri ise unlara

---

[2694] *Yeni Konya*, 20 Ekim 1950, S: 492, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Ekim 1950, S: 494, s. 1.
[2695] *Yeni Meram*, 20 Eylül 1952, S: 753, s. 1.
[2696] *Yeni Meram*, 30 Nisan 1952, S: 630, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Eylül 1952, S: 754, s. 1-2; *Yeni Meram*, 22 Eylül 1952, S: 755, s. 1.
[2697] *Yeni Konya*, 2 Haziran 1950, S: 359, s. 2; *Yeni Meram*, 28 Eylül 1952, S: 761, s. 1.
[2698] *Yeni Meram*, 10 Haziran 1954, 1368, s. 1.
[2699] Civelek kardeşler, Atalar ve Güvez ortaklığı tarafından kurulmuş, kömürle çalışan makineler Belçika'dan getirtilmiştir. *Yeni Meram*, 24 Kasım 1954, S: 1527, s. 1.
[2700] *Yeni Meram*, 6 Aralık 1956, S: 2256, s. 1-2.
[2701] *Yeni Konya*, 6 Mayıs 1960, S: 3842, s. 1.
[2702] *Mengene*, 29 Kasım 1952, S: 33, s. 1; *Yeni Konya*,14 Ocak 1951, S: 577, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Mayıs 1951, S: 699, s. 1; *Yeni Konya*,10 Temmuz 1951, S: 749, s. 1.
[2703] *Yeni Konya*, 20 Ocak 1951, S: 583, s. 2.

çavdar katıldığından ekmeklerin hamur olarak kalmasıdır[2704]. Konya'da bu dönemde de etliekmeğin özel bir yeri olduğu anlaşılmaktadır. Gazeteci Tekmen'e göre Konya'nın en meşhur yiyeceği etliekmektir. Bu nedenle etliekmekçilerin özel fırınları olmalıdır. Aksi hâlde etliekmek hamur olarak kalacaktır[2705]. Belediye artan şikâyetler üzerine fırınlarda da denetimlerini arttırmıştır. Hatta 1956'da belediyenin aldığı kararla öğle saatlerinde zabıta memurlarının etliekmek fırınlarında bulunmaları sağlanmıştır[2706].

6301 Sayılı Kanun'a göre Belediye Meclisi 1955'te esnafın yaz mevsiminde saat 12.00-13.00 arasında, kış mevsiminde ise 12.30-13.30 arasında öğle tatili yapmasını kararlaştırdı. Bu saatlerde dükkânlar kapalı kalacak ve öğle tatiline riayet etmeyenler hakkında kanuni işlem yapılacaktı. Ancak bu karar esnafın şikâyetlerine neden oldu. Öğle dinlenme tatilinin tatbikine 1 Temmuz 1955'te başlanmıştır[2707]. Öğle tatiline riayet etmeyen esnaf, zabıtalar tarafından sürekli uyarılmıştır[2708].

Özetle DP Dönemi'nde Konya Belediyesi önceki dönemlerden birikerek yığılan sorunlarla uğraşmak zorunda kalmıştır. Özellikle imar faaliyetlerine yoğunlaşan DP'li belediye başkanları şehrin yol, su, elektrik ve kanalizasyon sorunlarına öncelik vermiştir. Konya Belediyesi modern şehircilik esasları doğrultusunda geniş bulvarları, asfalt caddeleri, turistik gazinosu, modern apartman ve iş hanları, düzenlenmiş park ve bahçeleri ile kenti canlı bir merkez hâline dönüştürmeye çalışmıştır. Belediyenin bu imar faaliyetlerine karşın yaşanan doğal afetler ve yangınlar şehirde maddi ve manevi zararlara yol açmıştır.

III. Sağlık Hizmetleri

DP iktidarı ülke genelinde sağlık alanında önemli gelişmelere imza attı. Bu gelişmeler parti ve hükûmet programlarında belirtilen esaslar doğrultusunda gerçekleşti. Programlara göre ülke nüfusunun ve üretim gücünün artırılması için sağlık politikaları hızlı ve planlı yürütülmeliydi. Sağlık politikaları sonucunda ülkede bir yandan mevcut hastaneler tanzim edilirken diğer yandan yenileri de kurulmuştur.

[2704] *Yeni Konya*, 18 Nisan 1956, S: 2463, s. 1; *Yeni Konya*, 22 Mayıs 1956, S: 2494, s. 1.
[2705] Tekmen, "Etliekmek ve Fırınlarımız", *Yeni Konya*, 9 Kasım 1950, S: 511, s. 1-2.
[2706] *Yeni Konya*, 23 Nisan 1956, S: 2468, s. 1; *Yeni Konya*, 3 Ekim 1956, S: 2622, s. 1.
[2707] *Yeni Meram*, 13 Haziran 1955, S: 1722, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Temmuz 1955, S: 1741, s. 1.
[2708] *Yeni Konya*, 13 Ocak 1956, S: 2370, s. 2.

Bununla beraber koruyucu hekimliğe önem verilerek salgın hastalıklarla mücadele edilmiş ve halk sağlığını koruma faaliyetleri köylere kadar götürülmüştür[2709].

DP Dönemi'nde tüm ülkede sağlık merkezleri, hastaneler, dispanserler, doğum ve çocuk bakımevleri ile ana ve çocuk sağlığı merkezleri inşa edildi. İl Özel İdarelerine bağlı mevcut hastaneler, Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına devredildi. Bu dönemde bakanlığa genel bütçeden ayrılan pay %569,3'lük bir artış gösterdi[2710]. 1959'da genel bütçeden %5,19'luk pay alan Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığının bütçesi 310.870.416 TL olarak belirlendi[2711].

DP iktidara geldiğinde ülkede hastane sayısı 201 olup 1960'ta bu sayı 566'ya yükseldi. Hastane sayısındaki bu artış yatak sayısına da yansıdı. 1950'de 18.837 olan yatak sayısı 1960'a gelindiğinde 45.807'ye ulaştı. Bu dönemde sağlık personelinde de artış yaşanmış, doktor sayısı 3.020'den 9.826'ya; hemşire, ebe ve sağlık memuru sayısı ise 6.024'ten 9.436'ya yükselmiştir[2712]. Ülkede 1950'de 15.603 olan sağlık personeli sayısı her yıl artarak devam etmiş ve 1959'da bu sayı 27.369 olmuştur[2713].

DP iktidarında sağlıkta yaşanan bu değişimler Konya'da da kendisini göstermiş ve bu dönemde Konya, ülkenin önemli sağlık merkezlerinden biri olma yolunda önemli ilerlemeler kaydetmiştir[2714]. Tablo 54'te görüldüğü üzere il genelinde hastane, yatak, eczane ve sağlık personeli sayılarında önemli bir artış yaşanmıştır[2715].

[2709] *Tüzük ve Program*, s. 38; Neziroğlu-Yılmaz, *Hükümetler, Programları*, s. 756-757, 927-928 ve 1026.
[2710] Albayrak, *Demokrat Parti*, s. 409-410.
[2711] Yusuf Tunca, *Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Çalışmaları ve Tıbbi İstatistik Yıllığı 1956-1959*, T.C. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Yay. No: 265, Ankara 1961, s. 3.
[2712] Hastane sayısına askeri hastaneler dahil değildir. *1959 İstatistik*, s. 113; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 99.
[2713] Ayrıntılı bilgi için bk. Tunca, *Tıbbi İstatistik Yıllığı*, s. 84.
[2714] Bu dönemde uygulanan nüfus politikaları gereği okullarda öğrencilere yönelik sağlık taramaları yapıldı. 1952'de Konya merkezde bulunan 21 ilkokuldaki 6.802 öğrencinin sağlık taraması 15 gün içinde tamamlandı. *Yeni Meram*, 6 Kasım 1952, S: 798, s. 2; Dahiliye Uzmanı Ali İhsan Dayıoğlu, 1957'de Anadolu'da bir ilk olan, kalp röntgeni çeken elektrokardiyografi cihazını Konya'ya getirdi. *Yeni Konya*, 23 Mart 1957, S: 2790, s. 1.
[2715] Hastane sayısına askeri hastaneler dahil değildir. *1959 İstatistik*, s. 124, 129-132; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 107, 112-115.

Tablo 54: DP Dönemi'nde Konya'da Hastane, Yatak, Eczane ve Sağlık Personeli Sayıları

Yıl	Hastane	Yatak	İhtisaslı Doktor	İhtisassız Doktor	Ebe-Hemşire Sağlık Memuru	Eczane
1950	6	328	-	-	-	17
1951[2716]	8	485	38	65	146	15
1952[2717]	8	533	41	76	198	19
1953	7	533	50	70	151	20
1954	8	51	49	79	143	22
1955	12	619	57	74	150	32
1956	12	644	63	53	181	30
1957	14	688	62	77	142	27
1958	14	688	76	72	151	28
1959	18	881	71	79	202	29
1960	21	986	85	71	272	30

DP'nin iktidara geldiği ilk aylarda Konya'da sağlık personeli sıkıntısı yaşanıyordu. Doğum ve Çocuk Bakımevi'nde sadece bir tane çocuk uzmanı bulunurken Hadim'de doktor olmadığı için halk, Bozkır'a gitmek zorunda kalıyordu[2718]. Bu nedenle hükûmet, ilde sağlık personeli ihtiyacını gidermek için yoğun çaba harcadı. Sonuçta 1960'a gelindiğinde Konya'da 85 uzman, 71 pratisyen hekim görev yapıyordu[2719]. DP Hükûmeti Konya'da sadece sağlık personeli sayısını arttırmakla kalmamış aynı zamanda hastane ve yatak sayısını, 3 katı geçecek biçimde, hiç de küçümsenmeyecek bir oranda arttırmayı başarmıştır. Bu başarılara rağmen 1954'e gelindiğinde hâlâ Bozkır, Cihanbeyli, Çumra, Ermenek, Hadim, Karapınar, Seydişehir ve Ilgın'da eczane[2720]; Cihanbeyli'nin Zıvarık ve Yeniceoba ile Ilgın'ın Çiğil nahiyelerinde doktor kadroları bulunmuyordu[2721].

A. Sağlık Kurumları

DP Dönemi'nde Konya'da bir yandan yeni hastaneler, dispanserler ve sağlık merkezleri inşa edilirken diğer taraftan mevcut kurumların da modernleştirilmesine

[2716] *İstatistik Yıllığı 1951*, s. 150-152.
[2717] *İstatistik Yıllığı 1952*, C. 20, No: 342, İUM, Ankara, s. 205-207.
[2718] *Yeni Konya*, 6 Ekim 1950, S: 478, s. 2; *Yeni Konya*, 3 Temmuz 1950, S: 390, s. 2.
[2719] İhtisaslı doktorlardan 22'si dâhiliye uzmanı olarak görev yapmaktaydı. *Yeni Konya*, 16 Mart 1959, S: 4063, s. 1.
[2720] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 25, 25 Kasım 1953, s. 3, 6.
[2721] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 2, 17 Kasım 1954, s. 96.

çalışılmıştır. Bu nedenle Sağlık Bakanlığı tarafından Konya'ya sürekli ödenek gönderilmiş[2722], hastane ile sağlık merkezlerinin inşasında ve ihtiyaçlarının karşılanmasında halkın maddi desteği de sağlanmıştır[2723]. Tablo 55'te görüldüğü gibi bu dönemde Konya'da tedavi gören hasta sayısında da bir artış yaşanmıştır[2724]. Bu durum şehirdeki nüfus ve sağlık kurumlarının artışıyla ilişkilendirilebilir.

Tablo 55: 1950-1960 Yılları Arasında Konya'da Tedavi Edilen Hasta Sayısı

Yıllar	Ayakta Tedavi Edilenler	Yatakta Tedavi Edilenler	Toplam
1950	62.064	6.526	68.590
1951	64.926	9.766	74.692
1952	36.620	6.937	43.557
1953	79.036	11.146	90.182
1954	98.572	11.657	110.229
1955	110.389	10.863	121.252
1956	111.897	13.633	125.530
1957	121.448	20.163	141.611
1958	128.798	17.913	146.711
1959	130.168	20.521	150.689
1960	156.457	26.049	182.506

1. Hastaneler

CHP Dönemi'nde Konya'da Verem Hastanesi, Doğum ve Çocuk Bakımevi Hastanesi, Memleket Hastanesi bulunuyordu. Ancak bu hastaneler şehrin ihtiyacını karşılamakta yetersiz kalıyordu. Bu nedenle DP iktidarı, ilk olarak bu sorunu çözmeye çalışacaktır.

Konya'da yatak ihtiyacı en çok verem hastalıklarının tedavisinde hissediliyordu. Çünkü mevcut Devlet Verem Hastanesi, 1950 yılında 30 yataklı olup ihtiyaca cevap veremiyordu[2725]. Bu nedenle Verem Savaş Derneği Başkanı Mümtaz Koru, verem hastanesinin yatak sayısının en az 100'e çıkarılması gerektiğini Sağlık

[2722] 1951'de tamirat için hükûmet konağına 8.170 TL, Memleket Hastanesi'ne 80.000 TL, Akşehir Belediye Hastanesi'ne 10.000 TL ve Konya Zührevi Hastalıklar Hastanesi'ne 4.000 TL ödenek gönderilmiştir. *BCA*, f.030.18.01.02., y.137.94.5; *Yeni Konya*, 12 Temmuz 1951, S: 751, s. 1.
[2723] *Yeni Meram*, 13 Aralık 1951, S: 459, s. 2; *Yeni Meram*, 12 Temmuz 1952, S: 688, s. 2.
[2724] *1959 İstatistik*, s. 124; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 107.
[2725] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 4, 17 Ocak 1951, s. 257.

ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ'a iletti[2726]. Bakandan gelen olumlu cevap üzerine yeni hastanenin hazırlıklarına hemen başlandı. Nihayet 150 yataktan oluşan Verem Hastanesi, 11 Kasım 1951'de Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Üstündağ tarafından açıldı[2727].

Yeni hastane ilk olarak Çocuk Esirgeme Kurumunun çocuk yuvası binasında yıllık 12.000 TL kira bedeli karşılığında faaliyete geçti[2728]. Hastaneye dâhiliye uzmanı 1 başhekim ile 2 dâhiliye uzmanı, 6 hemşire, 1 röntgen uzmanı, 1 hasta bakıcı ve 26 hizmetli personel atandı[2729]. Hastane binasının Çocuk Esirgeme Kurumu'ndan satın alınmasını isteyen Bayındırlık Bakanlığı, 1952'de valiliğe 150.000 TL ödenek gönderdi. Bu ödenek "*Şehrin içinde bir verem hastanesi açılabilir mi?*" sorusunu beraberinde getirdi ve kamuoyunda tartışılmalar başladı. Konya'da görev yapan doktorların ortak kanısı açılabileceği yönünde oldu[2730].

Konya'da 1952 yılında çevre illerin de ihtiyacına cevap verebilecek 1.000 yataklı yeni bir verem hastanesi için Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Meram bölgesinde incelemeler yapmaya başlamıştır. Bu durumda mevcut hastane binasının da hemşire okulu yapılması planlanmıştır[2731]. 1.000 yataklı yeni hastanenin Köyceğiz sırtlarında yapılması kararlaştırılmış ve 1953'te bakanlıktan 50 dekarlık arazi istenmiştir. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ilk etapta istimlak işi için 80.000 TL; hastane inşaatı için de 180.000 TL ödenek göndermiştir[2732].

Kamuoyunda bu kez de hastanenin inşa edileceği Köyceğiz'de istimlak edilen arazinin askerî depolara yakın olmasının sorun oluşturabileceği tartışılmıştır. Hastanenin bu bölgede yapılması gerektiğini savunanlar inşa edilecek sahanın yola ve içme suyuna yakın olduğunu, hâkim bir konumda bulunan arazinin kuzey rüzgârlarından etkilenmeyeceğini savunmuştur. Sonuçta Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Genel Müdürü Dr. Seyfeddin Okan ve Konya Milletvekili Murat Ali

---

[2726] *Yeni Konya*, 15 Haziran 1951, S: 727, s. 1-2.
[2727] Bakan Üstündağ, 10 Kasım günü Ereğli'de Vali Kemal Hadımlı tarafından karşılanmıştır. Bakan, Ereğli'de bir gece kalmıştır. *Yeni Meram*, 18 Ekim 1951, S: 403, s. 1, 4; *Yeni Meram*, 11 Kasım 1951, S: 427, s. 1; *Öğüt*, 13 Kasım 1951, S: 204, s. 1.
[2728] *Yeni Konya*, 17 Ağustos 1951, S: 787, s. 1.
[2729] *Yeni Meram*, 12 Kasım 1951, S: 428, s. 1.
[2730] *Yeni Meram*, 26 Temmuz 1952, S: 702, s. 1; *Yeni Meram*, 1 Ağustos 1952, S: 708, s. 1.
[2731] *Yeni Meram*, 16 Ağustos 1952, S: 747, s. 1.
[2732] *Yeni Meram*, 11 Ocak 1953, S: 864, s. 1; *Yeni Meram*, 5 Şubat 1953, S: 889, s. 1; *Yeni Meram*, 11 Şubat 1953, S: 895, s. 1; *Yeni Meram*, 25 Mart 1953, S: 937, s. 2.

Ülgen hastanenin inşa edileceği sahayı gezerek Köyceğiz'deki yeri uygun bulmuşlardır[2733]. 1953 yazında hastane sahasının tapu işi tamamlansa da inşa sahasında çıkan anlaşmazlıklar nedeniyle valilik 1954'te hastane inşaatını durdurmak zorunda kalmıştır[2734]. Valiliğin tayin ettiği bir heyet tarafından yapılan incelemeler sonucunda daha önce tespit edilen saha, hastane için uygun görülmüştür[2735]. Nihayet 20 Eylül 1954'te Başvekil Adnan Menderes tarafından hastanenin temeli atılmıştır[2736].

Konya Verem Hastanesi'nin adı 1955'te Göğüs Hastalıkları Hastanesi olarak değiştirilmiştir[2737]. Aynı yıl hastane inşaatının devamı için 150.000 TL ödenek verilmiştir[2738]. Hastanenin birinci kısım inşaatı 1957'de bitirilmiş ancak ikinci kısmı kış şartları nedeniyle bir sonraki inşaat sezonuna ertelenmiştir[2739]. Aynı yıl hastaneye 200.000 TL ödenek gönderilmiştir[2740]. 1958'de hastanenin 125 yatak kapasitesine sahip A blok inşaatı tamamlanmıştır[2741]. 1959 yılında inşaat ilerlemiş ve hastanenin yedinci katı çıkılmıştır[2742].

DP iktidara geldiğinde Konya'nın tek Doğum ve Çocuk Bakımevi olan hastane 45 yatağa sahipti[2743]. Günde ortalama 60-70 hastanın müracaat ettiği doğumevinin en önemli sorunları arasında kalorifer tesisatının olmaması, personel yetersizliği ve yatak sayısının ihtiyaca cevap vermemesi bulunuyordu[2744]. Verem Hastanesi'nin açılışı nedeniyle Konya'ya gelen Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Ekrem Hayri Üstündağ, yaptığı inceleme sonucunda doğumevinde yatak sayısının arttırılması ve kalorifer tesisatının yapılması talimatını verdi[2745]. Talimat gereği doğumevinin onarılması ve genişletilmesi faaliyetlerine 1952'de başlandı. Onarım işleri kapsamında yeni bir ameliyat salonuna kavuşan hastaneye kalorifer tesisatı döşendi

---

[2733] *Yeni Meram*, 25 Mayıs 1953, S: 1007, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Haziran 1953, S: 1020, s. 1.
[2734] *Yeni Meram*, 9 Temmuz 1953, S: 1050, s. 1.
[2735] *Yeni Meram*, 15 Temmuz 1954, S: 1402, s. 1.
[2736] Yeni Meran, 21 Eylül 1954, S: 1464, s. 1.
[2737] *Yeni Meram*, 18 Mart 1955, S: 1638, s. 1.
[2738] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 5, 18 Aralık 1955, s. 296.
[2739] *Yeni Konya*, 12 Ocak 1957, S: 2721, s. 1.
[2740] *TBMMZC*, 10. Dönem, C. 17, 20 Şubat 1957, s. 249.
[2741] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 5, 17 Kasım 1958, s. 113.
[2742] *Yeni Konya*, 23 Temmuz 1959, S: 3558, s. 1.
[2743] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 2, 12 Şubat 1958, s. 80.
[2744] *Yeni Konya*, 5 Temmuz 1951, S: 747, s. 1.
[2745] *Yeni Meram*, 13 Kasım 1951, S: 429, s. 1.

ve sıcak su tesisatı da çalışır duruma getirildi[2746]. Genişletme çabaları kapsamında ise bakanlıktan arsa temini için 26.500 TL ödenek gönderilmiştir[2747]. Bakanlık yapılan işler için 1953'te 40.000 TL daha ödenek yollamıştır[2748].

Doğumevinin çatısı 1958'de çıkan bir yangın sonucunda yanmıştır. Soruşturma kapsamında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ile Bayındırlık Bakanlığından gelen bir heyet hastanede incelemelerde bulunmuştur. Yapılan keşif sonucunda yanan çatının 50.000-55.000 TL arasında bir maliyetle yeniden yapılabileceği hesaplanarak hastaneye bir kat daha ilave edilmesi kararlaştırılmıştır. Böylece yenilenen doğum evinin yaklaşık 100 yatak sayısına ulaşması planlanmıştır[2749]. 1959'da Doğum ve Çocuk Bakımevi'nin ilave kat inşaatı tamamlanarak hastanenin modernleşmesi kapsamında binaya asansör ve dâhili telefon tesisatı yapılmış, su ve elektrik şebekeleri de ıslah edilmiştir[2750].

CHP iktidarında İl Özel İdaresi'ne bağlı olan 200 yataklı Konya Memleket Hastanesi[2751], Milletvekili Sıtkı Burçak'ın 1953'te kabul edilen kanun teklifi sonucunda hazineye devredilmiştir[2752]. Böylece kurulduğu günden beri Konya halkından alınan vergi ve resimlerle idare edilen Memleket Hastanesi, devlet hastanesine dönüştürülmüş ve mahallî bir kurum olmaktan çıkarak Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlanmıştır[2753].

Bakanlık bünyesine geçtikten sonra hastanede birtakım değişiklikler meydana gelecektir. İlk olarak 1955'te hastanede kanser tedavisi için kullanılan röntgen derin tedavi cihazı faaliyete geçirilecek ve 20 yataklı bir çocuk servisi kurulacaktır[2754].

[2746] *T.C. Resmî Gazete*, 17 Mayıs 1952, S: 8112, s. 3630; *Yeni Meram*, 19 Temmuz 1952, S: 695, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Aralık 1952, S: 846, s. 1.
[2747] *Yeni Meram*, 3 Nisan 1952, S: 604, s. 2; *Yeni Meram*, 5 Nisan 1952, S: 606, s. 2.
[2748] *Yeni Meram*, 25 Mart 1953, S: 937, s. 2.
[2749] *Yeni Konya*, 8 Nisan 1958, S: 3134, s. 1; *Yeni Konya*, 5 Haziran 1958, S: 3188, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Ekim 1958, S: 3310, s. 1.
[2750] *BCA*, f.030.18.01.02., y.154.59.20; *Yeni Konya*, 6 Mart 1959, S: 4055, s. 1.
[2751] Sağlık Bakanı Hayri Üstündağ, Konya milletvekillerinin makamına gelerek: "*Konya'daki hastaneyi mutlaka siz alacaksınız. Eğer bu hastaneyi almazsanız bu hastane kanamaya mahkûmdur*." dediklerini nakletmiştir. *TBMMZC*, 5 Ocak 1951, Dönem 9, C. 4, s. 48.
[2752] 10 Temmuz 1953'te kabul edilen 6134 Sayılı Kanun'la ülkedeki 47 memleket hastanesi; bina, tesisat, teçhizat ve bilumum eşyalarıyla bedelsiz olarak ve hiçbir resim ve harca tabi tutulmadan hazineye devredilmiştir. Ayrıntılı bilgi için bk. *T.C. Resmî Gazete*, 15 Temmuz 1953, S: 8458, s. 6708; *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 13, 20 Şubat 1952, s. 348.
[2753] *Yeni Meram*, 6 Şubat 1954, S: 1258, s. 1.
[2754] *Yeni Meram*, 6 Mayıs 1955, S: 1687, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Mayıs 1955, S: 1693, s. 1.

Ardından Konya'nın artan ihtiyacını karşılamak için hastaneye ek bir bina yapılması gündeme gelmiştir. İlave edilecek yeni binaya ait arsanın, halkın yardımları ile alınması kararlaştırılarak Hastanelere Yardım Derneğinin faaliyetleri sonucunda halktan 23.856,51 TL bağış toplanmıştır[2755]. 1957'ye kadar 300.000 TL bağış toplayan dernek, elde ettiği gelirin 80.000 TL'si ile Konya Devlet Hastanesi'ne ilave bina için gerekli olan arsayı satın aldı. Bu araziye bitişik 4 parça arsa da Sağlık Bakanlığı tarafından istimlak edilecek ve toplam 15.476 m^2yi bulan saha üzerinde 200 yataklı modern bir ek bina kurulacaktır[2756].

Devlet Hastanesi ilave binasının temeli 11 Mayıs 1957'de Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Nafiz Körez tarafından dualarla atmıştır. Bakan, 200 yataklı bu ek binanın inşa edilmesinde yoğun gayret gösteren Konya halkına teşekkür etmiştir[2757]. Hastane ek binasının birinci kısım inşaatı muhammen bedeli 2.000.000 TL olarak belirlenmiştir[2758].

DP Dönemi'nde şehirdeki mevcut hastanelerde meydana gelen bu değişikliklerin ve düzenlemelerin yanında İşçi Hastanesi ile Özel Demir Hastanesi de açılmıştır. Konya'da eksikliği ciddi olarak hissedilen İşçi Hastanesi'nin yapılmasına 1956'da karar verilmiştir. Bu iş için incelemelerde bulunmak üzere İşçi Sigortaları Kurumu Meclisi Yönetimi'nden Cemal Kiper, Konya'ya gelmiştir[2759]. Kurulacak hastanenin 25 yataklı olması ve modern teknolojik cihazlarla donatılması planlanmıştır. Hastane ilk olarak Nur Palas Oteli olarak kullanılan binada 1957'de hizmete girmiş[2760] ve burada iki ay içinde 1.410 hasta muayene olmuştur. 1958'de ise 4.720 hastanın poliklinik muayenesi yapılan hastanede 404 hasta da yatarak tedavi olmuştur. Hastane ameliyathanesi 1958'de faaliyete geçmiş ve ilk üç ayda 65 hasta başarıyla ameliyat edilmiştir[2761].

DP iktidarında Konya'nın ilk büyük özel hastanesi Dr. Talha Demirağ tarafından 1957'de kurulmuştur. İnce Minare yanında faaliyete geçen Demirağ

[2755] *Yeni Meram*, 7 Temmuz 1955, S: 1746, s. 1; *Yeni Meram*, 9 Temmuz 1955, S: 1748, s. 1; *Yeni Meram*, 18 Ağustos 1955, S: 1787, s. 1; *Yeni Meram*, 14 Eylül 1955, S: 1815, s. 1.
[2756] *BCA*, f.030.18.01.02., y.151.73.12; *Yeni Konya*, 3 Temmuz 1957, S: 2887, s. 2.
[2757] *Yeni Konya*, 12 Mayıs 1957, S: 2836, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Mayıs 1957, S: 2411, s. 1-2.
[2758] *Yeni Konya*, 28 Mart 1957, S: 2794, s. 1.
[2759] *Yeni Konya*, 23 Nisan 1956, S: 2468, s. 1.
[2760] *Yeni Konya*, 4 Temmuz 1957, S: 2888, s. 1; *Yeni Konya*, 19 Ağustos 1957, S: 2927, s. 1.
[2761] *Yeni Konya*, 11 Temmuz 1958, S: 3221, s. 1.

Hastanesi'nin açılış töreni 11 Mayıs 1957'de gerçekleşmiş, törene Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Nafiz Körez de katılmıştır. Modern ve teknik cihazlarla donatılan hastanede her çeşit ameliyat, doğum, teşhis ve tedavi yapılacaktır[2762]. Hastane ve yönetimi Konya'ya yaptıkları yatırım nedeniyle Bakan Körez'in takdirini kazanmıştır[2763].

DP Dönemi'nde ilçelerde de yeni hastaneler inşa edildi. Akşehir'de yeni hastanenin temeli 1952'de atılırken[2764] Bozkır Devlet Hastanesi'nin ihalesi 1953'te yapıldı[2765]. Karaman'da bir doğumevi için 1955'te harekete geçilmiş ve bunun için Karaman Devlet Hastanesi binasının üzerine kat ilave edilmeye başlanmıştır[2766]. 1956'da tamamlanan doğumevi, TBMM Reisi Koraltan tarafından hizmete açılmıştır[2767]. Ayrıca ilçede verem hastanesi de inşa edilecektir[2768]. Bunların yanında mevcut hastanelerde yenileme çalışmaları da yapılmıştır. Örneğin 1952'de Karaman Devlet Hastanesi'ne kalorifer ve sıcak su tesisatı döşenmiştir[2769]. Ayrıca Konya Memleket Hastanesi'nden çıkarılan bir röntgen cihazı 1953'te Karaman Devlet Hastanesi'ne getirilmiştir[2770].

2. Dispanserler ve Sağlık Merkezleri

DP Dönemi'nde Konya'da hastaneler yanında yeni dispanserler ve sağlık merkezleri de açılmıştır. CHP iktidarında Konya'da bir tane verem dispanseri bulunuyordu. 25 yataklı olan bu dispanseri 1949'da Verem Savaş Derneği Başkanı Mümtaz Koru inşa ettirmişti. Ancak bu dispanser artık şehrin ihtiyacına cevap veremiyordu. Bu nedenle yine Mümtaz Koru'nun önderliğinde vatandaşların ve

---

[2762] *Yeni Konya*, 29 Nisan 1957, S: 2826, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Mayıs 1957, S: 2835, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Mayıs 1957, S: 2411, s. 1-2.
[2763] Her hastanın baş ucunda numaralı zil, telefon ve diafon tertibatı bulunmakta olup odalarda radyo ve kitaplık da mevcuttur. *Yeni Konya*, 15 Mayıs 1957, S: 2839, s. 1.
[2764] *Yeni Meram*, 8 Kasım 1952, S: 700, s. 1.
[2765] *Yeni Meram*, 25 Eylül 1953, S: 1126, s. 1.
[2766] *Yeni Meram*, 18 Eylül 1955, S: 1819, s. 1.
[2767] TBMM Başkanı Koraltan, Adliye Vekili Göktürk Karaman, Ereğli ve Karapınar'da incelemelerde bulunmuştur. *Vatan*, 16 Ekim 1956, S: 2569, s. 1; *Vatan*, 17 Ekim 1956, S: 2570, s. 1, 4; *Yeni Meram*, 16 Ekim 1956, S: 2207, s. 1.
[2768] *Yeni Konya*, 25 Şubat 1958, S: 3094, s. 1.
[2769] *Yeni Meram*, 14 Mayıs 1952, S: 642, s. 1; *Yeni Meram*, 24 Aralık 1952, S: 846, s. 1; *T.C. Resmî Gazete*, 5 Ağustos 1952, S: 8176, s. 4278; *T.C. Resmî Gazete*, 26 Ağustos 1952, S: 8194, s. 4391.
[2770] *Yeni Meram*, 7 Nisan 1953, S: 950, s. 1.

devlet adamlarının da yardımlarıyla 13 Ağustos 1954'te Konya'nın ikinci verem dispanseri törenle açıldı[2771].

Verem Savaş Derneği tarafından alınan ve mikrofoto yapan büyük bir makine ile iki teşhir cihazından oluşan röntgen cihazları 1955'te mevcut dispanserlere kurulmuştur[2772]. Derneğin her iki dispanserinde de hastalar ücretsiz olarak muayene edilmekte ve muhtaç durumda olan hastaların ilaçları dernekçe karşılanmaktaydı. Ayrıca dispanserlerde haftanın belirli günlerinde parasız diş muayenesi ile diş çekimi de yapılıyordu[2773]. Derneğe ait bu dispanserlerin yanında Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı 1958'de Konya'da bir verem dispanseri açmayı kararlaştırmıştır. Tam teşkilatlı olacak dispanserin eşya ve teçhizi için valiliğe 15.000 TL ödenek gönderilmiştir[2774].

Konya'da iki dispanser açan Verem Savaş Derneği ayrıca bağışıklık sistemi zayıf vereme yakalanabilecek insanlar için 1955'te Meram'da bir prevantoryum inşa etme kararı aldı[2775]. Yapımına 1956'da başlanan ve Mümtaz Koru'nun adını alan prevantoryum 50 yatak kapasiteli olup 1958'de hizmete girdi[2776]. Konya'da verem hastaları için önemli bir eksikliği giderecek olan prevantoryumda, hava değişimine muhtaç kimseler 2 TL ücret karşılığında tedavi görmüştür.[2777] Verem Savaş Derneği tarafından yaptırılan Mümtaz Koru Prevantoryumu 1959'da Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına devredilmiş ve 1960 yılında 85 yatakla hastalara hizmet vermeye devam etmiştir[2778].

DP Dönemi'nde önem kazanan ve 1953'te ülkede sadece bir tane olan Ana ve Çocuk Sağılığı Merkezi sayısı 1959'da 8'e, 1960'ta ise 26'ya yükseldi[2779]. 1959'da hizmete giren 7 Ana ve Çocuk Sağlığı Merkezi'nden birisi de Konya'da belediyeye ait hal karşısındaki binada faaliyete geçti. Bu sağlık merkezi ücretsiz muayene, doğum kontrolü, gebe, loğusa, anne ve bebeklerin takibi gibi sağlık hizmetlerini

[2771] Törende vali, belediye başkanı, komutanlar ve daire amirleri ile halk hazır bulundu. *Yeni Meram*, 14 Ağustos 1954, S: 1428, s. 1.
[2772] *Yeni Meram*, 18 Temmuz 1955, S: 1757, s. 1.
[2773] *Yeni Meram*, 29 Temmuz 1955, S: 1771, s. 1.
[2774] *Yeni Konya*, 27 Haziran 1958, S: 3211, s. 1.
[2775] *Yeni Meram*, 2 Temmuz 1955, S: 1741, s. 2.
[2776] *TBMMZC*, 11. Dönem, C. 5, 17 Kasım 1958, s. 113.
[2777] *Yeni Konya*, 24 Ocak 1958, S: 3063, s. 2; *Yeni Konya*, 25 Temmuz 1958, S: 3235, s. 1.
[2778] *Yeni Konya*, 15 Nisan 1960, S: 3822, s. 1.
[2779] *1959 İstatistik*, s. 137; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 1118.

yerine getirmiştir[2780]. Halkın yoğun ilgi gösterdiği bu merkeze günlük ortalama 15-20 vatandaş müracaat etmiştir[2781].

Konya'da eksikliği hissedilen kan merkezinin kurulma çalışmaları da DP Dönemi'nde başlamış ve yeni inşa edilecek Kızılay binasında büyük bir kan merkezi kurulması planlanmıştır[2782]. Hem Konya'nın hem de çevre illerin ihtiyacını karşılayacak olan Konya Kan İstasyonu 5 Mart 1960'ta törenle açılmıştır. İstasyonda ilk kanı veren Vali Keleşoğlu, vatandaşları da kan bağışına davet etmiştir[2783]. Ayrıca 1960'ta şehirde bir kan bankası açılması da gündeme gelecektir[2784].

CHP Dönemi'nde Özel İdare'ye bağlı Beyşehir, Bozkır, Cihanbeyli, Çumra, Hadim, Ilgın, Karapınar ve Kadınhanı ilçelerinde beşer yataklı dispanserler ile Ereğli ve Ermenek ilçelerinde beşer yataklı muayene ve tedavi evleri mevcuttu[2785]. DP iktidara geldikten sonra ilçelerde yeni sağlık merkezleri de inşa edilmiştir. 1951'de Akşehir, 1953'te Ermenek, Beyşehir, Hadim, Bozkır ve Ereğli, 1955'te ise Ilgın sağlık merkezlerinin temeli törenlerle atılmıştır[2786]. 1955'te Bayındırlık Bakanlığı, Konya'da hâlihazırda inşaatı devam eden bütün sağlık tesislerinin tamamlanması için gerekli tahsisatın verilmesi yönünde karar almıştır[2787]. Bu tahsisattan sonra inşaatlara hız verilerek Konya, Beyşehir, Bozkır, Çumra, Hadim ve Ermenek sağlık merkezleri 1956'da hizmete açılmıştır[2788]. 1957'de Ereğli Sağlık Merkezi binası Sağlık Bakanlığı tarafından devralınmış ve faaliyete geçmesi için hazırlıklara başlanmıştır.

[2780] *Yeni Konya*, 27 Şubat 1959, S: 4048, s. 1; *Yeni Konya*, 23 Aralık 1959, S: 3711, s. 1.
[2781] *Yeni Konya*, 6 Ocak 1960, S: 3725, s. 1.
[2782] Yerel basında ilk olarak 1951'de Konya'da bir kan merkezi kurulması işlenmiştir. *Yeni Konya*, 21 Temmuz 1951, S: 760, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Kasım 1959, S: 3674, s. 1; *Yeni Konya*, 26 Aralık 1959, S: 3714, s. 1.
[2783] Konya DP milletvekili ve aynı zamanda Kızılay Başkan Vekili Himmet Ölçmen, ülkede mevcut bulunan 4 kan merkezinden 50.000 şişe kan bağışı sağlandığını belirtmiştir. *Yeni Meram*, 6 Mart 1960, S: 3411, s. 1; *Yeni Konya*, 6 Mart 1960, S: 3785, s. 1.
[2784] *Yeni Konya*, 22 Mart 1960, S: 3801, s. 1.
[2785] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 4, 17 Ocak 1951, s. 259-260.
[2786] Bu merkezlerin temel atma törenlerinde vali, milletvekilleri ve daire amirleri ile kalabalık bir halk kitlesi de hazır bulunmuştur. *Yeni Meram*, 28 Haziran 1955, S: 1737, s. 1; *Yeni Meram*, 13 Aralık 1951, S: 459, s. 2; *Yeni Meram*, 25 Haziran 1953, S: 1036, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Temmuz 1953, S: 1043, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Ağustos 1953, S: 1076, s. 1.
[2787] *Yeni Meram*, 27 Nisan 1955, S: 1678, s. 1.
[2788] *Yeni Konya*, 14 Ocak 1957, S: 2723, s. 1.

Aynı yıl Yunak ve Kulu sağlık merkezlerinin inşa edileceği alanlar tespit edilmiştir[2789]. Ilgın Sağlık Merkezi ise 1960 yılında hizmet vermeye başlamıştır[2790].

B. Bulaşıcı ve Salgın Hastalıklarla Mücadele

DP Dönemi'nde verem başta olmak üzere sıtma, kuduz, çiçek, kızamık, veba ve frengi gibi bulaşıcı hastalıklarla mücadeleye önem verilmiş ve bunda önemli bir aşama kaydedilmiştir[2791]. Bu dönemde Konya'da da bulaşıcı hastalıklarla mücadele başarıyla sürdürülmüştür.

1. Verem

XX. yüzyılın en korkulan hastalıklarından biri olan veremden yılda ortalama 40.000 insan hayatını kaybetmekteydi[2792]. Özellikle genç yaştaki insanların verem nedeniyle hayatlarını kaybetmesi, durumu daha da dramatik hâle getiriyordu[2793]. Bu nedenle tüm dünyada veremle etkin bir mücadeleye girişildi. DP iktidara geldiğinde Türkiye'de sadece 8 adet verem dispanseri bulunuyorken 1960'ta bu sayı 107'ye ulaştı. DP Dönemi'nde bu dispanserlerde toplamda 2.505.149 kişi muayene edilmiş ve mücadele kapsamında 35.965.000 TL'lik bir harcama gerçekleştirilmiştir[2794].

1950 yılında Konya'da verem oranı %6 civarında olup Memleket Hastanesi'ne başvuran 1.000 hastanın 547'sinde akciğer veremi, 46'sında ise peritonit veremi (karın zarı veremi) tespit edilmiştir. Ancak ildeki yatak yetersizliği nedeniyle hastalardan sadece 162'si hastaneye yatırılabilmiştir. Hastanede tedavi gören hastalardan 139'u tedaviye cevap verirken 23 hasta hayatını kaybetmiştir. 1951'de ise Memleket Hastanesi'ne 10.000 kişi müracaat etmiş ve bunların 417'sinde akciğer, 73'ünde ise peritonit veremi teşhis edilmiştir. Hastaneye yatırılan 117 hastadan 25'i hayatını kaybetmiştir[2795].

Memleket Hastanesi yanında Konya Verem Dispanserinde de 1950 yılında 2.400 hasta muayene edilmiştir. Hastalık teşhisi konulan 188 hasta dispansere

---

[2789] *Yeni Konya*, 12 Ağustos 1957, S: 2923, s. 1.
[2790] *Yeni Konya*, 4 Şubat 1960, S: 3754, s. 1.
[2791] Ayrıntılı bilgi için bk. *Yeni İktidarın Çalışmaları*, s. 101-110.
[2792] Necmettin Ar, "Verem", *Yeni Konya*, 28 Aralık 1950, S: 560, s. 2.
[2793] Kişmir, "Verem", *Yeni Konya*, 27 Aralık 1950, S: 559, s. 2.
[2794] *1959 İstatistik*, s. 135; *1963 Türkiye İstatistik*, s. 116.
[2795] *Yeni Meram*, 12 Kasım 1951, S: 428, s. 1-2.

yatırılırken tedaviye cevap vermeyen 18 hasta ölmüştür. Dispanserde 1951'de 1.920 hasta muayene edilirken hastalık teşhis konulan 168 kişi tedavi altına alınmış ancak 18 hasta kurtarılamamıştır. Bu dönemde sağlık merkezlerine yapılan müracaatlardan da ancak 1/10'i yatarak tedavi altına alınabilmiştir[2796]. Neticede 1950 ve 1951 yıllarında Konya'da 285 vatandaş verem nedeniyle hayatını kaybetmiştir[2797].

Konya'da veremle yürütülen etkin mücadelede Verem Savaş Derneği ve bu derneğin başkanı Mümtaz Bahri Koru ismi ön plana çıkmaktadır[2798]. 1955'te 5.982 vatandaşın muayene edilmesini sağlayan dernek, teşhis konulan 387 hastanın tedavisine hemen başlamıştır. Ayrıca şehirde 2.103 ev ziyaret edilerek muhtaç durumda olan 163 eve gıda yardımı yapılmıştır[2799]. 1958'de 3.800 vatandaşın muayene olduğu Verem Hastanesi'nde 1.000'den fazla hasta tedavi görmüştür[2800].

Her yıl ocak ayının ilk pazar günü başlayıp bir hafta süren verem haftası boyunca Konya'da sağlık ekipleri okullarda, sinema salonlarında, camilerde ve kahvehanelerde konferanslar veriyor ve konuşmalar yapıyordu[2801]. Bunun yanında basın ve yayın organlarında veremle ilgili yazılar yazılıyor ve sinemalarda ücretsiz film gösterimleriyle halk bilinçlendiriliyordu[2802]. Hükûmetin veremle giriştiği bu kararlı mücadeleye Konyalı vatandaşlar da kayıtsız kalmamıştı. Örneğin 1955'te Konya Verem Savaş Derneği'nin sipariş ettiği üç röntgen cihazının bedelleri Hacı Kasım Kaymak ve Hacı Tevfik Ağaoğlu tarafından ödenmişti. Dernek de bu cihazları halkın hizmetine sunmuştur[2803].

2. Sıtma

Türkiye'de sıtmayla (malarya) girişilen mücadelede Sıtma Savaş Teşkilatı önemli rol oynamıştır. Bu teşkilat 1950'de 42 sıtma savaşı bölgesi ile 257 şubeden

---

[2796] *Yeni Meram*, 12 Kasım 1951, S: 428, s. 1-2.
[2797] *TBMMZC*, 9. Dönem, C. 14, 28 Mart 1952, s. 95.
[2798] *Yeni Meram*, 2 Eylül 1955, S: 1808, s. 1.
[2799] *Yeni Konya*, 14 Mart 1956, S: 2430, s. 1.
[2800] *Yeni Konya*, 9 Mart 1959, S: 4058, s. 1.
[2801] *Yeni Konya*, 21 Aralık 1950, S: 553, s. 2; *Yeni Konya*, 14 Ocak 1956, S: 2371, s. 2; *Yeni Konya*, 10 Ocak 1957, S: 2719, s. 1; *Yeni Konya*, 21 Aralık 1958, S: 3382, s. 1; *Yeni Konya*, 8 Ocak 1959, S: 4000, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Ocak 1960, S: 3721, s. 1.
[2802] *Yeni Konya*, 28 Aralık 1950, S: 560, s. 1; *Yeni Konya*, 29 Aralık 1950, S: 561, s. 1; *Yeni Konya*, 6 Ocak 1957, S: 2715, s. 1; *Yeni Konya*, 17 Ocak 1951, S: 580, s. 2; *Yeni Meram*, 8 Ocak 1955, S: 1570, s.1; *Yeni Konya*, 10 Ocak 1957, S: 2719, s. 1.
[2803] *Yeni Meram*, 12 Ocak 1955, S: 1574, s. 1.

oluşmakta ve 11.742 köyü kontrol altında tutmaktaydı. DP Dönemi'nde Marshall Yardımları kapsamında 1951, 1952 ve 1953 yıllarında DDT ve pülverizatör gibi sıtma ile mücadelede kullanılan malzemeler temin edildi. Bu süreçte uygulanan program sonunda 1950'de %7,1 olan dalak indeksi yani bölgedeki sıtma hastalığının yaygınlığı 1953'te %1,4'e; 1950'de tedavi edilen sıtmalı oranı ise %22,4'ten %11,5'e düşürüldü. Hükûmet, 1953'ten sonra kendi imkânlarıyla 1956 sonuna kadar DDT temin ederek sıtma savaşına devam etti. Bu mücadele sonucunda dalak indeksi %0,4'e ve sıtmadan tedaviye alınanların oranı da %5,9'a düştü. Sıtmayı tamamen ortadan kaldırmak isteyen hükûmet, 1957'de Dünya Sağlık Teşkilatı ve UNICEF'le iş birliği yaparak Türkiye'de sıtma eradikasyonu programını uygulamaya koydu[2804].

Türkiye'deki 42 sıtma savaş bölgesinden birisi olan Konya bölgesi, Niğde ve Isparta illerini de içine almaktaydı. Bölgede 1951 yılında sıtmayla mücadele edilen ilçelerde birer doktor ve yeterli sayıda sağlık memuru çalışıyordu. Bölge başkanlığına bağlı sağlık ekipleri her yıl sonbaharda köylere giderek sıtma ve genel kan muayenesi yapmaktaydı[2805].

DP iktidarının ilk yılında sıtmayla mücadelede Marshall Yardımlarından sağlanan DDT'nin büyük bir kısmı Konya bölgesine verilerek 656 köyde kullanılması sağlanmıştır[2806]. Bu dönemde Konya'da sıtmayla girişilen mücadeleler olumlu sonuç vermiş ve hastalık asgari seviyeye indirilmiştir. Hatta 1951'de şehirde sıtmanın neden olduğu tek bir ölüm vakası dahi görülmemiştir[2807]. 1950'de il genelinde 22.695 dalaklı hasta varken bu sayı 1954'te 969'a düşmüştür. 1955'e gelindiğinde Konya'da sıtmaya bağlı ölüm vakaları da düşmüştür. Bölgede bu mücadele kapsamında yıllık ortalama 15 ton DDT ve 50 ton mazot sarf edilmiştir[2808].

Sıtmayla mücadele sadece sağlık hizmetleriyle yürütülmüyordu. Bunun yanında Hıfzısıhha ve Sıtma Savaş Komisyonu'nun sıtmayla savaş kararları doğrultusunda şehrin genel temizliğine önem verilmekte, karasineklerle mücadele edilmekte, bataklıklar kurutulmakta, sıtmayla savaş kursları düzenlenmekte, su

[2804] Tunca, *Tıbbi İstatistik Yıllığı*, s. 49-51.
[2805] *Yeni Konya*, 5 Temmuz 1951, S: 747, s. 1-2; *Yeni Meram*, 11 Kasım 1951, S: 427, s. 2.
[2806] *Yeni Meram*, 25 Kasım 1951, S: 441, s. 2.
[2807] *Yeni Konya*, 29 Haziran 1951, S: 741, s. 1-2; *Yeni Konya*, 5 Temmuz 1951, S: 747, s. 1-2; *Yeni Meram*, 25 Kasım 1951, S: 441, s. 1.
[2808] *Yeni Meram*, 4 Haziran 1955, S: 1713, s. 1.

kanallarında ıslah çalışmaları yapılmakta, yeni kanallar açılmakta ve yaz mevsiminde deri kurutulması yasaklanmaktaydı[2809]. Hatta 1955'te Sıtma Savaş Başkanlığı ile belediyenin birlikte yürüttüğü mücadele kapsamında şehirde karasinek oldukça azalmıştır[2810].

İlçelerde de sıtmayla mücadele tüm hızıyla sürmekteydi. 1951'de Ilgın'da sistemli çalışmalar sonucunda sıtma asgari seviyeye indirilmiş ancak göl ıslah edilemediğinden bölgede mücadeleye devam edilmiştir[2811]. 1957'de Ermenek'te yaklaşık 150 kişide sıtma görülmesi üzerine bölge başkanlığı harekete geçerek Ermenek'te geçici bir şube açmış ve sıtmayı yok etmek üzere mücadeleye başlamıştır[2812]. Açılan bu geçici şube 1958'de müstakil hâle getirilerek ilçedeki sıtma mücadelesi kararlılıkla sürdürülmüştür[2813].

Konya bölgesinde 1959'da sıtmayla savaşta köy ve kazalarda 10.131 haneye ait 56.490 oda DDT ile ilaçlanmıştır[2814]. Toplamda 21.479 kişi muayene edilmiş ve bunların 197'sine sıtma teşhisi konmuştur[2815]. Aynı yıl hastalıkla daha iyi mücadele edilebilmesi için Konya'da Sıtma Bölgeler Genel Başkanlığı kurulması kararlaştırılmıştır. Yapılan mücadeleler sonucunda Konya bölgesinde sıtma günden güne azalmış ve 1959'dan itibaren Sıtma Savaş Başkanlığı artık münferit vakalarla uğraşmaya başlamıştır[2816].

3. Kuduz

DP Dönemi'nde bulaşıcı hastalıklardan olan kuduz ile de mücadele edilmiş ve kuduz aşısı uygulanan istasyon sayısı ülke genelinde 92'den 259'a çıkarılmıştır[2817]. Konya'da 1954'te dört köpekte kuduz tespit edilmiş ve Sağlık Müdürlüğü gerekli tedbirleri hemen almıştır[2818]. Ilgın'a bağlı Çiğil bucağında ve Geçit köyünde 1955'te

[2809] *Yeni Konya*, 29 Haziran 1951, S: 741, s. 1-2; *Yeni Konya*, 9 Temmuz 1951, S: 748, s. 1; *Yeni Meram*, 22 Ocak 1952, S: 499, s. 1-2; *Yeni Meram*, 10 Şubat 1955, S: 1608, s. 1; *Yeni Meram*, 4 Haziran 1955, S: 1713, s. 1.
[2810] *Yeni Meram*, 6 Temmuz 1955, S: 1745, s. 1.
[2811] *Yeni Konya*, 7 Ağustos 1951, S: 777, s. 1.
[2812] *Yeni Konya*, 5 Mayıs 1958, S: 3157, s. 1.
[2813] *Yeni Konya*, 12 Ağustos 1959, S: 3578, s. 1.
[2814] *Yeni Konya*, 1 Temmuz 1959, S: 3537, s. 1.
[2815] Tunca, *Tıbbi İstatistik Yıllığı*, s. 56.
[2816] *Yeni Konya*, 20 Mart 1959, S: 4067, s. 1; *Yeni Konya*, 24 Temmuz 1959, S: 3559, s. 1.
[2817] Tunca, *Tıbbi İstatistik Yıllığı*, s. 12.
[2818] *Yeni Meram*, 10 Şubat 1954, S: 1262, s. 1.

iki öğrenci kuduzdan hayatını kaybetmiştir. Bunun üzerine harekete geçen Sağlık Müdürlüğü, seyyar ekipleriyle her iki yerde de kuduz aşısı uygulamıştır[2819]. Yine Ilgın'da 1956'da yaşanan kuduz salgını nedeniyle 150 başıboş köpek itlaf edilmiştir. İlçede tedbir amaçlı çoban köpeklerinin 3 ay süreyle ağızlık ve zincirle gezmeleri kararlaştırılmıştır. Aynı yıl Seydişehir'de 3 kişi kuduz nedeniyle ölmüş ve Yukarıviran ile Karaviran köylerinde görülen salgınla ilgili önlemler hemen alınarak bölgede kuduz aşısı yapılmıştır[2820]. 1957'de şehirde artan kuduz vakaları nedeniyle 386 kişi aşılanmış ve 8.070 kuduz köpek ile kedi itlaf edilmiştir[2821]. 1959'da kuduz bir köpeğin Uluırmak'ta 4 kadın, 1 çocuk, 1 koyun, 2 dana ve 1 kediyi ısırması üzerine bölgede 57 köpek itlaf edilirken Musalla Mezarlığı'nda mezarları açan bir tilki de öldürülmüştür[2822].

4. Diğer Bulaşıcı Hastalıklar

Konya'da 1950-1960 yılları arasında kabakulak, grip, tifo gibi diğer bulaşıcı hastalıklar da görüldü. Bu hastalıkların salgına dönüşmemesi için İl Sağlık Müdürlüğü gerekli tedbirleri almaya gayret etti. Gerektiğinde okulların bir kısmı ya da tamamında eğitime belirli sürelerle ara verildi. Örneğin 1953'te yaşanan kabakulak salgını nedeniyle şehir merkezinde iki okul tedbir amaçlı tatil edildi[2823].

Konya'da 1955'te az sayıda tifo vakasına karşı tedbir alınmış ve başka bir salgınla da karşılaşılmamıştır[2824]. Şehirde 1956'da 5 çocuk felci, 152 tifo, 85 difteri, 67 boğmaca, 32 şarbon, 17 kızıl, 21 kızamık, 2 menenjit ve 2 dizanteri vakası görülmüştür[2825]. Sağlık Bakanlığı 1957'de Asya gribi nedeniyle ülkedeki tüm izinleri kaldırmıştır[2826]. Ancak alınan tüm tedbirlere rağmen Konya'da da beliren grip salgını nedeniyle okullar 10 gün süreyle tatil edilmiştir[2827]. Bu hastalıkların yanında 1958'de teşhis edilemeyen viral bir salgın nedeniyle öğrencilerin yaklaşık %40'ı okullarına devam edememiştir. Şehirdeki 24 ilkokulda hasta sayısı 2.000'i geçerken

[2819] *Yeni Meram*, 6 Aralık 1955, S: 1898, s. 1.
[2820] *Yeni Konya*, 30 Ocak 1956, S: 2387, s. 1; *Yeni Konya*, 31 Ocak 1956, S: 2388, s. 1.
[2821] *Yeni Konya*, 14 Ocak 1957, S: 2723, s. 1.
[2822] *Yeni Konya*, 16 Temmuz 1959, S: 3552, s. 1.
[2823] *Yeni Meram*, 10 Ocak 1953, S: 863, s. 1; *Yeni Meram*, 21 Ocak 1954, S: 1242, s. 1.
[2824] *Yeni Meram*, 6 Temmuz 1955, S: 1745, s. 1; *Yeni Meram*, 12 Eylül 1955, S: 1811, s. 1.
[2825] *Yeni Konya*, 16 Ocak 1957, S: 2725, s. 1.
[2826] *Yeni Konya*, 15 Ağustos 1957, S: 2926, s. 1.
[2827] *Cumhuriyet*, 19 Ekim1957, S: 11.936, s. 3; *Yeni Konya*, 18 Ekim 1957, S: 2988, s. 1.

ortaöğretimde bu sayı 240'ı bulmuş ve bu nedenle okullar bir hafta süreyle tatil edilmiştir[2828]. Sağlık Müdürlüğü hastalardan alınan kan örneklerini Ankara'ya göndermiş ve hastalık geçirenlerin kesinlikle bir doktora muayene olmalarını istemiştir. Herhangi bir ölüme neden olmayan bu salgının, gribal enfeksiyon olduğu tahmin edilmiştir[2829].

1958 yılında Konya'da etkili olan kızamık salgınında İnlice köyünden 20 çocuk hayatını kaybetmiştir. Salgın nedeniyle Ankara'dan 2 müfettiş gelerek köyde incelemelerde bulunmuştur. Karantina tedbirine rağmen salgın yayılmış ve Hasanşıh köyünde 23, Bulumya köyünde de 3 çocuğun kızamıktan hasta olduğu tespit edilerek bu köylere derhal sağlık ekibi gönderilmiştir[2830]. Aynı yıl Karaman'da ise difteri salgını yaşanmıştır[2831].

Konya belediye sınırları içinde 1959'da 17 tifo, 39 kızamık, 25 kızıl, 20 boğmaca, 18 difteri, 3 menenjit ve 1 şarbon vakası tespit edilmiştir[2832]. Sille bucağına bağlı Tatköy'de çocuklar arasında bir hastalık, difteri ihtimali, çıktığı bildirilse de yolların karla kaplı olması yüzünden sağlık ekipleri köye ulaşamamıştır. Aynı yıl Merkez ilçede ilkokullarda kabakulak salgını meydana gelmiş ve gerekli tedbirler alınmıştır[2833]. 1960 yılında Karaman'da yaşanan difteri salgınında 3 çocuk hayatını kaybetmiştir[2834].

C. Aşı Uygulamaları

Bulaşıcı hastalıklarla mücadelede aşı uygulamaları en başta gelen tedbirlerden olup Türkiye'de uygulanan aşılar, Refik Saydam Merkez Hıfzıssıhha Enstitüsü'nde hazırlanmıştır[2835]. DP Dönemi'nde Konya'da sağlık merkezlerinde çiçek, tifo, tifüs ve difteri aşıları uygulanmıştır[2836]. BCG ise Hükûmet Tabipliğinde ve Verem Savaş

[2828] *Yeni Konya*, 9 Ekim 1958, S: 3310, s. 1; *Cumhuriyet*, 10 Ekim 1958, S: 12287, s. 3.
[2829] *Yeni Konya*, 10 Ekim 1958, S: 3311, s. 1; *Yeni Konya*, 11 Ekim 1958, S: 3312, s. 1; *Yeni Konya*, 14 Ekim 1958, S: 3315, s. 1.
[2830] *Cumhuriyet* 18 Kasım 1958, S: 12326, s. 1; *Yeni Konya*, 15 Kasım 1958, S: 3347, s. 1; *Yeni Konya*, 18 Kasım 1958, S: 3349, s. 1.
[2831] *Yeni Konya*, 17 Ekim 1958, S: 3318, s. 1.
[2832] *Yeni Konya*, 23 Ocak 1960, S: 3742, s. 1.
[2833] *Yeni Konya*, 13 Mart 1959, S: 4062, s. 1.
[2834] *Yeni Konya*, 16 Şubat 1960, S: 3766, s. 1.
[2835] Tunca, *Tıbbi İstatistik Yıllığı 1956-1959*, s. 20.
[2836] *Yeni Konya*, 13 Ocak 1951, S: 576, s. 2; *Yeni Konya*, 13 Mart 1951, S: 634, s. 1-2.

Dispanserinde isteyen vatandaşlara haftanın belirli günlerinde yapılmıştır[2837]. Verem aşısının uygulanmasında Konya Verem Savaş Derneği önemli bir rol oynamıştır[2838]. Aşılarla ilgili çıkan asılsız iddialar nedeniyle MEB, bir tebliğ yayınlayarak verem aşısının tatbikinde hiçbir tehlike olmadığını belirtmiştir[2839].

Konya'da veremle savaş kapsamında 1955'te aşı kampanyası düzenlenmiştir. İlk olarak Akşehir'de uygulanmaya başlanan ve ardından Merkez, Karapınar, Ereğli, Seydişehir, Beyşehir, Karaman ve Ermenek ilçeleriyle devam ederek 18 merkezde süren aşı kampanyasına halk yoğun ilgi göstermiştir. Hatta belediye binasında aşı için bir gece ekibi de hazır bulundurulmuştur. Bu hassasiyet karşısında Dünya Sağlık Teşkilatı, Türkiye'ye memnuniyetini bildirmiştir. Aşı kampanyası sonucunda Konya'da aşılanan kişi sayısı 60.000'i bulmuştur[2840]. 1956'da şehirde 376.513 kişiye çiçek, 225.116 kişiye tifo, 39.042 kişiye difteri, 5.320 kişiye karma, 489 kişiye boğmaca, 243 kişiye tifüs, 177 kişiye tetanos ve 160 kişiye kolera aşıları yapılmıştır[2841]. Bununla birlikte okullarda da tifo, çiçek, difteri ve tetanos aşıları uygulanmıştır[2842].

Özetle DP hükûmetlerinin sağlık politikalarının yansımaları Konya'da olumlu sonuçlar doğurmuştur. Halk yeni inşa edilen veya modern hâle getirilen sağlık kuruluşları nedeniyle hükûmeti takdir etmiş ve iktidarın sağlık politikalarını desteklemiştir. Bu dönemde verem ve sıtma başta olmak üzere halk sağlığını tehdit eden bulaşıcı hastalıklarla başarıyla mücadele edilmiştir. Konya'da 1950-1960 yılları arasında sağlık alanında görülen bu iyileşmeler belediye hizmetlerinde de kendisini göstermiştir.

[2837] *Yeni Meram*, 21 Mayıs 1953, S: 1003, s. 1; *Yeni Konya*, 2 Haziran 1951, S: 714, s. 1.
[2838] *Yeni Meram*, 12 Temmuz 1952, S: 688, s. 2; *Yeni Meram*, 21 Mayıs 1953, S: 1003, s. 1.
[2839] *Yeni Meram*, 2 Aralık 1951, S: 448, s. 1-3.
[2840] *Yeni Meram*, 28 Ocak 1955, S: 1590, s. 1; *Yeni Meram*, 2 Mart 1955, S: 1622, s. 1; *Yeni Meram*, 7 Mart 1955, S: 1627, s. 1; *Yeni Meram*, 26 Mart 1955, S: 1646, s. 1.
[2841] *Yeni Konya*, 15 Ocak 1957, S: 2724, s. 1.
[2842] *Yeni Konya*, 13 Ocak 1951, S: 576, s. 2; *Yeni Konya*, 13 Mart 1951, S: 634, s. 1-2; *Yeni Meram*, 22 Aralık 1954, S: 1554, s. 1; *Yeni Konya*, 9 Ocak 1957, S: 2718, s. 1; *Yeni Konya*, 12 Ocak 1958, S: 3052, s. 2; *Yeni Konya*, 6 Şubat 1958, S: 3075, s. 1; *Yeni Konya*, 10 Aralık 1959, S: 3698, s. 1.

SONUÇ

Türkiye'de II. Dünya Savaşı sonrası çok partili siyasi hayata dönüş sürecinde ve DP'nin ortaya çıkmasında hem iç hem de dış şartların zorlaması etkili olmuştur. İktidarı hedefleyen DP, kurulduktan sonra ülke genelinde hızlı bir şekilde teşkilatlanma faaliyetlerine girişmiştir. Ülkenin yüz ölçümü olarak birinci, demografik olarak dördüncü büyük kenti olan Konya da DP'nin öncelikli olarak teşkilatlandığı illerin başında gelmektedir. 14 Mayıs 1950 seçimleri ile iktidarı devralan DP; Türkiye'de siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal yönden önemli gelişmelere imza atmıştır.

DP iktidarında idari yönden büyüyen Konya'da yeni 4 ilçe, 4 bucak ve 47 köy kurulmuştur. Bu dönemde meydana gelen sınır ihtilaflarının kısa sürede çözümlenmesine özen gösterilmiştir. Valiler ve belediye başkanları vatandaşlar tarafından sevilmiş ve saygı görmüştür. Kemal Hadımlı ve Cemil Keleşoğlu bu dönemde öne çıkan valiler olmuştur. Bunun yanında çalışkan ve vizyon sahibi belediye başkanlarının da art arda göreve gelmesi Konya için büyük bir şanstır. Belediye başkanları içerisinde Rüştü Özal ve Nafiz Tahralı ön plana çıksa da bu dönemde Konya'nın ana sorunlarıyla yakından ilgilenen belediye başkanlarının tamamı şehrin modern bir görünüm kazanmasında önemli rol oynamıştır.

Çok partili sisteme geçilmesiyle birlikte Konya'nın siyasi hayatı değişime uğramıştır. Artık şehirde birden fazla siyasi partinin teşkilatı olduğu için insanların tercih hakları bulunmaktadır. Siyasi partiler demografik büyüklüğü nedeniyle öncelikli olarak teşkilatlanmak istedikleri Konya'da zorlanmıştır. Çünkü ülkenin en geniş sınırlarına sahip olan bu şehrin nüfusunun çoğunluğu kırsalda yaşamaktadır. Cumhuriyet Dönemi'nin ilk siyasi partisi olmasına rağmen CHP, tek parti yönetiminin getirdiği rahatlıkla Konya'da geniş bir teşkilat kurmamıştır. 1950-1957 yılları arasında uğradığı seçim hezimetleri karşısında acı gerçekle yüzleşmek zorunda kalan CHP il yönetimi, DP'yi örnek alarak ocak ve bucaklarda da teşkilatlanma gayretine girişmiştir. Bu dönemde Konya'da MP, CMP, TKP, CKMP ve HP gibi muhalif siyasi partiler de teşkilatlarını kurmuştur. Bu konuda açık ara önde olan siyasi parti hiç tartışmasız DP'dir. İktidar olmasının getirdiği avantajları da

kullanarak ilçe, bucak ve köylere kadar geniş bir alana yayılan DP, Konya'da vatandaşların ilgisini çekmeyi başarmıştır.

DP Dönemi'nde Konya'da demokrasi kültürünün yerleşmeye başladığını gösteren parti kongrelerine ilgi yüksek olmuştur. Şölen havasında gerçekleşen kongrelerde delegeler şehrin ana sorunlarını gün yüzüne çıkarmıştır. DP iktidarının ilk yıllarında dile getirilen yol, su, okul ve toprak dağıtımı gibi sorunlar ilerleyen süreçte yerini hayat pahalılığı, fiyat istikrarsızlığı, mal darlığı gibi ekonomik sorunlara bırakmıştır. Bununla birlikte DP'nin ilk kongrelerinde parti içi demokrasi sert eleştirilerde daha iyi hissedilirken ilerleyen süreçte eleştirilerin azalmaya başladığı ve dolayısıyla demokratik havanın zayıfladığı görülmektedir. Ayrıca şehirdeki iktidar kongrelerine mülki amirlerle devlet memurlarının da katılması DP'nin giderek parti-devlet hâline dönüşme gayretinin bir göstergesidir.

DP 1950-1957 yılları arasında yapılan genel ve yerel seçimlerde, muhalif partilere karşı Konya'da üstünlük sağlamış ve tüm seçimlerden galip çıkmıştır. Bu dönemde münferit hadiseler dışında önemli bir olay yaşanmaması Konya'da demokrasinin sağlıklı bir şekilde yerleşmesi bakımından önemlidir. Oy oranlarının şehirden kırsala doğru artış göstermesinde DP iktidarının samimi bir şekilde uyguladığı köy politikası ve gerçekleştirdiği somut icraatlar etkili olmuştur. Seçim kampanyalarında DP'liler abartılı olarak CHP iktidarının Konya'da neredeyse hiçbir yatırım yapmadığını vurgulamıştır. Buna karşın iktidarın Konya'daki icraatlarını küçümseyen muhalefet de DP'nin israf içerisinde olduğunu ve giriştiği yatırımları tamamlayamadıkları için plansız hareket ettiklerini belirtmiştir.

DP'nin Konya'da başat parti olmasında CHP'nin zamanında uyguladığı yanlış politikalar yanında Konya'nın muhafazakâr yapısı da etkili olmuştur. Ancak 1954'ten sonra DP oylarında bir azalma olduğu ve hatta 1957 genel seçiminde muhalefet partilerin aldıkları oy toplamının DP'nin oyunu geçtiği de göz ardı edilmemelidir. 1950-1960 yılları arasında, mevcut seçim kanunu nedeniyle TBMM'de temsil edilen Konya milletvekillerinin tamamı DP'ye mensuptur. Bu dönemde Konya 38'i farklı isim olmak üzerek TBMM'ye 57 milletvekili göndermiştir. Milletvekillerinden A. Fahri Ağaoğlu, Himmet Ölçmen, Hidayet Aydıner ve S. Salim Burçak Meclis'teki çalışmalarıyla ön plana çıkmıştır.

1950-1960 yılları arasında TBMM'deki milletvekili sayısına bakıldığında İstanbul, Ankara ve İzmir'den sonra gelen Konya, seçim dönemlerinde ülkenin dört bir tarafından gelen adayların akınına uğramıştır. Dolayısıyla Konya milletvekilleri TBMM'de oldukça güçlü bir konumdadır. Ancak bu dönemde Konya'dan hiç bakan çıkmaması da ilginç bir durumdur. Milletvekilleri Konya'da vatandaşın ayağına giderek, onları dinleyerek ve onların dertlerine ortak olmaya çalışarak alışılmışın dışında farklı bir profil çizmiştir. Dolayısıyla bu dönemde vatandaşlara kendilerini değerli hissettirme duygusunu en iyi gerçekleştiren parti DP olmuştur.

DP iktidarında Konya'nın sorunları Meclis'te görüşülmüş, genellikle tarım ve hayvancılıkla ilgili meseleler gündeme gelmiştir. Asırlık sorun olan Konya Ovası'nın sulanması ve hayvan ıslahı da sürekli görüşülen konular arasında yer almıştır. 11. dönemde ise ülkedeki gergin havaya bağlı olarak özellikle siyasi sorunlarla ilgili tartışmalar öne çıkmıştır.

CHP iktidarında Konya'nın tarıma dayalı olan ekonomisi DP Dönemi'nde gelişti ve dönüşüme uğramaya başladı. Bu dönemde devlet ve özel sektör eliyle şeker fabrikası, et kombinası, çimento fabrikası, kiremit fabrikası ve yem fabrikası gibi önemli yatırımlar gerçekleştirildi. Yatırımlar bir tarım şehri olan Konya'nın sanayileşmesi yolunda lokomotif güç oldu ve şehrin ekonomisine önemli katkı sağladı. Bu dönemdeki sanayi tesisleri genellikle tarım sektörü doğrultusunda gelişti. Yatırımların hepsi tamamlanmasa da ilerisi için umut kaynağı oldu.

Konya'da sanayileşme yolunda atılan adımlar yanında ekonominin temeli olan tarım da ihmal edilmemiş, tarımsal üretim arttırılmıştır. DP iktidarının tarımsal kalkınmayı hedefleyen politikaları doğal olarak bu şehirde de hayat bulmuştur. Bu dönemde tarımda modernizasyonun başlatılması, çiftçinin teknik bilgisinin arttırılması ve iklim şartlarının da elverişli seyretmesi Konya'nın tarımsal üretimde rekor düzeylere çıkmasını sağlamıştır. Ayrıca topraklandırma çalışmaları, ıslah edilmiş kaliteli tohumlar, uygun krediler, kimyevi gübreler, zirai mücadele ve ürün alımı gibi destekler de tarımsal üretimin artmasında önemli rol oynamıştır.

DP iktidarı Konya Ovası'nın sulanması sorununu ciddiyetle ele almıştır. Bu doğrultuda mevcut kanallar ıslah edilmiş ve yer altı sularından yararlanılmıştır.

Ayrıca Ayrancı, Altınapa, Apa, May ve Sille baraj inşaatlarına başlanmıştır. Böylece ürünlerin taşkınlara karşı korunması, bataklıkların kurutulması ve sulu tarıma geçilerek kullanılamaz durumda olan toprakların üretime geçmesi sağlanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda Konya Ovası'nda sulanan arazi 1950'ye göre iki kat artış göstermiştir. Konya'da tarım alanında yaşanan dönüşüm ekilebilir araziyi de genişletmiştir. Dönem boyunca Konya, hububat ekiminde ve üretiminde ilk sırada yer almıştır. Örnek meyvelikler, sebzelikler ve bağlık alanlar kurularak meyve ve sebze üretimi de arttırılmıştır.

Konya ekonomisinde hayvancılık da önemli bir yer işgal etmekte olup bu dönemde hayvansal üretimde de artış sağlanmıştır. İktidar, ıslah çalışmalarına öncelik vererek hayvan yetiştiricilerine krediler vermiş ve hastalıklarla mücadele edilmesini sağlamıştır. Konya'da ıslah çalışmaları doğrultusunda sığırlarda montofon, koyunlarda ise merinos aşılamaları başarıyla uygulanmıştır. Neticede Konya, koyun yetiştiriciliğinde dünyanın önde gelen merkezlerinden birisi olmuştur. Bu olumlu gelişmelerin yanında ortaya çıkan en önemli sorun ise meralık alanların, tarımda makineleşme ile birlikte tahrip edilerek verimsiz tarlalara dönüştürülmesidir.

Konya'da ticaret, tarım ve hayvancılık üzerinde temellenmiştir. DP iktidarında tarımsal ve hayvansal üretimde yaşanan artış, şehrin ticari hayatını da olumlu yönde etkilemiştir. Ayrıca inşa edilen yollarla ulaşımın kolaylaşması ve sanayileşmeyle birlikte şehir nüfusunun artması da ticari hayatın canlanmasını sağlamıştır. Bu dönemde Konya'nın ticaretinde hububat ve hububat mamulleri ile canlı hayvan ve hayvan mamulleri önemli bir yer tutmuştur. DP iktidarının özellikle ilk 4 yılında ticaretin canlanmasına bağlı olarak şehirdeki şirket, banka ve kooperatif sayılarında da artış yaşanmıştır. Ancak 1954'ten itibaren yaşanan ekonomik sıkıntılar nedeniyle il genelinde pek çok ürün ya piyasada bulunmamış ya da stoklandığı için karaborsaya düşmüş ve hayat pahalılığı meydana gelmiştir.

Turizm, bu dönemde Konya'nın ekonomisinde tarım ve hayvancılığın çok gerisinde kalmıştır. Turizmin gelişmesi için yeni müzeler açılmış, eski eserler onarılmış, modern oteller inşa edilmiş, turistik gazino ve lokantalar faaliyete geçirilmiştir. Neticede Konya bu dönemde turizm alanında gelişme kaydeden şehirlerden birisi olmayı başarmıştır.

DP Dönemi'nde Konya'da eğitim ve kültür alanında da yatırımlar yapılmıştır. İl genelinde ortaöğretim başta olmak üzere köy okullarının inşasına devam edilmiş, okul, öğretmen ve öğrenci sayısında artış yaşanmıştır. Bu dönemde ortaöğretim kurumu olarak İmam Hatip Okulu, Konya Koleji ve Ebe-Hemşire Okulu eğitime başlamıştır. Yetişkin eğitiminde halk dershanelerinin yanında tarım ve hayvancılık alanlarında üretimi arttırmaya yönelik kurslar düzenlenmiştir. Ancak tüm çabalara rağmen bu dönemdeki halk eğitimi faaliyetleri Tek Parti Dönemi'nin gerisinde kalmıştır. Bu da toplumdaki muhafazakârlaşma eğilimini arttırmıştır.

Konya bu dönemde Anadolu'nun sanat merkezlerinden birisi olmayı amaçlamıştır. Bu nedenle sanatsal etkinliklere büyük ilgi gösterilmiş, sanatçı ve sanatseverlerin gayretleriyle sanat geceleri düzenleniştir. 1950-1960 yılları arasında 5 yeni müze kurulan Konya, müzeler şehri olma yolunda hızla ilerlemiştir. DP Dönemi'nde şehrin kimliğini yansıtan eski eserler onarılmış ayrıca arkeolojik kazılar yapılarak önemli buluntular ortaya çıkarılmıştır. Bu dönemdeki restorasyon çalışmalarıyla eserlerin kötü durumlarına son verilmiş olsa da sorunlar tamamıyla ortadan kaldırılamamıştır. Bu dönemde önem kazanan Mevlâna ihtifalleri için ünlü isimlerle birlikte gerek yurt içinden ve gerekse yurt dışından gelen turistler, Konya'nın kültürel gelişimine katkı sağlamıştır.

DP iktidara geldikten sonra Konya'da gazete ve dergi sayısı artmıştır. Şehrin her türlü sorunuyla yakından ilgilenen Konya basınında kaliteli ve saygın kalemler de yetişmiştir. Ancak güçlenen iktidarın basını kontrol altına almak istemesiyle ortaya çıkan siyasi baskılar ve ülkedeki ekonomik sıkıntılar, muhalif gazetelerin ömrünü kısaltmıştır. İktidarın eleştiriye tahammülü bulunmamakla birlikte muhalif gazeteler de iktidara yönelik eleştirilerin dozunu zaman zaman kaçırmıştır. Yılların gazetesi Babalık bu dönemde yayın hayatına son verirken Ekekon ve Öğüt'ten sonra CHP'yi destekleyen bir yayın organı kalmamıştır.

DP Dönemi'nde Konya'nın sosyal hayatında da değişim ve dönüşüm yaşanmıştır. Bu dönemde il genelinde hem şehir nüfusu hem de köy nüfusu artmıştır. Artış önceki dönemlerin aksine şehir nüfusunda daha fazladır. Bunda sanayinin gelişmesi, tarımda modernizasyon, kara yollarının inşası ve ekonomik kalkınma etkili olmuştur. Neticede köyden kente göç hızlanmış ve Konya'da şehirleşme oranı

artmıştır. Şehirleşmede Merkez, Ereğli, Karaman ve Akşehir ilçe merkezleri önde gelmektedir. Çalışmak zorunda olduğu için erkek nüfus şehir merkezlerinde genel olarak kadın nüfusundan daha fazladır. Bu dönemde nüfus artışına bağlı olarak evlilik ve boşanma sayılarında da artış görülmektedir. Ancak toplumdaki boşanma oranı kırsal nüfusun fazlalığı, mahalle baskısı ve kadınların ekonomik yönden bağımlı olmaları nedeniyle evlilik oranına göre düşük seyretmiştir.

DP iktidarında Konya'nın demografik yapısını etkileyen olaylardan birisi de göçmenlerin iskân edilmesidir. Bulgaristan'ı terk etmek zorunda kalan soydaşlarımız, aralarında Konya'nın da yer aldığı 40 ilin ilçe, kasaba ve köylerine iskân edilmiştir. Bu dönemde Konya'ya Bulgaristan'dan 9.429 göçmen iskân edilmiştir. Konya'da vatandaşlar, göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılamak için adeta yarışmıştır. Göçmenler için örnek köyler, evler ve iş yerleri inşa edilmiş, tarım arazileri dağıtılmış ve kredi verilmiştir. Böylece göçmenlerin kısa sürede üretime geçmeleri sağlanmıştır.

Konya'da bu dönemde aşırı yağış, sel, heyelan, kuraklık, kasırga gibi doğal afetler ile yangınlar da meydana gelmiştir. Altyapı eksikliği nedeniyle genellikle sel felaketine maruz kalan Konya'nın yaşadığı en büyük felaket Derebucak köyünün yanarak adeta yok olmasıdır. Afet ve yangınlarda gerek hükûmet gerekse halk imkânları oranında felaket bölgesine yardım etmiştir. Bu durum Konya halkının sorumluluk ve vicdan sahibi olduğunun açık bir göstergesidir.

DP Dönemi'nde Konya'da 146 adet sivil toplum kuruluşu faaliyet göstermiştir. Bu kuruluşlar şehrin sorunlarını ele alarak kamuoyunu aydınlatmış ve bu sorunlara alternatif çözüm önerileri sunmuştur. Sivil toplum kuruluşları, mitingler ve toplantılarla millî meseleler üzerinde de hassasiyetle durarak toplumsal birlikteliğin oluşmasında önemli rol oynamışlardır. Bu dönemde özellikle; Konya Öğretmenler Derneği, Gazeteciler Cemiyeti, Türk Milliyetçiler Derneği, Kızılay Derneği, Yardım Sevenler Derneği ve Veremle Savaş Derneği en aktif kuruluşlardır.

DP iktidarında Konya'daki sosyal değişim ve dönüşüm eğlence hayatında da görülmektedir. Bu dönemde geleneksel eğlence hayatının yanında garden parti, balo ve yılbaşı geceleri gibi Batı tarzı eğlence unsurları da benimsenmiştir. Eğlence hayatı daha çok şehir merkezinde gelişmiş ve halk eğlencelere büyük ilgi göstermiştir.

Ancak toplumun her kesimi aynı oranda ve kalitede eğlenememiştir. Gelir seviyesi düşük olan aileler sadece mesire yerlerine, park ve bahçelere gidebilmiştir. Aileyle birlikte keyifli vakit geçirilebilecek yerlerin azlığı ise şikâyet konusu olmuştur. Bu dönemde yoğun ilgi gösterilmesi nedeniyle Konya'ya ülkenin önde gelen ses ve saz sanatçıları ile tiyatro turneleri de gelmiştir. Bu da halkın aslında eğlenceli vakit geçirmek istediğini ancak şehrin bu yönünün zayıf kaldığını göstermektedir.

DP Dönemi'nde Konya'da millî ve resmî bayramlara yoğun ilgi gösterilmiştir. Bu durum Konya'da halkın Meclis'e, Cumhuriyet'e ve Millî Mücadele'ye sahip çıktığının açık bir göstergesidir. Özellikle cumhuriyet bayramları büyük bir coşkuyla kutlanmıştır. Bayramların yanında başta Atatürk olmak üzere anma törenleri de büyük bir ciddiyet içerisinde tertip edilmiştir.

DP iktidarında hem yeni spor tesislerinin inşası hem de sportif faaliyetlerinin artmasıyla Konya, Anadolu'nun önemli spor merkezlerinden biri olmayı başarmıştır. Bu dönemde Konya'da ilk akla gelen ve tribünleri tamamıyla dolduran spor dalı futboldur. Bunu güreş, bisiklet ve atletizm sporları izlemiştir. Tüm spor branşlarında gerek kulüpler arası gerekse bölgeler arası müsabakalar düzenlenmiştir. Hatta yurt dışından gelen kulüplerle dostluk karşılaşmaları da yapılmıştır. Konya DP iktidarında düzenlediği organizasyonlara başarıyla ev sahipliği yapmıştır.

DP Dönemi'nde şehrin asayişi konusunda önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu doğrultuda il genelinde emniyet personeli kadro sayısı arttırılmış, şehrin çeşitli yerlerinde polis noktaları oluşturulmuş ve motorize ekipler kurulmuştur. Adli teşkilatta da hâkim kadroları arttırılmış, yeni mahkemeler oluşturulmuş ve ilçelerde adalet binaları ile cezaevleri inşa edilmiştir. Konya'da bu dönemde işlenen suçlarda kız ve kadın kaçırma başta gelmektedir. Dönemin şartları göz önüne alındığında kız kaçırma vakalarında evlenme isteğinin de etkili olduğu söylenebilir. Ayrıca eğitim ve kültürel geri kalmışlığın bir sonucu olarak kırsal bölgelerdeki suç oranı şehir merkezlerine göre daha fazladır.

Konya'ya DP iktidarında önemli devlet adamları, askerler ve bilim insanları gelmiştir. Bu dönemde Cumhurbaşkanı Bayar 7 kez, TBMM Başkanı Koraltan 5 kez, Başbakan Menderes ise 3 kez Konya'ya gelmiştir. Şehre gelen ziyaretçiler Mevlâna

Müzesi ile eski eserleri gezmiş ve Konya mutfağını tatmıştır. Önemli misafirlere Konya Belediyesi tarafından fahri hemşerilik beratı verilmiştir. DP iktidarında pek çok önemli ismin şehri ziyaret etmesi köklü bir geçmişe sahip olan Konya'nın önemli bir kültür ve medeniyet merkezi olduğunu göstermektedir.

DP'nin Konya'da desteklenmesinde bayındırlık faaliyetleri önemli rol oynamıştır. Konya 1950-1960 yılları arasında fabrikalar, barajlar, silolar, iş hanları, hükûmet konakları, sağlık merkezleri, okullar ve göçmen evleri gibi yapılarla donatılmıştır. Bunların yanında yol, su, elektrik ve telefon gibi altyapıya yönelik yatırımlar da yüksek seviyelerde gerçekleştirilmiştir. Bu dönemde geniş şose yollarla Konya'nın Akdeniz'e ve Ege'ye bağlanması sağlanmıştır. Ayrıca Konya'da pek çok köy yolu yapılarak köylerin şehirle bağlantısı kurulmuştur. Ancak il genelinde demir yolunda neredeyse hiç yatırım yapılmamıştır. Bu dönemde Konya'nın ulaşımı inşa edilen kara yollarıyla daha kolay hâle getirilmiş, şehre hava ve demir yoluyla da ulaşım sağlanmıştır. DP iktidarının başarılarından birisi de köylere çeşmeyle içme suyu götürülmesidir. Yine bu dönemde şehrin elektrik sorunu özellikle Göksu Hidroelektrik Santrali'nin kurulmasıyla çözüme kavuşturulmuş ve ilçelere de dizel elektrik santralleri tesis edilmiştir. Bu hizmetlerin yanında il genelinde telefon santralleri de faaliyete geçmiştir.

DP iktidarında şehirlere daha iyi hizmet sağlanabilmesi için belediye bütçeleri arttırılmıştır. Önceki dönemlerden birikerek yığılan sorunlarla uğraşmak zorunda kalan Konya Belediyesi, bu dönemde özellikle imar faaliyetlerine yoğunlaşarak şehrin yol, su, elektrik ve kanalizasyon sorunlarına öncelik vermiştir. Böylece şehre otogar, itfaiye garajı, cami, değirmen, gazino, belediye binası, dükkânlar, iş hanları, hal binası, tuvaletler ve hamamlar kazandırılmıştır. Ayrıca belediye geniş bulvarları, asfalt caddeleri, turistik gazinosu, modern apartmanları, düzenlenmiş park ve bahçeleri ile kenti canlı bir merkez hâline dönüştürmeye çalışmıştır.

DP Dönemi'nde sağlık alanında büyük bir değişim meydana gelmiştir. Bu dönemde şehirde sağlık personeli, hastane ve yatak sayısı 3 katı geçecek biçimde arttırılmıştır. Bunun yanında bir yandan yeni sağlık kurumları inşa edilirken diğer taraftan mevcut kurumlar da modernleştirilmiştir. Ayrıca verem ve sıtma başta olmak

üzere halk sağlığını tehdit eden bulaşıcı hastalıklarla başarıyla mücadele edilmiştir. Neticede Konya, Anadolu'nun önemli sağlık merkezlerinden biri olmuştur.

Sonuç olarak DP iktidarının ülke genelindeki yatırımlarına bakıldığında Konya'nın bu konuda şanslı olduğu görülmektedir. Bu dönemde devlet önderliğinde şeker ve çimento fabrikalarının tesis edildiği ilk illerden birisi olan Konya'da ülkenin en büyük tuğla ve kiremit fabrikası da özel sermaye eliyle kurulmuştur. Kurak tarım arazilerini sulamak isteyen DP hükûmetleri bu konuda Türkiye'de ilk kez Konya Ovası'nın su sorununu ele alarak baraj inşaatlarına girişmiş ve sondaj çalışmalarına burada başlamıştır. İktidarın merinos suni tohumlama projesi ile tavuklara yönelik ıslah çalışmaları da ilk kez Konya'da hayat bulmuştur. Ayrıca Türkiye'nin ilk büyük et kombinalarından birisi ile hayvan borsası da Demokratlar tarafından Konya'da tesis edilmiştir.

Konya, 1950-1960 yılları arasında ülke genelinde kurulmaya başlanan lisan kolejleri ile imam hatip okullarının açıldığı ilk şehirlerdendir. Bunun yanında Türkiye'nin taşradaki ilk bölge tiyatrosu burada faaliyete geçmiş ve İstanbul ile Ankara dışında ilk sanat geceleri de bu şehirde düzenlenmiştir. Ayrıca Türkiye'de ilk kurulan ana ve çocuk sağlığı merkezlerinden birisi yine Konya'da açılmıştır. Konya Belediyesi de Türkiye'de temizlik işlerini motorlu araçlarla gerçekleştiren ilk belediye olmayı başarmıştır.

Özetle DP Dönemi'nde Konya siyasi, ekonomik, kültürel ve sosyal alanda önemli gelişmeler kaydetmiştir. Bu gelişmelerin bir kısmı CHP Dönemi'nde planlanmış olsa da hayata geçirilememiştir. DP, iktidara geldikten sonra Konya'da hem yarım kalan bu projeleri tamamlamış hem de yeni projelere imza atmıştır. Demokratlar Konya'da giriştikleri icraatların tamamını sonlandıramamış ancak ilerisi için şehrin önünü açmıştır. Kısaca ifade etmek gerekirse DP'nin parti ve hükûmet programlarında belirttiği politikalar, Konya'da büyük oranda hayat bulmuştur.

KAYNAKÇA

I- ARŞİV BELGELERİ

A- Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı, Cumhuriyet Arşivi (BCA)

1- Başbakanlık Fonu

2- Siyasi Partiler Fonu

3- Toprak İskan Genel Müdürlüğü Fonu (Muhacirin Fonu)

B- Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi

C- İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı

II- SÜRELİ YAYINLAR

A- Resmî Yayınlar

Ayın Tarihi	1946, 1950, 1952, 1956.
T.C. Resmî Gazete	1938, 1944-1946, 1948, 1950-1960.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanakları (Zabıt Ceridesi) *

B- Dergiler

Anıt	1949, 1964.
Başak	1955.
Bizim Yayla	1950-1951.
Çağlayan	1957-1958.
Çağrı	1957.
Hukuk ve İçtihatlar	1946, 1950.
İller ve Belediyeler	1956.
Konya	1936, 1950.
Konya Lisesi	1951-1952.

* 7, 9, 10 ve 11. Dönem Zabıt Ceridelerinden yararlanılmış olup oturum tarihi, cilt ve sayfa numarası metin içerisinde gösterilmiştir.

Ney 1954.

Özlem 1959.

TB Konya Bölgesi Çiftçi Bülteni 1956-1957.

The Voice Konya College Magazine 1960.

Toprağın Tadı 2014.

Türk Folklor Araştırmaları Dergisi 1958.

Umut 1959-1960.

C- Gazeteler

Akşam 1945, 1950, 1952-1954, 1956, 1958.

Babalık 1950-1951.

Bizim Mengene 1953-1954.

Bizim Şehir 1952.

Beş Pınar 1952.

Cumhuriyet 1950, 1952, 1955-1959.

Demokrat Konya 1952, 1955.

Durak 1953-1954

Ebegümeci 1956.

Ekekon 1950.

Gürses 1952.

Hürriyet 1955-1958.

Işık 1958.

İlân 1955.

İleri 1950.

İlk Adım 1953-1954

Kervan 1954.

Konya Esnaf	1958.
Mengene	1952.
Meram	1950.
Mihrak	1951.
Milliyet	1950, 1952, 1954-1956, 1959-1960, 1983.
Okul Postası	1951.
Öğüt	1950-1952.
Ölçü	1950.
Öz Demokrat Konya	1958-1959.
Selçuk	1945, 1950-1951.
Vatan	1950-1953, 1956.
Yeni Konya	1950-1951, 1954-1960.
Yeni Meram	1950-1960.
Yeni Sabah	1945, 1950.
Zafer	1950-1952, 1955, 1957.

III-İSTATİSTİKLER

1950-1965 Milletvekili ve 1961,1964 Cumhuriyet Senatosu Üye Seçimleri Sonuçları, No: 513, DİE, Ankara 1966.

1953 İstatistik Yıllığı, C. 21, No: 360, İUM, Ankara.

1959 İstatistik Yıllığı, Yayın No: 380, İGM, Ankara 1961.

1963 Türkiye İstatistik Yıllığı, No: 490, DİE.

2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri 42-Konya, Yayın No: 2727, DİE Matbaası, Ankara 2002.

21 Ekim 1945 Genel Nüfus Sayımı İl, İlçe, Bucak ve Muhtarlıklar İtibariyle Nüfus, Yayın No: 286, C.1, İUM, Ankara 1948.

22 Ekim 1950 Genel Nüfus Sayımı Vilayet, Kaza, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus, Neşriyat No: 359, İUM, Ankara 1950.

23 Ekim 1955 Genel Nüfus Sayımı Vilayet, Kaza, Nahiye ve Köyler İtibariyle Nüfus, Yayın No: 412, İGM, Ankara 1961.

23 Ekim 1960 Genel Nüfus Sayımı İl, İlçe, Bucak ve Köyler İtibariyle Nüfus, Yayın No: 444, DİE, Ankara 1963.

Genel Nüfus Sayımı 20 İlkteşrin 1940: Vilayet, Kaza, Nahiye, Köyler İtibarile Nüfus, Neşriyat No:158, C. 2, İUM, Ankara 1944.

Genel Nüfus Sayımı İdarî Bölünüş 25.10.1970, Yayın No: 672, DİE Matbaası, Ankara 1973.

İstatistik Yıllığı 1951, C. 19, No: 332, İUM, Ankara.

İstatistik Yıllığı 1952, C. 20 No: 342, İUM, Ankara.

Mahkûmlar İstatistiği 1943-1959, Neşriyat No: 405, İGM, Bayur Matbaası, Ankara 1961.

Millî Eğitimde 50 Yıl 1923-1973, Yayın No: 691, DİE, Ankara 1973.

Millî Eğitim Hareketleri 1927-1966, Yayın No: 517, DİE, Ankara 1967.

Milletvekili Genel Seçimleri 1923-2011, No: 3685, TÜİK, Ankara 2012.

Seçilmiş Göstergelerle Konya 2013, Yayın No: 4228, TÜİK, Ankara 2014, s. 153

Türkiye'de Toplumsal ve Ekonomik Gelişmenin 50 Yılı, Yayın No: 683, DİE, Ankara 1973.

Veteriner Çalışmaları ve Hayvancılık İstatistikleri 1957-1966, DİE, Ankara 1970.

Zirai Bünye ve İstihsal 1946-1953, Yayın No: 531, İUM, Ankara 1954.

Zirai Bünye ve İstihsal 1958-1960, Yayın No: 421, İGM, Ankara 1962.

IV- KİTAPLAR ve MAKALELER

A- Kitaplar

1923-1927 Konya Belediyesi, Gavsi Ozansoy Basımevi, İstanbul 1946.

AHMAD, Feroz, *Modern Türkiye'nin Oluşumu*, Kaynak Yay., İstanbul 2012.

AHMAD, Feroz–TURGAY, Bedia, *Türkiye'de Çok Partili Demokrasinin Açıklamalı Kronolojisi (1945-1971)*, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1976.

AKIN, Fehmi, *Çok Partili Hayata Geçiş*, Anekdot Yay., Ankara 2008.

ALBAYRAK, Mustafa, *Türk Siyasi Tarihine Demokrat Parti (1946-1960)*, Phoenix Yayınevi, Ankara 2004.

ARABACI, Caner, *Geçmişten Günümüze Konya Ticaret Odası 1882-1999*, Konya Ticaret Odası Yay., Konya 1999.

ARABACI, Caner- AYHAN, Bünyamin- DEMİRSOY Adem-AYDIN Hakan, *Konya Basın Tarihi*, Palet Yay., Konya 2009.

ARIKAN, Mustafa, *Hamdi Ragıp Atademir (Hayatı Şahsiyeti ve Fikirleri)*, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara 1998.

ARSLAN, Zühtü, *Türk Parlamento Tarihi, TBMM–11. Dönem 1957-1960*, C. III, TBMM Vakfı Yay., Ankara 1995.

AYTEKİN, Hanefi, *Tarihi Konya Rehberi 2003'ten Kuruluşuna Konya Belediye Başkanları*, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay., No: 50, Konya 2003.

BARDAKÇI, Halit, *Bütün Yönleriyle Ermenek*, Çaba Matbaası, 1976.

BAŞOL, Koray, *Demografi Genel ve Türkiye*, Mas Ofset, İzmir 1984.

BAYAR, Celal, *Başvekilim Adnan Menderes*, (Derleyen İsmet BOZDAĞ), Tercüman Gazetesi Yay., İstanbul 1986.

BURÇAK, Rıfkı Salim, *On Yılın Anıları (1950-1960)*, Nurol Matbaacılık, Ankara 1998.

ÇAVDAR, Tevfik, *Türkiye'nin Demokrasi Tarihi 1950'den Günümüze*, İmge Kitabevi, Ankara 2013.

ÇAĞATAY, Neşet, *Türkiye'de Gerici Eylemler (1923'ten Buyana)*, AÜ İlahiyat Fakültesi Yay., Ankara 1972.

DEMİREL, Tanel, *Türkiye'nin Uzun On Yılı: Demokrat Parti İktidarı ve 27 Mayıs Darbesi*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay., İstanbul 2016.

Demokrat Parti Tüzük ve Program, Ankara 1946.

Dünyanın Başlıca Eğitim Meseleleri İle İlgili Rakamlar, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul 1953.

ERER, Tekin, *Türkiye'de Parti Kavgaları*, C. I, Ticaret Postası Matbaası Yay., İstanbul 1963.

Ermenek ilçesi merkez, kasaba ve köylerinin hizmetler bakımından incelenmesi ile meselelerin çözüm yolları, Konya.

EROĞUL, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, İmge Kitabevi, Ankara 2003.

GERAY, Cevat, *Halk Eğitimi*, AÜ Eğitim Fakültesi Yay., Ankara 1978.

GOLOĞLU, Mahmut, *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi- III 1939- 1945 Milli Şef Dönemi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 2012.

Halk Eğitimi Umum Müdürlüğü Kurulması Hakkında Kanun Layihası ve Mucip Sebepleri, T.C. Maarif Vekaleti VI. Maarif Şûrası Dokümanları, Ankara 1956.

KABACALI, Alpay, *Başlangıcından Günümüze Türkiye'de Matbaa Basın ve Yayın*, Literatür Yay., İstanbul 2002.

KANDEMİR, Feridun, *Konya*, Ekicigil Matbaası, 1957.

KARPAT, Kemal H., *Türk Demokrasi Tarihi Sosyal, Kültürel, Ekonomik Temeller*, Timaş Yay., İstanbul 2012.

_____, *Türk Siyasi Tarihi Siyasal Sistemin Evrimi*, Timaş Yay., İstanbul 2013.

KINAL, Füruzan, *Konya Gezisi Raporu*, TTK Basımevi, Ankara 1957.

Konya 1973 İl Yıllığı, Yeni Kitap Basımevi, Konya 1973.

Konya Belediyesi 1970 Başkanlık Çalışma Raporu, Yeni Kitap Basımevi, Konya.

Konya Belediyesi 1972 Başkanlık Çalışma Raporu, Yeni Kitap Basımevi, Konya.

Konya İl Yıllığı 1967, Güzel Sanatlar Matbaası, Ankara.

Konya Ticaret Borsası Yıllığı, 1986.

KÖYMEN, Nusret, *Halk Eğitimi Rehberi*, Maarif Basımevi, Ankara 1956.

Maarif Vekaletinin Bazı Halk Eğitim Çalışmaları, Maarif Basımevi, Ankara 1956.

MUŞMAL, Hüseyin, *Osmanlı Devleti'nin Eski Eser Politikası*, Kömen Yay., Konya 2009.

NEZİROĞLU, İrfan-YILMAZ, Tuncer, *Hükümetler, Programları ve Genel Kurul Görüşmeleri (22 Mayıs 1950-20 Kasım 1961)*, C. 2, TBMM Başkanlığı Yay., TBMM Basımevi 2013.

ODABAŞI, A. Sefa, *Geçmişten Günümüze Konya Kültürü*, Selçuklu Belediyesi Kültür Müdürlüğü Yay. No: 13, Konya.

OĞUZKAN, Turhan, *Türkiye Cumhuriyeti'nde Halk Eğitimi*, Maarif Basımevi, Ankara 1956.

ÖNDER, Mehmet, *Konya Matbuatı Tarihi*, Ülkü Basımevi, Konya 1949.

_____, *Konya Rehberi*, Yeni Kitap Basımevi, 1957.

_____, *Mevlâna Şehri Konya*, Konya Turizm Derneği Yay., Konya 1971.

ÖZER, İlbeyi, *Demokrat Parti Dönemi Siyasi ve Sosyal Hayat*, İskenderiye Kitap, İstanbul 2015.

ÖZTÜRK, Kâzım, *Türk Parlamento Tarihi, TBMM–10. Dönem 1954-1957,* C. II, TBMM Vakfı Yay., Ankara 1995.

PAMUK, Şevket, *Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi Büyüme Kurumlar ve Bölüşüm*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 2017.

RUFİ, John J., *Türkiye'de Orta Öğretim Müşahedeler, Problemler ve Tavsiyeler*, Maarif Basımevi, Ankara 1956.

ŞAPOLYO, Enver Behnan, *Türk Gazeteciliği Tarihi Her Yönüyle Basın*, Güven Matbaası, Ankara 1976.

ŞİMŞİR, Bilal, *Bulgaristan Türkleri*, Bilgi Yayınevi, İstanbul 1986.

TBMM Albümü 1920-2010, C. 2, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yay., Ankara 2010.

TİMUR, Taner, *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, İmge Kitabevi, Ankara 2003.

TOPUZ, Hıfzı, *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*, Remzi Kitabevi, İstanbul 2003.

TUNCA, Yusuf, *Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Çalışmaları ve Tıbbi İstatistik Yıllığı 1956-1959*, T.C. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Yay. No: 265, Ankara 1961.

Türk Sanayii ve Ticaretinde Gelişmeler 1950-1985, T.C. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Araştırma Planlama Koordinasyon Kurulu Başkanlığı, 1987.

TÜSİAD Tarih 2002, Yayın Yönetmeni Ahmet Kuyaş, Lebib Yalkın Yay., İstanbul 2002.

TÜSİAD Türkiye'nin Fırsat Penceresi Demografik Dönüşüm ve İzdüşümleri, Lebib Yalkın Yay., No: T.SÜAD-T/99-1-251, İstanbul 1999.

UĞURLU, Kemal, *Bugünün Konyası*, Azim Matbaası, Konya 1958.

UYAR, Hakkı, *Demokrat Parti İktidarında CHP 1950-1960*, Doğan Kitap, İstanbul 2017.

UZ, Mehmet Ali-DOĞAN, Muhammed, *Belgelerle Adım Adım Konya*, Meram Belediyesi Kültür Yayınları, Konya 2016.

ÜLKEN, Hilmi Ziya, *Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 2018.

YSE 1976 İl Yıllığı, T.C. Köy İşleri Bakanlığı Yol, Su ve Elektrik İşleri Genel Müdürlüğü.

YALÇIN, Osman, *Konya*, Özyürek Yay., İstanbul 1957.

YALMAN Ahmet Emin, *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim 2*, Özener Matbaacılık, İstanbul 1997.

YEŞİL, Ahmet, *Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçiş*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., Ankara 1988.

YENAL, Oktay, *Cumhuriyet'in İktisat Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yay., İstanbul 2017.

Yeni İktidarın Çalışmaları Demokrat Parti Hizmetinde Bulunduğu Türk Milletine Hesap Veriyor (22.05.1950-22.05.1952), Orhan Mete ve Ortakları Matbaası, İstanbul.

YÜCEL, M. Serhan, *Demokrat Parti*, Ülke Kitapları, İstanbul 2001.

YÜKSEL, Erol, *Millî Mücadele'den 27 Mayıs'a Bir Siyasetçi: Refik Koraltan*, ATAM Yay., Ankara 2018.

ZÜRCHER, Erik Jan, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, (çev. Yasemin Sanen Gönen), İletişim Yay., İstanbul 2001.

B- Makaleler ve Köşe Yazıları

ABANAZIR, Suad, "Konya Nutku", *Ekekon*, 6 Nisan 1950, S: 3123, s. 1.

_____, "Göçmenler İçin", *Öğüt*, 2 Aralık 1950, S: 78, s. 1.

_____, "İnkilâp Düşmanlığı", *Öğüt*, 6 Mart 1951, S: 136, s. 1.

_____, "İl Kongresi", *Öğüt*, 3 Temmuz 1951, S: 168, s. 1.

_____, "Yayınımıza Son Veriyoruz", *Öğüt*, 1 Ocak 1952, S: 218, s. 1.

_____, "Tekrar", *Öğüt*, 2 Nisan 1952, S: 220, s. 1.

AĞAOĞLU, Abdurrahman Fahri, "Maksatları Nedir? 1", *Yeni Meram*, 11 Haziran 1952, S: 667, s. 1-2.

_____, "C.H. Partisi Kongresi Münasebetiyle", *Yeni Meram*, 20 Mart 1954, S: 1300, s. 1.

AKÇA, Kemal, "Konya İli'ni Nasıl Devraldık?", *Yeni Konya*, 15 Temmuz 1950, S: 402, s. 1-2.

ALTAN, Midhat Şakir, "Seçimler ve Partiler", *Yeni Konya*, 27 Şubat 1954, S: 1690, s. 1-2.

AR, Necmettin, "Verem", *Yeni Konya*, 28 Aralık 1950, S: 560, s. 2.

ARAZ, Nezihe, "Müzeler Şehri: Konya!..", *Yeni Meram*, 14 Haziran 1955, S: 1723, s. 2.

_____, "Müzeler Şehri Konya!..", *Yeni Meram*, 15 Haziran 1955, S:1724, s. 2.

ARDA, Ramiz, "Konya Cezaevi", *Yeni Meram*, 18 Ekim 1956, S: 2209, s. 2.

_____, "Alaettin Tepesi Çaputlu Türbe Oluyor", *Yeni Konya*, 21 Mart 1958, S: 3117, s. 1.

ARI, Oğuz, "1950-1951 Senelerinde Bulgaristan'dan Tehcir Edilen Türk Göçmenlerinden Bir Örnek Grup Seçilerek Dayanışma ve Sosyal İntibak Bakımından Aile Cesametinin ve Aile İçindeki Münasebetlerin Araştırılması", *İÜ İktisat Fakültesi Mecmuası*, C. 20, S: 1-4, Ocak 1958, s. 148-164.

ARIKAN, Mustafa, "Bolay Ailesinden Birkaç Zat", *Şehir ve Alimleri*, Yayın Yönetmeni Muzaffer Şeker, Necmettin Erbakan Üniversitesi Kültür Yay., Konya 2017, s. 299-325.

_____, "Konya ve Aksaray'a Dair 1931 Tarihli Bir CHF Teftiş Heyeti Raporu", *II. Uluslararası Aksaray Sempozyumu (26-28 Ekim 2017) Tam Metin Kitabı*, Aksaray Üniversitesi Somuncu Baba Tarih ve Kültür Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayını, ed. M. Sami Yıldız, Ayşegül Can, Mehmet Özkaya, Ankara 2017, s. 451-465.

ARILIK, Aydın, "Ilgın-III. İdari Durum", *Konya Ansiklopedisi*, C. 4, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. No: 189, s. 279-280.

ARSLAN, Zehra, "Demokrat Parti İktidarının 1950-1951 Yıllarında Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göç Eden Göçmenlere Yönelik Politikası (1950-1951)", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Uluslararası Balkan Sempozyumu Bildirileri 5-7 Ekim 2012*, (Edt.) Süleyman Seydi, Vedat Kartalcık, Murat Kılıç, Isparta 2013, s. 329-344.

_____, "Vatan Cephesi Davası (Kararname, Savunmalar ve Karar)", *History Studies: International Journal of History*, Volume 4 Issue 2, July 2012, s. 1-37.

ASÖCAL, Yavuz Kadri, "Konya Matbuatının İç Yüzü", *Mengene*, 12 Nisan 1952, S: 1, s. 2.

ASÖCAL, Yılmaz Osman, "Seçimden Kaçıyorlar", *Yeni Meram*, 11 Ağustos 1955, S: 1780, s. 2.

_____, "Çimento Fabrikası", *Yeni Meram*, 20 Eylül 1955, S: 8211, s. 2.

_____, "Konya'da Spor", *Yeni Meram*, 2 Ekim 1955, S: 1833, s. 1.

ATADEMİR, Hamdi Ragıp, "Bir Yazı Münasebetiyle…", *Yeni Konya*, 9 Nisan 1956, S: 2454, s. 2.

_____, "Ferid Paşa ve Bugünkü Konya", *Yeni Meram*, 11 Aralık 1956, S: 2261, s. 1-2.

ATADEMİR, S. Ragıp, "Vatandaşlar Nasıl Milletvekili İstiyor?", *Selçuk*, 11 Nisan 1950, S: 457, s. 1.

_____, "Vatandaşlara Düşen Vazife", *Selçuk*, 25 Nisan 1950, S: 461, s. 1.

AYAS, Namık, "Seçimlerden Sonra", *Yeni Konya*, 30 Ekim 1957, S: 3000, s. 1.

AYDINER, Hidayet, "Zalim Yufka", *Yeni Meram*, 23 Temmuz 1955, S: 1762, s. 1-2.

AYDOĞAN, Erdal- ÇOBAN, Ebru, "Türkiye'de Nüfus Sayımları ve Uygulanan Nüfus Politikaları", *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, C. 6, S: 2/1 (2016), s. 113-126.

BABAGİL, İffet, "Konya Kadınlığı ve Konya Evleri I", *Türk Folklor Araştırmaları Dergisi*, Nisan 1958, S: 105, s. 1673.

BAHA, Hikmet, "Konyada Demokrat Parti Niçin Çöküyor?", *Gürses*, 15 Ağustos 1952, S: 2, s. 2.

BALKANLI, Ali Kemal, "Bulgaristan'dan Gelen Göçmenler", *Babalık*, 6 Mart 1951, S: 7556, s. 1.

BALKIZ, Abdullah, "Avusturya Futbol Takımının Gelişi Münasebetiyle", *Yeni Meram*, 5 Ocak 1955, S: 1567, s. 2.

_____, “Sinemalarda Laubali Hareketler”, *Yeni Meram*, 28 Temmuz 1957, S: 2484, s. 1.

BARLAS, Ziya, “Vatandaş Hakikatleri Görüyor”, *Yeni Meram*, 2 Ekim 1951, S: 387, s. 1-2.

BAŞAR, Cezmi, “Konya ve Spor”, *Yeni Meram*, 7 Haziran 1955, S: 1716, s. 2.

BENHÜR, Çağatay, “14 Mayıs 1950 Genel Seçimlerinde CHP ve DP’nin Seçim Kampanyalarının Ana Hatları”, *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Dergisi*, S. 17, Konya 2007, s. 61-75.

BERBEROĞLU, Metin, “Gazeteciler Okulu 9 Yaşında”, *Yeni Konya*, 1 Haziran 1958, S: 3184, s. 1-2.

_____, “Dertlerimiz”, *Yeni Konya*, 6 Ağustos 1959, S: 3572, s. 1.

BİLGE, Galip, “Ahmet Emin Yalman’a Açık Mektup”, *Yeni Konya*, 15 Mart 1951, S: 636, s. 1-2.

_____, “Gürses Ne İstiyor?”, *Gürses*, 8 Ağustos 1952, S: 1, s. 1.

BOLAY, M. Emin, “Mevlâna’nın Kore’ye Gitmesi Bahsi Hurafedir”, *Yeni Konya*, 7 Ocak 1951, S: 570, s. 2.

_____, “Bugün Konya’nın Mutlu ve Kutlu Günüdür”, *Yeni Meram*, 19 Eylül 1954, S: 1462, s. 2.

BÜLBÜL, Ali Rıdvan, “İkinci Mektup”, *Yeni Konya*, 2 Temmuz 1950, S: 389, s. 2.

_____, “Cinayetler Çoğalırken”, *Yeni Konya*, 22 Temmuz 1950, S: 406, s. 1.

_____, “Asıl Gaye”, *Yeni Konya*, 22 Aralık 1950, S: 554, s. 1.

_____, “Bu Şehrin Eğlencesi”, *Yeni Konya*, 13 Ağustos 1951, S: 783, s. 1.

_____, “Bir Devir Yaşatıldı”, *Yeni Konya*, 23 Ağustos 1951, S: 793, s. 1.

ÇALIKOĞLU, Ziya, “Türk Milleti Kuru Lafa Kanmıyor”, *Öğüt*, 4 Eylül 1951, S: 185, s. 1.

ÇOLAK, Filiz, “Bulgaristan Türklerinin Türkiye’ye Göç Hareketi (1950-1951)”, *Tarih Okulu Dergisi*, S: XIV, İlkbahar-Yaz 2013, s. 113-145.

DOĞAN, Mesut, "Türkiye'de Uygulanan Nüfus Politikalarına Genel Bakış", *Marmara Coğrafya Dergisi*, S: 23, Ocak 2011, s. 293-307.

DÖNDER, İhsan, "Lig Maçlarının Birinci Devresi Biterken", *Yeni Konya*, 18 Kasım 1954, S: 1945, s. 2.

DURDU, Mustafa, "Çumra-III. İdari Durum", *Konya Ansiklopedisi*, C. 2, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. No: 165, Konya 2011, s. 369-371.

EREL, Hilmi, "Ereğli-III. İdari Durum", *Konya Ansiklopedisi*, C. 3, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. No: 178, Konya 2012, s. 223-224.

ERGENE, Hayri, "İdman Yurdu A ve B Takımları Şampiyon", *Yeni Konya*, 13 Şubat 1951, S: 606, s. 1-3.

ERİM, Nihat, "Göçmen İşinde Tedbir Eksikliği", *Öğüt*, 12 Ocak 1951, S: 109, s. 1-3.

EVİN, M. Şevket, "Lig Maçlarına Başlanırken", *Yeni Meram*, 8 Kasım 1953, S: 1169, s. 2.

ERDOĞAN, Muzaffer, "Konya'nın Adlandırılması", *Yeni Konya*, 18 Ocak 1951, S: 581, s. 2.

EROĞUL, Cem, "Çok Partili Düzenin Kuruluşu: 1945-1971", *Geçiş Sürecinde Türkiye*, Belge Uluslararası Yay., İstanbul 1998, s. 112- 188.

ERSÖZ, Veyis, "Göçmen Kardeşlerle Hasbıhal", *Yeni Konya*, 23 Mart 1951, S: 643, s. 2.

EVREN, Afif, "1916 Konyasında Fikir Hayatı Nasıldı?", *Yeni Meram*, 1 Mayıs 1954, S: 1338, s. 2.

FAKILAR, M., "Konya ve İrtica", *Yeni Konya*, 2 Nisan 1951, S: 653, s. 2.

GEÇİKLİ, Recep Murat, "Bulgaristan Türkleri'nin Göçü (1950-1951) ve ABD Yardım Programına Yansıması", *Atatürk Dergisi*, C. 5, S: 1, (2016), s. 1-38.

GERAY, Cevat, "Türkiye'de Göçmen Hareketleri ve Göçmenlerin Yerleştirilmesi", *Amme İdaresi Dergisi*, S :3/4, Aralık 1970, s. 8-36.

GÖKÇE, Orhan-ÇUKURÇAYIR, M. Akif, "Cumhuriyetin 75. Yılında Konya'da Kentleşme ve Belediyecilik", *Milli Mücadeleden Günümüze Konya (1915-1965)*, C. I, Konya 1999, s. 221.

GÖKSEL, Kemal, "İnkılap Düşmanlarına Cevabımız", *Babalık*, 3 Mart 1951, S: 7553, s. 1.

GÖZLÜ, Fahrettin, "Konya Sulaması", *Yeni Konya*, 30 Kasım 1950, S: 532, s. 1-2.

GÜCÜYENER, Adil, "Parti Gençlik Lokalleri", *Yeni Konya*, 5 Ocak 1959, S: 3397, s. 1-2.

_____, "Parti Gençlik Lokalleri", *Yeni Konya*, 7 Ocak 1959, S: 3399, s. 1-2.

GÜNTEL, M. Nedim, "Şeker Fabrikamız", *Yeni Meram*, 19 Eylül 1954, S: 1462, s. 1.

GÜVEN, Alptekin, "Göksu'dan Geliyorum", *Yeni Meram*, 17 Ekim 1956, S: 2208, s. 1-2.

GÜVEN, Turgut Y., "Konya Kaşıkları Sergisini Geziyoruz", *Yeni Meram*, 3 Haziran 1956, S: 2077, s. 2.

HALICI, Feyzi, "Et Kombinasında İki Saat", *Yeni Konya*, 7 Ocak 1956, S: 2364, s. 2.

_____, "Tenise Dair", *Yeni Konya*, 24 Şubat 1957, S: 2763, s. 2.

_____, "Panaroma", *Yeni Konya*, 3 Mart 1957, S: 2769, s. 2.

_____, "İdman Yurdu-G. Birliği Dostluğu", *Yeni Konya*, 16 Kasım 1957, S: 3016, s. 2.

_____, "Lig Şampiyonu Gençlerbirliği", *Yeni Konya*, 31 Ocak 1958, S: 3069, s. 2.

_____, "10unucu Yıl", *Yeni Konya*, 1 Haziran 1958, S: 3184, s. 1-2.

HALICI, Mehdi, "Konya Gazeteciler Derneğinden Beklediklerimiz", *Yeni Konya*, 4 Ağustos 1950, S: 419, s. 1-3.

HANİOĞLU, M. Şükrü, "Cemiyet", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 7, TDV Yay., İstanbul 1993, s. 329-331.

HINÇER, İhsan, "Onbeş Senelik Ayrılıktan Sonra Konya'nın Bir Konyalı Gözüyle Görünüşü", *Yeni Konya*, 11 Ekim 1950, S: 483, s. 2.

_____, "Halk Oyunları Bayramı Dolayısıyle", *Yeni Konya*, 28 Ağustos 1955, S: 2227, s. 2.

_____, "Behçet Kemal Çağlar Konya'ya Gelirken", *Yeni Konya*, 6 Nisan 1956, S: 2451, s. 1.

ILGAZ, Hasene, "Konya'da El Sanatları", *Yeni Meram*, 2 Ekim 1955, S: 1833, s. 2.

IŞIK, Ali, "Seydişehir-III. İdari Durum", *Konya Ansiklopedisi*, C. 8, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. No: 247, Konya 2015, s. 29-30.

IŞIK, İsmail, "Aday Bolluğu", *Yeni Meram*, 4 Mart 1954, S: 1283, s. 1.

KANBEROĞLU, Nizamettin, "Son Seçimlerin Düşündürdükleri", *Yeni Konya*, 5 Eylül 1950, S: 451, s. 3.

KAPLAN, Rasih, "Ankara-Konya-Akdeniz Yolu İçin 3", *Yeni Konya*, 9 Şubat 1951, S: 602, s. 1-2.

KASALI, Başak Katrancı, "Menderes Dönemi Hükümet Programlarında Sanatın Yeri: 1950-1960 Arası Kısa Dönem Analiz", *Sanat Tarihi Dergisi*, C XXIV, S: 2, Ekim 2015, s. 161-174.

KASARCI, Rüya, "Türkiye'de Nüfus Gelişimi", *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi*, S: 5, Ankara 1996, s. 247-266.

KESKİN, Özkan, "Üzümün Bağı Asmanın Kurdu: Osmanlı İmparatorluğunda Filoksera İle Mücadele", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, XXX/2 (2015), s. 479-505.

KEYMEN, Hulki Amil, "Kız Enstitüsünün Sergisi", *Yeni Konya*, 14 Haziran 1950, S: 371, s. 3.

_____, "Dr. Ziya Barlas", *Yeni Meram*, 11 Mart 1952, S: 578, s. 1.

_____, "Yeşil Kubbe ve Mevlâna Müzesi", *Yeni Meram*, 21 Ekim 1954, S: 1493, s. 1-2.

KİNEŞCİ, Sadettin, "Niçin Kapatıldık", *Meram*, 9 Ağustos 1950, S: 79, s. 1.

KİPER, Niyazi, "İl ve Köy Yollarımız", *Yeni Konya*, 18 Mart 1951, S: 639, s. 2.

_____, "İl Yolları Programı", *Yeni Meram*, 10 Şubat 1952, S: 518, s. 1-2.

KİŞMİR, Celâleddin, "Dertlerimiz ve Milletvekillerimiz", *Yeni Konya*, 26 Haziran 1950, S: 383, s. 2.

_____, "Veledrom Açılırken", *Yeni Konya*, 28 Haziran 1950, S: 385, s. 2.

_____, "Kızlı Kahvelerimiz", *Yeni Konya*, 9 Kasım 1950, S: 511, s. 2.

_____, "Tenkide Tahammül Gerek", *Yeni Konya*, 11 Kasım 1950, S: 513, s. 2.

_____, "Konya Unutulmuş", *Yeni Konya*, 13 Kasım 1950, S: 515, s. 2.

_____, "81 Yıl", *Yeni Konya*, 15 Kasım 1950, S: 517, s. 2.

_____, "Futbol", *Yeni Konya*, 14 Aralık 1950, S: 546, s. 2.

_____, "Verem", *Yeni Konya*, 27 Aralık 1950, S: 559, s. 2.

_____, "İzzet Koyunoğluyla Birkaç Saat", *Yeni Konya*, 29 Nisan 1951, S: 680, s. 2.

_____, "Karapınar Hayvancılığı Ölüyor", *Yeni Konya*, 22 Mayıs 1951, S: 703, s. 2.

_____, "Ticani", *Yeni Konya*, 2 Temmuz 1951, S: 744, s. 2.

_____, "Yaşadığınız Devir", *Yeni Konya*, 23 Ağustos 1951, S: 793, s. 2.

_____, "Halkevi", *Yeni Konya*, 27 Ağustos 1951, S: 797, s. 2.

_____, "Unuttuğumuz Nokta", *Yeni Meram*, 21 Nisan 1952, S: 621, s. 2.

_____, "Konya'da Kadın Aday", *Yeni Konya*, 20 Nisan 1954, S: 1742, s. 1.

_____, "Meram Ele Alınırken", *Yeni Meram*, 14 Haziran 1952, S: 670, s. 1.

_____, "Tarih ve Turizm Bakımından Konya", *İller ve Belediyeler*, Mayıs 1956, S: 127.

KOÇAK, Cemil, "Siyasal Tarih (1923-1950)", *Çağdaş Türkiye 1908-1980 Türkiye Tarihi 4*, Yayın Yönetmeni: Sina AKŞİN, Cem Yayınevi, İstanbul 2000, s. 127-211.

KONER, M. Muhlis, "Konya'nın Küçülmesi İşinde", *Öğüt*, 27 Ocak 1951, S: 122, s. 1.

_____, "Müesseseler", *Yeni Konya*, 22 Ağustos 1951, S: 792, s. 1.

KORU, Mümtaz, "Belediye", *Yeni Konya*, 26 Ağustos 1950, S: 441, s. 2.

_____, "Belediye", *Yeni Konya*, 4 Eylül 1950, S: 450, s. 2.

_____, "Belediye", *Yeni Konya*, 5 Eylül 1950, S: 451, s. 2.

KÖROĞLU, Hüseyin, "İmar Hareketleri", *Yeni Konya*, 4 Temmuz 1956, S: 2537, s. 1-2.

KÖROĞLU, Kazım, "Şehrimizde Bir Çimento Fabrikası Kurulamaz mı?", *Yeni Konya*, 29 Nisan 1951, S: 680, s. 2.

KÖSTÜKLÜ, Nuri, "Atatürk ve Milli Mücadeleyi Anlamak ve Türk İnkılâp Tarihinde Terminoloji Meselesi", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. XVI, S: 48, Kasım 2000, s. 889-911.

KUNT, İbrahim, "Doğanhisar-III. İdari Durum", *Konya Ansiklopedisi*, C. 3, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. No: 178, Konya 2012, s. 114-115.

KÜÇÜKBEZİRCİ, Seyit, "Öğrenci ve Durum", *Yeni Konya*, 6 Kasım 1959, S: 3663, s. 2.

MUŞMAL, Hüseyin, "Küllerinden Doğan Bir Köy: 1955 Yılı Yangını ve Derebucak'ın Yeniden Kuruluşu", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C. 8, S: 36, Şubat 2015, s. 364-379.

OĞLAKÇI, Mehmet, "Şakacı", *Yeni Meram*, 1 Mart 1955, S: 1621, s. 2.

OĞUZ, Zeki, "Akşehir-III. İdari Durum", *Konya Ansiklopedisi*, C. 1, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. No: 155, Konya, s. 124-125.

OKTAY, Elif Yüksel, "Türkiye'de Cumhuriyet'in İlanından Günümüze Uygulanan Nüfus Politikaları", *Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 4, S: 7 (2014), s. 31-53.

OKTAY, Sadrettin, "Memleket Meseleleri", *Yeni Konya*, 14 Haziran 1951, S: 726, s. 2.

ONAR, Ertuğrul, "Partilerin Konyaya Verdikleri Önem", *Yeni Meram*, 22 Eylül 1954, S: 1465, s. 1.

OR, Kemal, "Nazif Tahralı ve Konya Belediyesi", *Yeni Meram*, 10 Haziran 1956, S: 2084, s. 1-2.

_____, "Nazif Tahralı ve Konya Belediyesi", *Yeni Meram*, 12 Haziran 1956, S: 2086, s. 1-2.

_____, "Barlar ve Pavyonlar", *Yeni Meram*, 15 Haziran 1956, S: 2089, s. 1-2.

_____, "Şehrin Su, Elektrik ve Kanalizasyon Dâvaları", *Yeni Meram*, 16 Haziran 1956, S: 2090, s. 1-2.

ORHON, Ali, "Konya Ovasının Islahı ve Altunapa Barajı", *Yeni Meram*, 23 Eylül 1951, S: 378, s. 2.

ORTAYLI, İlber, "1946 Demokrasisi", *Milliyet*, 14 Mayıs 1983, S: 12768, s. 9.

ÖLÇMEN, Himmet, "Altunapa, May ve Apa Barajları", *Yeni Meram*, 18 Aralık1956, S: 2268, s. 1-2.

ÖNDER, Mehmet, "Sulama Davamız", *Yeni Konya*, 12 Kasım 1950, S: 514, s. 1.

_____, "Turistik Otelimiz Hazır", *Yeni Konya*, 16 Kasım 1950, S: 518, s. 1.

_____, "Konya'nın Turizm Davası", *Yeni Konya*, 3 Ocak 1951, S: 566, s. 3.

_____, "Konya'nın Turizm Davası", *Yeni Konya*, 7 Ocak 1951, S: 570, s. 3.

_____, "Konya'nın Turizm Davası", *Yeni Konya*, 8 Ocak 1951, S: 571, s. 3.

_____, "Konya'nın Turizm Davası", *Yeni Konya*, 9 Ocak 1951, S: 572, s. 3.

_____, "Konya'nın Turizm Davası", *Yeni Konya*, 10 Ocak 1951, S: 573, s. 3.

_____, "Konya'nın Turizm Davası", *Yeni Konya*, 11 Ocak 1951, S: 574, s. 3.

_____, “Müsamere”, *Yeni Konya*, 17 Şubat 1951, S: 610, s. 1.

_____, “Lise”, *Yeni Konya*, 18 Şubat 1951, S: 611, s. 1.

_____, “Çumra”, *Yeni Konya*, 25 Şubat 1951, S: 618, s. 2.

_____, “Bir Konferansın Düşündürdükleri…”, *Yeni Konya*, 1 Mart 1951, S: 622, s. 1-2.

_____, “Bir Konya Kitaplığı”, *Yeni Konya*, 6 Mayıs 1951, S: 687, s. 2.

_____, “Tarihi Tetkikler”, *Yeni Konya*, 29 Temmuz 1951, S: 768, s. 2.

_____, “Konya Kaşığı”, *Beş Pınar*, Mayıs 1952, S: 1, s. 1-2.

_____, “Dünkü Bugünkü Konyadan”, *Yeni Meram*, 22 Mayıs 1952, S: 649, s. 2.

_____, “Konya’da İlk Biçki Dikiş Yurdu ve Enstitü”, *Yeni Meram*, 17 Haziran 1952, S: 672, s. 2.

_____, “Kuruluşundan Bugüne Kadar Konya Belediye Reisleri”, *Yeni Konya*, 24 Şubat 1954, S: 1687, s. 2.

_____, “Tarihte Konya Matbuatı”, *Yeni Meram*, 12 Kasım 1954, S: 1515, s. 2.

_____, “Lisede Tertiplenen İngilizce Günü”, *Yeni Konya*, 9 Mayıs 1955, S: 1690, s. 1-2.

_____, “Konya Müzeciliği”, *Yeni Konya*, 6 Ekim 1956, S. 2625, s. 2.

_____, “Konya Müzeciliğinin İnkişafına Doğru”, *Yeni Meram*, 6 Ekim 1956, S: 2197, s. 1-2.

ÖZAL, Rüştü, “Konya’da Üniversite”, *Yeni Meram*, 9 Ocak 1954, S: 1230, s. 1-2.

_____, “Felaketler ve İtimad”, *Yeni Meram*, 14 Temmuz 1955, S: 1753, s. 1-2.

_____, “Hakikat Meydanda İken”, *Yeni Meram*, 8 Ağustos 1955, S: 1777, s. 1.

_____, “Yine İç Politika”, *Yeni Meram*, 11 Ağustos 1955, S: 1780, s. 1.

ÖZFAKİH, Fakih, "Sergi", *Yeni Konya*, 3 Temmuz 1950, S: 390, s. 1.

_____, "Konya'nın Tarihi Derdi", *Yeni Konya*, 10 Ağustos 1950, S: 425, s. 1.

_____, "Seçim Emniyeti", *Yeni Konya*, 11 Ağustos 1950, S: 426, s. 1.

_____, "Muhtar Seçimleri", *Yeni Konya*, 19 Ağustos 1950, S: 434, s. 1.

_____, "Gazeteciler Cemiyeti Münasebetiyle", *Yeni Konya*, 20 Ağustos 1950, S: 435, s. 1-2.

_____, "Konya ve Turizm", *Yeni Konya*, 1 Eylül 1950, S: 447, s. 1.

_____, "Şehir İmar Planı", *Yeni Konya*, 28 Ekim 1950, S: 499, s. 1-2.

ÖZKİRAZ, Ahmet-ARSLANEL, M. Nazan, "Türkiye'de 1945-1960 Döneminde Sivil Toplum Örgütlerinin Varlığı Meselesi", *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, S: 19 (Yaz 2015), s. 21-42.

ÖZLEN, Fakih, "Hoşgeldiler..", *Ekekon*, 25 Mart 1950, S: 3114, s. 1.

_____, "Tebrik Ederiz", *Öğüt*, 7 Eylül 1950, S: 10, s. 1.

ÖZTAŞ, Önal Vasıf, "Sporumuz", *Yeni Konya*, 2 Eylül 1956, S: 2591, s. 2.

ÖZTÜRKMEN, A. Galip, "Dünkü ve Bugünkü Ereğli", *Yeni Konya*, 3 Mayıs 1951, S: 684, s. 2.

_____, "İvriz Köy Enstitüsü", *Yeni Konya*, 5 Mayıs 1951, S: 686, s. 2.

PINAR, Mehmet, "1950-1951 Bulgaristan'dan Türkiye'ye Göçler ve Demokrat Parti'nin Göçmen Politikası", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, C. XXX, S: 89, Temmuz 2014, s. 61-93.

SEMİZ, Yaşar, "1923–1950 Döneminde Türkiye'de Nüfusu Arttırma Gayretleri ve Mecburi Evlendirme Kanunu (Bekârlık Vergisi)", *SÜ Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S: 27 (2010), s. 423-469.

SEVİNÇ, Kenan, "Lik Maçları Başlarken", *Yeni Meram*, 25 Eylül 1955, S: 1825, s. 3.

_____, "Lik Maçları Başlarken", *Yeni Meram*, 1 Ekim 1955, S: 1832, s. 3.

_____, "Lik Maçlarında Takımlarımız", *Yeni Meram,* 10 Ekim 1955, S: 1841, s. 3.

SEZGİN, Murat, "Beyşehir-III. İdari Durum", *Konya Ansiklopedisi*, C. 2, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. No: 165, Konya 2011, s. 103-104.

ŞENALP, Kemal, "Mengene Gazetesindeki Suiniyet", *Yeni Meram,* 13 Haziran 1952, S: 669, s. 2-4.

ŞİMŞEK, Ahmet, "Cihanbeyli-III. İdari Durum", *Konya Ansiklopedisi*, C. 2, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. No: 165, Konya 2011, s. 256-257.

TAÇBAŞ, Sıraç Aydın, "Bir Konser Münasebeti İle", *Yeni Meram,* 1 Mart 1952, S: 568, s. 2.

TANGÜLÜ, Zafer, "Demokrat Parti Dönemi Eğitim Politikaları 1950-1960", *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi,* Bahar 2012, C. 10, S: 2, s. 400.

TAŞER, Suad, "Konyada Devlet Tiyatrosu", *Cumhuriyet*, 25 Eylül 1956, S: 1152, s. 5.

TEKMEN, Haluk, "Şehrimizdeki Yol Heyeti ile Ereğli Yakında Bir Gün", *Yeni Konya*, 30 Temmuz 1950, S: 414, s. 1-2.

_____, "Ticaret Lisesinde Bir Saat", *Yeni Konya*, 15 Ağustos 1950, S: 430, s. 1-2.

_____, "Etliekmek ve Fırınlarımız", *Yeni Konya*, 9 Kasım 1950, S: 511, s. 1-2.

_____, "Konya'dan Beyşehire", *Yeni Konya*, 26 Aralık 1950, S: 558, s. 1-2.

_____, "Şehrin Panoraması", *Yeni Konya*, 29 Aralık 1950, S: 561, s. 2.

TEZCAN, Fahir, "Konya Futbolu", *Yeni Konya*, 30 Eylül 1954, S: 1897, s. 2.

TONT, Cevdet, "İmam Hatip Okulu", *Yeni Meram,* 8 Ocak 1952, S: 485, s. 1.

TOKSÖZ, Fikret, "Dernekler", *C.D.T.A.*, C. 2, İletişim Yay., İstanbul 1983, 366-386.

TUĞRUL, Sofu, "Seçim Meselesi", *Yeni Konya*, 2 Nisan 1954, S: 1724, s. 2.

TUNCEL, Metin, "Bugünkü Konya", *TDV İslam Ansiklopedisi*, C. 26, TDV Yay., İstanbul 2002, s. 187-189.

TURAN, Fikret, "Kızlı Kahveler", *Yeni Meram*, 17 Ekim 1951, S: 402, s. 2.

TÜRKER, Hasan Ali, "Mera Meselesi", *Yeni Konya*, 1 Ağustos 1951, S: 771, s. 1.

URAZ, M. Abdullah, "Konya'nın Tarihi Günü", *Yeni Meram*, 23 Mayıs 1952, S: 650, s. 2.

UYANIK, Necmi-ALANYA, Vahdi, "CHP'den DP'ye Konya Belediye Başkanları ve Faaliyetleri (1946-1954)", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, S: 36 (2004), s. 163-199.

ÜRKMEZ, Melahat Kıyak, "Hadim-III. İdari Durum", *Konya Ansiklopedisi*, C. 4, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. No: 189, Konya 2012 s. 118-119.

YALMAN, Ahmet Emin, "Kızıl Ruhlu Kara Kuvvet", *Vatan*, 12 Mart 1951, S: 3527, s. 1.

YARSUVAT, Duygun, "Ceza Hukukunda Gebeliğin Durdurulması Meselesi", *İÜ Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 48, S: 1-4 (2011): s. 451-471.

YILDIRIM, Bedri, "Spor Davamız ve Kulüpler", *Yeni Konya*, 19 Ağustos 1951, S: 789, s. 2-3.

YILMAZ, Mustafa, "Bozkır-IV. İdari Durum", *Konya Ansiklopedisi*, C. 2, Konya Büyükşehir Belediyesi Kültür Yay. No: 165, Konya 2011, s. 174-175.

ZORLUTUNA, Halide Nusret, "Konya'da Bir Şiir Gecesi", *Yeni Meram*, 1 Eylül 1954, S: 1446, s. 2.

V- TEZLER

ARSLAN, Zehra, *Demokrat Parti Döneminde Trabzon (1950-1960)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon 2011.

DELİPINAR, Meral, *Çok Partili Siyasal Hayata Geçiş ve Demokrat Parti Döneminde İstanbul: Bir İktisadi ve Sosyal Analiz*, (Basılmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2011.

DİKİLİTAŞ, Osman Sait, *DP Hükümetlerinin Sosyo-Ekonomik Alandaki İcraatları (1950-1960)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2007.

GÖNÜLLÜ, Ali Rıza, *Demokrat Parti Dönemi'nde Antalya (1950-1960)*, (Basılmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul 2008.

GÜL, Muammer, *Sosyo Ekonomik ve Siyasi Olayların Konya ve Kayseri Basınına Yansıması 1950-1960*, (Basılmamış Doktora Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2011.

YURTOĞLU, Nadir, *Demokrat Parti Dönemi Tarım Politikaları ve Siyasi, Sosyal, Ekonomik Hayata Tesirleri*, (Basılmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Ankara 2014.

VI- GENEL AĞ ADRESLERİ

http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.3.5442.pdf, 11.09.2018.

http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.4634&sourceXmlSearch=&MevzuatIliski=0, 05.09.2018.

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/td_v2.sorgu_ekrani* , 20.03.2019.

http://tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1002, 07.04.2019.

* Genel ağ adreslerinin tamamı metin içerisinde gösterilmiştir.

EKLER

EK-1: DP Dönemi Konya ilçelerinin kaymakamları tablosu.

EK-2: DP Dönemi Konya ilçelerinin belediye başkanları tablosu.

EK-3: Konya Valisi Cemil Keleşoğlu'nun CHP kongrelerinde konuşulanlar hakkında İçişleri Bakanlığına gönderdiği "*gizli ve zata özel*" yazısı.

EK-4: 14 Mayıs 1950 genel seçiminde Meclis'e giren Konya milletvekilleri listesi.

EK-5: Konya ilinin eğitim alanındaki ihtiyaçlarına bakanlıkça verilen cevap.

EK-6: Konya milletvekillerinin dağ köylülerinin topraklandırılması işine öncelik verilmesi isteğine Tarım Bakanlığı tarafından verilen cevap.

EK-7: Göksu Hidroelektrik Santrali'nin 1955 yılı itibariyle durumu.

EK-8: Konya Şeker Fabrikası AŞ'nin kurulmasına izin veren kararname.

EK-9: Özel sermaye ile kurulan Karaciğan Kiremit ve Tuğla Fabrikası'nın işletme kredisi isteği.

EK-10: Konya Çimento Sanayi Türk AŞ'nin kurulmasına izin veren kararname.

EK-11: Alâeddin Camisi'nin Millî Eğitim Bakanlığı vakıf binaları listesinden çıkarıldığı kararname.

EK-12: Yeni Konya ve Yeni Meram gazetelerinin manşetlerinde 1954 genel seçim sonuçları.

EK-13: Başbakan Adnan Menderes ve Konya Milletvekili Himmet Ölçmen Şeker Fabrikası Temel atma töreninde.

EK-14: Konya Şeker Fabrikası ve kampanya dönemi

EK-15: Konya'da sondaj çalışmaları ve Cumhurbaşkanı Bayar'ın Konya Harası artezyen kuyusunu ziyaretleri

EK-16: Konya Çimento Fabrikası ve Torrance Gazinosu inşaatları

EK-1: DP Dönemi'nde Konya'da Görev Yapan Kaymakamlar*.

Akşehir Kaymakamları			
Kamuran Tuğman	1950-1951	Nazım Başlamışlı	1951-1953
M. Kemal Gürlük	1953-1954	Kemal Gazezoğlu	1954-1958
Ziya Kaşnakoğlu	1958-1960		

Beyşehir Kaymakamları			
Ali Özgüner	1950-1950	Fahir Arkan	1950-1950
Kemal Alpsoy	1950-1951	Şerif Tüten	1951-1953
Ferit Güryücel	1953-1954	Turgut Timur	1954-1955
Hüseyin Tıngır	1955-1956	Fikret Nazillioğlu	1956-1958
Yusuf Selahattin Esat	1958-1958	İsmail Dokuzoğlu	1958-1960

Bozkır Kaymakamları			
Ahmet Özcan	1950-1950	Tevfik Akkutay	1950-1950
Musa Kazım Bölükbaşı	1950-1951	Kemal Gazezoğlu	1951-1954
A.Nazif Demiröz	1954-1956	Ömer Çetintaş	1956-1957
Ali Metin Dirimtekin	1957-1957	Recep Ceylan	1959-1959
Kazım Pamuk	1959-1960		

Cihanbeyli Kaymakamları			
Abdullah İğneciler	1950-1950	Hüseyin Türkeş	1950-1952
Cemal Başaran	1952-1953	Nazmi Çengelci	1953-1955
T. Tarık Togay	1955-1956	Ertuğrul Tanç	1956-1959
Halis Tekin	1959-1960		

Çumra Kaymakamları			
Cavit Okyayüz	1950-1950	Necmeddin Karaduman	1950-1950
Fahrettin Hamzadı	1951-1952	Musa Eren	1952-1954
Hüseyin Türker	1954-1954	Hamdi Güryel	1954-1956
Mustafa Öner	1956-1959	Yıldırım Kuzum	1959-1960

Ereğli Kaymakamları			
Kazım Atakul	1950-1950	Hüseyin Avni Koçyiğit	1951-1952
Rıfat Erdal	1952-1952	Mehmet Erdem	1952-1953
Nail Memik	1953-1956	Basri Özpınar	1956-1957
Reşit Ertüzün	1957-1957	Mehmet Hamdi Ergün	1957-1959
Ahmet Naci Ekşioğlu	1959-1960	Orhan Zaim	1960-1960

Ermenek Kaymakamları			
Tarık Ölmezoğlu	1950-1950	Kemal Gazezoğlu	1950-1951
S.Asım Ayan	1951-1952	Mustafa Tütüncü	1952-1953
Ahmet Nevzat Tüfekçi	1953-1954	Altay Kancaal	1954-1955
Yavuz Nazaroğlu	1955-1956	Bedrettin Sönmez	1956-1960
E.Sabri İskender	1960-1960		

* Kaymakam listeleri arşiv belgeleri ve T.C. Resmî Gazete taranmak suretiyle oluşturulmuştur.

Hadim Kaymakamları			
Mehmet Özseçen	1950-1950	Kemal Birol	1951-1952
Zeki Ersan	1952-1952	Münir Raif Güney	1952-1953
Fethi Burak	1953-1955	Tevfik Akkutay	1959-1960

Ilgın Kaymakamları			
Ahmet Gümüşlü	1950-1950	Mehmet Ali Özgüner	1950-1952
Mahmut Polat	1952-1953	Bahri Erkmen	1953-1955
Rasim Özsoy	1955-1957	Hilmi Nalçacı	1957-1958
Hakkı Gençoğlu	1958-1959	Turan Sayar	1959-1960
A.Naci Ekşioğlu	1960-1960		

Kadınhanı Kaymakamları			
Rebii Başol	1950-1950	İrfan İplikçi	1950-1951
Nezih Okuş	1951-1952	A.Naci Ekşioğlu	1952-1953
Hilmi Dağcıoğlu	1953-1954	Yahya Saip Ün	1954-1956
M.Hayrettin Gündeniz	1956-1956	H.Ferit Hocaloğlu	1956-1957
Nurettin Alagök	1957-1958	A.İskender Salt	1958-1959
Cafer Eroğlu	1959-1960		

Karaman Kaymakamları			
Faruk Vefkioğlu	1950-1950	Necdet Basat	1950-1953
Yakup Yücel	1953-1956	Yavuz Nazaroğlu	1956-1957
Kadir Demirel	1957-1960		

Karapınar Kaymakamları			
Nevzat Dansuk	1950-1953	Rüştü Erdemgil	1954-1954
A.Naci Ekşioğlu	1954-1959		

Seydişehir Kaymakamları			
Ahmet Nalçacı	1950-1952	Zeki Ersan	1952-1954
Nurettin Alagök	1954-1957	Salim Çankırı	1957-1959
Behçet Eren	1959-1960		

Yunak Kaymakamları			
Hamdi Güryel	1950-1954	Orhan Hamurcu	1954-1956
M.Emin Yüzbaşıoğlu	1956-1957	Mehmet Coşkun	1959-1960

Kulu Kaymakamları			
Hasan Yücer	1950-1955	Salim Çankırı	1955-1957
Nuri Tortop	1957-1960		

Doğanhisar Kaymakamları			
Muammer Ekonom	1950-1958	Ali Suavi Erdemtok	1958-1958
Semih Fırat	1959-1959	Rahim Yıldız	1960-1960

Sarayönü Kaymakamı	
Ruhi Çetiner	1959-1960

EK-2: DP Dönemi'nde Konya'da Görev Yapan Belediye Başkanları*.

Akşehir Belediye Başkanları			
Tacettin Yaltırık	1946-1954	Ömer Şeker	1954-1955
Ahmet Büyükeren	1955-1958	Rahmi Şirvancı	1958-1959
Ali Şükrü Ilıcak	1959-1960		

Beyşehir Belediye Başkanları	
Nazım Gökmenoğlu	1946-1960

Bozkır Belediye Başkanları			
Orhan Gelibolu	1946-1950	Ahmet Koyuncu	1950-1954
Orhan Gelibolu	1954-1960		

Cihanbeyli Belediye Başkanları			
Tevfik Önal	1946-1950	İbrahim Feslioğlu	1950-1951
Nasuh Önal	1951-1955	Mehmet Nazmi Önal	1955-1957
Nazif Kadiroğlu	1957-1960		

Çumra Belediye Başkanları			
Rüstem Başkaner	1950-1950	Ali Özköylü	1950-1953
Faik Şenyıl	1953-1957	Ali Doğan	1957-1960

Ereğli Belediye Başkanları			
Ziya Altan	1946-1950	Derviş İzbudak	1950-1953
Mustafa Kayış	1953-1954	Sabahattin Sayın	1954-1957
Dr.Faruk Sükan	1957-1960		

Ermenek Belediye Başkanları			
Atalay Çetin	1950-1950	A.Naci Ekşioğlu	1950-1951
Tevfik İlisu	1951-1952	Cevdet Sülar	1952-1955
Ahmet Tartıcı	1955-1960		

Hadim Belediye Başkanları			
Abdullah Çetiner	1946-1950	Tahir Aydın	1950-1955
Mehmet Oğuz	1955-1960		

Ilgın Belediye Başkanları			
Süleyman Ekmekçioğlu	1950-1950	Halit Özalp	1950-1954
Kemal Türeli	1954-1955	Mehmet Arslan	1955-1960

* Belediye başkanları listeleri Konya İl Yıllığı 1967, Konya Ansiklopedisi ve ilçe tarihi ile ilgili eserlerden düzenlenmiştir.

Kadınhanı Belediye Başkanları			
Kaşif Gürel	1945-1950	M. Yavuz Koyuncu	1950-1952
Hilmi Arıcı	1952-1955	Süleyman Ganioğlu	1955-1959
M.Nuri Kağnıcı	1959-1960		

Karaman Belediye Başkanları			
İbrahim Kayserilioğlu	1950-1950	A.Sabri Ülgen	1950-1952
İbrahim Baran	1952-1955	Mehmet Armutlu	1955-1957
Kemal Kaynaş	1957-1960		

Karapınar Belediye Başkanları			
Tahir Sözen	1946-1955	Burhan Mutlusoy	1955-1958
A. Hamdi Mutlu	1958-1960		

Seydişehir Belediye Başkanları			
A.Kemal Duranoğlu	1946-1950	Osman Erkan	1950-1954
İ. Hakkı Levendoğlu	1955-1957	Osman Özdemir	1957-1960

Yunak Belediye Başkanı	
Mustafa Erşan	1954-1960

Kulu Belediye Başkanları			
Cafer Baran	1955	Ahmet Baran	1955-1960

Doğanhisar Belediye Başkanları			
Süleyman Yaman	1959	Mehmet Akdemir	1959-1960

Sarayönü Belediye Başkanı	
Mehmet Ülker	1959-1960

EK-3: Konya Valisi Cemil Keleşoğlu'nun siyasi parti kongrelerinde konuşulanlar hakkında İçişleri Bakanlığına gönderdiği "*gizli ve zata özel*" yazısı.

T. C.
KONYA VALİLİĞİ
YAZI İŞLERİ KALEMİ

Dosya :
Özel : 8
Genel :

KONYA

Özü :

Dahiliye Vekaletine

Gizli ve Zata Mahsustur .

İlişiği Kapalı ve mühürlü zarf ve liste

4/ 5 / 1960 gün ve 3 sayılı şifre tele ektir .

Muayyen bir merkezden idare edildiği hissini ve - recek derecede mahiyetleri ayni yalan haberlerin ve propagandaların , Hükumetin Türk kızlarını Amerikalı - lara peşkeş çektiği, Amerikalılara Memleketi sattığı haberleri de Vilayetimiz çevresinde yayılmış olduğu gibi bizim Radyo denilen Radyonun dinlendiği şayia halinde duyulmakta ise de bu haberlerin Parti kongrelerinde yapılan konuşmalardan yayıldığı kanaatı hasıl olmakta - dır . Tahkikat Encümeninin yapmakta olduğu tahkik mevzulariyle alakalı evvelce tutulmuş zabıt varakaları dizi puslası mucibince ilişikte sunulmuştur .

Bunlar haricinde yeniden malumat elde edildiği takdirde ayrıca bildirilecektir .

Sayğı ile arzolunur . 5/5/1960

130329

Konya Valisi
Cemil Keleşoğlu

Özel Kalem

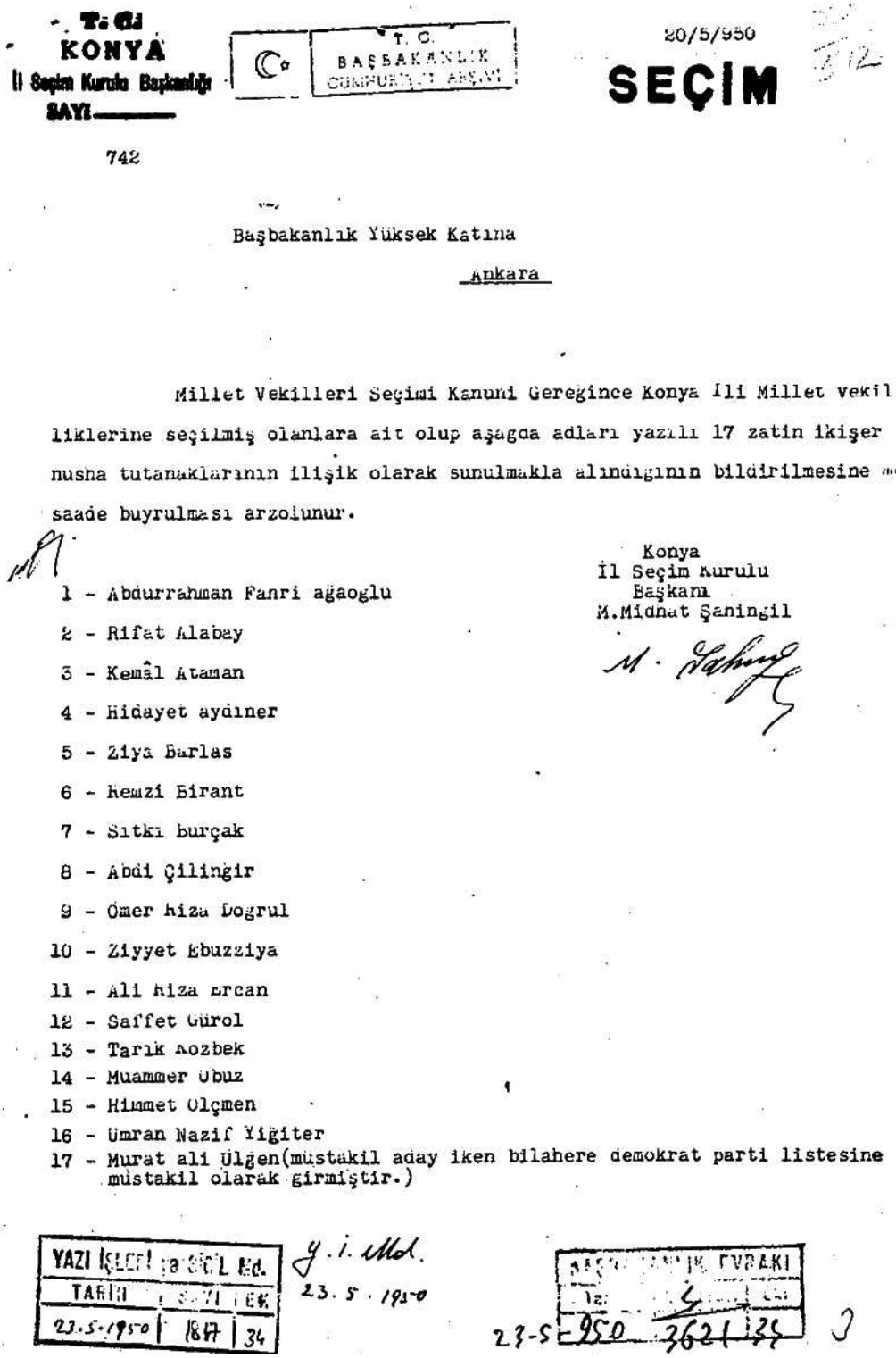
238

-48-

010	09			435	1372	1

1

EK-4: 14 Mayıs 1950 genel seçiminde Meclis'e giren Konya milletvekilleri listesi.

T.C.
KONYA
İl Seçim Kurulu Başkanlığı
SAYI

742

T. C. BAŞBAKANLIK CUMHURİYET ARŞİVİ

20/5/950

SEÇİM

Başbakanlık Yüksek Katına

Ankara

Millet Vekilleri Seçimi Kanuni Gereğince Konya İli Millet vekilliklerine seçilmiş olanlara ait olup aşağıda adları yazılı 17 zatin ikişer nusha tutanaklarının ilişik olarak sunulmakla alındığının bildirilmesine müsaade buyrulması arzolunur.

Konya
İl Seçim Kurulu
Başkanı
M.Midhat Şaningil

1 - Abdurrahman Fahri ağaoglu
2 - Rifat Alabay
3 - Kemâl Ataman
4 - Hidayet aydıner
5 - Ziya Barlas
6 - Hemzi Birant
7 - Sıtkı burçak
8 - Abdi Çilingir
9 - Ömer Riza Doğrul
10 - Ziyyet Ebuzziya
11 - Ali Riza Ercan
12 - Saffet Gürol
13 - Tarık Kozbek
14 - Muammer Obuz
15 - Himmet Ölçmen
16 - Umran Nazif Yiğiter
17 - Murat ali Ülgen(müstakil aday iken bilahere demokrat parti listesine müstakil olarak girmiştir.)

YAZI İŞLERİ ... GİDEN Nu.
TARİH | SAYI | EK
23.5.1950 | 187 | 34

y. i. Müd.
23. 5. 1950

EVRAKI
23-5-950 3621 35

EK-5: Konya ilinin eğitim alanındaki ihtiyaçlarına bakanlıkça verilen cevap.

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

10.1.1956

Konya Vilâyetinin ihtiyaçları :

(Maarif Vekâleti)

- Stadyom, işinin halli.
- Sanat okulu açılması.
- Lise tevsii. istenmektedir.
- Reis nahiyesi Orta okul inşaatına yardım yapılması.
- Doğanhisar Ortaokuluna Fransızca öğretmeni verilmesi (Kulu daki fazla imiş.)

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

KONYA Vilâyetinin ihtiyaçları :

1- Konya lisesine yaptırılacak pavyonun projesi ihale edilmiştir. İnşasına 1956 malî yılında başlanılmasına çalışılacaktır.

2- Reis nahiyesinde mahallen Ortaokul binası yaptırıldığına dair Vekâletimize intikal etmiş bir malumat bulunmamaktadır.

3- Doğanhisar Ortaokuluna ilk fırsatta bir Fransızca öğretmeni verilmesine çalışılacaktır.

4- Konya Vilâyetinde Erkek Sanat Enstitüsü mevcut olup, faaliyetine devam etmektedir.

5- Vilâyetlerde inşa ettirilmekte olan spor tesislerinin tedviri hususu 3530 sayılı kanun gereğince Bölge Başkanı sıfatı ile Valilere bırakılmıştır. Vilâyet dahilindeki Beden Terbiyesi Bölge istişare kurulunca yapılacak tesisler hakkında kararlar alınarak Başkanlık vasıtası ile Vekâletimiz Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğüne teklifte bulunurlar.

Mahallî Belediye ve Hususî Muhasebelerden alınan yüzdelerle bölgenin tahsisatı tayin ve tanzim olunur.

Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü tahsisat vaziyetine göre Bölgeden gönderilen tesis inşaat dosyasını tetkik ve tasdik eder. Bölgelerdeki tesisler üzerinde hükmî şahsiyeti, mülkiyeti ve murakabe hakkını haizdir.

Yukarıda izah olunan duruma göre Beden Terbiyesi Bölge Başkanlığı tarafından adıgeçen Umum Müdürlüğe stadyon inşaatına dair aksettirilmiş bir yazı veyahut dosya mevcut değildir.

Bununla beraber, bu hususda Beden Terbiyesi Bölge Başkanlığına gerekli yazı yollanmış ve malumat itası talep olunmuştur.

030 | 01 | | | 112 | 210 | 5

EK-6: Konya milletvekillerinin dağ köylülerinin topraklandırılması işine öncelik verilmesi isteğine Tarım Bakanlığı tarafından verilen cevap.

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Cumhuriyet Arşivi

Konya Mebuslarının dilekleri :

Dağ köylerinin topraklandırılması işi - nin öne alınması.

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
Cumhuriyet Arşivi

DEVLET VEKÂLETİ
Husuşi Kalem Müdürlüğü

Ankara, / / 195

Konya vilayeti toprak dağıtımı bakımından cidden hususiyet arzetmektedir. Konya vilayet merkeziyle, Cihanbeyli, Yunak, Ereğli, Kolu Karaman kazalarının büyük bir kısmı muhtaç vatandaşların tam norm dahilinde topraklandırılmalarına müsait topraklara malik olduğu halde, aynı kazanın bir kısım bölgeleri de toprak dağıtımı bakımından katiyyen müsait durumda bulunmamaktadır.

Bunların dışında diğer kazaları ve bilhassa Bozkır, Hadim kazalarında hiç arazi bulunmadığından, ekseriyetini çiftçilik teşkil eden vatandaşların, hayat şartları bakımından farklar meydana getirmektedir.

Konya Vilayeti dahilinde halen 8 toprak komisyonu faaliyettedir.

Bu komisyonların çalıştığı kazalarda şimdiye kadar mahalli halkın ihtiyacından fazla olarak tesbit edilen araziden Kadınhan Kazasının dağlık kısmında oturan I2 köy ve Çürüksu Köyünde oturan vatandaşlar topraklandırılmış bulunmaktadır.

Bu def'a 4753 sayılı kanunun 4I ve 43 üncü maddelerinin tadili teklif olunduğundan bilhassa yapılacak tadilattan sonra konyanın Dağ Köyleri ile diğer bölgelerdeki Dağ Köylerinin topraklandırılması da mümkün olacaktır.

Bu cümleden olarak Konya vilâyeti dahilinde çalışan komisyonların dağıtım fazlası olarak belirtecekleri arazi ile 28 numaralı toprak komisyonunun çalıştığı merkezi kazanın ismil,Göcü, Karakaya, Ovakavağı köylerinde şimdiye kadar dağıtım fazlası olarak tesbit ettiği 20 bin dönüme yakın arazinin bir taraftan Türkistan Göçmenlerine ve diğer taraftan Dağ Köylerindeki muhtaç çiftçilere kolaylıkla verilmesi sağlanmış olacaktır.

aslı gibidir.

030 | 01 | | | 112 | 707 | 14

2

EK-7: Göksu Hidroelektrik Santrali'nin 1955 yılı itibariyle durumu.

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

Konya Yerköprü hidro-elektrik Tesisatının 11/6/1955 Tarihindeki Durumu

GÖKSU

10.056 Kw takatında olan Konya-Yerköprü hidro-elektrik tesisatı 13.156.100,- TL. bedelle ihâle edilmiş olup, durumu inşaat ve elektrik olmak üzere ayrı ayrı aşağıda arzedilmiştir.

a) Tesisin İnşaat Durumu:

Keşif artışları dolayısiyle tesisler keşif bedeli, 1.529.521,59 ek mukavele ve % 30 ilâve inşaat dahilinde tamamlanamamış ve 1.761.895,62 liralık ikmal inşaatı % 25,51 tenzilâtla Turas Firmasına ihâle edilmiştir. 23/4/1955 tarihinde yer teslimi yapılan ikmâl inşaatı 1956 yılı başında bitmiş olacaktır.

Yapılacak işler meyanında tahmil odasının ikmali, servis yolunun büyük kamyonların seyrüseferine müsait hale getirilmesi ,lojmanların sıhhî ve elektrik tesisatı, üzerinde çalışılmakta olan santral binası ve deşarj tünelinin tamamlanması ve inşası vardır.

b) Tesisin Elektrik ve Makina Durumu :

Tesisin tamamı için lüzumlu döviz miktarı 1.263.440 dolardır. Bugüne kadar bunun 362.183 dolarlık kısmının dövizi verilebilmiş, mütebakisi olan 1.001.257 doların bir kısmının tahsisi yapılmış isede, transferi henüz intaç edilememiştir.

Tesise lüzumlu malzemenin (cebriboru ve hava hattına ait askı tertibatı hariç) tamamı yurd'a gelmiştir. 3 nöü grubun ihâlesi bilahare firmaya yapıldığı için; henüz bu hususta bir işlem yapılamamıştır. Firma gerekli malzemeyi, bedellerinin % 20 sinin transferini sağlayabildikten sonra memleketimize getirebilmiştir.

98 km tulündeki hava hattının direkleri tamamen dikilmiştir. Nakiller hasattan sonra çekilecektir. Konyadaki indirici trafo merkezinin montajı bu yaz devresinde yapılacak, santral inşaatının ikmalini müteakip türbin ve şalt sahasının montajına başlanacaktır.

Tesisin 1956 yılının Temmuz'unda işletmeye açılması kuvvetle muhtemeldir.

030 01 94 587 4

EK-8: Konya Şeker Fabrikası AŞ'nin kurulmasına izin veren kararname.

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

T. C.
BAŞVEKÂLET
MUAMELÂT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
Kararlar Müdürlüğü
Karar sayısı
4
2391

KARARNAME

Pancar şekeri fabrikası kurmak, işletmek ve şeker sanayiini alâkadar edecek bilumum sanayii vucude getirmek maksadiyle merkezi Ankara olmak üzere 99 yıl müddet ve IO.000.000 Türk lirası sermaye ile kurulmasına başlanan "Konya Şeker Fabrikası Anonim Şirketi"nin Ekonomi ve Ticaret Vekâletinin 5/2/I954 tarihli ve 4/K-257/I8I5 sayılı yazısiyle gönderilen ilişik anasözleşmesi ve sermayesinin dörtte birinin yatırıldığını gösteren banke mektubu İcra Vekilleri Heyetince I5 / 2 /I954 tarihinde incelenerek; adı geçen şirketin kurulmasına izin verilmesi, 865 sayılı kanunun 280 inci maddesine göre kararlaştırılmıştır.

REİSİCUMHUR VEKİLİ

Başvekil | Devlet Vekili | Devlet Vekili | Adalet Vekili | Milli Savunma Vekili

İçişleri Vekili | Dışişleri Vekili | Maliye Vekili | Milli Eğitim Vekili

Bayındırlık Vekili | Eko. ve Ticaret Vekili | Sa. ve So. Y. Vekili | G. ve Tekel Vekili

Tarım Vekili | Ulaştırma Vekili | Çalışma Vekili | İşletmeler Vekili

18 1 02 135 17 6

EK-9: Özel sermaye ile kurulan Karaciğan Kiremit ve Tuğla Fabrikası'nın işletme kredisi isteği.

Konya

T. C. BAŞVEKALET HUSUSİ KALEM MÜDÜRLÜĞÜ	Yazan memur	Dosya No. Ç.K.
	Yazı tarihi	Giriş No. 31
	Beyaz tarihi	Gidiş tarihi 11.1.956
		Ekleri 1

Sayın Hilmi Erkan
İktisat ve Ticaret V.Hususî Kalem Md.
Ankara

EK : 1

Konya Karacığan Tuğla ve Kiremit Fabrikaları Kollektif Şirketinse sayın Başvekile verilen ve işletme kredisi ihtiyacını havi bulunan mektup örneği ekli olarak sunulmuştur.

Keyfiyetin sayın Vekile arzedilerek sonucundan bilgi verilmesini rica ederim.

Saygılarımla.

Hususî Kalem Müdürü
Muzaffer Ersü

„KARACIĞAN
İREMİT VE TUĞLA FABRİKALARI
MEHMET KARACIĞAN ve OĞULLARI
Koll. Ort.
İthalât - İhracat
KONYA

Fabrika : Eski Meram Yolu No. 1
Telefon : 1124
Sicil No. 4801
G. İthalât No. 9
S. İthalât No. 4
Büro : Marangozlar İçi No. 59/1
Telefon : 1243
Telgraf : Karacığan Kiremit

İşaretiniz :
İşaretimiz :

KONYA 7/Ocak/1956

Sayın Başbakanımız,

Hükümetimizin memleketi sanayileştirmeye verdiği önem ve teşviklerden ilham alarak müessesemiz de yardımlarınızla Sanayi Bankasından istifade ederek 14/Eylül/1953 tarihinde uğurlu ellerinizle temelini atmış olduğunuz fabrikamız bugün dünya çapında en modern bir tesise kavuşmuştur.

Yine uğurlu ellerinizle tesislerimizi iki sene sonra bugün işletmeye açmak lutuflarında bulunuyorsunuz.

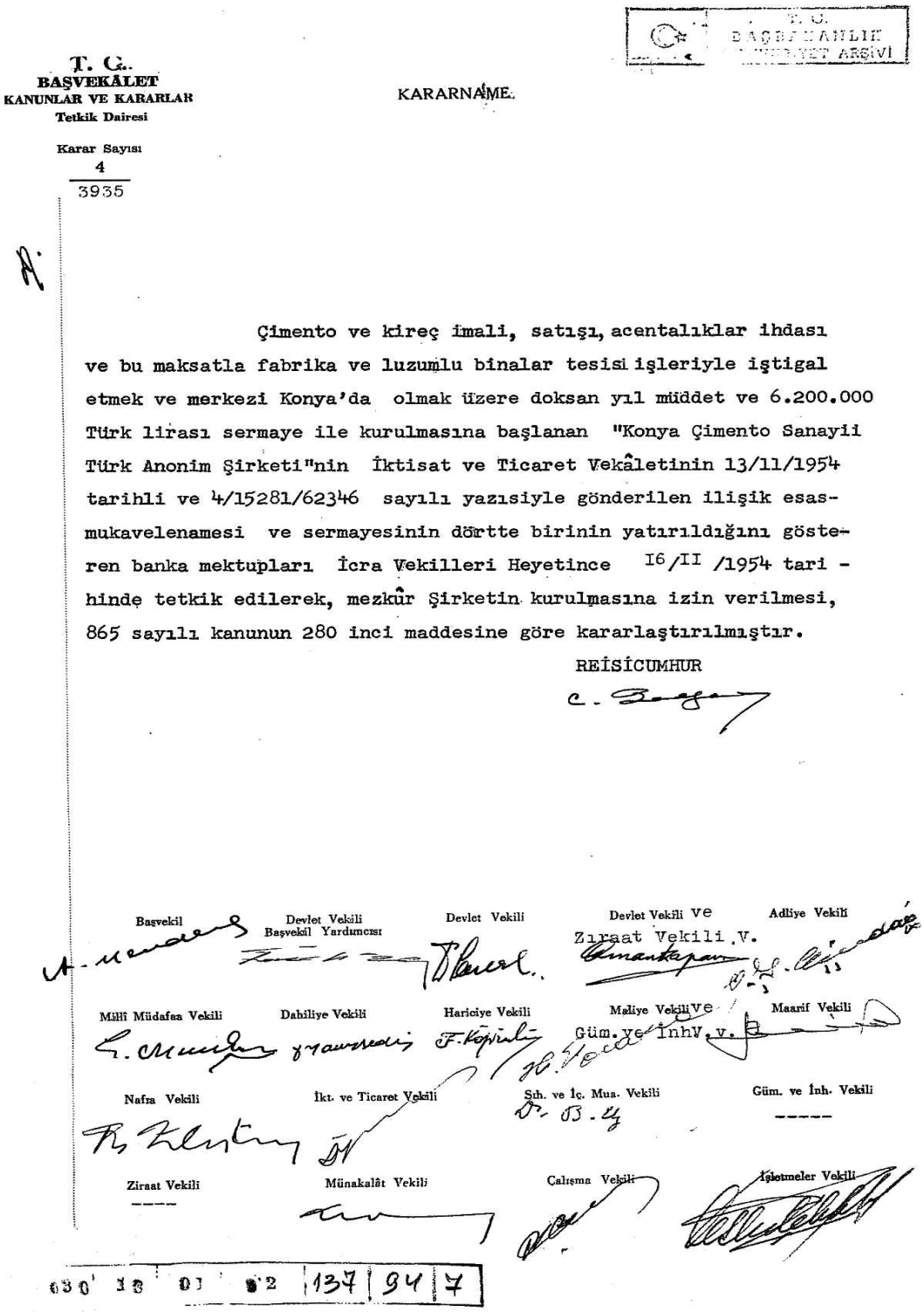
Müessesemizin 300 ila 500.000,-- T. L. bir işletme kredisine de ihtiyacı bulunduğunu arzeder, bu hususta da yardımlarınıza intizaren ellerinizden öperiz.

Hörmetlerimizle
Mehmet Karacığan ve Oğulları Koll. Ort.

030	01			112	710	7

2

EK-10: Konya Çimento Sanayi Türk AŞ'nin kurulmasına izin veren kararname.

T. C.
BAŞVEKÂLET
KANUNLAR VE KARARLAR
Tetkik Dairesi

Karar Sayısı
4
3935

KARARNAME.

Çimento ve kireç imali, satışı, acentalıklar ihdası ve bu maksatla fabrika ve luzumlu binalar tesisi işleriyle iştigal etmek ve merkezi Konya'da olmak üzere doksan yıl müddet ve 6.200.000 Türk lirası sermaye ile kurulmasına başlanan "Konya Çimento Sanayii Türk Anonim Şirketi"nin İktisat ve Ticaret Vekâletinin 13/11/1954 tarihli ve 4/15281/62346 sayılı yazısiyle gönderilen ilişik esas-mukavelenamesi ve sermayesinin dörtte birinin yatırıldığını gösteren banka mektupları İcra Vekilleri Heyetince 16/II/1954 tarihinde tetkik edilerek, mezkûr Şirketin kurulmasına izin verilmesi, 865 sayılı kanunun 280 inci maddesine göre kararlaştırılmıştır.

REİSİCUMHUR

Başvekil | Devlet Vekili Başvekil Yardımcısı | Devlet Vekili | Devlet Vekili ve Ziraat Vekili V. | Adliye Vekili

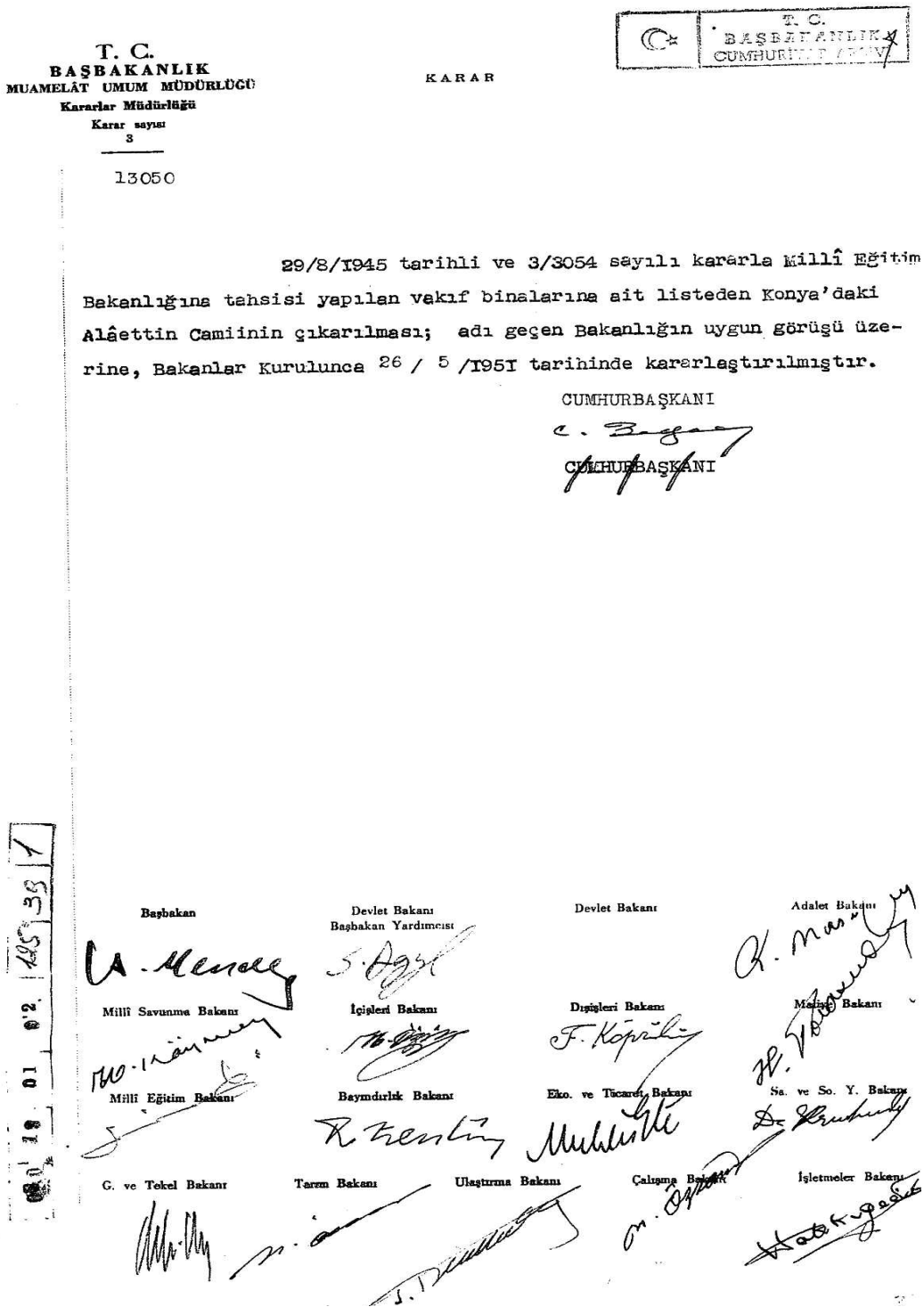
Milli Müdafaa Vekili | Dahiliye Vekili | Hariciye Vekili | Maliye Vekili ve Güm. ve İnh. V. | Maarif Vekili

Nafıa Vekili | İkt. ve Ticaret Vekili | Sıh. ve İç. Mua. Vekili | Güm. ve İnh. Vekili

Ziraat Vekili | Münakalât Vekili | Çalışma Vekili | İşletmeler Vekili

030 10 01 02 137 94 7

EK-11: Alâeddin Camisi'nin Millî Eğitim Bakanlığı vakıf binaları listesinden çıkarıldığı kararname.

T. C.
BAŞBAKANLIK
MUAMELÂT UMUM MÜDÜRLÜĞÜ
Kararlar Müdürlüğü
Karar sayısı
3

13050

KARAR

T. C.
BAŞBAKANLIK
CUMHURİYET ARŞİVİ

29/8/1945 tarihli ve 3/3054 sayılı kararla Millî Eğitim Bakanlığına tahsisi yapılan vakıf binalarına ait listeden Konya'daki Alâettin Camiinin çıkarılması; adı geçen Bakanlığın uygun görüşü üzerine, Bakanlar Kurulunca 26 / 5 /1951 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

CUMHURBAŞKANI

Başbakan

Devlet Bakanı
Başbakan Yardımcısı

Devlet Bakanı

Adalet Bakanı

Millî Savunma Bakanı

İçişleri Bakanı

Dışişleri Bakanı

Maliye Bakanı

Millî Eğitim Bakanı

Bayındırlık Bakanı

Eko. ve Ticaret Bakanı

Sa. ve So. Y. Bakanı

G. ve Tekel Bakanı

Tarım Bakanı

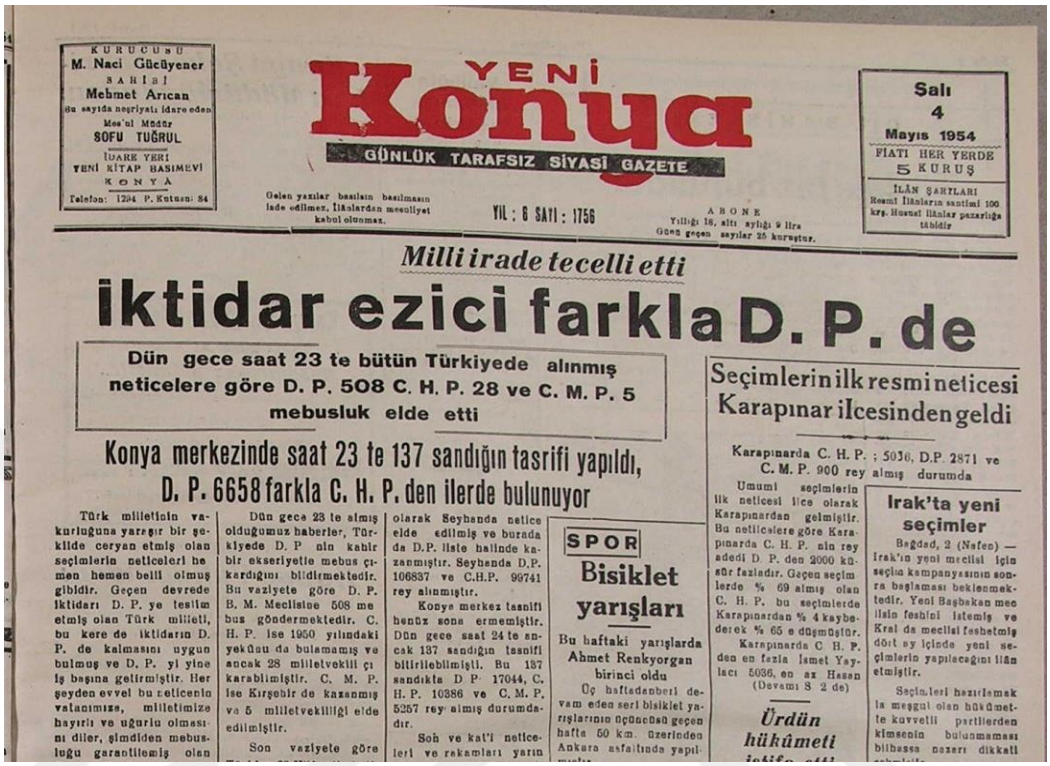
Ulaştırma Bakanı

Çalışma Bakanı

İşletmeler Bakanı

18 01 02 105 38 1

EK-12: Yeni Konya ve Yeni Meram gazetelerinin manşetlerinde 1954 genel seçim sonuçları

KURUCUSU
M. Naci Gücüyener
SAHİBİ
Mehmet Arıcan
Bu sayıda neşriyatı idare eden
Mes'ul Müdür
SOFU TUĞRUL
İDARE YERİ
YENİ KİTAP BASIMEVİ
KONYA
Telefon: 1294 P. Kutusu: 84

YENİ
Konya
GÜNLÜK TARAFSIZ SİYASİ GAZETE

Gelen yazılar basılsın basılmasın iade edilmez. İlânlardan mesuliyet kabul olunmaz.

YIL : 6 SAYI : 1756

ABONE
Yıllığı 18, altı aylığı 9 lira
Geçen geçen sayılar 25 kuruştur.

Salı
4
Mayıs 1954
FİATI HER YERDE
5 KURUŞ

İLÂN ŞARTLARI
Resmi İlânların santimi 100 krş. Hususi ilânlar pazarlığa tâbidir

Milli irade tecelli etti

iktidar ezici farkla D. P. de

Dün gece saat 23 te bütün Türkiyede alınmış neticelere göre D. P. 508 C. H. P. 28 ve C. M. P. 5 mebusluk elde etti

Konya merkezinde saat 23 te 137 sandığın tasrifi yapıldı, D. P. 6658 farkla C. H. P. den ilerde bulunuyor

Türk milletinin vakuruluğuna yaraşır bir şeklide ceryan etmiş olan seçimlerin neticeleri hemen hemen belli olmuş gibidir. Geçen devrede iktidarı D. P. ye teslim etmiş olan Türk milleti, bu kere de iktidarın D. P. de kalmasını uygun bulmuş ve D. P. yi yine iş başına getirmiştir. Her şeyden evvel bu neticenin vatanımıza, milletimize hayırlı ve uğurlu olmasını dileriz, şimdiden mebusluğu garantilemiş olan

Dün gece 23 te elimiz olduğumuz haberler, Türkiyede D. P nin kahir bir ekseriyetle mebus çıkardığını bildirmektedir. Bu vaziyete göre D. P. B. M. Meclisine 508 mebus göndermektedir. C. H. P. ise 1950 yılındaki yekûnu da bulamamış ve ancak 28 milletvekili çıkarabilmiştir. C. M. P. ise Kırşehir de kazanmış ve 5 milletvekilliği elde edilmiştir.

Son vaziyete göre olarak Seyhanda netice elde edilmiş ve burada da D.P. liste halinde kazanmıştır. Seyhanda D.P. 106837 ve C.H.P. 99741 rey alınmıştır.

Konya merkez tasnifi henüz sona ermemiştir. Dün gece saat 24 te ancak 137 sandığın tasnifi bitirilebilmişti. Bu 137 sandıkta D P 17044, C. H. P. 10386 ve C. M. P. 5257 rey almış durumdadır.

Soh ve kat'i neticeleri ve rakamları yarın

SPOR

Bisiklet yarışları

Bu haftaki yarışlarda Ahmet Renkyorgan birinci oldu

Üç haftadenberi devam eden seri bisiklet yarışlarının üçüncüsü geçen hafta 50 km. üzerinden Ankara asfaltında yapıl-

Seçimlerin ilk resmi neticesi Karapınar ilçesinden geldi

Karapınarda C. H. P. ; 5036, D.P. 2871 ve C. M. P. 900 rey almış durumda

Umumi seçimlerin ilk neticesi ilçe olarak Karapınardan gelmiştir. Bu neticelere göre Karapınarda C. H. P. nin rey adedi D. P. den 2000 küsür fazladır. Geçen seçimlerde % 69 almış olan C. H. P. bu seçimlerde Karapınardan % 4 kaybederek % 65 e düşmüştür.

Karapınarda C. H. P. den en fazla İsmet Yaylacı 5036, en az Hasan

(Devamı S 2 de)

Ürdün hükûmeti

Irak'ta yeni seçimler

Bağdad, 2 (Nafea) — Irak'ın yeni meclisi için seçim kampanyasının sonra başlaması beklenmektedir. Yeni Başbakan meclisin feshini istemiş ve Kral da meclisi feshetmiş dört ay içinde yeni seçimlerin yapılacağını ilân etmiştir.

Seçimleri hazırlamak ile meşgul olan hükûmette kuvvetli partilerden kimsenin bulunmaması bilhassa nazarı dikkati

KURULUŞ 1950
Pazartesi
3
Mayıs 1954

YENİ
Meram
YIL : 4 SAYI : 1340
Sabahları Çıkar Siyasi Demokrat gazete

SAHİBİ
AHMET BAHÇIVAN
Bu telâhede yazı işleri bilen L. eden
TACETTİN ÖNEY
İdare Yeri İş Bankası
Arkası Pürçekli Sokak No. 33
Telefon: - 1188 - KONYA

FİATI [5] KURUŞ

İktidar, Millet Tarafından Yine

M. M. V. Temsil Bürosunun tebliği

Bu devre yedek subay okuluna alınacaklar

M. M. V. Temsil Büro şundan edindiğimiz malûmata göre. Hava Yedek Subay Okuluna alınacak öğrencilerin kayıt ve kabulüne 10 Mayıs Pazartesi günü başlanacaktır. Bu devre Eskişehir Hava Yedek Subay Okuluna, Yedek Subaylığını yapmış veya yapmakta olan asteğmen, teğmenler ile lise, lise muadili kolej ve yüksek mektep mezunları alınacaktır.

Pilotluk, talim ve terbiyesi çok masraflı ve devamlı çalışma isteyen bir meslek olduğundan, hava yedek subaylığı diğer sınıflar gibi kısa devreli olarak yapılamamaktadır. Bu sebeple, hava yedek subaylığının beş yıllık mecburi hizmet devresi vardır.

Hava yedek subay okuluna 18 yaşını ikmal etmiş ve 27 yaşından aşağı olan gençler alınmaktadır. Havacı olmak isteyen gençler Ankara piyade yedek subay okulundaki kabul komisyonunca bilgi testi ve altı ay sonra hava asteğmeni olurlar okuldaki uçuş eğitimi sırasında rütbeli rütbesiz herkes maaşlarından gayri teğmen maaşının kesintisiz tutarının yüzde yirmibeşini uçuş parası olarak alırlar. Pilot diploması aldıktan sonra isc maaştan gayri alınan uçuş parası iktisap edilen rütbe maaşının kesintisiz tutarının yüzde ellisidir

Eskişehir hava yedek subay okulundan pilotluk diploması alanlar arasında lisan imtihanını kazananlar Amerika veya Kanadada jet pilotu yetişmek üzere kursa gönderilirler

Onu en iyi şekilde kullanan

D.P. ye teslim edildi

Muhalefet meclise şimdiki kadar da mebus sokamıyacak

C. H. P. ve C. M. P. Konyada bozguna uğradı,

Konya mebusluğuna tamamen D.P. adayları seçildiler

Vilâyetimizde bu sabahki en son durum

D.P.	C. H. P.	C. M. P.	T. K. P.
121770	75299	22336	3432

EK-13: Başbakan Adnan Menderes ve Konya Milletvekili Himmet Ölçmen Şeker Fabrikası Temel atma töreninde.

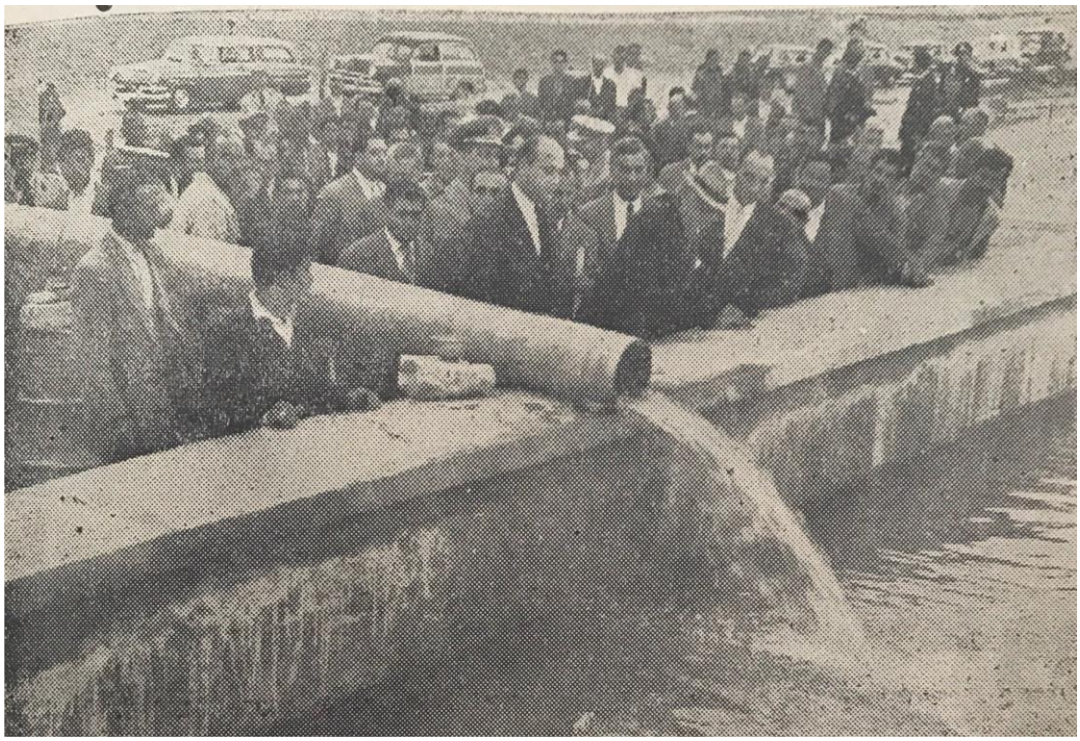
EK-14: Konya Şeker Fabrikası ve kampanya dönemi

EK-15: Konya'da sondaj çalışmaları ve Cumhurbaşkanı Bayar'ın Konya Harası artezyen kuyusunu ziyaretleri

EK-16: Konya Çimento Fabrikası ve Torrance Gazinosu inşaatları

